

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ДЗ «ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ МОЗ УКРАЇНИ»

**КЗ «ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ЧОР»**

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ДОВІДНИК
З ПИТАНЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА УЧАСНИКІВ АТО**

Дніпропетровськ-2015

УКЛАДАЧІ:

Науменко Леонід Юрійович – завідувач кафедри медико-соціальної експертизи і реабілітації факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», професор, доктор медичних наук;

Лепський Владлен Володимирович – головний лікар-головний експерт КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР», Заслужений лікар України, кандидат медичних наук;

Лоскутов Олександр Євгенович – член-кореспондент НАНМ України, професор, завідувач кафедри травматології та ортопедії ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»;

Чемирисов Володимир Васильович – асистент кафедри медико-соціальної експертизи і реабілітації факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», кандидат медичних наук;

Макаренко Світлана Володимирівна – заступник головного лікаря КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР»;

Семененко Оксана Віталіївна – заступник головного лікаря КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР»;

Березовський Віталій Миколайович – доцент кафедри медико-соціальної експертизи і реабілітації факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», кандидат медичних наук;

Борисова Інна Станіславівна – доцент кафедри медико-соціальної експертизи і реабілітації факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», кандидат медичних наук;

Карась Марія Миколаївна – голова Обласної МСЕК № 2, КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР».

Довідник включає Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази МОЗ та інших Міністерств України де висвітлені питання соціального захисту військовослужбовців та учасників АТО. Рекомендований для використання лікарями-курсантами установ післядипломної освіти, лікарями-експертами МСЕК, головами ЛКК, та лікарями закладів охорони здоров'я.

ЗМІСТ

№	Документи	Стор.
1	Кодекс Цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI	6
2	Указ Президента України «Про уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю»	18
2	Закон України (ЗУ) «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 р. № 1934-XII	20
3	ЗУ «Про національну гвардію України» від 13.03.2014 р. № 876-VII	24
4	ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-XII	32
5	ЗУ «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 р. № 661-IV	46
6	ЗУ «Про міліцію» від 20.12.1990 р. № 565-XII	49
7	ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638-IV	61
8	ЗУ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 р. № 2011-XII	69
9	ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб» від 09.04.1992 р. № 2262-XII	90
10	ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. № 3551-XII	102
11	ЗУ «Про соціальний захист дітей війни» від 18 листопада 2004 року № 2195-IV	119
12	ЗУ «Про внесення зміни до статті 7 ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» Прийнято ВР України від 10.02.2015 р.	121
13	ЗУ «Про внесення зміни до статті 37 ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 20 червня 2014 року № 1542-VII	122
14	ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України з питань соціального захисту військовослужбовців» від 4 липня 2012 року № 5040-VI	123
15	ЗУ «Про внесення зміни до статті 4 ЗУ «Про реабілітацію інвалідів в Україні» щодо забезпечення виробами медичного призначення, технічними та іншими засобами реабілітації учасників АТО, які постраждали під час її проведення» від 23 липня 2014 року № 1609-VII	127
16	ЗУ «Про внесення змін до деяких ЗУ щодо окремих питань проведення медико-соціальної експертизи» від 4 липня 2014 року № 1590-VII	128
17	ЗУ «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей» від 21 лютого 2014 року № 745-VII	129
18	Постанова Кабінету міністрів (КМ) України «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення» від 20 серпня 2014 р. № 413	131
19	Постанова КМ України «Про порядок надання пільг, передбачених законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 16 лютого 1994 р. № 94	134

20	Постанова КМ України «Про організаційні заходи щодо застосування закону України "про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (3551-12) від 8 лютого 1994 р. №63	137
21	Постанова КМ України «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їх сімей» від 17.07.1992 р. № 393	139
22	Постанова КМ України «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» від 25.12.2013 р. № 975	147
23	Постанова КМ України «Про порядок та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців державної прикордонної служби та інвалідності звільнених з військової служби осіб» від 5 вересня 2012 р. № 832	152
24	Постанова КМ України «Про затвердження порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб» від 28 травня 2008 р. № 499	153
25	Постанова КМ України «Про затвердження порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та інвалідності осіб, звільнених з військової служби, що сталися у 2006 році» від 21 лютого 2007 р. № 284	157
26	Постанова КМ України «Про затвердження порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності співробітників кадрового складу розвідувальних органів» від 21 листопада 2007 р. № 1331	159
27	Постанова КМ України «Про затвердження порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів від 5 квітня 2012 р. № 321	162
28	Постанова КМ України «Деякі питання протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО та/або забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок» від 1 жовтня 2014 р. № 518	180
29	Постанова КМ України «Про забезпечення діяльності миротворчого персоналу України у складі Поліцейської Місії Європейського Союзу в Боснії і Герцеговині» від 4 лютого 2004 р. № 120	184
30	Наказ МО України «Про затвердження положення про військово-лікарську експертизу в збройних силах України» від 14.08.2008 р. № 402 (витяги)	185
31	Наказ МВС України «Порядок проведення військово-лікарської експертизи і медичного огляду військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу в системі МВС України» від 6 лютого 2001 р. № 85	291

32	Наказ МОЗ України «Про проведення медико-соціальної експертизи колишніх військовослужбовців українського миротворчого контингенту під егідою ООН» від 06.11.2006 р. № 731	314
33	Наказ МО/МОЗ України «Про проведення медичного обстеження військовослужбовців запасу, які проходили службу у миротворчих силах в колишній Югославії» від 18.01.2001 р. № 17/15	315
34	Постанова КМ України «Про утворення державної служби України у справах ветеранів війни та учасників АТО» від 11 серпня 2014 р. № 326	316
35	Державна Служба України у справах ветеранів війни та учасників АТО (ДСУ-АТО) Лист від 16 жовтня 2014 року «Роз'яснення щодо соціальних гарантій військовослужбовцям, які беруть участь в АТО, та призваним під час мобілізації»	317
36	ДСУ-АТО Лист від 16 жовтня 2014 року «Безплатне та позачергове забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації учасників АТО, які постраждали внаслідок АТО, незалежно від встановлення їм інвалідності»	327
37	ДСУ-АТО Лист від 7 листопада 2014 року «Коментарі щодо забезпечення технічними засобами реабілітації, в тому числі протезуванням (ортезуванням) за кордоном»	339
38	ДСУ-АТО Лист від 16 жовтня 2014 року «Інформація щодо призначення одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві»	340
39	ДСУ-АТО Лист від 10 грудня 2014 року «Інформація про надання статусу учасника бойових дій працівникам підприємств, установ чи організацій, які залучалися і брали безпосередню участь в АТО в районах її проведення»	344
40	МО України «Роз'яснення стосовно встановлення статусу учасника бойових дій військовослужбовцям збройних сил України, які беруть (брали) участь в АТО»	345
41	МО України «Перелік документів для надання статусу учасника бойових дій військовослужбовцям (резервістам, військовозобов'язаним) та працівникам ЗСУ, які брали безпосередню участь в АТО»	346
42	МО України Лист від 16.09.2014 р. «Актуальні питання щодо соціального та правового захисту осіб, які беруть участь в АТО»	347
43	МОЗ України Лист від 09.09.2014 р. № 3.07-19/2244-14/26242 «Щодо оплати листків непрацездатності, які видані закладами охорони здоров'я Донецької та Луганської областей, що оформлені з порушенням нормативно-правових актів стосовно порядку їх заповнення»	353
44	Державна Служба гірничого нагляду та промислової безпеки України Лист від 21.07.2014 р. № 5640/0/5.2-09/6/14 «Про надання роз'яснень процедури розслідування нещасних випадків з працівниками підприємств, які постраждали внаслідок АТО під час виконання трудових (<i>посадових</i>) обов'язків в інтересах своїх підприємств»	354

**КОДЕКС
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ (витяги)**

від 2 жовтня 2012 року **№ 5403-VI**

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 353-VII від 20.06.2013, ВВР, 2014, № 13, ст.221

№ 1166-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 20-21, ст.745}

Розділ I ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Глава 1. Загальні положення

Стаття 1. Відносини, що регулюються Кодексом цивільного захисту України

1. Кодекс цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів АРКрим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Стаття 2. Визначення термінів

1. У цьому Кодексі терміни вживаються в такому значенні:

- 1) **аварійно-рятувальна служба** – сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;
- 2) **аварійно-рятувальне формування** – підрозділ аварійно-рятувальної служби, самостійний підрозділ, загін, центр, пожежно-рятувальний підрозділ (частина);
- 3) **аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи** – роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист населення, уникнення руйнувань і матеріальних збитків, локалізацію зони впливу небезпечних чинників, ліквідацію чинників, що унеможливають проведення таких робіт або загрожують життю рятувальників;
- 4) **аварія** – небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила ураження, травмування населення або створює на окремій території чи території суб'єкта господарювання загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище;
- 5) **відновлювальні роботи** – комплекс робіт, пов'язаних з відновленням будівель, споруд, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які були зруйновані або пошкоджені внаслідок надзвичайної ситуації, та відповідних територій;
- 6) **дорожньо-транспортна пригода** – подія, що сталася під час руху дорожнього транспортного засобу, внаслідок якої загинули або зазнали травм люди чи заподіяна шкода майну. Рівень надзвичайної ситуації при дорожньо-транспортній пригоді визначається відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що затверджується Кабінетом Міністрів України;
- 7) **евакуація** – організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення;
- 8) **епідемія** – масове поширення інфекційної хвороби серед населення відповідної території за короткий проміжок часу;
- 9) **епізоотія** – широке поширення заразної хвороби тварин за короткий проміжок часу, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території;
- 10) **епіфітотія** – широке поширення на території однієї або кількох адміністративно-територіальних одиниць заразної хвороби рослин, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території;

- 11) **запобігання виникненню надзвичайних ситуацій** – комплекс правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків;
- 12) **засоби протипожежного захисту** – технічні засоби, призначені для запобігання, виявлення, локалізації та ліквідації пожеж, захисту людей, матеріальних цінностей та довкілля від впливу небезпечних факторів пожежі;
- 13) **засоби цивільного захисту** – протипожежна, аварійно-рятувальна та інша спеціальна техніка, обладнання, механізми, прилади, інструменти, вироби медичного призначення, лікарські засоби, засоби колективного та індивідуального захисту, які призначені та використовуються під час виконання завдань цивільного захисту;
- 14) **захисні споруди цивільного захисту** – інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів;
- 15) **зона можливого ураження** – окрема територія, акваторія, на якій внаслідок настання надзвичайної ситуації виникає загроза життю або здоров'ю людей та заподіяна шкода майну;
- 16) **зона надзвичайної ситуації** – окрема територія, акваторія, де сталася надзвичайна ситуація;
- 17) **інженерний захист територій** – комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту територій, населених пунктів та суб'єктів господарювання від їх наслідків та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період;
- 18) **інженерно-технічні заходи цивільного захисту** – комплекс інженерно-технічних рішень, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення і територій від них та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період;
- 19) **катастрофа** – велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків;
- 20) **класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій** – технічна або інша характеристика небезпечної події, що зумовлює виникнення обстановки, яка визначається як надзвичайна ситуація;
- 21) **класифікація надзвичайних ситуацій** – система, згідно з якою надзвичайні ситуації поділяються на класи і підкласи залежно від характеру їх походження;
- 22) **ліквідація наслідків надзвичайної ситуації** – проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації;
- 23) **медико-психологічна реабілітація** – комплекс лікувально-профілактичних, реабілітаційних та оздоровчих заходів, спрямованих на відновлення психофізіологічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності рятувальників аварійно-рятувальних служб (формувань), осіб, залучених до виконання аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайної ситуації, а також постраждалих внаслідок такої надзвичайної ситуації, передусім неповнолітніх осіб;
- 24) **надзвичайна ситуація** – обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості

проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності;

- 25) **небезпечна подія** – подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків;
- 26) **небезпечний чинник** – складова частина небезпечного явища (пожежа, вибух, викидання, загроза викидання небезпечних хімічних, радіоактивних і біологічно небезпечних речовин) або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створює загрозу життю та/або здоров'ю людини;
- 27) **непрофесійні об'єктові аварійно-рятувальні служби** – служби, що створюються з числа інженерно-технічних та інших досвідчених працівників суб'єктів господарювання, які здобули необхідні знання та навички у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і здатні за станом здоров'я виконувати роботи в екстремальних умовах;
- 28) **неспеціалізована аварійно-рятувальна служба** – професійна або непрофесійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, які не потребують відповідної спеціалізації;
- 29) **об'єкт підвищеної небезпеки** – об'єкт, який згідно із законом вважається таким, на якому є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру;
- 30) **оперативно-рятувальна служба цивільного захисту** – спеціальне невійськове об'єднання аварійно-рятувальних та інших формувань, органів управління такими формуваннями системи центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту;
- 31) **оповіщення** – доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення;
- 32) **пожежа** – неконтрольований процес знищення або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для істот та навколишнього природного середовища;
- 33) **пожежна безпека** – відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю;
- 34) **пожежна охорона** – вид діяльності, який полягає у запобіганні виникненню пожеж і захисті життя та здоров'я населення, матеріальних цінностей, навколишнього природного середовища від впливу небезпечних чинників пожежі;
- 35) **постраждалі внаслідок надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру (далі – постраждалі)** – особи, здоров'ю яких заподіяна шкода внаслідок надзвичайної ситуації;
- 36) **професійна аварійно-рятувальна служба** – аварійно-рятувальна служба, працівники якої працюють за трудовим договором, а рятувальники, крім того, проходять професійну, спеціальну фізичну, медичну та психологічну підготовку;
- 37) **реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків** – скоординовані дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту, що здійснюються відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації, і полягають в організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею, рятування населення і майна, локалізації зони надзвичайної ситуації, а також ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну;
- 38) **сили цивільного захисту** – аварійно-рятувальні формування, спеціалізовані служби та інші формування цивільного захисту, призначені для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій;

- 39) **система оповіщення** – комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про виникнення надзвичайних ситуацій до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення;
- 40) **спеціалізована аварійно-рятувальна служба** – професійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з особливим ризиком для життя та здоров'я, зокрема для гасіння газових фонтанів, проведення водолазних та гірничорятувальних робіт;
- 41) **спеціалізована служба цивільного захисту** – підприємства, установи, організації, об'єднані для виконання завдань у сфері цивільного захисту відповідної функціональної спрямованості;
- 42) **стихійне лихо** – природне явище, що діє з великою руйнівною силою, заподіює значну шкоду території, на якій відбувається, порушує нормальну життєдіяльність населення, завдає матеріальних збитків;
- 43) **техногенна безпека** – відсутність ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення. Техногенна безпека характеризує стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Забезпечення техногенної безпеки є особливою (специфічною) функцією захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Стаття 3. Правова основа цивільного захисту

1. Правовою основою цивільного захисту є Конституція України, цей Кодекс, інші закони України, а також акти Президента України та КМ України.

Стаття 4. Цивільний захист

1. **Цивільний захист** – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Стаття 5. Класифікація надзвичайних ситуацій

1. Надзвичайні ситуації класифікуються за характером походження, ступенем поширення, розміром людських втрат та матеріальних збитків.

2. Залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій на території України, визначаються такі види надзвичайних ситуацій:

- 1) техногенного характеру;
- 2) природного характеру;
- 3) соціальні;
- 4) воєнні.

3. Залежно від обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією наслідків, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації, визначаються такі рівні надзвичайних ситуацій:

- 1) державний;
- 2) регіональний;
- 3) місцевий;
- 4) об'єктовий.

4. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями встановлюється КМ України.

5. Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій визначаються центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 6. Суб'єкти забезпечення цивільного захисту

Стаття 7. Основні принципи здійснення цивільного захисту

Розділ II ЄДИНА ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розділ III ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стаття 21. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту

1. Громадяни України мають право на:

- 1) отримання інформації про надзвичайні ситуації або небезпечні події, що виникли або можуть виникнути, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі;
- 2) забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту та їх використання;
- 3) звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту від надзвичайних ситуацій;
- 4) участь у роботах із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у складі добровільних формувань цивільного захисту;
- 5) отримання заробітної плати за роботу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у разі залучення до таких робіт згідно з трудовими договорами;
- 6) соціальний захист та відшкодування відповідно до законодавства шкоди, заподіяної їхньому життю, здоров'ю та майну внаслідок надзвичайних ситуацій або проведення робіт із запобігання та ліквідації наслідків;
- 7) медичну допомогу, соціально-психологічну підтримку та медико-психологічну реабілітацію у разі отримання фізичних і психологічних травм.

2. Громадяни України зобов'язані:

- 1) дотримуватися правил поведінки, безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях;
- 2) дотримуватися заходів безпеки у побуті та повсякденній трудовій діяльності, не допускати порушень виробничої і технологічної дисципліни, вимог екологічної безпеки, охорони праці, що можуть призвести до надзвичайної ситуації;
- 3) вивчати способи захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення, надання домедичної допомоги постраждалим, правила користування засобами захисту;
- 4) повідомляти службі екстреної допомоги населенню про виникнення надзвичайних ситуацій;
- 5) у разі виникнення надзвичайної ситуації до прибуття аварійно-рятувальних підрозділів вживати заходів для рятування населення і майна;
- 6) дотримуватися протиепідемічного, протиепізоотичного та протиепіфітотичного режимів, режимів радіаційного захисту;
- 7) виконувати правила пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які їм належать на праві приватної власності, первинними засобами пожежогасіння, навчати дітей обережному поводженню з вогнем.

3. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, у разі виникнення надзвичайних ситуацій користуються тими самими правами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана ВР України.

Розділ IV ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Глава 9. Медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення

Стаття 36. Медичний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення

1. Медичний захист і забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення включає:

- 1) надання медичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій, рятувальникам та іншим особам, які залучалися до виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, проведення їх медико-психологічної реабілітації. Медична допомога населенню забезпечується службою медицини катастроф, керівництво якою здійснює центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- 2) планування і використання сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності;
- 3) своєчасне застосування профілактичних медичних препаратів та своєчасне проведення санітарно-протиепідемічних заходів;

- 4) контроль за якістю та безпекою харчових продуктів і продовольчої сировини, питної води та джерелами водопостачання;
- 5) завчасне створення і підготовку спеціальних медичних формувань;
- 6) утворення в умовах надзвичайних ситуацій необхідної кількості додаткових тимчасових мобільних медичних підрозділів або залучення додаткових закладів охорони здоров'я;
- 7) накопичення медичного та спеціального майна і техніки;
- 8) підготовку та перепідготовку медичних працівників з надання екстреної медичної допомоги;
- 9) навчання населення способам надання домедичної допомоги та правилам дотримання особистої гігієни;
- 10) здійснення заходів з метою недопущення негативного впливу на здоров'я населення шкідливих факторів навколишнього природного середовища та наслідків надзвичайних ситуацій, а також умов для виникнення і поширення інфекційних захворювань;
- 11) проведення моніторингу стану навколишнього природного середовища, санітарно-гігієнічної та епідемічної ситуації;
- 12) санітарну охорону територій та суб'єктів господарювання в зоні надзвичайної ситуації;
- 13) здійснення інших заходів, пов'язаних з медичним захистом населення, залежно від ситуації, що склалася.

2. Здійснення заходів медичного захисту населення покладається на суб'єктів забезпечення цивільного захисту.

3. Для проведення медико-психологічної реабілітації осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, при санаторно-курортних закладах незалежно від форми власності утворюються центри медико-психологічної реабілітації. Перелік санаторно-курортних закладів, в яких утворюються центри медико-психологічної реабілітації, затверджується спільним актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, та центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Стаття 37. Біологічний захист населення, тварин і рослин

1. Біологічний захист населення, тварин і рослин включає:

- 1) своєчасне виявлення чинників та осередку біологічного зараження, його локалізацію і ліквідацію;
- 2) прогнозування масштабів і наслідків біологічного зараження, розроблення та запровадження своєчасних протиепідемічних, профілактичних, протиепізоотичних, протиепіфітотичних і лікувальних заходів;
- 3) проведення екстреної неспецифічної та специфічної профілактики біологічного зараження населення;
- 4) своєчасне застосування засобів індивідуального та колективного захисту;
- 5) запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів, обсервації та карантину;
- 6) здійснення дезінфекційних заходів в осередку зараження, знезараження суб'єктів господарювання, тварин та санітарної обробки населення;
- 7) надання екстреної медичної допомоги ураженим біологічними патогенними агентами;
- 8) інші заходи біологічного захисту залежно від ситуації, що склалася.

2. Біологічний захист населення, тварин і рослин додатково включає встановлення протиепідемічного, протиепізоотичного та протиепіфітотичного режимів та їх дотримання суб'єктами господарювання, закладами охорони здоров'я та населенням.

3. Здійснення заходів біологічного захисту покладається на суб'єктів забезпечення цивільного захисту.

Стаття 38. Психологічний захист населення

1. Заходи психологічного захисту населення спрямовуються на зменшення та нейтралізацію негативних психічних станів і реакцій серед населення у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій і включають:

- 1) планування діяльності, пов'язаної з психологічним захистом;
- 2) своєчасне застосування ліцензованих та дозволених до застосування в Україні інформаційних, психопрофілактичних і психокорекційних методів впливу на особистість;

- 3) виявлення за допомогою психологічних методів чинників, які сприяють виникненню соціально-психологічної напруженості;
- 4) використання сучасних психологічних технологій для нейтралізації негативного впливу чинників надзвичайних ситуацій на населення;
- 5) здійснення інших заходів психологічного захисту залежно від ситуації, що склалася.

2. Організація та здійснення заходів психологічного захисту населення покладаються на центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Розділ V ЗАПОБІГАННЯ НАДЗВИЧАЙНИМ СИТУАЦІЯМ

Стаття 74. Система екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112

Глава 17. Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації

Стаття 84. Соціальний захист постраждалих

1. Постраждалий внаслідок надзвичайної ситуації - це особа, якій заподіяно моральну, фізичну або матеріальну шкоду внаслідок надзвичайної ситуації або проведення робіт з ліквідації її наслідків.

2. Заходи соціального захисту та відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації включають:

- 1) надання (виплату) матеріальної допомоги (компенсації);
- 2) забезпечення житлом;
- 3) надання медичної та психологічної допомоги;
- 4) надання гуманітарної допомоги;
- 5) надання інших видів допомоги.

3. Заходи соціального захисту та відшкодування матеріальних збитків постраждалим здійснюються за рахунок:

- 1) коштів державного та місцевих бюджетів;
- 2) коштів суб'єктів господарювання або фізичних осіб, винних у виникненні надзвичайних ситуацій;
- 3) коштів за договорами добровільного страхування, укладеними відповідно до законодавства про страхування;
- 4) добровільних пожертвувань фізичних та юридичних осіб, благодійних організацій та об'єднань громадян;
- 5) інших не заборонених законодавством джерел.

4. Надання невідкладної допомоги постраждалим може здійснюватися за рахунок коштів резервних фондів державного та місцевих бюджетів відповідно до рівня надзвичайної ситуації, а також матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Стаття 85. Відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій

1. Відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій здійснюється у порядку, визначеному законом.

Стаття 86. Забезпечення житлом постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій

1. Забезпечення житлом постраждалих, житло яких стало непридатним для проживання внаслідок надзвичайної ситуації, здійснюється місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання шляхом:

- 1) надання житлових приміщень з фонду житла для тимчасового проживання;
- 2) позачергового надання житла, збудованого за замовленням місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання;
- 3) будівництва житлових будинків для постраждалих;
- 4) закупівлі квартир або житлових будинків.

2. Будівництво або закупівля житлових будинків чи квартир для постраждалих, які проживали в будинках державного або комунального житлового фонду, здійснюється за

рахунок державних коштів, виділених на зазначені цілі, з урахуванням площі жилих (нежилих) приміщень та кількості кімнат, якими володів постраждалих.

3. Будівництво або закупівля житлових будинків чи квартир для постраждалих, які проживали у приватному житловому фонді, здійснюється за рахунок державних коштів, які виділяються на зазначені цілі, за вирахуванням коштів, отриманих постраждалим за страхування будинку, якщо будинок був застрахований.

4. Постраждалі, які проживали у приватному житловому фонді, мають право на власне будівництво житлового будинку на умовах фінансування, зазначених у частині третій цієї статті, з одержанням для цього земельних ділянок.

5. Придбання шляхом централізованої закупівлі житлового будинку чи квартири для постраждалого здійснюється за бажанням одержувача.

6. Закупівля житлових будинків чи квартир для постраждалих може здійснюватися у населеному пункті, де він проживав, або за їх згодою у будь-якому населеному пункті України.

7. Якщо будівництво або закупівля квартири (житлового будинку) для постраждалих здійснюється місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, грошова компенсація за зруйновану або пошкоджену квартиру (житловий будинок) не виплачується.

8. Постраждалі, яким виплачено грошову компенсацію за зруйновану або пошкоджену квартиру (житловий будинок), житлом за рахунок держави не забезпечуються.

9. Забезпечення житлом постраждалого або виплата грошової компенсації за рахунок держави здійснюється за умови добровільної передачі постраждалим зруйнованого або пошкоджененого внаслідок надзвичайної ситуації житла місцевим державним адміністраціям або органам місцевого самоврядування, суб'єктам господарювання.

10. Розмір грошової компенсації за зруйновану або пошкоджену квартиру (житловий будинок) визначається за показниками опосередкованої вартості спорудження житла у регіонах України відповідно до місцезнаходження такого майна.

Стаття 87. Надання медичної та психологічної допомоги

1. Постраждалі під час надзвичайних ситуацій мають право на надання їм безоплатної медичної допомоги.

2. Постраждалі, а також особи, які залучалися до виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, за висновками медико-соціальних експертних комісій забезпечуються психологічною реабілітацією.

3. Неповнолітні особи, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій, забезпечуються психологічною реабілітацією у санаторно-курортних закладах, при яких утворено центри медико-психологічної реабілітації.

4. Постраждалі, а також особи, які залучалися до виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, мають право на отримання безоплатної психологічної допомоги.

Стаття 88. Гуманітарна допомога

1. Одержання Україною міжнародної гуманітарної допомоги для постраждалих внаслідок надзвичайної ситуації, її розподіл та видача здійснюються у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 89. Надання інших видів допомоги

1. Громадяни України, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій за межами території України, мають право на відшкодування завданої їм шкоди відповідно до угод про співробітництво і взаємну допомогу у разі виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, укладених між Кабінетом Міністрів України та урядами інших держав.

2. Постраждалим, які евакуюються, відселяються на нове місце проживання у зв'язку з надзвичайними ситуаціями, надаються такі компенсації та пільги:

1) оплата вартості проїзду, витрат на перевезення майна залізничним, водним або автомобільним видами транспорту (крім випадків, коли транспортні засоби надаються безоплатно);

2) одержання безвідсоткової позики на господарське обзаведення у порядку та розмірі, встановлених Кабінетом Міністрів України.

3. Постраждалим, які залишилися на попередньому місці проживання, надається грошова допомога у порядку та розмірі, встановлених КМ України.

4. За постраждалими (якщо з часу встановлення інвалідності, визначення моральної шкоди минуло не більше одного року) зберігається середньомісячний заробіток протягом строку, визначеного програмою реабілітації. У цей час відшкодування шкоди здійснюється на загальних підставах. Індикація суми відшкодування шкоди здійснюється у порядку, встановленому законодавством.

Розділ VII НАВЧАННЯ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА РЯТУВАЛЬНИКІВ, КЕРІВНОГО СКЛАДУ, ФАХІВЦІВ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ ПОВ'ЯЗАНА З ОРГАНІЗАЦІЄЮ І ЗДІЙСНЕННЯМ ЗАХОДІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПІДГОТОВКА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розділ VIII ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розділ IX КОМПЛЕКТУВАННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Розділ X СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ТА СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ І ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ ІЗ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Глава 25. Медичне забезпечення, одноразова грошова допомога та страхування

Стаття 117. Медичне та санаторно-курортне забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, членів їхніх сімей та основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб

1. Медичне забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту організовується та здійснюється закладами охорони здоров'я центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

2. Особи рядового і начальницького складу служби цивільного захисту щороку проходять медичний огляд з подальшим проведенням лікувально-профілактичних заходів у разі потреби.

3. У разі відсутності за місцем служби чи проживання осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту закладів охорони здоров'я центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, а також у разі відсутності в таких закладах (підрозділах) необхідних відділень, фахівців, спеціального обладнання безоплатна медична допомога зазначеним особам надається в закладах охорони здоров'я Міністерства оборони України, МВС України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, інших державних або комунальних закладах охорони здоров'я за рахунок коштів, передбачених на утримання центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

4. Особи рядового і начальницького складу служби цивільного захисту мають право на санаторно-курортне лікування в санаторно-курортних закладах центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, а також в інших санаторно-курортних закладах незалежно від форми власності та відомчої належності за рахунок коштів, передбачених на утримання центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Пільги, передбачені цією частиною, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному КМ України.

5. Особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, які направляються після лікування в закладах охорони здоров'я до санаторію для продовження лікування, путівки надаються безоплатно.

6. Особи, звільнені із служби цивільного захисту, визнані інвалідами I та II групи внаслідок захворювання, травми або поранення, пов'язаних з проходженням служби, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування незалежно від виду пенсії, яку вони отримують. Інваліди III групи, звільнені із служби за станом здоров'я, які отримують пенсію по інвалідності, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування за наявності медичних показань.

7. Особи, звільнені із служби цивільного захисту, визнані інвалідами внаслідок захворювання, каліцтва, пов'язаного з виконанням службових обов'язків, мають право на медичне та санаторно-курортне забезпечення за рахунок коштів, передбачених на утримання центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, інших центральних органів виконавчої влади, які здійснюють державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, реалізацію державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці та державного гірничого нагляду, управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

8. Порядок та умови надання медичної допомоги, забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та членів їхніх сімей у закладах охорони здоров'я Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, в інших державних або комунальних закладах охорони здоров'я, а також взаєморозрахунки між ними та центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, встановлюються КМ України.

9. Медичне забезпечення основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб здійснюється закладами охорони здоров'я, що входять до їх складу, та за договорами на медичне обслуговування в державних або комунальних закладах охорони здоров'я за рахунок коштів, передбачених на утримання цих служб.

10. Основні працівники професійних аварійно-рятувальних служб повинні проходити періодичний медичний огляд, а також медичний огляд після проведення аварійно-рятувальних робіт. Періодичність медичних оглядів і порядок їх проведення встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

11. На прохання особи рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту, основного працівника професійних аварійно-рятувальних служб проводиться позачерговий медичний огляд, якщо така особа вважає, що погіршення стану її здоров'я пов'язано з виконанням нею професійних обов'язків або перешкоджає подальшому проходженню служби.

12. Позачерговий медичний огляд особи рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту, основного працівника професійних аварійно-рятувальних служб може проводитися за ініціативою роботодавця, якщо стан здоров'я такої особи перешкоджає подальшому проходженню служби або виконанню службових обов'язків за контрактом.

13. Порядок організації медичного забезпечення, тимчасового звільнення від виконання службових обов'язків осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту у разі захворювань, травм або поранень визначаються центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

14. Особи, які безпосередньо брали участь у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт або залучалися до цілодобового чергування, пов'язаного з ліквідацією

наслідків надзвичайної ситуації, мають право один раз на рік пройти безоплатно курс медико-психологічної реабілітації строком не менш як 14 діб, а ті з них, які отримали травми або брали участь у проведенні аварійно-рятувальних робіт, пов'язаних із загибеллю людей, зобов'язані пройти відповідне лікування та реабілітацію в центрах медико-психологічної реабілітації.

15. Висновок про необхідність направлення на медико-психологічну реабілітацію основних працівників професійних аварійно-рятувальних служб та працівників цивільного захисту надають лікарсько-експертні комісії центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, або медико-соціальні експертні комісії центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, за місцем роботи.

16. Висновок про необхідність направлення на медико-психологічну реабілітацію осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту надають лікарсько-експертні комісії центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

17. На час проходження медичного огляду та медико-психологічної реабілітації за основними працівниками професійних аварійно-рятувальних служб, працівниками цивільного захисту зберігається середній заробіток за місцем роботи.

18. Проїзд до місця лікування та проведення медико-психологічної реабілітації і назад осіб, які відповідно до цієї статті мають право на лікування та медико-психологічну реабілітацію, здійснюється за рахунок коштів, передбачених на утримання центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, професійних аварійно-рятувальних служб.

19. Порядок організації та проведення медико-психологічної реабілітації визначається спільним актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

20. З метою недопущення виникнення та поширення інфекційних хвороб, отруєнь, радіаційних уражень серед осіб рядового і начальницького складу та працівників служби цивільного захисту медичними підрозділами центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, організовується і здійснюється санітарно-епідеміологічний нагляд в органах та підрозділах, віднесених до сфери їх управління.

Стаття 118. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту

1. У разі загибелі (смерті) особи рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту під час виконання службових обов'язків сім'ї загиблого (померлого), а в разі її відсутності - його батькам та утриманцям виплачується одноразова грошова допомога у розмірі десятирічного грошового забезпечення загиблого (померлого) за останньою посадою, яку він обіймав, у порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

2. У разі травми або поранення, заподіяного особі рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту під час виконання службових обов'язків, а також інвалідності, що настала у період проходження служби або не пізніше ніж через три місяці після звільнення із служби, чи після закінчення цього строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що стався у період проходження служби, пов'язаного з виконанням службових обов'язків, залежно від ступеня втрати працездатності такій особі виплачується одноразова грошова допомога у розмірі до п'ятирічного грошового забезпечення за останньою посадою у порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України. Визначення ступеня втрати працездатності особою рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту у період проходження служби у кожному випадку ушкодження здоров'я здійснюється в індивідуальному порядку відповідно до законодавства.

3. У всіх випадках розмір одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) особи рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту не може бути меншим за стократний розмір прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на час виплати допомоги.

4. Якщо особа рядового чи начальницького складу служби цивільного захисту або члени її сім'ї одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених цією статтею, та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, встановленої іншими законами, виплата відповідних грошових сум здійснюється за однією з підстав за вибором особи, яка має право на отримання таких виплат.

Розділ XI ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Розділ XII ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Кодекс набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію з 1 липня 2013 року.

2. Визнати такими, що втратили чинність, з дня введення цього Кодексу в дію:

- 1) Закон України «Про Цивільну оборону України» (Відомості ВР України, 1993 р., № 14, ст. 124; 1999 р., № 19, ст. 171; 2001 р., № 32, ст. 172; 2004 р., № 19, ст. 259; 2007 р., № 33, ст. 442);
- 2) Постанову ВР України «Про порядок введення в дію Закону України «Про Цивільну оборону України» (Відомості ВР України, 1993 р., № 14, ст. 125);
- 3) Закон України «Про пожежну безпеку» (Відомості ВР України, 1994 р., № 5, ст. 21 із наступними змінами);
- 4) Постанову ВР України «Про порядок введення в дію Закону України «Про пожежну безпеку» (Відомості ВР України, 1994 р., № 5, ст. 22);
- 5) Закон України «Про загальну структуру і чисельність військ Цивільної оборони» (Відомості ВР України, 1999 р., № 5-6, ст. 40);
- 6) Закон України «Про війська Цивільної оборони України» (Відомості ВР України, 1999 р., № 19, ст. 172);
- 7) Закон України «Про аварійно-рятувальні служби» (Відомості ВР України, 2000 р., № 4, ст. 25; 2001 р., № 9, ст. 38; 2006 р., № 22, ст. 184; 2009 р., № 9, ст. 117; 2011 р., № 6, ст. 41; із змінами, внесеними Законом України від 5 липня 2012 року № 5081-VI);
- 8) Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» (Відомості ВР України, 2000 р., № 40, ст. 337; 2004 р., № 19, ст. 259; 2006 р., № 22, ст. 199; 2009 р., № 9, ст. 117);
- 9) Закон України «Про правові засади цивільного захисту» (Відомості ВР України, 2004 р., № 39, ст. 488; 2005 р., №№ 17-19, ст. 267; 2006 р., № 51, ст. 519; 2007 р., № 33, ст. 442; 2008 р., №№ 5-8, ст. 78; 2009 р., № 15, ст. 188; 2010 р., № 5, ст. 42; 2011 р., № 34, ст. 343; із змінами, внесеними Законом України від 5 липня 2012 року № 5081-VI).

4. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Кодексом:

- забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Кодексом;
- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Кодексом;
- забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України у відповідність із цим Кодексом;
- забезпечити перегляд критеріїв визначення суб'єктів господарювання з високим ступенем прийнятної ризику у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Президент України

В. Янукович

2 жовтня 2012 року № 5403-VI

**УКАЗ
Президента України**

**ПРО УПОВНОВАЖЕНОГО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДЕЙ З
ІНВАЛІДНІСТЮ**

З метою забезпечення належних умов для реалізації громадянських, соціальних, економічних та культурних прав і законних інтересів людей з інвалідністю, в тому числі тих, які отримали інвалідність у зоні проведення АТО, інвалідів війни, недопущення їх дискримінації, виховання поваги до особливостей таких людей, визнаючи пріоритетність міжнародних стандартів з інтеграції людей з інвалідністю у життя суспільства, враховуючи вимоги Конвенції ООН про права інвалідів та відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України **постановляю:**

1. Установити, що здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо забезпечення додержання прав і законних інтересів людей з інвалідністю забезпечується Уповноваженим Президента України з прав людей з інвалідністю.

2. Затвердити Положення про Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю (додається).

3. Державному управлінню справами вжити в установленому порядку заходів, що впливають із цього Указу.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

П. Порошенко

1 грудня 2014 року № 902/2014

ПОЛОЖЕННЯ

про Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю

Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю (далі – Уповноважений) забезпечує здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо забезпечення додержання прав і законних інтересів людей з інвалідністю, в тому числі тих, які отримали інвалідність у зоні проведення АТО, інвалідів війни.

Уповноважений керується у своїй діяльності Конституцією та законами України, актами Президента України і КМ України, міжнародними договорами України, а також цим Положенням.

Основними завданнями Уповноваженого є:

- 1) моніторинг додержання в Україні прав і законних інтересів людей з інвалідністю, виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері, внесення в установленому порядку Президентові України пропозицій щодо припинення, усунення, запобігання обмеженню та порушенню прав і законних інтересів людей з інвалідністю;
- 2) здійснення заходів щодо налагодження взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення прав і законних інтересів людей з інвалідністю;
- 3) внесення Президентові України пропозицій щодо підготовки проектів законів, актів Президента України з питань захисту громадянських, соціальних, економічних, культурних прав і законних інтересів людей з інвалідністю, створення умов для реалізації ними таких прав та інтересів;
- 4) участь у підготовці проектів нормативно-правових актів з питань захисту прав і законних інтересів людей з інвалідністю, забезпечення умов для реалізації їх громадянських, соціальних, економічних та культурних прав, недопущення дискримінації та забезпечення рівних можливостей для людей з інвалідністю в усіх сферах суспільного життя, поваги до особливостей інвалідів і визнання їх як компонента людської різноманітності;
- 5) участь у межах компетенції в експертизі законів, які надійшли на підпис главі держави, законопроектів, які пропонуються для внесення Президентом України на розгляд ВР України у порядку законодавчої ініціативи, інших законопроектів, які стосуються прав і законних інтересів людей з інвалідністю;

- 6) підготовка та організація заходів за участю Президента України, у тому числі міжнародного характеру, з питань забезпечення прав і законних інтересів людей з інвалідністю;
- 7) інформування громадськості про здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо забезпечення додержання прав і законних інтересів людей з інвалідністю.

4. Уповноважений для виконання покладених на нього завдань має право в установленому порядку:

- 1) запитувати і одержувати від структурних підрозділів Адміністрації Президента України, консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, утворених Президентом України, Секретаріату КМ України, центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування необхідні інформацію, документи, матеріали;
- 2) порушувати питання щодо залучення в разі потреби до опрацювання окремих питань представників державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, а також експертів, учених та фахівців;
- 3) брати участь у роботі консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб, утворених Президентом України, а також у проведенні круглих столів, нарад та інших заходів з питань, що належать до компетенції Уповноваженого;
- 4) відвідувати органи державної влади, органи місцевого самоврядування, заклади системи реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів, геріатричні пансіонати, будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, військові госпіталі, психіатричні та інші заклади, в яких перебувають люди з інвалідністю;
- 5) звертатися до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо вжиття заходів реагування на факти порушень законодавства, а також стосовно сприяння у вирішенні питань, віднесених до компетенції Уповноваженого;
- 6) уживати відповідних заходів щодо налагодження зв'язків для взаємодії з громадськими об'єднаннями, у тому числі міжнародними, з питань захисту прав і законних інтересів людей з інвалідністю.

5. Забезпечення діяльності Уповноваженого здійснюється відповідним структурним підрозділом Адміністрації Президента України.

6. Для надання консультативної допомоги Уповноваженому може створюватися в установленому порядку консультативна рада з питань захисту прав людей з інвалідністю, із залученням до її роботи представників інститутів громадянського суспільства.

7. Уповноважений у своїй роботі використовує бланки встановленого зразка.

Глава Адміністрації Президента України

Б. Ложкін

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ (витяги)

від 6 грудня 1991 року **№ 1934-ХІІ**

*(Із змінами, внесеними згідно із Законами:
№ 1313-VII від 05.06.2014, ВВР, 2014, № 29, ст.946)*

Україна, враховуючи необхідність забезпечення власної воєнної безпеки та оборони, усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародної стабільності, як суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава має Збройні Сили України із необхідним рівнем їх бойової готовності та боєздатності.

Цей Закон визначає функції, склад Збройних Сил України, правові засади їх організації, діяльності, дислокації, керівництва та управління ними.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Функції Збройних Сил України

Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності.

Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

З'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України відповідно до закону можуть залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, боротьби з тероризмом і піратством, посилення охорони державного кордону, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів у відкритому морі, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві, міжнародних антитерористичних, антипіратських та інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Органи військового управління розвідки та військові частини розвідки Збройних Сил України відповідно до закону можуть залучатися до заходів добування розвідувальної інформації з метою підготовки держави до оборони та для забезпечення готовності Збройних Сил України до оборони держави.

Органи військового управління забезпечують неухильне додержання вимог Конституції України стосовно того, що Збройні Сили України не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів державної влади чи перешкоджання їх діяльності. Ніякі надзвичайні обставини, накази чи розпорядження командирів і начальників не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій по відношенню до цивільного населення, його майна та навколишнього середовища. За віддання і виконання явно злочинного розпорядження чи наказу військовослужбовці несуть відповідальність згідно з законом.

Права і обов'язки військовослужбовців, які залучаються до здійснення заходів, передбачених частиною четвертою цієї статті, визначаються законом.

Стаття 1-1. Право на застосування зброї та бойової техніки в мирний час

З'єднання, військові частини і підрозділи, у тому числі чергові сили, Збройних Сил України в мирний час мають право застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку для:

- відбиття ударів засобів повітряного та підводного нападу по важливих державних та воєнних об'єктах, безпосереднє прикриття яких здійснюється черговими силами;
- припинення порушення державного кордону України повітряними суднами збройних формувань інших держав, які не виконують команд (сигналів), що подаються черговими літаками-перехоплювачами (вертольотами), або застосовують зброю;
- припинення протиправних дій повітряних суден у повітряному просторі України, якщо вони використовуються з метою здійснення терористичного акту;
- примушення до посадки захоплених (викрадених) повітряних суден;
- забезпечення виконання покладених на Збройні Сили України завдань щодо відсічі можливої збройної агресії проти України, забезпечення недоторканності повітряного простору та підводного простору в межах територіального моря України;
- самозахисту в разі застосування зброї проти них або загрози такого застосування, а також у разі будь-яких дій, що можуть призвести до нанесення значних матеріальних збитків об'єктам, які прикриваються ними, за місцем дислокації чи в районі виконання завдань;
- надання допомоги кораблям (катерам) Морської охорони Державної прикордонної служби України у разі застосування зброї проти них або загрози такого застосування, а також під час безперервного переслідування, що розпочалося у територіальному морі України, іноземного судна у відкритому морі для примушення його зупинитися;
- відбиття піратських нападів на морські або повітряні судна та осіб, які перебувають на їх борту, захоплення піратських морських або повітряних суден, звільнення заручників, а також морських або повітряних суден, захоплених піратами, у відкритому морі чи в іншому місці поза межами юрисдикції будь-якої держави;
- забезпечення виконання покладених на з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України завдань під час їх застосування в районі проведення АТО, у разі вчинення терористичного акту в повітряному просторі або територіальному морі України;
- забезпечення захисту від терористичних посягань об'єктів та майна Збройних Сил України, зброї масового ураження, ракетної і стрілецької зброї, боєприпасів, вибухових та отруйних речовин, що перебувають у військових частинах або зберігаються у визначених місцях;
- забезпечення під час проведення АТО виконання завдань щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій, участі у затриманні осіб, а також для знешкодження осіб у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров'ю заручників, учасників АТО або інших осіб;
- забезпечення виконання покладених на Збройні Сили України завдань у відкритому морі з протидії незаконним перевезенням зброї і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Під час залучення до виконання завдань з посилення охорони державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України мають право:

- зберігати, застосовувати і використовувати спеціальні засоби та зброю;
- застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку, спеціальні засоби в порядку і випадках, передбачених статтею 21 ЗУ «Про Державну прикордонну службу України».

Застосування і використання зброї та бойової техніки допускається в разі, якщо інші заходи виявилися неефективними або застосування таких заходів є неможливим.

Стаття 2. Правова основа діяльності Збройних Сил України

Правовою основою діяльності Збройних Сил України є Конституція України, цей Закон, Закон України «Про оборону України», статuti Збройних Сил України, інші закони України, акти Президента України, КМ України, міжнародні договори України, що регулюють відносини в оборонній сфері.

Розділ II ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, СКЛАД, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДИСЛОКАЦІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Стаття 3. Структура Збройних Сил України

Міністерство оборони України є центральним органом виконавчої влади і військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні Сили України.

Збройні Сили України мають таку загальну структуру:

- Генеральний штаб Збройних Сил України як головний орган військового управління;
- види Збройних Сил України: Сухопутні війська, Повітряні Сили, Військово-Морські Сили;
- з'єднання, військові частини, військові навчальні заклади, установи та організації, що не належать до видів Збройних Сил України.

Організаційно Збройні Сили України складаються з органів військового управління, з'єднань, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій.

Стаття 4. Чисельність Збройних Сил України

Чисельність Збройних Сил України затверджується ВР України за поданням Президента України. Гранична чисельність працівників центрального апарату МО України затверджується КМ України.

Стаття 5. Комплектування Збройних Сил України

Особовий склад Збройних Сил України складається з військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, які є громадянами України.

Окремі посади працівників Збройних Сил України можуть комплектуватися громадянами, які проходять альтернативну (невійськову) службу у порядку, визначеному законом.

Трудові відносини працівників Збройних Сил України регулюються законодавством про працю.

Стаття 6. Дислокація Збройних Сил України

Розділ III КЕРІВНИЦТВО ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Розділ IV ДІЯЛЬНІСТЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Стаття 13. Мова у Збройних Силах України

У Збройних Силах України мовою службової діяльності, діловодства та документації є державна мова.

Стаття 16. Соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів та військовозобов'язаних, призваних на збори, членів їх сімей, працівників Збройних Сил України

Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів, які виконують обов'язки служби у військовому резерві, та військовозобов'язаних, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, членів їх сімей, працівників Збройних Сил України, а також членів сімей військовослужбовців, резервістів та військовозобов'язаних, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час виконання службових обов'язків або постраждали у полоні в ході бойових дій (війни), в умовах надзвичайного стану чи під час виконання службових обов'язків за межами України в порядку військового співробітництва або у складі національного контингенту чи національного персоналу у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Соціальний і правовий захист військовослужбовців, резервістів, які виконують обов'язки служби у військовому резерві, військовозобов'язаних, призваних на навчальні (або перевірочні) і спеціальні збори, та членів їх сімей здійснюється відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інших нормативно-правових актів.

Соціальний захист працівників Збройних Сил України забезпечується відповідно до законодавства про працю, про державну службу, інших нормативно-правових актів.

Стаття 17. Обмеження політичної діяльності у Збройних Силах України

Військовослужбовці зупиняють членство у політичних партіях та професійних спілках на період військової служби.

Військовослужбовці можуть бути членами громадських організацій, за винятком організацій, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Збройних Сил України, і можуть брати участь в їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час, коли вони вважаються такими, що не виконують обов'язків військової служби.

Організація військовослужбовцями та резервістами під час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві страйків і участь в їх проведенні не допускаються.

Військовослужбовці, резервісти на час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві та працівники Збройних Сил України можуть бути обмежені у свободі пересування, вільному виборі місця проживання та праві вільно залишати територію України, праві на збирання, використання і поширення інформації відповідно до закону.

Працівники зупиняють членство у політичних партіях на період роботи у Збройних Силах України.

Функціонування професійних спілок працівників, які уклали трудовий договір із Збройними Силами України, здійснюється відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».

Організація працівниками Збройних Сил України страйків і участь в їх проведенні не допускаються.

Кожному військовослужбовцю та резервісту гарантується право сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої.

Військовослужбовцям та резервістам надається можливість відправляти, одноособово чи колективно, релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність з додержанням вимог Конституції України та законів України.

Стаття 18. Контроль і відповідальність за виконання цього Закону

Контроль за виконанням цього Закону покладається на органи державної влади, передбачені законами України.

Нагляд за додержанням законності у Збройних Силах України, цивільний демократичний контроль за діяльністю Збройних Сил України здійснюються відповідно до закону.

Розділ V ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім статті 16, яка набирає чинності з 2001 року.

2. КМ України у шестимісячний строк після набрання чинності цим Законом:

- подати ВР України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;
- привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом;
- забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л. Кравчук

6 грудня 1991 року N 1934-ХП

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ГВАРДІЮ УКРАЇНИ (витяги)

від 13 березня 2014 року № 876-VII

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594)

Цей Закон визначає правові засади організації та порядку діяльності Національної гвардії України, її загальну структуру, функції та повноваження.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Призначення та завдання Національної гвардії України

1. Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

2. Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Стаття 2. Основні функції Національної гвардії України

1. Основними функціями Національної гвардії України є:

- 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
- 2) охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;
- 3) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;
- 4) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається КМ України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
- 5) охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 6) охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 7) охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;
- 8) охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення МВС України;
- 9) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 10) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;
- 11) участь у припиненні масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами;
- 12) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- 13) участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;
- 14) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- 15) участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються;
- 16) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;
- 17) виконання завдань територіальної оборони;
- 18) оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, перелік яких визначається КМ України, баз військового та матеріально-технічного забезпечення МВС України.

2. До виконання функцій Національної гвардії України із забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян, участі в охороні громадського порядку, забезпечення охорони органів державної влади, у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав можуть залучатися резервісти Національної гвардії України під час проходження ними зборів.

3. У порядку та на підставах, визначених законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана ВР України, військовослужбовці Національної гвардії України можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі миротворчого персоналу або миротворчого контингенту.

4. Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами внутрішніх справ, Управлінням державної охорони України, Збройними Силами України, правоохоронними органами спец. призначення, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Стаття 3. Принципи діяльності Національної гвардії України

1. Діяльність Національної гвардії України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, позапартійності, безперервності, законності, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, відповідальності, централізованого керівництва та єдиначальності.

2. У діяльності Національної гвардії України забороняється застосування тортур, катувань та інших жорстких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Стаття 4. Правові засади діяльності Національної гвардії України

1. Національна гвардія України у своїй діяльності керується Конституцією України, цим та іншими законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана ВР України, актами Президента України і КМ України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами МВС України, іншими нормативно-правовими актами.

Розділ II ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 5. Загальна структура та чисельність Національної гвардії України

1. До складу Національної гвардії України входять:

- 1) головний орган військового управління Національної гвардії України;
- 2) оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України;
- 3) з'єднання, військові частини і підрозділи, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України.

2. Організаційно Національна гвардія України складається з органів військового управління (головного органу військового управління Національної гвардії України та органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України), військових частин (підрозділів) з охорони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднань, військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку, підрозділів (загонів) спеціального призначення, військових частин оперативного призначення, авіаційних військових частин, військових частин і підрозділів зв'язку, органів і підрозділів забезпечення, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів, установ.

3. До складу військової частини Національної гвардії України можуть входити підрозділи (батальйони, дивізії, ескадрильї, загони, роти, батареї тощо), спеціальні комендатури (комендатури), вузли зв'язку, центри, групи, взводи.

4. Для забезпечення загальної та спеціальної підготовки особового складу Національної гвардії України до службово-бойової діяльності, організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності, а також для забезпечення розвитку спорту вищих досягнень у Національній гвардії України відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» можуть створюватися заклади фізичної культури і спорту.

5. Порядок організації та виконання службово-бойових завдань оперативно-територіальними об'єднаннями, з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами визначається на підставі відповідних статутів бойової служби, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, а також виданих відповідно до них нормативно-правових актів.

6. Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України затверджується Президентом України. Положення про органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднання, військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку, підрозділи (загони) спеціального призначення, військові частини оперативного призначення, авіаційні військові частини, військові частини і підрозділи зв'язку, органи і підрозділи забезпечення Національної гвардії України затверджуються МВС України.

7. Загальна чисельність Національної гвардії України не перевищує 60 тисяч військово-службовців. У разі необхідності чисельність Національної гвардії України може бути збільшена відповідним законом.

8. Створення, реорганізація і ліквідація оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України в межах загальної чисельності та виділених коштів Державного бюджету України здійснюється МВС України, а вищих навчальних закладів Національної гвардії України III-IV рівнів акредитації – в установленому порядку КМ України.

9. Головний орган військового управління Національної гвардії України, оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України та їх органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Національної гвардії України дислокуються на території держави відповідно до зон відповідальності (оперативного реагування), дислокації об'єктів, що охороняються, та місць виконання службово-бойових завдань.

10. Передислокація, зміна місця розташування та визначення зон відповідальності (оперативного реагування) оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України та їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії України здійснюються за рішенням Міністра внутрішніх справ України.

11. Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднання, військові частини, вищі навчальні заклади, навчальні військові частини (центри),

бази, установи та заклади Національної гвардії України є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та відповідних банківських установах.

Розділ III ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ І ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 9. Особовий склад Національної гвардії України

1. Особовий склад Національної гвардії України складається з військовослужбовців та працівників.

Національна гвардія України комплектується військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом та за призовом.

Головний орган військового управління Національної гвардії України та органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України можуть комплектуватися державними службовцями.

2. Військовозобов'язані (крім військовозобов'язаних, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації) у добровільному порядку можуть бути зараховані до військового резерву Національної гвардії України, що складається з громадян, які проходять службу у військовому резерві, та громадян, відібраних кандидатами для зарахування на службу у військовому резерві.

3. Комплектування Національної гвардії України військовослужбовцями та проходження ними військової служби здійснюються відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Положення про проходження військової служби громадянами України в Національній гвардії України, що затверджується Президентом України.

4. Порядок добору та прийняття на службу у військовому резерві, строки, умови та порядок її проходження, а також підстави і порядок звільнення із служби визначаються Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» та Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України, що затверджується Президентом України.

5. Громадяни України, які проходять військову службу та службу у військовому резерві Національної гвардії України, складають військову присягу на вірність Українському народу, при виконанні обов'язків служби носять військову форму одягу, їм довічно встановлюються законом військові звання. Порядок позбавлення військового звання визначається законом.

6. Трудові відносини працівників Національної гвардії України регулюються законодавством про працю, державну службу та укладеними трудовими договорами (контрактами).

7. Стосовно осіб, які претендують на зарахування для проходження служби на відповідних посадах у Національній гвардії України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».

8. Не може бути прийнята на службу до Національної гвардії України особа, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення злочину (крім реабілітованої особи) або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення.

Стаття 11. Обмеження, встановлені для військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України на період військової служби зупиняють членство в політичних партіях та професійних спілках.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України можуть бути членами громадських об'єднань, крім об'єднань, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Національної гвардії України, а також брати участь у їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час.

3. Організація військовослужбовцями Національної гвардії України страйків і участь у їх проведенні не допускаються.

Розділ IV ОБОВ'ЯЗКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ. ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 12. Обов'язки Національної гвардії України

1. Національна гвардія України відповідно до покладених на неї законом завдань та функцій зобов'язана:

- 1) забезпечувати захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань;
- 2) брати участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових заходів, під час офіційних візитів та інших заходів за участю посадових осіб України та іноземних держав, щодо яких здійснюється державна охорона на території України;
- 3) вживати заходів, спрямованих на запобігання, виявлення кримінальних (адміністративних) правопорушень;
- 4) забезпечувати охорону об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;
- 5) забезпечувати пропускний режим на об'єктах, що охороняються Нац. гвардією України;
- 6) забезпечувати охорону спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, під час їх перевезення територією України;
- 7) забезпечувати охорону органів державної влади, а також здійснення заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
- 8) вживати заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;
- 9) брати участь в антитерористичних операціях;
- 10) вживати заходів щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 11) надавати допомогу в ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф;
- 12) брати участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 13) брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку і на умовах, визначених законами України;
- 14) брати участь у відновленні конституційного правопорядку, порушеного при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, а також у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, порушеної в результаті здійснення протиправних дій, у тому числі на підґрунті міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів;
- 15) підтримувати або відновлювати правопорядок у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;
- 16) розблоковувати або припиняти протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 17) протидіяти масовим заворушенням, що супроводжуються насильством над громадянами;
- 18) формувати в особливий період військові частини і підрозділи та обороняти важливі державні об'єкти, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, спеціальні вантажі, у тому числі ядерні матеріали, під час їх перевезення територією України;
- 19) вести воєнні (бойові) дії у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну;
- 20) виконувати завдання територіальної оборони;
- 21) виконувати заходи правового режиму воєнного стану.

Стаття 13. Права військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України з метою виконання покладених на Національну гвардію України завдань мають право:

- 1) у разі залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку на військово-службовців Національної гвардії України поширюються права та обов'язки, передбачені Законом України «Про міліцію»;
- 2) затримувати та передавати працівникам міліції, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України;
- 3) затримувати осіб, озброєних вогнепальною зброєю під час здійснення антитерористичних операцій;
- 4) затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 5) розблокувати або припинити протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 6) проводити огляд транспортних засобів і вантажів на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;
- 7) зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю;
- 8) під час виконання службових завдань користуватися безплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі);
- 9) безперешкодно використовувати в невідкладних випадках засоби електронного зв'язку центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а засоби зв'язку, що належать фізичним особам, – за їх згодою;
- 10) використовувати з наступним відшкодуванням витрат та збитків у порядку, визначеному КМ України, транспортні і плавучі засоби фізичних або юридичних осіб незалежно від форми власності (крім транспортних засобів дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, транспортних засобів спеціального призначення) для припинення злочину, проїзду до місця події, стихійного лиха, супроводження до лікувальних закладів осіб, які потребують термінової медичної допомоги, для переслідування правопорушників та їх супроводження або конвоювання до органів внутрішніх справ;
- 11) взаємодіяти в межах компетенції з іншими правоохоронними органами.

Стаття 14. Відповідальність військовослужбовців Національної гвардії України

Розділ V ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ, ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Розділ VI ПРАВОВИЙ СТАТУС, СОЦІАЛЬНИЙ І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ І ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ

Стаття 20. Правовий статус військовослужбовців Національної гвардії України. Формений одяг і знаки розрізнення

1. Військовослужбовець Національної гвардії України під час виконання покладених на нього службових обов'язків є представником влади і перебуває під захистом держави.

2. Законні вимоги та розпорядження посадових і службових осіб Національної гвардії України під час виконання ними службових обов'язків є обов'язковими до виконання фізичними та юридичними особами. У разі невиконання законних вимог особового складу Національної гвардії України, вчинення інших дій, що перешкоджають виконанню ними службових обов'язків, винні особи несуть відповідальність згідно із законом.

3. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються форменим одягом і знаками розрізнення, зразки якого затверджуються КМ України. Військовослужбовцям Нац. гвардії України видається службове посвідчення, зразок якого затверджується Міністром внутрішніх справ України.

Стаття 21. Соціальний і правовий захист особового складу Національної гвардії України і членів їхніх сімей

1. Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників, резервістів Національної гвардії України, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби (виконання обов'язків служби у військовому резерві) або постраждали в полоні у ході бойових дій (війни), в умовах правового режиму надзвичайного стану, під час проходження військової служби за межами України в порядку військового співробітництва або під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

2. Військовослужбовці Національної гвардії України користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», цього Закону, інших актів законодавства.

3. Військовослужбовці Національної гвардії України, які беруть участь в охороні громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки, припиненні масових заворушень, користуються правовим і соціальним захистом працівників міліції відповідно до Закону України «Про міліцію».

4. На військовослужбовців Національної гвардії України, які беруть участь в охороні та обороні важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, крім зазначеного в частині другій цієї статті, поширюються гарантії соціального захисту та компенсації, передбачені для працівників таких об'єктів відповідно до Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку".

5. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, об'єкти яких охороняються Національною гвардією України, жилими приміщеннями відповідно до встановлених норм у порядку, визначеному законами та іншими нормативно-правовими актами.

Розмір і порядок виплати військовослужбовцям Національної гвардії України грошової компенсації за піднайом (найом) ними жилих приміщень, а також грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення, визначаються КМ України.

6. Грошове забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється в порядку та розмірах, що визначаються КМ України.

Порядок і розміри грошового забезпечення та заохочення резервістів Національної гвардії України визначаються КМ України.

7. Порядок продовольчого та речового забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України, а також грошової компенсації вартості за не отримані продукти харчування та речове майно визначаються КМ України.

8. Пенсійне забезпечення військовослужбовців Нац.гвардії України здійснюється відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб".

9. У разі звільнення з військової служби військовослужбовці Національної гвардії України, які набули статусу ветеранів відповідно до Закону України "Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист", користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до зазначеного закону.

10. Військовослужбовцям Національної гвардії України, державним службовцям, працівникам, особам, звільненим з військової служби за віком, станом здоров'я, та ветеранам військової служби Національної гвардії України гарантується безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України.

Правом на безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України користуються члени сімей військово-службовців Національної гвардії України (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб, звільнених з військової служби за віком, станом здоров'я, які мають вислугу 20 років і більше.

Організація військово-лікарської експертизи здійснюється шляхом проведення медичного огляду військовослужбовців, кандидатів на військову службу за контрактом, кандидатів на навчання, військово-службовців, які звільняються з військової служби, на базі військово-лікарських комісій МВС України.

Санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства у Національній гвардії України здійснюється з використанням лабораторних закладів МВС України.

11. Соціальний захист працівників Національної гвардії України забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю та про державну службу.

Розділ VII ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Розділ VIII ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

*Виконуючий обов'язки Президента України,
Голова Верховної Ради України
м. Київ 13 березня 2014 року № 876-VII*

О. Турчинов

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВІЙСЬКОВИЙ ОBOB'ЯЗОК І ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ (витяги)

від 25 березня 1992 року **№ 2232-ХІІ**

(Із змінами, внесеними згідно із Законами:

№ 1614-VII від 25.07.2014, ВВР, 2014, № 36, ст.1194

№ 1634-VII від 12.08.2014, ВВР, 2014, № 39, ст.2010)

Цей Закон здійснює правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни.

Глава І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Військовий обов'язок

1. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України.
2. Військовий обов'язок устанавлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту (далі – Збройні Сили України та інші військові формування), посади в яких комплектуються військовослужбовцями.
3. Військовий обов'язок включає:
 - підготовку громадян до військової служби;
 - приписку до призовних дільниць;
 - прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу;
 - проходження військової служби;
 - виконання військового обов'язку в запасі;
 - проходження служби у військовому резерві;
 - дотримання правил військового обліку.
4. Громадяни України мають право на заміну виконання військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою згідно з Конституцією України та Законом України «Про альтернативну (невійськову) службу».
5. Від виконання військового обов'язку громадяни України звільняються на підставах, визначених цим Законом.
6. Військовий обов'язок не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні.
7. Виконання військового обов'язку громадянами України забезпечують державні органи, органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до законів України військові формування, підприємства, установи і організації незалежно від підпорядкування і форм власності в межах їх повноважень, передбачених законом, та районні (об'єднані районні), міські (об'єднані міські) військові комісаріати (далі – районні (міські) військові комісаріати), військові комісаріати АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя, а також територіальні центри (в АР Крим, областях, місті Києві) та філіали (в районах та містах) комплектування військовослужбовцями за контрактом.
8. Порядок утворення та повноваження територіальних центрів, філіалів комплектування військово-службовцями за контрактом визначаються положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.
9. Щодо військового обов'язку громадяни України поділяються на такі категорії:
 - допризовники - особи, які підлягають приписці до призовних дільниць;
 - призовники - особи, приписані до призовних дільниць;
 - військовослужбовці - особи, які проходять військову службу;
 - військовозобов'язані - особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави;

- резервісти - особи, які в добровільному порядку проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний та воєнний час.
10. Громадяни України, які приписані до призовних дільниць або перебувають у запасі Збройних Сил України чи проходять службу у військовому резерві, зобов'язані:
- прибувати за викликом районного (міського) військового комісаріату для оформлення військово-облікових документів, приписки, проходження медичного огляду, направлення на підготовку з метою здобуття або вдосконалення військово-облікової спеціальності, призову на військову службу або на збори військовозобов'язаних;
 - проходити медичний огляд та лікування в лікувально-профілактичних закладах згідно з рішеннями комісії з питань приписки, призовної комісії або військово-лікарської комісії районного (міського) військового комісаріату;
 - проходити підготовку до військової служби, військову службу і виконувати військовий обов'язок у запасі;
 - виконувати правила військового обліку, встановлені законодавством.
- Резервісти зобов'язані прибувати до військової частини, в якій вони проходять службу у військовому резерві, за викликом командира цієї військової частини.
11. Жінки, які мають фах, споріднений з відповідною військово-обліковою спеціальністю, визначеною в переліку, затвердженому КМ України, та придатні до проходження військової служби за станом здоров'я, віком та сімейним станом, беруться на військовий облік військовозобов'язаних.
12. Жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час. У мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом).

Стаття 2. Військова служба і виконання військового обов'язку в запасі

1. Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.
2. Порядок проходження громадянами України військової служби, їх права та обов'язки визначаються цим Законом, іншими законами, відповідними положеннями про проходження військової служби громадянами України, які затверджуються Президентом України, та іншими нормативно-правовими актами.
3. Військова служба в Україні організується з дотриманням конституційної вимоги про відокремлення церкви і релігійних організацій від держави.
4. Види військової служби:
 - строкова військова служба;
 - військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період;
 - військова служба за контрактом осіб рядового складу;
 - військова служба за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;
 - військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі – вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів);
 - військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;
 - військова служба за призовом осіб офіцерського складу.
5. Строкову військову службу громадяни України проходять відповідно до законів України у Збройних Силах України та інших військових формуваннях з метою здобуття військово-облікової спеціальності, набуття практичних навичок і умінь для збройного захисту Вітчизни.
6. Виконання військового обов'язку в запасі полягає в дотриманні військовозобов'язаними порядку і правил військового обліку, проходженні зборів для збереження та вдосконалення

знань, навичок і умінь, необхідних для виконання обов'язків військової служби в особливий період.

7. Громадяни України в добровільному порядку можуть проходити службу у військовому резерві Збройних Сил України або інших військових формувань. Порядок відбору та прийняття на службу у військовому резерві, строки, умови й порядок її проходження, а також підстави й порядок звільнення зі служби визначаються цим Законом, відповідними положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві, які затверджуються Президентом України, та іншими нормативно-правовими актами.
8. Структура військового резерву людських ресурсів встановлюється КМ України.
9. Громадяни України, які призвані або добровільно вступили на військову службу, прийняті на службу у військовому резерві, складають Військову присягу на вірність Українському народу.

Стаття 3. Правова основа військового обов'язку, військової служби, служби у військовому резерві

Стаття 4. Комплектування військовослужбовцями Збройних Сил України та інших військових формувань

Стаття 5. Склад військовослужбовців, резервістів і військовозобов'язаних. Військові звання

Глава II ПІДГОТОВКА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Глава III ПРИПИСКА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ПРИЗОВНИХ ДІЛЬНИЦЬ, ПРИЗОВ І ПРИЙНЯТТЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

Стаття 15. Призовний вік. Призов громадян України на строкову військову службу

1. На строкову військову службу в мирний час призиваються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 25-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу (далі – громадяни призовного віку).
2. Громадяни призовного віку в добровільному порядку можуть бути прийняті на військову службу за контрактом на умовах, передбачених частиною першою статті 20 цього Закону, та в порядку, визначеному положеннями про проходження військової служби громадянами України.
3. Призов громадян України на строкову військову службу включає проходження ними призовної комісії та відправлення їх до військових частин.
4. Організація підготовки та проведення призову громадян України на строкову військову службу здійснюється міськими (районними) державними адміністраціями (виконавчими органами міських рад) у взаємодії з міськими (районними) військовими комісаріатами.
5. Порядок організації підготовки та проведення призову громадян України на строкову військову службу визначається цим Законом та нормативно-правовими актами КМ України.
6. Строки проведення призову (призовів) громадян України на строкову військову службу на наступний рік визначаються Указом Президента України, який публікується в засобах масової інформації не пізніше як за місяць до закінчення поточного року.
7. Чисельність громадян України, які підлягають призову на строкову військову службу, та обсяги видатків для проведення чергового призову визначаються КМ України.
8. Після набрання чинності Указом Президента України щодо проведення чергового призову:
 - призовники, яким надійшла повістка районного (міського) військового комісаріату на прибуття до призовної дільниці для проходження призовної комісії, зобов'язані прибути в пункт і у строк, зазначені в повістці;
 - у разі якщо за будь-яких обставин повістка не надійшла, громадяни призовного віку зобов'язані з'явитися до призовної дільниці в десятиденний строк з дня початку відповідного чергового призову, визначеного Указом Президента України;
 - призовники, які змінили місце проживання, зобов'язані в семиденний строк прибути до районного (міського) військового комісаріату за новим місцем проживання для взяття на військовий облік;

- керівники підприємств, установ, організацій і навчальних закладів незалежно від підпорядкування та форм власності на вимогу військових комісаріатів забезпечують своєчасне прибуття громадян призовного віку до призовних дільниць.
9. У ході проведення чергового призову зміна місця військового обліку громадян призовного віку не допускається, за винятком підтверджених відповідними документами випадків, які передбачають:
- переведення на роботу в іншу місцевість;
 - переїзд на нове місце проживання;
 - прийняття до навчального закладу і вибуття в іншу місцевість для продовження навчання;
 - направлення за розподілом на роботу в іншу місцевість після закінчення навчального закладу.
10. У разі неявки призовника без поважних причин за викликом районного (міського) військового комісаріату на призовну комісію він несе відповідальність, установлену законом.
11. Поважними причинами неприбуття призовників до призовних дільниць у строк, установлений військовим комісаріатом, які підтверджені відповідними документами, визнаються:
- перешкода стихійного характеру, хвороба призовника або інші обставини, які позбавили його можливості особисто прибути у зазначені пункт і строк;
 - смерть його близького родича (батьків, дружини, дитини, рідних брата, сестри, діда, баби) або близького родича його дружини.

Стаття 16. Призовні комісії

1. Для проведення призову громадян України на строкову військову службу в районах (містах) утворюються призовні комісії у такому складі:
- голова комісії – заступник голови районної державної адміністрації (виконавчого органу міської ради);
 - члени комісії:
 - районний (міський) військовий комісар;
 - заступник керівника районного (міського) органу управління освітою;
 - заступник начальника районного (міського) органу внутрішніх справ;
 - лікар, який організовує роботу медичного персоналу щодо медичного огляду призовників;
 - психолог відповідного державного (комунального) закладу, розташованого на території району (міста);
 - представники Збройних Сил України та інших військових формувань, громадських організацій, підприємств, установ і організацій за попереднім узгодженням з головою комісії;
 - секретар комісії.
2. Персональний склад районної (міської) призовної комісії, графік засідань призовної комісії, порядок проведення та забезпечення заходів з організації призову громадян України на строкову військову службу затверджуються головою районної державної адміністрації (виконавчого органу міської ради).
3. На районні (міські) призовні комісії покладається:
- організація медичного огляду призовників та призов громадян України на строкову військову службу – з призначенням їх для служби у Збройних Силах України чи іншому військовому формуванні;
 - надання призовникам відстрочки від призову на строкову військову службу на підставах, – передбачених статтею 17 цього Закону;
 - звільнення призовників від призову на строкову військову службу на підставах, передбачених статтею 18 цього Закону, взяття їх на облік військовозобов'язаних або виключення з військового обліку;
 - направлення призовників, які виявили бажання вступити до вищих військових навчальних закладів або військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, для проходження випробувань та складання вступних іспитів або прийняття рішення про відмову в такому направленні;
 - направлення до лікувально-профілактичних закладів за місцем проживання (перебування) громадян, яких визнано тимчасово непридатними до військової служби;

- організація роботи з вивчення особистостей призовників, їх морально-ділових якостей та сімейного стану;
 - направлення до відповідних правоохоронних органів матеріалів на призовників, які ухиляються від призову на строкову військову службу;
 - внесення на розгляд призовної комісії вищого рівня клопотань щодо надання громадянам України відстрочок від призову на строкову військову службу у випадках, не передбачених цим Законом.
4. У разі втрати (зміни) підстав щодо надання призовникам відстрочки від призову на строкову військову службу, передбачених цим Законом, призовна комісія може скасувати (змінити) раніше прийняте нею рішення.
 5. Рішення призовної комісії може бути оскаржено громадянином України до призовної комісії вищого рівня або до суду в порядку, передбаченому законом.
 6. Для керівництва і контролю за діяльністю районних (міських) призовних комісій в АР Крим, областях та місті Києві утворюються відповідно призовна комісія АР Крим, обласні та Київська міська призовні комісії. Персональний склад призовної комісії АР Крим, обласних, Київської міської призовних комісій, порядок проведення та забезпечення роботи з організації призову затверджуються відповідно Головою Ради міністрів АР Крим та головами обласних, Київської міської державних адміністрацій.
 7. На призовну комісію АР Крим, обласні та Київську міську призовні комісії покладаються:
 - керівництво діяльністю районних (міських) призовних комісій;
 - організація медичного огляду громадян України, які визнані районними (міськими) комісіями з питань приписки або районними (міськими) призовними комісіями непридатними або тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я, та громадян України, які заявили про незгоду з результатами медичного огляду чи рішеннями районних (міських) комісій з питань приписки або районних (міських) призовних комісій, а також громадян, які призвані на строкову військову службу безпосередньо перед їх відправленням у військові частини;
 - перевірка підстав щодо надання відстрочки або звільнення громадян України від призову на строкову військову службу;
 - контроль за обґрунтованим призначенням призовників для служби у Збройних Силах України чи іншому військовому формуванні з урахуванням їх освіти, досвіду, здібностей, інтересів та особистих можливостей;
 - розгляд скарг громадян на рішення та дії районних (міських) призовних комісій.
 8. Призовна комісія АР Крим, обласні, Київська міська призовні комісії мають право переглядати та змінювати рішення відповідних районних (міських) призовних комісій та рішень районних (міських) комісій з питань приписки стосовно громадян України, визнаних непридатними до військової служби за станом здоров'я.
 9. Рішення призовної комісії АР Крим, обласних, Київської міської призовних комісій може бути оскаржено до суду в порядку, передбаченому законом.

Стаття 17. Відстрочка від призову на строкову військову службу

1. Відстрочка від призову на строкову військову службу надається призовникам за рішенням районної (міської) призовної комісії відповідно до цього Закону за сімейними обставинами, станом здоров'я, для здобуття освіти, проходження служби у військовому резерві та продовження професійної діяльності.

2. Відстрочка від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами за їх бажанням надається призовникам, які мають:

- 1) непрацездатних батька і матір чи одинокого непрацездатного батька (одинокую непрацездатну матір) або непрацездатних осіб, під опікою, піклуванням чи на утриманні яких перебував призовник, або осіб, над якими призовник здійснює опіку чи піклування, якщо вони не мають інших працездатних осіб – громадян України, зобов'язаних відповідно до законодавства їх утримувати. Непрацездатність зазначених осіб визначається в порядку, встановленому законодавством;
- 2) неповнолітніх рідних (повнорідних чи неповнорідних) братів і сестер або непрацездатних рідних (повнорідних чи неповнорідних) братів і сестер незалежно від їх віку, якщо вони не

мають інших працездатних осіб, крім призвника, зобов'язаних відповідно до законодавства їх утримувати;

- 3) одинокого батька або одиноку матір, у яких на утриманні перебувають двоє чи більше неповнолітніх дітей, до досягнення старшим із них повноліття;
- 4) дитину віком до трьох років або дитину старшу трьох років, яка виховується без матері у зв'язку з її смертю або за рішенням суду;
- 5) двох і більше дітей;
- 6) дитину-інваліда;
- 7) дружину-інваліда;
- 8) вагітну дружину.

3. Відстрочка від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами за власним бажанням може надаватися призвнику, який є особою з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

4. За наявності в сім'ї двох і більше синів, один з яких проходить строкову військову службу, відстрочка від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами може надаватися призвнику на час проходження строкової військової служби його братом.

5. У разі якщо призову на строкову військову службу підлягають кілька синів одночасно, відстрочка може надаватися одному з них за їх бажанням з урахуванням пропозиції батьків.

6. Районна (міська) призвна комісія може прийняти рішення про надання призвнику відстрочки від призову на строкову військову службу за сімейними обставинами, незважаючи на небажання призвника нею скористатися, виходячи при цьому з того, що його призов може суттєво погіршити матеріальне становище осіб, яких відповідно до законодавства він повинен утримувати.

7. Відстрочка від призову на строкову військову службу за станом здоров'я на строк до одного року надається призвникам, які визнані під час медичного огляду тимчасово непридатними до військової служби.

8. Відстрочка від призову на строкову військову службу для здобуття освіти на весь період навчання надається громадянам призвного віку, які навчаються:

- у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах з денною формою навчання. У разі досягнення такими призвниками 21-річного віку відстрочка втрачає силу;
- у вищих навчальних закладах з денною формою навчання, у тому числі під час здобуття наступного вищого освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти;
- у середніх або вищих духовних навчальних закладах з денною формою навчання;
- в інтернатурі, аспірантурі або докторантурі з відривом або без відриву від виробництва.

9. Право на відстрочку від призову на строкову військову службу для здобуття освіти також мають громадяни України, які в рамках міжнародних договорів України навчаються у навчальних закладах інших держав.

10. Відстрочка від призову на строкову військову службу для здобуття освіти надається один раз за період навчання, і громадяни призвного віку, відратовані з навчальних закладів за власним бажанням, за невиконання навчального плану, порушення умов контракту або недисциплінованість втрачають право на відстрочку від призову на строкову військову службу незалежно від їх повторного зарахування до того чи іншого вищого навчального закладу або поновлення у вищому навчальному закладі.

11. Громадяни призвного віку, які перервали навчання у зв'язку з отриманням академічної відпустки за станом здоров'я або сімейними обставинами, для догляду за близькими родичами, зазначеними в абзаці третьому частини одинадцятої статті 15 цього Закону, право на надану відстрочку від призову на строкову військову службу не втрачають.

12. У разі переведення призвників, які навчаються у вищих навчальних закладах III або IV рівня акредитації з денною формою навчання, для навчання в інший вищий навчальний заклад зазначеного рівня акредитації і форми навчання право на відстрочку від призову на строкову військову службу не втрачається за умови переведення протягом навчального року на курс не нижче того, на якому вони навчалися, а після закінчення навчального року - на вищий курс.

13. Відстрочка від призову на строкову військову службу для продовження професійної діяльності надається таким громадянам призовного віку:

- педагогічним працівникам з повною вищою освітою, основним місцем роботи яких є загальноосвітні навчальні заклади, за умови повного навантаження на займаній посаді, - на весь період їх роботи за спеціальністю;
- медичним працівникам за умови повного навантаження на займаній посаді - на весь період їх роботи у сільській місцевості за фахом;
- випускникам вищих навчальних закладів, інтернатури, аспірантури або докторантури, які займають посади наукових працівників в установах Національної академії наук України, - на весь період роботи;
- випускникам професійно-технічних навчальних закладів за умови їх роботи за здобутою професією на підприємствах, в установах, організаціях державної або комунальної форми власності, - на один рік з дня закінчення навчального закладу;
- священнослужителям, які закінчили вищі або середні духовні навчальні заклади і займають посаду в релігійних організаціях, що діють за статутом (положенням), зареєстрованим у встановленому порядку, – на час виконання обов'язків священнослужителя;
- кандидатам у народні депутати України, зареєстрованим у встановленому порядку, за їх заявою - до дня опублікування результатів виборів включно;
- сільським, селищним та міським головам і депутатам місцевих рад – на строк виконання ними цих повноважень;
- особам, які самостійно або разом з батьками ведуть фермерське господарство, – на строк не більше одного року з моменту отримання для цієї діяльності земельної ділянки;
- особам, які мають науковий ступінь кандидата (доктора) наук та працюють на посадах за спеціальністю відповідно до групи спеціальностей галузі науки, з якої присуджено науковий ступінь, – на весь період їх роботи за цією спеціальністю;
- особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України – на весь період їх служби.

14. Відстрочка від призову на строкову військову службу надається призовникам, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення або стосовно яких кримінальна справа розглядається судом, – до прийняття відповідного рішення.

15. У випадках, не передбачених цим Законом, відстрочка від призову на строкову військову службу може бути надана призовникам згідно з рішеннями призовної комісії АР Крим, обласних та Київської міської призовних комісій за поданням районних (міських) призовних комісій.

16. Призовники, яким надано відстрочку від призову на строкову військову службу, зобов'язані щороку до 1 жовтня подавати у районні (міські) військові комісаріати документи, що підтверджують їх право на відстрочку.

17. Призовники, які втратили підстави для надання відстрочки від призову на строкову військову службу, а також особи, які не мають права на відстрочку або підстав для звільнення від призову на строкову військову службу, передбачених статтями 17 та 18 цього Закону, і не призвані з різних причин на строкову військову службу у встановлені строки, повинні бути призвані під час здійснення чергового призову.

Стаття 18. Звільнення від призову на строкову військову службу

1. Від призову на строкову військову службу в мирний час звільняються громадяни України:

- які визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби в мирний час;
- які до дня відправлення на строкову військову службу досягли 25-річного віку;
- які виконали обов'язки служби у військовому резерві протягом строків першого та другого контрактів;
- батько або мати, рідний (повнорідний, неповнорідний) брат або сестра яких загинули, померли або стали інвалідами під час проходження військової служби або зборів військовозобов'язаних. Призовники, які мають право на звільнення від призову на цій підставі, можуть його не використовувати;
- які до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах;

- які були засуджені за вчинення злочину до позбавлення волі, обмеження волі, арешту чи виправних робіт, у тому числі із звільненням від відбування покарання;
- яким після закінчення вищих навчальних закладів присвоєно військові (спеціальні) звання офіцерського (начальницького) складу.

Стаття 21. Матеріальне забезпечення громадян України у зв'язку з призовом або прийняттям на військову службу

1. Громадянам України, які звільняються з роботи у зв'язку з призовом або прийняттям на військову службу, виплачується вихідна допомога в розмірі двох мінімальних заробітних плат.

2. Громадяни України для виконання обов'язків, пов'язаних із взяттям на військовий облік, призовом або прийняттям на військову службу, а також особи, які направляються районними (міськими) військовими комісаріатами на медичний огляд (медичне обстеження в амбулаторних чи стаціонарних умовах), лікування, звільняються від роботи на час, необхідний для виконання зазначених обов'язків та перебування в лікувальному закладі охорони здоров'я, із збереженням за ними місця роботи, займаної посади і середньої заробітної плати.

3. Перевезення громадян України, пов'язані з призовом на військову службу, до місця служби та їх харчування в дорозі здійснюються за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво відповідними військовими формуваннями, до яких направляються військовослужбовці.

4. Перевезення громадян, прийнятих на військову службу за контрактом, до місця служби здійснюються за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Міністерства оборони України та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво відповідними військовими формуваннями, в яких проходять військову службу військовослужбовці.

Глава ІV ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Стаття 22. Граничний вік перебування на військовій службі

1. Граничний вік перебування на військовій службі встановлюється:

- 1) для військовослужбовців рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, – до 45 років;
- 2) для військовослужбовців молодшого офіцерського складу – до 45 років;
- 3) для військовослужбовців старшого офіцерського складу: майорів (капітанів 3 рангу), підполковників (капітанів 2 рангу) – до 50 років; полковників (капітанів 1 рангу) – до 55 років;
- 4) для військовослужбовців вищого офіцерського складу – до 60 років;
- 5) для військовозобов'язаних та резервістів, які призиваються на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, та військовослужбовців, які проходять військову службу під час особливого періоду, – до досягнення граничного віку перебування в запасі та у військовому резерві.

2. Військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань, які мають високу професійну підготовку, досвід практичної роботи на займаній ними посаді, визнані військово-лікарською комісією придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, на їх прохання можуть бути залишені на військовій службі понад граничний вік перебування на військовій службі, встановлений частиною першою цієї статті, на строк до 5 років у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

Стаття 23. Строки військової служби

1. Строки строкової військової служби в календарному обчисленні встановлюються:

- для солдатів і матросів, сержантів і старшин, які проходять строкову військову службу в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, – до 12 місяців;
- для матросів і старшин, які проходять строкову військову службу на кораблях, суднах і в берегових частинах бойового забезпечення Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Морської охорони Державної прикордонної служби України, – до 18 місяців;

– для осіб, які мають вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем підготовки спеціаліста або магістра, – до 9 місяців.

2. Для громадян України, які приймаються на військову службу за контрактом та призначаються на посади, встановлюються такі строки військової служби в календарному обчисленні:

– для осіб рядового складу – 3 роки;

– для осіб сержантського і старшинського складу – від 3 до 5 років;

– для курсантів вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів – час навчання у вищому військовому навчальному закладі або військовому навчальному підрозділі вищого навчального закладу;

– для осіб офіцерського складу:

– для громадян, яким первинне військове звання присвоєно після проходження повного курсу військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу або в порядку атестування осіб до присвоєння первинних військових звань офіцерського складу запасу, – від 2 до 5 років;

– для інших громадян – 5 років.

3. Для громадян, які приймаються на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення правового режиму воєнного стану та призначаються на посади, строк військової служби в календарному обчисленні встановлюється до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію.

4. Строк проходження військової служби може бути продовжено за новим контрактом до досягнення граничного віку перебування на військовій службі:

– для військовослужбовців, які проходять військову службу на посадах рядового складу, – на 3 роки;

– для військовослужбовців, які проходять військову службу на посадах сержантського і старшинського складу, – на 5 років;

– для осіб офіцерського складу – на строк від 5 до 10 років.

Для осіб офіцерського складу, які мають право на пенсію за вислугу років, за їх бажанням строк проходження військової служби за новим контрактом може бути продовжено на строк від 2 до 10 років, але не більше ніж до досягнення граничного віку перебування на військовій службі.

5. Особам офіцерського складу, яким до досягнення граничного віку перебування на кадровій військовій службі залишилося менше 5 років, при переході на військову службу за контрактом тривалість дії першого контракту визначається строком, який залишився до досягнення ними встановленого граничного віку перебування на військовій службі.

6. Військовослужбовці, прийняті на військову службу за контрактом із числа військовослужбовців строкової військової служби та громадян призовного віку, які не проходили строкову військову службу, в разі розірвання контракту направляються для проходження строкової військової служби, якщо вони не виступили встановлені строки строкової військової служби, за винятком випадків, передбачених пунктами «б», «г», «д» чи «з» частини шостої статті 26 цього Закону.

7. Для громадян України, які призвані на військову службу, встановлюються такі строки військової служби в календарному обчисленні:

– для осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом у мирний час, – до 18 місяців;

– для військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, – до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію.

8. До строку військової служби не зараховується час відбування військовослужбовцями покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні.

9. У разі настання особливого періоду для військовослужбовців, у яких закінчився строк військової служби, встановлений цією статтею, військова служба, а для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, – дія контракту продовжується понад

встановлені строки на період до оголошення демобілізації, крім випадків, визначених частиною восьмою статті 26 цього Закону.

Стаття 24. Початок і закінчення проходження військової служби. Час та місце виконання обов'язків військової служби

1. Початком проходження військової служби вважається:

- 1) день відправлення у військову частину з обласного збірного пункту – для громадян, призваних на строкову військову службу;
- 2) день зарахування до списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) – для громадян, прийнятих на військову службу за контрактом, у тому числі військовозобов'язаних, які проходять збори, та резервістів під час мобілізації;
- 3) день призначення на посаду курсанта вищого військового навчального закладу, військового навчального підрозділу вищого навчального закладу – для громадян, які не проходили військову службу, та військовозобов'язаних;
- 4) день відправлення у військову частину з районного (міського) військового комісаріату – для громадян, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, та на військову службу за призовом осіб офіцерського складу.

2. Закінченням проходження військової служби вважається день виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо) у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

3. Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби:

- 1) на території військової частини або в іншому місці роботи (занять) протягом робочого (навчального) часу, включаючи перерви, встановлені розпорядком (розкладом занять);
- 2) на шляху прямування на службу або зі служби, під час службових поїздок, повернення до місця служби;
- 3) поза військовою частиною, якщо перебування там відповідає обов'язкам військовослужбовця або його було направлено туди за наказом відповідного командира (начальника);
- 4) під час виконання державних обов'язків, у тому числі у випадках, якщо ці обов'язки не були пов'язані з військовою службою;
- 5) під час виконання обов'язку з урятування людського життя, охорони державної власності, підтримання військової дисципліни та охорони правопорядку.

Стаття 26. Звільнення з військової служби

1. Звільнення військовослужбовців з військової служби здійснюється:

- а) у запас, якщо військовослужбовці не досягли граничного віку перебування в запасі і за станом здоров'я придатні до військової служби;
- б) у відставку, якщо військовослужбовці досягли граничного віку перебування в запасі або визнані військово-лікарськими комісіями непридатними за станом здоров'я до військової служби з виключенням з військового обліку.

2. Звільнення зі служби проводиться:

- а) військовослужбовців строкової служби, які виступили встановлені строки служби, – на підставі Указу Президента України;
- б) військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, – на підставах, передбачених частиною шостою цієї статті;
- в) осіб офіцерського складу, які проходять кадрову військову службу, – на підставах, передбачених частиною сьомою цієї статті;
- г) осіб офіцерського складу, які проходять військову службу за призовом, – після закінчення встановлених строків військової служби;
- г) військовослужбовців, призвані на військову службу в особливий період, – на підставах, передбачених частиною восьмою цієї статті.

3. Військовослужбовці, які проходять військову службу за призовом, звільняються із служби достроково:

- 1) військовослужбовці строкової військової служби:

- а) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби;
 - б) за сімейними обставинами – у разі виникнення в них права на відстрочку внаслідок зміни сімейних обставин, а також у разі виникнення обставин, передбачених абзацом п'ятим частини першої статті 18 цього Закону;
 - в) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі;
- 2) особи офіцерського складу:
- а) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність або обмежену придатність до військової служби;
 - б) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання;
 - в) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких встановлено КМ України;
 - г) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку.

4. У разі потреби військовослужбовці строкової військової служби, які виступили встановлені строки, можуть бути за рішенням Президента України затримані на службі на строк до шести місяців.

5. Військовослужбовці, звільнені зі строкової військової служби в запас або у відставку, забезпечуються відповідним обмундируванням за переліком, установленим Міністерством оборони України, проїзними документами до місця проживання, харчуванням на час перебування в дорозі, грошовою допомогою в розмірі, встановленому КМ України. Військовослужбовці строкової військової служби за їх бажанням можуть бути звільнені в запас у власному цивільному одязі.

6. Контракт припиняється (розривається), а військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом, звільняються з військової служби:

- а) у зв'язку із закінченням строку контракту;
- б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність або обмежену придатність до військової служби;
- в) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;
- г) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі;
- д) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких встановлено КМ України;
- е) через службову невідповідність;
- є) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права займати певні посади;
- ж) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
- з) у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту командуванням (за бажанням військово-службовця);
- и) у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем;
- і) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, відповідно до якого військово-службовця притягнуто до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- ї) у разі неможливості переведення на іншу посаду у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі;
- й) у разі встановлення за результатами спеціальної перевірки відомостей, які не відповідають установленим законодавством вимогам для зайняття посади (прийому на військову службу), під час доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці України.

7. Особи офіцерського складу, які проходять кадрову військову службу, звільняються з військової служби:

- а) за власним бажанням;

- б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність або обмежену придатність до військової служби;
- в) за віком – у разі досягнення граничного віку перебування на військовій службі;
- г) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів – у разі неможливості їх використання на службі;
- д) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається КМ України;
- е) через службову невідповідність;
- є) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права займати певні посади;
- ж) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
- з) у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням, відповідно до якого військово-службовця притягнуто до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- и) у разі неможливості переведення на іншу посаду у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі.

8. Під час дії особливого періоду з військової служби звільняються військовослужбовці:

- 1) з моменту оголошення мобілізації до часу, визначеного пунктами 2 або 3 цієї частини:
 - а) жінки, які мають дитину (дітей) віком до 16 років, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу;
 - б) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби в мирний час, обмежену придатність у воєнний час, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу;
 - в) у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку;
 - г) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі або позбавлення військового звання;
 - г) через такі сімейні обставини або інші поважні причини:
 - виховання матір'ю (батьком) – військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, дитини або кількох дітей віком до 18 років, які з нею (з ним) проживають, без батька (матері);
 - утримання матір'ю (батьком) – військовослужбовцем, яка (який) не перебуває у шлюбі, повнолітньої дитини віком до 23 років, якщо вона (він) є інвалідом I чи II групи;
 - необхідність постійного стороннього догляду за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, що підтверджується відповідним медичним висновком медико-соціальної експертної комісії для осіб віком понад 18 років чи лікарсько-консультативної комісії для осіб до 18 років;
 - наявність у військовослужбовця трьох і більше дітей віком до 18 років;
 - д) у зв'язку з проведенням організаційних заходів у порядку, визначеному Генеральним штабом Збройних Сил України, за умови завершення виконання визначених завдань;
 - е) через службову невідповідність осіб рядового, сержантського і старшинського (крім прапорщиків, старших прапорщиків, мічманів, старших мічманів) складу у разі невиконання службових обов'язків.

Військовослужбовці також можуть бути звільнені з військової служби з підстав, передбачених пунктами «в», «г», «є», «є», «и» частини шостої та пунктами «в», «г», «є», «є» частини сьомої цієї статті;

- 2) під час воєнного стану:
 - а) які досягли граничного віку перебування військовозобов'язаних у запасі, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу під час особливого періоду;
 - б) визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку;
 - в) у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі;
- 3) після прийняття рішення про демобілізацію:

- а) призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, а також які виступили встановлені строки строкової військової служби, військової служби за призовом осіб офіцерського складу, у строки, визначені рішенням Президента України;
- б) у зв'язку із закінченням строку контракту, укладеного під час особливого періоду, та небажанням проходити військову службу за новим контрактом.

9. Звільнення військовослужбовців з військової служби здійснюється в порядку, передбаченому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

10. Військовослужбовці, які набули права на пенсію за вислугу років, а також ті, що є ветеранами війни або учасниками ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС і до досягнення встановленого граничного віку їх перебування на військовій службі залишилося п'ять і менше років, на їх прохання можуть бути звільнені з військової служби з підстав, передбачених пунктами «в» частин шостої та сьомої цієї статті.

11. Особи, звільнені з військової служби, зобов'язані у п'ятиденний строк прибути до районних (міських) військових комісаріатів (військовозобов'язані Служби безпеки України – до Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України) для взяття на військовий облік.

Глава V ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ. ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ В ЗАПАСІ

Стаття 30. Звільнення від проходження зборів

1. Від проходження зборів звільняються (крім резервістів):

- 1) працівники Збройних Сил України та інших військових формувань;
- 2) працівники підприємств, установ і організацій цивільної авіації, які безпосередньо забезпечують перевезення, обслуговування та ремонт повітряних суден і аеродромної техніки;
- 3) плавучий склад суден морського і річкового транспорту та суден рибної промисловості в період навігації;
- 4) особи, які працюють у сільському господарстві, а також зайняті на підприємствах з ремонту сільсько-господарської техніки, – в період посівних і збиральних робіт, за винятком перевірочних зборів;
- 5) науково-педагогічні (педагогічні) працівники вищих, професійно-технічних і середніх навчальних закладів – в період, коли у цих закладах проводяться заняття;
- 6) студенти вищих навчальних закладів з денною і вечірньою формами навчання – на весь строк навчання, а студенти вищих навчальних закладів із заочною формою навчання і такі, що здають іспити екстерном, а також аспіранти та докторанти – в період екзаменаційних сесій;
- 7) військовозобов'язані-жінки, за винятком перевірочних зборів;
- 8) особи, звільнені з військової служби, – протягом року після звільнення в запас, за винятком перевірочних зборів;
- 9) військовозобов'язані, які мають дітей віком до трьох років або трьох і більше дітей віком до 16 років;
- 10) військовозобов'язані – у зв'язку з депутатською діяльністю;
- 11) військовозобов'язані, заброньовані за органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями на період мобілізації та воєнний час;
- 11-1) військовозобов'язані, які уклали контракт про перебування у резерві служби цивільного захисту, – з метою підготовки резерву служби цивільного захисту;
- 12) студенти, які навчаються у вищих і середніх духовних навчальних закладах;
- 13) священнослужителі, які займають посаду в одній з релігійних організацій, що діє за статутом (положенням), зареєстрованим у встановленому порядку;
- 14) кандидати в народні депутати України, зареєстровані в установленому порядку, за їх заявою – до дня опублікування результатів виборів включно.

2. В окремих випадках, за наявності інших поважних причин і подання військовозобов'язаними відповідних документів, рішення про звільнення від проходження зборів приймається районним (міським) військовим комісаріатом, де вони перебувають на військовому обліку.

3. Резервісти звільняються від проходження навчальних та перевірочних зборів у порядку, встановленому положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві.

Глава VI ВІЙСЬКОВИЙ ОБЛІК ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Глава VII ПРИЗОВ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ. ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ

Глава VIII ПРАВОВИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ КОНСТИТУЦІЙНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ЩОДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ

Стаття 40. Гарантії правового і соціального захисту громадян України, які виконують конституційний обов'язок щодо захисту Вітчизни

1. Гарантії правового і соціального захисту громадян України, які виконують конституційний обов'язок щодо захисту Вітчизни, забезпечуються відповідно до законів України «Про Збройні Сили України», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей» та іншими законами.

Стаття 41. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військово-службовців, військовозобов'язаних, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та резервістів під час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві

Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та резервістів під час виконання ними обов'язків служби у військовому резерві здійснюється в порядку і на умовах, встановлених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Глава IX ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВІЙСЬКОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

Глава X ФІНАНСОВЕ І МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Глава XI КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВІЙСЬКОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК ТА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

Глава XII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Президент України

Л. Кравчук

25 березня 1992 року **N 2232-XII**

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ДЕРЖАВНУ ПРИКОРДОННУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ (витяги)

від 3 квітня 2003 року **№ 661-IV**

(Із змінами, внесеними згідно із Законами:

№ 1207-VII від 15.04.2014, ВВР, 2014, № 26, ст.892

№ 1313-VII від 05.06.2014, ВВР, 2014, № 29, ст.946)

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає правові основи організації та діяльності Державної прикордонної служби України, її загальну структуру, чисельність, функції та повноваження.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання Державної прикордонної служби України

На Державну прикордонну службу України покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

Стаття 2. Основні функції Державної прикордонної служби України

Основними функціями Державної прикордонної служби України є:

- охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;
- здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;
- охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні та контроль за реалізацією прав і виконанням зобов'язань у цій зоні інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій;
- ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України «Про розвідувальні органи України» та «Про оперативно-розшукову діяльність»;
- участь у боротьбі з організованою злочинністю та протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів;
- участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України;
- участь у здійсненні державної охорони місць постійного і тимчасового перебування Президента України та посадових осіб, визначених у Законі України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»;
- охорона закордонних дипломатичних установ України;
- координація діяльності військових формувань та відповідних правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України та в контрольних пунктах в'їзду – виїзду.

Виконання зазначених у частині першій цієї статті функцій є оперативно-службовою діяльністю Державної прикордонної служби України.

Розділ II ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розділ III ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розділ IV ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розділ V ПРАВОВИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Стаття 25. Соціальний захист особового складу Державної прикордонної служби України

Держава забезпечує соціальний захист особового складу Державної прикордонної служби України відповідно до Конституції України, цього Закону та інших актів законодавства.

Пенсійне забезпечення військовослужбовців Державної прикордонної служби України здійснюється у порядку та у розмірах, встановлених Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Військовослужбовці Державної прикордонної служби України користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», цього Закону, інших актів законодавства.

Соціальний захист працівників Державної прикордонної служби України забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю, якщо інше не передбачено трудовим договором.

Особовому складу Державної прикордонної служби України гарантується безоплатне медичне забезпечення, яке здійснюється в ЛПЗ Державної прикордонної служби України.

Діти загиблих під час виконання службових обов'язків військовослужбовців, а також працівників Державної прикордонної служби України, які відповідно до їх службових повноважень були залучені до оперативно-службової діяльності, мають право вступу до навчальних закладів Державної прикордонної служби України поза конкурсом.

Стаття 26. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військово-службовців Державної прикордонної служби України та компенсаційної виплати у випадку заподіяння шкоди майну військовослужбовців і працівників Державної прикордонної служби України чи їх близьким родичам

Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця Державної прикордонної служби України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

У разі загибелі (смерті) військовослужбовця Державної прикордонної служби України під час виконання ним обов'язків військової служби за його сім'єю зберігається право на одержання жилого приміщення для постійного проживання.

Шкода, заподіяна майну військовослужбовця або працівника Державної прикордонної служби України чи його близьким родичам у зв'язку з виконанням ним обов'язків військової служби з безпосередньої охорони державного кордону України чи її суверенних прав у виключній (морській) економічній зоні, компенсується в установленому законом порядку за рахунок коштів державного бюджету.

Розділ VI ФІНАНСУВАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розділ VII КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розділ VIII ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розділ IX ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 серпня 2003 року. До набрання нею чинності загальна чисельність Державної прикордонної служби України становитиме:
 - до 1 січня 2004 року - 45000 осіб, у тому числі 42000 військовослужбовців;
 - з 1 січня 2004 року - 48000 осіб, у тому числі 42000 військовослужбовців.

2. З набранням чинності цим Законом втрачають чинність:

- 1) Закон України «Про Прикордонні війська України» (Відомості ВР України, 1992 р., N 2, ст. 7; 1996 р., N 37, ст. 167; 1999 р., N 48, ст. 419; 2002 р., N 16, ст. 113, N 33, ст. 236);
 - 2) Закон України «Про загальну структуру і чисельність Прикордонних військ України» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., N 18, ст. 158; 2002 р., N 48, ст. 360);
 - 3) Постанова Верховної Ради України від 4 листопада 1991 року «Про порядок комплектування, військового, матеріально-технічного і фінансового забезпечення Прикордонних військ України» (Відомості ВР України, 1992 р., N 2, ст. 9, N 29, ст. 400; 1996 р., N 37, ст. 167);
 - 4) Постанова ВР України від 4 листопада 1991 року «Про порядок введення в дію Закону України «Про Прикордонні війська України» (Відомості ВР України, 1992 р., N 2, ст. 8).
3. Державна прикордонна служба України є правонаступником Прикордонних військ України, створюється на їх основі, у тому числі матеріально-технічній базі, у межах штатної чисельності та фінансування за станом на 1 січня 2003 року.
4. До приведення у відповідність із Законом України «Про Державну прикордонну службу України» закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.
5. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців після набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Президент України

Л. Кучма

3 квітня 2003 року **N 661-IV**

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО МІЛІЦІЮ

від 20.12.1990 р. № **565-ХІІ**

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 4, ст. 20)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 583-ХІІ від 25.12.90, ВВР, 1991, N 4, ст. 21)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами:

N 767-VII від 23.02.2014, ВВР, 2014, N 17, ст.593

N 877-VII від 13.03.2014, ВВР, 2014, N 15, ст.326

N 1166-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, N 20-21, ст.745

N 1170-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, N 22, ст.816

N 1242-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, N 27, ст.908

N 1633-VII від 12.08.2014, ВВР, 2014, N 36, ст.1199

N 1697-VII від 14.10.2014 N 76-VIII від 28.12.2014)

Розділ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Міліція в Україні

Міліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

Стаття 2. Основні завдання міліції

Основними завданнями міліції є:

- забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів;
- запобігання правопорушенням та їх припинення;
- охорона і забезпечення громадського порядку;
- виявлення кримінальних правопорушень;
- участь у розкритті кримінальних правопорушень та розшуку осіб, які їх вчинили, у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством;
- забезпечення безпеки дорожнього руху;
- захист власності від злочинних та кримінально протиправних посягань;
- виконання адміністративних стягнень;
- участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Стаття 3. Принципи діяльності міліції

Діяльність міліції будується на принципах законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості, взаємодії з трудовими колективами, громадськими організаціями й населенням.

Діяльність міліції є гласною. Вона інформує органи влади і управління, трудові колективи, громадські організації, населення і засоби масової інформації про свою діяльність, стан громадського порядку та заходи щодо його зміцнення. Міліція оприлюднює інформацію та надає інформацію на запити відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». При органах міліції може проводитися акредитація представників засобів масової інформації, журналістів відповідно до закону. Не підлягають розголошенню відомості, що становлять інформацію з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом.

У підрозділах міліції не допускається діяльність політичних партій. При виконанні службових обов'язків працівники міліції незалежні від впливу політичних партій та інших об'єднань громадян.

Стаття 4. Правова основа діяльності міліції

Правовою основою діяльності міліції є: Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України, постанови ВР України, укази Президента України, постанови

КМ України, нормативні акти Міністерства внутрішніх справ України, Загальна декларація прав людини, міжнародні правові норми, ратифіковані у встановленому порядку.

Стаття 5. Діяльність міліції та права громадян

Міліція виконує свої завдання неупереджено, у точній відповідності з законом. Ніякі виняткові обставини або вказівки службових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності міліції. Для забезпечення громадського порядку працівники міліції зобов'язані вживати заходів незалежно від свого підпорядкування.

Міліція поважає гідність особи і виявляє до неї гуманне ставлення, захищає права людини незалежно від її соціального походження, майнового та іншого стану, расової та національної належності, громадянства, віку, мови та освіти, ставлення до релігії, статі, політичних та інших переконань. При звертанні до громадянина працівник міліції зобов'язаний назвати своє прізвище, звання та пред'явити на його вимогу службове посвідчення. У взаємовідносинах з громадянами працівник міліції повинен виявляти високу культуру і такт.

Міліція не розголошує відомостей, що стосуються особистого життя людини, принижують її честь і гідність, якщо виконання обов'язків не вимагає іншого.

Міліція тимчасово, в межах чинного законодавства, обмежує права і свободи громадян, якщо без цього не можуть бути виконані покладені на неї обов'язки, й зобов'язана дати їм пояснення з цього приводу.

Міліція:

- забезпечує затриманим та заарештованим (взятим під варту) особам з моменту затримання або арешту (взяття під варту) право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, у тому числі безоплатною правовою допомогою відповідно до закону, що регулює надання безоплатної правової допомоги, реалізацію інших прав затриманих і заарештованих (взятих під варту) осіб;
- інформує в порядку, встановленому КМ України, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги про кожний випадок затримання, арешту чи взяття під варту особи, крім випадків, коли така особа захищає себе особисто чи запросила захисника;
- негайно, але не пізніше як через дві години після затримання або арешту (взяття під варту) осіб повідомляє про їх місцеперебування родичам та у разі заявлення усної або письмової вимоги – захиснику, а також адміністрації за місцем роботи чи навчання;
- забезпечує харчування затриманих осіб три рази на добу за єдиними нормами, встановленими КМ України;
- у разі необхідності вживає заходів щодо негайного надання медичної та іншої допомоги затриманим та заарештованим (взятим під варту) особам.

У разі заявлення затриманими або заарештованими (взятими під варту) особами усної або письмової вимоги про залучення захисника працівники міліції не мають права вимагати від них надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника.

Про заявлення вимоги про залучення захисника або про відмову у залученні захисника у протоколі затримання або постанові про арешт (взяття під варту) робиться відповідний запис, який скріплюється підписом затриманої або заарештованої (взятої під варту) особи.

Особам при затриманні або арешті (взятті під варту) працівниками міліції:

- повідомляються підстави та мотиви такого затримання або арешту (взяття під варту), роз'яснюється право оскаржувати їх у суді;
- надаються усно роз'яснення частини першої статті 63 Конституції України, права відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника та одночасно в друкованому вигляді – роз'яснення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції України та прав осіб, затриманих або заарештованих (взятих під варту), встановлених законами, у тому числі права здійснювати захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або арешту (взяття під варту) особи, права відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника;
- забезпечується можливість з моменту затримання або арешту (взяття під варту) захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, у тому числі безоплатною

правовою допомогою відповідно до закону, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

У разі невиконання працівниками міліції вимог, встановлених цією статтею, особа, права якої були порушені, та/або її представники (родичі, захисник) можуть звернутися до суду із заявою про відшкодування шкоди у встановленому законом порядку. При цьому такі особи звільняються від сплати державного мита.

Відшкодуванню підлягають у повному обсязі:

- 1) заробіток та інші грошові доходи, які особа втратила внаслідок незаконних дій або бездіяльності працівників міліції;
- 2) майно (в тому числі гроші, грошові вклади і відсотки по них, цінні папери та відсотки по них, частка у статутному фонді господарського товариства, учасником якого був громадянин, та прибуток, який він не отримав відповідно до цієї частки, інші цінності), вартість вилученого майна, якщо його повернення в натурі та в тому ж стані стало неможливим;
- 3) суми, сплачені громадянином у зв'язку з поданням йому юридичної допомоги;
- 4) моральна шкода.

Відшкодування моральної шкоди провадиться у разі, коли незаконні дії або бездіяльність працівників міліції завдали моральної втрати громадянинові, моральних страждань, призвели до порушення його нормальних життєвих зв'язків, вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя.

Моральною шкодою визнаються страждання, заподіяні громадянинові внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру.

Працівники органів міліції несуть матеріальну відповідальність за шкоду, завдану незаконними діями або бездіяльністю в межах, встановлених законом.

У приміщеннях і на виділених територіях, де знаходяться органи і підрозділи міліції, забороняється організація діяльності суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та виду господарської діяльності, за винятком діяльності з надання послуг харчування працівників органів та підрозділів внутрішніх справ та послуг з ремонту засобів зв'язку і телекомунікацій.

Розділ II ОBOB'ЯЗКИ І ПРАВА МІЛІЦІЇ

Стаття 10. Основні обов'язки міліції

Міліція відповідно до своїх завдань зобов'язана:

- 1) забезпечувати безпеку громадян і громадський порядок;
- 2) виявляти, запобігати і припиняти кримінальні правопорушення, вживати з цією метою оперативно-розшукових та профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством;
- 3) приймати і реєструвати заяви й повідомлення про кримінальні та адміністративні правопорушення, своєчасно приймати по них рішення;
- 4) брати участь у розкритті кримінальних правопорушень у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством;
- 5) виявляти та припиняти адміністративні правопорушення, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких законом покладено на органи внутрішніх справ;
- 5-1) приймати рішення про накладення адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання у випадках, передбачених законом;
- 6) виявляти причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення; брати участь у правовому вихованні населення;
- 7) проводити профілактичну роботу серед осіб, схильних до вчинення кримінальних правопорушень, здійснювати адміністративний нагляд за особами, щодо яких його встановлено, а також контроль за засудженими до кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі;
- 8) виконувати в межах своєї компетенції кримінальні покарання та адміністративні стягнення;

- 9) розшукувати осіб у випадках, передбачених законодавством та міжнародними договорами України;
- 10) проводити криміналістичні дослідження за матеріалами оперативно-розшукової діяльності, забезпечувати у встановленому порядку участь спеціалістів криміналістичної служби у слідчих діях;
- 11) виконувати у передбачених законодавством випадках і в межах своєї компетенції постанови прокурора, слідчого, рішення слідчого судді, суду;
- 12) забезпечувати в межах своєї компетенції безпеку дорожнього руху, додержання законів, правил і нормативів у цій сфері, здійснювати державну реєстрацію (перереєстрацію) і облік транспортних засобів та систематизацію відомостей про їх власників, приймати іспити на право керування транспортними засобами і видавати відповідні документи; запобігати забрудненню повітря, водойм транспортними засобами та сільськогосподарською технікою; здійснювати контроль за утриманням у належному технічному стані та чистоті доріг, вулиць, майданів;
- 13) видавати відповідно до законодавства у тридцятиденний строк дозволи на придбання, зберігання, носіння, перевезення і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, щодо зберігання і використання яких установлено спеціальні правила, порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також на відкриття та функціонування об'єктів, де вони зберігаються чи використовуються, стрілецьких тирів, стрільбищ невійськового призначення, мисливських стендів, підприємств і майстерень з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, магазинів, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічних майстерень, пунктів вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, правил поведінки з ними та їх застосування; повідомляти у тридцятиденний строк про відмову у видачі зазначених дозволів; контролювати додержання правил, порядку та функціонування об'єктів, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;
- 15) повідомляти відповідним державним органам і громадським об'єднанням про аварії, пожежі, катастрофи, стихійне лихо та інші надзвичайні події, вживати невідкладних заходів для ліквідації їх наслідків, врятування людей і подання їм допомоги, охорони майна, що залишилось без нагляду;
- 16) брати участь у проведенні карантинних заходів під час епідемій та епізоотій;
- 17) сприяти забезпеченню відповідно до законодавства режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації в разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості;
- 18) охороняти на договірних засадах власність та фізичних осіб;
- 19) забезпечувати збереження знайдених, вилучених у затриманих і заарештованих осіб і зданих у міліцію документів, речей, цінностей та іншого майна, вживати заходів до повернення їх законним власникам. Міліція несе відповідальність за збереження зданих цінностей і майна;
- 20) конвоювати, охороняти та у випадках, передбачених законом, утримувати осіб: затриманих у зв'язку із вчиненням злочину, взятих під варту, а також обвинувачених і засуджених на вимогу судових органів;
- 21) у встановленому порядку виявляти і повідомляти закладам охорони здоров'я про осіб, які становлять групу ризику захворювання на СНІД, і здійснювати за поданням закладу охорони здоров'я з санкції прокурора привід цих осіб, а також інфікованих вірусом імунодефіциту людини, хворих на венеричні захворювання, хронічний алкоголізм і наркоманів, які вводять наркотичні засоби шляхом ін'єкцій, для обов'язкового обстеження і лікування;
- 21-1) здійснювати за рішенням суду привід осіб, хворих на заразні форми туберкульозу, до протитуберкульозного закладу;

- 22) здійснювати привід до відповідних державних органів або установ згідно з чинним законодавством та з санкції прокурора громадян, які ухиляються від призову на військову службу;
- 23) подавати у межах наданих прав допомогу народним депутатам, представникам державних органів і громадських об'єднань у здійсненні їх законної діяльності, якщо їм чиниться протидія або загрожує небезпека з боку правопорушників;
- 24) надавати у межах наявних можливостей особам, які потерпіли від правопорушень і нещасних випадків або перебувають у безпорадному чи небезпечному для життя і здоров'я стані, у тому числі неповнолітнім, які залишилися без опікування, домедичну допомогу та іншу допомогу, а також у разі необхідності вживати передбачених Законом України «Про екстрену медичну допомогу» заходів для забезпечення надання зазначеним особам екстреної медичної допомоги;
- 25) забезпечувати у порядку, встановленому законодавством України, безпеку осіб, взятих під захист, у разі надходження від них заяви, звернення керівника відповідного державного органу чи отримання оперативної та іншої інформації про загрозу їх життю, здоров'ю, житлу чи майну;
- 26) забезпечувати в межах своїх повноважень додержання вимог закону, виконання та контроль за рішеннями сільських, селищних, міських рад з питань охорони громадського порядку, торгівлі, утримання тварин у домашніх умовах, додержання тиші в громадських місцях тощо, а також контролювати утримання в належній чистоті вулиць, прибудинкових територій і дворів у містах та інших населених пунктах;
- 27) забезпечувати громадський порядок під час проведення масових заходів комерційного характеру на кошти організацій або осіб, які їх проводять;
- 28) забезпечувати згідно із законом підтримання порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, виконання функції щодо державного захисту суддів, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу;
- 29) забезпечувати затриманим або заарештованим (взятим під варту) особам право на юридичний захист у порядку, передбаченому цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;
- 30) надавати допомогу державному виконавцю при проведенні виконавчих дій у випадках, передбачених законом;
- 31) виконувати в межах своєї компетенції запити правоохоронних органів інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;
- 32) забезпечувати в межах своїх повноважень виконання вимог закону про заборону грального бізнесу в Україні;
- 33) звертатися до суду з позовом про застосування фінансових санкцій, пов'язаних із заборонаю організації і проведення азартних ігор на території України.

Працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб з заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопорушень, рятування людей, подання допомоги особам, які її потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події і повідомити про це в найближчий підрозділ міліції.

Стаття 11. Права міліції

Міліції для виконання покладених на неї обов'язків надається право:

- 1) вимагати від громадян і службових осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень міліції, виносити на місці усне попередження особам, які допустили малозначні адміністративні порушення, а в разі невиконання зазначених вимог застосовувати передбачені цим Законом заходи примусу;

- 2) перевіряти у громадян при підозрі у вчиненні правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи, необхідні для з'ясування питання щодо додержання правил, нагляд і контроль за виконанням яких покладено на міліцію;
- 3) викликати громадян і службових осіб у зв'язку з матеріалами, що знаходяться в їх провадженні;
- 4) виявляти і вести облік осіб, які підлягають профілактичному впливу на підставі та в порядку, встановлених законодавством, виносити їм офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки;
- 5) затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях:
 - осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обвинувачених, які переховуються від слідства чи суду, засуджених, які ухиляються від виконання кримінального покарання, – на строки і в порядку, передбачені законом;
 - осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, для складення протоколу або розгляду справи по суті, якщо ці питання не можуть бути вирішені на місці, – на строк до трьох годин;
 - неповнолітніх віком до 16 років, які залишилися без опікування, – на строк до передачі законним представникам або до влаштування в установленому порядку, а неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечні діяння і не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, – до передачі їх законним представникам або направлення у приймальники-розподільники для дітей, але не більш як на вісім годин;
 - осіб, які перебували у громадських місцях у стані сп'яніння, якщо їх вигляд ображав людську гідність і громадську мораль або якщо вони втратили здатність самостійно пересуватися чи могли завдати шкоди оточуючим або собі, – до передачі їх в спеціальні медичні заклади або для доставки до місця проживання, а за відсутності таких – до їх витвердження;
 - військовослужбовців, які вчинили діяння, що підпадають під ознаки кримінального або адміністративного правопорушення, – до передачі їх військовослужбовцям Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або військового командування;
 - осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу і створюють у зв'язку з цим реальну небезпеку для себе і оточуючих, – до передачі їх у лікувальні заклади, але не більш як на 24 години;
 - іноземців та осіб без громадянства, які розшукуються правоохоронними органами інших держав як підозрювані, обвинувачені у вчиненні злочину або як засуджені, які ухиляються від виконання кримінального покарання, – в порядку та на строки, передбачені законодавством України, міжнародними договорами України;
- 6) проводити огляд осіб, зазначених у пункті 5 цієї статті, речей, що знаходяться при них, транспортних засобів і вилучати документи та предмети, що можуть бути речовими доказами або використані на шкоду їх здоров'ю;
- 7) у випадках, передбачених законом, складати протоколи про адміністративні правопорушення, провадити особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів, застосовувати інші передбачені законом заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- 8) у випадках, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, накладати адміністративні стягнення або передавати матеріали про адміністративні правопорушення на розгляд інших державних органів;
- 9) за дорученням слідчого органу досудового розслідування, прокурора проводити або брати участь у проведенні процесуальних дій у кримінальному провадженні та виконувати ухвали слідчого судді, суду про привід учасників кримінального провадження у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;
- 9-1) застосовувати до особи електронні засоби контролю в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;
- 10) здійснювати на підставах і в порядку, встановлених законом, гласні та негласні оперативно-розшукові заходи;

- 11) проводити фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку, дактилоскопію осіб, які затримані за підозрою у вчиненні злочину, взяті під варту, підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення, а також осіб, підданих адміністративному арешту;
- 12) проводити аудіо-, відео-, фотофіксацію як допоміжний засіб попередження протиправних дій та розкриття правопорушень;
- 13) вести оперативно-пошукові та криміналістичні обліки, облік адміністративних правопорушень та профілактичний облік правопорушників, документів, інші передбачені законодавством обліки; здійснювати обробку персональних даних в обсязі, структурі та порядку, що випливають із завдань та функцій, покладених на міліцію цим та іншими законами; у межах компетенції складати статистичну інформацію, забезпечувати режим доступу до інформації, надавати інформаційні послуги;
- 14) проводити огляд поклажі, багажу та огляд пасажирів цивільних повітряних, морських і річкових суден, засобів залізничного та автомобільного транспорту згідно з чинним законодавством;
- 15) входити безперешкодно у будь-який час доби:
 - а) на територію і в приміщення підприємств, установ і організацій, в тому числі митниці, та оглядати їх з метою припинення злочинів, переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, при стихійному лихові та інших надзвичайних обставинах;
 - б) на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення громадян у разі переслідування злочинця або припинення злочину, що загрожує життю мешканців, а також при стихійному лихові та інших надзвичайних обставинах;
 - в) до житла чи до іншого володіння особи, яка перебуває під домашнім арештом або адміністративним наглядом, з метою перевірки виконання встановлених судом обмежень.У разі опору, вчинення протидії працівник міліції може вжити заходів до їх подолання, передбачених цим Законом;
- 16) перебувати на земельних ділянках, в жилих та інших приміщеннях громадян за їхньою згодою, а також на території і в приміщеннях підприємств, установ і організацій з повідомленням про це адміністрації з метою забезпечення безпеки громадян, громадської безпеки, запобігання злочину, виявлення і затримання осіб, які його вчинили;
- 17) одержувати безперешкодно і безплатно від підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та об'єднань громадян на письмовий запит відомості (в тому числі й ті, що становлять комерційну та банківську таємницю), необхідні у справах про злочини, що знаходяться у провадженні міліції. Отримання від банків інформації, яка містить банківську таємницю, здійснюється у порядку та обсязі, встановлених Законом України «Про банки і банківську діяльність». Отримання від Центрального депозитарію цінних паперів, Національного банку України та депозитарних установ інформації, що міститься у системі депозитарного обліку цінних паперів, здійснюється в порядку та обсязі, встановлених Законом України «Про депозитарну систему України»;
- 18) повідомляти з метою профілактичного впливу державним органам, громадським об'єднанням, трудовим колективам і громадськості за місцем проживання особи про факти вчинення нею адміністративного правопорушення;
- 19) вносити відповідним державним органам, громадським об'єднанням або службовим особам, підприємствам, установам, організаціям обов'язкові до розгляду подання про необхідність усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень;
- 20) відповідно до своєї компетенції тимчасово обмежувати або забороняти доступ громадян на окремі ділянки місцевості чи об'єкти з метою забезпечення громадського порядку, громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей;
- 21) обмежувати або забороняти у випадках затримання злочинців, при аваріях, інших надзвичайних обставинах, що загрожують життю і здоров'ю людей, рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг; оглядати транспортні засоби і перевіряти у водіїв посвідчення водія та реєстраційний документ на транспортний засіб і відповідність вантажів, що перевозяться, товарно-транспортним документам, наявність поліса обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних

транспортних засобів (страхового сертифіката «Зелена картка»), а у випадках, передбачених законодавством, ліцензійної картки на транспортний засіб;

- організувати у разі необхідності медичний огляд водіїв, затримувати, відстороняти від керування транспортними засобами осіб, які перебувають у стані сп'яніння, а також тих, які не мають посвідчення водія та реєстраційного документа на транспортний засіб, тимчасово вилучати посвідчення водія, ліцензійну картку на транспортний засіб;
- використовувати передбачені нормативно-правовими актами технічні засоби, в тому числі засоби фото- і відеоспостереження, для виявлення та фіксування порушень правил дорожнього руху, а у випадках, передбачених законом, тимчасово затримувати і доставляти на спеціальні майданчики чи стоянки для зберігання транспортні засоби, експлуатація яких не допускається або забороняється законом;
- відвідувати підприємства, установи й організації для виконання контрольних і профілактичних функцій щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;
- вимагати від фізичних та юридичних осіб усунення порушень правил утримання та експлуатації автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, у встановленому порядку видавати приписи на усунення виявлених порушень, обмежувати або забороняти проведення ремонтно-будівельних робіт та здійснення інших заходів на автомобільних дорогах, вулицях і залізничних переїздах, якщо при цьому не додержуються вимоги щодо забезпечення громадської безпеки і безпеки дорожнього руху та його учасників;

21-1) зупиняти транспортні засоби лише в разі: порушення правил дорожнього руху водіями; відсутності номерного знака на транспортному засобі або наявності номерного знака, який не відповідає встановленим вимогам, закріплений у не встановленому для цього місці, закритий іншими предметами чи забруднений, що не дозволяє чітко визначити символи номерного знака з відстані двадцяти метрів; наявності ознак, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу; наявності даних, що свідчать про причетність транспортного засобу, його водія, пасажирів або вантажу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення; перебування транспортного засобу в розшуку; наявності даних про використання транспортного засобу з протиправною метою; необхідності опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути; необхідності залучення водія транспортного засобу для надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або працівникам міліції чи як свідка при оформленні протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод; проведення цільових заходів (операції, відпрацювання, оперативні плани) для перевірки документів на право користування і керування транспортним засобом, документів на транспортний засіб; виконання рішень про обмеження чи заборону руху, прийнятих уповноваженими на це державними органами; якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху; порушення визначеного порядку встановлення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв. Працівник підрозділу міліції повинен повідомити водія про причину зупинення транспортного засобу, суть вчиненого правопорушення;

22) анулювати виданий юридичній особі або фізичній особі - підприємцю дозвіл на придбання, зберігання, носіння, перевезення і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, щодо зберігання і використання яких встановлено спеціальні правила, порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, у разі невиконання встановлених правил, порядку користування і поведінки з ними або у разі недоцільності їх подальшого зберігання; вилучати при необхідності зазначені предмети, матеріали і речовини або опечатувати і закривати об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються, стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти

вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, правил поводження з ними та їх застосування, до усунення порушень відповідних правил та порядку; анулювати дозволи на відкриття та функціонування об'єктів, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;

- анулювати дозволи на придбання, зберігання і носіння зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, видані громадянам, якщо вони порушують установлені правила, порядок їх зберігання чи використання, зловживають спиртними напоями, вживають наркотичні засоби без призначення лікаря, інші одурманюючі засоби, страждають на психічні розлади, та в інших передбачених законодавством випадках;
- оглядати за участю адміністрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців чи їх представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби індивідуального захисту та активної оборони, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких встановлено спеціальні правила, порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки додержання правил поводження з ними та їх використання;
- оглядати зброю, спеціальні засоби індивідуального захисту та активної оборони, боєприпаси, що знаходяться у громадян, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких встановлено спеціальні правила, порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також місця їх зберігання;

23) вилучати у громадян і службових осіб предмети і речі, заборонені або обмежені в обороті, а також документи з ознаками підробки, знищувати ці предмети, речі та документи або передавати їх за призначенням у встановленому порядку;

24) вимагати від керівників підприємств, установ і організацій пояснення по фактах порушення законодавства, перевірка додержання якого віднесена до компетенції міліції, а також у порядку, встановленому КМ України, проводити перевірки по фактах порушення законодавства, контроль за додержанням якого віднесено до компетенції міліції, вимагати проведення інвентаризацій і ревізій відповідних сфер фінансово-господарської діяльності.

Органи міліції вправі приступити до проведення перевірки суб'єктів господарської діяльності за умови наявності направлення на перевірку, яке складається за формою, встановленою МВС України. У направленні на перевірку зазначаються дата його видачі, назва підрозділу міліції, мета, вид, підстави, дата початку та дата закінчення перевірки, посади, звання та прізвища посадових осіб підрозділу міліції, які проводитимуть перевірку. Направлення на перевірку є дійсним за умови наявності підпису керівника підрозділу міліції, скріпленого печаткою органу міліції;

– за рішенням суду в присутності понятих та керівників підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, щодо яких проводиться перевірка, витребувати і вилучати оригінали документів, що свідчать про правопорушення, зразки сировини і продукції, а до ухвалення такого рішення суду – в присутності понятих та керівників підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, щодо яких проводиться перевірка, вивчати документи, що свідчать про правопорушення, за рахунок відповідного органу міліції робити з них копії із залишенням особам, щодо яких проводиться перевірка, опису документів, з яких виготовлено копії, опечатувати каси, склади та архіви на термін не більше 24 годин з моменту такого опечатування, зазначеного в протоколі;

25) користуватися безплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі), а також попутним транспортом. Працівники підрозділів міліції на транспорті у межах обслуговуваних дільниць, крім цього, мають право на безплатний проїзд у поїздах, на річкових і морських судах. Під час службових відряджень працівники міліції мають право на позачергове придбання квитків на всі види транспорту і розміщення в готелях при пред'явленні службового посвідчення і посвідчення про відрядження. В разі невідкладних службових поїздок вони забезпечуються квитками на проїзд незалежно від наявності місць;

26) використовувати безперешкодно транспортні засоби, що належать підприємствам, установам, організаціям і громадянам (крім транспортних засобів дипломатичних, консульських

та інших представництв іноземних держав, міжнародних організацій, транспортних засобів спеціального призначення), для проїзду до місця події, стихійного лиха, доставки в лікувальні заклади осіб, які потребують невідкладної медичної допомоги, для переслідування правопорушників та їх доставки в міліцію.

Використання з цією метою транспортних засобів, що належать підприємствам, установам і організаціям, здійснюється безплатно. Відшкодування збитків та витрат за використання транспорту громадян здійснюється відповідно до вимог статті 25 цього Закону та інших актів чинного законодавства;

27) користуватися у невідкладних випадках безперешкодно і безплатно засобами зв'язку, що належать підприємствам, установам і організаціям, а засобами зв'язку, що належать громадянам, - за їх згодою;

28) користуватися безплатно засобами масової інформації з метою встановлення обставин вчинення злочинів та осіб, які їх вчинили, свідків, потерпілих, розшуку злочинців, які втекли, осіб, які пропали безвісти, та з іншою метою, що пов'язана з необхідністю подання допомоги громадянам, підприємствам, установам і організаціям у зв'язку з виконанням міліцією покладених на неї обов'язків.

Службові особи, які без поважних причин відмовились подати допомогу працівникові міліції в реалізації його прав, передбачених пунктами 24-28 статті 11, підлягають відповідальності за чинним законодавством;

29) матеріально і морально заохочувати громадян, які подають допомогу в охороні правопорядку та боротьбі із кримінальними правопорушеннями;

30) зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю;

31) видавати у разі наявності небезпеки для життя і здоров'я особам, взятим під захист, відповідно до чинного законодавства зброю, спеціальні засоби індивідуального захисту та сповіщення про небезпеку;

32) звертатися у межах своєї компетенції із запитами до правоохоронних органів інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна.

При здійсненні заходів із запобігання, виявлення і розкриття кримінальних правопорушень у сфері податкового законодавства права, передбачені пунктами 2, 3, абзацами другим, третім пункту 5, пунктами 6-19, 23-31 частини першої цієї статті, надаються виключно органам податкової міліції у межах їх компетенції.

Розділ III ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ І ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Розділ IV СЛУЖБА В МІЛІЦІЇ

Розділ V ПРАВОВИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА ЇХ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ

Стаття 20. Правове становище працівників міліції

Працівник міліції є представником державного органу виконавчої влади.

Законні вимоги працівників міліції є обов'язковими для виконання громадянами і службовими особами.

Працівник міліції при виконанні покладених на нього обов'язків керується тільки законом, діє в його межах і підпорядковується своїм безпосередньому і прямому начальникам. Ніхто інший, за винятком уповноважених службових осіб, у передбачених законом випадках не вправі втручатися в законну діяльність працівника міліції.

Ніхто не має права покласти на працівника міліції виконання обов'язків, не передбачених чинним законодавством.

Втручання в діяльність міліції тягне за собою відповідальність за законом.

Стаття 22. Соціальний захист працівників міліції

Держава гарантує працівникам міліції соціальний захист.

Працівники міліції користуються пільгами при розподілі житла, встановленні квартирних телефонів, влаштуванні дітей у дошкільні заклади, вирішенні інших питань соціально-побутового забезпечення у порядку, передбаченому законодавством України.

Жила площа працівникам міліції, в тому числі працюючим на транспорті, надається місцевими радами, відповідними міністерствами та відомствами у першочерговому порядку.

Працівникам міліції та членам їх сімей надається 50-відсоткова знижка плати за користування житлом та комунальними послугами, за паливо в межах норм, встановлених законодавством.

Працівники міліції, які живуть і працюють у сільській місцевості та в селищах міського типу, і члени їх сімей, які проживають з ними, забезпечуються безплатно житлом з опаленням і освітленням за встановленими нормами, а також користуються іншими пільгами, передбаченими законодавством.

За працівниками міліції, звільненими зі служби за віком, хворобою або вислугою років, зберігається право на пільги згідно з цим Законом.

Установити, що пільги, передбачені частинами четвертою, п'ятою та шостою цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному КМ України.

Працівники міліції мають право на одержання кредитів на індивідуальне і кооперативне житлове будівництво в розстрочку на 20 років з погашенням 50 процентів наданої позики за рахунок відповідних фондів МВС України і місцевих бюджетів.

Місцеві ради можуть продавати на пільгових умовах житло працівникам міліції із знижкою до 50 процентів його вартості.

Міліція може мати службовий житловий фонд.

Працівникам міліції, які використовують у службових цілях особистий транспорт, виплачується грошова компенсація у встановлених розмірах.

Для працівників міліції встановлюється 41-годинний робочий тиждень. У необхідних випадках особи рядового і начальницького складу несуть службу понад встановлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні.

Оплата праці в надурочний і нічний час, у вихідні та святкові дні провадиться відповідно до вимог законодавства.

Працівники органів внутрішніх справ та члени їх сімей, які проживають разом з ними, користуються безплатним медичним обслуговуванням у закладах охорони здоров'я МВС України. За працівниками органів внутрішніх справ, звільненими зі служби за віком, хворобою або вислугою років, зберігається право на обслуговування цими ж закладами.

Зміна підпорядкування закладів охорони здоров'я, у тому числі санаторно-курортних, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ України, не допускається.

Місцеві ради можуть встановлювати й інші не передбачені цим Законом гарантії соціальної захищеності працівників міліції.

Стаття 23. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або каліцтва працівника міліції та компенсація заподіяння шкоди його майну

У разі загибелі (смерті) працівника міліції, який перебував на службі в органах внутрішніх справ, під час виконання ним службових обов'язків по охороні громадського порядку та боротьбі із злочинністю сім'ї загиблого (померлого), а в разі її відсутності його батькам та утриманцям виплачується одноразова грошова допомога в розмірі десятирічного грошового забезпечення загиблого (померлого) за останньою посадою в порядку та на умовах, визначених КМ України.

За сім'єю загиблого працівника міліції зберігається право на одержання жилої площі. Їй надається позачергово жила площа протягом трьох місяців з дня загибелі працівника міліції у приватну власність.

За дітьми працівника міліції, який загинув або помер у зв'язку з виконанням службових обов'язків, до досягнення ними повноліття, а також за непрацездатними членами сім'ї, які перебували на його утриманні, зберігається право на пільги по оплаті житла, комунальних послуг, палива за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу

сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному КМ України.

У разі поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного працівнику міліції під час виконання ним службових обов'язків, а також інвалідності, що настала в період проходження служби в органах внутрішніх справ або не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби чи після закінчення цього строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження служби в органах внутрішніх справ, залежно від ступеня втрати працездатності йому виплачується одноразова грошова допомога в розмірі до п'ятирічного грошового забезпечення за останньою посадою в порядку та на умовах, визначених КМ України. Визначення ступеня втрати працездатності працівником міліції у період проходження служби в органах внутрішніх справ у кожному випадку ушкодження здоров'я здійснюється в індивідуальному порядку відповідно до законодавства.

У всіх випадках розмір одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) працівника міліції не повинен бути меншим від 100-кратного розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на час виплати цих сум.

Якщо працівник міліції та члени його сім'ї одночасно мають право на отримання одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених цією статтею, та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, встановлених іншими законами, виплата відповідних грошових сум здійснюється за однією з підстав за вибором особи, яка має право на отримання таких виплат.

Збитки, завдані майну працівника міліції чи його близьким родичам у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків, компенсуються у встановленому законом порядку в повному обсязі і за рахунок коштів відповідного бюджету.

Положення частин третьої – дев'ятої цієї статті поширюються на осіб, залучених до заходів щодо охорони громадського порядку і боротьби із злочинністю, а також на пенсіонерів міліції.

Розділ VI КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МІЛІЦІЇ

Голова Верховної Ради України

м. Київ, 20 грудня 1990 року **N 565-XII**

Л. Кравчук

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО БОРТЬБУ З ТЕРОРИЗМОМ (витяги)

від 20 березня 2003 року **№ 638-IV**

{Із змінами, внесеними згідно із Законами:

N 877-VII від 13.03.2014, ВВР, 2014, N 15, ст.326

N 1313-VII від 05.06.2014, ВВР, 2014, N 29, ст.946}

Цей Закон з метою захисту особи, держави і суспільства від тероризму, виявлення та усунення причин і умов, які його породжують, визначає правові та організаційні основи боротьби з цим небезпечним явищем, повноваження і обов'язки органів виконавчої влади, об'єднань громадян і організацій, посадових осіб та окремих громадян у цій сфері, порядок координації їх діяльності, гарантії правового і соціального захисту громадян у зв'язку із участю у боротьбі з тероризмом.

Положення цього Закону не можуть бути застосовані як підстава для переслідування громадян, які, діючи в межах закону, виступають на захист своїх конституційних прав і свобод.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів.

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- **тероризм** – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей;
- **терористичний акт** – злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України. У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258-260, 443, 444, а також іншими статтями Кримінального кодексу України (2341-14), відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України;
- активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, – кошти, майно, майнові і немайнові права, що повністю або частково, прямо чи опосередковано належать або перебувають під контролем осіб, що пов'язані з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, та активи, які отримані або походять від таких коштів, майна, майнових і немайнових прав, а також інші активи зазначених осіб;
- **технологічний тероризм** – злочини, що вчиняються з терористичною метою із застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та іншої зброї масового ураження або її компонентів, інших шкідливих для здоров'я людей речовин, засобів електромагнітної дії, комп'ютерних систем та комунікаційних мереж, включаючи захоплення, виведення з ладу і руйнування потенційно небезпечних об'єктів, які прямо чи опосередковано створили або загрожують виникненням загрози надзвичайної ситуації внаслідок цих дій та становлять небезпеку для персоналу, населення та довкілля; створюють умови для аварій і катастроф техногенного характеру;
- **терористична діяльність** – діяльність, яка охоплює: планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; фінансування та інше сприяння тероризму;

- **фінансування тероризму** – надання чи збір активів будь-якого роду з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для організації, підготовки і вчинення окремим терористом або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України (2341-14) терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроба здійснення таких дій;
- **міжнародний тероризм** – здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження;
- **терорист** – особа, яка бере участь у терористичній діяльності;
- **терористична група** – група з двох і більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів;
- **терористична організація** – стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів. Організація визнається терористичною, якщо хоч один з її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома хоча б одного з керівників (керівних органів) усієї організації;
- **боротьба з тероризмом** – діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності;
- **АТО(АТО)** – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності;
- **район проведення АТО** – визначені керівництвом АТО ділянки місцевості або акваторії, транспортні засоби, будівлі, споруди, приміщення та території чи акваторії, що прилягають до них і в межах яких проводиться зазначена операція;
- **режим у районі проведення АТО** – особливий порядок, який може вводитися в районі проведення АТО на час її проведення і передбачати надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених цим Законом спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення АТО, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій;
- **заручник** – фізична особа, яка захоплена і (або) утримується з метою спонукання державного органу, підприємства, установи чи організації або окремих осіб здійснити якусь дію або утриматися від здійснення якоїсь дії як умови звільнення особи, що захоплена і (або) утримується.

Стаття 2. Правові основи боротьби з тероризмом.

Правову основу боротьби з тероризмом становлять Конституція України (254к/96-ВР), Кримінальний кодекс України (2341-14), цей Закон, інші закони України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, 1977 р. (994_331), Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, 1997 р. (995_374), Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, 1999 р. (995_518), інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України.

Розділ II ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Стаття 4. Суб'єкти боротьби з тероризмом.

Організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами здійснюються КМ України у межах його компетенції. Центральні органи виконавчої влади беруть участь у боротьбі з тероризмом у межах своєї компетенції, визначеної законами та виданими на їх основі іншими нормативно-правовими актами. Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є: Служба безпеки України, яка є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю; МВС України; Мін. оборони України; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; Управління державної охорони України.

До участі у здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності, залучаються у разі необхідності також:

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;
- Служба зовнішньої розвідки України; Міністерство закордонних справ України; Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику в електроенергетичному, вугільно-промисловому та нафтогазовому комплексах;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління об'єктами державної власності; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах транспорту;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну фінансову політику; центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну аграрну політику;
- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У разі реорганізації або перейменування центральних органів виконавчої влади, перелічених у цій статті, їхні функції у сфері боротьби з тероризмом можуть переходити до їх правонаступників, якщо це передбачено відповідними актами Президента України.

До участі в антитерористичних операціях за рішенням керівництва АТО можуть бути залучені з дотриманням вимог цього Закону й інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості і форми власності, їх посадові особи, а також громадяни за їх згодою. Координацію діяльності суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України.

Стаття 7. Антитерористичний центр при Службі безпеки України

На Антитерористичний центр (АТЦ) при Службі безпеки України покладається: розроблення концептуальних засад та програм боротьби з тероризмом, рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності заходів щодо виявлення та усунення причин та умов, які сприяють вчиненню терористичних актів та інших злочинів, здійснюваних з терористичною метою; збирання в установленому порядку, узагальнення, аналіз та оцінка інформації про стан і тенденції поширення тероризму в Україні та за її межами; організація і проведення антитерористичних операцій та координація діяльності суб'єктів, які ведуть боротьбу з тероризмом чи залучаються до конкретних антитерористичних операцій; організація і проведення командно-штабних і тактико-спеціальних навчань та тренувань; участь у підготовці

проектів міжнародних договорів України, підготовка і подання в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у сфері боротьби з тероризмом, фінансування проведення суб'єктами, які ведуть боротьбу з тероризмом, антитерористичних операцій, здійснення заходів щодо запобігання, виявлення та припинення терористичної діяльності; взаємодія із спеціальними службами, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань боротьби з тероризмом. АТЦ при Службі безпеки України складається з Міжвідомчої координаційної комісії та штабу, а також координаційних груп та їх штабів, які створюються при регіональних органах Служби безпеки України. Міжвідомча координаційна комісія АТЦ при Службі безпеки України формується з керівника АТЦ та його заступників; заступників Міністра внутрішніх справ України, керівників центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України; заступників керівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, Управління державної охорони України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; командувача Національної гвардії України; начальника Управління Служби безпеки України в м. Києві, заступника голови Київської міської державної адміністрації, заступників керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також інших визначених Президентом України посадових осіб.

Положення про Антитерористичний центр при Службі безпеки України, персональний склад Міжвідомчої координаційної комісії затверджуються Президентом України. Керівник АТЦ при Службі безпеки України призначається Президентом України.

Поточну роботу з виконання завдань, покладених на АТЦ при Службі безпеки України, організовує його штаб. До складу координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України входять керівники регіональних органів Служби безпеки України, Головного управління МВС України в АР Крим, головних управлінь (управлінь) МВС України в областях, містах Києві та Севастополі, регіональних органів та територіальних підрозділів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, відповідних органів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення АР Крим, обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, у регіонах, де дислоковано органи охорони державного кордону, підрозділи Управління державної охорони України, – їх керівники, а також представники інших місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій.

Координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України очолюють відповідно начальник Головного управління Служби безпеки України в АР Крим, начальник управління Служби безпеки України в області, містах Києві та Севастополі.

Склад координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України затверджується відповідно Радою міністрів АР Крим, головою обласної державної адміністрації, головою виконавчого органу Київської чи Севастопольської міської ради.

Організаційне забезпечення роботи координаційних груп здійснюється регіональними органами Служби безпеки України.

Антитерористичний центр при Службі безпеки України утримується за рахунок коштів, передбачуваних окремим рядком у Державному бюджеті України.

Розділ III ПРОВЕДЕННЯ АТО

Стаття 10. Умови проведення АТО

АТО проводиться лише за наявності реальної загрози життю і безпеці громадян, інтересам суспільства або держави у разі, якщо усунення цієї загрози іншими способами є неможливим.

Стаття 11. Рішення щодо проведення АТО

Рішення щодо проведення АТО приймається залежно від ступеня суспільної небезпеки терористичного акту керівником АТЦ при Службі безпеки України за письмовим дозволом Голови Служби безпеки України або керівником координаційної групи відповідного регіонального органу Служби безпеки України за письмовим дозволом керівника АТЦ при

Службі безпеки України, погодженим з Головою Служби безпеки України. Про рішення щодо проведення АТО негайно інформується Президент України.

АТЦ при Службі безпеки України АТО проводиться в разі, коли: терористичний акт загрожує загибеллю багатьох людей чи іншими серйозними наслідками або якщо його вчинено одночасно на території кількох областей, районів чи міст; ситуація, пов'язана із вчиненням або загрозою вчинення терористичного акту, є невизначеною щодо причин та обставин її виникнення і подальшого розвитку; вчинення терористичного акту зачіпає міжнародні інтереси України та її відносини з іноземними державами; реагування на вчинення дій з ознаками терористичного акту належить до компетенції різних правоохоронних та інших органів виконавчої влади; очевидною є неможливість відвернення або припинення терористичного акту силами правоохоронних та місцевих органів виконавчої влади окремого регіону.

В інших випадках АТО проводиться за погодженням з керівником АТЦ при Службі безпеки України самостійно координаційною групою відповідного регіонального органу Служби безпеки України або органом виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

Стаття 12. Управління антитерористичною операцією

Для безпосереднього управління конкретною антитерористичною операцією та керівництва силами і засобами, які залучаються до здійснення антитерористичних заходів, утворюється оперативний штаб, очолюваний керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України (координаційної групи відповідного регіонального органу Служби безпеки України) або особою, яка його заміщує.

Порядок діяльності оперативного штабу з управління АТО визначається на основі Положення про нього, яке затверджується КМ України.

Керівник оперативного штабу визначає межі району проведення АТО, приймає рішення про використання сил і засобів, що залучаються до її проведення, а в разі потреби за наявності передбачених законом підстав вносить на розгляд Ради національної безпеки і оборони України пропозиції щодо введення надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях.

Втручання в оперативне управління антитерористичною операцією будь-яких осіб незалежно від посади не допускається.

Законні вимоги учасників АТО є обов'язковими для громадян і посадових осіб.

Стаття 13. Сили і засоби, що залучаються до проведення АТО

При проведенні АТО використовуються сили і засоби (особовий склад, спеціалісти, зброя, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) суб'єктів боротьби з тероризмом, а також підприємств, установ, організацій, які залучаються до участі в АТО, в порядку, визначеному згідно з Положенням, зазначеним у частині другій статті 12 цього Закону. Покриття витрат та відшкодування збитків, що виникли у зв'язку із проведенням АТО, здійснюються згідно з законодавством.

За рішенням керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, погодженим із керівництвом відповідних суб'єктів боротьби з тероризмом, до широкомасштабних, складних антитерористичних операцій у районі їх проведення залучаються та використовуються сили та засоби (особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) Служби безпеки України, МВС України, Національної гвардії України, Збройних Сил України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, та органів охорони державного кордону, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, Управління державної охорони України.

Працівники правоохоронних органів, військовослужбовці та інші особи, які залучаються до АТО, на час її проведення підпорядковуються керівнику оперативного штабу.

Стаття 14. Режим у районі проведення АТО

У районі проведення АТО на час її проведення може бути встановлено спеціальний порядок, зокрема організовано патрульну охоронну службу та виставлено оточення.

У районі проведення АТО можуть вводитися тимчасово обмеження прав і свобод громадян.

Перебування в районі проведення АТО осіб, які не залучені до її проведення, допускається з дозволу керівника оперативного штабу.

На вимогу керівників учасників АТО підприємства, установи та організації, що знаходяться в районі проведення АТО, частково або повністю припиняють свою роботу. Відповідні фахівці цих підприємств, установ та організацій при проведенні АТО можуть у встановленому порядку, за їх згодою, залучатися до виконання окремих доручень.

Стаття 15. Права осіб у районі проведення АТО

У районі проведення АТО посадові особи, залучені до операції, мають право:

- 1) застосовувати відповідно до законодавства України зброю і спеціальні засоби;
- 2) затримувати і доставляти в органи внутрішніх справ осіб, які вчинили або вчиняють правопорушення чи інші дії, що перешкоджають виконанню законних вимог осіб, залучених до АТО, або дії, пов'язані з несанкціонованою спробою проникнення в район проведення АТО і перешкоджання її проведенню;
- 3) перевіряти у громадян і посадових осіб документи, що посвідчують особу, а в разі відсутності документів – затримувати їх для встановлення особи;
- 4) здійснювати в районі проведення АТО особистий догляд громадян, огляд речей, що при них знаходяться, транспортних засобів та речей, які ними перевозяться;
- 5) тимчасово обмежувати або забороняти рух транспортних засобів і пішоходів на вулицях та дорогах, не допускати транспортні засоби, у тому числі транспортні засоби дипломатичних представництв і консульських установ, та громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, виводити громадян з окремих ділянок місцевості та об'єктів, відбуксирувати транспортні засоби;
- 6) входити (проникати) в жилі та інші приміщення, на земельні ділянки, що належать громадянам, під час припинення терористичного акту та при переслідуванні осіб, які підозрюються у вчиненні такого акту, на територію та в приміщення підприємств, установ і організацій, перевіряти транспортні засоби, якщо зволікання може створити реальну загрозу життю чи здоров'ю людей;
- 7) використовувати із службовою метою засоби зв'язку і транспортні засоби, у тому числі спеціальні, що належать громадянам (за їх згодою), підприємствам, установам та організаціям, за винятком транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав та міжнародних організацій, для запобігання терористичному акту, переслідування та затримання осіб, що підозрюються у вчиненні терористичного акту, або для доставки осіб, які потребують термінової медичної допомоги, до лікувальних закладів, а також для проїзду до місця злочину.

У ситуаціях, пов'язаних із вчиненням або загрозою вчинення терористичного акту, спеціальні підрозділи та підрозділи особливого призначення суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, з метою виконання покладених на них завдань можуть:

- 1) проникати на захоплені терористами об'єкти;
- 2) фізично затримувати терористів, а у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров'ю заручників, учасників операції або інших осіб, – знешкоджувати терористів;
- 3) випереджувати дії терористів, що можуть призвести до техногенно-небезпечних наслідків;
- 4) звільняти заручників;
- 5) забезпечувати зберігання речових доказів, документів, речей, цінностей;
- 6) роззброювати та охороняти осіб, затриманих під час проведення АТО.

У районі проведення АТО контакти з представниками засобів масової інформації здійснюють керівник оперативного штабу або визначені ним особи. Передбачені цією статтею заходи здійснюються з дотриманням чинного законодавства і припиняються негайно після завершення АТО.

Стаття 16. Умови ведення переговорів з терористами

У ході проведення АТО з метою збереження життя та здоров'я людей, матеріальних цінностей, схилення терористів до відмови від протиправних дій, справляння на них

стримувального впливу, з'ясування можливості припинення терористичного акту допускається ведення переговорів з терористами. Ведення переговорів доручається особам, спеціально уповноваженим на те керівником оперативного штабу.

У разі, коли мета переговорів з терористами не може бути досягнута через їх незгоду припинити терористичний акт і реальна загроза життю та здоров'ю людей зберігається, керівник АТО має право прийняти рішення про знешкодження терориста (терористів).

У разі очевидної загрози вчинення щодо об'єкта або особи терористичного акту і неможливості усунення цієї загрози іншими законними способами терорист (терористи) може (можуть) бути за вказівкою керівника оперативного штабу знешкоджений (знешкоджені) без попередження.

Під час ведення переговорів не можуть розглядатися як умова припинення терористичного акту питання щодо видачі терористам будь-яких осіб, предметів та речовин, які безпосередньо можуть бути використані для вчинення актів технологічного тероризму.

Стаття 17. Інформування громадськості про терористичний акт

Інформування громадськості про вчинення терористичного акту здійснюють керівник оперативного штабу або особи, уповноважені ним на підтримання зв'язків з громадськістю.

Забороняється поширення через засоби масової інформації або в інший спосіб інформації, яка:

- розкриває спеціальні технічні прийоми і тактику проведення АТО;
- може утруднити проведення АТО і (або) створити загрозу життю та здоров'ю заручників та інших людей, які знаходяться в районі проведення зазначеної операції або за його межами;
- має на меті пропаганду або виправдання тероризму, містить висловлювання осіб, які чинять опір чи закликають до опору проведення АТО;
- містить дані про предмети та речовини, які безпосередньо можуть бути використані для вчинення актів технологічного тероризму;
- розкриває дані про персональний склад співробітників спеціальних підрозділів та членів оперативного штабу, які беруть участь у проведенні АТО, а також про осіб,
- які сприяють проведенню зазначеної операції (без їх згоди).

Стаття 18. Завершення АТО

АТО вважається завершеною, якщо терористичний акт припинено та ліквідовано загрозу життю і здоров'ю заручників та інших людей, які знаходилися в районі її проведення.

Рішення про припинення АТО приймається керівником оперативного штабу з управління цією операцією.

При проведенні АТО керівник оперативного штабу спільно з відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування організовує надання допомоги потерпілим, визначає заходи щодо усунення та мінімізації наслідків терористичного акту, організовує їх здійснення.

Розділ IV ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТОМ.

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

Стаття 19. Відшкодування шкоди, заподіяної терористичним актом

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до закону і з наступним стягненням суми цього відшкодування з осіб, якими заподіяно шкоду, в порядку, встановленому законом.

Відшкодування шкоди, заподіяної організації, підприємству або установі терористичним актом, провадиться в порядку, визначеному законом.

Стаття 20. Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту

Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту, провадиться з метою повернення їх до нормального життя. Зазначеним особам надається у разі необхідності психологічна, медична, професійна реабілітація, правова допомога і житло та здійснюється їх працевлаштування. Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту, а також осіб, зазначених у статті 21 цього Закону, провадиться за рахунок коштів Державного

бюджету України. Порядок проведення соціальної реабілітації осіб, які постраждали від терористичного акту (982-2004-п), визначається КМ України.

Розділ V ПРАВОВИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У БОРОТЬБІ З ТЕРОРИЗМОМ

Стаття 21. Особи, які підлягають правовому і соціальному захисту

Особи, які беруть участь у боротьбі з тероризмом, перебувають під захистом держави. Правовому і соціальному захисту підлягають:

- 1) військовослужбовці, працівники і службовці центральних та місцевих органів виконавчої влади, які беруть (брали) безпосередню участь в антитерористичних операціях;
- 2) особи, які на постійній чи тимчасовій основі сприяють органам, що здійснюють боротьбу з тероризмом, у запобіганні, виявленні, припиненні терористичної діяльності та мінімізації її наслідків;
- 3) члени сімей осіб, зазначених у пунктах 1 і 2 цієї частини, якщо потреба в забезпеченні їх захисту викликана участю зазначених осіб у боротьбі з тероризмом.

Соціальний захист осіб, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснюється у порядку, який визначається законом.

Якщо особа, яка брала участь у боротьбі з тероризмом, загинула під час проведення АТО, членам її сім'ї та особам, що перебували на її утриманні, виплачується за рахунок коштів Державного бюджету України одноразова допомога в розмірі двадцяти прожиткових мінімумів, відшкодовуються витрати на поховання загиблого, призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника, а також зберігаються пільги, які мав загиблий, на отримання житла, оплати житлово-комунальних послуг тощо.

У разі, коли особа, яка брала участь у боротьбі з тероризмом, стала інвалідом внаслідок каліцтва, одержаного під час проведення АТО, цій особі за рахунок коштів Державного бюджету України виплачується одноразова допомога в розмірі десяти прожиткових мінімумів і призначається пенсія відповідно до законодавства України.

У разі, коли особа, яка брала участь у боротьбі з тероризмом, під час проведення АТО зазнала поранення, яке не потягло за собою настання інвалідності, цій особі виплачується одноразова допомога в розмірі п'яти прожиткових мінімумів.

Стаття 22. Звільнення від відповідальності за заподіяну шкоду

Якщо під час проведення АТО вимушено заподіяна шкода життю, здоров'ю і майну терористів, військовослужбовці та інші особи, які брали участь в АТО, звільняються від відповідальності за цю шкоду відповідно до законів України.

Розділ VI ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розділ VII МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Розділ VIII КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ЗАКОННІСТЮ ЗДІЙСНЕННЯ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ

Розділ ІХ ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
2. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:
 - прийняти нормативно-правові акти, передбачені цим Законом; привести нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л. Кучма

20 березня 2003 року **N 638-IV**

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО СОЦІАЛЬНИЙ І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

від 20 грудня 1991 року № 2011-ХІІ

{Із змінами, внесеними згідно із Законами:

N 1614-VII від 25.07.2014, ВВР, 2014, N 36, ст.1194

N 1697-VII від 14.10.2014, ВВР, 2014, № 32, ст.1128}

Цей Закон відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) визначає основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, політичній сферах сприятливі умови для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни та регулює відносини у цій галузі.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Соціальний захист військовослужбовців

Соціальний захист військовослужбовців – діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Це право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених законом.

Стаття 1-1. Законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей

Законодавство про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей базується на Конституції України (254к/96-ВР) і складається з цього Закону та інших нормативно-правових актів. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені більш високі норми щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, ніж ті, що містить законодавство України, то застосовуються норми міжнародного договору.

Стаття 1-2. Гарантії соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей

Військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими в Конституції України та законах України, з урахуванням особливостей, встановлених цим та іншими законами.

У зв'язку з особливим характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни, військовослужбовцям надаються визначені законом пільги, гарантії та компенсації.

Стаття 2. Заборона обмежень прав військовослужбовців

Ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України.

Стаття 3. Сфера дії цього Закону

1. Дія цього Закону поширюється на:

- 1) військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення (далі – правоохоронних органів), Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які проходять військову службу на території України, і військовослужбовців зазначених вище військових формувань та правоохоронних органів – громадян України, які виконують військовий обов'язок за межами України, та членів їх сімей;

- 2) військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, чи внаслідок захворювання після звільнення їх з військової служби, пов'язаного з проходженням військової служби, та членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти;
- 3) військовозобов'язаних та резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, і членів їх сімей.

2. Дія цього Закону не поширюється на членів сімей військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які загинули чи померли під час проходження військової служби (зборів), проходження служби у резерві внаслідок вчинення ними злочину чи адміністративного правопорушення, або якщо загибель (смерть) військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста сталася внаслідок вчинення ними дій у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння, чи є наслідком навмисного заподіяння собі військовослужбовцем, військовозобов'язаним чи резервістом тілесного ушкодження.

Стаття 4. Забезпечення виконання законодавства щодо соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей

Забезпечення виконання цього Закону, інших нормативно-правових актів щодо соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей покладається на органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Розділ II ПРАВА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття 5. Забезпечення громадянських прав і свобод військовослужбовців

Військовослужбовці – громадяни України, які проходять службу на території України, беруть участь у всеукраїнському і місцевих референдумах, обирають і можуть бути обраними до відповідних місцевих рад та інших виборних державних органів згідно з Конституцією України (254к/96-ВР). На них поширюються положення Закону України «Про вибори Президента Української РСР» (1297-12).

Військовослужбовцям, які балотуються кандидатами у народні депутати, депутати місцевих рад, їх командири (начальники) повинні створювати належні умови для здійснення цього права.

Військовослужбовці, обрані на виборні посади до місцевих рад, на яких вони працюють на постійній основі, прикомандировуються до відповідних місцевих рад із залишенням на військовій службі. Час роботи військовослужбовця на виборній посаді в місцевій раді, на якій він працює на постійній основі, зараховується до вислуги років на військовій службі. Після закінчення строку повноважень у місцевій раді військовослужбовець направляється в розпорядження військового формування, де він проходив службу до обрання, для подальшого проходження служби на попередній посаді, а за її відсутності – на іншій рівноцінній посаді.

Народний депутат України, який є військовослужбовцем, на строк виконання депутатських повноважень прикомандировується до ВР України із залишенням на строк виконання депутатських повноважень на військовій службі. Після закінчення повноважень народного депутата України він направляється в установленому порядку в розпорядження відповідного військового формування для подальшого проходження служби на попередній або, за його згодою, на іншій, не нижчій ніж попередня, посаді.

Військовослужбовці мають право створювати свої громадські об'єднання відповідно до законодавства України. Військовослужбовці не можуть бути членами будь-яких політичних партій або організацій чи рухів. Організація військовослужбовцями страйків і участь в їх проведенні не допускається.

Стаття 6. Реалізація військовослужбовцями права на свободу світогляду і віросповідання

1. Військовослужбовці вправі сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, відкрито висловлювати свої релігійні або атеїстичні переконання. Командири (начальники) військових з'єднань та частин надають можливість військовослужбовцям брати участь у богослужіннях та релігійних обрядах у вільний від виконання обов'язків військової служби час.

2. Військовослужбовці не мають права відмовлятися або ухилятися від виконання обов'язків військової служби з мотивів релігійних переконань та використовувати службові повноваження для релігійної чи атеїстичної пропаганди.

3. Військовослужбовці мають право на придбання, володіння і використання релігійної літератури будь-якою мовою, а також інших предметів та матеріалів релігійного призначення. Ніхто не має права перешкоджати задоволенню військовослужбовцями своїх релігійних потреб.

4. Держава не несе зобов'язань щодо задоволення потреб військовослужбовців, пов'язаних з їх релігійними переконаннями та відправленням релігійних обрядів.

5. Особам, релігійні переконання яких перешкоджають проходженню строкової військової служби, надається право на проходження альтернативної (невійськової) служби відповідно до Закону України «Про альтернативну (невійськову) службу» (1975-12).

6. Створення релігійних організацій в органах військового управління, військових з'єднаннях та частинах забороняється.

Стаття 7. Недоторканність військовослужбовця

Військовослужбовцю гарантується недоторканність особи. Він не може бути арештований інакше, як на підставі судового рішення.

Стаття 8. Основні права військовослужбовців, пов'язані з проходженням служби

1. Використання військовослужбовців для виконання завдань, не пов'язаних з військовою службою, забороняється та тягне за собою відповідальність згідно із законом. Військовослужбовці можуть залучатися до участі у ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та в інших окремих випадках лише за рішенням Верховної Ради України.

Час перебування громадян України на військовій службі зараховується до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби. Час проходження строкової військової служби зараховується до стажу роботи, що дає право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах, якщо на момент призову на строкову військову службу особа навчалася за фахом у професійно-технічному навчальному закладі, працювала за професією або займала посаду, що передбачала право на пенсію на пільгових умовах до введення в дію Закону України «Про пенсійне забезпечення» або на пенсію за віком на пільгових умовах до набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Час навчання в професійно-технічному навчальному закладі і час проходження строкової військової служби, які зараховуються до пільгового стажу, не повинні перевищувати наявного стажу роботи, що дає право на пенсію на пільгових умовах. Час проходження військовослужбовцями військової служби в особливий період, що оголошується відповідно до Закону України «Про оборону України», зараховується до їх вислуги років, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби на пільгових умовах у порядку, який визначається КМ України.

Військовослужбовцям гарантується свобода наукової, технічної та художньої творчості.

У разі тимчасового заміщення військовослужбовцем вищестоящої командної посади оплата провадиться у встановленому порядку по заміщуваній посаді.

2. Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби) не можуть бути звільнені з військової служби до набуття права на пенсію за вислугу років, крім випадків, коли їхня служба припиняється (розривається) у зв'язку із закінченням строку контракту, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі або у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту командуванням чи у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військово-службовцем, за віком, за власним бажанням, за станом здоров'я, через службову невідповідність, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у вигляді позбавлення чи обмеження волі, позбавлення військового звання, позбавлення права займати певні посади, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», у зв'язку з позбавленням військового

звання в дисциплінарному порядку, а також через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

У разі незаконного звільнення з військової служби або переміщення по службі військовослужбовець, який проходить військову службу за контрактом або перебуває на кадровій військовій службі, підлягає поновленню на військовій службі на попередній або за його згодою на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді. Посада вважається нижчою, якщо за цією посадою штатним розписом передбачено нижче військове звання, а за умови рівних звань – менший посадовий оклад. У разі якщо штатним розписом передбачено два військових звання або диференційовані посадові оклади, до уваги береться вище військове звання або вищий посадовий оклад. У разі заподіяння йому таким звільненням (переміщенням) моральної шкоди вона може бути відшкодована за рішенням суду.

У разі поновлення на військовій службі (посаді) орган, який прийняв рішення про таке поновлення, одночасно вирішує питання про виплату військовослужбовцю матеріального і грошового забезпечення за час вимушеного прогулу або різниці за час виконання військового обов'язку на нижчеоплачуваній посаді, які він недоотримав внаслідок незаконного звільнення (переміщення). Цей період зараховується військовослужбовцю до вислуги років (як у календарному, так і у пільговому обчисленні) та до терміну, встановленого для присвоєння чергового військового звання.

3. За військовослужбовцями строкової служби, які до призову працювали на підприємствах, в установах і організаціях, незалежно від форм власності і господарювання, зберігається при звільненні з військової служби право на працевлаштування їх в тримісячний строк на те ж підприємство, в установу чи організацію або їх правонаступники на посаду, не нижчу за ту, яку вони займали до призову на військову службу. Протягом місяця з дня взяття на військовий облік за місцем проживання військовий комісаріат в порядку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України, надає їм матеріальну допомогу в розмірі середньої місячної заробітної плати за останнім місцем роботи за рахунок коштів державного бюджету. Вони користуються за інших рівних умов переважним правом на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці протягом двох років з дня звільнення з військової служби.

Військовослужбовці строкової служби, сім'ї яких втратили годувальника і не мають інших працездатних членів та членів сім'ї з самостійним заробітком, звільняються з військової служби достроково.

4. Забезпечення зайнятості осіб, звільнених з військової служби без права на пенсію, провадиться відповідно до законодавства України про зайнятість населення.

5. Держава забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я, а також військовослужбовців строкової військової служби, які до призову на строкову військову службу не були працевлаштовані, в разі відповідного звернення зазначених осіб. У разі необхідності соціальну та професійну адаптацію проходять також члени сімей військовослужбовців за їх зверненням. Адаптація зазначеної категорії осіб провадиться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, соціального захисту населення, за рахунок коштів державного бюджету.

Військовослужбовцям, які мають вислугу військової служби не менше 10 років та позитивні службові характеристики, дозволяється, починаючи з 1 січня 2005 року, протягом останнього року перед звільненням з військової служби проходити професійну перепідготовку (тривалістю не менше 500 годин), без стягнення з них платні за навчання та із збереженням забезпечення усіма видами забезпечення в порядку та на умовах, які визначаються Міністерством оборони України, у центрах перепідготовки та працевлаштування всіх форм власності за рахунок службового часу.

6. Військовослужбовці, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період, мають переважне право на укладення контракту на проходження військової служби після завершення особливого періоду.

Стаття 8-1. Право військовослужбовців на вибір місця проживання і виїзд за кордон

1. Військовослужбовці при звільненні з військової служби мають право на вибір місця проживання в будь-якому населеному пункті України або в іншій державі відповідно до законів та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВР України.
2. Військовослужбовці мають рівне з іншими громадянами України право на виїзд за кордон у порядку, встановленому законом.

Стаття 9. Грошове забезпечення військовослужбовців

1. Держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері праці та соціальної політики, інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції розробляють та вносять у встановленому порядку пропозиції щодо грошового забезпечення військовослужбовців.

2. До складу грошового забезпечення входять:

- посадовий оклад, оклад за військовим званням;
- щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія);
- одноразові додаткові види грошового забезпечення.

3. Грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військово-службовця.

Грошове забезпечення підлягає індексації відповідно до закону.

4. Грошове забезпечення виплачується у розмірах, що встановлюються КМ України, та повинно забезпечувати достатні матеріальні умови для комплектування Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів кваліфікованим особовим складом, враховувати характер, умови служби, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності.

Порядок виплати грошового забезпечення визначається Міністром оборони України, керівниками центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні утворені відповідно до законів України військові формування та правоохоронні органи, керівниками розвідувальних органів України.

5. За військовослужбовцями, які тимчасово проходять військову службу за межами України, зберігається виплата грошового забезпечення в національній валюті та виплачується винагорода в іноземній валюті за нормами і в порядку, що визначаються КМ України.

6. За військовослужбовцями, захопленими в полон або заручниками, а також інтернованими в нейтральних державах або безвісно відсутніми, зберігаються грошове та інші види забезпечення. Сім'ям зазначених військовослужбовців щомісячно виплачується грошове забезпечення, в тому числі додаткові та інші види грошового забезпечення, в розмірах, що встановлені військовослужбовцю на день захоплення його в полон або заручником, інтернування в нейтральних державах або безвісної відсутності.

Дія цього пункту не поширюється на військовослужбовців, які добровільно здалися в полон.

Грошове забезпечення виплачується таким членам сімей військовослужбовців:

– дружині (чоловіку), а в разі її (його) відсутності – повнолітнім дітям, які проживають разом з нею (ним), або законним представникам (опікунам, піклувальникам) чи усиновлювачам неповнолітніх дітей (інвалідів з дитинства – незалежно від їх віку), а також особам, які перебувають на утриманні військовослужбовців, або батькам військовослужбовців рівними частками, якщо військовослужбовці не перебувають у шлюбі і не мають дітей. При цьому виплата грошового забезпечення цим членам сімей здійснюється до повного з'ясування обставин захоплення військовослужбовців у полон або заручниками, інтернування військовослужбовців або їх звільнення, або визнання їх у встановленому законом порядку безвісно відсутніми чи померлими. У всіх випадках виплата грошового забезпечення

здійснюється не більше ніж до дня виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини.

У разі індексації грошового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів грошове забезпечення членам сімей військовослужбовців, захоплених у полон або заручниками, а також інтернованих у нейтральних державах або безвісно відсутніх виплачується з урахуванням такої індексації.

7. За військовослужбовцями, відрядженими до державних органів, підприємств, установ, організацій, зберігаються всі види забезпечення, передбачені статтями 9 і 91 цього Закону, гарантії та пільги, що надаються за рахунок коштів, призначених у Державному бюджеті України на утримання Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, Державної спеціальної служби транспорту. Перелік посад, які можуть бути заміщені військовослужбовцями у цих державних органах, підприємствах, установах, організаціях, затверджується Президентом України.

Стаття 10-1. Право військовослужбовців на відпустки. Порядок надання військовослужбовцям відпусток та відкликання з них

1. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, надаються щорічні основні відпустки із збереженням грошового, матеріального забезпечення та наданням грошової допомоги на оздоровлення у розмірі місячного грошового забезпечення. Тривалість щорічної основної відпустки для військовослужбовців, які мають вислугу в календарному обчисленні до 10 років, становить 30 календарних днів; від 10 до 15 років – 35 календарних днів; від 15 до 20 років – 40 календарних днів; понад 20 календарних років – 45 календарних днів. Час для проїзду до місця проведення зазначеної відпустки і назад не надається. Святкові та неробочі дні при визначенні тривалості щорічних основних відпусток не враховуються.

2. Щорічна основна відпустка надається протягом календарного року. В особливих випадках з дозволу прямого начальника, уповноваженого Міністром оборони України, керівниками центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, керівниками правоохоронних органів та керівниками розвідувальних органів України, щорічна основна відпустка за минулий рік надається в першому кварталі наступного року, якщо раніше її не було надано.

Військовослужбовцям, які прийняті на військову службу за контрактом, тривалість щорічної основної відпустки в році початку військової служби обчислюється з розрахунку 1/12 частини тривалості відпустки, на яку вони мають право відповідно до пункту 1 цієї статті, за кожний повний місяць служби до кінця календарного року. При цьому військовослужбовцям, які мають право на відпустку тривалістю 10 календарних днів і більше, оплачується вартість проїзду до місця проведення відпустки і назад в межах України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Відпустка тривалістю менш як 10 календарних днів за бажанням військовослужбовця може бути надана йому одночасно із щорічною основною відпусткою в наступному році. У такому самому порядку надається щорічна основна відпустка і військовослужбовцям, які перебували у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

3. За бажанням військовослужбовців, крім курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, щорічна основна відпустка може надаватися їм частинами, не більше двох, за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше 24 календарних днів.

4. Військовослужбовцям, виконання обов'язків військової служби яких пов'язано з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням або здійснюється в особливих природних географічних, геологічних, кліматичних і екологічних умовах та умовах підвищеного ризику для життя і здоров'я, крім військовослужбовців строкової військової служби, надається щорічна додаткова відпустка із збереженням грошового та матеріального

забезпечення. Тривалість такої щорічної додаткової відпустки визначається залежно від часу проходження служби в цих умовах та не може перевищувати 15 календарних днів.

Перелік місцевостей з особливими природними географічними, геологічними, кліматичними, екологічними умовами, військових посад, виконання обов'язків військової служби яких пов'язано з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням, ризиком для життя і здоров'я, а також порядок надання та тривалість щорічної додаткової відпустки залежно від часу проходження служби в зазначених умовах визначаються Кабінетом Міністрів України.

Військовослужбовцям, які одночасно мають право на отримання щорічної додаткової відпустки, передбаченої абзацом першим цього пункту та іншими законами, щорічна додаткова відпустка із збереженням грошового та матеріального забезпечення надається за однією з підстав за вибором військовослужбовця.

5. Військовослужбовцям, які захворіли під час щорічної основної або щорічної додаткової відпустки, зазначена відпустка продовжується після одужання на кількість невикористаних днів цієї відпустки.

6. Курсантам (слухачам) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, щороку надаються канікулярні відпустки: зимова – тривалістю до 14 календарних днів та літня – 30 календарних днів. Тривалість таких відпусток не залежить від вислуги років.

У разі наявності навчальної заборгованості у курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, канікулярна відпустка надається їм після ліквідації заборгованості в межах строків, установлених графіком навчального процесу. При цьому тривалість літньої відпустки не може бути меншою ніж 15 календарних днів.

Курсантам (слухачам) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, крім канікулярних відпусток, зазначених в абзаці першому цього пункту, можуть надаватися додаткові відпустки для лікування у зв'язку з хворобою або за сімейними обставинами в порядку, передбаченому пунктами 9–11 цієї статті.

7. Військовослужбовцям, які перебувають у довготривалому відрядженні за межами України, крім військовослужбовців строкової військової служби, дозволяється за їх бажанням об'єднувати щорічні основні відпустки за два роки. У цьому разі загальна тривалість об'єднаної відпустки не може перевищувати 90 календарних днів.

8. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки та соціальні відпустки надаються відповідно до Закону України «Про відпустки». Інші додаткові відпустки надаються їм на підставах та в порядку, визначених відповідними законами України.

У разі якщо Законом України «Про відпустки» або іншими законами України передбачено надання додаткових відпусток без збереження заробітної плати, такі відпустки військовослужбовцям надаються без збереження грошового забезпечення.

9. Відпустка за сімейними обставинами без збереження грошового забезпечення надається військовослужбовцю у таких випадках:

1) укладення ним шлюбу – тривалістю до 10 календарних днів;

2) тяжкого стану здоров'я або смерті рідних по крові або по шлюбу:

а) дружини (чоловіка), батька (матері), вітчима (мачухи), сина (дочки), пасинка (падчерки), рідного брата (рідної сестри) військовослужбовця, батька (матері) подружжя або особи, на вихованні якої перебував військовослужбовець, – тривалістю до 7 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад;

б) інших рідних – тривалістю до 3 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад;

- 3) пожежі або іншого стихійного лиха, яке спіткало сім'ю військовослужбовця або осіб, зазначених у підпункті 2 цього пункту, – тривалістю до 15 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад;
- 4) в інших виняткових випадках, коли присутність військовослужбовця в сім'ї необхідна, за рішенням командира (начальника) військової частини – тривалістю до 3 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад.
- Така відпустка може надаватися один раз протягом календарного року.

10. За рішенням командира (начальника) військової частини військовослужбовцям, крім військово-службовців строкової військової служби, можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин без збереження грошового забезпечення загальною тривалістю не більш як 15 календарних днів на рік.

11. У зв'язку з хворобою військовослужбовця йому надається відпустка для лікування із збереженням грошового та матеріального забезпечення на підставі висновку військово-лікарської комісії. Тривалість такої відпустки визначається характером захворювання. Загальний час безперервного перебування військовослужбовця в закладах охорони здоров'я та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою не повинен перевищувати 4 місяців підряд (крім випадків, коли законодавством передбачено більш тривалі строки перебування на лікуванні).

Після закінчення встановленого безперервного перебування на лікуванні у закладах охорони здоров'я та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою військовослужбовець підлягає огляду військово-лікарською комісією для вирішення питання про придатність його до військової служби.

Після видання наказу про звільнення військовослужбовця з військової служби відпустка для лікування у зв'язку з хворобою не надається.

12. Військовослужбовцям строкової військової служби, які проходять військову службу на кораблях, суднах і в берегових частинах бойового забезпечення Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Морської охорони Державної прикордонної служби України, за весь період проходження військової служби надається відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки та назад, але не раніш як через 3 місяці проходження ними строкової військової служби.

13. Дружині (чоловіку) військовослужбовця щорічна основна відпустка за її бажанням надається у зручний для неї (нього) час одночасно із щорічною основною відпусткою військовослужбовця.

14. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються з військової служби, за винятком осіб, які звільняються зі служби за віком, станом здоров'я, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі та у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, щорічна основна відпустка надається з розрахунку 1/12 частини тривалості відпустки, на яку вони мають право відповідно до пункту 1 цієї статті за кожний повний місяць служби в році звільнення. При цьому, якщо тривалість відпустки таких військовослужбовців становить більш як 10 календарних днів, їм оплачується вартість проїзду до місця проведення відпустки і назад до місця служби або до обраного місця проживання в межах України у порядку, встановленому КМ України.

Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються зі служби за віком, станом здоров'я, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі та у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, щорічні основні відпустки та додаткові відпустки в рік звільнення надаються на строки, установлені пунктами 1 та 4 цієї статті.

У рік звільнення зазначених в абзацах першому та другому цього пункту військовослужбовців зі служби у разі невикористання ними щорічної основної або додаткової відпустки їм виплачується грошова компенсація за всі невикористані дні щорічної основної відпустки, а також дні додаткової відпустки, у тому числі військовослужбовцям-жінкам, які мають дітей.

У разі звільнення військовослужбовця до закінчення календарного року, за який він уже використав щорічну основну та щорічну додаткову відпустки, за винятком осіб, які

звільняються зі служби за віком, станом здоров'я, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі або у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, на підставі наказу командира (начальника) військового з'єднання чи частини, керівника органу військового управління, вищого військового навчального закладу, установи та організації провадиться відрахування із грошового забезпечення за дні відпустки, що були використані в рахунок тієї частини календарного року, яка залишилася після звільнення військовослужбовця.

У разі смерті військовослужбовця відрахування з його грошового забезпечення за використані дні відпустки не провадяться.

Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, накази про звільнення яких підписано в минулому році, але не виключеним із списків військової частини, відпустки за період служби в поточному році не надаються.

15. У разі звільнення військовослужбовців зі служби (крім звільнення через службу невідповідність, у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, яким призначено покарання у виді позбавлення волі, обмеження волі, позбавлення військового звання чи позбавлення права займати певні посади, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», у зв'язку з позбавленням військового звання в дисциплінарному порядку, а також у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем) та невикористання ними щорічної основної відпустки за їх бажанням надається невикористана відпустка з наступним звільненням їх зі служби. Датою звільнення військовослужбовця зі служби у такому разі є останній день відпустки.

У разі звільнення військовослужбовця зі служби у зв'язку із закінченням строку контракту невикористана ним щорічна основна відпустка за його бажанням може надаватися й тоді, коли час цієї відпустки повністю або частково перевищує строк контракту. У цьому випадку дія такого контракту продовжується до закінчення відпустки.

16. Відкликання військовослужбовців із щорічних основних відпусток дозволяється лише у разі оголошення мобілізації, введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, а в інших випадках – за рішенням Міністра оборони України, керівників центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, керівників правоохоронних органів та керівників розвідувальних органів України, їх заступників та начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України, а також командувачів відповідних військових формувань, які за посадою не є керівниками центральних органів виконавчої влади.

У разі відкликання військовослужбовця із щорічної основної відпустки невикористана її частина надається йому, як правило, в поточному році. Якщо невикористана частина відпустки становить 10 календарних днів і більше, військовослужбовцю оплачується вартість проїзду до місця проведення відпустки і назад в межах України, але не далі пункту перебування, з якого його було відкликано.

17. В особливий період з моменту оголошення мобілізації до часу введення воєнного стану або до моменту прийняття рішення про демобілізацію надання військовослужбовцям щорічних основних відпусток здійснюється за умови одночасної відсутності не більше 30% загальної чисельності військовослужбовців певної категорії відповідного підрозділу.

18. В особливий період під час дії воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів.

19. Надання військовослужбовцям у періоди, передбачені пунктами 17 і 18 цієї статті, інших видів відпусток, крім відпусток військовослужбовцям-жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, а також відпусток у

зв'язку з хворобою або для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської комісії, припиняється.

Стаття 11. Право військовослужбовців на охорону здоров'я та медичну допомогу

1. Охорона здоров'я військовослужбовців забезпечується створенням сприятливих санітарно-гігієнічних умов проходження військової служби, побуту та системою заходів з обмеження дії небезпечних факторів військової служби, з урахуванням її специфіки та екологічної обстановки, які здійснюються командирами (начальниками) у взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Турбота про збереження та зміцнення здоров'я військовослужбовців – обов'язок командирів (начальників). На них покладається забезпечення вимог безпеки при проведенні навчань, інших заходів бойової підготовки, під час експлуатації озброєння і військової техніки, проведення робіт та виконання інших обов'язків військової служби.

Військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, мають право на безоплатну кваліфіковану медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я. Військовослужбовці щорічно проходять медичний огляд, щодо них проводяться лікувально-профілактичні заходи.

За відсутності за місцем проходження військової служби, навчальних (або перевірочних) і спеціальних зборів або за місцем проживання військовослужбовців військово-медичних закладів охорони здоров'я чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я за рахунок Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Військовослужбовцям, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, медична допомога, санаторно-курортне лікування та відпочинок надаються відповідно до законодавства.

2. Члени сімей військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби та курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи) за відсутності за місцем їх проживання державних або комунальних закладів охорони здоров'я отримують медичну допомогу у військово-медичних закладах охорони здоров'я.

Члени сімей військовослужбовців та осіб, звільнених у запас або у відставку, а також військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали інвалідами під час проходження військової служби або постраждали у полоні в ході бойових дій (війни) чи під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, якщо ці особи прослужили у Збройних Силах України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях та правоохоронних органах не менш як 20 календарних років, мають право на медичне обслуговування у закладах Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Направлення військовослужбовців та членів їх сімей на лікування за межі України здійснюється на загальних підставах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби) та члени їх сімей мають право не більше одного разу на рік на санаторно-курортне лікування та відпочинок у санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах і на туристських базах Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів з пільговою оплатою вартості путівок у розмірах та порядку, встановлених КМ України. Таким же правом користуються члени сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби. До таких членів сімей належать: батьки, дружина (чоловік), неповнолітні діти, а також діти-інваліди з дитинства (незалежно від їх віку).

Пільги, передбачені першим реченням абзацу першого цього пункту, надаються військово-службовцям та членам їх сімей за умови, якщо розмір середньомісячного

сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Військовослужбовцям, які направляються до санаторію для продовження лікування відповідно до висновків військово-лікарської комісії після лікування в госпіталях, путівки надаються безоплатно.

Військовослужбовці строкової військової служби, курсанти (слухачі) вищих військових навчальних закладів та курсанти вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи, навчальних центрів (частин), військовослужбовці-жінки за наявності медичних показань забезпечуються безоплатним санаторно-курортним лікуванням.

Військовослужбовці, які отримали захворювання, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби, після лікування у військово-медичному закладі охорони здоров'я мають право на позачергове одержання путівок до санаторно-курортних та оздоровчих закладів Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів.

Військовослужбовцям, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, а також при особливому характері їх служби, військовослужбовцям, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, учасникам бойових дій і прирівняним до них особам путівки для санаторно-курортного лікування надаються у першу чергу.

Пенсіонери з числа військовослужбовців, які визнані інвалідами I та II групи внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування незалежно від виду пенсії, яку вони отримують. Інваліди III групи, звільнені з військової служби за станом здоров'я, які отримують пенсії по інвалідності, забезпечуються путівками для санаторно-курортного лікування за наявності медичних показань.

Порядок забезпечення путівками для санаторно-курортного лікування встановлюється Кабінетом Міністрів України.

4. Військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, а також учасники бойових дій прирівнюються у правах до інвалідів та учасників Великої Вітчизняної війни.

5. Військовослужбовці-жінки користуються всіма пільгами, передбаченими законодавством з питань соціального захисту жінок, охорони материнства і дитинства. Ці пільги поширюються на батьків з числа військовослужбовців, які виховують дітей без матері (у разі її смерті, позбавлення батьківських прав, на час перебування у лікувальному закладі охорони здоров'я та в інших випадках відсутності материнського піклування про дітей).

6. Військовослужбовці, звільнені з військової служби внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби, члени сімей військовослужбовців приймаються на обстеження і лікування до військово-медичних закладів охорони здоров'я в порядку, встановленому Міністерством оборони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями та правоохоронними органами.

7. Зміна підпорядкування, перепрофілювання військово-медичних закладів охорони здоров'я, санаторно-курортних та оздоровчих закладів Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань і правоохоронних органів та відчуження нерухомого майна цих закладів забороняються.

Стаття 12. Забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями

1. Держава забезпечує військовослужбовців жилими приміщеннями або за їх бажанням грошовою компенсацією за належне їм для отримання жиле приміщення на підставах, у порядку і відповідно до вимог, встановлених Житловим кодексом Української РСР та іншими нормативно-правовими актами.

Військовослужбовці строкової військової служби розміщуються в казармах (на кораблях) згідно із Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України. За ними зберігаються жилі

приміщення, які вони займали до призову на строкову військову службу. Вони не можуть бути зняті з обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

Військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової військової служби) та члени їх сімей, які проживають разом з ними, забезпечуються службовими жилими приміщеннями, що повинні відповідати вимогам житлового законодавства.

Військовослужбовцям, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше, та членам їх сімей надаються жилі приміщення для постійного проживання або за їх бажанням грошова компенсація за належне їм для отримання жиле приміщення. Такі жилі приміщення або грошова компенсація надаються їм один раз протягом усього часу проходження військової служби за умови, що ними не було використано право на безоплатну приватизацію житла.

У разі відсутності службового жилого приміщення військовослужбовці рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом і не перебувають у шлюбі, розміщуються безплатно в спеціально пристосованих казармах у розташуванні військової частини, а сімейні – у сімейних гуртожитках. Житлово-побутові умови в таких казармах повинні відповідати вимогам, які пред'являються до гуртожитків, що призначені для проживання одиноких громадян. Для інших військовослужбовців військова частина зобов'язана орендувати житло для забезпечення ним військовослужбовця та членів його сім'ї або за бажанням військовослужбовця виплачувати йому грошову компенсацію за піднайом (найом) жилого приміщення.

Курсантам вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, які мають сім'ї, надається жила площа в сімейних гуртожитках. У разі відсутності таких гуртожитків їм виплачується за місцем проходження військової служби грошова компенсація за піднайом (найом) жилого приміщення.

Порядок забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями, а також розмір і порядок виплати військовослужбовцям грошової компенсації за піднайом (найом) ними жилих приміщень визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. За військовослужбовцями, які вступили на військову службу за контрактом, зберігається право на жилу площу, яку вони займали до вступу на військову службу. Вони не можуть бути зняті з обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, за попереднім місцем проживання.

3. Особам, звільненим з військової служби і визнаним інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, одержаних під час виконання обов'язків військової служби, або захворювання, одержаного під час проходження військової служби, жилі приміщення в населених пунктах, обраних ними для проживання з урахуванням встановленого порядку, надаються позачергово за рахунок військових формувань або органів виконавчої влади, в яких вони перебувають на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

У позачерговому порядку в разі потреби поліпшення житлових умов надаються жилі приміщення сім'ям військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, за місцем їх перебування на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов.

4. За військовослужбовцями, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше, у разі їх направлення для проходження військової служби за межі України або переведення на службу до місцевості, що зазнала інтенсивного радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, бронюється жила площа, яку займали вони та члени їх сімей, на весь час їх перебування за межами України чи в зазначеній місцевості.

5. Військовослужбовцям, а також звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, батькам та членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова знижка плати за користування житлом (квартирної плати) та плати за комунальні послуги (водопостачання, газ, електрична, тепла енергія та інші послуги) в жилих будинках усіх форм власності в межах встановлених норм, передбачених законодавством.

Особам, звільненим з військової служби, які стали інвалідами під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова знижка плати за встановлення і користування квартирним телефоном.

Пільги, передбачені абзацом першим цього пункту, надаються військовослужбовцям і членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному КМ України.

6. Військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі не менше 17 років та потребують поліпшення житлових умов, мають право на одержання земельної ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд в населених пунктах, обраних ними для проживання з урахуванням встановленого порядку.

Органи місцевого самоврядування зобов'язані надавати земельні ділянки та в межах визначених законом повноважень допомогу в будівництві військовослужбовцям, батькам та членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, а також звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби, якщо вони виявили бажання побудувати приватні жилі будинки.

7. Військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше та потребують поліпшення житлових умов, мають право на одержання кредитів на індивідуальне житлове будівництво або придбання приватного жилого будинку (квартири) на строк до 20 років з погашенням загальної суми та відсоткових ставок за кредитами за рахунок коштів, призначених у державному бюджеті на утримання Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань. Зазначений кредит надається військовослужбовцю тільки один раз протягом усього часу проходження ним військової служби.

Порядок та умови надання військовослужбовцям кредитів на індивідуальне житлове будівництво або придбання приватного жилого будинку (квартири) визначаються КМ України.

8. Військовослужбовці, які мають вислугу на військовій службі 20 років і більше, у разі звільнення з військової служби за станом здоров'я, віком, у зв'язку із скороченням штатів, а також звільнені з військової служби особи, які стали інвалідами I чи II групи, члени сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, мають право на безплатне одержання у приватну власність жилого приміщення, яке вони займають у будинках державного житлового фонду.

9. Військовослужбовці, що перебувають на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, при звільненні з військової служби в запас або у відставку за віком, станом здоров'я, а також у зв'язку із скороченням штатів або проведенням інших організаційних заходів, у разі неможливості використання на військовій службі залишаються на цьому обліку у військовій частині до одержання житла з державного житлового фонду або за їх бажанням грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення, а в разі її розформування – у військових комісаріатах і квартирно-експлуатаційних частинах районів та користуються правом позачергового одержання житла.

У разі смерті особи, звільненої з військової служби в запас або у відставку на підставах, зазначених у абзаці першому цієї частини, яка відповідно до законодавства мала право на першочергове (позачергове) одержання житла, її сім'я зберігає право на одержання житла в тому самому порядку.

Стаття 13. Право військовослужбовців та членів їх сімей на освіту

1. Військовослужбовці мають право на навчання (у тому числі на отримання післядипломної освіти) у військових навчальних закладах, відповідних підрозділах підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації військовослужбовців. Військовослужбовцям, які прийняті на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу після здобуття базової або повної вищої освіти за державним замовленням,

дозволяється навчатися в інших вищих навчальних закладах без відриву від служби після проходження ними строку служби, який дорівнює часу їхнього навчання для здобуття попередньої вищої освіти. Іншим категоріям військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової військової служби, дозволяється навчатися в інших вищих навчальних закладах без відриву від служби в порядку, визначеному відповідними положеннями про проходження військової служби громадянами України.

2. Особи, які були призвані на строкову військову службу в період навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації, при звільненні з військової служби зараховуються для продовження навчання до того навчального закладу, де вони навчалися до призову на військову службу, незалежно від форми навчання.

3. При зміні військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом, або тими, хто перебуває на кадровій військовій службі, місця проходження військової служби, а також при звільненні з військової служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів члени їх сімей, які навчаються (виховуються) у державних навчальних закладах, мають право переводитися до державних навчальних закладів, найближчих до нового місця проходження військової служби або місця проживання.

4. Дітям військовослужбовців за місцем проживання їх сімей у першочерговому порядку надаються місця у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах і дитячих оздоровчих таборах незалежно від форм власності.

5. Особа, у якої один з батьків є військовослужбовцем, який має вислугу в календарному обчисленні 20 років і більше, особа, у якої один з батьків є громадянином, звільненим з військової служби за віком, за станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, вислуга років у календарному обчисленні якого становить 20 років і більше, особа, у якої один з батьків є військовослужбовцем, який став інвалідом внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, користується переважним правом зарахування до військових ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, до вищих військових навчальних закладів та вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи, за умов успішного складання іспитів та відповідності іншим вимогам і правилам прийому до цих навчальних закладів, протягом трьох років після здобуття необхідного для вступу рівня загальної середньої освіти.

Особа, у якої один з батьків (усиновлювачів) був військовослужбовцем, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою при виконанні ним обов'язків військової служби, протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти зараховується поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

Стаття 14. Пільги військовослужбовцям та членам їх сімей

1. Військовослужбовці мають право на безоплатний проїзд:

- 1) залізничним, повітряним, водним та автомобільним (за винятком таксі) транспортом:
 - а) у відрядження;
 - б) у відпустку в межах України;
 - в) при переведенні на нове місце проходження військової служби або у зв'язку з передислокацією військової частини;
 - г) до місця проживання, обраного при звільненні з військової служби в межах України;

Пільги, передбачені підпунктом «б» підпункту 1 цього пункту, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

2) всіма видами транспорту загального користування міського, приміського та міжміського сполучення (за винятком таксі) – тільки військовослужбовці строкової військової служби.

2. При переведенні військовослужбовців на нове місце проходження військової служби або звільненні з військової служби вони мають право на безоплатне перевезення до 20 тонн особистого майна в контейнерах з попереднього місця проживання до нового залізничним

транспорт, а там, де такого виду транспорту немає, – іншими видами транспорту (за винятком повітряного). У разі перевезення особистого майна в окремому вагоні, багажем та дрібною відправкою їм відшкодовуються фактичні витрати, але не більше вартості перевезення майна в контейнері вагою 20 тонн.

3. Члени сімей військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби) мають право на безоплатний проїзд залізничним, повітряним, водним та автомобільним (за винятком таксі) транспортом:

- 1) від місця проживання до місця проходження військової служби військовослужбовця у зв'язку з його переведенням;
- 2) до місця проведення відпустки військовослужбовцем в межах України;
- 3) при звільненні військовослужбовця з військової служби, а також у разі загибелі (смерті) військово-службовця – до обраного місця проживання в межах України.

Члени сімей військовослужбовців при переїзді до обраного місця проживання у зв'язку із загибеллю (смертю) військовослужбовця мають право на безоплатне перевезення до 20 тонн особистого майна в контейнерах залізничним транспортом, а там, де такого виду транспорту немає, – іншими видами транспорту (за винятком повітряного). У разі перевезення особистого майна в окремому вагоні, багажем та дрібною відправкою їм відшкодовуються фактичні витрати, але не більше вартості перевезення майна в контейнері вагою 20 тонн.

Пільги, передбачені підпунктом 2 цього пункту, надаються за умови, якщо розмір середньо-місячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному КМ України.

4. Військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок бойових дій, учасники бойових дій та прирівняні до них особи, а також батьки військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти під час проходження військової служби, користуються правом безоплатного проїзду всіма видами міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі) в межах адміністративного району за місцем проживання, залізничного та водного транспорту приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів. Вони мають право на 50-відсоткову знижку при користуванні міжміським залізничним, повітряним, водним та автомобільним транспортом відповідно до закону.

5. Військовослужбовці при направленні у відрядження, до нового місця проходження військової служби, а також до місця використання відпустки та назад мають право на придбання проїзних документів для себе та членів своєї сім'ї на всі види транспорту поза чергою. При цьому військовослужбовці, які направляються у відрядження, користуються правом на бронювання та отримання поза чергою місця в готелі на підставі посвідчення про відрядження.

6. При виконанні службових обов'язків, пов'язаних з відрядженням в інші населені пункти, військовослужбовцям відшкодовуються витрати на відрядження в порядку, встановленому КМ України.

7. Військовослужбовці, крім військовослужбовців строкової військової служби, мають право на першочергове встановлення квартирного телефону, а також першочергове встановлення квартирної охоронної сигналізації.

8. Військовослужбовці строкової військової служби мають право безоплатно відправляти й одержувати листи. Безоплатними поштовими посилками відправляється особистий одяг громадян, призваних на строкову військову службу.

9. Витрати, пов'язані з перевезенням військовослужбовців та членів їх сімей, їх особистого майна залізничним, повітряним, водним і автомобільним (за винятком таксі) транспортом, бронюванням місць у готелях при направленні військовослужбовців у відрядження, відшкодовуються за рахунок коштів Міністерства оборони України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів у порядку, встановленому КМ України.

10. Військовослужбовці та члени їх сімей, які мають право на пільги, гарантії та компенсації відповідно до цього Закону, користуються пільгами, гарантіями та компенсаціями, встановленими для громадян України законами та іншими нормативно-

правовими актами, а також рішеннями органів місцевого самоврядування. Якщо такі особи одночасно мають право на отримання однієї і тієї ж пільги, гарантії чи компенсації з кількох підстав, то їм надається за їх вибором пільга, гарантія чи компенсація тільки з однієї підстави, крім випадків, передбачених законами.

11. Військовослужбовець, військовозобов'язаний або резервіст, який призваний на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, не користуються правом на пільги, гарантії та компенсації, встановлені цим Законом, на час відбування призначеного судом одного з видів покарань, передбачених пунктами 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12 статті 51 Кримінального кодексу України. На цей час члени їх сімей також не користуються правом на пільги, гарантії та компенсації, якими вони користувалися як члени сімей таких осіб.

12. Військовослужбовець строкової військової служби, якого засуджено до тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, та члени його сім'ї права на пільги не втрачають.

13. Особам, які мають право на пільги, гарантії та компенсації, передбачені цим Законом, видаються посвідчення. Форма та порядок видачі посвідчень встановлюються КМ України.

14. Військовослужбовці та члени їх сімей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, користуються пільгами, передбаченими Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

15. Військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються.

Стаття 15. Пенсійне забезпечення і допомога

1. Пенсійне забезпечення військовослужбовців після звільнення їх з військової служби провадиться відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

2. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються зі служби за станом здоров'я, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби. У разі звільнення з військової служби за віком, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі, систематичним невиконанням умов контракту командуванням, а також у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 18 років, одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби виплачується за наявності вислуги 10 років і більше.

Військовослужбовцям при звільненні з військової служби за власним бажанням, через сімейні обставини або інші поважні причини, перелік яких визначається КМ України, які мають вислугу 10 років і більше, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 25% місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби.

Військовослужбовцям при звільненні з військової служби за службовою невідповідністю, у зв'язку із систематичним невиконанням умов контракту військовослужбовцем чи у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за адміністративне корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції», одноразова грошова допомога, передбачена цим пунктом, не виплачується.

Виплата військовослужбовцям зазначеної в цьому пункті одноразової грошової допомоги при звільненні їх з військової служби здійснюється Міністерством оборони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями

та правоохоронними органами за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на їх утримання.

Військовослужбовцям, звільненим зі служби безпосередньо з посад, займаних в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених цим пунктом, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких вони працювали.

У разі повторного звільнення військовослужбовців з військової служби одноразова грошова допомога, передбачена цим пунктом, виплачується за період їх календарної служби з дня останнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої служби, за винятком тих осіб, які при попередньому звільненні не набули права на отримання такої грошової допомоги.

Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата одноразової грошової допомоги, передбаченої цим пунктом, здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Одноразова грошова допомога, передбачена цим пунктом, не виплачується військовослужбовцям, які станом на 16 березня 2014 року проходили службу на території АР Крим та міста Севастополя і в установленому порядку не продовжили її проходження за межами тимчасово окупованої території України.

3. Військовослужбовцям виплачуються грошова допомога на оздоровлення та державні допомоги сім'ям з дітьми в порядку і розмірах, що визначаються законодавством України.

4. Військові формування, військовослужбовці яких загинули чи померли в період проходження військової служби, подають їх сім'ям і батькам допомогу в проведенні похорону і компенсують матеріальні витрати на ритуальні послуги та на спорудження пам'ятників у розмірах, встановлених КМ України.

Батькам та неповнолітнім дітям, а також дітям – інвалідам з дитинства (незалежно від їх віку) військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження військової служби, державою виплачується одноразова грошова компенсація в розмірі суми державного страхування військовослужбовців з урахуванням коефіцієнта індексації грошових доходів.

Стаття 16. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві

1. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві (далі – одноразова грошова допомога), – гарантована державою виплата, що здійснюється особам, які згідно з цим Законом мають право на її отримання.

2. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у разі:

- 1) загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби;*
- 2) смерті військовослужбовця, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання чи нещасного випадку, що мали місце в період проходження ним військової служби;*
- 3) загибелі (смерті) військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому*

резерві, що настала під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві;

- 4) встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок причин, зазначених у цьому підпункті;
- 5) встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби;
- 6) встановлення військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному або резервісту при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві;
- 7) отримання військовослужбовцем поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності;
- 8) отримання військовослужбовцем строкової військової служби поранення (контузії, травми або каліцтва) у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності;
- 9) отримання військовозобов'язаним або резервістом, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, поранення (контузії, травми або каліцтва) при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності.

3. Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Військовозобов'язані та резервісти вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, служби у військовому резерві, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», указами Президента України.

Стаття 16-1. Особи, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги

1. У випадках, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги мають члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста.

2. Члени сім'ї та батьки загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Стаття 16-2. Розмір одноразової грошової допомоги

1. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у розмірі:

- а) 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста у випадках, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону;

б) 250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності I групи, 200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності II групи, 150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності III групи (підпункт 4 пункту 2 статті 16 цього Закону).

2. Одноразова грошова допомога у випадках, зазначених у підпунктах 5-9 пункту 2 статті 16 цього Закону, призначається і виплачується залежно від встановленої військово-службовцю, військовозобов'язаному або резервісту інвалідності та ступеня втрати ним працездатності у розмірі, визначеному Кабінетом Міністрів України. При цьому у випадках, зазначених у підпункті 5 пункту 2 статті 16 цього Закону, розмір одноразової грошової допомоги не може бути меншим за 70-кратний прожитковий мінімум, встановлений законом для працездатних осіб.

Стаття 16-3. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги

1. Одноразова грошова допомога у випадках, передбачених підпунктами 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, призначається і виплачується рівними частками всім особам, які мають право на її отримання. У разі відмови якоїсь з осіб, зазначених у статті 16 цього Закону, від отримання одноразової грошової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання.

2. У випадках, передбачених підпунктами 4-9 пункту 2 статті 16 цього Закону, одноразова грошова допомога призначається і виплачується відповідним військовослужбовцям, військово-зобов'язаним або резервістам.

3. Встановлення інвалідності або визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцям, військовозобов'язаним та резервістам здійснюється в індивідуальному порядку державними закладами охорони здоров'я відповідно до законодавства.

4. Якщо протягом двох років військовослужбовцю, військовозобов'язаному або резервісту після первинного встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності під час повторного огляду буде встановлено вищу групу інвалідності або більший відсоток втрати працездатності, що дає їм право на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, виплата провадиться з урахуванням раніше виплаченої суми.

5. У разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцю, особі, звільненій з військової служби, який (яка) на день отримання інвалідності, визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності або на день його (її) звільнення з військової служби обіймав (обіймала) посаду в державному органі, установі, організації із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється за рахунок коштів цих державних органів, установ, організацій, до яких він (вона) були відряджені.

У такому самому порядку здійснюється виплата одноразової грошової допомоги особам, які мають право на її отримання у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, якого було відряджено до державного органу, установи, організації із залишенням його на військовій службі.

6. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується Міністерством оборони України, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також органами державної влади, військовими формуваннями та правоохоронними органами, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями, навчальних (або перевірочних) та спеціальних зборів – військовозобов'язаними, проходження служби у військовому резерві – резервістами.

7. Якщо особа одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, встановлених іншими нормативно-правовими актами, виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за її вибором.

8. Особи, які мають право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, можуть реалізувати його протягом трьох років з дня виникнення у них такого права.

9. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги визначається КМ України.

Стаття 16-4. Підстави, за якими призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються

1. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком:

- а) вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
- б) вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- в) навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- г) подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової грошової допомоги.

Стаття 17. Відшкодування заподіяної шкоди

Відшкодування військовослужбовцям заподіяної моральної і матеріальної шкоди провадиться у встановленому законом порядку.

Стаття 18. Соціальні гарантії прав членів сімей військовослужбовців

1. Члени сімей військовослужбовців строкової служби мають переважне право при прийнятті на роботу і на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працівників, а також на першочергове направлення для професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки з відривом від виробництва та виплату на період навчання середньої заробітної плати.

2. Дружинам (чоловікам) військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби, виплачується за місцем роботи грошова допомога в розмірі середньомісячної заробітної плати при розірванні ними трудового договору у зв'язку з переведенням чоловіка (дружини) на службу в іншу місцевість. При тимчасовій втраті працездатності листки непрацездатності оплачуються дружинам (чоловікам) військовослужбовців у розмірі 100 відсотків середньомісячної заробітної плати незалежно від страхового стажу.

3. Дружинам (чоловікам) військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби, до загального стажу роботи, необхідного для призначення пенсії за віком, зараховується період проживання разом з чоловіком (дружиною) в місцевостях, де не було можливості працевлаштування за спеціальністю, але не більше 10 років.

4. (Пункт 4 статті 18 виключено)

5. Місцеві ради:

– працевлаштовують у першочерговому порядку дружин військовослужбовців строкової служби у разі їх звільнення при скороченні чисельності або штату працівників, при ліквідації, реорганізації або перепрофілюванні підприємства, установи, організації;

– надають позачергове місце дітям військовослужбовців та дітям військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти під час проходження служби, у дитячих закладах за місцем проживання;

– забезпечують відселення із закритих та віддалених від населених пунктів військових гарнізонів військовослужбовців, звільнених в запас або у відставку.

6. Вдова (вдівець) загиблого або померлого військовослужбовця, а також дружина (чоловік) військовослужбовця, який пропав безвісти під час проходження військової служби, у разі якщо вона (він) не взяла (не взяв) інший шлюб, та її (його) неповнолітні діти або повнолітні діти — інваліди з дитинства, батьки військовослужбовця, які перебували на його утриманні, мають право на пільги, передбачені цим Законом.

6-1. Членам сімей військовослужбовців, які проходять військову службу в особливий період, що оголошується відповідно до Закону України «Про оборону України»,

гарантується виплата грошового забезпечення цих військовослужбовців у разі неможливості ними його отримання під час участі у бойових діях та операціях. У такому разі виплата грошового забезпечення здійснюється членам сімей військовослужбовців, зазначеним у пункті 6 статті 9 цього Закону.

Порядок виплати грошового забезпечення зазначеним у цьому пункті членам сімей військовослужбовців визначається Міністерством оборони України, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також військовими формуваннями, правоохоронними і розвідувальними органами, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями.

7. КМ України, місцевими радами, підприємствами, установами, організаціями можуть встановлюватися й інші пільги та гарантії соціального захисту сімей військовослужбовців.

Розділ III ПРАВО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ОСКАРЖЕННЯ НЕПРАВОМІРНИХ РІШЕНЬ ТА ДІЙ, ОТРИМАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 19. Право військовослужбовця на оскарження неправомірних рішень та дій

Неправомірні рішення, дії (бездіяльність) органів військового управління та командирів (начальників) можуть бути оскаржені військовослужбовцями в порядку, передбаченому законами, статутами Збройних Сил України та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 20. Право військовослужбовців на правову допомогу

Військовослужбовцям гарантується право на захист у порядку, встановленому законами України.

Судочинство у справах за участю військовослужбовців, які проходять військову службу на території України, здійснюється відповідно до законів України, а військовослужбовців, які проходять військову службу за межами території України, – відповідно до вимог міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВР України.

Розділ IV ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ЦЬОГО ЗАКОНУ. НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 21. Відповідальність посадових осіб за порушення цього Закону

Посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і підпорядкування, винні в порушенні цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 22. (Виключена)

Розділ V ФІНАНСУВАННЯ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 23. Фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону

Фінансове забезпечення витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону, здійснюється за рахунок коштів, що передбачаються в Державному бюджеті України на відповідний рік для Міністерства оборони України, розвідувальних органів України та інших центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні військові формування та правоохоронні органи, інших джерел, передбачених законом.

Пільги, компенсації та гарантії, передбачені цим Законом надаються за рахунок і в межах бюджетних асигнувань на утримання відповідних бюджетних установ.

Президент України

Л. Кравчук

20 грудня 1991 року № 2011-ХІІ

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ (витяги)

від 9 квітня 1992 року **№ 2262-ХІІ**

(Із змінами, внесеними згідно із Законами:

№ 1243-VII від 06.05.2014, ВВР, 2014, № 27, ст. 909

№ 1275-VII від 20.05.2014, ВВР, 2014, № 29, ст. 942)

Цей Закон визначає умови, норми і порядок пенсійного забезпечення громадян України із числа осіб, які перебували на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Закон має на меті реалізацію особами, які мають право на пенсію за цим Законом, свого конституційного права на державне пенсійне забезпечення у випадках, передбачених Конституцією України та цим Законом, і спрямований на встановлення єдності умов та норм пенсійного забезпечення зазначеної категорії громадян України.

Держава гарантує гідне пенсійне забезпечення осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, визначеного законом, перерахунок призначених пенсій у зв'язку із збільшенням рівня грошового забезпечення, надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Види пенсійного забезпечення

Особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом, особи, які мають право на пенсію за цим Законом при наявності встановленої цим Законом вислуги на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ і в державній пожежній охороні, службі в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, в органах і підрозділах цивільного захисту, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби України мають право на довічну пенсію за вислугу років.

Військовослужбовці, особи, які мають право на пенсію за цим Законом, які стали інвалідами за умов, передбачених цим Законом, набувають право на пенсію по інвалідності.

Члени сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули чи померли або пропали безвісти, мають право на пенсію в разі втрати годувальника.

Стаття 1-1. Законодавство про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом

Законодавство про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, базується на Конституції України і складається з цього Закону, Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та інших нормативно-правових актів України, прийнятих відповідно до цих законів.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана ВР України, встановлено інші норми щодо пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору. Зміна умов і норм пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Стаття 1-2. Особи, які мають право на пенсійне забезпечення на умовах цього Закону

Право на пенсійне забезпечення на умовах цього Закону мають звільнені зі служби:

- а) особи офіцерського складу, прапорщики і мічмани, військовослужбовці надстрокової служби та військової служби за контрактом;
- б) особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, особи начальницького складу податкової міліції, особи начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, особи начальницького і рядового складу органів і підрозділів цивільного захисту;
- в) особи із числа військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань, органів державної безпеки і внутрішніх справ колишнього Союзу РСР, Національної гвардії України, Прикордонних військ України, військ цивільної оборони України;
- г) особи начальницького і рядового складу державної пожежної охорони, особи начальницького і рядового складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- д) громадяни інших держав із числа військовослужбовців збройних сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства цих держав, які постійно проживають в Україні, і відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВР України, їх пенсійне забезпечення здійснюється згідно із законодавством держави, на території якої вони проживають;
- е) особи, зазначені у статтях 3 і 4 цього Закону;
- є) особи із числа військовослужбовців строкової служби та члени сімей осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби і військової служби за контрактом та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, у передбачених цим Законом випадках.

Стаття 2. Умови пенсійного забезпечення

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають право на пенсійне забезпечення, пенсії відповідно до цього Закону призначаються і виплачуються після звільнення їх зі служби.

Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі повторного прийняття їх на військову службу до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Державної спеціальної служби транспорту, службу до органів внутрішніх справ, органів та підрозділів цивільного захисту, податкової міліції та Державної кримінально-виконавчої служби України виплата пенсій на час їх служби припиняється. При наступному звільненні із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням загальної вислуги років на день останнього звільнення.

Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час часткової чи загальної мобілізації, на особливий період до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів та підрозділів цивільного захисту виплата пенсій на час такої служби не припиняється. Після звільнення із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням додаткової вислуги років від часу повторного прийняття їх на службу до дня демобілізації або звільнення. Якщо новий розмір пенсії цих осіб буде нижчим за розмір, який вони отримували до повторного прийняття їх на службу, виплата їм пенсій здійснюється у розмірі, який вони отримували до призову або прийняття на службу у зв'язку з мобілізацією, на особливий період.

Зазначений у частині третій цієї статті порядок збереження, нарахування та виплати пенсій поширюється на пенсіонерів з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, прийнятих на службу на посади начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ до підрозділів патрульної служби міліції особливого призначення.

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом пенсії по інвалідності, а членам їх сімей пенсії в разі втрати годувальника призначаються незалежно від тривалості служби.

Стаття 3. Особи, які мають право на пенсії нарівні з військовослужбовцями строкової служби та членами їх сімей

Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення, встановлені цим Законом для військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей, поширюються також (якщо не передбачено інше) на:

- а) партизанів і підпільників, визнаних такими законодавством України, які не займали командні посади, та членів їх сімей;
- б) робітників і службовців відповідних категорій, що визначаються КМ України, які стали інвалідами у зв'язку з пораненням, каліцтвом або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на військовій службі в період Великої Вітчизняної війни чи на роботі у районах воєнних дій (на прифронтових ділянках залізниць, спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз, аеродромів тощо), і членів їх сімей;
- в) громадян, які стали інвалідами у зв'язку з пораненням, каліцтвом або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням у винищувальних батальйонах, взводах і загонах захисту народу, та членів їх сімей;
- г) військовозобов'язаних, призваних на навчальні, спеціальні або перевірочні збори, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, що їх вони дістали при виконанні службових обов'язків у період проходження цих зборів, та членів їх сімей;
- д) працівників воєнізованої охорони, які не підлягають державному соціальному страхуванню, та членів їх сімей.

Стаття 4. Особи, які мають право на пенсії нарівні з офіцерським складом, військовослужбовцями надстрокової служби та військової служби за контрактом і членами їх сімей

Пенсійне забезпечення осіб, які займали командні посади, що відповідають посадам офіцерського складу, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, у складі 1-го Чехословацького армійського корпусу під командуванням Л.Свободи та членів їх сімей здійснюється на підставах, встановлених цим Законом для осіб офіцерського складу та членів їх сімей. Зазначеним особам пенсії призначаються незалежно від того, чи мають вони офіцерські військові (спеціальні) звання.

Пенсійне забезпечення жінок, прийнятих у добровільному порядку на дійсну військову службу на посади солдатів, матросів, сержантів і старшин, та членів їх сімей здійснюється на підставах, встановлених цим Законом для військовослужбовців надстрокової служби і військової служби за контрактом та членів їх сімей.

Стаття 5. Призначення пенсій на підставах, установлених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (1058-15)

Особам, звільненим з військової служби, іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей може призначатися (за їх бажанням) пенсія на умовах і в порядку, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». При цьому для обчислення пенсій враховуються всі види грошового забезпечення, що отримували зазначені особи, які мають право на пенсію за цим Законом, перед звільненням зі служби.

На підставах, установлених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», призначаються також пенсії особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, позбавленим військових або спеціальних звань (у тому числі під час перебування їх у запасі або у відставці), а також звільненим зі служби у зв'язку із засудженням за умисний злочин, вчинений з використанням свого посадового становища, та членам їх сімей.

Порядок сплати сум несплачених страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування Пенсійному фонду України за відповідні роки служби щодо осіб, які не набули (не набудуть) права на пенсію за вислугу років згідно з цим Законом, або осіб, звільнених з військової служби, які виявили бажання отримувати пенсію в порядку і «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» на умовах, передбачених Законом України, визначається КМ України.

Стаття 5-1. Призначення пенсій особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, поновленим у військовому (спеціальному) званні

Особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом, поновленим у військовому (спеціальному) званні, крім осіб, звільнених зі служби у зв'язку із засудженням за умисний злочин, вчинений з використанням свого посадового становища, пенсії призначаються на умовах і за нормами, встановленими цим Законом, якщо вони на день позбавлення військового (спеціального) звання мали право на пенсію за вислугу років або по інвалідності (статті 12, 18-20).

Стаття 6. Пенсії сім'ям померлих пенсіонерів

Сім'ї померлих пенсіонерів з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом мають право на пенсію в разі втрати годувальника на загальних підставах із членами сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом.

Стаття 7. Право вибору пенсії

Військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, які одночасно мають право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їх вибором. У разі якщо особа має право на отримання пенсії відповідно «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» до цього Закону та Закону України, призначається одна пенсія за її вибором. При цьому різниця між розміром пенсії, на який особа має право відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», і розміром пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», яка визначається в порядку, встановленому КМ України, фінансується за рахунок коштів державного бюджету.

Стаття 8. Кошти на виплату пенсій

Виплата пенсій, у тому числі додаткових пенсій, доплат, надбавок та підвищень до них, компенсаційних виплат, встановлених законодавством, звільненим із служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, та членам їх сімей забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 9. Виплата одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби

Особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію за цим Законом *та звільняються зі служби за станом здоров'я*, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби. У разі звільнення зі служби за віком, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту, у зв'язку з безпосереднім підпорядкуванням близькій особі, систематичним невиконанням умов контракту командуванням, а також у зв'язку з настанням особливого періоду та небажанням продовжувати військову службу військовослужбовцем-жінкою, яка має дитину (дітей) віком до 16 років одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби виплачується за наявності вислуги 10 років і більше.

Дія цієї статті не поширюється на осіб, які станом на 16 березня 2014 року проходили службу на території АР Крим та міста Севастополя, крім осіб, які в установленому порядку продовжили службу за межами тимчасово окупованої території України.

Стаття 9-1. Щомісячна грошова допомога особам, які звільнені зі служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів без права на пенсію

Особам, які звільнені зі служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів без права на пенсію, протягом одного року після звільнення зі служби виплачується щомісячна грошова допомога в розмірі окладу за військовим (спеціальним) званням.

Умови призначення та порядок виплати щомісячної грошової допомоги визначаються КМ України.

Стаття 10. Органи, які здійснюють пенсійне забезпечення

Призначення і виплата пенсій особам, зазначеним у статті 1-2 цього Закону, здійснюються органами Пенсійного фонду України.

Стаття 11. Пенсії особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи

Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, визначаються Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» і цим Законом.

Стаття 11-1. Соціальна допомога пенсіонерам

Органи місцевого самоврядування в межах наданих їм законом повноважень за власною ініціативою можуть встановлювати за рахунок коштів місцевого бюджету доплати до пенсій, які призначаються відповідно до цього Закону, додаткові компенсаційні виплати пенсіонерам з числа осіб, визначених цим Законом, та членів їх сімей.

Розділ II ПЕНСІЇ ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ

Стаття 12. Умови призначення пенсій за вислугу років

Пенсія за вислугу років призначається:

- а) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону (крім осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону), незалежно від віку, якщо вони звільнені зі служби:
- по 30 вересня 2011 року і на день звільнення мають вислугу 20 років і більше;
 - з 1 жовтня 2011 року по 30 вересня 2012 року і на день звільнення мають вислугу 20 календарних років та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2012 року по 30 вересня 2013 року і на день звільнення мають вислугу 21 календарний рік і більше;
 - з 1 жовтня 2013 року по 30 вересня 2014 року і на день звільнення мають вислугу 21 календарний рік та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2014 року по 30 вересня 2015 року і на день звільнення мають вислугу 22 календарних роки і більше;
 - з 1 жовтня 2015 року по 30 вересня 2016 року і на день звільнення мають вислугу 22 календарних роки та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2016 року по 30 вересня 2017 року і на день звільнення мають вислугу 23 календарних роки і більше;
 - з 1 жовтня 2017 року по 30 вересня 2018 року і на день звільнення мають вислугу 23 календарних роки та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2018 року по 30 вересня 2019 року і на день звільнення мають вислугу 24 календарних роки і більше;
 - з 1 жовтня 2019 року по 30 вересня 2020 року і на день звільнення мають вислугу 24 календарних роки та 6 місяців і більше;
 - з 1 жовтня 2020 року або після цієї дати і на день звільнення мають вислугу 25 календарних років і більше.

До календарної вислуги років зараховується також період, зазначений у частині другій статті 17 цього Закону;

- б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, в разі досягнення ними на день звільнення зі служби 45-річного віку, крім осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону, за наявності у них страхового стажу 25 років і більше, з яких не менше ніж 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба або служба в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту

інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України.

Особам, які є інвалідами війни, пенсія на визначених у цьому пункті умовах призначається незалежно від віку;

- в) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом при досягненні 45-річного віку і за наявності в них вислуги 20 календарних років і більше, які звільняються з військової служби відповідно до Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей»
- г) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які займали посади льотного складу та плаваючого складу підводних човнів Збройних Сил не менше 20 років, незалежно від віку в разі, якщо вони мають на день звільнення зі служби вислугу 20 років і більше, за винятком осіб, зазначених у частині третій статті 5 цього Закону.

Зберігається право на пенсію за вислугу років для осіб, які були звільнені зі служби до набрання чинності Законом України від 8 липня 2011 року N 3668-VI «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» та мають вислугу 20 років, у разі призову їх на службу у зв'язку з мобілізацією та подальшою демобілізацією».

Стаття 13. Розміри пенсій за вислугу років

Пенсії за вислугу років призначаються в таких розмірах:

- а) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають вислугу 20 років і більше (пункт «а» статті 12): **за вислугу 20 років – 50 процентів, а звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я – 55 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43);** за кожний рік вислуги понад 20 років – 3 проценти відповідних сум грошового забезпечення;
- б) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, які мають страховий стаж 25 років і більше, з яких не менше 12 календарних років і 6 місяців становить військова служба, служба в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України (пункт «б» статті 12): за страховий стаж 25 років – 50 процентів і за кожний повний рік стажу понад 25 років – 1 процент відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43);
- в) особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, які звільняються з військової служби на умовах Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей» (пункт «в» статті 12): за вислугу 20 років – 50 процентів відповідних сум грошового забезпечення із збільшенням цього розміру на 3 проценти за кожний повний рік вислуги понад 20 років, але не більше ніж 65 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43).

Максимальний розмір пенсії, обчислений відповідно до цієї статті, не повинен перевищувати 70 процентів відповідних сум грошового забезпечення (стаття 43), а особам, які під час проходження служби брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС і віднесені в установленому законом порядку до категорії 1 – 100 процентів, до категорії 2 – 95 процентів.

Стаття 14. Мінімальний розмір пенсії за вислугу років

Мінімальний розмір пенсії за вислугу років, що призначається відповідно до цього Закону, встановлюється у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

Стаття 15. Підвищення пенсій за вислугу років

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які мають право на пенсію за цим Законом і які є ветеранами війни, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», пенсії за вислугу років підвищуються в порядку і на умовах, передбачених зазначеним Законом.

Стаття 16. Надбавки та допомога до пенсії за вислугу років

До пенсії за вислугу років, що призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом (у тому числі до обчисленої в мінімальному розмірі), нараховується:

- а) надбавка непрацюючим пенсіонерам, які мають на своєму утриманні непрацевдатних членів сім'ї, що належать до осіб, які забезпечуються пенсією в разі втрати годувальника (стаття 30), – на кожного непрацевдатного члена сім'ї в розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працевдатність. При цьому надбавка нараховується тільки на тих членів сім'ї, які не одержують пенсійні виплати із солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, допомогу на дітей одиноким матерям. За наявності права одночасно на пенсію, зазначені види допомоги і надбавку на непрацевдатного члена сім'ї до пенсії за вислугу років за вибором пенсіонера може бути призначено пенсію, державну соціальну допомогу або нараховано на цього члена сім'ї надбавку. За наявності в сім'ї двох або більше пенсіонерів кожний непрацевдатний член сім'ї, який перебуває на їх спільному утриманні, враховується для нарахування надбавки тільки одному з пенсіонерів за їх вибором;
- б) державна соціальна допомога на догляд інвалідам I групи внаслідок причин, вказаних у пункті «б» статті 20 цього Закону, або внаслідок трудового каліцтва, професійного чи загального захворювання, або одиноким пенсіонерам, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують догляду, у порядку і на умовах, передбачених Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам»;
- в) надбавка особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, у порядку і на умовах, передбачених статтею 16 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» а особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, – у порядку і на умовах, передбачених статтею 9 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»

Надбавки та допомога, передбачені цією статтею, можуть нараховуватися одночасно.

Розділ III ПЕНСІЇ ПО ІНВАЛІДНОСТІ

Стаття 18. Умови призначення пенсій по інвалідності

Пенсії по інвалідності особам, які мають право на пенсію за цим Законом, призначаються в разі, якщо інвалідність настала в період проходження ними служби або не пізніше трьох місяців після звільнення зі служби, або якщо інвалідність настала пізніше тримісячного терміну після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва тощо), яке виникло в період проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення чи захоплення заручником не було добровільним і особа, яка має право на пенсію за цим Законом, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства.

Стаття 19. Встановлення інвалідності

Групи і причини інвалідності, а також час її настання встановлюються медико-соціальними експертними комісіями, які діють на підставі положення про них, що затверджується КМ України.

Залежно від ступеня втрати працездатності інваліди поділяються на три групи.

Стаття 20. Причини інвалідності

Залежно від причини інвалідності інваліди з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом поділяються на такі категорії:

- а) інваліди війни – при настанні інвалідності внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових дільницях залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної воєни або з участю у бойових діях у мирний час, а також інші особи, зазначені у статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- б) інші інваліди з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом – при настанні інвалідності внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби.

Стаття 21. Розміри пенсій по інвалідності

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються в таких розмірах:

- а) інвалідам війни I групи – 100 процентів, II групи – 80 процентів, III групи – 60 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку);
- б) іншим інвалідам I групи – 70 процентів, II групи – 60 процентів, III групи – 40 процентів відповідних сум грошового забезпечення (заробітку).

Стаття 22. Мінімальні розміри пенсій по інвалідності

Мінімальні розміри пенсій по інвалідності встановлюються:

- інвалідам війни з числа солдатів і матросів строкової служби I групи – у розмірі 120%, II групи – 110 відсотків, III групи – 105 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- іншим інвалідам з числа солдатів і матросів строкової служби I групи – у розмірі 110%, II групи – 105 відсотків, III групи – 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- інвалідам з числа ефрейторів (старших солдатів) і сержантів, старших матросів і старшин строкової служби – у розмірі 110%, з числа прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб молодшого начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби України і державної пожежної охорони – 120 відсотків, а з числа осіб офіцерського складу та осіб начальницького складу (крім молодшого) органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби України і державної пожежної охорони – 130 відсотків відповідних мінімальних розмірів пенсій, передбачених для інвалідів з числа солдатів і матросів строкової служби.

Стаття 23. Призначення пенсій по інвалідності в розмірі пенсії за вислугу років

В разі наявності у інваліда з числа осіб офіцерського складу, прапорщиків і мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом вислуги, необхідної для призначення пенсії за вислугу років (пункт «а» статті 12), пенсія по інвалідності може призначатися їм у розмірі пенсії за вислугу років відповідно до вислуги (пункт «а» статті 13).

Стаття 24. Надбавки та допомога до пенсії по інвалідності

До пенсії по інвалідності, що призначається особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають право на пенсію за цим Законом (у тому числі до обчисленої в мінімальному розмірі), нараховується:

- а) надбавка непрацюючим інвалідам, які мають на своєму утриманні непрацездатних членів сім'ї (стаття 30), – на кожного непрацездатного члена сім'ї в розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. При цьому надбавка нараховується тільки на тих членів сім'ї, які не одержують пенсійні виплати із солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам, державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, допомогу на дітей одиницями матерям. За наявності права одночасно на пенсію, зазначені види допомоги і надбавку до пенсії по інвалідності на непрацездатного члена сім'ї за вибором пенсіонера може бути призначено пенсію, державну соціальну допомогу або нараховано на цього члена сім'ї надбавку. За наявності в сім'ї двох або більше пенсіонерів кожний непрацездатний член сім'ї, який перебуває на їх спільному утриманні, враховується для нарахування надбавки тільки одному з пенсіонерів за їх вибором;
- б) державна соціальна допомога на догляд у порядку і на умовах, передбачених Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам»;
- в) надбавка особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, у порядку і на умовах, передбачених статтею 16 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, – у порядку і на умовах, передбачених статтею 9 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»

Надбавки та допомога, передбачені цією статтею, можуть нараховуватися одночасно.

Надбавки і підвищення до пенсій по інвалідності внаслідок Чорнобильської катастрофи нараховуються і в порядку, встановленому Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»

Стаття 25. Підвищення пенсій по інвалідності

Особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, іншим особам, зазначеним у пунктах «б»-«д» статті 1-2 цього Закону, які мають право на пенсію за цим Законом і які є ветеранами війни, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», пенсії по інвалідності підвищуються в порядку і на умовах, передбачених зазначеним Законом.

Стаття 26. Строки призначення і виплати пенсій по інвалідності

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються на весь час інвалідності, встановленої медико-соціальною експертною комісією, а інвалідам, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» – довічно. Повторний огляд цих інвалідів провадиться лише за їх заявою.

В разі визнання пенсіонера, який не досяг пенсійного віку, працездатним пенсія виплачується йому до кінця місяця, в якому його визнано працездатним, але не довше ніж до дня, по який встановлено інвалідність.

Стаття 27. Перерахування пенсії при зміні групи інвалідності

Із зміною групи інвалідності, що настала після призначення пенсії, відповідно змінюється і розмір пенсії. Якщо при цьому у інваліда війни здоров'я погіршується у зв'язку із загальним захворюванням, трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, пенсія перераховується за новою групою інвалідності із збереженням її причини.

Стаття 28. Умови поновлення виплати пенсії в разі переривання інвалідності

В разі порушення інвалідом з числа військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом строку повторного огляду у медико-соціальних експертних комісіях виплата йому пенсії зупиняється, а при визнанні його знову інвалідом – поновлюється з дня зупинення, але не більш як за один місяць до дня повторного огляду.

В разі порушення інвалідом строку повторного огляду з поважної причини виплата йому пенсії поновлюється з дня зупинення, але не більш як за 3 роки до дня повторного огляду, якщо медико-соціальна експертна комісія визнає його за цей період інвалідом. Якщо за цих умов при повторному огляді встановлено іншу групу інвалідності (вищу або нижчу), пенсія за зазначений час виплачується за попередньою групою інвалідності.

Розділ IV ПЕНСІЇ В РАЗІ ВТРАТИ ГОДУВАЛЬНИКА

Стаття 29. Умови призначення пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника сім'ям військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом призначаються, якщо годувальник помер у період проходження служби або не пізніше 3 місяців після звільнення зі служби чи пізніше цього строку, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних у період проходження служби, а сім'ям пенсіонерів з числа цих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом - якщо годувальник помер у період одержання пенсії або не пізніше 5 років після припинення її виплати. При цьому сім'ї військово-службовців, які пропали безвісти в період бойових дій, прирівнюються до сімей загиблих на фронті.

Стаття 30. Члени сім'ї, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника

Право на пенсію в разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сімей загиблих, померлих або таких, що пропали безвісти військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які перебували на їх утриманні (стаття 31).

Незалежно від перебування на утриманні годувальника пенсія призначається: непрацездатним дітям; непрацездатним батькам і дружині (чоловікові), якщо вони після смерті годувальника втратили джерело засобів до існування, а також непрацездатним батькам і дружині (чоловікові) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження служби або пізніше внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, що мали місце під час служби.

Батьки військовослужбовців, інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули (померли) у період проходження військової служби (виконання службових обов'язків) чи після звільнення зі служби, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва, отриманих при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків), захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконанням інтернаціонального обов'язку, мають право на призначення дострокової пенсії за віком, після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років, за наявності страхового стажу не менше 25 років – для чоловіків і не менше 20 років – для жінок.

Непрацездатними членами сім'ї вважаються:

- а) діти, брати, сестри та онуки, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років. При цьому братам, сестрам та онукам право на пенсію надається у тих випадках, якщо у них немає працездатних батьків;
- б) батьки та дружина (чоловік), якщо вони досягли пенсійного віку встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» або є інвалідами;
- в) батьки та дружини (якщо вони не взяли повторний шлюб) військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули, померли чи пропали безвісти в період проходження служби або померли після звільнення зі служби, але внаслідок поранення, контузії, каліцтва, одержаних при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків), захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконанням інтернаціонального обов'язку, мають право на пенсію не раніш як за 5 років до досягнення пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України, або якщо вони є інвалідами. «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Відповідне зниження пенсійного віку жінкам, установлене абзацом першим цього пункту, застосовується також до завершення періоду збільшення віку виходу на пенсію до 1 січня 2022 року;

- г) дід і бабуса – при відсутності осіб, які за законом зобов'язані їх утримувати;

д) дружина (чоловік) або один з батьків чи дід, бабуся, брат або сестра, незалежно від віку і працездатності, якщо вона (він) зайнята доглядом за дітьми, братами, сестрами чи онуками померлого годувальника, які не досягли 8-річного віку, і не працює.

Дружина (чоловік) годувальника, померлого внаслідок причин, зазначених в пункті «а» статті 20 цього Закону, незалежно від того, працює вона (він) чи ні, має право на пенсію в разі втрати годувальника.

Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі (крім курсантів і слухачів військово-навчальних закладів та навчальних закладів органів внутрішніх справ і державної пожежної охорони), стажисти мають право на пенсію в разі втрати годувальника до закінчення навчальних закладів, але не довше, ніж до досягнення ними 23-річного віку.

У разі смерті осіб, зазначених у пунктах «а»-«д» статті 1-2 цього Закону, які загинули (померли) при виконанні службових обов'язків під час проходження військової служби, служби в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаного під час виконання цих обов'язків, і були посмертно нагороджені державними нагородами України або колишнього Союзу РСР, непрацездатні члени сім'ї осіб, зазначені в частині четвертій цієї статті, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника, мають право на встановлення до пенсії надбавки за умов та в розмірах, що встановлюються Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною».

Для батьків і дружин (чоловіків) окремих категорій загиблих військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом Кабінет Міністрів України може встановлювати інші умови призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

Стаття 31. Члени сім'ї, які вважаються утриманцями

Члени сім'ї померлого вважаються такими, що перебували на його утриманні, якщо вони були на його повному утриманні або одержували від нього допомогу, яка була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

Члени сім'ї померлого, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які самі одержували будь-яку пенсію, мають право перейти на нову пенсію.

Стаття 32. Виплата пенсії в разі втрати годувальника дітям, які перебувають на повному державному утриманні

Дітям, які втратили обох батьків, за період перебування на повному державному утриманні пенсія виплачується у повному розмірі.

Іншим дітям, які перебувають на повному державному утриманні, виплачується 50 відсотків призначеної пенсії.

Стаття 33. Право на пенсію в разі втрати годувальника усиновителів і усиновлених

Усиновителі мають право на пенсію нарівні з батьками, а усиновлені - нарівні з рідними дітьми.

Неповнолітні, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника, зберігають це право і при їх усиновленні.

Стаття 34. Право на пенсію в разі втрати годувальника вітчима і мачухи, пасинка і падчерки

Вітчим і мачуха мають право на пенсію нарівні з батьком і матір'ю за умови, якщо виховували або утримували померлого пасинка чи падчерку не менш як 5 років.

Пасинок і падчерка, якщо вони не одержували аліментів від батьків, мають право на пенсію нарівні з рідними дітьми.

Стаття 35. Збереження пенсії в разі втрати годувальника при повторному одруженні

Пенсія, призначена в разі смерті одного з подружжя, зберігається і при повторному одруженні пенсіонера.

Стаття 36. Розміри пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника призначаються в таких розмірах:

- а) членам сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи або виконанні інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях та підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи участю у бойових діях у мирний час – 40 процентів заробітку годувальника на кожного непрацевдатного члена сім'ї. В таких же розмірах, незалежно від причини смерті годувальника, обчислюються пенсії членам сімей померлих інвалідів війни та членам сімей, до складу яких входять діти, які втратили обох батьків;
- б) сім'ям військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які померли внаслідок каліцтва, одержаного в результаті нещасного випадку, не пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби, – 30 процентів заробітку годувальника на кожного непрацевдатного члена сім'ї.

Стаття 37. Мінімальні розміри пенсій в разі втрати годувальника

Пенсії в разі втрати годувальника, які призначаються членам сімей військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, не можуть бути нижче розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працевдатність, визначеного законом.

Стаття 38. Обчислення пенсій в разі втрати годувальника круглим сиротам

Сім'ям військовослужбовців строкової служби, до складу яких входять діти, що втратили обох батьків (круглі сироти), пенсія в разі втрати годувальника може обчислюватись із загальної суми заробітку обох батьків за нормами, встановленими Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»

Стаття 39. Підвищення пенсій у разі втрати годувальника

Пенсії у разі втрати годувальника ветеранам війни та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», підвищуються в порядку і на умовах, передбачених зазначеним Законом.

Стаття 40. Період, на який призначається пенсія в разі втрати годувальника. Зміна розміру пенсії

Пенсія в разі втрати годувальника встановлюється на весь період, протягом якого член сім'ї померлого вважається непрацевдатним (стаття 30), а членам сім'ї, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» – довічно.

Стаття 41. Призначення однієї пенсії в разі втрати годувальника на всіх членів сім'ї. Виділення частки пенсії

Стаття 42. Порядок і строки встановлення інвалідності членам сім'ї

На членів сім'ї, які є інвалідами, відповідно поширюються правила про порядок і строки встановлення інвалідності, викладені у статтях 19, 26-28 цього Закону.

Розділ V ОБЧИСЛЕННЯ ПЕНСІЙ

Розділ VI ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЙ

Розділ VII ВИПЛАТА ПЕНСІЙ

Розділ VIII ПОРЯДОК ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ

Президент України

Л. Кравчук

9 квітня 1992 року **N 2262-XII**

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО СТАТУС ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ, ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

від 22 жовтня 1993 року **N 3551-XII**

{Із змінами, внесеними згідно із Законами:

N 1661-VII від 02.09.2014, ВВР, 2014, N 43, ст.2031

N 1697-VII від 14.10.2014}

Цей Закон визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні завдання Закону

Закон спрямований на захист ветеранів війни шляхом:

- створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття;
- організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та підготовки відповідних спеціалістів;
- виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни;
- надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я.

Стаття 2. Законодавство про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту

Законодавство України про статус ветеранів війни та їх соціальні гарантії складається з цього Закону та інших актів законодавства України.

Права та пільги для ветеранів війни і членів їх сімей, встановлені раніше законодавством України і законодавством колишнього Союзу РСР, не можуть бути скасовані без їх рівноцінної заміни.

Нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними.

Місцеві ради, підприємства, установи та організації мають право за рахунок власних коштів і благодійних надходжень встановлювати додаткові гарантії щодо соціального захисту ветеранів війни.

Стаття 3. Міжнародні договори України

Якщо міжнародними договорами або угодами, в яких бере участь Україна, встановлені більш високі вимоги щодо захисту ветеранів війни, ніж ті, що їх містить законодавство України, то застосовуються норми міжнародного договору або міжнародної угоди.

Стаття 3-1. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів війни, інших осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ветеранів праці, ветеранів військової служби, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань Центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері соціального захисту інвалідів, ветеранів війни, інших осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ветеранів праці, ветеранів військової служби, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань:

- вносить пропозиції центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, щодо призначення довічних державних стипендій учасникам бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та довічних державних іменних стипендій громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність;
- вживає заходів щодо повернення на Батьківщину колишніх військовополонених, пошуку тих, хто пропав безвісти під час воєн і локальних конфліктів, виконання обов'язків

- військової служби, бере участь у вирішенні питань щодо соціальної та професійної адаптації колишніх військовополонених, які повернулися на Батьківщину;
- організовує підготовку та проведення державних свят, пам'ятних дат, відзначення на державному рівні міжнародних днів, що стосуються інвалідів, ветеранів, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, жертв нацистських переслідувань;
 - забезпечує взаємодію органів державної влади, об'єднань громадян, підприємств з питань пошуку, ведення обліку, упорядження і збереження військових поховань жертв війни на території України та інших держав;
 - бере участь в організації видання книг, мемуарів, художніх та аудіовізуальних творів, створенні музеїв, меморіалів та експозицій, проведенні наукових досліджень, пов'язаних з увічненням пам'яті захисників Вітчизни та жертв воєн;

Розділ II ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ СТАТУСУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ОСІБ, НА ЯКИХ ПОШИРЮЄТЬСЯ ЧИННІСТЬ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 4. Ветерани війни

Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав.

До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Стаття 5. Учасники бойових дій

Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час *. * Перелік підрозділів, що входили до складу діючої армії, та інших формувань визначається КМ України.

Стаття 6. Особи, які належать до учасників бойових дій

Учасниками бойових дій визнаються:

- 1) військовослужбовці, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період громадянської та Великої Вітчизняної воєн, під час інших бойових операцій по захисту Батьківщини, партизани і підпілля громадянської та Великої Вітчизняної воєн;
- 2) учасники бойових дій на території інших країн – військовослужбовці Радянської Армії, Військово-Морського Флоту, Комітету державної безпеки, особи рядового, начальницького складу і військово-службовці МВС колишнього Союзу РСР (включаючи військових та технічних спеціалістів і радників), працівники відповідних категорій, які за рішенням Уряду колишнього Союзу РСР проходили службу, працювали чи перебували у відрядженні в державах, де в цей період велися бойові дії, і брали участь у бойових діях чи забезпеченні бойової діяльності військ (флотів).

Військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки або у відрядження в держави, де в цей період велися бойові дії.

Перелік держав, зазначених у цьому пункті, періоди бойових дій у них (63-94-п) та категорії працівників визначаються Кабінетом Міністрів України;

3) військовослужбовці, а також особи начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які в період Великої Вітчизняної війни проходили службу в містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;

4) особи вільнонайманого складу Збройних Сил, військ і органів Міністерства внутрішніх справ і Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які займали штатні посади у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої

армії в період Великої Вітчизняної війни та інші періоди ведення бойових дій, або перебували в ці періоди у містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;

- 5) колишні військовослужбовці, особи вільнонайманого складу, а також колишні бійці винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших формувань, що брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп фашистської Німеччини та інших незаконних формувань і груп на території колишнього Союзу РСР;
- 6) працівники спеціальних формувань Народного комісаріату шляхів, Народного комісаріату зв'язку, Народного комісаріату охорони здоров'я, плаваючого складу промислових і транспортних суден і льотно-підйомного складу авіації Народного комісаріату рибної промисловості колишнього СРСР, морського і річкового флоту, льотно-підйомного складу авіації Головного управління Північного морського шляху, переведені у період ВВ війни на становище осіб, що перебували у лавах Червоної Армії і виконували завдання в інтересах армії та флоту в межах тилових кордонів діючих фронтів або оперативних зон діючих флотів, а також члени екіпажів суден транспортного флоту, які були захоплені в портах фашистської Німеччини 22 червня 1941 р. на порушення Конвенції про становище ворожих торгових суден на початку воєнних дій (Гаага, 1907 рік);
- 7) особи, які в період Великої Вітчизняної війни перебували у складі частин і підрозділів діючої армії та флоту як сини, вихованці полків і юнги до досягнення ними повноліття;
- 8) особи, які брали участь у бойових діях проти фашистської Німеччини та її союзників у роки другої світової війни на території інших держав у складі армій союзників колишнього СРСР, партизанських загонів, підпільних груп та інших антифашистських формувань;
- 9) працівники сфери культурного обслуговування фронтів, які в період Великої Вітчизняної війни або в період ведення бойових дій в інших державах виступали перед воїнами діючих армій, флотів, військових з'єднань і контингентів;
- 10) особи, які в період з 8 вересня 1941 р. по 27 січня 1944 року працювали на підприємствах, в установах і організаціях міста Ленінграда і нагороджені медаллю «За оборону Ленінграда», та особи, нагороджені знаком «Жителю блокадного Ленінграда», а також особи, які з 30 жовтня 1941 р. по 4 липня 1942 р. брали участь у обороні міста Севастополя і нагороджені медаллю «За оборону Севастополя»;
- 11) особи, які були залучені командуванням військових частин, державними і громадськими організаціями до розмінування полів і об'єктів народного господарства, та особи, які на мінних тральщиках брали участь у траленні бойових мін у територіальних і нейтральних водах у воєнний і повоєнний час;
- 12) особи, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років;
- 13) військовозобов'язані, які призивалися на навчальні збори і направлялися до Афганістану в період ведення там бойових дій;
- 14) військовослужбовці автомобільних батальйонів, які направлялися до Афганістану для доставки вантажів у цю країну в період ведення там бойових дій;
- 15) військовослужбовці льотно-підйомного складу, які здійснювали вильоти на бойові завдання до Афганістану з території колишнього Союзу РСР;
- 16) вояки Української повстанчої армії, які брали участь у бойових діях проти німецько-фашистських загарбників на тимчасово окупованій території України в 1941-1944 роках, які не вчинили злочинів проти миру і людства та реабілітовані відповідно до Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» (962-12);
- 17) військовослужбовці та особи, які були зараховані до частин місцевої протиповітряної оборони Народного Комісаріату внутрішніх справ колишнього Союзу РСР і брали безпосередню участь у відбиванні ворожих нальотів, ліквідації наслідків бомбардувань та артилерійських обстрілів, що здійснювалися спеціально сформованими частинами;
- 18) особи, які у складі формувань народного ополчення брали участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни;

19) військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники МВС України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО, а також працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в АТО в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам (413-2014-п), зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в АТО, а також райони АТО визначає КМ України.

Стаття 7. Особи, які належать до інвалідів війни

До інвалідів війни належать особи з числа військовослужбовців діючої армії та флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових дільницях залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної воєн або з участю в бойових діях у мирний час.

До інвалідів війни належать також інваліди з числа:

- 1) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання інших обов'язків військової служби, пов'язаних з перебуванням на фронті в інші періоди, з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, з участю у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, іншим ураженням ядерними матеріалами;
- 2) осіб начальницького і рядового складу органів МВС і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, МВС України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та інших військових формувань, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання службових обов'язків, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, участі у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, інших уражень ядерними матеріалами;
- 4) осіб, які стали інвалідами внаслідок поранень чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних у районах бойових дій у період Великої Вітчизняної війни та від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння у повоєнний період, а також під час виконання робіт, пов'язаних з розмінуванням боєприпасів часів Великої Вітчизняної війни незалежно від часу їх виконання;
- 5) осіб, які стали інвалідами внаслідок воєнних дій громадянської та Великої Вітчизняної воєн або стали інвалідами із зазначених причин у неповнолітньому віці у воєнні та повоєнні роки;
- 6) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, а також колишніх бійців винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших осіб, які брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп та інших незаконних формувань на території колишнього СРСР і стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків у цих батальйонах, взводах і загонах у період з 22 червня 1941 року по 31 грудня 1954 року;
- 7) учасників бойових дій на території інших держав, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах;
- 8) осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час ВВ війни та війни з Японією, та осіб, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав

Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років і стали інвалідами внаслідок загального захворювання або захворювання, отриманого під час проходження військової служби чи служби в органах внутрішніх справ, державної безпеки, інших військових формуваннях;

9) осіб, залучених до складу формувань Цивільної оборони, які стали інвалідами внаслідок захворювань, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи.

Стаття 8. Учасники війни

Учасниками війни визнаються військовослужбовці, які в період війни проходили військову службу у Збройних Силах колишнього СРСР, трудівники тилу, а також інші особи, передбачені цим Законом.

Стаття 9. Особи, які належать до учасників війни

Учасниками війни вважаються:

- 1) військовослужбовці, які проходили військову службу у Збройних Силах, військах і органах Міністерства внутрішніх справ, Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР чи в арміях його союзників у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією або навчались у цей період у військових училищах, школах і на курсах;
- 2) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією працювали в тилу на підприємствах, в установах, організаціях, колгоспах, радгоспах, індивідуальних сільських господарствах, на спорудженні оборонних рубежів, заготівлі палива, продуктів, переганяли худобу, навчались у цей період у ремісничих, залізничних училищах, школах і училищах фабрично-заводського навчання та інших закладах професійно-технічної освіти, на курсах професійної підготовки або під час навчання в школах, вищих і середніх спеціальних навчальних закладах працювали в народному господарстві та на відбудові об'єктів господарського і культурного призначення.

До учасників війни належать також особи, які в період Великої Вітчизняної війни працювали на територіях, що після 1944 року ввійшли до складу колишнього Союзу РСР, а також громадяни, які за направленням державних органів колишнього Союзу РСР працювали в державах – союзниках СРСР.

Особам, які народилися до 31 грудня 1932 року включно і з поважних причин не мають можливості подати документи, що підтверджують факт роботи в період війни, статус учасника війни може бути встановлено за поданням відповідних комісій у порядку, визначеному КМ України.

Особам, які народилися після 31 грудня 1932 року, статус учасника війни може бути встановлено лише за наявності документів та інших доказів, що незаперечно підтверджують факт роботи в період війни.

Учасниками війни визнаються особи, нагороджені орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни та війни з імперіалістичною Японією;

- 3) члени груп самозахисту об'єктових і аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, народного ополчення, що діяли в період Великої Вітчизняної війни;
- 4) особи, які в період Великої Вітчизняної війни перебували у складі армії та флоту як сини, вихованці полків та юнги до досягнення ними повноліття;
- 6) працівники, які на контрактній основі направлялися на роботу в держави, де велися бойові дії (включаючи Республіку Афганістан у період з 1 грудня 1979 року по грудень 1989 року), і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;
- 7) дружини (чоловіки) військовослужбовців, які працювали за наймом у державах, зазначених у пункті 6 цієї статті, в період ведення бойових дій у них і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;
- 8) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років відбували покарання в місцях позбавлення волі або перебували в засланні і реабілітовані відповідно до чинного законодавства України та колишнього СРСР;

- 10) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років добровільно подавали матеріальну, фінансову чи іншу допомогу військовим частинам, госпіталям, партизанським загонам, підпільним групам, іншим формуванням та окремим військовослужбовцям у їх боротьбі проти німецько-фашистських загарбників за умови незаперечного підтвердження цих фактів;
- 11) особи, які після 9 вересня 1944 року були переселені на територію України з території інших країн;
- 12) особи, які під час оборони міста Севастополя з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року проживали на його території. Доказами перебування на території обложеного Севастополя можуть визнаватися посвідчення «Мешканець обложеного Севастополя 1941-1942 років» і «Юний захисник Севастополя 1941-1942 років», довідки, показання свідків та інші документи, які подаються до комісій, зазначених у абзаці третьому пункту 2 цієї статті.

Стаття 10. Особи, на яких поширюється чинність цього Закону

Чинність цього Закону поширюється на:

- 1) сім'ї військовослужбовців, партизанів, підпільників, учасників бойових дій на території інших держав, прирівняних до них осіб, зазначених у статтях 6 і 7 цього Закону, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини або виконання інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті або одержаного в період проходження військової служби чи на території інших держав під час воєнних дій та конфліктів;
 - сім'ї військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу, які призивалися на збори військовозобов'язаних Міністерства оборони, органів внутрішніх справ і державної безпеки колишнього Союзу РСР і загинули (померли) під час виконання завдань по охороні громадського порядку при надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з антигромадськими проявами;
 - сім'ї загиблих під час Великої Вітчизняної війни осіб із числа особового складу груп самозахисту об'єктових та аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, а також сім'ї загиблих внаслідок бойових дій працівників госпіталів, лікарень та інших медичних закладів;
 - сім'ї осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, які загинули або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час участі в АТО, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України.

До членів сімей загиблих (тих, які пропали безвісти) військовослужбовців, партизанів та інших осіб, зазначених у цій статті, належать:

- утриманці загиблого або того, хто пропав безвісти, яким у зв'язку з цим виплачується пенсія;
 - батьки;
 - один з подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;
 - діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;
 - діти, які мають свої сім'ї, але стали інвалідами до досягнення повноліття;
 - діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;
- 2) дружин (чоловіків) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, а також дружин (чоловіків) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге.

На дружин (чоловіків) померлих інвалідів війни, учасників бойових дій, партизанів, підпільників і учасників війни, нагороджених орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу, визнаних за життя інвалідами, чинність цієї статті поширюється незалежно від часу смерті інваліда;

- 3) дружин (чоловіків), які не одружилися вдруге, батьків, неповнолітніх дітей померлих учасників бойових дій, партизанів, підпільників, військовослужбовців та учасників війни, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили

до складу діючої армії в період ВВ війни 1941-1945 років та війни 1938, 1939, 1945 років з імперіалістичною Японією, нагороджених за бойові дії державними нагородами та орденами і медалями колишнього Союзу РСР (крім ювілейних);

4) дітей померлих учасників бойових дій, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, до закінчення цих навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

Стаття 11. Особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, вважаються особи, нагороджені орденом Героїв Небесної Сотні, Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями «За відвагу», а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання за працю в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.

Розділ III ПІЛЬГИ ВЕТЕРАНАМ ВІЙНИ ТА ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стаття 12. Пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них

Учасникам бойових дій (статті 5, 6) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
- 2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- 3) безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються КМ України;

4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання;

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацевдатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

- 12) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;
- 14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, – протягом двох років з дня взяття на квартирний облік;

- 15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається КМ України;
- 16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;
- 17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
- 18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;
- 19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;
- 20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- 21) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома.

У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

- 22) учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам бойових дій та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати.

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається КМ України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Учасникам бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією, яким виповнилося 85 років і більше, надаються пільги, передбачені статтею 13 цього Закону для інвалідів війни I групи.

Стаття 13. Пільги інвалідам війни

Інвалідам війни та прирівняним до них особам (стаття 7) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
- 2) позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;
- 3) безплатне позачергове щорічне забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, безплатно забезпечуються санаторно-курортним лікуванням першочергово із числа позачерговиків.

Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються КМ України.

Інваліди війни забезпечуються путівками відповідно Міністерством оборони України, МВС України, Службою безпеки України, центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, соціального захисту населення, захисту державного кордону, та іншими органами за місцем перебування інваліда на обліку або за місцем його роботи.

За бажанням інвалідів замість путівки на санаторно-курортне лікування вони можуть один раз на два роки одержувати грошову компенсацію: інваліди війни I-II груп – у розмірі середньої вартості путівки, інваліди війни III групи – у розмірі 75 процентів середньої вартості путівки.

Грошова компенсація надається незалежно від наявності медичного висновку про необхідність санаторно-курортного лікування або медичних протипоказань;

- 4) 100-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);
- 5) 100-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 100-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. м на сім'ю);

- 6) 100-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує інваліда I групи;

- 8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- 9) позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація.

Ліквідація госпіталів для інвалідів Великої Вітчизняної війни здійснюється лише за погодженням з Кабінетом Міністрів України;

- 10) позачергове безплатне встановлення квартирних телефонів і позачергове користування всіма послугами зв'язку. Абонементна плата за користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів, а для інвалідів Великої Вітчизняної війни та війни з Японією зі 100-процентною знижкою від затверджених тарифів;
- 11) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;
- 12) право на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;
- 13) позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи.

Праця інвалідів війни регулюється відповідними нормами законодавства України про працю і соціальний захист інвалідів;

- 14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій;
- 15) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим інвалідам війни в розмірі 100% середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 16) виплата працюючим інвалідам допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуванням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток;
- 17) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 18) позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік, а інваліди I групи з числа учасників бойових дій на території інших країн – протягом року.

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку;

- 19) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;
- 20) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків. Гаражі, стоянки для транспортних засобів інвалідів війни, які мають медичні показання на забезпечення транспортом, як правило, споруджуються поблизу будинків;
- 21) інвалідам I і II груп надається право безплатного проїзду один раз на рік (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, а особам,

які супроводжують інвалідів I групи (не більше одного супроводжуючого), – 50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту.

Інвалідам III групи надається право безплатного проїзду один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту з 50-процентною знижкою вартості проїзду.

Інвалідам війни та особам, які супроводжують у поїздах інвалідів I групи (не більше одного супроводжуючого), надається право користування міжміським транспортом зазначених видів у період з 1 жовтня по 15 травня з 50-процентною знижкою вартості проїзду без обмеження кількості поїздок;

22) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому КМ України.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, безоплатно забезпечуються автомобілем першочергово із числа позачерговиків у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

23) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

24) звільнення від орендної плати за нежилі приміщення, що оренднуються інвалідами війни під гаражі для спеціальних засобів пересування (автомобілів, мотоколясок, велоколясок тощо) та безплатне надання для цих засобів гаражів-стоянок незалежно від їх форми власності;

25) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим інвалідом, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

26) позачергове обслуговування підприємствами, установами, організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

27) право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту згідно з переліком та нормами, що встановлюються Радою міністрів АРКрим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Для продажу цих товарів створюються спеціалізовані салони-магазини, секції, відділи та інші види пільгового торговельного обслуговування. Продаж товарів здійснюється за соціально доступними цінами за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України.

Магазини, секції, відділи та інші торговельні підприємства, що обслуговують інвалідів та ветеранів війни, звільняються від сплати податку на добавлену вартість.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-б цієї статті, надаються інвалідам війни та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 100-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 100 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 100-процентна відповідна знижка плати.

Інвалідам війни пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються: інвалідам I групи – у розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність,

II групи – 40 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, III групи – 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня інвалідам війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Інвалідам війни II і III груп з числа учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією, яким виповнилося 85 років і більше, надаються пільги, передбачені цією статтею для інвалідів війни I групи.

Стаття 14. Пільги для учасників війни

Учасникам війни (статті 8, 9) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
- 2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- 3) безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються КМ України;
- 4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);
- 5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

- 6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання;
- 8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;
- 9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- 10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- 11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 12) використання чергової відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 13) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового

будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;

- 14) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;
- 15) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;
- 16) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
- 17) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;
- 18) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

- 19) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- 20) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за учасником війни, в порядку і розмірах, що визначаються КМ України.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам війни та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати.

Учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 15 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, іншим учасникам війни – на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю та бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, та іншим учасникам війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються КМ України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Стаття 15. Пільги особам, на яких поширюється чинність цього Закону

Особам, на яких поширюється чинність цього Закону (стаття 10), надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
- 2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

- 3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються КМ України;
- 4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожную особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);
- 5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожную особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю. Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожную особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

- 6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний, проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання;
- 8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир;
- 9) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;
- 10) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- 11) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- 12) виплата допомоги по тимчасовій непрацевдатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 13) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування в разі ліквідації підприємства, установи, організації;
- 15) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік.

Органи виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни і сім'ям загиблих військовослужбовців у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку;

- 16) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

- 17) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;
- 18) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
- 19) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;
- 20) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50% – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50% від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами зв'язку та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

- 21) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- 22) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за ветераном війни, в порядку і розмірах, що визначаються КМ України;
- 23) вступ поза конкурсом до державних та комунальних вищих навчальних закладів на спеціальності, підготовка за якими здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевих бюджетів.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються особам, на яких поширюється чинність цього Закону, та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати.

Членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів війни, які не одружилися вдруге, та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Пільга щодо вступу до вищих навчальних закладів, передбачена пунктом 23 цієї статті, надається зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону дітям учасників бойових дій на території інших держав, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час воєнних дій та конфліктів на території інших держав,

а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на території інших держав під час цих дій та конфліктів.

Стаття 16. Пільги для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 11) надаються такі пільги:

- 1) надбавки до пенсій або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, які вони отримують, у розмірі 70% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, разова грошова допомога у розмірі, який визначається КМ України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України, яка виплачується щорічно до 5 травня;
- 2) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;
- 3) першочергове безплатне особисте і безплатне членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) обслуговування в амбулаторно-поліклінічних закладах усіх типів та видів, позачергова безплатна особиста і безплатна членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) госпіталізація і лікування у стаціонарах, госпіталах, лікарнях, а також збереження безплатного обслуговування зазначених осіб у поліклініках та інших медичних закладах, до яких вони були прикріплені у період роботи до виходу на пенсію. Зазначені пільги зберігаються за одним із подружжя, що пережило, і дітьми віком до 18 років;
- 4) першочергове безплатне забезпечення ліками, лікарськими засобами, імунобіологічними препаратами та виробами медичного призначення, що придбані за рецептами лікаря, доставка за його висновком ліків додому;
- 5) безплатне виготовлення і ремонт зубних протезів (крім виготовлених з дорогоцінних металів);
- 6) безоплатне першочергове забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України;
- 7) звільнення передбачених цією статтею осіб і членів їх сімей, які проживають разом з ними, від квартирної плати незалежно від форми власності житлового фонду, від оплати комунальних послуг (водопостачання, каналізація, газ, електроенергія, гаряче водопостачання, центральне опалення, а в будинках, що не мають центрального опалення, – надання палива, придбаного у межах норм, установлених для продажу населенню, та інші види комунальних послуг), від оплати скрапленого балонного газу для побутових потреб, від плати за користування домашнім телефоном і позавідомчою охоронною сигналізацією житла незалежно від виду житлового фонду.

Зазначені пільги зберігаються за дружиною (чоловіком), батьками померлих осіб, нагороджених орденом Героїв Небесної Сотні, Героїв Радянського Союзу, повних кавалерів ордена Слави, осіб, нагороджених чотирма і більше медалями «За відвагу», а також Героїв Соціалістичної Праці незалежно від часу їх смерті;

- 8) першочергове поліпшення житлових умов при наданні житла у будинках державного, у тому числі відомчого, і громадського житлового фонду з наданням при цьому додаткової жиллої площі до 20 квадратних метрів;
- 9) звільнення від оплати послуг за оформлення документів на право власності на квартиру при її приватизації;
- 10) безплатний капітальний ремонт жилих будинків (квартир), що знаходяться у їх власності, відповідно до Положення про систему технічного обслуговування, ремонту та реконструкції жилих будинків;
- 10-1) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;
- 11) першочерговий відпуск місцевих будівельних матеріалів на будівництво індивідуальних жилих будинків і на капітальний ремонт житла;

- 12) позачергове користування всіма видами послуг зв'язку, позачергове і безплатне встановлення домашніх телефонів, позачергове і безплатне обладнання житла засобами позавідомчої охоронної сигналізації;
- 13) першочергове придбання акцій за їх номінальною вартістю на суму і за рахунок приватизаційних майнових сертифікатів, виданих Герою Радянського Союзу, повному кавалеру ордена Слави, особі, нагородженій чотирма і більше медалями «За відвагу», Герою Соціалістичної Праці, членам їх сімей, які проживають разом з ними;
- 14) першочергове придбання за рахунок власних коштів акцій за їх номінальною вартістю на половину суми виданих зазначеним в цій статті особам і членам їх сімей, що спільно проживають з ними, приватизаційних майнових сертифікатів;
- 15) безплатний проїзд один раз на рік (туди і назад) залізничним транспортом у двомісному купе спальних вагонів швидких і пасажирських поїздів, водним транспортом у каютах 1 класу (на місцях першої категорії) експресних і пасажирських ліній, повітряним або міжміським автомобільним транспортом;
- 16) безплатне користування внутріміським транспортом (трамваєм, автобусом, тролейбусом, метрополітеном, водними переправами) і поїздами приміського сполучення, а в сільській місцевості – автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані і місця проживання;
- 17) позачергове придбання квитків на всі види залізничного, водного, повітряного і автомобільного транспорту;
- 18) щомісячна виплата грошової компенсації витрат на автомобільне паливо з розрахунку 50 літрів високооктанового бензину на місяць відповідно до діючих цін на паливо за наявності особистого транспортного засобу;
- 19) позачергове користування усіма видами послуг підприємств торговельно-побутового обслуговування, при відвідуванні культурно-видовищних і спортивно-оздоровчих закладів;
- 20) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників незалежно від часу роботи на даному підприємстві, в установі чи організації, першочергове працевлаштування при ліквідації підприємства, установи чи організації;
- 21) безплатне навчання і перенавчання нових професій за місцем роботи в учбових закладах системи державної підготовки і перепідготовки кадрів, а також у платних навчальних закладах і на курсах;
- 22) надання зазначеним особам щорічної оплачуваної відпустки, а також додаткової відпустки без збереження заробітної плати терміном до трьох тижнів на рік у зручній для них час;
- 23) безплатне поховання з військовими почестями померлої (загиблої) особи, нагородженої орденом Героїв Небесної Сотні, померлого (загиблого) Героя Радянського Союзу, повного кавалера ордена Слави, особи, нагородженої чотирма і більше медалями «За відвагу», Героя Соціалістичної Праці;
- 24) спорудження на могилі померлого (загиблого) незалежно від часу смерті надгробка за встановленим Урядом України зразком. Додаткові витрати, пов'язані із зміною встановленого Урядом України зразка надгробка, оплачуються сім'єю померлого (загиблого) чи організацією-спонсором;
- 25) виплата дружині (чоловіку) і дітям віком до 18 років у разі смерті (загибелі) одноразової допомоги в розмірі п'яти прожиткових мінімумів, затверджених законом на день смерті (загибелі), у розрахунку на місяць на одну особу;
- 26) першочергове безоплатне забезпечення автомобілем осіб з числа інвалідів (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому КМ України, незалежно від виплати компенсації, передбаченої пунктом 18 цієї статті.

Розділ IV ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Президент України

Л. Кравчук

22 жовтня 1993 року N 3551-XII

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІЙНИ

від 18 листопада 2004 року **N 2195-IV**

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 76-VIII від 28.12.2014}

Цей Закон установлює правовий статус дітей війни і визначає основи їх соціального захисту та гарантує їх соціальну захищеність шляхом надання пільг і державної соціальної підтримки.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- дитина війни – особа, яка є громадянином України та якій на час закінчення (2 вересня 1945 року) Другої світової війни було менше 18 років;
- державна соціальна гарантія – встановлений цим Законом мінімальний розмір державної соціальної допомоги, а також пільги з метою надання соціальної підтримки дітям війни.

Стаття 2. Мета встановлення державної соціальної підтримки і пільг дітям війни

Державні соціальні гарантії дітям війни встановлюються з метою:

- визнання на державному рівні важкого життєвого шляху громадян України, чиє дитинство збіглося з роками Другої світової війни;
- надання дітям війни соціальної підтримки.

Стаття 3. Законодавство про соціальний захист дітей війни

Законодавство України про соціальний захист дітей війни складається з цього Закону та інших нормативно-правових актів України.

Державні соціальні гарантії дітям війни, встановлені цим Законом, не можуть бути обмежені або скасовані іншими нормативно-правовими актами.

Органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи мають право за рахунок власних коштів і благодійних надходжень установлювати додаткові гарантії соціального захисту дітей війни.

Стаття 4. Соціальний захист дітей війни і загальнодержавні програми КМ України розробляє і включає до загальнодержавних програм відповідні положення щодо соціального захисту дітей війни і здійснює контроль за їх виконанням.

Положення про соціальний захист дітей війни повинні бути відображені в програмах діяльності КМ України, які схвалюються Верховною Радою України.

Розділ II ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ДІТЯМ ВІЙНИ

Стаття 5. Пільги дітям війни

Дітям війни надаються такі пільги:

- право на переважне залишення на роботі при скороченні чисельності або штату працівників;
- використання чергової відпустки в зручний для них час;
- одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва та городництва;
- право на 25-відсоткову знижку при платі за користування комунальними послугами (газом, електроенергією тощо) у межах середніх норм споживання за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному КМ України;

– діти війни, які є інвалідами, мають право на стаціонарну медичну допомогу в госпіталях ветеранів війни та у військово-медичних закладах охорони здоров'я (госпіталях).

Госпіталізація проводиться при відповідних показаннях та наявності вільних місць.

Стаття 6. Державна соціальна підтримка дітей війни

Дітям війни (крім тих, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту») (3551-12) до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, виплачується підвищення у порядку та розмірах, встановлених КМ України.

Ветеранам війни, які мають право на отримання підвищення до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, відповідно до цього Закону та Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12) дане підвищення провадиться за їх вибором згідно з одним із законів.

Розділ III ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Розділ IV ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2006 року.

2. Особам, які мають право на пільги відповідно до цього Закону та Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12), пільги надаються за їх вибором згідно з одним із зазначених законів.

3. КМ України у двомісячний строк із дня опублікування цього Закону:

- подати до ВР України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;
- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;
- вжити заходів щодо приведення пенсій пенсіонерів, які вийшли на пенсію до 1992 року, у відповідність із встановленим законом прожитковим мінімумом.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 18 листопада 2004 року **N 2195-IV**

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО СТАТТІ 7 ЗУ «ПРО СТАТУС ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ, ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ»

Прийнято ВР України від 10.02.2015 р.

Закон про внесення зміни до статті 7 Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (щодо постраждалих під час протестів).

Законом частину 2 статті 7 Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» доповнюється пунктом 10, згідно з яким до інвалідів війни належать також інваліди з числа осіб, які стали інвалідами внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, отриманих під час участі в масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 за євроінтеграцію і проти режиму Віктора Януковича (Революція гідності), і які звернулися за медичною допомогою в період з 21 листопада 2013 по 30 квітня 2014 року.

Абзац 1 цього пункту не поширюється на працівників міліції, осіб, що проходили службу в правоохоронних органах спеціального призначення, військовослужбовців Внутрішніх військ, Збройних сил та інших військових формувань, які отримали інвалідність внаслідок поранень, каліцтва, контузії або інших ушкоджень здоров'я, одержаних при виконанні службових обов'язків, пов'язаних з подіями Революції гідності.

Участь осіб, зазначених в абзаці 1 цього пункту, в Революції гідності та отримання ними під час Революції гідності поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, встановлюється у порядку, визначеному Кабінетом міністрів України.

Зв'язок інвалідності з пораненнями, каліцтвом, контузією чи іншим ушкодженням здоров'я, отриманими особами, зазначеними в абзаці 1 цього пункту, під час участі в Революції гідності, встановлюється за результатами медико-соціальної експертизи в порядку, визначеному Кабміном.

Порядок надання статусу інваліда війни особам, зазначеним в абзаці 1 цього пункту, визначає уряд.

ЗАКОН УКРАЇНИ

**ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО СТАТТІ 37 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПЕНСІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ТА ДЕЯКИХ
ІНШИХ ОСІБ»**

від 20 червня 2014 року № 1542-VII

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Текст статті 37 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (Відомості ВР України, 1992 р., № 29, ст. 399; 2006 р., №№ 9-11, ст. 96; 2007 р., № 7-8, ст. 66; 2008 р., №№ 5-8, ст. 78) викласти в такій редакції:

«Пенсії в разі втрати годувальника, які призначаються членам сімей військово-службовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, не можуть бути нижче двох визначених законом розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2015 року.

2. Встановити, що особи, яким раніше призначено пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», мають право на перерахунок пенсії з урахуванням положень цього Закону.

Якщо внаслідок перерахунку за нормою цього Закону розмір пенсії або виплачуваної її частини зменшується, пенсія виплачується в раніше встановленому розмірі.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом забезпечити проведення перерахунку раніше призначених пенсій відповідно до пункту 2 цього розділу.

Президент України

20 червня 2014 року № 1542-VII

П. Порошенко

**ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**

від 4 липня 2012 року № 5040-VI

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 25, ст.246)

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (Відомості ВР України, 1992 р., № 15, ст. 190 із наступними змінами):

1) статтю 16 викласти в такій редакції:

Стаття 16. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві

1. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві (далі – одноразова грошова допомога), – гарантована державою виплата, що здійснюється особам, які згідно з цим Законом мають право на її отримання.

2. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у разі:

- 1) загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби;
- 2) смерті військовослужбовця, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання чи нещасного випадку, що мали місце в період проходження ним військової служби;
- 3) загибелі (смерті) військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, що настала під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві;
- 4) встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок причин, зазначених у цьому підпункті;
- 5) встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби;
- 6) встановлення військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному або резервісту при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві;
- 7) отримання військовослужбовцем поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності;
- 8) отримання військовослужбовцем строкової військової служби поранення (контузії, травми або каліцтва) у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності;

9) отримання військовозобов'язаним або резервістом, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, поранення (контузії, травми або каліцтва) при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності.

3. Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Військовозобов'язані та резервісти вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, служби у військовому резерві, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», указами Президента України;

2) доповнити статтями 16-1-16-4 такого змісту:

Стаття 16-1. Особи, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги

1. У випадках, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги мають члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста.

2. Члени сім'ї та батьки загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Стаття 16-2. Розмір одноразової грошової допомоги

1. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у розмірі:

- а) 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста у випадках, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону;
- б) 250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності I групи, 200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності II групи, 150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб, – у разі встановлення військовослужбовцю інвалідності III групи (підпункт 4 пункту 2 статті 16 цього Закону).

2. Одноразова грошова допомога у випадках, зазначених у підпунктах 5-9 пункту 2 статті 16 цього Закону, призначається і виплачується залежно від встановленої військовослужбовцю, військовозобов'язаному або резервісту інвалідності та ступеня втрати ним працездатності у розмірі, визначеному КМ України. При цьому у випадках, зазначених у підпункті 5 пункту 2 статті 16 цього Закону, розмір одноразової грошової допомоги не може бути меншим за 70-кратний прожитковий мінімум, встановлений законом для працездатних осіб.

Стаття 16-3. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги

1. Одноразова грошова допомога у випадках, передбачених підпунктами 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, призначається і виплачується рівними частками всім особам, які мають право на її отримання. У разі відмови якоїсь з осіб, зазначених у статті 16-1 цього Закону, від отримання одноразової грошової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання.

2. У випадках, передбачених підпунктами 4-9 пункту 2 статті 16 цього Закону, одноразова грошова допомога призначається і виплачується відповідним військовослужбовцям, військовозобов'язаним або резервістам.

3. Встановлення інвалідності або визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцям, військовозобов'язаним та резервістам здійснюється в індивідуальному порядку державними закладами охорони здоров'я відповідно до законодавства.

4. Якщо протягом двох років військовослужбовцю, військовозобов'язаному або резервісту після первинного встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності під час повторного огляду буде встановлено вищу групу інвалідності або більший відсоток втрати працездатності, що дає їм право на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, виплата провадиться з урахуванням раніше виплаченої суми.

5. У разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцю, особі, звільненій з військової служби, який (яка) на день отримання інвалідності, визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності або на день його (її) звільнення з військової служби обіймав (обіймала) посаду в державному органі, установі, організації із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється за рахунок коштів цих державних органів, установ, організацій, до яких він (вона) були відряджені.

У такому самому порядку здійснюється виплата одноразової грошової допомоги особам, які мають право на її отримання у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, якого було відряджено до державного органу, установи, організації із залишенням його на військовій службі.

6. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується Міністерством оборони України, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також органами державної влади, військовими формуваннями та правоохоронними органами, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями, навчальних (або перевірочних) та спеціальних зборів – військовозобов'язаними, проходження служби у військовому резерві – резервістами.

7. Якщо особа одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, встановлених іншими нормативно-правовими актами, виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за її вибором.

8. Особи, які мають право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, можуть реалізувати його протягом трьох років з дня виникнення у них такого права.

9. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги визначається КМ України.

Стаття 16-4. Підстави, за якими призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються

1. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком:

- а) вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
- б) вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- в) навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- г) подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової грошової допомоги».

2. У статті 29 Закону України «Про Службу безпеки України» (Відомості ВР України, 1992 р., № 27, ст. 382; 2006 р., № 51, ст. 519):

- у назві слова «у разі загибелі (смерті) або каліцтва» замінити словами «у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності»;
- частини першу і другу замінити однією частиною такого змісту:

Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця Служби безпеки України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

У зв'язку з цим частини третю і четверту вважати відповідно частинами другою і третьою.

3. У статті 21 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» (Відомості ВР України, 1998 р., № 35, ст. 236; 2006 р., № 51, ст. 519):

- у назві слова «у разі загибелі (смерті) або каліцтва» замінити словами «у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності»;
- частини першу і другу замінити однією частиною такого змісту:

«Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця Управління державної охорони України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»

У зв'язку з цим частини третю і четверту вважати відповідно частинами другою і третьою.

4. Частина дванадцяту і тринадцяту статті 21 Закону України «Про розвідувальні органи України» (Відомості ВР України, 2001 р., № 19, ст. 94; 2006 р., № 14, ст. 116, № 51, ст. 519; 2008 р., №№ 5-8, ст. 78) викласти в такій редакції:

«У разі загибелі (смерті) співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним службових обов'язків за його сім'єю зберігається право на одержання жилого приміщення для постійного проживання».

Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності співробітника кадрового складу розвідувального органу України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

5. Статтю 14 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» (Відомості ВР України, 2002 р., № 32, ст. 225) викласти в такій редакції:

«Стаття 14. Соціальний і правовий захист військовослужбовців, членів їх сімей та працівників Служби правопорядку

Соціальний і правовий захист військовослужбовців Служби правопорядку та членів їх сімей здійснюється відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», інших нормативно-правових актів.

Соціальний захист працівників Служби правопорядку забезпечується відповідно до законодавства про працю, інших нормативно-правових актів.

6. У статті 26 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (Відомості ВР України, 2003 р., № 27, ст. 208; 2007 р., № 7-8, ст. 66, № 33, ст. 442):

– у назві слова «у разі загибелі (смерті) або каліцтва» замінити словами «у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності»;
– частини першу і другу викласти в такій редакції:

«Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця Державної прикордонної служби України здійснюється в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»

У разі загибелі (смерті) військовослужбовця Державної прикордонної служби України під час виконання ним обов'язків військової служби за його сім'єю зберігається право на одержання жилого приміщення для постійного проживання».

7. У назві та тексті статті 41 (Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324, № 51, ст. 519; 2010 р., № 12, ст. 117) слова «у разі загибелі (смерті) або каліцтва» замінити словами «у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2014 року.

2. Встановити, що дія цього Закону не поширюється на осіб, стосовно яких до набрання чинності цим Законом прийнято рішення про виплату їм одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або каліцтва військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, або які отримали замість зазначеної допомоги інші компенсаційні виплати відповідно до законодавства.

3. Кабінету Міністрів України до 1 січня 2014 року:

- підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законів України у відповідність із цим Законом;
- прийняти нормативно-правові акти, необхідні для реалізації цього Закону;
- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

В. Янукович

4 липня 2012 року **№ 5040-VI**

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО СТАТТІ 4 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО РЕАБІЛІТАЦІЮ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ» ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБАМИ МЕДИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ, ТЕХНІЧНИМИ ТА ІНШИМИ ЗАСОБАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ПІД ЧАС ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

від 23 липня 2014 року N 1609-VII

Верховна Рада України постановляє:

I. Статтю 4 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (Відомості ВР України, 2006 р., N 2-3, ст. 36; 2007 р., N 27, ст. 366; 2013 р., N 41, ст. 549) після абзацу п'ятого доповнити новим абзацом такого змісту: «військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, працівників Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення та перебували безпосередньо в районах проведення АТО, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в АТО в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством, а також мирних громадян, які проживали в районах проведення АТО, за умови, якщо такими особами не вчинено кримінальних правопорушень, в частині забезпечення їх виробами медичного призначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послугами медичної реабілітації, санаторно-курортним оздоровленням на підставі висновків лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів чи рішень військово-лікарських комісій незалежно від встановлення їм інвалідності». У зв'язку з цим абзац шостий вважати абзацом сьомим.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
 - забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

м. Київ, 23 липня 2014 року N 1609-VII

П. Порошенко

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ПРОВЕДЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

від 4 липня 2014 року № 1590-VII (Відомості ВР (ВВР), 2014, № 36, ст. 1184)

Верховна Рада України постановляє:

І. ВНЕСТИ ЗМІНИ ДО ТАКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ:

1. У статті 69 Основ законодавства України про охорону здоров'я (Відомості ВР України, 1993 р., № 4, ст. 19; 2012 р., № 14, ст. 86):

- 1) назву викласти у такій редакції: «Стаття 69. Медико-соціальна експертиза втрати працездатності та стійкого розладу функцій організму»;
- 2) частини третю та четверту викласти у такій редакції: «Під час проведення медичної експертизи з тимчасової втрати працездатності встановлюється факт необхідності надання листка непрацездатності чи іншого документа, що засвідчує тимчасову втрату працездатності у зв'язку з хворобою, травмою, вагітністю та пологами, доглядом за хворим членом сім'ї, хворою дитиною, карантинном, встановленим санітарно-епідеміологічною службою, протезуванням, санаторно-курортним лікуванням, визначаються необхідність і строки тимчасового переведення працівника у зв'язку з хворобою на іншу роботу, приймається рішення про направлення на медико-соціальну експертну комісію для визначення наявності та ступеня стійкого розладу функцій організму, причини, часу настання і групи інвалідності. Експертиза стійкого розладу функцій організму здійснюється медико-соціальними експертними комісіями, які встановлюють ступінь та причину інвалідності, складають (коригують) індивідуальну програму реабілітації інваліда, в якій визначають реабілітаційні заходи відповідно до Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»;
- 3) частину п'яту виключити;
- 4) доповнити частиною сьомою такого змісту: «Індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, установами, організаціями, в яких працює або перебуває інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності».

2. Статтю 7 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (Відомості ВР України, 2006 р., № 2-3, ст. 36; 2012 р., № 31, ст. 381) доповнити частинами тринадцятою та чотирнадцятою такого змісту: «Особам, які звертаються для встановлення інвалідності, зумовленою наявністю анатомічних дефектів, інших необоротних порушень функцій органів і систем організму, відповідна група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду. Переогляд з метою підвищення групи інвалідності таким особам відбувається на підставі особистої заяви інваліда або його законного представника у разі настання змін у стані здоров'я і працездатності інваліда або за рішенням суду. Порядок проведення переогляду з метою підвищення групи інвалідності і вичерпний перелік анатомічних дефектів, інших необоротних порушень функцій органів і систем організму, станів та захворювань, за яких відповідна група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду, затверджуються Кабінетом Міністрів України».

ІІ. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. КМ України протягом двох місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити:

- прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом, та приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;
- перегляд та приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

П. Порошенко

4 липня 2014 року № 1590-VII

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ УЧАСНИКАМ МАСОВИХ АКЦІЙ ГРОМАДСЬКОГО ПРОТЕСТУ ТА ЧЛЕНАМ ЇХ СІМЕЙ

від 21 лютого 2014 року № 745-VII

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 12, ст.187)

Цей Закон визначає порядок призначення та виплати державної допомоги постраждалим учасникам та членам сімей учасників масових акцій громадського протесту, що розпочалися в Україні 21 листопада 2013 року.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Право постраждалих та членів їх сімей на державну допомогу

Постраждали учасники масових акцій громадського протесту в Україні, що розпочалися 21 листопада 2013 року, члени сімей загиблих учасників масових акцій громадського протесту в Україні, що розпочалися 21 листопада 2013 року, мають право на державну допомогу у випадках та на умовах, передбачених цим Законом.

Порядок призначення і виплати державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей і перелік документів, необхідних для призначення допомоги за цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Роботу щодо призначення та виплати державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей організує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення.

Стаття 2. Поняття і терміни, що вживаються в цьому Законі

У цьому Законі поняття і терміни вживаються в такому значенні:

- масові акції громадського протесту – масові акції громадського протесту, що розпочалися в Україні 21 листопада 2013 року та продовжують тривати на час прийняття цього Закону;
- учасники масових акцій громадського протесту – громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також особи, яких визнано в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, які брали участь у масових акціях громадського протесту;
- члени сімей учасників масових акцій громадського протесту – особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.

Стаття 3. Види державної допомоги постраждалим та членам їх сімей

Відповідно до цього Закону призначаються такі види державної допомоги постраждалим учасникам акцій мирного протесту та членам їх сімей:

- 1) допомога у зв'язку зі смертю члена сім'ї, який брав участь у масових акціях громадського протесту, за умови, що смерть безпосередньо пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту;
- 2) допомога у зв'язку з нанесенням тяжких тілесних ушкоджень учаснику масових акцій громадського протесту;
- 3) допомога у зв'язку з нанесенням тілесних ушкоджень середньої тяжкості учаснику масових акцій громадського протесту;
- 4) допомога у зв'язку з нанесенням легких тілесних ушкоджень, побоїв, мордувань учаснику масових акцій громадського протесту;
- 5) допомога у зв'язку із знищенням або пошкодженням майна учасника масових акцій громадського протесту.

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та об'єднання громадян за рахунок власних коштів можуть запроваджувати

додаткові види допомоги та встановлювати доплати до державної допомоги учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей.

Стаття 4. Розміри державної допомоги постраждалим та членам їх сімей

Визначити такі розміри державної допомоги постраждалим та членам їх сімей:

- 1) допомога у зв'язку зі смертю члена сім'ї, який брав участь у масових акціях громадського протесту, за умови, що смерть безпосередньо пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, – один мільйон гривень;
- 2) допомога у зв'язку з нанесенням тяжких тілесних ушкоджень учаснику масових акцій громадського протесту – сімсот тисяч гривень;
- 3) допомога у зв'язку з нанесенням тілесних ушкоджень середньої тяжкості учаснику масових акцій громадського протесту – п'ятсот тисяч гривень;
- 4) допомога у зв'язку з нанесенням легких тілесних ушкоджень, побоїв, мордувань учаснику масових акцій громадського протесту – двісті тисяч гривень;
- 5) допомога у зв'язку із знищенням або пошкодженням майна учасника масових акцій громадського протесту – в розмірі витрат, необхідних для відновлення майна або придбання майна аналогічної вартості.

Стаття 5. Джерела покриття витрат на державну допомогу постраждалим учасникам та членам сімей учасників масових акцій

Покриття витрат на виплату державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей здійснюється із резервного фонду Державного бюджету України на 2014 р.

Розділ II ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у десятиденний строк з дня опублікування цього Закону:

- 1) ухвалити порядок призначення і виплати державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей і перелік документів, необхідних для призначення допомоги за цим Законом;
- 2) забезпечити прозорість складання списків постраждалих учасників масових акцій громадського протесту із залученням представників громадських правозахисних організацій та лікарів, які брали участь у наданні допомоги постраждалим;
- 3) внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;
- 4) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Виконуючий обов'язки Президента України,

Голова Верховної Ради України

О. Турчинов

21 лютого 2014 року **№ 745-VII**

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 20 серпня 2014 р. **N 413**

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ НАДАННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ ОСОБАМ, ЯКІ ЗАХИЩАЛИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, СУВЕРЕНІТЕТ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЦІЛІСНІСТЬ УКРАЇНИ І БРАЛИ БЕЗПОСЕРЕДНЮ УЧАСТЬ В АТО, ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Відповідно до пункту 19 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, що додається.

2. Міністерству соціальної політики, Державній службі у справах ветеранів війни та учасників АТО разом із заінтересованими органами виконавчої влади створити єдиний реєстр учасників АТО.

3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цією постановою та рекомендувати іншим державним органам привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цією постановою.

Прем'єр-міністр України

А. Яценюк

ПОРЯДОК

надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення

1. Цей Порядок визначає процедуру надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, та категорії таких осіб.

2. Статус учасника бойових дій надається:

- військовослужбовцям (резервістам, військовозобов'язаним) та працівникам Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, особам рядового і начальницького складу, військовослужбовцям, працівникам МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах проведення АТО;
- працівникам підприємств, установ та організацій, які залучалися і брали безпосередню участь в АТО в районах її проведення.

3. Райони проведення АТО та терміни її проведення визначаються Антитерористичним центром при СБУ.

4. Підставою для надання особам статусу учасника бойових дій є:

- для осіб, зазначених в абзаці другому пункту 2 цього Порядку, – документи про безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення, направлення (прибуття) у відрядження до районів проведення АТО, їх перебування в таких районах з метою виконання завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України шляхом безпосередньої участі в АТО, забезпеченні її проведення (витяги з наказів, директив, розпоряджень, посвідчень про відрядження, журналів бойових дій, бойових донесень, дислокацій, книг нарядів, графіків несення служби, звітів, зведень, донесень, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень);
- для осіб, зазначених в абзаці третьому пункту 2 цього Порядку, – документи про безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення або направлення (прибуття) у відрядження для безпосередньої участі в АТО в районах її проведення (витяги з наказів, розпоряджень, посвідчень про відрядження, книг нарядів, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень), а також документи,

що були підставою для прийняття керівниками підприємств, установ, організацій рішення про направлення осіб у таке відрядження.

5. Рішення про надання статусу учасника бойових дій приймається міжвідомчою комісією з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій (далі – міжвідомча комісія), яка утворюється Державною службою у справах ветеранів війни та учасників АТО із включенням до її складу фахівців Міноборони, МВС, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецтрансслужби, Управління державної охорони, Адміністрації Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, військових формувань. До складу міжвідомчої комісії можуть включатися фахівці інших державних органів та представники громадських організацій.

6. Для надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці другому пункту 2 цього Порядку, командири (начальники) військових частин (органів, підрозділів) або інші керівники установ, закладів у місячний строк після завершення особами виконання завдань АТО в районах її проведення зобов'язані подати на розгляд комісій, утворених у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади чи інших державних органах (далі – комісія), у підпорядкуванні яких перебували військові частини (органи, підрозділи), установи та заклади, в складі яких проходили службу чи працювали особи, довідки за формою згідно з додатком 1 та документи, які є підставою для надання особам статусу учасника бойових дій.

Комісії вивчають документи і подають їх на розгляд міжвідомчої комісії, а в разі відсутності підстав, які підтверджуються документами, повертають їх до військових частин (органів, підрозділів), установ, закладів з метою подальшого доопрацювання.

Рішення щодо утворення комісій та положення про них затверджуються відповідними міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та іншими державними органами.

Міжвідомча комісія розглядає документи, надіслані комісією, і в разі потреби заслуховує пояснення осіб, стосовно яких вони подані, свідків, представників державних органів та в місячний строк з дня надходження документів приймає рішення щодо надання статусу учасника бойових дій, про що інформує комісію.

7. Для надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці третьому пункту 2 цього Порядку, керівники підприємств, установ, організацій в місячний строк після завершення особами виконання завдань АТО в районах її проведення зобов'язані подати на розгляд міжвідомчої комісії довідки за формою згідно з додатком 2 та документи, які є підставою для надання особам статусу учасника бойових дій.

Міжвідомча комісія розглядає документи і в разі потреби заслуховує пояснення осіб, стосовно яких вони подані, свідків, представників державних органів та приймає в місячний строк з дня надходження документів рішення щодо надання статусу учасника бойових дій, про що інформує керівників підприємств, установ, організацій та органи соціального захисту населення за місцем реєстрації особи.

8. У разі неподання командиром (начальником) військової частини (органу, підрозділу) або іншим керівником установи, закладу до комісії чи керівником підприємства, установи, організації до міжвідомчої комісії документів, необхідних для надання статусу учасника бойових дій, особа може самостійно звернутися до таких комісій.

У разі відмови в наданні статусу учасника бойових дій питання про надання особі зазначеного статусу може повторно виноситися на розгляд міжвідомчої комісії за рішенням Міністра соціальної політики.

Рішення комісії може бути оскаржено в судовому порядку.

9. Посвідчення учасника бойових дій і нагрудний знак особам, яким надано статус учасника бойових дій, видаються органами Міноборони, МВС, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецтрансслужби, Управління державної охорони, Адміністрації Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, а також органами соціального захисту населення за місцем їх реєстрації.

Кутовий штамп військової частини
(органу, підрозділу), установи, заклад

ДОВІДКА

про безпосередню участь особи в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності,
суверенітету та територіальної цілісності України

Видана _____
(військове (спеціальне) звання, прізвище, ім'я, по батькові)

про те, що він (вона) дійсно в період з _____ по _____ безпосередньо брав
(брала) участь в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та
територіальної цілісності України в районі/районах проведення АТО _____

Підстава:

Ця довідка є підставою для надання особі статусу учасника бойових дій.

(найменування посади, військове (спеціальне) звання командира (начальника) військової частини (органу, підрозділу) чи іншого керівника установи, закладу)	_____	_____
	(підпис)	(ініціали та прізвище)
М. П.	_____	_____

Додаток 2

Кутовий штамп підприємства,
установи, організації

ДОВІДКА

про безпосередню участь особи в АТО

<p>Видана _____ (прізвище, ім'я, по батькові) про те, що він (вона) дійсно в період з _____ по _____ безпосередньо брав (брала) участь в АТО в районі/районах проведення АТО _____</p> <p>Підстава: _____</p> <p>Ця довідка є підставою для надання особі статусу учасника бойових дій.</p>

(найменування посади керівника підприємства, установи, організації)	_____	_____
	(підпис)	(ініціали та прізвище)
М. П.	_____	_____

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 16 лютого 1994 р. **№ 94**

**ПРО ПОРЯДОК НАДАННЯ ПІЛЬГ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО
СТАТУС ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ, ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ»**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ:

№ 565 від 20.05.2009

№ 548 від 01.08.2013}

На виконання постанови ВР України від 22 жовтня 1993 р. «Про введення в дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3552-12) Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Установити, що передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12) пільги щодо оплати житла та комунальних послуг надаються ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, і особам, на яких поширюється чинність зазначеного Закону, незалежно від того, хто є наймачем і яка форма власності житлового фонду, з урахуванням членів їх сім'ї, які проживають разом з ними, виходячи із встановлених чинним законодавством норм житла та розміру плати за користування ним.

До комунальних послуг належать: водопостачання, включаючи постачання привізною водою для господарсько-побутових потреб; гаряче водопостачання; користування тепловою енергією; вивезення побутових відходів; водовідведення, включаючи обслуговування вигрібних ям загального та особистого користування в садибах житлових будинків; газ, у тому числі зріджений, що використовується для опалення житлових приміщень, підігріву води в будинках, які не мають централізованого гарячого водопостачання; користування електроенергією.

Пільги щодо плати за користування електроенергією в гаражах, дачних будинках і на садових ділянках не надаються, за винятком, коли споруди знаходяться на присадибних ділянках за місцем проживання.

2. Пільги щодо абонементної плати за користування квартирним телефоном і погодинної оплати місцевих розмов надаються за умови перейменування абонента на особу, яка має право на пільги, з дня її звернення.

3. Пільги на безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту (за винятком таксі), автомобільним транспортом загального користування (за винятком таксі) в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів надаються незалежно від місця проживання осіб, яким надані пільги. Пільги на проїзд залізничним, водним, повітряним, міжміським автомобільним транспортом можуть надаватися на території інших держав, якщо укладено відповідні міждержавні договори (угоди).

4. Інвалідам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та особам, на яких поширюється чинність Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12), надається право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту відповідно до переліку і норм, встановлених Радою Міністрів Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Першочергове обслуговування учасників бойових дій, учасників війни, осіб, на яких поширюється чинність зазначеного Закону, підприємствами, установами й організаціями служби побуту, громадського харчування, торгівлі, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту, а також у лікувально-профілактичних закладах, аптеках здійснюється незалежно від форми власності. Інваліди війни та особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, обслуговуються цими закладами позачергово.

Для продажу зазначеним особам продовольчих і промислових товарів створюються спеціальні салони-магазини, секції, відділи та інші види пільгового торговельного обслуговування.

5. Пільга на позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також на обслуговування службами соціального захисту населення вдома надається за висновками медичних закладів особам, які потребують постійного стороннього догляду.

У разі неможливості здійснення такого обслуговування їм відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом. Рішення про відшкодування витрат приймають районні (міські) відділи соціального захисту населення.

Для призначення відшкодування таких витрат до відділу соціального захисту населення за місцем проживання подаються:

- заява;
- довідка, видана житлово-комунальною організацією, а в населених пунктах, де їх немає, – відповідними Радами народних депутатів, про склад сім'ї та умови проживання заявника (за встановленою формою);
- висновок медичного закладу за місцем проживання про наявність медичних показань чи протипоказань (їх характер і тривалість) для влаштування до стаціонарного закладу відповідного профілю та взяття на обслуговування службами соціального захисту населення вдома.

Рішення про відшкодування зазначених витрат приймається у 15-денний термін з дня подання заінтересованою особою заяви з усіма необхідними документами. Розмір відшкодування становить до 25 відсотків посадового окладу соціального працівника.

Конкретні розміри відшкодування витрат встановлюються з урахуванням стану здоров'я особи, яка потребує догляду, обсягу соціального обслуговування та умов проживання (міська або сільська місцевість, наявність або відсутність комунально-побутових зручностей, транспортної мережі та ін.).

Виплата призначається на термін від 1 до 6 місяців і провадиться щомісячно органами соціального захисту населення за місцем проживання особи, яка потребує догляду.

У разі відмови такої особи у влаштуванні до закладів соціального захисту населення чи обслуговуванні службами соціального захисту населення вдома відшкодування витрат, пов'язаних з доглядом, не провадиться.

Виявлення, облік, обстеження умов життя осіб, які потребують догляду, проводиться районними відділами соціального захисту населення.

6. Витрати державних органів, органів місцевого і регіонального самоврядування, підприємств, установ і організацій (далі – організацій), пов'язані з наданням пільг, передбачених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12), покриваються місцевими фінансовими органами на підставі розрахунків, поданих організаціями, шляхом перерахування коштів на їх рахунки в установах банків.

Пільги, передбачені зазначеним Законом, надаються організаціями за рахунок власних коштів з наступним відшкодуванням їх з бюджету за встановленими нормами у погодженні з фінансовими органами терміни.

Відшкодування організаціям витрат, пов'язаних з наданням пільг, фінансові органи провадять за рахунок коштів місцевих бюджетів на підставі перевірених ними розрахунків, поданих організаціями.

Організації в установленому порядку подають фінансовому органу за місцем їх знаходження платіжне доручення на погоджену загальну суму витрат у чотирьох примірниках. Перший примірник доручення підписується керівником або заступником і головним бухгалтером фінансового органу і скріплюється печаткою. Три примірники доручення подаються в установу банку.

Четвертий примірник платіжного доручення і розрахунок до нього залишаються у фінансовому органі, який веде облік відшкодування зазначених витрат. Видатки, пов'язані з наданням пільг, відображаються в обліку виконання місцевого бюджету у розділі 207 параграфу 11 «Пільги учасникам війни» Класифікації доходів і видатків державного і місцевих бюджетів.

Видатки, пов'язані з наданням пільг щодо користування міським, залізничним та водним транспортом приміського сполучення, а в сільській місцевості – автобусами приміських маршрутів, враховуються при визначенні загальної суми збитків транспорту, яка покривається з бюджету.

7. Громадянам, які набули статусу ветерана війни або особи, яка має особливі заслуги перед Батьківщиною, та особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», після прийняття цього Закону, пільги надаються з дня звернення.

8. До виготовлення нових бланків посвідчень ветерана війни та особи, на яку поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», пільги надаються на підставі посвідчень та листків-талонів на пільговий проїзд, що діяли на 1 січня 1992 р., пенсійного посвідчення з поміткою органу, який призначив пенсію, про право на пільги або відповідної довідки (перелік додається).

9. Міністерству оборони, Міністерству соціального захисту населення, Міністерству фінансів, Міністерству зв'язку, Міністерству транспорту і Державному комітетові по житлово-комунальному господарству давати роз'яснення з відповідних питань щодо застосування цієї постанови.

*Виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра України
Міністр Кабінету Міністрів України*

*Ю. Звягільський
І. Доценко*

Додаток

ПЕРЕЛІК

документів, на підставі одного з яких надаються пільги, передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»

I. Учасники бойових дій

«Удостоверение участника войны».

«Свидетельство о праве на льготы».

«Удостоверение» (при наявності штамп «Україна. Учасник бойових дій»).

Довідки, видані органами Міністерства оборони, МВС, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, Міністерства закордонних справ.

II. Інваліди війни

«Удостоверение инвалида Отечественной войны».

«Удостоверение инвалида о праве на льготы».

Довідки, видані органами Міністерства оборони, МВС, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, Міністерства соціального захисту населення.

III. Учасники війни

«Удостоверение» (при наявності штамп «Україна. Учасник війни»).

«Удостоверение о праве на льготы».

«Пенсійне посвідчення» (при наявності штамп чи відповідного запису «Україна. Учасник війни»);

Довідки, видані органами Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, Міністерства соціального захисту населення, Міністерства праці.

IV. Особи, на яких поширюється чинність цього Закону

«Пенсійне посвідчення» (при наявності штамп чи відповідного запису «Україна. Сім'я загиблого» або «Україна. Дружина (чоловік) померлого інваліда (учасника Вітчизняної війни»).

Довідки, видані органами Міністерства оборони, МВС, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, Міністерства соціального захисту населення.

V. Особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Документи, які підтверджують присвоєння звання Героя Радянського Союзу, Героя Соціалістичної Праці, нагородження орденом Слави трьох ступенів та засвідчують особу нагородженого.

Примітка. Довідки, штампи та записи у посвідченнях завіряються підписом військкома, керівника відділу (управління) чи іншого органу, що їх видав, та скріплюються гербовою печаткою.

Міністр Кабінету Міністрів України

І. Доценко

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 8 лютого 1994 р. **№ 63**

**ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО
СТАТУС ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ, ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ» (3551-12)**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 197 від 16.03.2009

№ 744 від 17.07.2009}

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Дозволити Міністерству оборони для визначення осіб, які можуть вважатися учасниками бойових дій, тимчасово застосовувати затверджені Генеральним штабом Збройних Сил колишнього Союзу РСР переліки підрозділів, частин, з'єднань, об'єднань та органів управління, що входили до складу діючої армії у роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.

2. Затвердити перелік держав, яким надавалася допомога за участю військовослужбовців Радянської Армії, Військово-Морського Флоту, Комітету державної безпеки та осіб рядового, начальницького складу і військовослужбовців МВС, військовослужбовців Збройних Сил, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, інших військових формувань, осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ колишнього Союзу РСР, і періодів бойових дій на їх території, що додається.

3. Міністерству оборони, Головному архівному управлінню при КМ України, Міністерству закордонних справ у місячний термін подати КМ України проект угоди між Російською Федерацією і Україною про порядок обміну і одержання інформації архівних установ про встановлення статусу учасника бойових дій.

Виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра України
Міністр Кабінету Міністрів України

Ю. Звягільський
І. Доценко

ПЕРЕЛІК держав і періодів бойових дій на їх території

Країни і території	Періоди бойових дій
Алжир	1962-1964 роки
Ангола	листопад 1975 р. - листопад 1979 р.
Афганістан	квітень 1978 р. - грудень 1989 р.
Бангладеш	1972-1973 роки 1
В'єтнам	січень 1961 р. - грудень 1974 р.
Ефіопія	грудень 1977 р. - листопад 1979 р.
Єгипет (Об'єднана Арабська Республіка)	жовтень 1962 р. - березень 1963 р. червень 1967 р. 1968 р. березень 1969 р. - липень 1972 р. жовтень 1973 р. - березень 1974 р. червень 1974 р. - лютий 1975 р. 2
Єменська Арабська Республіка	жовтень 1962 р. - березень 1963 р. листопад 1967 р. - грудень 1969 р.
Іспанія	19 липня 1936 р. - 28 березня 1939 р. 28 березня 1939 р. - 18 липня 1939 р.
Іран	25 серпня 1941 р. - 5 вересня 1941 р.
Камбоджа	квітень - грудень 1970 р.
Китай	серпень 1924 р. - липень 1927 р. 15 липня 1929 р. - 31 грудня 1929 р. 3 липень 1937 р. - вересень 1944 р. липень - вересень 1945 р. березень 1946 р. - квітень 1949 р. березень - травень 1950 р. 4
Куба	червень 1950 р. - липень 1953 р. 5 липень 1962 р. - листопад 1963 р.

Лаос	січень 1960 р. - грудень 1963 р. серпень 1964 р. - листопад 1968 р. листопад 1969 р. - грудень 1970 р.	
Мозамбік	1967 - 1969 роки	
Монголія	листопад 1975 р. - листопад 1979 р. 11 травня 1939 р.- 16 вересня 1939 р. (бойові дії на річці Халхін-Голі)	
Північна Корея	червень 1950 р. - липень 1953 р.	
Сірія	червень 1967 р. березень - липень 1970 р. вересень - листопад 1972 р. жовтень 1973 р.	
Сомалі	1977 рік	
Угорщина	24 жовтня 1956 р.- 10 листопада 1956 р.	
Фінляндія	30 листопада 1939 р.-13 березня 1940 р.	
Чехо-Словаччина	20 серпня 1968 р.- 1 січня 1969 р.	
Югославія	15 липня 1992 р. - 16 червня 1999 р.	
Японія	29 липня 1938 р. - 11 серпня 1938 р. (бойові дії біля озера Хасан) 9 серпня 1945 р. - 3 вересня 1945 р.	
Інші країни	після грудня 1979 р.	6
Західна Білорусія і	17 вересня 1939 р.- 28 вересня 1939 р.	
Західна Україна	(воз'єднання з СРСР)	
Острів Даманський	15 - 28 березня 1969 р.	
Територія України, Білорусії, Латвії, Литви, Естонії	1944 - 1951 роки (ліквідація диверсійно-терористичних груп, бандитизму)	
Республіка Ірак	з 5 червня 2003 р.	7
Автономний Край Косово (Республіка Сербія, колишня Югославія)	17 березня 2008 р.	8

- Примітки:**
1. Поширюється лише на особовий склад кораблів і допоміжних суден Військово-Морського Флоту.
 2. Поширюється лише на особовий склад тральщиків Чорноморського і Тихоокеанського флотів, які брали участь у розминуванні зони Суецької затоки.
 3. Поширюється лише на особовий склад радянських військових частин і підрозділів у районі Китайсько-Східної залізниці (КСЗ).
 4. Поширюється лише на групу протиповітряної оборони (район міста Шанхая).
 5. Поширюється лише на радянські військові частини і підрозділи, що брали участь у бойових діях у Північній Кореї з території Китаю.
 6. Генеральним штабом Збройних Сил колишнього Союзу РСР і після 1979 року направлялися військові фахівці в країни, на території яких велися бойові дії, але Генеральний штаб Збройних Сил України не володіє такою інформацією. Військовим фахівцям у таких випадках пільги надавалися на підставі довідок 10 Головного управління Генерального штабу Збройних Сил СРСР про їх особисту участь у бойових діях.
 7. Поширюється на осіб миротворчого контингенту до 31 грудня 2005 р. та військовослужбовців Служби безпеки і Служби зовнішньої розвідки, направлених у відрядження до Республіки Ірак з метою забезпечення в умовах посилення терористичних посягань безпеки дипломатичної установи України, її співробітників та членів їх сімей.
 8. Поширюється на осіб начальницького складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ МВС, які перебували 17 березня 2008 рок в складі миротворчого персоналу органів внутрішніх справ на території Автономного Краю Косово (Республіка Сербія, колишня Югославія).

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 17 липня 1992 р. № 393

**ПРО ПОРЯДОК ОБЧИСЛЕННЯ ВИСЛУГИ РОКІВ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА
ВИПЛАТИ ПЕНСІЙ І ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ ОФІЦЕРСЬКОГО
СКЛАДУ, ПРАПОРЩИКАМ, МІЧМАНАМ, ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ
НАДСТРОКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ,
ОСОБАМ НАЧАЛЬНИЦЬКОГО І РЯДОВОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА ЧЛЕНАМ ЇХНІХ СІМЕЙ**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ:

№ 112 від 25.03.2014

№ 155 від 30.04.2014

№ 162 від 04.06.2014

№ 232 від 04.06.2014}

Відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» і постанови ВР України про порядок введення в дію цього Закону КМ України **постановляє:**

1. Установити, що для призначення пенсій за вислугу років відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ до вислуги років зараховуються:
 - військова служба в Збройних Силах, Державній прикордонній службі, Національній гвардії, Управлінні державної охорони, Цивільній обороні України, внутрішніх військах МВС та інших військових формуваннях, створених ВР України, Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки, Державній спеціальній службі транспорту;
 - служба в органах внутрішніх справ України на посадах начальницького і рядового складу з дня призначення на відповідну посаду;
 - служба як військових будівельників у військово-будівельних загонах (частинах);
 - час перебування на практичній льотній підготовці призваних на військову службу осіб, які навчалися на офіцерів запасу льотної частини у навчальних організаціях Товариства сприяння обороні України;
 - час роботи в Радах народних депутатів та їх органах, центральних і місцевих органах державної виконавчої влади із залишенням на військовій службі або на службі в органах внутрішніх справ;
 - час перебування під вартою, час відбуття покарання в місцях позбавлення волі та висилки військовослужбовців, безпідставно притягнутих до кримінальної відповідальності, безпідставно репресованих і надалі реабілітованих;
 - час роботи в органах прокуратури і суду осіб, які працювали на посадах суддів, прокурорів, слідчих і перебувають на службі в органах внутрішніх справ на посадах начальницького складу, військовій службі в органах і військових формуваннях Служби безпеки, Службі зовнішньої розвідки;
 - дійсна військова служба у Радянській Армії та Військово-Морському Флоті, прикордонних, внутрішніх, залізничних військах, в органах державної безпеки та інших військових формуваннях колишнього СРСР, а також служба в органах внутрішніх справ колишнього СРСР та інші види служби і періоди роботи, які відповідно до законодавства колишнього СРСР зараховувалися до вислуги років для призначення пенсій військовослужбовцям, а також особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ. Вислуга років (у тому числі на пільгових умовах) у цьому випадку обчислюється у порядку, встановленому законодавством колишнього СРСР, якщо цією постановою не передбачено більш пільгових умов зарахування до вислуги років часу служби для призначення пенсій військовослужбовцям та особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ;

- військова служба у Збройних Силах, органах безпеки держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав та інших військових формуваннях, створених законодавчими органами цих держав, Об'єднаних Збройних Силах Співдружності Незалежних Держав. Вислуга років (у тому числі на пільгових умовах) у цьому випадку обчислюється у порядку, встановленому законодавством держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, на території яких військовослужбовці проходили службу, якщо інше не встановлено відповідними міжнародними угодами;
- служба в органах внутрішніх справ держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, за яку вислуга років обчислюється у порядку, встановленому відповідними міжнародними угодами;
- час роботи в державних органах у разі переходу на службу в органи внутрішніх справ на посади начальницького складу, на військову службу в органи і військові формування Служби безпеки за направленням КМ України, Ради Міністрів Республіки Крим, Представника Президента України в області, містах Києві та Севастополі згідно з переліками посад і на умовах, затверджуваних відповідно МВС і Центральним управлінням Служби безпеки;
- час перебування на посадах службовців у виправно-трудовах установах, в органах і установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, лікувально-трудовах профілакторіях, інспекціях виправних робіт, підрозділах кримінально-виконавчої інспекції та невоєнізованої професійно-пожежної охорони, які переведені в категорію посад, що заміщуються рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ та Державної кримінально-виконавчої служби за переліком посад і на умовах (в порядку), затверджуваних відповідно МВС та Міністерством юстиції;
- час роботи в органах державної влади у разі направлення (переведення) для подальшого проходження військової або державної служби до розвідувальних органів на посади, які передбачають використання знань і досвіду, набутих під час роботи в органах державної влади.

2. До вислуги років особам офіцерського складу Збройних Сил, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Цивільної оборони України та інших військових формувань, створених ВР України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки, Державної спеціальної служби транспорту, а також особам середнього, старшого і вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, особам рядового і начальницького складу Державної служби з надзвичайних ситуацій, Державної інспекції техногенної безпеки та Державної кримінально-виконавчої служби України при призначенні пенсій згідно з пунктом «а» статті 12 Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» додатково зараховується час їхнього навчання (у тому числі заочно) у цивільних вищих навчальних закладах, а також у інших навчальних закладах, після закінчення яких присвоюється офіцерське звання, до вступу на військову службу або призначення на відповідну посаду в межах до п'яти років із розрахунку – один рік за шість місяців.

3. До вислуги років для призначення пенсій особам, зазначеним в абзаці першому пункту 1-ї частини постанови, зараховується на пільгових умовах:

а) один місяць служби за три місяці:

- участь у бойових діях у воєнний час;
- час перебування під вартою, час відбуття покарання в місцях позбавлення волі та висилки військовослужбовців, безпідставно притягнутих до кримінальної відповідальності, безпідставно репресованих і надалі реабілітованих;
- час виконання робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС, до 1 січня 1988 р.;
- таємно;
- час проходження служби військовослужбовцями Служби безпеки, направленими у відрядження до Республіки Ірак з метою забезпечення в умовах посилення терористичних посягань безпеки дипломатичної установи України, її співробітників та членів їх сімей;
- час проходження служби, протягом якого особа брала участь в АТО;

б) один місяць служби за два місяці:

- у з'єднаннях, частинах і підрозділах, що беруть участь у підтриманні режиму надзвичайного стану;

- на льотній роботі у реактивній та турбогвинтовій авіації – на умовах, що визначаються відповідно Міністерством оборони, МВС, Міністерством з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Адміністрацією Державної прикордонної служби України;
- на атомних підводних крейсерах, атомних підводних човнах, дизельних підводних човнах, обладнаних допоміжними атомними енергетичними установками, і підводних човнах із спеціальними енергетичними установками – за умовами, що визначаються Міністерством оборони, Службою зовнішньої розвідки, Центральним управлінням Служби безпеки України;
- на посадах водолазів, які виконують роботу в умовах тривалого перебування під підвищеним тиском під водою або у барокамерах, на умовах, що визначаються відповідно Міністерством оборони, Службою зовнішньої розвідки, Міністерством транспорту та зв'язку і Адміністрацією Державної прикордонної служби України;
- час служби у лепрозорних і протичумних відділеннях військових госпіталів, у відділеннях військових госпіталів по лікуванню осіб, заражених вірусом імунодефіциту людини або хворих на СНІД, у відділеннях анестезіології та реанімації військових госпіталів, у судово-медичних установах і патологоанатомічних лабораторіях;
- таємно;
- час проходження служби особами рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби в закладах охорони здоров'я, призначених для тримання і лікування інфекційних хворих засуджених та надання психіатричної допомоги, за переліком посад і в порядку, затверджуваних Міністерством юстиції;
 - в) один місяць служби за півтора місяця:
- на льотній роботі в авіації (за винятком видів авіації, зазначених у підпункті «б» цього пункту) – на умовах, що визначаються відповідно Міністерством оборони, МВС, Міністерством з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Адміністрацією Державної прикордонної служби України;
- на атомних надводних кораблях – із строків, установлених Міністерством оборони, Службою зовнішньої розвідки, Центральним управлінням Служби безпеки України;
- на підводних човнах (крім зазначених у підпункті «б» цього пункту) в період перебування їх у строю;
- на мінних тральщиках під час тралення бойових мін;
- в управліннях з'єднань підводних човнів, що перебувають у строю, і з'єднань мінних тральщиків під час тралення бойових мін на умовах, визначених Мін.оборони України;
- на посадах водолазів усіх найменувань і спеціальностей (крім водолазів, зазначених у підпункті «б» цього пункту);
- на посадах, де виконання обов'язків пов'язане з систематичними стрибками з парашутом, при виконанні річних норм, що визначаються відповідно Мін.оборони, Службою зовнішньої розвідки, Центральним управлінням Служби безпеки, МВС, Міністерством з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Адміністрацією Державної прикордонної служби України;
- у військових частинах і підрозділах внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ, Національної гвардії з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, у підрозділах Управління державної охорони, що визначаються в установленому порядку, а також у підрозділах спеціального призначення Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, установ виконання покарань органів внутрішніх справ, воєнізованих формуваннях Державної кримінально-виконавчої служби, у частинах і підрозділах (загонах) спеціального призначення внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ, Національної гвардії та у підрозділах міліції особливого призначення за Переліком посад і умовами (в порядку), що визначаються керівниками відповідних міністерств і відомств;
- на заставах, постах, у комендатурах, відділеннях КПП, маневрових групах зі змінними заставами, на кораблях і катерах, що несуть службу по охороні державного кордону України, інших підрозділах Державної прикордонної служби за Переліком, затверджуваним Адміністрацією Державної прикордонної служби України;

- у складі других екіпажів дизель-електричних підводних човнів, що перебувають у строю;
- у високогірних місцевостях на висоті від 1000 до 1500 метрів над рівнем моря, а у виняткових випадках – і нижче згідно з переліками військових частин, підрозділів і установ, затверджуваних відповідно Міністерством оборони, МВС, Центральним управлінням Служби безпеки, Адміністрацією Державної прикордонної служби України та Управлінням державної охорони;
- в укріплених районах військовослужбовцям, які несуть (несли) бойове чергування в спорудах оборонних позицій у складі бойових обслуг;
- на роботах, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, – з 1 січня 1988 по 31 грудня 1993 року;
- у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення, передбачених пунктами 2 і 3 статті 2, – згідно Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»но з переліками військових частин, підрозділів і установ, затверджуваними відповідно Міністерством оборони, МВС, Міністерством транспорту та зв'язку, Центральним управлінням Служби безпеки, Адміністрацією Державної прикордонної служби України, Управлінням державної охорони;
- на посадах, де виконання обов'язків пов'язано з роботами по знешкодженню вибухонебезпечних предметів, у період виконання робіт, переліки яких визначаються керівниками відповідних міністерств і відомств;
- проходження служби у внутрішніх військах Міністерства внутрішніх справ, Національній гвардії військовослужбовцями, які виконують обов'язки з охорони та оборони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності;
- проходження служби особами рядового і начальницького складу державної пожежної охорони в її підрозділах на атомних електростанціях, об'єктах з ядерними установками і матеріалами;
- проходження служби на посадах рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ у виправно-трудовах установах на правах лікувальних та лікарень при виправно-трудовах установах для утримання інфекційно хворих засуджених;
- таємно;
- у разі наявності двох і більше підстав для зарахування до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах одного і того ж періоду служби вислуга обчислюється за тією підставою, яка дає найбільші пільги;
- у високогірних місцевостях на висоті 1500 і більше метрів над рівнем моря;
- час проходження служби особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ у підрозділах з підбирання та транспортування трупів у морг за переліком посад і на умовах, що визначаються Міністерством внутрішніх справ;
- час проходження служби особами рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби в установах виконання покарань, призначених для тримання засуджених до довічного позбавлення волі, за переліком посад і в порядку, затверджуваних Міністерством юстиції;
- час проходження служби військовослужбовцями внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ у підрозділах з конвоювання осіб, узятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі, та охорони їх під час судового засідання за переліком посад і на умовах, що визначаються Міністерством внутрішніх справ;
- час проходження служби в Національній гвардії військовослужбовцями, які виконують обов'язки з конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також забезпечують охорону осіб, які тримаються під вартою, під час судових засідань у судах, за переліком посад і на умовах, що визначаються Міністерством внутрішніх справ;
- г) один місяць служби за сорок днів:
- особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та кримінально-виконавчої системи, які проходять службу у виправно-трудовах установах, слідчих ізоляторах,

лікувально-трудовах профілакторіях, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-абзаци першому пункту розподільниках для осіб, затриманих за бродяжництво, спеціальних приймальниках для осіб, підданих адміністративному арешту, підрозділах конвойної служби міліції, та військовослужбовцям постійного складу, які проходять службу у дисциплінарних частинах, за переліками посад і на умовах, затверджуваних відповідно МВС, Міністерством юстиції, Центральним управлінням Служби безпеки, Мін.оборони.

– час проходження служби особами рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби;

– час проходження служби особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ у підрозділах патрульної служби за переліком посад і умовами, що визначаються МВС.

4. Установити, що строкова військова служба зараховується до вислуги років для призначення пенсій особам, зазначеним в абзаци першому пункту 1 цієї постанови, у календарному обчисленні, а в разі її проходження в умовах, визначених у пункті 3 цієї постанови, у віддалених і високогірних місцевостях або в інших умовах, які згідно із законодавством колишнього СРСР були підставою для зарахування до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, – у відповідному пільговому обчисленні.

5. Вислуга років, яка була обчислена для призначення пенсій військовослужбовцям та особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ до введення в дію Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» перегляду не підлягає.

6. Установити, що пенсії, які призначаються особам, зазначеним в 1 цієї постанови, обчислюються із суми грошового забезпечення, що виплачується цим військовослужбовцям, особам начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ на день звільнення зі служби, а звільненим зі служби до введення в дію Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» – із суми грошового забезпечення, встановленого для відповідних категорій військовослужбовців, осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ на день введення в дію цього Закону.

7. Пенсії обчислюються з розміру грошового забезпечення, з якого було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 р. – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування з урахуванням таких його видів:

– відповідних окладів за посадою, військовим (спеціальним) званням (для осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту щомісячної надбавки за спеціальне звання) та відсоткової надбавки за вислугу років у розмірах, установлених за останньою штатною посадою, займаною перед звільненням;

– щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення, крім щомісячних надбавок (доплат), установлених особам, які мають право на пенсію за вислугу років згідно із законодавством і залишені за їх згодою та в інтересах справи на службі) та премії. Розмір щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та премії визначається за 24 останні календарні місяці служби підряд перед звільненням. Середня сума щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та премії визначається шляхом ділення на 24 загальної суми цих видів грошового забезпечення за 24 останні календарні місяці служби підряд перед звільненням.

Для осіб, які звільнені із служби у 2008 році та пізніше або які померли (загинули) в зазначений період і на час звільнення (смерті) мають менш як 24 календарні місяці служби (крім осіб, виплата грошового забезпечення яким провадилася на умовах і в порядку, визначених постановами КМ України, і від 3 вересня 2005 р. № 865) від 9 березня 2006 р. № 268, середньомісячна сума щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та премії визначається шляхом ділення загальної суми таких видів грошового забезпечення за останні фактичні місяці служби підряд перед звільненням (смертю) починаючи з січня 2008 р. на кількість таких місяців.

Військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, відрядженим до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших цивільних підприємств,

установ та організацій, у тому числі у довготермінові закордонні відрядження, у разі, коли строк військової служби після повернення з відрядження до звільнення на пенсію становив менше ніж 24 календарні місяці, пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» обчислюється виходячи з відповідних окладів за посадою, військовим (спеціальним) званням (для осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту щомісячної надбавки за спеціальне звання), відсоткової надбавки за вислугу років, а також щомісячних додаткових видів грошового забезпечення та премії за останньою штатною військовою посадою за місцем служби перед звільненням.

При цьому щомісячні додаткові види грошового забезпечення та премія враховуються в середніх розмірах фактичних виплат за аналогічною посадою (посадами) в тому органі, з якого особа була відряджена, за календарний місяць, який передує даті звільнення із служби.

За бажанням осіб, зазначених в абзаці шостому цього пункту, пенсія може бути обчислена виходячи з грошового забезпечення за посадою, яку особа займала до відрядження, у порядку, визначеному цією постановою.

9. Особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, які одержували перед звільненням зі служби персональні (збережені) посадові оклади, або підвищені посадові оклади за службу у високогірних місцевостях та на території гірських населених пунктів, пенсії обчислюються із звичайних, а не з персональних (збережених) або підвищених посадових окладів.

Присвоєння військовослужбовцям у період їх перебування в запасі чергових військових звань не є підставою для перегляду раніше призначених їм пенсій.

Пенсії, що призначаються членам сім'ї померлих (загиблих) осіб офіцерського складу, прапорщиків, мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, обчислюються в порядку, передбаченому пунктом 7 цієї постанови, з відповідних видів грошового забезпечення, з яких підлягала обчисленню пенсія годувальнику.

Членам сім'ї померлих пенсіонерів з числа зазначених військовослужбовців, осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ пенсії обчислюються з окладів грошового забезпечення, з яких була обчислена (перерахована) або підлягала перерахуванню пенсія годувальнику.

10. Військовослужбовцям, крім військовослужбовців строкової військової служби, особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби:

- які звільняються із служби за станом здоров'я, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби;
- які звільняються із служби за віком, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту, систематичним невиконанням умов контракту командуванням, за наявності вислуги 10 років і більше виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 50 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби;
- які звільняються із служби за власним бажанням, через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, та мають вислугу 10 років і більше, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 25 відсотків місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби.

Зазначеним в абзаці першому цього пункту військовослужбовцям і особам рядового і начальницького складу:

- які звільняються із служби за службовою невідповідністю, у зв'язку із систематичним невиконанням ними умов контракту, у зв'язку з обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, одноразова грошова допомога не виплачується;

– які звільняються із служби повторно, одноразова грошова допомога виплачується за період їх календарної служби з дня останнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої служби, за винятком тих осіб, що при попередньому звільненні не набули право на отримання такої допомоги.

Строк календарної служби для визначення розміру одноразової грошової допомоги обчислюється згідно з пунктами 1 і 2 цієї постанови.

11. Особам, звільненим із служби за віком, станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів без права на пенсію, протягом одного року після звільнення із служби виплачується щомісячна грошова допомога у розмірі окладу за військовим (спеціальним) званням.

Щомісячна грошова допомога виплачується тим особам, що під час служби мали право на отримання окладу за військовим (спеціальним) званням.

Річний строк для виплати щомісячної грошової допомоги особам, зазначеним у абзаці першому цього пункту, обчислюється з дня звільнення їх із служби. Допомога виплачується з дня, що настає за датою, по яку особі нараховано грошове забезпечення при звільненні.

Виплата щомісячної грошової допомоги здійснюється Міністерством оборони, Міністерством надзвичайних ситуацій, МВС, Міністерством транспорту та зв'язку, Державною податковою адміністрацією, Державною прикордонною службою, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації, Державною кримінально-виконавчою службою, Службою безпеки, Службою зовнішньої розвідки, Державною інспекцією техногенної безпеки, Державною службою з надзвичайних ситуацій, Управлінням державної охорони через уповноважені ними органи.

Особам, які в період отримання щомісячної грошової допомоги:

- знову прийняті (призвані) на службу або поновлені на службі (посаді), виплата допомоги припиняється з місяця, що настає за місяцем прийняття (призову) на службу або поновлення на службі (посаді);
- були зареєстровані в установленому порядку в державній службі зайнятості, виплата допомоги припиняється з місяця, що настає за місяцем реєстрації;
- набули право на пенсію, зокрема від органів соціального захисту населення, виплата допомоги припиняється з місяця, що настає за місяцем призначення пенсії. Якщо виплату пенсії припинено відповідно до законодавства протягом одного року після звільнення, виплата допомоги поновлюється з місяця, що настає за місяцем припинення виплати пенсії.

Про прийняття (призов) на службу або поновлення на службі (посаді), реєстрацію в державній службі зайнятості, призначення пенсії особа, якій виплачувалася щомісячна грошова допомога, зобов'язана у тижневий строк повідомити органу, який здійснює її виплату.

У разі смерті особи, якій призначено щомісячну грошову допомогу, її виплата припиняється з місяця, що настає за місяцем, в якому особа померла. Суми допомоги, що недоотримані у зв'язку із смертю особи, виплачуються рівними частинами дружині (чоловіку), дітям, батькам та утриманцям або за спільною згодою одному з них.

12. Членам сім'ї померлих пенсіонерів із числа військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ незалежно від призначення пенсій в разі втрати годувальника, виплачується одноразова грошова допомога: дружині – в розмірі тримісячної пенсії годувальника і на кожного непрацездатного члена сім'ї – у розмірі місячної пенсії годувальника.

При визначенні розміру одноразової грошової допомоги, передбаченої цим пунктом, до членів сім'ї, які мають право на допомогу, належать: дружина незалежно від віку і працездатності, діти, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років, або були на день смерті годувальника вихованцями, учнями, студентами, курсантами та слухачами (крім курсантів і слухачів військових навчальних закладів), стажистами навчальних закладів і не досягли 23-річного віку; батьки, які перебували на утриманні померлого і досягли пенсійного віку: чоловіки – 60 років, жінки – 55 років, або є інвалідами.

13. Непрацюючим пенсіонерам із числа осіб офіцерського складу, прапорщиків, мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членів їхніх сімей виплачується грошова допомога при народженні дитини в порядку і розмірах, встановлених законодавством.

14. Одноразова та щорічна грошова допомога, передбачена і пунктами 10 11 цієї постанови, виплачується Міністерством оборони, Міністерством надзвичайних ситуацій, МВС, Міністерством транспорту та зв'язку, Державною податковою адміністрацією, Державною прикордонною службою, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації, Державною кримінально-виконавчою службою, Службою безпеки, Службою зовнішньої розвідки, Державною інспекцією техногенної безпеки, Державною службою з надзвичайних ситуацій та Управлінням державної охорони за рахунок коштів, виділених у державному бюджеті для їх утримання (за винятком випадків, передбачених абзацом другим цього пункту).

Військовослужбовцям, особам середнього, старшого та вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, державної пожежної охорони, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції, Державної кримінально-виконавчої служби, звільненим із служби безпосередньо з посад, які вони займали в органах державної влади, органах місцевого самоврядування або сформованих ними органах, на підприємствах, в установах, організаціях і у вищих навчальних закладах із залишенням на військовій службі, службі в органах внутрішніх справ, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації, державній пожежній охороні, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі, виплата одноразової грошової допомоги у випадках, передбачених пунктом 10 цієї постанови, здійснюється за рахунок коштів органів, у яких військовослужбовці та зазначені особи працювали.

Одноразова грошова допомога, передбачена пунктом 12 цієї постанови, виплачується за рахунок коштів, виділених у державному бюджеті для пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та членів їх сімей.

15. Дозволити Міністерству оборони, Міністерству внутрішніх справ, Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки на період масового перерахунку пенсій встановлювати працівникам пенсійних служб надбавки до їх посадових окладів в розмірі від 30 до 50 процентів і залучати до цієї роботи необхідну кількість спеціалістів на договірних умовах.

Прем'єр-міністр України
Міністр Кабінету Міністрів України

В. Фокін
В. Пехота

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ПРИЗНАЧЕННЯ І ВИПЛАТИ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ), ІНВАЛІДНОСТІ АБО ЧАСТКОВОЇ ВТРАТИ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ БЕЗ ВСТАНОВЛЕННЯ ІНВАЛІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ТА РЕЗЕРВІСТІВ, ЯКІ ПРИЗВАНІ НА НАВЧАЛЬНІ (АБО ПЕРЕВІРОЧНІ) ТА СПЕЦІАЛЬНІ ЗБОРИ ЧИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ»

Відповідно до пункту 2 статті 16-2 та пункту 9 статті 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» КМ України **постановляє:**

1. Затвердити Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, що додається.

2. Установити, що особам, які до набрання чинності Порядком, затвердженим цією постановою, мають право на отримання одноразової грошової допомоги:

– допомога, що була призначена, виплачується відповідно до Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб, затверджених постановою КМ України від 28 травня 2008 р. № 499 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 39, ст. 1298), Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та інвалідності осіб, звільнених з військової служби, що сталися у 2006 році, затверджених постановою КМ України від 21 лютого 2007 р. № 284 (Офіційний вісник України, 2007 р., № 14, ст. 532), і Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності співробітників кадрового складу розвідувальних органів, затверджених постановою КМ України від 21 листопада 2007 р. № 1331 (Офіційний вісник України, 2007 р., № 89, ст. 3255);

– допомога, що не була призначена, призначається і виплачується в установленому законодавством порядку, що діяло на день виникнення права на отримання такої допомоги.

3. Визнати такими, що втратили чинність, акти КМ України згідно з переліком, що додається.

4. Ця постанова набирає чинності з дня набрання чинності Законом України від 4 липня 2012 р. № 5040-VI «Про внесення змін до деяких законів України з питань соціального захисту військовослужбовців».

Прем'єр-міністр України

М. Азаров

ПОРЯДОК

призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві

1. Цей Порядок визначає механізм призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (далі – одноразова грошова допомога) військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві (далі – військовослужбовець, військовозобов'язаний та резервіст).

2. Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Військовозобов'язані та резервісти вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, служби у військовому резерві, за умов, визначених Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» та указами Президента України.

3. Днем виникнення права на отримання одноразової грошової допомоги є:

- у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста – дата смерті, що зазначена у свідоцтві про смерть;
- у разі встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності – дата, що зазначена у довідці медико-соціальної експертної комісії.

4. Одноразова грошова допомога призначається у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста, якщо смерть настала:

- 1) під час виконання військовослужбовцем обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби;
- 2) у період проходження військовослужбовцем військової служби або внаслідок захворювання чи нещасного випадку, що мали місце в період проходження ним військової служби;
- 3) під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві військовозобов'язаним та резервістом, яких призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори.

5. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується у розмірі 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату загибелі (смерті), рівними частками членам сім'ї, батькам та утриманцям загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста. Якщо одна із зазначених осіб відмовляється від отримання одноразової грошової допомоги, її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання.

Заява про відмову від отримання одноразової грошової допомоги повинна бути нотаріально посвідчена в установленому законодавством порядку.

Члени сім'ї та батьки загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

6. Одноразова грошова допомога призначається і виплачується:

- 1) військовослужбовцю, інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок зазначених причин, у розмірі:
 - 250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи;
 - 200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи;
 - 150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи;
- 2) військовослужбовцю, інвалідність якого настала в період проходження військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби, у розмірі:
 - 120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи;
 - 90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи;
 - 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи;

3) військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному чи резервісту під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження таких зборів, служби у військовому резерві, у розмірі:

- 120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи;
- 90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи;
- 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи.

7. У разі часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності одноразова грошова допомога виплачується залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями, у розмірі, що визначається у відсотках від:

- 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовослужбовцю, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- 50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовослужбовцю строкової військової служби, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- 50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності.

8. Якщо протягом двох років військовослужбовцю, військовозобов'язаному та резервісту після первинного встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності під час повторного огляду буде встановлено згідно з рішенням медико-соціальної експертної комісії вищу групу чи іншу причину інвалідності або більший відсоток втрати працездатності, що дає їм право на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, виплата провадиться з урахуванням раніше виплаченої суми.

9. Граничний розмір одноразової грошової допомоги не повинен перевищувати розміру допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста.

10. Члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого), яким призначається та виплачується одноразова грошова допомога, подають за місцем проходження служби (зборів) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста або уповноваженим структурним підрозділам державних органів, на які покладаються функції щодо підготовки необхідних для призначення пенсії документів (далі – уповноважений орган), такі документи:

- заяву кожного повнолітнього члена сім'ї, батьків та утриманців загиблого (померлого), які мають право на отримання допомоги, а у разі наявності неповнолітніх дітей – іншого з батьків або опікунів чи піклувальників дітей про виплату одноразової грошової допомоги;
- витяг з наказу про виключення загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста із списків особового складу військової частини (підрозділу, органу);
- витяг з особової справи про склад сім'ї військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста, призваного на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві.

До заяви додаються копії:

- документа, що свідчить про причини та обставини загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста, зокрема про те, що вона не пов'язана з вчиненням кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження чи самогубства;
- свідоцтва про смерть військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста;
- свідоцтва про народження військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста – для виплати одноразової грошової допомоги батькам загиблого (померлого);
- свідоцтва про шлюб – для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- довідки органу реєстрації або відповідного житлово-експлуатаційного підприємства, організації чи органу місцевого самоврядування про склад сім'ї військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста;
- сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- свідоцтва про народження дитини – для виплати одноразової грошової допомоги дитині;
- документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, виданого органом доходів і зборів (для фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідний орган доходів і зборів та має відмітку в паспорті громадянина України, – копію сторінки паспорта з такою відміткою);
- рішення районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті, сільської, селищної ради або суду про встановлення над дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки, піклування (у разі здійснення опіки або піклування над дітьми військовослужбовця, військовозобов'язаного та резервіста);
- рішення суду або нотаріально посвідченого правочину, що підтверджуватиме факт перебування заявника на утриманні загиблого (померлого) (надають особи, які не були членами сім'ї загиблого (померлого), але перебували на його утриманні).

11. Військовослужбовець, військовозобов'язаний та резервіст, якому виплачується одноразова грошова допомога у разі настання інвалідності чи втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, подає уповноваженому органу такі документи:

- заяву про виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку з встановленням інвалідності чи часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення групи інвалідності або відсотка втрати працездатності із зазначенням причинного зв'язку інвалідності чи втрати працездатності.

До заяви додаються копії:

- постанови відповідної військово-лікарської комісії щодо встановлення причинного зв'язку поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання;
- документа, що свідчить про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), зокрема про те, що воно не пов'язане із вчиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння, або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження;
- сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, виданого органом доходів і зборів (для фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідний орган доходів і зборів та має відмітку в паспорті громадянина України, – копію сторінки паспорта з такою відміткою).

12. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, військовозобов'язаним та резервістам, яких призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, здійснюється Міноборони,

іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, та іншими органами державної влади, військовими формуваннями та правоохоронними органами, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями, навчальних (або перевірочних) та спеціальних зборів – військовозобов'язаними, проходження служби у військовому резерві – резервістами (далі – розпорядник бюджетних коштів).

13. Керівник уповноваженого органу подає у 15-денний строк з дня реєстрації всіх документів розпорядникові бюджетних коштів висновок щодо виплати одноразової грошової допомоги, до якого додаються документи, зазначені в пунктах 10 і 11 цього Порядку.

Розпорядник бюджетних коштів приймає у місячний строк після надходження зазначених документів рішення про призначення або відмову у призначенні одноразової грошової допомоги і надсилає його разом з документами уповноваженому органу для видання наказу про виплату такої допомоги особам, які звернулися за нею, або у разі відмови для письмового повідомлення заявника із зазначенням мотивів відмови.

14. Одноразова грошова допомога виплачується особі шляхом її перерахування уповноваженим органом на рахунок в установі банку, зазначений одержувачем виплати, або через касу уповноваженого органу.

15. Рішення про відмову у призначенні грошової допомоги може бути оскаржено в установленому порядку.

16. Фінансування витрат, пов'язаних з виплатою одноразової грошової допомоги, здійснюється відповідно до статті 23 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

17. Особам, звільненим з військової служби, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється органом державної влади, який здійснював розрахунок під час звільнення з військової служби.

18. У разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцю, особі, звільненій з військової служби, який (яка) на день отримання інвалідності, визначення ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності або на день його (її) звільнення з військової служби обіймав (обіймала) посаду в державному органі, установі, організації із залишенням на військовій службі, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється за рахунок коштів таких державних органів, установ, організацій, до яких він (вона) був (була) відряджений (відряджена).

У такому самому порядку здійснюється виплата одноразової грошової допомоги особам, які мають право на її отримання у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, якого було відряджено до державного органу, установи, організації із залишенням його на військовій службі.

19. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність чи часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста є наслідком:

- вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
- вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння;
- навмисного спричинення собі тілесного ушкодження чи іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової грошової допомоги.

20. Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється в порядку черговості відповідно до дати подання документів.

ПЕРЕЛІК

актів Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Постанова КМ України від 19 серпня 1992 р. № 488 «Про Умови державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядок виплат їм та членам їх сімей страхових сум» (ЗП України, 1992 р., № 10, ст. 242).
2. Пункт 3 змін та доповнень, що вносяться до деяких рішень Уряду України, затверджених постановою КМ України від 22 березня 1995 р. № 206 (ЗП України, 1995 р., № 6, ст. 146).

3. Пункт 6 змін, що вносяться до актів КМ України, затверджених постановою КМ України від 4 вересня 2003 р. № 1402 (Офіційний вісник України, 2003 р., № 37, ст. 1981).
4. Пункт 3 змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Служби зовнішньої розвідки, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 р. № 726 (Офіційний вісник України, 2006 р., № 22, ст. 1609).
5. Пункт 2 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою КМ України від 29 листопада 2006 р. № 1658 «Деякі питання Державної спеціальної служби транспорту» (Офіційний вісник України, 2006 р., № 48, ст. 3200).

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 5 вересня 2012 р. **№ 832**

**ПРО ПОРЯДОК ТА УМОВИ ПРИЗНАЧЕННЯ І ВИПЛАТИ ОДНОРАЗОВОЇ
ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ), ПОРАНЕННЯ
(КОНТУЗІЇ, ТРАВМИ АБО КАЛІЦТВА) ЧИ ІНВАЛІДНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ТА
ІНВАЛІДНОСТІ ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ОСІБ**

Відповідно до статті 26 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Установити, що призначення і виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців Державної прикордонної служби та інвалідності звільнених з військової служби осіб здійснюється згідно з Порядком та умовами призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб, затвердженими постановою КМ України від 28 травня 2008 р. № 499 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 39, ст. 1298).

2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову КМ України від 14 січня 2009 р. № 10 «Про затвердження Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців Державної прикордонної служби та інвалідності звільнених з військової служби осіб» (Офіційний вісник України, 2009 р., № 3, ст. 83).

Прем'єр-міністр України

М. Азаров

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 28 травня 2008 р. **№ 499**

**ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ТА УМОВ ПРИЗНАЧЕННЯ І ВИПЛАТИ
ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ),
ПОРАНЕННЯ (КОНТУЗІЇ, ТРАВМИ АБО КАЛІЦТВА) ЧИ ІНВАЛІДНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ І РЕЗЕРВІСТІВ,
ПРИЗВАНИХ НА НАВЧАЛЬНІ (АБО ПЕРЕВІРОЧНІ) ТА СПЕЦІАЛЬНІ ЗБОРИ, ТА
ІНВАЛІДНОСТІ ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ЗБОРІВ) ОСІБ**

{Додатково див. Постанови Окружного адміністративного суду міста Києва

№ 2а-5920/09/2670 від 22.10.2009

№ 2а-7205/11/2670 від 08.08.2011}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ

№ 815 від 25.07.2011}

Відповідно до статті 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (2011-12) КМ України **постановляє:**

1. Затвердити Порядок та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб, що додаються.

2. Установити, що призначення і виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб, що сталися після 1 січня 2007 р., здійснюється згідно з Порядком, затвердженим цією постановою.

3. Завершити виплату страхових сум за страховими випадками, що сталися до 1 січня 2007 р., відповідно до Умов державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядку виплат їм та членам їх сімей страхових сум, затверджених постановою КМ України від 19 серпня 1992 р. № 488 (ЗП України, 1992 р., № 10, ст. 242; 1995 р., № 6, ст. 146; Офіційний вісник України, 2003 р., № 37, ст. 1981; 2006 р., № 22, ст. 1609, № 48, ст. 3200), а також одноразової грошової допомоги відповідно до Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та інвалідності осіб, звільнених з військової служби, що сталися у 2006 році, затвердженого постановою КМ України від 21 лютого 2007 р. № 284 (284-2007-п) (Офіційний вісник України, 2007 р., № 14, ст. 532).

Прем'єр-міністр України

Ю. Тимошенко

ПОРЯДОК

та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб

1. У разі загибелі (смерті) під час виконання обов'язків військової служби військовослужбовця, який перебував на кадровій військовій службі або проходив військову службу за контрактом, військовослужбовця строкової військової служби, військовозобов'язаного чи резервіста, призваного на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві сім'ї загиблого (померлого), а в разі її відсутності – його батькам та утриманцям виплачується одноразова грошова допомога:

– сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця строкової служби, а в разі її відсутності – його батькам та утриманцям – у розмірі десятирічного максимального посадового окладу

за першим тарифним розрядом, передбаченим для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом;

- сім'ї загиблого (померлого) військовозобов'язаного чи резервіста, який був призваний на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, а в разі її відсутності – його батькам та утриманцям – у розмірі десятирічного грошового забезпечення зазначеного військовозобов'язаного чи резервіста виходячи з окладу за військовим званням у запасі та максимального окладу за посадою, до якої він був приписаний у запасі;
- сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця, який перебував на кадровій військовій службі або проходив військову службу за контрактом, а в разі її відсутності – його батькам та утриманцям – у розмірі десятирічного грошового забезпечення зазначеного військовослужбовця за останньою посадою, яку він займав на день загибелі (смерті), виходячи з посадового окладу, окладу за військовим званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія), одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

Члени сім'ї, батьки та утриманці визначаються відповідно до Сімейного кодексу України (2947-14).

Одноразова грошова допомога виплачується рівними частками всім особам, які мають право на її одержання. У разі відмови однієї з осіб від одержання одноразової грошової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її одержання.

2. Одноразова грошова допомога виплачується:

- 1) військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової служби), військовозобов'язаним чи резервістам, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, проходять службу у військовому резерві, у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) без встановлення групи інвалідності, заподіяного їм під час виконання обов'язків військової служби, залежно від ступеня втрати працездатності – у розмірі, що визначається у відсотках 20-місячного грошового забезпечення;
- 2) військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової служби) у разі настання інвалідності в період проходження військової служби та особам, звільненим з військової служби, у разі настання інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення з такої служби чи після закінчення зазначеного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період її проходження, – у розмірі:
 - 27-місячного грошового забезпечення - інвалідам I групи;
 - 24-місячного грошового забезпечення - інвалідам II групи;
 - 20-місячного грошового забезпечення - інвалідам III групи,а у разі настання інвалідності внаслідок виконання обов'язків військової служби – у розмірі:
 - 33-місячного грошового забезпечення - інвалідам I групи;
 - 30-місячного грошового забезпечення - інвалідам II групи;
 - 27-місячного грошового забезпечення - інвалідам III групи;

3) військовозобов'язаним чи резервістам, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, проходять службу у військовому резерві, у разі інвалідності, що настала в період проходження зазначених зборів, служби у військовому резерві або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження таких зборів, служби у військовому резерві, залежно від ступеня втрати працездатності – у розмірі, що визначається у відсотках від 12-місячного грошового забезпечення, а у разі настання інвалідності внаслідок виконання обов'язків військової служби залежно від ступеня втрати працездатності – у розмірі, що визначається у відсотках 33-місячного грошового забезпечення;

4) військовослужбовцям строкової служби у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) без встановлення групи інвалідності, заподіяного їм під час проходження військової служби, чи в разі настання інвалідності під час проходження військової служби та особам, звільненим із строкової військової служби, у разі настання інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення з такої служби внаслідок захворювання або нещасного випадку,

що мали місце в період її проходження, залежно від ступеня втрати працездатності – у розмірі, що визначається у відсотках десятирічного грошового забезпечення.

Грошове забезпечення визначається:

- для військовослужбовців строкової служби – за максимальним посадовим окладом за першим тарифним розрядом, передбаченим для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом, на день втрати працездатності, а звільнених із служби – на день звільнення;
- для військовозобов'язаних чи резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, проходять службу у військовому резерві, – за посадою виходячи з окладу за військовим званням у запасі та максимального окладу за посадою, до якої вони були приписані в запасі, на день втрати працездатності;
- для військовослужбовців, які перебувають на кадровій військовій службі або проходять військову службу за контрактом, – за останньою посадою, яку вони займали на день втрати працездатності, а для звільнених з військової служби – на день звільнення виходячи з посадового окладу, окладу за військовим званням, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія), одноразових додаткових видів грошового забезпечення.

У разі встановлення більшого відсотка втрати працездатності або в разі встановлення групи інвалідності, яка дає право на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, виплата провадиться з урахуванням раніше виплаченої суми.

Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється в порядку черговості відповідно до дати подання документів.

3. Особи, яким виплачується одноразова грошова допомога у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) чи в разі настання інвалідності, подають за місцем проходження служби (зборів) або до військового (далі – уповноважений орган) такі документи:

- заяву про виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку з пораненням (контузією, травмою або каліцтвом) чи настанням інвалідності;
- довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення відсотка втрати працездатності та рішення відповідної військово-медичної установи щодо визнання поранення (контузії, травми або каліцтва);
- копію документа, що свідчить про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), зокрема про те, що воно не пов'язане з вчиненням особою злочину чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння або навмисного заподіяння собі тілесного ушкодження;
- довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення групи інвалідності;
- копію сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера.

4. Особи, яким виплачується одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста, подають до уповноваженого органу такі документи:

- заяви кожного повнолітнього члена сім'ї, а в разі наявності неповнолітніх дітей – іншого з батьків або опікунів чи піклувальників дітей про виплату одноразової грошової допомоги;
- витяг з наказу про виключення загиблого (померлого) під час виконання обов'язків військової служби військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста із списків особового складу військової частини (підрозділу, органу);
- копію документа, що свідчить про причини та обставини загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста, зокрема про те, що вона не пов'язана з вчиненням ним злочину чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння або навмисного заподіяння собі тілесного ушкодження;
- копію свідоцтва про смерть військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста;
- довідку органу реєстрації або відповідного житлово-експлуатаційного підприємства, організації чи органу місцевого самоврядування про склад сім'ї військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста;

- копію свідоцтва про народження військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста – для виплати одноразової грошової допомоги батькам у разі відсутності сім'ї у загиблого (померлого) та окремого проживання батьків;
- документи, що підтверджують факт перебування особи на утриманні військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста, – для виплати одноразової грошової допомоги утриманцям у разі відсутності сім'ї у загиблого (померлого);
- копію свідоцтва про народження дитини – для виплати одноразової грошової допомоги дитині;
- копію свідоцтва про шлюб - для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- копії сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- копії довідок про присвоєння ідентифікаційного номера всіх повнолітніх членів сім'ї;
- копію посвідчення про призначення особи опікуном чи піклувальником (у разі здійснення опіки чи піклування над дітьми військовослужбовця, військовозобов'язаного чи резервіста).

5. Копії документів завіряються в установленому порядку керівником уповноваженого органу.

6. Якщо особа одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги з підстав, передбачених статтею 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (2011-12), та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, установлених іншими законами, виплата відповідних грошових сум здійснюється за однією з підстав за вибором особи, яка має право на отримання таких виплат.

7. Керівник уповноваженого органу подає в 15-денний строк з дня реєстрації документів головному розпорядникові бюджетних коштів висновок щодо можливості виплати одноразової грошової допомоги, до якого додаються документи, зазначені в пунктах 3 і 4 цього Порядку.

Головний розпорядник коштів приймає у місячний строк після надходження зазначених документів на їх підставі рішення про призначення одноразової грошової допомоги і надсилає його разом з документами уповноваженому органу для видання наказу про виплату такої допомоги особам, які звернулися за нею, або в разі відмови для письмового повідомлення заявника із зазначенням мотивів відмови.

Одноразова грошова допомога виплачується особі шляхом її перерахування уповноваженим органом на рахунок в установі банку, зазначений одержувачем виплати, або через касу уповноваженого органу.

8. Військовослужбовець, військовозобов'язаний чи резервіст вважається таким, що виконує обов'язки військової служби відповідно до законодавства.

9. Фінансування витрат, пов'язаних з виплатою одноразової грошової допомоги, здійснюється відповідно до статті 23 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (2011-12).

Виплата одноразової грошової допомоги не провадиться, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність сталися у зв'язку з вчиненням військовослужбовцем, військовозобов'язаним чи резервістом злочину чи адміністративного правопорушення або є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння або навмисного заподіяння собі тілесного ушкодження.

Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється у разі смерті (загибелі) військовослужбовців, які на день загибелі (смерті) займали посади в державних органах, установах і організаціях із залишенням на військовій службі, – членам сім'ї, батькам та утриманцям, а у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) – військовослужбовцям, які проходять військову службу на цих посадах, та особам, звільненим з військової служби безпосередньо з цих посад, за рахунок коштів органів, з яких вони були відряджені.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 21 лютого 2007 р. **N 284**

**ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ТА УМОВ ПРИЗНАЧЕННЯ І ВИПЛАТИ
ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ), КАЛІЦТВА
АБО ІНВАЛІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ІНВАЛІДНОСТІ ОСІБ,
ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ЩО СТАЛИСЯ У 2006 РОЦІ**

Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та інвалідності осіб, звільнених з військової служби, що сталися у 2006 році, що додаються.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

ПОРЯДОК

та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та інвалідності осіб, звільнених з військової служби, що сталися у 2006 році

1. Одноразова грошова допомога (далі – грошова допомога) призначається та виплачується у разі загибелі (смерті) під час виконання обов'язків військової служби військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) Збройних Сил, інших військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту членам їх сімей або утриманцям у розмірі десятирічного грошового забезпечення загиблого (померлого) військовослужбовця за останньою посадою.

Право на одержання грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовців мають особи, визначені статтями 30 і 31 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (2262-12), з урахуванням того, що батьки, діти та дружина (чоловік) мають право на її одержання незалежно від віку та того, працездатні вони чи ні. Грошова допомога виплачується рівними частками всім особам, які мають право на її одержання. У разі відмови однієї з осіб від одержання грошової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її одержання.

2. Грошова допомога виплачується:

- 1) військовослужбовцям (у разі заподіяння їм під час виконання обов'язків військової служби каліцтва без встановлення групи інвалідності) у розмірі 36-місячного грошового забезпечення;
- 2) військовослужбовцям (у разі настання інвалідності в період проходження військової служби) та особам, звільненим з військової служби (у разі настання інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення з військової служби чи внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження військової служби, незалежно від строку, що минув після звільнення з військової служби), у розмірі:
 - 48-місячного грошового забезпечення – інвалідам I групи;
 - 42-місячного грошового забезпечення – інвалідам II групи;
 - 36-місячного грошового забезпечення – інвалідам III групи;
- 3) військовослужбовцям та особам, звільненим з військової служби, у разі настання інвалідності внаслідок виконання обов'язків військової служби у розмірі:
 - 60-місячного грошового забезпечення – інвалідам I групи;
 - 54-місячного грошового забезпечення – інвалідам II групи;
 - 48-місячного грошового забезпечення – інвалідам III групи.

3. Розмір грошової допомоги визначається відповідно до грошового забезпечення (посадового окладу, окладу за військове звання, відсоткової надбавки за вислугу років та 100-відсоткової надбавки, передбаченої Указами Президента України від 4 жовтня 1996 р. N 925 та від 23 лютого 2002 р. N 173 і постановою КМ України від 22 травня 2000 р. N 829 за останньою посадою, яку військовослужбовець займав на день втрати працездатності, а особа, звільнена з військової служби, – на день звільнення.

У разі встановлення групи інвалідності, яка дає право на отримання грошової допомоги у більшому розмірі, її виплата провадиться з урахуванням раніше виплаченої суми.

4. Для призначення та виплати грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовця члени його сім'ї або утриманці подають до військової частини, закладу, установи або організації (далі – військова частина) за місцем проходження служби військовослужбовця такі документи:

- заяву від кожного повнолітнього члена сім'ї, а у разі наявності неповнолітніх дітей – від іншого з батьків або опікунів чи піклувальників про виплату грошової допомоги;
- витяг з наказу про виключення загиблого (померлого) військовослужбовця із списків особового складу Збройних Сил, інших військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту;
- копію документа, що свідчить про обставини загибелі (смерті) військовослужбовця;
- копію свідоцтва про смерть військовослужбовця;
- копію свідоцтва про народження військовослужбовця – для виплати грошової допомоги батькам;
- копію свідоцтва про шлюб військовослужбовця – для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- копію свідоцтва про народження дитини – для виплати грошової допомоги дітям;
- копію сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я і по батькові та місце реєстрації;
- копію посвідчення про призначення особи опікуном чи піклувальником (у разі встановлення опіки чи піклування над дітьми військовослужбовця);
- довідку від кожного повнолітнього члена сім'ї, а у разі наявності неповнолітніх дітей від іншого з батьків або опікунів чи піклувальників про те, що їм не провадилися інші передбачені законами України виплати у разі загибелі (смерті) військовослужбовця.

5. Для призначення та виплати грошової допомоги у разі заподіяння каліцтва чи настання інвалідності військовослужбовця або особа, звільнена з військової служби, подає до військової частини, в якій проходить чи проходила військову службу, або її правонаступника такі документи:

- заяву про виплату грошової допомоги у зв'язку із заподіянням каліцтва чи настанням інвалідності;
- довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення групи інвалідності або рішення відповідної військово-медичної установи про визнання заподіяння каліцтва;
- довідку про те, що їм не провадилися інші передбачені законами України виплати у разі заподіяння каліцтва або настання інвалідності військовослужбовця та інвалідності особи, звільненої з військової служби;
- копію сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я і по батькові та місце реєстрації.

6. Копії документів, які подаються для призначення та виплати грошової допомоги, завіряються в установленому порядку командиром військової частини.

7. Військовослужбовці вважаються такими, що виконували обов'язки військової служби за умов, визначених частиною третьою статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» (2232-12).

8. За наявності права на грошову допомогу та інші передбачені законами України виплати у зв'язку із загибеллю (смертю), заподіянням каліцтва або настанням інвалідності військовослужбовця та інвалідності особи, звільненої з військової служби, члени сім'ї або утриманці загиблого (померлого) військовослужбовця, військовослужбовець та особа, звільнена з військової служби, мають право лише на одну з них.

9. Військова частина подає головному розпорядникові коштів висновок щодо можливості виплати грошової допомоги, до якого додаються документи, зазначені в пунктах 4 і 5 цього Порядку, а у разі заподіяння каліцтва військовослужбовцю чи його загибелі (смерті) – також копію висновку розслідування за цим фактом.

Головний розпорядник коштів приймає на підставі зазначених документів рішення про призначення грошової допомоги і надсилає його разом з цими документами до військової частини для видання наказу про виплату грошової допомоги.

Виплата грошової допомоги особам, які мають на неї право, провадиться шляхом її перерахування військовою частиною на рахунок в установі банку, відкритий одержувачем виплати.

10. Грошова допомога не виплачується, якщо загибель (смерть), каліцтво чи інвалідність:
- настали у зв'язку з вчиненням військовослужбовцем навмисного злочину або є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
 - є наслідком навмисного заподіяння військовослужбовцем собі тілесного ушкодження.

11. Виплата грошової допомоги провадиться згідно з цим Порядком за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на утримання Збройних Сил, інших військових формувань, а також правоохоронних органів спец. призначення та Державної спеціальної служби транспорту.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 21 листопада 2007 р. **N 1331**

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ТА УМОВ ВИПЛАТИ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ), ПОРАНЕННЯ (КОНТУЗІЇ, ТРАВМИ АБО КАЛІЦТВА) ЧИ ІНВАЛІДНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ КАДРОВОГО СКЛАДУ РОЗВІДУВАЛЬНИХ ОРГАНІВ

*{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
N 868 від 19.09.2012}*

Відповідно до статті 21 Закону України «Про розвідувальні органи України» (2331-14) КМ України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності співробітників кадрового складу розвідувальних органів, що додається.

2. Установити, що:

- за випадками, що сталися включно до 31 грудня 2007 р., сума грошової допомоги обчислюється з посадового окладу, окладу за військовим званням, відсоткової надбавки за вислугу років та щомісячної надбавки у розмірі 100 відсотків грошового забезпечення (окладів грошового забезпечення та надбавки за вислугу років) згідно із законодавством за останньою посадою, яку співробітник кадрового складу займав на день втрати працездатності, а особа, звільнена з військової служби, - на день звільнення;
- порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, які не належать до кадрового складу розвідувальних органів, визначаються на загальних підставах.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

ПОРЯДОК

та умови виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності співробітників кадрового складу розвідувальних органів

1. Цей Порядок визначає умови та механізм виплати одноразової грошової допомоги (далі – грошова допомога) у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва), що сталися під час виконання службових обов'язків, чи інвалідності співробітників кадрового складу розвідувального органу, а також колишніх співробітників підрозділів Міністерства оборони України, Служби національної безпеки України, Служби безпеки України, Прикордонних військ України, на які покладалося провадження розвідувальної діяльності до набрання чинності Законом України «Про розвідувальні органи України» (2331-14), перелік яких визначається відповідно Міноборони, Службою зовнішньої розвідки, Адміністрацією Держприкордонслужби за погодженням з Мінфіном (далі – співробітники кадрового складу), в період проходження служби або не пізніше ніж через три місяці після звільнення із служби чи після закінчення цього строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження служби та пов'язані з виконанням службових обов'язків.

2. У разі загибелі (смерті) співробітника кадрового складу під час виконання службових обов'язків грошова допомога виплачується сім'ї загиблого (померлого), а в разі її відсутності –

батькам та утриманцям у розмірі десятирічного грошового забезпечення (заробітку) загиблого (померлого) за останньою посадою, яку він займав на день настання події.

Особи, які мають право на одержання грошової допомоги у разі загибелі (смерті) співробітника кадрового складу під час виконання службових обов'язків, визначаються відповідно до законодавства.

Грошова допомога виплачується рівними частками усім особам, які мають право на її одержання. У разі відмови однієї з осіб від грошової допомоги її частка рівномірно розподіляється між іншими особами, які мають право на одержання такої допомоги.

3. Грошова допомога виплачується співробітникам кадрового складу в разі:

1) поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного під час виконання службових обов'язків (без встановлення групи інвалідності), у розмірі, що визначається залежно від ступеня втрати працездатності у відсотковому відношенні до 36-місячного грошового забезпечення (заробітку);

2) інвалідності, що настала в період проходження служби або не пізніше ніж через три місяці після звільнення із служби, у розмірі:

- 48-місячного грошового забезпечення (заробітку) – інвалідам I групи;
- 42-місячного грошового забезпечення (заробітку) – інвалідам II групи;
- 36-місячного грошового забезпечення (заробітку) – інвалідам III групи;

3) інвалідності, що настала в період проходження служби або не пізніше ніж через три місяці після звільнення із служби внаслідок захворювання або нещасного випадку, пов'язаного з виконанням службових обов'язків, чи інвалідності, що настала після закінчення цього строку, після звільнення із служби внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження служби та пов'язані з виконанням службових обов'язків, у розмірі:

- 60-місячного грошового забезпечення (заробітку) – інвалідам I групи;
- 54-місячного грошового забезпечення (заробітку) – інвалідам II групи;
- 48-місячного грошового забезпечення (заробітку) – інвалідам III групи.

У разі встановлення групи інвалідності, яка дає право на отримання грошової допомоги у більшому розмірі, вона виплачується з урахуванням раніше виплаченої суми.

4. Сума грошової допомоги обчислюється з посадового окладу за останньою посадою, яку співробітник кадрового складу займав на день втрати працездатності, а особа, звільнена з військової служби, – на день звільнення.

5. Розмір заробітку службовця кадрового складу для обчислення суми грошової допомоги визначається виходячи з посадового окладу за останньою посадою, яку він займав на день втрати працездатності а особи, звільненої з державної служби, – на день звільнення.

6. Сума грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності службовця кадрового складу членам сім'ї, батькам, утриманцям загиблого (померлого) службовця, службовцю кадрового складу чи особі, звільненій з державної служби, зменшується на суму, виплачену Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань за такими випадками.

7. Для виплати грошової допомоги у разі загибелі (смерті) співробітника кадрового складу члени його сім'ї, а в разі їх відсутності – батьки та утриманці подають установі, закладу, організації або військовій частині (далі – установа) за останнім місцем проходження служби:

- заяву від кожного повнолітнього члена сім'ї, а у разі наявності неповнолітніх дітей – від іншого з батьків дитини, опікунів чи піклувальників, кожного з батьків та утриманців загиблого (померлого) про виплату грошової допомоги;
- копію документа про обставини загибелі (смерті);
- копію свідоцтва про смерть;
- довідку, видану Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань або його територіальними органами, про здійснені виплати у зв'язку з нещасним випадком у разі загибелі (смерті) службовця кадрового складу;
- копію свідоцтва про шлюб – для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- копії свідоцтва про народження дітей – для виплати грошової допомоги дітям;
- копію свідоцтва про народження – для виплати грошової допомоги батькам;

- документи, що підтверджують факт перебування особи на утриманні загиблого (померлого) співробітника кадрового складу, – для виплати грошової допомоги утриманцям;
- копію сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я і по батькові та місце реєстрації;
- копію посвідчення про призначення особи опікуном чи піклувальником у разі встановлення опіки чи піклування над дітьми співробітника кадрового складу;
- копію ідентифікаційного номера.

8. Для виплати грошової допомоги у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності співробітник кадрового складу або особа, звільнена із служби, подає установі за останнім місцем проходження служби:

- заяву про виплату грошової допомоги у разі поранення (контузії травми або каліцтва) чи інвалідності;
- копію довідки медико-соціальної експертної комісії про встановлення групи інвалідності або ступеня втрати працездатності у разі поранення (контузії, травми або каліцтва);
- довідку, видану Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань або його територіальними органами, про здійснені виплати у зв'язку з нещасним випадком у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності службовця кадрового складу;
- копію сторінок паспорта з даними про прізвище, ім'я і по батькові та місце реєстрації;
- копію ідентифікаційного номера.

9. Копії документів, які подаються для призначення та виплати грошової допомоги, завіряються в установленому порядку.

10. Військовослужбовці кадрового складу вважаються такими, що виконували обов'язки військової служби за умов, визначених частиною третьою статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (2232-12).

11. Службовці кадрового складу вважаються такими, що виконували службові обов'язки під час провадження ними професійної діяльності у період проходження державної служби у межах посадових обов'язків, передбачених нормативно-правовими актами та трудовим договором (контрактом) і пов'язаних з виконанням покладених на розвідувальний орган завдань.

12. За наявності права на грошову допомогу та інші передбачені законами України виплати у зв'язку із загибеллю (смертю), пораненням (контузією, травмою або каліцтвом) чи інвалідністю членам сім'ї, батькам або утриманцям загиблого (померлого) співробітника кадрового складу, співробітнику кадрового складу і особі, звільненій із служби, виплачується лише одна з них, якщо інше не передбачено цим Порядком.

13. Установа, до якої надійшли документи на виплату грошової допомоги, подає керівникові розвідувального органу висновок про можливість її виплати, до якого додаються документи, зазначені в пунктах 7 і 8 цього Порядку, а у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності співробітника кадрового складу або особи, звільненої із служби (у випадках, за якими згідно із законодавством необхідне проведення розслідування) – також копію висновку розслідування за цим фактом.

На підставі зазначених документів керівник розвідувального органу приймає рішення про призначення грошової допомоги і видає наказ про її виплату.

Грошова допомога виплачується через касу установи або перераховується на рахунок одержувача виплати, відкритий в установі банку.

14. Грошова допомога не виплачується у разі, коли загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво) чи інвалідність настали:

- у зв'язку з вчиненням співробітником кадрового складу кримінального чи адміністративного правопорушення або учинення дії у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- унаслідок вчинення співробітником кадрового складу самогубства чи умисного заподіяння собі тілесного ушкодження;
- унаслідок шкоди, яку співробітник кадрового складу заподіяв собі джерелом підвищеної небезпеки у разі, коли він особисто на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) або без неї володів транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 5 квітня 2012 р. № 321

**ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНІЧНИМИ ТА
ІНШИМИ ЗАСОБАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ІНВАЛІДІВ, ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ ТА
ІНШИХ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ НАСЕЛЕННЯ, ПЕРЕЛІКУ ТАКИХ ЗАСОБІВ**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ:

№ 1085 від 28.11.2012

№ 306 від 06.08.2014

№ 374 від 11.08.2014}

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити:

- порядок забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, що додається;
- перелік технічних та інших засобів реабілітації для інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, згідно з додатком.

2. Внести до постанови КМ України від 13 березня 2002 р. № 288 «Про затвердження переліків центральних органів виконавчої влади, на які покладаються функції технічного регулювання у визначених сферах діяльності та розроблення технічних регламентів» (Офіційний вісник України, 2002 р., № 11, ст. 521) такі зміни:

- перелік центральних органів виконавчої влади, на які покладається розроблення технічних регламентів, затверджений зазначеною постановою, доповнити позицією «Мінсоцполітики»;
- перелік центральних органів виконавчої влади, на які покладаються функції технічного регулювання у визначених сферах діяльності, затверджений зазначеною постановою, доповнити такою позицією: «Мінсоцполітики технічні та інші засоби реабілітації».

3. Визнати такими, що втратили чинність, постанови КМ України згідно з переліком, що додається.

Прем'єр-міністр України

М. Азаров

ПОРЯДОК
забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів
та інших окремих категорій населення

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Цей Порядок визначає механізм:

- безоплатного забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації;
- безготівкового перерахування коштів підприємствам, що виконали індивідуальні заявки інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення на виготовлення технічних та інших засобів реабілітації, надання послуг з їх ремонту.

Дія цього Порядку не поширюється на осіб, інвалідність яких пов'язана з трудовим каліцтвом, що настало внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.

Особи, інвалідність яких пов'язана з трудовим каліцтвом, що настало внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а ті, що не підлягають забезпеченню технічними та іншими засобами реабілітації за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, – згідно з цим Порядком на підставі довідки територіального відділення Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань про відмову у забезпеченні зазначеними засобами.

2. До технічних та інших засобів реабілітації, якими забезпечуються інваліди, діти-інваліди та інші окремі категорії населення через структурні підрозділи соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих

органів міських, районних у містах (крім мм. Києва та Севастополя) рад (далі – органи соціального захисту населення), належать:

- протезно-ортопедичні вироби, в тому числі ортопедичне взуття;
- спеціальні засоби для самообслуговування та догляду;
- засоби для пересування;
- допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому;
- меблі та оснащення;
- спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією.

Інваліди та діти-інваліди забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації відповідно до індивідуальної програми реабілітації (далі – індивідуальна програма). Зазначеними засобами (крім засобів для пересування) забезпечуються також діти віком до 18 років з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату (далі – діти віком до 18 років).

Ветерани військової служби, ветерани органів внутрішніх справ і ветерани державної пожежної охорони забезпечуються протезно-ортопедичними виробами.

Жінки після мастектомії, секторальної резекції молочної залози, квадрантектомії та з вродженими вадами молочних залоз забезпечуються протезами молочних залоз, ліфами для їх кріплення, ортезами на верхні кінцівки, зокрема компресійними рукавами.

Особи похилого віку забезпечуються протезами верхніх та нижніх кінцівок, спеціальними засобами для самообслуговування та догляду, які є обов'язковими для застосування у разі забезпечення такими протезами.

Військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці та працівники МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, інших утворених відповідно до законів військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і безпосередньо брали участь в АТО, забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних із запобіганням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) та перебували безпосередньо в районах проведення АТО, а також працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та безпосередньо брали участь в АТО в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством, а також мирні громадяни, які проживали в районах проведення АТО, за умови, якщо такими особами не вчинено кримінальних правопорушень (далі – постраждалі внаслідок АТО), забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації незалежно від встановлення їм інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій чи висновків лікарсько-консультативних комісій лікувально-профілактичних закладів.

3. Інваліди, діти-інваліди, діти віком до 18 років, а також ветерани військової служби, ветерани органів внутрішніх справ і ветерани державної пожежної охорони, особи похилого віку, жінки після мастектомії, постраждалі внаслідок АТО та з вродженими вадами молочних залоз, постраждалі внаслідок АТО (далі – інші особи) мають право на безоплатне забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації відповідно до Законів України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону дитинства», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про загальну середню освіту» і «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні».

4. Інваліди, діти-інваліди, інші особи забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації без права їх продажу, дарування і передачі протягом строку, на який видається такий засіб.

5. Технічні та інші засоби реабілітації, призначені для безоплатного забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб за рахунок коштів державного бюджету, виготовляються, постачаються і ремонтуються підприємствами, які відповідають кваліфікаційним вимогам, установленим Мінсоцполітики (далі – підприємства).

Перелік підприємств визначається зазначеним Міністерством.

6. Днем отримання технічного та іншого засобу реабілітації вважається день видачі його у користування інвалідові, дитині-інваліду, іншій особі, їх законним представникам, а у

разі надсилання поштою – день, наведений у повідомленні про його вручення. Зазначена дата вноситься до централізованого банку даних з проблем інвалідності (далі – банк даних).

7. Медичні показання до забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації визначають для:

- інвалідів – медико-соціальні експертні комісії (далі – МСЕК) з оформленням індивідуальної програми;
- дітей-інвалідів та інших осіб, за виключенням постраждалих внаслідок АТО, яким не встановлено інвалідність, – лікарсько-консультативні комісії лікувально-профілактичних закладів (далі – ЛКК) або клініки Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності (далі – клініка УкрНДІпротезування) з оформленням відповідного висновку;
- дітей-інвалідів, які досягли шестирічного віку (для забезпечення кріслами колісними, які керуються супроводжуючою особою, з приводом, який приводиться в рух електричним двигуном; кріслами колісними з електричним приводом та ручним керуванням на задні колеса; кріслами колісними з електричним приводом та сервокеруванням на задні колеса), та з 14 років (для забезпечення кріслами колісними з електричним приводом та ручним керуванням на передні колеса (дорожні); кріслами колісними з електричним приводом та сервокеруванням на передні колеса (дорожні) – ЛКК з оформленням відповідного висновку;
- постраждалих внаслідок АТО, яким не встановлено інвалідність, – військово-лікарські комісії (далі – ВЛК) з оформленням відповідного рішення чи ЛКК з оформленням відповідного висновку.

Медичні показання визначаються на підставі переліку діагнозів відповідно до класифікаційних шифрів зазначених засобів, що затверджується Мінсоцполітики разом з МОЗ.

8. Підставою для забезпечення інвалідів по слуху та дітей-інвалідів по слуху мобільними телефонами є висновок відповідно МСЕК або ЛКК, що підтверджує інвалідність по слуху.

Інваліди по слуху та діти-інваліди по слуху віком від 7 років забезпечуються мобільними телефонами для письмового спілкування. Для інвалідів по слуху старше 60 років мобільні телефони повинні бути обладнані викликом “SOS”.

9. Інваліди I і II групи по зору та діти-інваліди по зору віком від 14 років забезпечуються годинниками (електронними – діти віком від 6 років), аудіоплеєрами.

Інваліди I групи по зору та діти-інваліди по зору віком від 6 років забезпечуються палицями тактильними. Підставою для забезпечення інвалідів по зору та дітей-інвалідів по зору засобами реабілітації, зазначеними у цьому пункті, є висновок відповідно МСЕК або ЛКК, що підтверджує інвалідність по зору.

10. На підставі висновку МСЕК, що підтверджує інвалідність по зору, забезпечуються диктофонами інваліди I і II групи по зору з числа студентів та слухачів навчальних закладів I-IV рівня акредитації, осіб, які працюють на посадах керівників та їх заступників, а також юристів, журналістів, педагогів. Інші спеціалісти можуть бути забезпечені диктофонами за наявності такого висновку та рішення комісії, утвореної Міністерством соціальної політики АР Крим, структурних підрозділів соціального захисту населення обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, до складу якої входить представник громадської організації інвалідів по зору.

11. Позачергово забезпечуються магнітофонами інваліди I і II групи по зору, які є постійними відвідувачами бібліотеки.

12. Ліжками з ручним регулюванням або з електричним приводом та протипролежневими матрацами забезпечуються інваліди, постраждалі внаслідок АТО та діти-інваліди з числа постійно лежачих, що підтверджується відповідним записом в індивідуальній програмі чи висновком ЛКК, рішенням ВЛК. Інваліди, постраждалі внаслідок АТО та діти-інваліди (з числа постійно лежачих), які забезпечуються протипролежневими матрацами, не забезпечуються протипролежневими подушками.

13. Першочергово забезпечуються технічними та іншими засобами реабілітації діти-інваліди, позачергово – інваліди, постраждалі внаслідок АТО та жінки після мастектомії, секторальної резекції молочної залози, квадрантектомії, з вродженими вадами молочних залоз у разі первинного протезування.

Інваліди, постраждалі внаслідок АТО та діти-інваліди пріоритетно забезпечуються взуттям на протези нижніх кінцівок, взуттям на ортези (апарати, татори) нижніх кінцівок та ортопедичним взуттям при таких патологіях нижніх кінцівок:

- різко виражена деформація стопи – варусна, вальгусна (з (або без) розпластаністю переднього відділу стопи, відхиленням першого пальця III-IV ступеня), наявність молоткоподібних пальців;
- різниця у довжині нижніх кінцівок більш як 3 см – для дорослих, більш як 2 см – для дітей;
- слоновість, набряки внаслідок хронічного лімфостазу нижніх кінцівок, гігантизм (за умови наявності перевищення співвідношення обхвату в пучковій частині стопи (перетин 0,72/0,68) над довжиною стопи (L) більш як 20 міліметрів та перевищення параметрів обхвату гомілки більш як 400 мм – для взуття для дітей та більш як 500 міліметрів – для взуття для дорослих);
- вроджена клишоногість і плосковальгусна установка стоп у дітей II-III ступеня;
- неврологічні захворювання, що призводять до деформації стоп та суглобів усіх видів деформації;
- облітеруючий ендартеріт (атеросклероз) однієї або двох ніг III ступеня за наявності трофічних виразок;
- ампутація стопи за Лісфранком, Шопаром, Горанжо;
- різниця у довжині стоп (2 сантиметри і більше);
- деформація стопи, що потребує виготовлення взуття на індивідуальному ортопедичному копилі (за гіпсовим зліпком або ортопедичному копилі, припасованому до індивідуальних вимог пацієнта);
- падаюча стопа.

14. У разі коли інвалід, дитина-інвалід, інша особа своєчасно не звернулися із заявою про заміну технічного та іншого засобів реабілітації, строк експлуатації яких закінчився, зазначені засоби за пропущений період не видаються.

ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ

15. Облік інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб, які мають право на безоплатне забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації (далі – облік), ведуть органи соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання осіб.

Орган соціального захисту населення має право взяти на облік в установленому Мінсоцполітики порядку інваліда, дитину-інваліда, іншу особу за їх фактичним місцем проживання, перебування.

16. Для взяття на облік інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законні представники подають органу соціального захисту населення заяву за формою, затвердженою Мінсоцполітики (далі – заява про взяття на облік).

Разом із заявою про взяття на облік пред'являються такі документи інваліда, дитини-інваліда, іншої особи:

- паспорт або свідоцтво про народження (для дітей віком до 16 років);
- висновок МСЕК про встановлення інвалідності для інвалідів (для дітей-інвалідів – висновок ЛКК) у разі, коли особа вперше звертається до органів соціального захисту населення або змінюється група і причина інвалідності;
- індивідуальна програма (для інваліда та дитини-інваліда) або висновок ЛКК (для інших осіб, інвалідів, група інвалідності яких встановлена до 1 січня 2007 р. як безстрокова або строк дії якої не закінчився), містить показання для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації (індивідуальна програма не пред'являється інвалідами для забезпечення спеціальними засобами для орієнтування, спілкування та обміну інформацією у випадках, передбачених пунктами 8-10 цього Порядку);
- рішення ВЛК чи висновок ЛКК для постраждалих внаслідок АТО, яким не встановлено інвалідність;
- довідка з органів внутрішніх справ про невчинення кримінальних правопорушень (для постраждалих внаслідок АТО з числа мирних громадян, які проживали в районах проведення АТО а яким не встановлено інвалідність);

- висновок експерта за результатами судово-медичної експертизи (для постраждалих внаслідок АТО з числа мирних громадян, які проживали в районах проведення АТО та яким не встановлено інвалідність);
- довідка, що підтверджує місце проживання/перебування безпосередньо в районах проведення АТО, видана уповноваженим органом за місцем проживання (для постраждалих внаслідок АТО з числа мирних громадян, які проживали в районах проведення АТО та яким не встановлено інвалідність);
- витяг з наказу командира військової частини (начальника територіального підрозділу) або довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), видана командиром військової частини (начальником територіального підрозділу), з відомостями про участь в АТО (для військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців та працівників МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, інших утворених відповідно до законів військових формувань, яким не встановлено інвалідність);
- довідка з місця роботи (для працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися та безпосередньо брали участь в АТО в районах її проведення, яким не встановлено інвалідність);
- довідка з місця роботи, служби або навчання інваліда та іншої особи (для осіб, які працюють, служать, навчаються);
- посвідчення про взяття на облік (для бездомних осіб);
- копія документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, у якому зазначено реєстраційний номер облікової картки платника податків, або копія сторінки паспорта громадянина України з відміткою про наявність права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта (для осіб, які через релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті);
- довідка про реєстрацію місця проживання для дітей, у тому числі дітей-інвалідів, віком до 16 років, та осіб, паспорти яких не містять відомостей про реєстрацію місця проживання (крім бездомних осіб);
- посвідчення, яке підтверджує право особи на пільги (для ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і ветеранів державної пожежної охорони).

Законний представник інваліда, дитини-інваліда, іншої особи подає документи, що підтверджують його особу та повноваження.

Для взяття на облік інвалідів по зору, слуху з числа членів УТОС, УТОГ до органу соціального захисту населення із зазначеними документами та копією членського квитка за бажанням інваліда може звернутися керівник первинної організації відповідного товариства, який повинен мати при собі документи, що підтверджують його особу та повноваження.

16-1. Якщо в інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, які переселилися з тимчасово окупованої території чи районів проведення АТО, або їх законних представників відсутні документи, передбачені пунктом 16 цього Порядку, орган соціального захисту населення перевіряє дані про інваліда, дитину-інваліда, іншу особу у банку даних, а за відсутності їх у банку даних – надсилає запит до відповідних органів щодо витребування необхідних документів за зареєстрованим місцем проживання або місцем перебування інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, які переселилися з районів проведення АТО, а у разі переселення таких осіб з тимчасово окупованої території сприяє в отриманні за місцем фактичного проживання (перебування):

- 1) висновку МСЕК про встановлення інвалідності для інвалідів (для дітей-інвалідів – висновок ЛКК) та індивідуальної програми – у відповідних закладах охорони здоров'я;
- 2) копії документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, – у відповідних контролюючих органах.

17. Дані, що містяться в зазначених у пункті 16 цього Порядку документах, вносяться інвалідом, іншою особою або їх законним представником, законним представником дитини-

інваліда, керівником первинної організації УТОС, УТОГ до заяви про взяття на облік, після чого працівник органу соціального захисту населення звіряє їх з пред'явленими документами, з яких робить копії.

Інваліди, інші особи або їх законні представники, законні представники дітей-інвалідів, керівники первинної організації УТОС, УТОГ відповідальні за достовірність даних, що містяться у пред'явлених документах.

Подання документів, що містять завідомо неправдиві дані, є підставою для відмови інвалідові, дитині-інваліду, іншій особі у взятті на облік.

Працівники органу соціального захисту населення відповідальні за нерозголошення даних щодо забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб технічними та іншими засобами реабілітації.

Взяття на облік інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб, які перебувають на повному державному утриманні, під вартою або у місцях позбавлення волі, закладах соціального захисту для бездомних осіб і центрах соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, здійснюється на підставі документів, зазначених у пункті 16 цього Порядку, за зверненням керівника відповідного закладу (установи) до органів соціального захисту населення.

18. Заява про взяття на облік реєструється працівником органу соціального захисту населення у журналі, що ведеться за формою, затвердженою Мінсоцполітики (далі – журнал реєстрації).

19. Орган соціального захисту населення на підставі документів, зазначених у пункті 16 цього Порядку:

- формує особову справу інваліда, дитини-інваліда, іншої особи щодо забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації (далі – особова справа);
- заповнює картку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації за формою, затвердженою Мінсоцполітики (далі – картка);
- вносить особисті дані інваліда, дитини-інваліда, іншої особи до банку даних;
- видає інваліду, дитині-інваліду, іншій особі роздруковане направлення на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації у разі, коли:
 - інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник вперше звернувся щодо забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
 - інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник письмово звернувся щодо зміни підприємства, на якому йому було видано попередній технічний та інший засоби реабілітації;
- формує електронне направлення у банку даних (у разі повторного забезпечення інваліда, дитини-інваліда, іншої особи технічними та іншими засобами реабілітації) з урахуванням строків їх експлуатації та медичних висновків (далі – електронне направлення) за два місяці до закінчення зазначеного строку;
- інформує інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб та їх законних представників про підприємства, до яких вони можуть звернутися з питань забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації.

Підприємство у місячний строк з дня формування електронного направлення оформляє замовлення на виготовлення технічних та інших засобів реабілітації.

20. Особова справа формується з копій документів, зазначених у пункті 16 цього Порядку, заяви про взяття на облік, корінця направлення (якщо особа звертається вперше чи у разі зміни підприємства), роздрукованого електронного направлення, скріпленого печаткою органу соціального захисту населення, та картки.

21. Направлення, видані органами праці та соціального захисту населення інвалідам, дітям-інвалідам, іншим особам з ампутаційними куксами, вродженими вадами типу ампутаційних кукс або вкорочення кінцівок, жінкам після мастектомії, секторальної резекції молочної залози, квадрантектомії та з вродженими вадами молочних залоз, діють довічно незалежно від строку, визначеного індивідуальною програмою, висновком МСЕК або ЛКК, рішенням ВЛК.

Електронні направлення на повторне забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб з ампутаційними куксами, вродженими вадами типу ампутаційних кукс або вкороченням

кінцівок, жінкам після мастектомії, секторальної резекції молочної залози, квадрантектomie та з вродженими вадами молочних залоз формуються органами соціального захисту населення наступного дня після закінчення строку експлуатації попереднього технічного та іншого засобу реабілітації.

Направлення для осіб з іншою патологією діє протягом строку, визначеного індивідуальною програмою або висновком МСЕК, ЛКК, рішенням ВЛК.

22. Днем звернення за технічними та іншими засобами реабілітації вважається дата надходження заяви про взяття на облік разом з документами, зазначеними у пункті 16 цього Порядку, про що робиться запис у журналі реєстрації.

Якщо заява про взяття на облік разом із зазначеними документами надіслана поштою, днем звернення вважається зазначена на поштовому штемпелі дата відправлення.

У разі коли до заяви про взяття на облік додаються не всі зазначені у пункті 16 цього Порядку документи, орган соціального захисту населення повідомляє у триденний строк інвалідові, дитині-інваліду, іншій особі або їх законному представнику про документи, які необхідно подати додатково. У такому разі днем звернення вважається зазначена на поштовому штемпелі дата відправлення документів, що подаються додатково.

23. У разі повторного медичного обстеження інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб МСЕК, ЛКК, ВЛК надсилають у триденний строк органам соціального захисту населення індивідуальну програму та/або висновок, рішення, що містять показання для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації. Органи соціального захисту населення вносять у триденний строк після надходження індивідуальної програми та/або висновку МСЕК, ЛКК, рішення ВЛК до банку даних інформацію про показання для забезпечення інваліда, дитини-інваліда, іншої особи технічними та іншими засобами реабілітації.

Інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник за бажанням особисто подає індивідуальну програму та/або висновок МСЕК, ЛКК, рішення ВЛК органу соціального захисту населення.

24. У разі зміни зареєстрованого місця проживання інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник звертаються із заявою про взяття на облік до органу соціального захисту населення за новим зареєстрованим місцем проживання, який протягом п'яти робочих днів з дня її надходження надсилає відповідний запит до органу соціального захисту населення за попереднім зареєстрованим місцем проживання. Орган соціального захисту населення передає не пізніше місячного строку після надходження запиту особову справу інваліда, дитини-інваліда, іншої особи органу соціального захисту населення за новим зареєстрованим місцем проживання. При цьому в журналах реєстрації, що зберігаються в органах праці та соціального захисту населення за попереднім і новим зареєстрованим місцем проживання, робляться позначки відповідно «вибув» і «прибув» із зазначенням дати.

25. Інвалід, дитина-інвалід, інша особа знімаються з обліку в разі:

- відміни відповідних медичних показань для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
- зняття інвалідності та втрати права на пільги;
- виїзду на постійне місце проживання за кордон;
- смерті.

Особова справа зберігається органом соціального захисту населення протягом п'яти років з дня зняття з обліку інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, після чого підлягає знищенню.

Орган соціального захисту населення надсилає інформацію про зняття з обліку інваліда, дитини-інваліда, іншої особи підприємству, на якому особа отримувала останній технічний та інший засіб реабілітації, та вносить зазначену інформацію до банку даних у триденний строк з дня зняття з обліку.

26. У разі смерті інваліда, дитини-інваліда, іншої особи виданий безоплатно технічний або інший засіб реабілітації, строк експлуатації якого не закінчився, повертається органу соціального захисту населення або сервісному центру із забезпечення інвалідів технічними та іншими засобами реабілітації та технічного обслуговування таких засобів (далі – сервісний центр) членами сім'ї померлого інваліда чи іншої особи. Перелік технічних та

інших засобів реабілітації, що підлягають поверненню, та порядок їх повернення затверджує Мінсоцполітики.

Органи соціального захисту населення та сервісні центри організують повернення технічних та інших засобів реабілітації, якими були забезпечені одинокі інваліди та інші особи, що померли. У разі відмови членів сім'ї померлих інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб повернути технічні та інші засоби реабілітації проводиться їх вилучення за рішенням суду.

У разі коли інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник безоплатно отримали технічні та інші засоби реабілітації через органи соціального захисту населення за рахунок коштів місцевого бюджету, інших надходжень, зокрема благодійної або гуманітарної допомоги, їм не видається відповідний засіб за рахунок коштів державного бюджету, про що інформується інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник. При цьому інвалід, дитина-інвалід, інша особа вважаються забезпеченими відповідним засобом реабілітації на строк його експлуатації, про що робиться відповідна відмітка у банку даних та особовій справі.

27. Технічні та інші засоби реабілітації, які повернуті інвалідами, дітьми-інвалідами, іншими особами, їх законними представниками, передаються для забезпечення інших з числа перелічених осіб, комплектування сервісних центрів, пунктів прокату зазначених засобів, територіальних центрів соціального обслуговування населення, будинків-інтернатів, інших установ, які перебувають у сфері управління Мінсоцполітики, а також до майстерень з їх ремонту.

Типові положення про сервісні центри, пункти прокату технічних та інших засобів реабілітації затверджує зазначене Міністерство.

Технічні та інші засоби реабілітації, які повернуті інвалідами, іншими особами, їх законними представниками та законними представниками дітей-інвалідів і не можуть використовуватися в подальшому, підлягають списанню в порядку, що встановлюється Мінсоцполітики.

Технічні та інші засоби реабілітації, строк експлуатації яких закінчився, поверненню не підлягають.

28. Порядок звітності про забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб технічними та іншими засобами реабілітації визначається Мінсоцполітики.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТЕЗНО-ОРТОПЕДИЧНИМИ ВИРОБАМИ, ОРТОПЕДИЧНИМ ВЗУТТЯМ ТА ДОПОМІЖНИМИ ЗАСОБАМИ ДЛЯ ОСОБИСТОГО ДОГЛЯДУ ТА ЗАХИСТУ

29. Інвалід, дитина-інвалід, інша особа або їх законний представник звертається до підприємства із заявою про забезпечення протезно-ортопедичним виробом, ортопедичним взуттям, допоміжними засобами для особистого догляду та захисту (далі – індивідуальні засоби реабілітації) за формою, затвердженою Мінсоцполітики, направленням (у разі коли особа звертається вперше чи змінила підприємство, на якому отримала попередній індивідуальний засіб реабілітації) та паспортом або іншим документом, що засвідчує особу. Інваліди, інші особи, які працюють, служать, навчаються, подають відповідну підтверджуючу довідку.

30. Підприємство незалежно від місця проживання інваліда, дитини-інваліда, іншої особи оформляє замовлення на виготовлення індивідуального засобу реабілітації.

Замовлення затверджується керівником підприємства або уповноваженою ним особою.

Підприємство за зверненням інваліда, дитини-інваліда, іншої особи або їх законного представника на підставі електронного направлення оформляє замовлення на виготовлення індивідуальних засобів реабілітації на два місяці раніше закінчення строку їх експлуатації.

Передача замовлення для виробництва відповідного засобу здійснюється після обов'язкового уточнення антропометричних даних інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, яке проводиться не пізніше ніж за 30 днів до такої передачі.

Підприємство оформляє замовлення і картку протезування за формою, затвердженою Мінсоцполітики, в яких зазначаються:

- шифр протезно-ортопедичного виробу;
- антропометричні дані;

- результати примірки;
- дата видачі виробу та його вартість.

Оформлене замовлення і картка протезування, підписані лікарем та інспектором з обліку замовлень або іншою особою, уповноваженою керівником підприємства, зберігаються протягом п'яти років з дня зняття з обліку інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, після чого підлягають знищенню.

Оформлення замовлення за місцем фактичного проживання інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб здійснюється у разі потреби спеціалістами медико-технічної бригади підприємства за графіком, погодженим Міністерством соціальної політики АР Крим, головними управліннями праці та соціального захисту населення обласних, Головним управлінням праці та соціального захисту населення Київської і Управлінням праці та соціального захисту населення Севастопольської міських держадміністрацій.

31. Шифр індивідуального засобу реабілітації та функціональні можливості інваліда, дитини-інваліда, іншої особи визначає лікар підприємства або клініки УкрНДІпротезування в замовленні і картці протезування на підставі переліку діагнозів відповідно до кваліфікаційних шифрів технічних та інших засобів реабілітації. Виправлення в замовленні та картці протезування, що стосуються діагнозу, конструкції індивідуального засобу реабілітації та антропометричних даних може зробити лікар підприємства або клініки УкрНДІпротезування, після чого вони затверджуються керівником підприємства або уповноваженою ним особою.

Порядок визначення функціональних можливостей інваліда, дитини-інваліда, іншої особи затверджується Мінсоцполітики за погодженням з МОЗ.

32. Первинне і складне протезування та ортезування інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб здійснюється відповідно до Положення про первинне і складне протезування та ортезування осіб з вадами опорно-рухового апарату, затвердженого Мінсоцполітики.

Первинне і складне протезування та ортезування інвалідів, дітей-інвалідів, інших осіб здійснюється у стаціонарному (реабілітаційному) відділенні підприємства або в клініці УкрНДІпротезування на підставі індивідуального плану реабілітації, визначеного лікарем підприємства або такої клініки.

Типове положення про стаціонарне (реабілітаційне) відділення первинного і складного протезування та ортезування затверджується Мінсоцполітики.

Рішення про проведення складного протезування або ортезування приймається комісією підприємства або лікарем клініки УкрНДІпротезування.

33. Строк виготовлення індивідуальних засобів реабілітації становить:

- протезів верхніх та нижніх кінцівок, ортезів шарнірних на верхні та нижні кінцівки, ортезів на хребет (з різних видів матеріалів, крім текстильних), корсетів та ортопедичного взуття – до 20 робочих днів;
- протезно-ортопедичних виробів (обтураторів, ортезів із текстильних матеріалів) та ортопедичного взуття умовного позначення 1, 11 за функціональним призначенням – до 10 робочих днів.

Строк виготовлення індивідуальних засобів реабілітації обчислюється з дня початку їх виготовлення і включає час безпосереднього виготовлення без урахування часу, необхідного для примірки та протягом якого замовник не з'являвся на примірку.

34. Готовий індивідуальний засіб реабілітації видається після примірки інваліду, дитині-інваліду, іншій особі або їх законному представнику, які ставлять підпис в оформленому замовленні і картці протезування.

До кожного індивідуального засобу реабілітації підприємство видає інструкцію з експлуатації і талон на гарантійний ремонт.

У разі надходження письмового звернення від інваліда, дитини-інваліда, іншої особи або їх законного представника підприємству дозволяється надсилати готовий індивідуальний засіб реабілітації поштою.

Підприємство вносить до банку даних інформацію про забезпечення інваліда, дитини-інваліда, іншої особи індивідуальними засобами реабілітації.

35. Діти-інваліди та діти віком до 18 років забезпечуються протезно-ортопедичними виробами у міру виростання, що підтверджується довідкою ЛКК про зміну антропометричних даних (за винятком ортопедичного взуття).

Діти-інваліди, антропометричні розміри яких не змінилися, забезпечуються двома парами ортопедичного взуття на рік на вибір – зимовим або літнім. У разі зміни антропометричних даних, що підтверджується довідкою ЛКК, діти-інваліди забезпечуються ортопедичним взуттям у кількості не більше чотирьох пар на рік.

Інваліди та постраждали внаслідок АТО забезпечуються:

- двома парами ортопедичного взуття на два роки;
- за наявності довідки з місця роботи, служби або навчання - двома парами такого взуття на рік та одним протезом на два роки.

Діти віком до 18 років забезпечуються двома парами індивідуальних ортезів на стопу на рік при плосковальгусних та плосковарусних деформаціях стоп.

Жінки після мастектомії, секторальної резекції молочної залози, квадрантектомії та з вродженими вадами молочних залоз забезпечуються протезами молочної залози обов'язково з ліфами для їх кріплення та у разі потреби, що визначається індивідуальною програмою, висновком МСЕК, ЛКК разом з компресійним рукавом при лімфодемії.

У разі забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів та постраждалих внаслідок АТО ортопедичним взуттям додаткові ортези на стопу безоплатно не видаються.

Протези та ортези підвищеної функціональності, перелік яких визначається Мінсоцполітики, видаються з розрахунку один виріб на чотири з половиною роки, в тому числі протези та ортези, що видаються інвалідам, постраждалим внаслідок АТО, які працюють, служать, навчаються, та інвалідам, постраждалим внаслідок АТО з численними ураженнями кінцівок.

Інвалід, дитина-інвалід, інша особа, що потребує забезпечення двома або більше видами індивідуальних засобів реабілітації, які за переліком технічних та інших засобів реабілітації для інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення згідно з додатком до цієї постанови (далі – перелік) належать до однієї групи, але через відмінності у призначенні та відновленні втрачених функцій органів не є взаємозамінними, забезпечуються кожним видом таких засобів у кількості та на строк, що визначені переліком.

У разі численних (два і більше) уражень верхніх та/або нижніх кінцівок протези та/або ортези видаються з розрахунку по одному виробу на кожну уражену кінцівку на рік.

У разі двосторонньої ампутації молочних залоз протези молочної залози видаються з розрахунку одна пара на рік, ліфи для їх кріплення - три одиниці на рік.

36. У разі коли інвалід, дитина-інвалід, інша особа, їх законні представники не з'явилися за індивідуальним засобом реабілітації протягом чотирьох місяців з дня його виготовлення, підприємство разом з представником органу соціального захисту населення складає відповідний акт. Один примірник акта надсилається Фонду соціального захисту інвалідів разом з рахунком на його оплату, в якому зазначаються витрати, пов'язані з виготовленням індивідуального засобу реабілітації, його демонтажем, за винятком вартості комплектувальних виробів і матеріалів, що можуть бути повторно використані. До зазначеного рахунка додається копія калькуляції витрат, пов'язаних з виготовленням та демонтажем індивідуального засобу реабілітації.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСОБАМИ ДЛЯ ОДЯГАННЯ ТА РОЗДЯГАННЯ, ДОПОМІЖНИМИ ЗАСОБАМИ ДЛЯ ОСОБИСТОЇ ГІГІЄНИ, ДОПОМІЖНИМИ ЗАСОБАМИ ДЛЯ ОСОБИСТОЇ РУХОМОСТІ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПІДЙОМУ, ЗАСОБАМИ ДЛЯ ПЕРЕСУВАННЯ, МЕБЛЯМИ, ОСНАЩЕННЯМ, СПЕЦІАЛЬНИМИ ЗАСОБАМИ ДЛЯ ОРІЄНТУВАННЯ, СПІЛКУВАННЯ ТА ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ

37. З метою забезпечення засобами для одягання та роздягання, допоміжними засобами для особистої гігієни, допоміжними засобами для особистої рухомості, переміщення та підйому, засобами для пересування, меблями, оснащенням, спеціальними засобами для орієнтування, спілкування та обміну інформацією (далі – технічні засоби реабілітації) інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід або їх законний представник звертаються до органу соціального захисту населення або сервісного центру за зареєстрованим місцем їх

проживання чи за місцем фактичного проживання, перебування для оформлення заявки на забезпечення технічними засобами реабілітації за формою, встановленою Мінсоцполітики (далі – заявка).

Заявки вносяться працівниками органів соціального захисту населення або сервісних центрів до банку даних.

Оригінали заявок залишаються в органах соціального захисту населення або сервісних центрах. Завірені зазначеними органами або центрами копії заявок надсилаються підприємствам та у разі потреби надаються інвалідам, дітям-інвалідам, іншим особам, їх законним представникам.

38. Інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід або їх законний представник може замовити технічні засоби реабілітації на підприємстві, в сервісному центрі або органі соціального захисту населення.

39. У разі коли замовлення технічного засобу реабілітації на підприємстві або в сервісному центрі здійснюється вперше або з метою зміни підприємства інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід або їх законний представник подають чи надсилають поштою роздруковане направлення.

Інформація про надходження зазначеного направлення вноситься працівниками підприємства, сервісного центру протягом трьох робочих днів до банку даних.

Для повторного забезпечення інваліда, постраждалого внаслідок АТО, дитини-інваліда технічним засобом реабілітації орган соціального захисту населення вносить електронне направлення до банку даних.

40. У разі коли замовлення технічного засобу реабілітації інвалідом, постраждалим внаслідок АТО, дитиною-інвалідом або їх законним представником здійснюється у органі соціального захисту населення, він надсилає направлення зазначеному в заявці підприємству.

Інформація про надсилання направлення підприємству працівниками органу соціального захисту населення вноситься протягом трьох робочих днів до банку даних.

40-1. Інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід, їх законний представник можуть відмовитися шляхом подання письмової заяви від технічного засобу реабілітації, який у такому разі видається наступному за списком інваліду, дитині-інваліду, що перебувають на обліку та потребують такого засобу. У разі відсутності зазначеної заяви складається акт про відмову.

Інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід, які відмовилися від технічного засобу реабілітації, знімаються з обліку на строк експлуатації такого засобу, за виключенням причин, передбачених абзацами третім і четвертим цього пункту.

У разі зміни медичних показань, що підтверджується індивідуальною програмою, висновком МСЕК або ЛКК, рішенням ВЛК, у період між поданням заявки та фактичним виготовленням засобу реабілітації інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід, їх законний представник можуть відмовитися від замовленого засобу та замовити інший засіб реабілітації.

У разі отримання інвалідом, постраждалим внаслідок АТО, дитиною-інвалідом, їх законним представником неякісного технічного засобу реабілітації або такого, що не відповідає вимогам, зазначеним у заявці, спеціаліст органу соціального захисту населення або сервісного центру складає акт про непридатність до експлуатації або неналежну якість відповідного засобу. Такий засіб повертається підприємству, яке здійснило його поставку, а інваліду, постраждалому внаслідок АТО, дитині-інваліду позачергово видається інший засіб реабілітації за рахунок коштів підприємства.

У разі смерті інваліда, постраждалого внаслідок АТО, дитини-інваліда засіб реабілітації видається наступному за списком інваліду, постраждалому внаслідок АТО, дитині-інваліду, що перебувають на обліку та потребують такого засобу.

У разі відсутності інваліда, постраждалого внаслідок АТО, дитини-інваліда за місцем проживання, зазначеним у заявці, спеціалісти органу соціального захисту населення та сервісного центру складають акт про відсутність інваліда, постраждалого внаслідок АТО, дитини-інваліда за місцем проживання, копія якого надсилається рекомендованим листом з повідомленням інваліду, постраждалому внаслідок АТО, дитині-інваліду. Якщо протягом

30 днів з дня надіслання акта органом соціального захисту населення інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід не отримали технічний засіб реабілітації та не надали з поважних причин документ, що підтверджує їх відсутність за місцем проживання (перебування в закладах охорони здоров'я, реабілітаційному центрі тощо), технічний засіб реабілітації може бути виданий наступному за списком інваліду, постраждалому внаслідок АТО, дитині-інваліду, що перебувають на обліку та потребують такого засобу.

Після отримання органом соціального захисту населення заяви про повторне виготовлення технічного засобу реабілітації та документа, передбаченого абзацом шостим цього пункту, такий засіб видається інваліду, постраждалому внаслідок АТО, дитині-інваліду, їх законному представнику позачергово, а у разі відсутності зазначеного документа – в порядку черговості.

Форми акта про відсутність інваліда, постраждалого внаслідок АТО, дитини-інваліда за місцем проживання та заяви про повторне виготовлення технічного засобу реабілітації затверджуються Мінсоцполітики.

41. Органи соціального захисту населення або сервісні центри розподіляють одержані технічні засоби реабілітації між інвалідами, постраждалими внаслідок АТО, дітьми-інвалідами, які перебувають на обліку, відповідно до оформлених ними заявок, а також вживають заходів щодо збереження такого засобу до моменту його видачі.

Інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід або їх законний представник можуть за бажанням отримати технічний засіб реабілітації безпосередньо на підприємстві, в сервісному центрі або органі соціального захисту населення. Технічні засоби реабілітації видаються разом з інструкцією з експлуатації і талоном на гарантійний ремонт.

42. Технічні засоби реабілітації можуть видаватися уповноваженій особі у разі подання заяви інваліда, постраждалого внаслідок АТО, законного представника дитини-інваліда про дозвіл на отримання технічного засобу реабілітації за формою, затвердженою Мінсоцполітики. Уповноважена особа повинна мати при собі документи, що підтверджують її особу.

У разі видачі технічного засобу реабілітації уповноваженій особі до банку даних вносяться її персональні дані (прізвище, ім'я, по батькові та вид, номер, дата видачі документа, що підтверджує особу).

Підприємство може надсилати готовий технічний засіб реабілітації поштою у разі письмової згоди інваліда, постраждалого внаслідок АТО, дитини-інваліда, їх законного представника.

43. У разі коли інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід не можуть користуватися технічними засобами реабілітації серійного виробництва, що підтверджено індивідуальною програмою, а для постраждалих внаслідок АТО, яким не встановлено інвалідність, – рішенням ВЛК або висновком ЛКК, орган соціального захисту населення подає заявку на виготовлення таких засобів за індивідуальним замовленням в установленому Мінсоцполітики порядку.

44. Інваліди, постраждалі внаслідок АТО та діти-інваліди забезпечуються одним виробом на вибір таких видів:

1) допоміжні засоби для особистої гігієни:

- кріслом-стілцем; сидінням на унітаз; сидінням-надставкою на унітаз;
- сидінням для ванни; сидінням для душу; табуретом; стільцем;
- східцями; східцями з поручнем; підставкою до ванни;

2) засоби для ходіння, керованими однією рукою, та засоби для ходіння, керованими обома руками: палицями; палицями з трьома або більше ніжками; милицями ліктьовими; милицями з опорою на передпліччя; милицями паховими; ходунками-рамками; ходунками на колесах; ходунками-стілцями; ходунками-столами;

3) меблі:

- столом-партою, стійкою-партою, столом робочим;
- табуретом, стільцем.

Інваліди, постраждалі внаслідок АТО, діти-інваліди можуть бути забезпечені базовими моделями технічних засобів реабілітації (крім засобів для пересування) на мінімальний строк, передбачений переліком або моделями, що мають підвищену надійність чи розширені функції, на максимальний строк, передбачений переліком.

Інваліди, постраждалі внаслідок АТО, діти-інваліди забезпечуються кріслами колісними таких видів:

- універсальні – призначені для пересування у приміщенні та поза приміщенням;
- дорожні – призначені для пересування дорогами з твердим покриттям;
- універсальні для активних інвалідів, постраждалих внаслідок АТО та дітей-інвалідів (крім спортивних) – призначені для пересування в приміщенні та поза приміщенням, високоманеврені, із задніми привідними колесами та можливістю регулювання положення центру маси;
- дорожні для активних інвалідів, постраждалих внаслідок АТО та дітей-інвалідів – призначені для пересування дорогами з твердим покриттям, з подвійним ручним керуванням та механічним приводом, високоманеврені та з можливістю регулювання положення центру маси.

Активними інвалідами, постраждалими внаслідок АТО та дітьми-інвалідами є особи, які здатні до самообслуговування, потребують мінімального стороннього догляду, самостійно пересуваються на кріслі колісному значну частину часу та ведуть активний спосіб життя (навчаються, працюють, служать, займаються спортом, залучені до громадської діяльності, активної реабілітації тощо).

Діти-інваліди забезпечуються двома кріслами колісними на вибір (при цьому видається не більше одного крісла з електричним приводом) на максимальний строк, передбачений переліком.

Діти-інваліди забезпечуються кріслами колісними у разі зміни антропометричних даних, що підтверджується довідкою ЛКК.

Інвалід, постраждалий внаслідок АТО може бути забезпечений на вибір:

- одним кріслом колісним з ручним керуванням (дорожнім чи універсальним) базовим або розширеними функціями строком на два роки;
- одним кріслом колісним з електричним приводом (дорожнім чи універсальним) базовим або розширеними функціями строком на шість років;
- двома кріслами колісними (дорожнім та універсальним) або двома універсальними кріслами (при цьому видається не більше одного крісла з електричним приводом та розширеними функціями) на максимальний строк, передбачений переліком.

Активний інвалід, постраждалий внаслідок АТО чи дитина-інвалід може бути забезпечений на вибір:

- одним кріслом колісним універсальним для активних інвалідів, постраждалих внаслідок АТО та дітей-інвалідів базовим строком на два роки;
- двома кріслами колісними, одне з яких універсальне для активних інвалідів, постраждалих внаслідок АТО та дітей-інвалідів базове, друге – дорожнє чи універсальне з розширеними функціями, строком на чотири роки;
- двома кріслами колісними універсальними для активних інвалідів, постраждалих внаслідок АТО та дітей-інвалідів базовими строком на чотири роки;
- двома кріслами колісними, одне з яких дорожнє чи універсальне з електричним приводом, друге – універсальне для активних інвалідів, постраждалих внаслідок АТО та дітей-інвалідів базове, на максимальний строк, передбачений переліком.

45. Інваліду, дитині-інваліду видається направлення на забезпечення дорожнім кріслом колісним з електричним приводом у разі відсутності у користуванні автомобіля, отриманого через органи соціального захисту населення.

У разі видачі інваліду автомобіля органом соціального захисту населення дорожнє крісло колісне з електричним приводом, строк експлуатації якого не закінчився, повертається такому органу.

У разі коли автомобіль видано органом соціального захисту населення безоплатно або на пільгових умовах сім'ї, що складається з двох і більше інвалідів, один з інвалідів, у тому числі дитина-інвалід, повертає дорожнє крісло колісне з електричним приводом органу соціального захисту населення.

46. Інформація про видачу технічного засобу реабілітації вноситься до банку даних працівниками підприємств, сервісних центрів, органів соціального захисту населення.

Орган соціального захисту населення робить позначку в журналі реєстрації про безоплатне забезпечення технічними засобами реабілітації за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, інших надходжень, зокрема благодійної або гуманітарної допомоги.

47. Для заміни технічного засобу реабілітації після закінчення строку його експлуатації або дострокової заміни інвалід, постраждалий внаслідок АТО, дитина-інвалід або їх законний представник подають органу соціального захисту населення заявку за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

Орган соціального захисту населення оформляє відповідне електронне направлення.

РЕМОНТ І ДОСТРОКОВА ЗАМІНА ТЕХНІЧНИХ ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ

48. Інвалід, дитина-інвалід, інша особа можуть бути тимчасово забезпечені технічними та іншими засобами реабілітації, виготовленими за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, з числа тих, що повернуті згідно з пунктом 26 цього Порядку, на період виготовлення замовленого засобу або проведення ремонту виданого.

Ремонт технічних та інших засобів реабілітації проводиться підприємствами, сервісними центрами за заявою інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, їх законного представника або за зверненням органу соціального захисту населення на підставі заяви інваліда, дитини-інваліда, іншої особи або їх законного представника.

49. Технічні та інші засоби реабілітації, видані інваліду, дитині-інваліду, іншій особі, можуть бути достроково замінені на підставі:

- акта про недоцільність проведення їх ремонту, складеного підприємством, сервісним центром із залученням фахівців Міністерства соціальної політики АР Крим, структурних підрозділів соціального захисту населення обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;
- довідки про викрадення;
- довідки ЛКК або висновку лікувально-профілактичного закладу про зміну антропометричних даних;
- медичних показань, що підтверджуються висновком МСЕК або ЛКК, рішенням ВЛК.

Недоцільним вважається ремонт технічних та інших засобів реабілітації, якщо сукупна вартість ремонту становить більш як 70 відсотків граничної ціни засобу, встановленої Мінсоцполітики на відповідний рік.

50. У разі зміни антропометричних даних, зокрема розміру кукси інваліда, дитини-інваліда, іншої особи, які користуються протезом модульного типу, підприємство замінює приймальну гільзу (куксоприймач) на підставі висновку комісії підприємства з обов'язковим внесенням відповідної інформації до банку даних та картки протезування.

Під час проведення первинного протезування після формування кукси здійснюється заміна приймальної гільзи (куксоприймача) у строк, визначений комісією підприємства або лікарем клініки УкрНДПротезування. У разі потреби здійснюється заміна комплектувальних виробів на підставі висновку комісії підприємства або лікаря клініки УкрНДПротезування з обов'язковим внесенням відповідної інформації до банку даних та картки протезування.

У разі заміни комплектувальних виробів під час проведення первинного протезування та післягарантійного ремонту протезного виробу строк експлуатації виробу продовжується на гарантійний строк заміненних вузлів (для протезів гомілки-стопа, для протезів стегна-стопа та механізм колінний) з обов'язковим внесенням підприємством, яке здійснило такий ремонт, відповідної інформації до банку даних та картки протезування.

51. Інвалід, дитина-інвалід, інша особа мають право на безоплатний гарантійний та післягарантійний ремонт.

Ремонт технічного та іншого засобу реабілітації, гарантійний строк експлуатації якого не закінчився, проводиться сервісним центром, підприємством за рахунок коштів підприємства-виробника (постачальника).

Післягарантійний ремонт проводиться підприємствами, сервісними центрами за рахунок коштів державного бюджету. Зазначеному ремонту підлягають технічний та інші засоби реабілітації, у яких закінчився гарантійний строк експлуатації або зберігання.

У разі отримання інвалідом, дитиною-інвалідом, іншою особою або їх законними представниками нового технічного та іншого засобів реабілітації після гарантійний ремонт раніше виданого засобу за рахунок коштів державного бюджету не проводиться.

52. Підприємства, сервісні центри вносять до банку даних інформацію про післягарантійний ремонт технічних та інших засобів реабілітації.

**ПЕРЕРАХУВАННЯ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВАМ, ЩО ВИКОНАЛИ ІНДИВІДУАЛЬНІ
ЗАЯВКИ НА ВИГОТОВЛЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ,
НАДАННЯ ПОСЛУГ З ЇХ РЕМОНТУ**

**ПЕРЕЛІК
технічних та інших засобів реабілітації для інвалідів, дітей-інвалідів та інших
окремих категорій населення**

Найменування виробу	Строк, на який видається виріб, років	Кількість, одиниць (для взуття - пар)	Код згідно з ISO 9999
Протезно-ортопедичні вироби			
1. Система ортезів на хребет:			06 03
ортези на крижово-клубовий відділ хребта (бандажі грижові)	1	1	06 03 03
ортези на попереково-крижовий відділ хребта (бандажі, пояси, корсети)	1	1	06 03 06
ортези на грудний, поперековий і крижовий відділи хребта (корсети)	3	1	06 03 09
ортези на шийний відділ хребта (головотримачі)	1	1	06 03 12
ортези на шийний і грудний відділи хребта (коректори постави, реклінатори, корсети)	1	1	06 03 15
ортези на шийний, грудний, поперековий і крижовий відділи хребта (корсети)	3	1	06 03 18
ортези для сидіння	2	1	18 09 31
2. Система ортезів на верхні кінцівки:			06 06
шарнірні, безшарнірні			
ортези на пальці	2,5	1	06 06 03
ортези на кисть	2,5	1	06 06 06
ортези на зап'ясток-кисть	2,5	1	06 06 12
ортези на зап'ясток-кисть-пальці	2,5	1	06 06 13
ортези на лікоть	2,5	1	06 06 15
ортези на лікоть-зап'ясток-кисть	2,5	1	06 06 19
ортези на передпліччя	2,5	1	06 06 20
ортези на плече	2,5	1	06 06 21
ортези на плече-лікоть	2,5	1	06 06 24
ортези на плече-лікоть-зап'ясток-кисть, у т.ч.лімфодемі	2,5	1	06 06 30
компресійний рукав при лімфодемі	1	1	
3. Система ортезів на нижні кінцівки:			06 12
шарнірні			
безшарнірні			
ортези на стопу безшарнірні	1	1	06 12 03
ортези на гомілковостопний суглоб-стопу	2,5	1	06 12 06
ортези на колінний суглоб	2,5	1	06 12 09
ортези на колінний гомілковостопний суглоб-стопу	2,5	1	06 12 12

	ортези на гомілку безшарнірні	2,5	1	06 12 13
	ортези на тазостегновий суглоб	2,5	1	06 12 15
	ортези на тазостегновий-колінний суглоб	2,5	1	06 12 16
	ортези на стегно безшарнірні	2,5	1	06 12 17
	ортези на тазостегновий-колінний-гомілковостопний суглоб-стопу	2,5	1	06 12 18
	ортези на грудний, поперековий відділи хребта, тазостегновий-колінний-гомілковостопний суглоб-стопу	1	1	06 12 19
4.	Система протезів верхніх кінцівок:			06 18
	протези кисті (протези після ампутації на різних рівнях кисті)	3	1	06 18 03
	протези після вичленення в промене-зап'ястковому суглобі	3	1	06 18 06
	протези передпліччя (протези після ампутації нижче ліктя)	3	1	06 18 09
	протези після вичленення в ліктьовому суглобі	3	1	06 18 12
	протези плеча (після ампутації вище ліктя)	3	1	06 18 15
	протези після вичленення в плечовому суглобі	3	1	06 18 18
	протези після міжлопатково-грудної ампутації	3	1	06 18 21
	комплект чохла для кукси верхньої кінцівки	1	1	
5.	Система протезів нижніх кінцівок:			06 24
	протези стопи (протези після ампутації в різних частинах стопи)	3	1	06 24 03
	протези після вичленення в гомілковостопному суглобі	3	1	06 24 06
	протези гомілки (протези після ампутації нижче колінного суглоба)	3	1	06 24 09
	протези після вичленення в колінному суглобі	3	1	06 24 12
	протези стегна (протези після ампутації вище колінного суглоба)	3	1	06 24 15
	протези після вичленення в тазостегновому суглобі	3	1	06 24 18
	протези після резекції таза	3	1	06 24 21
	протези після резекції таза та прямої кишки	3	1	06 24 24
	комплект чохла для кукси нижньої кінцівки	1	1	
6.	Протези молочної залози	1,5	1	06 30 18
	ліфи для кріплення протезів молочної залози	1,5	3	
7.	Ортопедичне взуття (за видами патологічних відхилень внаслідок захворювань, деформацій, дефектів умовних позначень від 1 до 20, у тому числі допоміжне взуття)	1-2	1-4	06 33 06
Спеціальні засоби для самообслуговування та догляду				
8.	Допоміжні засоби для особистого догляду та захисту:			09
	захисні засоби, що одягаються на тіло			09 06
	засоби для захисту області ліктьового суглоба або верхньої кінцівки (налокітники)	1	1	09 06 12
	засоби для захисту кистей рук (рукавиці)	2	1	09 06 15
	засоби для захисту області колінного суглоба або нижньої кінцівки (наколінники)	1	1	09 06 18
	засоби для захисту тулуба або всього тіла:			09 06 24

	- подушки абдукційні, косинки, обтуратори, суспензорії для кінцівок, частин тіла	1	1	
<i>{Абзац восьмий пункту 8 виключено}</i>				
	- вкладиші із силіконової або гелевої композиції для кукс верхніх та нижніх кінцівок	1	2	
	- подушки протипролежневі	1	1	
<i>{Абзац одинадцятий пункту 8 виключено}</i>				
	- чохли	2	1	09 06 24
<i>{Пункт 9 виключено}</i>				
10.	Допоміжні засоби для особистої гігієни:			09 12
	крісла-стілці (на колесах і без них)	4 або 6	1	09 12 03
	сидіння на унітаз	4 або 6	1	09 12 09
	сидіння-надставки на унітаз	4 або 6	1	09 12 12
	стілці, табурети, сидіння для ванни та душу, східці, підставки для ванни	4	1	09 33 03
	умивальники	Пожиттєво	1	09 33 03
Допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому				
11.	Засоби для ходіння, керовані однією рукою:			12 03
	палиці (в тому числі палиці тактильні)	2 або 5	1	12 03 03
	палиці з трьома або більше ніжками	2 або 5	1	12 03 16
	милиці ліктюві	3 або 5	2	12 03 06
	милиці з опорою на передпліччя	3 або 5	2	12 03 09
	милиці пахові	3 або 5	2	12 03 12
12.	Засоби для ходіння, керовані обома руками:			12 06
	ходунки-рамки	4 або 6	1	12 06 03
	ходунки на колесах	4 або 6	1	12 06 06
	ходунки-стілці	4 або 6	1	12 06 09
	ходунки-столи	4 або 6	1	12 06 12
13.	Допоміжні засоби для переміщення або переносу:			12 30
	мотузкові сходи	2	1	12 30 12
	кошики (стілці) для перенесення	8 або 10	1	12 30 18
Засоби для пересування				
14.	Крісла колісні:			12 21
	крісла колісні з ручним керуванням, які приводяться в рух супроводжуючою особою	2 або 4	1	12 21 03
	крісла колісні з подвійним ручним керуванням від задніх коліс	2 або 4	1	12 21 06
	крісла колісні з подвійним ручним керуванням від передніх коліс	2 або 4	1	12 21 09
	крісла колісні з дворучним керуванням, важільним приводом на задні колеса	2 або 4	1	12 21 12
	крісла колісні з одноручним керуванням, важільним приводом на задні колеса	2 або 4	1	12 21 12
	крісла колісні з дворучним керуванням, важільним приводом на передні колеса	2 або 4	1	12 21 12
	крісла колісні з одноручним керуванням, важільним приводом на передні колеса	2 або 4	1	12 21 12
	крісла колісні інші (з подвійним ручним керуванням та механічним приводом)	2 або 3	1	12 21 12
	крісла колісні з однобічним ручним керуванням	2 або 3	1	12 21 15

	без приводу			
	крісла колісні з ножним керуванням	2 або 3	1	12 21 18
	крісла колісні, які керуються супроводжуючою особою, з приводом, який приводиться в рух електричним двигуном	6 або 8	1	12 21 21
	крісла колісні з електричним приводом та ручним керуванням на задні колеса	6 або 8	1	12 21 24
	крісла колісні з електричним приводом та ручним керуванням на передні колеса (дорожні)	6 або 8	1	12 21 24
	крісла колісні з електричним приводом та сервокеруванням на задні колеса	6 або 8	1	12 21 27
	крісла колісні з електричним приводом та сервокеруванням на передні колеса (дорожні)	6 або 8	1	12 21 27
	дошки для пересування (коляски малогабаритні)	1	1	12 27 15
	триколісні велосипеди	4	1	12 18 06
15.	Допоміжні засоби для підйому	Позиттєво	1	12 36
Меблі та оснащення				
16.	Меблі:			
	столи (робочі, приліжкові, столи-парти, стійки-парти, стійки, підставки)	6 або 9	1	18 03
	меблі для сидіння (стілці, табурети, спеціальні меблі)	3	1	18 09
	ліжка	Позиттєво	1	18 12
	матраци протипролежневі	3	1	18 12 18
	стілки шведські	позиттєво	1	
17.	Оснащення:			
	перила та поручні, у тому числі комбіновані (вертикальні, поворотні)	8	1	18 18 03
	брусся, руків'я (поручні прямі, кутові, відкидні, поворотні)	8	1	18 18 06
Спеціальні засоби для спілкування та обміну інформацією				
18.	Спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією:			21
	аудіоплеєри	5	1	
	диктофони	5	1	
	годинники (за вибором):			
	- механічні	5	1	
	- електронні	2	1	
	мобільні телефони для письмового спілкування	5	1	

Примітки:

1. Напівжорсткі (текстильні) та еластичні ортези на хребет, верхні та нижні кінцівки безшарнірні видаються з розрахунку один виріб на рік.
2. Протези нижніх кінцівок для купання видаються строком на три роки.
3. Чохли для куок верхніх і нижніх кінцівок є обов'язковими у разі забезпечення протезно-ортопедичними виробами.
4. Вкладиші із силіконової або гелевої композиції для куок верхніх та нижніх кінцівок видаються у разі потреби, що визначається медико-соціальними експертними комісіями, лікувально-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів або клінікою Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності.
5. Шино-шкіряні протези верхніх та нижніх кінцівок видаються з розрахунку один виріб на два з половиною роки.

6. Комплект для кукси верхньої або нижньої кінцівки видається для кожної ураженої кінцівки з розрахунку не більш як шість чохлів у комплекті.

ПЕРЕЛІК

постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Постанова КМ України від 29 листопада 2006 р. № 1652 «Про затвердження Порядку забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації і формування відповідного державного замовлення, переліку таких засобів» (Офіційний вісник України, 2006 р., № 48, ст. 3195).
2. Пункт 2 постанови КМ України від 12 листопада 2008 р. № 1015 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2006 р. № 1404 та від 29 листопада 2006 р. № 1652» (Офіційний вісник України, 2008 р., № 90, ст. 3004).
3. Постанова КМ України від 08.04.2009 р. № 318 «Про внесення змін до Порядку забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації і формування відповідного державного замовлення» (Офіційний вісник України, 2009 р., № 26, ст. 868).
4. Пункт 40 змін, що вносяться до актів КМ України, затверджених постановою КМ України від 25 січня 2012 р. № 35 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 7, ст. 249).

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА від 1 жовтня 2014 р. № 518

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТЕЗУВАННЯ ТА ОРТЕЗУВАННЯ ВИРОБАМИ ПІДВИЩЕНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ ЗА ТЕХНОЛОГІЯМИ ВИГОТОВЛЕННЯ, ЯКІ ВІДСУТНІ В УКРАЇНІ, ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ В АТО та/або ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ І ВТРАТИЛИ ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ КІНЦІВКИ АБО КІНЦІВОК

Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО та/або забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок, що додається.

2. Міністерству фінансів під час підготовки законопроекту про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» та складання проекту Державного бюджету України на наступні роки передбачати Міністерству соціальної політики для Державної служби у справах ветеранів війни та учасників АТО видатки на протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО та/або забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок (далі – учасники АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок).

3. Міністерству закордонних справ сприяти Державній службі у справах ветеранів війни та учасників АТО та Українському НДІ протезування, протезобудування та відновлення працездатності в налагодженні контактів з провідними закордонними підприємствами, установами та організаціями, що надаватимуть спеціалізовану допомогу з протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, учасникам АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок, іноземними урядовими та неурядовими організаціями, які сприятимуть отриманню відповідної допомоги.

4. Міністерству закордонних справ та Державній міграційній службі сприяти в оформленні у максимально короткі строки необхідних документів для виїзду за кордон учасників АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок.

5. Абзац восьмий підпункту 1 пункту 1 постанови КМ України від 23 квітня 2014 року N 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» (Офіційний вісник України, 2014 р., N 34, ст. 916, N 76, ст. 2151) викласти у такій редакції: «технічних та інших засобів реабілітації, в тому числі виробів підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, послуг з їх післягарантійного ремонту».

Прем'єр-міністр України

А. Яценюк

ПОРЯДОК

протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО та/або забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок

1. Цей Порядок визначає механізм:

- безоплатного забезпечення військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, осіб рядового і начальницького складу, військовослужбовців, працівників МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, інших утворених відповідно до законів військових формувань, які внаслідок захворювання, поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в АТО та/або забезпечення її проведення (здійснення заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності), захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок (далі – учасники АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок), протезуванням та/або ортезуванням виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні (далі – протезування (ортезування));
- безготівкового перерахування коштів закордонним підприємствам, установам чи організаціям, в яких буде здійснюватися протезування (ортезування) учасників АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок (далі – закордонні надавачі послуг);
- безготівкового перерахування коштів на рахунок учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, для оплати вартості проїзду, проживання та харчування його та супроводжуючої особи (у разі потреби) за кордоном.

Протезно-ортопедичними виробами підвищеної функціональності є вироби, які забезпечують безпечне і надійне їх функціонування триваліший час, мають покращені антропологічні, ергономічні та косметичні характеристики і дають можливість учасникам АТО, які втратили функціональні можливості кінцівок:

- виконувати фізичну роботу з підвищеними навантаженнями;
- вести активний спосіб життя (заняття спортом, туризм тощо);
- забезпечувати догляд за дітьми та особами, які втратили працездатність.

До витрат, пов'язаних з безоплатним забезпеченням протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, належать витрати на:

- протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, за кордоном;
- проїзд (крім квитків 1 класу та бізнес-класу), проживання (крім номерів підвищеної комфортності) та харчування учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, його супроводжуючої особи (у разі потреби) за кордоном.

Витрати на проживання та харчування не можуть перевищувати сум витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються

(фінансуються) за рахунок бюджетних коштів, визначених у додатку 1 до постанови КМ України від 2 лютого 2011 р. N 98 (Офіційний вісник України, 2011 р., N 11, ст. 488).

2. Для розгляду питання щодо протезування (ортезування) за кордоном, вибору закордонного надавача послуг учасник АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законний представник повинен подати особисто або надіслати поштою до Державної служби у справах ветеранів війни та учасників АТО(далі – Служба):

- заяву;
- копію паспорта або іншого документа, що посвідчує особу;
- копію документа, що підтверджує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті);
- направлення на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, видане відповідно до Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, затвердженого постановою КМ України від 5 квітня 2012 р. N 321 (Офіційний вісник України, 2012 р., N 31, ст. 1146), яке учасник отримує у структурному підрозділі з питань соціального захисту населення районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчому органі міської, районної у місті (крім м. Києва та Севастополя) ради за зареєстрованим або фактичним місцем проживання (перебування);
- висновок військово-лікарської комісії про потребу у протезуванні (ортезуванні);
- витяг з історії хвороби;
- фото- та відеоматеріали кукси та наявного об'єму рухів.

У разі коли до заяви додаються не всі необхідні документи, зазначені у цьому пункті, Служба повідомляє у триденний строк учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законного представника про документи, які необхідно подати додатково. У такому разі днем звернення вважається дата, зазначена на поштовому штемпелі (у разі надсилання відсутніх документів поштою), або дата їх фактичного отримання Службою (у разі особистого подання).

3. Попередній розгляд документів щодо протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, здійснюється експертною групою, утвореною при Службі (далі – експертна група).

Положення про експертну групу та її персональний склад затверджуються Мінсоцполітики за поданням Служби.

Медичні показання до протезування (ортезування) визначаються на підставі переліку діагнозів відповідно до класифікаційних шифрів технічних та інших засобів реабілітації, що затверджується Мінсоцполітики разом з МОЗ.

Строк розгляду документів експертною групою не може перевищувати 25 робочих днів з дати отримання (надходження поштою) від учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законного представника всіх необхідних документів.

Під час зазначеного строку експертна група опрацьовує питання щодо протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, в Україні або здійснює пошук закордонного надавача послуг і з'ясовує з ним конструкцію та комплектацію виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні.

За результатами попереднього розгляду заяви протягом двох робочих днів з дати проведення засідання експертною групою оформляється висновок.

У висновку в обов'язковому порядку зазначається:

- інформація про можливість протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок:
 - вітчизняним виробом підвищеної функціональності;
 - закордонним надавачем послуг (у тому числі в Україні);
 - закордонними фахівцями в Україні;
- вартість протезування (ортезування), найменування закордонних надавачів послуг окремо за кожною позицією, зазначеною в абзацах дев'ятому - одинадцятому цього пункту, та у

розрізі витрат, зазначених у пункті 1 цього Порядку, і дані про необхідність супроводження учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок.

Гарантійний строк експлуатації виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, виготовленого закордонним надавачем послуг, не повинен бути меншим строку, на який видається вітчизняний виріб підвищеної функціональності, визначеного у додатку до постанови КМ України від 5 квітня 2012 р. N 321 «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів» (Офіційний вісник України, 2012 р., N 31, ст. 1146).

У разі досягнення згоди з учасником АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, щодо протезування (ортезування) в Україні Служба надає йому відповідні рекомендації.

Служба (крім випадків, коли з учасником АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, досягнуто згоди щодо протезування (ортезування) в Україні) у день складення експертною групою висновку надсилає його та інші документи Мінсоцполітики для розгляду Експертною комісією Мінсоцполітики із забезпечення інвалідів технічними та іншими засобами реабілітації, ціна яких перевищує граничну (далі – Комісія).

4. Рішення щодо доцільності протезування (ортезування) учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, за кордоном, вибору закордонного надавача послуг і розміру витрат, зазначених у пункті 1 цього Порядку, приймається Комісією з урахуванням обсягу бюджетних призначень, передбачених на зазначені цілі, та висновку експертної групи, оформляється протягом двох робочих днів з дати проведення засідання протоколом, який у день складення надсилається Службі.

5. Служба укладає із закордонним надавачем послуг і учасником АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законним представником тристоронній письмовий договір, в якому визначаються умови надання такому учасникові допомоги шляхом безготівкового перерахування коштів закордонному надавачеві послуг і подальшого гарантійного обслуговування, надання закордонним надавачем послуг технічного опису конструкції та комплектації виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, відповідальність сторін.

Право на отримання зазначеної допомоги на протезування (ортезування) однієї кінцівки за кордоном може бути використано учасником АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, лише один раз.

Вартість протезування (ортезування) однієї кінцівки за кордоном не може перевищувати 500 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня року, в якому прийнято Комісією рішення про доцільність протезування (ортезування) за кордоном учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок.

У разі перевищення зазначеної вартості учасник АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законний представник може здійснити доплату різниці за рахунок власних коштів або інших не заборонених законодавством джерел шляхом перерахування відповідних коштів на спеціальний рахунок Служби, відкритий у Казначействі, для їх подальшого перерахування закордонному надавачеві послуг. У такому разі тристоронній письмовий договір укладається Службою тільки після перерахування на її рахунок суми, що не вистачає для протезування (ортезування) однієї кінцівки за кордоном.

Попередня оплата протезування (ортезування) проводиться з урахуванням положень бюджетного законодавства.

Для оплати проїзду, проживання та харчування учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, його супроводжуючої особи (у разі потреби) за кордоном Служба перераховує кошти на рахунок такого учасника.

Для остаточного розрахунку учасник АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, або його законний представник подає протягом 10 робочих днів після повернення із-за кордону Службі відповідні підтверджуючі документи.

6. Підготовка учасника АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, до протезування (ортезування) за кордоном здійснюється у клініці Українського НДІ протезування,

протезобудування та відновлення працездатності або за рекомендаціями зазначеного Інституту, інших закладів охорони здоров'я.

7. Операції, пов'язані з перерахуванням і використанням бюджетних коштів, відкриття рахунків, реєстрація, облік бюджетних зобов'язань здійснюються в установленому законодавством порядку.

Для оплати вартості протезування (ортезування) можуть використовуватися кошти фізичних і юридичних осіб та інших не заборонених законодавством джерел.

8. Мінсоцполітики за поданням Служби подає Мінфіну щокварталу до 20 числа місяця, що настає за звітним періодом, зведений звіт про використання бюджетних коштів.

9. Складення та подання фінансової і бюджетної звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

10. Служба після отримання від закордонного надавача послуг технічного опису конструкції та комплектації виробу підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, встановленого учасникові АТО, який втратив функціональні можливості кінцівок, вносить інформацію про протезування (ортезування) згідно з цим Порядком до Централізованого банку даних з проблем інвалідності.

11. Форми протоколу засідань Комісії, експертної групи, заяви, анкети, договору та інших необхідних документів затверджуються Мінсоцполітики за поданням Служби.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 4 лютого 2004 р. **N 120**

**ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИРОТВОРЧОГО ПЕРСОНАЛУ УКРАЇНИ У
СКЛАДІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В БОСНІЇ І
ГЕРЦЕГОВИНІ**

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Зберегти за особами миротворчого персоналу України в кількості 5 працівників органів внутрішніх справ у складі Поліцейської Місії Європейського Союзу в Боснії і Герцеговині (далі – миротворчий персонал) виплати в національній валюті в розмірі 100 відсотків окладу за спеціальне звання, посадового окладу, надбавки за вислугу років, інших додаткових видів грошового забезпечення постійного характеру за останнім місцем служби.

2. Установити, що виплата компенсаційних сум особам миротворчого персоналу у разі настання інвалідності, а також членам сімей у разі загибелі зазначених осіб під час виконання службових обов'язків здійснюється відповідно до Положення про порядок виплати компенсаційних сум військовослужбовцям, які стали інвалідами, а також членам сімей військовослужбовців, які загинули під час виконання обов'язків військової служби у складі Миротворчих Сил ООН, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1994 р. N 290 (ЗП України, 1994 р., N 8, ст. 214).

3. Затвердити розрахунковий розмір витрат на утримання однієї особи миротворчого персоналу в іноземній валюті в сумі 2250 доларів США за один місяць, у тому числі на оренду житла, забезпечення харчування, комунальні платежі та послуги, внутрішні відрядження тощо.

4. Міністерству внутрішніх справ і Міністерству фінансів щороку під час формування показників загального фонду державного бюджету передбачати видатки та забезпечувати фінансування витрат на утримання миротворчого персоналу, включаючи проїзд до Поліцейської Місії Європейського Союзу в Боснії і Герцеговині і в зворотному напрямку, медичне страхування та сплату щорічних внесків до фонду поточних витрат Місії.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 14.08.2008 р. **№ 402** (витяги)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 листопада 2008 р. за № 1109/15800

**ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІЙСЬКОВО-ЛІКАРСЬКУ ЕКСПЕРТИЗУ
В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ**

(Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства оборони:

№ 346 від 27.05.2013

№ 524 від 12.08.2014

№ 508 від 06.08.2014

№ 779 від 30.10.2014)

Відповідно до частини десятої статті 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та з метою якісного проведення призову громадян на строкову військову службу за станом здоров'я, прийняття громадян на військову службу за контрактом, проведення медичного огляду військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів для визначення ступеня придатності до військової служби та визначення ступеня придатності льотного складу до льотної роботи **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, що додається.

(Пункт 2 втратив чинність на підставі Наказу Міністерства оборони № 508 від 06.08.2014)

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністра оборони України від 4 січня 1994 р. № 2 «Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу та медичний огляд у Збройних Силах України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 липня 1994 р. за № 177/386 (зі змінами).

4. Наказ розіслати до окремої військової частини.

Міністр оборони України

Ю.І. Єхануров

ПОЛОЖЕННЯ

про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України

I. Основи організації військово-лікарської експертизи

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Військово-лікарська експертиза визначає придатність за станом здоров'я до військової служби призовників, військовослужбовців та військовозобов'язаних, установлює причинний зв'язок захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) та визначає необхідність і умови застосування медико-соціальної реабілітації та допомоги військовослужбовцям.

1.2. Військово-лікарська експертиза – це:

- медичний огляд допризовників, призовників; військовослужбовців та членів їхніх сімей (крім членів сімей військовослужбовців строкової військової служби); військовозобов'язаних, офіцерів запасу, які призиваються на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, резервістів (кандидатів у резервісти); громадян, які приймаються на військову службу за контрактом; кандидатів на навчання у вищих військово-навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів Мін.оборони України (далі – ВВНЗ), учнів військових ліцеїв; колишніх військовослужбовців; працівників Збройних Сил України, які працюють у шкідливих та небезпечних умовах праці та залучаються до роботи з джерелами іонізуючого випромінювання (далі – ДІВ), компонентами ракетного палива (далі – КРП), джерелами електромагнітних полів (далі – ЕМП), лазерного випромінювання (далі – ЛВ), мікроорганізмами I-II груп патогенності; працівників допоміжного флоту Військово-Морських Сил Збройних Сил України (далі – ВМС Збройних Сил України);
- визначення ступеня придатності до військової служби, навчання у ВВНЗ, роботи за фахом;

- установлення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів.

1.3. Основними завданнями військово-лікарської експертизи є:

- добір громадян України, придатних за станом здоров'я до військової служби, для укомплектування Збройних Сил України;
- аналіз результатів медичного огляду та розробка заходів щодо комплектування Збройних Сил України особовим складом, придатним до військової служби за станом здоров'я;
- контроль за організацією і станом лікувально-оздоровчої роботи серед призовників, аналіз результатів і розроблення пропозицій із удосконалення цієї роботи;
- контроль за організацією, проведенням і результатами лікувально-діагностичної роботи у військових, цивільних лікувальних закладах та медичних підрозділах військових частин, що стосується військово-лікарської експертизи;
- надання методичної та практичної допомоги з питань військово-лікарської експертизи військово-лікарським комісіям, лікувальним закладам Міністерства оборони України;
- визначення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтва) у військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів, які призвані на збори, у осіб, звільнених із військової служби, а також причинного зв'язку захворювань, поранень, які заподіяли військовослужбовцям смерть;
- розроблення спільно з головними медичними спеціалістами Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) і Міністерства оборони України вимог щодо стану здоров'я призовників, кандидатів на навчання у ВВНЗ, військовослужбовців, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, резервістів для найдоцільнішого використання їх на військовій службі;
- визначення ступеня придатності військовослужбовців до військової служби у зв'язку з їх звільненням;
- проведення наукової роботи з питань військово-лікарської експертизи;
- підготовка кадрів для військово-лікарських комісій.

2. ОРГАНИ ВІЙСЬКОВО-ЛІКАРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

2.1. Для проведення військово-лікарської експертизи створюються військово-лікарські комісії (далі – ВЛК), штатні та позаштатні (постійно і тимчасово діючі).

Штатні та позаштатні (постійно і тимчасово діючі) ВЛК (лікарсько-льотні комісії (далі – ЛЛК)) приймають постанови. Постанови ВЛК (ЛЛК) оформлюються свідоцтвом про хворобу, довідкою військово-лікарської комісії, протоколом засідання військово-лікарської комісії з визначення причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишнього військовослужбовця.

2.2. Штатні ВЛК є військово-медичними установами. Вони мають гербову печатку, кутовий штамп та утримуються за окремим штатом. До штатних ВЛК належать:

- Центральна військово-лікарська комісія (далі – ЦВЛК);
- ВЛК регіону;
- ВЛК евакуаційного пункту;
- ВЛК пересувної госпітальної бази.

Штатні ВЛК комплектуються лікарями із клінічною підготовкою за однією з лікарських спеціальностей (терапія, хірургія, неврологія, психіатрія, оториноларингологія, офтальмологія, організація охорони здоров'я тощо), з досвідом роботи у військових частинах та лікувальних закладах.

Залучати особовий склад штатних ВЛК для вирішення питань та завдань, не пов'язаних із військово-лікарською експертизою, забороняється.

2.3. Центральна військово-лікарська комісія

2.3.1. ЦВЛК є органом військового управління, який здійснює керівництво ВЛК регіонів у Збройних Силах України та є керівним органом із військово-лікарської експертизи в Збройних Силах України.

2.3.2. Голова ЦВЛК безпосередньо підпорядковується директору департаменту охорони здоров'я (далі – ДОЗ) Міністерства оборони України. Усі штатні ВЛК Збройних Сил України безпосередньо підпорядковуються голові ЦВЛК.

2.3.3. На ЦВЛК покладається організація військово-лікарської експертизи у Збройних Силах України, а також:

- розроблення та участь у розробленні проектів нормативно-правових актів, посібників, методичних рекомендацій з питань військово-лікарської експертизи;
- розроблення спільно з головними медичними спеціалістами Міністерства оборони України та МОЗ України медичних показань для військово-професійного призначення призовників до видів Збройних Сил України, родів військ та за військовими спеціальностями;
- розроблення спільно з головними медичними спеціалістами Міністерства оборони України науково обґрунтованих вимог до стану здоров'я військовослужбовців з метою максимального збереження їх на військовій службі, запобігання необґрунтованого їх звільнення із Збройних Сил України за станом здоров'я;
- перевірка якості лікувально-профілактичної роботи у цілях військово-лікарської експертизи серед військовослужбовців у військових частинах і лікувальних закладах Міністерства оборони України;
- контроль за лікувально-оздоровчою роботою серед допризовників, організація медичного огляду призовників, кандидатів на навчання у ВВНЗ, військовослужбовців, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних та резервістів (кандидатів у резервісти);
- розгляд заяв, пропозицій, скарг та прийом відвідувачів з питань військово-лікарської експертизи;
- аналіз та узагальнення результатів і досвіду роботи підпорядкованих ВЛК;
- проведення спільно з головними (провідними) медичними спеціалістами та іншими лікарями-спеціалістами аналізу й оцінки результатів медичного огляду військовослужбовців та інших контингентів, розробка пропозицій для покращення військово-лікарської експертизи;
- організація та керівництво науковою роботою з питань військово-лікарської експертизи у підпорядкованих ВЛК;
- підготовка та вдосконалення кадрів для ВЛК;
- прийняття та перегляд постанов ВЛК про ступінь придатності колишніх військовослужбовців на період їх фактичного звільнення із Збройних Сил України;
- проведення спільно з МОЗ України аналізу та узагальнення результатів лікувально-оздоровчої роботи серед допризовників і призовників, медичного огляду призовників та розроблення пропозицій щодо покращення цієї роботи.

2.3.4. ЦВЛК має право:

- оглядати військовослужбовців та інших осіб, зазначених у пункті 1.2 розділу I цього Положення;
- перевіряти роботу підпорядкованих ВЛК з питань військово-лікарської експертизи;
- перевіряти організацію медичного огляду військовослужбовців та інших осіб у військових, цивільних лікувальних закладах, військових частинах;
- перевіряти організацію та стан лікувально-діагностичної роботи у військових, цивільних лікувальних закладах, медичних підрозділах військових частин та ВВНЗ у цілях військово-лікарської експертизи;
- витребувати документи в частині, що характеризують обставини отримання захворювання, поранення, травми, каліцтва, необхідні для прийняття постанови про їх причинний зв'язок, а саме:
 - виписки (витяги) з матеріалів адміністративного розслідування, матеріалів дізнання або судового розгляду, а також витяги з наказів, актів;
 - особові та пенсійні справи, медичні документи (у разі витребування оригіналів зазначених документів вони повертаються за належністю після складання протоколу);
 - архівні довідки, характеристики та інші документи, необхідні для прийняття постанови (у разі надання копій зазначених вище документів копії підшиваються до складеного протоколу та передаються до архіву зі строком зберігання 50 років);

- залучати головних медичних фахівців Міністерства оборони України, лікарів-спеціалістів Головного військово-медичного клінічного центру та інших військових лікувальних закладів, спеціалістів інших спеціальностей, начальників медичної служби та представників командування (керівництва) військових частин, де проходить службу військовослужбовець, що оглядається, для вирішення питань військово-лікарської, лікарсько-льотної експертизи;
- перевіряти у військових комісаріатах і закладах охорони здоров'я України організацію, стан та результати лікувально-оздоровчої роботи серед допризовників та призовників, медичного огляду призовників, кандидатів на навчання у ВВНЗ, осіб, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних, резервістів;
- направляти у військові лікувальні заклади на контрольне обстеження та медичний огляд військовослужбовців, членів їх сімей (крім членів сімей військовослужбовців строкової військової служби), військовозобов'язаних, резервістів, працівників;
- запитувати від військових, цивільних лікувальних закладів, військових частин, військових комісаріатів і ВВНЗ додаткові дані для аналізу, узагальнення та оцінки результатів військово-лікарської експертизи;
- надавати до Генерального штабу Збройних Сил України, командуванням видів, Сил підтримки Збройних Сил України, керівникам органів місцевої адміністрації результати лікувально-оздоровчої роботи, проведеної серед допризовників та призовників, медичного огляду військовослужбовців, членів їх сімей, кандидатів на навчання у ВВНЗ, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних, резервістів та іншого контингенту;
- розглядати, переглядати, затверджувати, не затверджувати, контролювати згідно з цим Положенням постанови будь-якої ВЛК (лікарсько-льотної комісії (далі – ЛЛК)) Збройних Сил України;
- надавати роз'яснення щодо формулювання постанов ВЛК (ЛЛК).

2.3.5. Постанови ЦВЛК можуть бути оскаржені в судовому порядку.

2.4. ВЛК регіону

2.4.1. Призначення на посади офіцерів у штатні ВЛК погоджується з головою ЦВЛК.

2.4.2. Начальник ВЛК регіону безпосередньо підпорядковується голові ЦВЛК. ВЛК регіону з питань військово-лікарської експертизи підпорядковуються усі позаштатні ВЛК регіону, де обстежуються, лікуються і проходять медичний огляд військовослужбовці.

2.4.3. За рішенням ЦВЛК на ВЛК регіону покладається розгляд, контроль, затвердження постанов позаштатних постійно діючих ВЛК, організованих при військових частинах, які дислокуються на території регіону, незалежно від підпорядкування.

2.4.4. На ВЛК регіону покладаються:

- організація військово-лікарської експертизи, керівництво підпорядкованими ВЛК, контроль за їхньою роботою та надання їм методичної і практичної допомоги в зоні відповідальності;
- контроль за організацією та проведенням медичного огляду осіб, визначених у пункті 1.2 розділу I Положення, поповнення, що прибуває для комплектування Збройних Сил України, з метою правильного розподілу його за родами військ, військовими частинами (кораблями), підрозділами та військовими спеціальностями, а також кандидатів на навчання за військовими спеціальностями з урахуванням стану здоров'я та фізичного розвитку;
- розгляд заяв, пропозицій, скарг та прийом відвідувачів з питань військово-лікарської експертизи;
- аналіз та узагальнення результатів і досвіду роботи підпорядкованих ВЛК;
- проведення спільно з головними (провідними) медичними спеціалістами та іншими лікарями – спеціалістами аналізу та оцінки результатів медичного огляду військовослужбовців та інших контингентів, розробка пропозицій для покращення військово-лікарської експертизи;
- організація та керівництво науковою роботою з питань військово-лікарської експертизи у підпорядкованих ВЛК;
- підготовка та вдосконалення кадрів для ВЛК;
- розробка та подання до ЦВЛК пропозицій з уточнення, доповнення та внесення змін до нормативно-правових актів з питань військово-лікарської експертизи;
- контроль за організацією та проведенням лікувально-оздоровчої роботи серед допризовників та призовників, обстеженням та медичним оглядом призовників, кандидатів на навчання у

ВВНЗ, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних, резервістів, надання методичної та практичної допомоги органам та закладам охорони здоров'я України та військовим комісаріатам у цій роботі;

- проведення спільно з органами МОЗ України і військовими комісаріатами аналізу та узагальнення результатів лікувально-оздоровчої роботи серед допризовників і призовників, обстеження та медичного огляду допризовників, призовників, громадян, які вступають у ВВНЗ, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних, резервістів, розроблення пропозицій щодо покращення цієї роботи;
- контроль за організацією та станом лікарсько-льотної експертизи в учбових та спортивних авіаційних закладах Товариства сприяння обороні України (далі – ТСО України), які знаходяться в межах регіону.

2.4.5. ВЛК регіону має право:

- оглядати військовослужбовців та інших осіб, зазначених у пункті 1.2 розділу I цього Положення;
- перевіряти роботу підпорядкованих ВЛК та давати їм роз'яснення з питань військово-лікарської експертизи;
- перевіряти організацію медичного огляду військовослужбовців та інших осіб у військових (цивільних) лікувальних закладах, військових частинах;
- приймати постанови згідно з Положенням, контролювати, розглядати, затверджувати, за наявності підстав не затверджувати, переглядати або скасовувати постанови підпорядкованих ВЛК. Постанову про придатність до військової служби колишніх військовослужбовців на період їх фактичного звільнення зі Збройних Сил України має право приймати або переглядати тільки ЦВЛК;
- перевіряти організацію та стан лікувально-діагностичної роботи у військових (цивільних) лікувальних закладах, медичних підрозділах військових частин та ВВНЗ у цілях військово-лікарської експертизи;
- направляти у військові лікувальні заклади на контрольне обстеження та медичний огляд військовослужбовців, членів їх сімей (крім членів сімей військовослужбовців строкової служби), військовозобов'язаних, резервістів, працівників;
- витребувати особові та пенсійні справи, медичні документи, матеріали адміністративного розслідування, дізнання, судового розгляду, характеристики, архівні довідки, витяги з наказів, актів, протоколів та інші документи, необхідні для прийняття постанови;
- залучати для вирішення питань військово-лікарської експертизи головних (провідних) медичних спеціалістів та інших лікарів-спеціалістів, за необхідності – інших спеціалістів, начальників медичної служби та представників командування (керівництва) військових частин, де проходить службу військовослужбовець;
- приймати постанови, а за необхідності переглядати свої постанови про причинний зв'язок захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) та смерті у осіб, звільнених з військової служби, з військовою службою (крім постанов ЦВЛК);
- перевіряти у військових комісаріатах, органах (зкладах) охорони здоров'я Автономної Республіки Крим (далі – АР Крим), областей, міста Києва, на території регіону організацію та стан лікувально-оздоровчої роботи серед допризовників та призовників, медичного огляду призовників, кандидатів на навчання у ВВНЗ, громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, військовозобов'язаних, резервістів, результати перевірок доповідати керівникам територіальних командувань та керівникам органів місцевої державної адміністрації та місцевого самоврядування.

2.4.6. Рішенням штатної ВЛК може бути проведений повторний або контрольний медичний огляд.

2.4.7. На ВЛК Центрального регіону (далі – ВЛК ЦР), крім військово-лікарської експертизи, покладені організація та проведення лікарсько-льотної експертизи згідно з цим Положенням.

Крім того, на ВЛК ЦР покладаються:

- контроль, розгляд, затвердження, незатвердження постанов позаштатних ЛЛК;

- організація, проведення лікарсько-льотної експертизи та контроль за роботою ЛЛК у авіаційних частинах, закладах та ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотної складу та операторів управління повітряним рухом (далі – УПР);
- розроблення спільно з ЦВЛК методичних рекомендацій з лікарсько-льотної експертизи;
- прийняття та перегляд постанов про причинний зв'язок захворювань, поранень, травм, контузій, каліцтв у колишніх військовослужбовців із числа осіб льотної складу, якщо вони звільнені у запас або відставку з льотної роботи.

2.4.8. На ВЛК Кримського регіону (далі - ВЛК КР), крім військово-лікарської експертизи, згідно з цим Положенням покладена організація та проведення військово-лікарської експертизи у Військово-Морських Силах Збройних Сил України.

2.4.9. ЦВЛК та ВЛК регіонів дислокуються на фондах ВМКЦ регіонів.

2.4.10. Постанова ВЛК регіонів може бути оскаржена у ЦВЛК або у судовому порядку.

2.5. ВЛК евакуаційного пункту (місцевого евакуаційного пункту), госпітальної бази (створюються на воєнний час)

2.5.1. ВЛК евакуаційного пункту з питань військово-лікарської експертизи підпорядковуються усі ВЛК в зоні відповідальності.

2.5.2. ВЛК місцевого евакуаційного пункту з питань військово-лікарської експертизи підпорядковуються усі ВЛК лікувально-профілактичних закладів, які підпорядковані місцевому евакуаційному пункту.

2.5.3. ВЛК евакуаційного пункту керується розпорядженнями ЦВЛК, а ВЛК місцевого евакуаційного пункту – розпорядженнями штатних ВЛК регіону або ВЛК евакуаційного пункту в залежності від підпорядкованості.

2.5.4. На ВЛК евакуаційного пункту покладається організація військово-лікарської експертизи у госпітальних базах, а на ВЛК місцевого евакуаційного пункту – у лікувально-профілактичних закладах, підпорядкованих місцевому евакуаційному пункту, а також і керівництво ними відповідно до вимог, передбачених підпунктами 2.4.4, 2.4.5 пункту 2.4 розділу I Положення.

2.5.5. ВЛК госпітальної бази з питань військово-лікарської експертизи підпорядковуються усі ВЛК військових лікувальних закладів, які входять до складу госпітальної бази.

2.5.6. ВЛК госпітальної бази керуються розпорядженнями ВЛК евакуаційного пункту.

2.6. Позаштатні постійно діючі ВЛК (ЛЛК)

2.6.1. До позаштатних постійно діючих ВЛК (ЛЛК) належать:

- госпітальні ВЛК;
- гарнізонні ВЛК;
- ЛЛК;
- ВЛК високомобільних військ;
- ВЛК військових комісаріатів;
- ВЛК територіального центру комплектування (далі - ВЛК ТЦК);
- ВЛК цивільного лікувального закладу з правами госпітальної ВЛК.

2.6.2. Позаштатні (постійно та тимчасово діючі) ВЛК (ЛЛК) призначаються у складі голови, заступника голови (може призначатись один з членів комісії), членів комісії (у гарнізонних, госпітальних ВЛК не менше ніж три лікарі, в інших ВЛК і ЛЛК - терапевта, хірурга, невропатолога, окуліста, стоматолога, оториноларинголога, психіатра) і секретаря з середньою медичною освітою. До складу ВЛК (ЛЛК) можуть призначатися лікарі інших спеціальностей.

2.6.3. До складу ВЛК (ЛЛК), що створюється у військовому комісаріаті, ТЦК, лікарі і секретар комісії залучаються з місцевих лікувально-профілактичних закладів рішенням голови районної державної адміністрації (виконавчого органу міської ради) за погодженням з головою відповідної штатної ВЛК регіону.

2.6.4. Штатні і позаштатні (постійно та тимчасово діючі) ВЛК (ЛЛК) з питань військово-лікарської та лікарсько-льотної експертизи підпорядковуються вищим штатним ВЛК.

2.6.5. До участі в роботі позаштатних ВЛК на правах членів комісії залучаються головні (провідні) медичні спеціалісти, начальники відділень та інші лікарі-спеціалісти військових лікувальних закладів, начальники медичної служби та представники командування

(керівництва) військових частин, де проходить службу військовослужбовець, що оглядається, та військові спеціалісти за клопотанням ВЛК.

2.6.6. Перелік військових лікувальних закладів, військових частин, лікувально-профілактичних закладів, в яких організуються позаштатні постійно діючі ВЛК (ЛЛК), разом зі списком голів та заступників голів цих ВЛК (ЛЛК) на наступний календарний рік затверджує голова ЦВЛК за поданням начальників штатних ВЛК регіонів.

2.6.7. На підставі затвердженого переліку начальник ВМКЦ регіону своїм наказом призначає позаштатні постійно діючі ВЛК, їх персональний склад і визначає порядок їх роботи.

Головою позаштатної постійно діючої ВЛК призначається лікар, найбільш підготовлений з питань військово-лікарської експертизи, який має досвід роботи у військових лікувальних, цивільних лікувально-профілактичних закладах та пройшов підготовку (удосконалення) з військово-лікарської експертизи.

До складу ВЛК, створеної у цивільному лікувально-профілактичному закладі, за рішенням начальника ВМКЦ регіону може бути введений військовий лікар – представник найближчого військового лікувального закладу, медичної служби військової частини.

2.6.8. Для огляду кандидатів, відібраних для оволодіння водолазними спеціальностями, і курсантів навчального центру (військової частини) створюється позаштатна постійно діюча ВЛК у складі: голови – лікаря-фізіолога, заступника голови – водолазного спеціаліста, членів - лікарів-спеціалістів, вказаних у підпункті 2.6.2 пункту 2.6 розділу I Положення, і секретаря.

2.6.9. Позаштатні ВЛК здійснюють службове листування через діловодство військових лікувальних, цивільних лікувально-профілактичних закладів, військових частин, при яких ці комісії утворені.

2.6.10. Забезпечення позаштатних ВЛК медичною технікою та майном, медичними приладами, інструментами, медикаментами, господарським інвентарем, меблями, речовим майном і канцелярським приладдям, виділення їм приміщення і забезпечення комунальними послугами покладається на військові лікувальні, цивільні лікувально-профілактичні заклади, військові частини, при яких ці комісії утворені.

2.6.11. Документи позаштатних ВЛК скріплюються гербовою печаткою військового лікувального, цивільного лікувально-профілактичного закладу, військової частини, при яких ці комісії утворені.

2.7. Госпітальна (гарнізонна) ВЛК

2.7.1. Госпітальна ВЛК створюється у військовому госпіталі, на госпітальному судні, у цивільному лікувально-профілактичному закладі, де обстежуються і лікуються військовослужбовці. На воєнний час госпітальна ВЛК створюється в усіх військових санаторіях.

У разі потреби у військових лікувальних закладах може бути створено декілька госпітальних ВЛК за клінічними профілями.

Організація проведення військово-лікарської експертизи у військовому лікувальному закладі покладається на начальника закладу.

2.7.2. Гарнізонна ВЛК створюється при клініках амбулаторно-поліклінічної допомоги, поліклініках військових лікувальних закладів Міністерства оборони України.

На воєнний час при армійських тилових запасних військових частинах можуть бути створені гарнізонні ВЛК. На них покладається огляд військовослужбовців, а також огляд поповнення, яке поступає у ці військові частини, і контроль за організацією огляду військовослужбовців у військових частинах і батальйонах (командах) осіб, які одужують.

2.7.3. На госпітальну (гарнізонну) ВЛК покладається:

- проведення медичного огляду осіб, указаних у пункті 1.2 розділу I Положення (крім допризовників), з метою визначення ступеня придатності до військової служби та в інших випадках, указаних у пункті 1.4 розділу II Положення;
- ведення книги протоколів ВЛК та здавання її в архів;
- проведення контролю за повнотою та якістю обстеження під час проведення медичного огляду, терміном проведення обстеження;
- проведення разом із провідними медичними спеціалістами ВМКЦ регіонів та начальниками медичної служби військових частин, що знаходяться у зоні відповідальності військового лікувального закладу, детального аналізу визнання військовослужбовців непридатними

(обмежено придатними) до військової служби, розробка пропозицій щодо покращення стану здоров'я військовослужбовців та попередження їх дострокового звільнення з військової служби за станом здоров'я. Узагальнення пропозицій та надання їх до штатної ВЛК.

Рекомендації штатних ВЛК щодо організації лікувально-діагностичної роботи в цілях військово-лікарської експертизи є обов'язковими для виконання.

2.7.4. Госпітальна (гарнізонна) ВЛК має право:

- приймати постанови відповідно до цього Положення;
- перевіряти з метою військово-лікарської експертизи організацію та стан лікувально-діагностичної роботи у військових лікувальних, цивільних лікувально-профілактичних закладах і у військових частинах, дислокованих у гарнізоні;
- залучати до роботи на правах членів комісії медичних та військових фахівців за запитом голови ВЛК.

2.8. Лікарсько-льотна комісія

2.8.1. Перелік ЛЛК, які створюються у Збройних Силах України, викладений у розділі III цього Положення.

2.8.2. ЛЛК керуються розпорядженнями ЦВЛК та ВЛК ЦР.

2.8.3. На ЛЛК (залежно від того, де вона створена) покладаються:

- організація та керівництво лікарсько-льотною експертизою у військовому лікувальному закладі, військовому комісаріаті, ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР;
- огляд льотного складу, авіаційного персоналу (далі - АП), кандидатів на навчання у ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР, курсантів ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР, резервістів (кандидатів у резервісти) з числа льотного складу проводиться відповідно до вимог розділу III цього Положення;
- контроль за організацією та станом медичного огляду військовослужбовців в авіаційних з'єднаннях, військових частинах, що обслуговуються, та курсантів ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР.

2.8.4. ЛЛК має право:

- приймати постанови у відповідності з цим Положенням;
- перевіряти з метою лікарсько-льотної експертизи організацію та стан лікувально-діагностичної роботи у військовому лікувальному закладі, військових частинах, ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР.

2.8.5. Постанови ЛЛК розглядаються, контролюються, затверджуються, (не затверджуються) відповідною штатною ВЛК (ЛЛК) згідно з цим Положенням.

2.8.6. Постанова про непридатність до льотної роботи (льотного навчання), військової служби, а також про потребу у відпустці за станом здоров'я щодо осіб із числа льотного складу, курсантів ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР, у разі виявлення у них захворювань, які перешкоджають льотній роботі (льотному навчанню), та у складних випадках приймається ЛЛК після стаціонарного обстеження та лікування.

2.9. ВЛК високомобільних військ

2.9.1. Роз'яснення ВЛК регіону з питань військово-лікарської експертизи є обов'язковими для ВЛК високомобільних військ, у зоні відповідальності якої дислокується з'єднання.

2.9.2. На ВЛК високомобільних військ покладається:

- організація та керівництво військово-лікарською експертизою у військових частинах високомобільних військ і контроль за роботою ВЛК військових частин;
- медичний огляд військовослужбовців високомобільних військ, у тому числі кандидатів на навчання у ВВНЗ, поповнення, яке прибуває у з'єднання, військовослужбовців, які прибувають із інших родів військ, ВВНЗ, з курсів удосконалення, резервістів (кандидатів у резервісти);
- аналіз та узагальнення результатів огляду військовослужбовців високомобільних військ.

2.9.3. ВЛК приймає постанови про придатність (непридатність) військовослужбовців високомобільних військ до служби в високомобільних військах або тимчасову непридатність до здійснення стрибків з парашутом, придатність (непридатність) кандидатів на навчання у ВВНЗ у відповідності з цим Положенням. Постанови ВЛК високомобільних військ про

придатність (непридатність) до служби в високомобільних військах офіцерів, прапорщиків та військовослужбовців строкової військової служби розглядаються, контролюються, затверджуються або переглядаються ВЛК регіону.

2.10. ВЛК військового комісаріату

2.10.1. ВЛК військового комісаріату створюється у районному (міському) військовому комісаріаті.

Для керівництва і контролю за діяльністю цих комісій у військових комісаріатах Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва створюються відповідно Кримська республіканська, обласні та Київська міська ВЛК.

Головою ВЛК районного (міського) військового комісаріату призначається лікар, найбільш підготовлений та досвідчений з питань військово-лікарської експертизи, наказом районного військового комісара після погодження з головним лікарем районної (міської) лікарні МОЗ України (головою ВЛК обласного військового комісаріату, АР Крим або Київського міського військового комісаріату).

Головою ВЛК обласного військового комісаріату (АР Крим або Київського міського військового комісаріату) призначається начальник медичного відділення цього військового комісаріату наказом військового комісара після погодження з начальником ВЛК регіону.

Персональний склад та порядок роботи ВЛК районного (міського), обласного військових комісаріатів визначаються наказами відповідних військових комісарів.

2.10.2. Роз'яснення ВЛК регіону з питань військово-лікарської експертизи є обов'язковими для виконання ВЛК військового комісаріату. ВЛК військового комісаріату має право приймати постанови відповідно до цього Положення.

2.10.3. ВЛК військового комісаріату АР Крим, областей, міста Києва мають право переглядати постанови ВЛК районного (міського) військового комісаріату, крім постанов, які згідно з цим Положенням підлягають розгляду, контролю та затвердженню ЦВЛК, ВЛК регіону.

2.10.4. На ВЛК районного (міського) військового комісаріату покладається огляд контингентів відповідно до пункту 1.2 розділу I цього Положення. Рішенням ВЛК регіону на ВЛК військового комісаріату покладається огляд інших контингентів.

2.10.5. У порядку контролю на ВЛК військового комісаріату АР Крим, області, міста Києва покладається огляд (переогляд) контингентів відповідно до пункту 1.2 розділу I цього Положення.

2.11. ВЛК територіального центру комплектування

2.11.1. ВЛК ТЦК створюється у Автономній Республіці Крим, областях та місті Києві.

Головою ВЛК ТЦК призначається лікар ТЦК, найбільш підготовлений та досвідчений з питань військово-лікарської експертизи, наказом начальника ТЦК після погодження з начальником ВЛК регіону.

Персональний склад та порядок роботи ВЛК ТЦК визначаються наказом начальника ТЦК.

2.11.2. ВЛК ТЦК підпорядковується ВЛК регіону. ВЛК ТЦК має право приймати постанови відповідно до цього Положення.

На ВЛК ТЦК покладається огляд контингентів відповідно до пункту 1.2 розділу I цього Положення. Рішенням ВЛК регіону на ВЛК ТЦК покладається огляд і інших контингентів.

2.12. Позаштатні тимчасово діючі ВЛК

2.12.1. До позаштатних тимчасово діючих ВЛК (ЛЛК) належать:

- ВЛК (ЛЛК) ВВНЗ;
- ВЛК приймально-технічної комісії (далі – ПТК) ВМС Збройних Сил України;
- ВЛК для медичного огляду особового складу підводних човнів;
- ВЛК для медичного огляду водолазів;
- ВЛК для медичного огляду військовослужбовців, які залучаються до підводного керування танками та іншими машинами;
- ВЛК високомобільних військ;
- ВЛК для медичного огляду поповнення.

2.12.2. Перелік військових частин видів Збройних Сил України та родів військ, ВВНЗ, в яких створюються позаштатні тимчасово діючі ВЛК (ЛЛК) (далі – Перелік), разом зі списком голів та їх заступників на наступний календарний рік затверджує голова ЦВЛК за поданням

начальників штатних ВЛК регіонів. У місті Києві Перелік на затвердження подає відділ комплектування ЦВЛК.

2.12.3. На підставі затверженого Переліку начальник ВВНЗ, командир військової частини своїми наказами призначають позаштатні тимчасово діючі ВЛК (ЛЛК), персональний склад і визначають порядок їх роботи. Начальник ВМКЦ регіону за відповідними заявками доукомплектує склад комісії. До складу ВЛК для заключного огляду кандидатів, які вступають у ВВНЗ та ВЛК ПТК ВМС Збройних Сил України, додатково включаються лікар-психіатр та лікар-дерматолог.

Для доукомплектування ВЛК ВВНЗ дозволяється запрошувати лікарів відповідного профілю із цивільних лікувальних закладів на договірних засадах з оплатою за рахунок ВВНЗ за їх згодою.

2.12.4. Головою позаштатної тимчасово діючої ВЛК призначається лікар, найбільш підготовлений з питань військово-лікарської експертизи.

2.12.5. Для остаточного огляду кандидатів на навчання у ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР, призначається ЛЛК ВВНЗ.

2.12.6. Військовослужбовці, визнані позаштатною тимчасово діючою ВЛК непридатними до служби за військовою спеціальністю, для вирішення питання про придатність до військової служби направляються на амбулаторне або стаціонарне обстеження із подальшим оглядом гарнізонною або госпітальною ВЛК.

2.12.7. Головою ВЛК для огляду водолазів призначається головний спеціаліст - лікар спеціальної фізіології Центру пошукових та аварійно-рятувальних робіт ВМС Збройних Сил України, у Сухопутних військах – начальник медичної служби з'єднання (військової частини); заступником голови – водолазний спеціаліст.

2.12.8. ВЛК ПТК ВМС Збройних Сил України створюється для огляду поповнення, яке прибуває у ВМС Збройних Сил України, з метою правильного розподілу його по військових частинах (кораблях), підрозділах та добору осіб для навчання з військово-морських спеціальностей.

ВЛК ПТК ВМС Збройних Сил України виносить постанови тільки про придатність (непридатність) оглянутих до військової служби у ВМС Збройних Сил України та навчання їх за військово-морською спеціальністю відповідно до цього Положення.

II. Медичний огляд

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Медичний огляд включає в себе вивчення та оцінку стану здоров'я і фізичного розвитку громадян на момент огляду в цілях визначення ступеня придатності до військової служби, навчання за військово-обліковими спеціальностями, вирішення інших питань, передбачених цим Положенням, з винесенням письмового висновку (постанови). Під придатністю до військової служби у цьому Положенні розуміється такий стан здоров'я і фізичного розвитку громадян, який дозволяє їм виконувати передбачені статутами, інструкціями службові обов'язки з конкретної військової спеціальності у виді Збройних Сил України та інших військових формуваннях у мирний та воєнний час.

Медичний огляд проводиться ВЛК з метою визначення придатності:

- до військової служби допризовників, призовників, військовозобов'язаних, резервістів (кандидатів у резервісти);
- військовослужбовців до військової служби;
- військовослужбовців до військової служби за військовою спеціальністю;
- військовослужбовців до служби в високомобільних військах, плаваючому складі, морській піхоті;
- кандидатів на навчання у ВВНЗ, учнів військових ліцеїв;
- кандидатів до військової служби за контрактом;
- кандидатів до участі у міжнародних миротворчих операціях (далі – ММО) та у складі миротворчого персоналу;
- військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів, працівників Збройних Сил України для роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛІВ та мікроорганізмами I-II груп патогенності;

- військовослужбовців та працівників Збройних Сил України до служби (роботи) у спеціальних спорудах, працівників допоміжного флоту ВМС Збройних Сил України; а також з метою визначення:
- можливості проходження військової служби військовослужбовцями та проживання членів їх сімей за кордоном;
- необхідності в тривалому спеціалізованому лікуванні, медичному спостереженні або в навчанні (вихованні) у спеціалізованих навчальних закладах членів сімей військовослужбовців, транспортабельності їх за станом здоров'я.

1.2. Постанови ВЛК приймаються на підставі Розкладу хвороб, станів та фізичних вад, що визначають ступінь придатності до військової служби (далі – Розклад хвороб) (додаток 1), пояснень щодо застосування статей Розкладу хвороб (додаток 2) та таблиць додаткових вимог до стану здоров'я (далі - ТДВ) (додаток 3).

Розклад хвороб розроблений відповідно до вимог Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я 10-го перегляду (далі – МКХ-10).

1.3. Кількість оглянутих за робочий день не повинна перевищувати у мирний час 50 чоловік, у воєнний час – 100 чоловік.

1.4. Медичний огляд контингентів, зазначених у пункті 1.2 розділу I цього Положення, проводиться в порядку, визначеному таблицею: (яка наводиться).

1.5. У воєнний час військовослужбовці, військовозобов'язані, працівники Збройних Сил України, крім ВЛК, зазначених у пункті 1.4 розділу II Положення, проходять медичний огляд також у ВЛК евакуаційних пунктів, госпітальних баз.

1.6. Льотний склад, АП; кандидати на навчання у ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР, курсанти ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів УПР, проходять медичний огляд згідно з розділом III цього Положення.

1.7. Медичний огляд студентів вищих навчальних закладів, які залучаються до військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу, проводиться перед початком курсу військової підготовки та перед початком проведення навчальних зборів із військової підготовки за програмою офіцерів запасу. ВЛК РВК оглядають студентів відповідно до вимог глави 3 розділу II Положення.

1.8. Постанова ВЛК стосовно військовослужбовців іноземних держав, які навчаються у ВВНЗ, учбових центрах, а також тих, які прибули на виробничо-технічне навчання і консультації, приймається тільки про придатність або непридатність військовослужбовця до навчання у ВВНЗ (на курсах удосконалення).

Постанова ВЛК про непридатність військовослужбовців іноземних держав до навчання у ВВНЗ (на курсах удосконалення) заноситься в книгу протоколів засідань ВЛК без посилання на Положення, оформляється довідкою ВЛК (додаток 4) і затвердженню штатною ВЛК не підлягає.

1.9. Порядок медичного огляду кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів здійснюється відповідно до Положення про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів, затвердженого наказом МОЗ України та МВС України від 5 червня 2000 р. N 124/345, зареєстрованого в Мін. юстиції України 18 липня 2000 року за N 435/4656.

1.10. Медичний огляд військовослужбовців та осіб, звільнених з військової служби, які страждають на захворювання, що згідно з пунктом 3 частини першої статті 34 Житлового кодексу УРСР дають право на поліпшення житлових умов та абзацами четвертим-шостим частини першої статті 45 Житлового кодексу УРСР дають право на першочергове надання жилих приміщень, проводиться гарнізонними (госпітальними) ВЛК ВМКЦ регіону за участю головних медичних фахівців у тому разі, якщо хворі перебувають на медичному забезпеченні у військових лікувальних закладах. У всіх інших випадках медичний огляд цих осіб та видача довідки з висновком комісії проводиться ЛКК лікувально-профілактичних закладів МОЗ України за місцем проживання або роботи хворого.

Перелік захворювань, що дають право особам, що страждають на ці захворювання, на першочергове надання жилих приміщень, та порядок видачі медичного висновку визначені у наказі МОЗ СРСР від 28.03.83 N 330 «Об утверждении списка заболеваний, дающих право лицам, страдающим этими заболеваниями, на первоочередное получение жилой площади».

Перелік захворювань, що дають право особам на поліпшення житлових умов, порядок видачі медичного висновку та форма медичного висновку визначені у наказі МОЗ УРСР від 08.02.85 N 52 «Об утверждении перечня хронических заболеваний, при которых лица, страдающие этими заболеваниями, не могут проживать в коммунальной квартире или в одной комнате с членами своей семьи» (зі змінами).

Медичні висновки, позитивні для першочергового надання жилих приміщень або поліпшення житлових умов, разом з матеріалами ВЛК, медичною книжкою, іншими медичними документами, що характеризують стан здоров'я цих осіб, направляються до штатної ВЛК для контролю. Після розгляду штатна ВЛК повертає матеріали до комісії, яка проводила огляд, із зазначенням обґрунтованості прийнятого рішення.

1.11. При зарахуванні кандидата на військову службу за контрактом кадровими органами в його особову справу обов'язково вкладається довідка ВЛК. У подальшому всі довідки ВЛК та довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) (додаток 5), при наявності, кадровими органами заносяться до особових справ.

1.12. Обов'язково проводиться медичний огляд госпітальними (гарнізонними) ВЛК військовослужбовців для визначення ступеня придатності до військової служби:

- курсантів (студентів) під час переходу на останній курс навчання та укладання контракту про проходження військової служби на посадах осіб офіцерського складу;
- військовослужбовців після 40-річного віку, які виявили бажання проходити військову службу за новим контрактом;
- військовослужбовців за контрактом під час проходження ними навчання у навчальних центрах;
- військовослужбовців при призначенні на посади від командира окремої військової частини до командувача виду Збройних Сил України включно, а також при призначенні на посади начальників структурних підрозділів Генерального штабу Збройних Сил України та Міністерства оборони України.

2. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ПРИЗОВНИКІВ (ДОПРИЗОВНИКІВ)

2.1. Організація медичного огляду призовників і допризовників покладається на районні (міські) комісії з питань приписки і районні (міські) призовні комісії, в областях – на обласні призовні комісії та призовні комісії АР Крим і міста Києва.

2.2. Медичний огляд призовників проводиться на призовних дільницях районних (міських) військових комісаріатів лікарями, які залучаються з місцевих лікувальних закладів рішенням керівника місцевої державної адміністрації, на збірних пунктах АР Крим, обласних, Київського міського військових комісаріатів – лікарями медичного відділення тимчасового штату збірного пункту, які залучаються з лікувальних закладів відповідних управлінь охорони здоров'я.

Кожний призовник оглядається хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, окулістом, оториноларингологом, стоматологом, дерматологом, а за наявності медичних показань і лікарями інших спеціальностей.

Безпосередньо керує роботою медичного персоналу, що залучається для медичного огляду призовників, лікар – член призовної комісії (комісії з питань приписки), який призначається з числа найбільш кваліфікованих лікарів-спеціалістів та має необхідні знання і досвід у галузі військово-лікарської експертизи. Кандидатура лікаря – члена районної призовної комісії (комісії з питань приписки) погоджується з лікарем – членом обласної призовної комісії (начальником медичного відділення тимчасового штату обласного збірного пункту).

2.3. До початку роботи комісії з питань приписки, призовної комісії лікар – член призовної комісії (комісії з питань приписки):

- перевіряє придатність приміщень для роботи лікарів, наявність необхідного обладнання та оснащення, вказаного у Переліку інструментарію, медичного та господарського майна, необхідного для оснащення кабінетів для проведення медичного огляду призовників (додаток 6);

- уточнює місце, час та порядок направлення призовників на додаткове обстеження, лікування та консультацію в необхідних випадках;
- проводить інструктивне заняття з медичним персоналом, звертаючи увагу на правильність та об'єктивність огляду і визначення придатності призовників до військової служби; роз'яснює лікарям на конкретних прикладах, як слід вивчати медичні документи, особові справи призовників, оформлювати облікову карту та Висновок лікаря (додаток 7). На заняттях вивчаються вимоги Положення, накази та директиви в тій частині, що стосується медичного огляду призовників. Особлива увага звертається на знання та точне виконання лікарями методики обстеження. Підлягають детальному розбору виявлені раніше недоліки в оглядах призовників (порушення методики дослідження, невірні висновки лікарів, випадки повернення призовників із збірного пункту та дострокового звільнення, неправильно призначених за станом здоров'я тощо);
- напередодні кожного дня роботи спільно з лікарями вивчає документи призовників, які викликаються для медичного огляду, знайомиться з додатковими вимогами до стану здоров'я призовників у ті роди військ та команди, у які вони будуть відбиратися на комісії;
- доповідає голові призовної комісії (комісії з питань приписки) про недоліки в підготовці до роботи з огляду призовників та вживає заходів для своєчасного усунення недоліків.

У період роботи призовної комісії (комісії з питань приписки) лікар – член призовної комісії:

- організовує огляд призовників; забезпечує консультації лікарів; перевіряє якість записів лікарів в облікових картках призовників, висновок лікаря-спеціаліста та робить висновок про придатність призовника до військової служби, придатність до військової служби в конкретних родах військ, навчання, служби за певною військовою спеціальністю, про потребу в наданні відстрочки від призову за станом здоров'я або проведенні додаткових обстежень; щоденно перевіряє правильність медичних записів у книзі протоколів призовної комісії, звертаючи особливу увагу на обґрунтованість діагнозу;
- перевіряє об'єктивність направлення призовників на додаткове обстеження та лікування; аналізує результати огляду призовників; після закінчення роботи призовної комісії (комісії з питань приписки) бере участь у складанні звіту про результати медичного огляду призовників.

2.4. Військові комісаріати до початку приймання допризовників на військовий облік та призову запитують:

- з поліклінік за місцем проживання допризовників – медичні картки амбулаторного хворого (облікова форма МОЗ України N 025) з вкладними листами до них (облікова форма МОЗ України N 025/о), медичні характеристики на допризовників від лікаря-педіатра дільничного, на призовників, яким більше 18 років, від лікаря дільничного, списки осіб призовного віку, які перебувають на диспансерному обліку у психіатра, нарколога, венеролога, фтизіатра, невропатолога, алерголога, інших спеціалістів;
- із відділів соціального забезпечення – дані про призовників, які визнані інвалідами;
- із допоміжних шкіл для розумово відсталих та важковиховуваних – медично-педагогічні характеристики;
- із санепідемстанцій – дані на осіб, які перехворіли протягом останніх 6 місяців вірусним гепатитом, черевним тифом, паратифами, дизентерією, іншими інфекційними хворобами.

2.5. Перед медичним оглядом усім призовникам проводиться загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, серологічний аналіз крові на: антитіла до вірусу імунодефіциту людини (ВІЛ), антиген до вірусу гепатиту «В» (HBsAg), антитіла до вірусу гепатиту «С» (anti-HCV), реакція мікропреципітації з кардіоліпіновим антигеном (RW); визначається група крові та резус-належність, проводяться флюорографічне обстеження органів грудної клітки, профілактичні щеплення у відповідності з календарем профілактичних щеплень, ЕКГ дослідження. Здійснюється вивчення медичних документів з поліклінік та лікувальних закладів за місцем проживання та перебування на обліку (медичної карти амбулаторного хворого, виписки з медичної карти від дільничного лікаря, лікаря-педіатра дільничного, виписних епікризів, даних диспансерного обстеження та лікарського спостереження,

результатів попередніх медичних оглядів, інших документів, що характеризують стан здоров'я). Інші дослідження проводяться за показаннями.

2.6. Оцінка стану здоров'я та придатності до військової служби проводиться у відповідності з графою I Розкладу хвороб та графами 1-11 ТДВ «А».

2.7. Під час огляду призовників лікарі визначають стан їх здоров'я та ступінь придатності до військової служби. При цьому враховуються характер захворювання або фізичної вади, ступінь їх розвитку, функціональних порушень, а також освіта, спеціальність, фактична працездатність оглянутого та вимоги, які ставить військова служба до стану здоров'я у тому чи іншому виді Збройних Сил України, роді військ.

2.8. Після закінчення огляду кожний лікар записує в облікову картку призовника (на збірному пункті – у Картку медичного огляду призовника на збірному пункті (додаток 8) висновок про придатність (тимчасову непридатність або повну непридатність) до строкової військової служби, відповідну статтю Розкладу хвороб, дату огляду та підписує висновок із зазначенням свого прізвища та ініціалів і скріплює особистою печаткою. За результатами медичного огляду спеціалістами лікар – член призовної комісії приймає підсумкове рішення щодо придатності призовника за станом здоров'я до військової служби та служби в тому чи іншому роді військ, що скріплюється його підписом та особистою печаткою лікаря.

На призовників, у яких виявлені захворювання або відхилення від норми, що обмежують придатність за родами військ або визначають їх тимчасово непридатними та непридатними до строкової військової служби, оформлюється Висновок лікаря. Висновок підписується лікарем з обов'язковим зазначенням дати огляду, висновком про придатність до строкової військової служби, обмеженням за родами військ у відповідності з ТДВ «А» та лікарем - членом призовної комісії (комісії з питань приписки).

2.9. Лікар виносить одну з таких постанов:

- а) придатний до військової служби за графами ТДВ «А» 1-11;
- б) тимчасово непридатний до військової служби. Потребує лікування (динамічного спостереження) на термін до _____ (вказати дату);
- в) підлягає направленню на додаткове медичне обстеження та повторний медичний огляд;
- г) непридатний до військової служби в мирний час, обмежено придатний у воєнний час;
- г) непридатний до військової служби з виключенням з військового обліку.

2.10. Результати медичного огляду заносяться в книгу протоколів засідань призовної комісії (комісії з питань приписки). Карта медичного огляду та висновки лікарів підшиваються в особову справу призовника як додаток до облікової карти. Крім того, призовникам, які включені до складу команд на відправку у війська, надається довідка Р(М)ВК (додаток 9), яка разом з обліковими документами направляється до військової частини.

2.11. Рішення про тимчасову непридатність приймається на термін, необхідний для повного відновлення функцій органів та систем організму, але не більше одного року, з наступним переоглядом для вирішення питання про придатність до військової служби. Після закінчення року, якщо захворювання не виліковано, приймається остаточне рішення. Контроль та організація своєчасного проведення переогляду покладається на районний (міський) військовий комісаріат.

Допризовники під час приписки до призовних дільниць та призовники під час призову на строкову військову службу, у яких виявлені захворювання або фізичні недоліки (вади) необоротного характеру (невиліковні), визнаються непридатними до військової служби. Рішення про тимчасову непридатність та потребу в лікуванні в цьому випадку не приймається.

2.12. У разі коли лікарям важко визначити стан здоров'я призовника, його направляють на амбулаторне або стаціонарне обстеження в лікувально-профілактичний заклад, про що лікарем або лікарем – членом призовної комісії (комісії з питань приписки) робиться відповідний запис в додатковому аркуші до облікової карти призовника, на збірному пункті – у картці амбулаторного обстеження та медичного огляду, на зворотному боці із зазначенням об'єктивних причин направлення, куди направляється, попереднього діагнозу. При цьому призовнику видається направлення, у якому вказується попередній діагноз та що необхідно уточнити при обстеженні для прийняття рішення. Направлення підписує лікар,

який призначив обстеження, і лікар – член призовної комісії (комісії з питань приписки), який проводить контроль за об'єктивністю і доцільністю призначеного обстеження.

Після проведення обстеження складається Акт дослідження стану здоров'я (додаток 10), який підписується головним лікарем лікувально-профілактичного закладу. Акт подається у військовий комісаріат на розгляд призовної комісії (комісії з питань приписки).

У спірних питаннях, пов'язаних із незгодою призовника з висновками лікарів, які залучаються до медичного огляду призовників, питаннях контролю за об'єктивністю висновків лікарів за рішенням штатної ВЛК призовник може бути направлений на контрольне обстеження у військовий лікувальний заклад.

У воєнний час відстрочка від призову за станом здоров'я може надаватися призовникам на строк до 2 місяців. За медичними показаннями вона може бути продовжена на 2 місяці і втретє – на такий самий термін. Після закінчення відстрочки проводиться медичний огляд призовників для вирішення питання придатності до військової служби.

2.13. З метою організації лікувально-профілактичної роботи серед призовників лікар – член призовної комісії (комісії з питань приписки) після призову (приписки) надає інформацію про результати медичного огляду призовників до головних медичних спеціалістів району, області, АР Крим. Організація лікувально-профілактичної роботи покладена на відповідні заклади МОЗ України.

Військові комісаріати разом з органами управління охороною здоров'я планують і контролюють проведення лікувально-оздоровчої роботи та один раз на рік інформують місцеві органи виконавчої влади про її результати.

2.14. Відбір призовників за станом здоров'я для підготовки з військово-технічних спеціальностей в учбових організаціях ТСО України проводиться за результатами медичного огляду громадян при взятті їх на військовий облік з наданням рішення про придатність за відповідною спеціальністю згідно з ТДВ та довідки Р(М)ВК.

2.15. Особи, які проживають на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (зона безумовного (обов'язкового) відселення та зона гарантованого добровільного відселення), під час взяття на військовий облік та призову на строкову військову службу підлягають медичному обстеженню за медичними показаннями у стаціонарних умовах. У разі їх придатності до військової служби вони направляються у військові частини та установи на посади, що виключають їх радіаційне опромінення та контакти з іншими шкідливими факторами військової служби.

2.16. У військовому комісаріаті в день відправки призовників на збірний пункт організується опитування останніх на предмет наявності гострих хвороб, травм, станів, які перешкоджають відправці. За результатами опитування проводяться консультації спеціалістів, госпіталізація в лікувальний заклад, повторний огляд спеціалістами тощо і приймаються рішення про направлення на збірний пункт або вилучення з команди на відправку.

Відповідає за організацію і проведення цієї роботи особисто військовий комісар.

2.17. Перед прийняттям призовників, які прибули на збірний пункт на відправку у складі команд з військових комісаріатів, та перед відправкою їх до військових частин проводиться контрольний медичний огляд. За результатами огляду приймається рішення про відсутність протипоказань за станом здоров'я для перебування на збірному пункті (відправки до військових частин). Під час перебування на збірному пункті проводиться флюорографічне обстеження органів грудної клітки тим призовникам, яким його не проведено. У разі виявлення гострих захворювань, травм, інших станів, що перешкоджають перебуванню на збірному пункті (відправці до військових частин), приймається відповідне рішення (про госпіталізацію, ізоляцію, направлення на медичний огляд лікарями – спеціалістами медичного відділення збірного пункту тощо), про що робиться відмітка в особовій справі призовника.

У разі виявлення у призовника захворювання, яке перешкоджає проходженню строкової військової служби, останній повертається у військовий комісаріат з метою організації лікування, а за наявності показань госпіталізується у відповідний лікувальний заклад МОЗ України. Документи повертаються до військового комісаріату на повторний розгляд районної призовної комісії.

2.18. Медичні документи призовників, у тому числі результати додаткових досліджень (рентгенограми, флюорограми, КТ, МРТ, ЕКГ, результати аналізів тощо) у повному обсязі, не пізніше ніж через 10 днів після закінчення призову, а на вимогу призовника - негайно, повертаються військовим комісаріатом у місцеві лікувальні заклади, звідки надійшли. Результати вивчення медичних документів, додаткових обстежень, які мають значення при обґрунтуванні діагнозів, лікарями – спеціалістами відображаються у висновках лікарів та карті медичного огляду, які підшиваються до особової справи призовника. Дані про останні профілактичні щеплення проти правця, дифтерії, кору, краснухи, паротиту, про групу крові та резус-належність заносяться у військовий квиток.

2.19. Щодо кожного випадку дострокового звільнення із Збройних Сил України та інших військових формувань військовослужбовця строкової військової служби з приводу захворювання, що не пов'язане з проходженням військової служби, районний (міський) військовий комісаріат спільно з відділом охорони здоров'я проводить адміністративне розслідування. За результатами розслідування проводяться заходи з виключення помилок у подальшому. Результати проведеної роботи доповідаються військовому комісару АР Крим, областей, м. Києва у 10-денний термін з часу постановки повернутого на облік у РВК. Військовий комісаріат АР Крим, областей, м. Києва проводить вивчення та аналіз таких даних, здійснює відповідні заходи для запобігання помилок у подальшому, інформує штатну ВЛК для узагальнення.

Щодо випадків, які за результатами вивчення спричинили необґрунтоване звільнення військовослужбовця строкової служби за станом здоров'я, військовий комісар АР Крим, областей, м. Києва направляє матеріали розслідування з висновками та обґрунтуванням у штатну ВЛК за належністю для перевірки та вжиття заходів щодо скасування неправильної постанови ВЛК, на підставі якої він був звільнений з військової служби.

Штатна ВЛК проводить вивчення поданих матеріалів, за необхідності організовує контрольний огляд та проведення додаткових досліджень, приймає остаточне рішення. Висновки направляються до військового комісара АР Крим, областей, м. Києва з подальшим розглядом на призовній комісії.

3. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ

3.1. Медичний огляд військовозобов'язаних проводиться за рішенням військового комісара ВЛК військових комісаріатів.

3.2. Військовозобов'язані, залежно від категорії запасу, військово-облікової спеціальності та призначення, підлягають повторному огляду ВЛК військових комісаріатів. Крім того, офіцери запасу підлягають повторному огляду зазначеними ВЛК під час чергового атестування, а рядовий, сержантський та старшинський склад запасу ВЛК військових комісаріатів – у разі зміни призначення.

Кожний військовозобов'язаний оглядається хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, окулістом, оториноларингологом, стоматологом, дерматологом, а за медичними показаннями і лікарями інших спеціальностей.

Повторний медичний огляд військовозобов'язаних, які перебувають у запасі 1 і 2 розрядів, раніше визнаних придатними до військової служби або непридатними до військової служби в мирний час за станом здоров'я, які можуть бути вилікувані, а також військовозобов'язаних плавскладу ВМС Збройних Сил України проводиться один раз у 5 років ВЛК військових комісаріатів, а льотного складу – ЛЛК військових комісаріатів.

3.3. Особи, визнані непридатними до військової служби, можуть бути повторно оглянуті ВЛК військових комісаріатів за місцем проживання у разі, коли в результаті обстеження у спеціалізованих лікувально-профілактичних закладах раніше встановлений діагноз переглянутий.

3.4. Перед оглядом військовозобов'язаних їм проводиться рентгенологічне (флюорографічне) обстеження органів грудної клітки, загальний аналіз крові, дослідження сечі. Особам, яким більше 40 років, обов'язково проводяться ЕКГ та вимір внутрішньоочного тиску, дослідження крові на цукор.

3.5. До початку огляду військовий комісаріат на всіх військовозобов'язаних отримує дані із психоневрологічних, протитуберкульозних, шкірно-венеричних диспансерів, наркологічних закладів (на тих, що перебувають на обліку у вказаних диспансерах, закладах, – витяг з історії хвороби), на осіб, що визнані інвалідами, – дані з органів соціального забезпечення, також медичну картку амбулаторного хворого (облікова форма МОЗ України N 025) з поліклінік та медико-санітарних частин за місцем проживання, роботи або навчання.

Зазначені документи з відомостями із вищевказаних диспансерів (закладів), а на офіцерів і прапорщиків (мічманів) запасу також особові справи військовий комісаріат до початку огляду подає для вивчення у ВЛК.

3.6. Картка обстеження та медичного огляду на солдатів, матросів, сержантів і старшин зберігається у військовому комісаріаті до чергового огляду, а на офіцерів, прапорщиків (мічманів) у їх особових справах – постійно.

3.7. Якщо офіцери запасу раніше служили у Збройних Силах України або інших військових формуваннях, тоді військовий комісаріат у направленні на огляд вказує, коли і з якої причини вони були звільнені у запас. На звільнених із військової служби за станом здоров'я у ВЛК обов'язково подається Свідectво про хворобу (додаток 11) або його копія.

3.8. За статтями (пунктами статей) Розкладу хвороб, які передбачають індивідуальне визначення придатності до військової служби і військової спеціальності, ВЛК щодо офіцерів запасу, яких призивають на військову службу або приймають на військову службу у добровільному порядку за контрактом, виносить одну із таких постанов:

- «Непридатний до військової служби у мирний час, обмежено придатний у воєнний час»;
- «Обмежено придатний до військової служби»;
- «Придатний (або непридатний) до військової служби за контрактом, за спеціальністю _____ (вказати спеціальність)»;
- «Придатний (або непридатний) до військової служби в миротворчій місії за спеціальністю _____ (вказати спеціальність)»;
- «Придатний до військової служби».

3.9. За статтями Розкладу хвороб, що передбачають відпустку за станом здоров'я або необхідність у лікуванні, приймається постанова про надання офіцерам запасу відстрочки від прийняття на військову службу, а щодо тих військовозобов'язаних, яких викликають на збір, – про тимчасову непридатність для проходження збору.

Щодо військовозобов'язаних, які знаходяться на зборі і потребують відпустки за станом здоров'я, приймається постанова про непридатність для подальшого проходження збору.

3.10. У воєнний час відстрочка від призову за станом здоров'я надається військовозобов'язаному на строк до 2 місяців. За медичними показаннями продовжується на строк до 2 місяців. Втретє продовження надається на такий самий строк. Після закінчення відстрочки військовозобов'язані оглядаються для вирішення питання про придатність до військової служби.

3.11. У разі коли лікарям ВЛК військового комісаріату важко остаточно визначити стан здоров'я військовозобов'язаного, він направляється на амбулаторне або стаціонарне обстеження у лікувально-профілактичний заклад МОЗ України з подальшим оглядом ВЛК військового комісаріату. Якщо обстеження проводилось у військовому лікувальному закладі, то огляд проводиться госпітальною (гарнізонною) ВЛК.

3.12. Якщо військовозобов'язаний під час призову на військову службу, збір, а також чергового огляду з метою обліку визнаний таким, що потребує лікування (відстрочки від прийняття на військову службу, збір), то за поданням військового комісаріату місцеві органи охорони здоров'я направляють військовозобов'язаного на лікування до відповідного лікувального закладу. Після закінчення лікування військовозобов'язаний оглядається ВЛК військового комісаріату.

3.13. Громадяни, які звільнені з військової служби у запас або у відставку без проведення медичного огляду ВЛК або не згодні з постановою ВЛК про ступінь придатності до військової служби на період фактичного звільнення та ставлять питання про перегляд цієї постанови, оглядаються ВЛК госпіталів за узгодженням зі штатною ВЛК регіону за направленням військового комісара.

Цей медичний огляд проводиться незалежно від причини звільнення, але не пізніше ніж через п'ять років після звільнення.

У разі коли після звільнення пройшло більше п'яти років, медичний огляд ВЛК проводиться в облікових цілях із визначенням ступеня придатності до військової служби на теперішній час, при цьому причинний зв'язок захворювання, наслідків травми не встановлюється.

У спірних та складних випадках право на винесення остаточного рішення залишається за ЦВЛК.

Військовий комісаріат направляє в регіональну штатну ВЛК, на території якої проживає заявник, його заяву, медичні документи, які є в заявника або одержані військовим комісаріатом із цивільних (військових) лікувальних закладів, військовий квиток.

На офіцерів запасу та у відставці подається особова справа, а на звільнених з військової служби з психічними розладами – висновок спеціалізованого лікувального закладу про зміну або зняття раніше встановленого діагнозу, на підставі якого вони були ВЛК визнані непридатними (обмежено придатними) до військової служби. Штатна ВЛК за необхідності додатково запитує та спільно з головними (провідними) медичними фахівцями військово-медичних клінічних центрів вивчає всі медичні та інші документи, які характеризують стан здоров'я заявника у період проходження ним військової служби та після звільнення. Якщо при цьому буде встановлено, що є підстави задовольнити прохання заявника, штатна ВЛК через військового комісара направляє його на огляд ВЛК військового комісаріату, гарнізонною або госпітальною ВЛК (за рішенням штатної ВЛК) з метою визначення придатності до військової служби на теперішній час. Результати огляду колишнього військовослужбовця оформляються довідкою ВЛК або свідоцтвом про хворобу. Чотири примірники свідоцтва про хворобу (довідки ВЛК) направляються в штатну ВЛК. Після розгляду всіх документів штатна ВЛК подає у ЦВЛК свідоцтво про хворобу (довідку ВЛК) в трьох примірниках, на офіцерів запасу та у відставці – особову (на пенсіонерів Міністерства оборони України – і пенсійну) справу, історії хвороби за період служби і після звільнення з військової служби, медичну книжку, медичну картку амбулаторного хворого або докладні витяги з них, акти огляду МСЕК та інші необхідні документи з обґрунтуванням думки з цього питання для прийняття остаточної постанови, у тому числі про причинний зв'язок захворювання, травми (поранення, контузії, каліцтва).

4. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ГРОМАДЯН, ЯКІ БАЖАЮТЬ НАВЧАТИСЯ У ВВНЗ

4.1. Громадяни, які бажать навчатися у ВВНЗ, проходять первинний, повторний і остаточний медичний огляд. У воєнний час повторний медичний огляд не проводиться. Кандидати на навчання у ВВНЗ із числа військовослужбовців проходять первинний та остаточний медичні огляди.

Первинний медичний огляд проводиться:

- цивільним особам – ВЛК військового комісаріату, ВЛК ТЦК;
- військовослужбовцям – гарнізонною (госпітальною) ВЛК.

У процесі медичного огляду проводяться необхідні дослідження, у тому числі (за необхідності) обстеження кандидата в лікувальному закладі.

4.2. Постанова ВЛК про непридатність кандидата до навчання у ВВНЗ має бути об'єктивною і обґрунтованою. Придатними до навчання у ВВНЗ вважаються кандидати, які за станом здоров'я визнані придатними до проходження строкової військової служби з урахуванням ТДВ «Д».

За статтями (пунктами статей) Розкладу хвороб ВЛК виносить постанову:

- «Придатний (або непридатний) до навчання у _____ (вказати назву ВВНЗ)».

4.3. У разі виявлення у кандидата на навчання у ВВНЗ захворювань, що передбачають індивідуальну оцінку придатності до військової служби або обмежену придатність до військової служби, приймається постанова про непридатність до навчання у ВВНЗ.

4.4. До початку первинного огляду всім кандидатам на навчання у ВВНЗ проводиться загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, проводиться рентгенологічне (флюорографічне) дослідження органів грудної клітки, ЕКГ-дослідження, а за медичними показаннями – й інші дослідження. Кандидати з числа цивільних осіб подають довідку про проведення обов'язкових

попереднього та періодичного психіатричних оглядів, сертифікат про проходження профілактичного наркологічного огляду, серологічний аналіз крові на: антитіла до вірусу імунодефіциту людини (ВІЛ), антиген до вірусу гепатиту «В» (HBsAg), антитіла до вірусу гепатиту «С» (anti-HCV), реакцію мікропреципітації з кардіоліпіновим антигеном (RW), визначаються група крові та резус-належність. Кандидатам, які бажають навчатися у військово-морських навчальних закладах, додатково проводиться рентгенографія біляносових пазух.

Кандидати на навчання у військовому ліцеї надають медичну довідку про проходження медичного огляду (облікова форма МОЗ України N 086/о) із висновком про проходження рентгенологічного (флюорографічного) дослідження органів грудної клітки (з 15 років), ЕКГ і проходять медичний огляд ВЛК, яка створюється у військовому ліцеї із залученням лікарів військових лікувальних закладів.

Кожний кандидат на навчання у ВВНЗ і військовому ліцеї оглядається хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, окулістом, оториноларингологом, стоматологом, дерматологом, а за медичними показаннями і лікарями інших спеціальностей.

4.5. Перед початком огляду лікарі вивчають документи, що містять дані про стан здоров'я кандидата:

- з числа осіб цивільної молоді – особову справу призовника, медичну картку амбулаторного хворого (облікова форма МОЗ України N 025) та вкладний лист на підлітка до неї (облікова форма МОЗ України N 025/о), медичну довідку про проходження обов'язкових попереднього та періодичного психіатричних оглядів (облікова форма МОЗ України N 122-2/о), сертифікат про проходження профілактичного наркологічного огляду (облікова форма МОЗ України N 140/о) ;
- з числа військовослужбовців – медичну книжку з даними чергових обстежень (на офіцерів не менш як за останні три роки) та зверненнями по медичну допомогу;
- на кандидатів на навчання у військовому ліцеї – характеристику із загальноосвітнього закладу.

Наявні в цих документах дані про відхилення у стані здоров'я кандидата, які обмежують або не обмежують придатність до навчання у ВВНЗ, записуються в Картку медичного огляду кандидата на навчання у ВВНЗ (додаток 12).

4.6. Постанова про придатність (непридатність) до навчання у ВВНЗ кандидатів-офіцерів, у медичних книжках яких відсутні дані чергових медичних обстежень хоча б за один із останніх трьох років, приймається тільки після стаціонарного обстеження у військовому лікувально-профілактичному закладі. Огляд кандидатів-офіцерів, у яких відсутні медичні книжки, не проводиться.

4.7. Перед направленням у ВВНЗ усі кандидати з числа цивільних осіб проходять повторний огляд ВЛК обласного (АР Крим, м. Києва) військового комісаріату за участю лікарів тих самих спеціальностей, що і при первинному огляді. Результати повторного огляду кандидатів з числа цивільних осіб та постанова ВЛК записуються у відповідну графу Картки медичного огляду кандидата на навчання у ВВНЗ, яка висилається у ВВНЗ.

Ліцеїсти військового ліцею випускного курсу, які бажають навчатися у ВВНЗ і за результатами приписки за станом здоров'я визнані придатними до строкової військової служби, проходять первинний огляд гарнізонною ВЛК, остаточний – ВЛК ВВНЗ.

Перед направленням у ВВНЗ усі кандидати проходять медичний огляд у військовому комісаріаті або лікарем частини з метою виявлення гострих захворювань та змін у стані здоров'я. Остаточний огляд проводиться ВЛК, яка створена у ВВНЗ або ВЛК Головної відбіркової комісії.

4.8. Картки медичного огляду кандидатів на навчання у ВВНЗ, які при заключному огляді ВЛК визнані непридатними до навчання у ВВНЗ, у триденний строк направляють у штатну ВЛК за зоною відповідальності, де проводився попередній відбір цих кандидатів.

Штатні ВЛК одержані з ВВНЗ картки медичного огляду кандидатів на навчання у ВВНЗ після проведеного аналізу до першого вересня поточного року направляють у обласні військові комісаріати, військові комісаріати АР Крим, міста Києва, гарнізонні та госпітальні ВЛК, у яких проводився попередній відбір кандидатів на навчання у ВВНЗ.

Щодо кожного випадку визнання кандидата непридатним до навчання у ВВНЗ при заключному огляді гарнізонною, госпітальною ВЛК або військовим комісаріатом спільно з

органами охорони здоров'я проводиться розслідування, за результатами якого вживаються заходи до покращення якості попереднього відбору кандидатів у ВВНЗ.

Матеріали розслідування подаються у штатну ВЛК регіону.

5. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД РЕЗЕРВІСТІВ

5.1. Медичний огляд резервістів проводиться:

- з числа військовозобов'язаних запасу за рішенням військового комісара, начальника ТЦК – ВЛК військового комісаріату, ВЛК ТЦК, гарнізонною, госпітальною ВЛК;
- з числа військовослужбовців строкової військової служби, які звільняються з військової служби за рішенням командира військової частини, – гарнізонною, госпітальною ВЛК.

Медичний огляд резервістів з числа льотного складу, АП проводиться відповідно до вимог розділу III Положення.

Медичний огляд резервістів (крім льотного складу, АП) проводиться при прийомі на службу у військовому резерві та перед укладанням чергового контракту. Медичний огляд також проводиться за рішенням командира військової частини у разі неможливості виконання резервістом обов'язків за призначенням за станом здоров'я.

6. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

6.1. Направлення на медичний огляд проводиться:

- а) військовослужбовців строкової служби: командирами військових частин, начальниками гарнізонів, штатних ВЛК, військових лікувальних закладів за місцем лікування, військовими комісарами, органами управління та підрозділів Військової служби правопорядку Збройних Сил України, прокуратурою, судом, а осіб, які перебувають на обстеженні та лікуванні у цивільному лікувально-профілактичному закладі психіатричного профілю, крім того, – головними лікарями цих закладів;
- б) військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби): прямими начальниками від командира окремої частини, йому рівних та вище, органами управління та підрозділів Військової служби правопорядку Збройних Сил України, прокуратурою, судом, начальниками гарнізонів, штатних ВЛК, військових лікувальних закладів за місцем лікування, військовими комендантами гарнізонів та військовими комісарами.

6.2. На військовослужбовців, які направляються на медичний огляд ВЛК у мирний час, подаються:

- направлення із зазначенням військового звання, прізвища, імені та по батькові, дати народження, місяця та року призову (прийняття) на військову службу, військового комісаріату, яким призваний у Збройні Сили України (колишнього СРСР), попереднього діагнозу та мети огляду (направлення на огляд може бути підписане начальником штабу (від начальника штабу полку та вище) або начальником кадрового органу (від начальника управління роботи з особовим складом об'єднання та вище) із посиланням на рішення відповідного командира (начальника). Зразок направлення наведено в додатку 14. Направлення на медичний огляд ВЛК, видане військовослужбовцю, обов'язкове до виконання;
- медична книжка;
- посвідчення особи (військовий квиток);
- фотокартка 3 x 4 см без головного убору – 2 штуки при амбулаторному огляді;
- службова характеристика для проведення медичного огляду військово-лікарською комісією (зразок заповнення якої наведено в додатку 15). У тексті характеристики наводиться інформація щодо освіти військовослужбовця, який ВВНЗ і коли закінчив, навчання в інших навчальних закладах, у тому числі закордонних, особливостей проходження військової служби, служби за кордоном, у складі миротворчого персоналу, миротворчого контингенту, військових місіях, участі у бойових діях тощо, обов'язково зазначається думка командування військової частини щодо фізичного стану, фактичної працездатності військовослужбовця, виконання ним своїх службових обов'язків за станом здоров'я та можливість подальшого проходження ним військової служби на займаній посаді, призначення на посаду з меншим обсягом обов'язків, на нижчу посаду тощо;

– медична характеристика (у медичній характеристиці обов'язково зазначають інформацію про захворюваність військовослужбовця, результати медичних оглядів ВЛК (при вступі у ВВНЗ, відрядженні за кордон, у миротворчі місії, під час служби у спецспорах тощо), втрату працездатності за станом здоров'я за останні три роки та думку начальника медичної служби військової частини щодо можливості подальшого проходження військовослужбовцем військової служби на займаній посаді за станом здоров'я).

Медичну характеристику підписує начальник медичної служби військової частини та завіряє гербовою печаткою.

У разі направлення на медичний огляд військовослужбовця начальником військового лікувального закладу та у воєнний час надання службової та медичної характеристик із військової частини не обов'язкове.

Крім того:

- на осіб, які направляються на огляд з приводу поранень, травм, контузій, каліцтв, одержаних у період проходження ними військової служби, – оригінал довідки про обставини одержання травми (поранення, контузії, каліцтва);
- на військовослужбовців – учасників бойових дій, миротворчих місій, ліквідації наслідків аварії на ядерних об'єктах, розмінування об'єктів народного господарства - відповідні посвідчення, витяги із особових справ, інші довідкові матеріали (допускається надання ксерокопій указаних документів, завірених відповідними посадовими особами та гербовою печаткою військової частини (закладу)).

6.3. Учні військових ліцеїв направляються на медичний огляд начальниками ліцеїв, а ті, що знаходяться на лікуванні у військових лікувальних закладах, – начальниками цих закладів. Медичний огляд учнів військових ліцеїв проводиться на підставі графі 1 ТДВ «Д» із залученням профільних (відповідно до встановленого діагнозу) медичних спеціалістів дитячих лікувально-профілактичних закладів МОЗ України. Учням військових ліцеїв відпустка за станом здоров'я не надається, причинний зв'язок захворювань (травм) не визначається.

6.4. У разі виявлення під час обстеження або лікування у військовому лікувальному закладі у військовослужбовця захворювання, наслідків травми (поранення, контузії, каліцтва), які зумовлюють непридатність до військової служби з виключенням з військового обліку або непридатність до військової служби у мирний час, обмежену придатність у воєнний час (пункти «а», «б» статей Розкладу хвороб, без індивідуальної оцінки), ці особи направляються на медичний огляд для встановлення ступеня придатності до військової служби за рішенням начальника військового лікувального закладу на підставі подання начальника лікувального відділення, у якому обстежується (лікується) військовослужбовець, про що робиться запис в історії хвороби (медичній книжці), який завіряється підписом начальника військового лікувального закладу.

6.5. Для вирішення питання про потребу у відпустці за станом здоров'я або звільненні від виконання службових обов'язків (у тому числі і повторно) військовослужбовець може направлятися на медичний огляд начальником відділення або профільним головним (провідним) фахівцем військового лікувального закладу, у якому він знаходиться на стаціонарному або амбулаторному лікуванні, про що робиться запис в історії хвороби (медичній книжці), який завіряється підписом відповідної посадової особи.

6.6. Військовослужбовці оглядаються ВЛК у військових лікувальних закладах за територіальним принципом. Військовослужбовці, крім того, оглядаються ВЛК за місцем лікування, навчання, перебування у відрядженні, а військовослужбовці строкової військової служби, крім того, – за місцем проведення відпустки.

6.7. Військовослужбовці за контрактом, з числа осіб офіцерського складу, які подаються на звільнення за станом здоров'я до завершення п'ятирічного терміну служби після закінчення ВВНЗ (військових навчальних підрозділів ВНЗ, закордонних навчальних закладів тощо), участі у ММО або у складі миротворчого персоналу, служби у багатонаціональних штабах, військових місіях або в апараті військових аташе за кордоном, направляються на медичний огляд для визначення ступеня придатності до військової служби виключно у Головний військово-медичний клінічний центр з обов'язковим оглядом головним

хірургом або головним терапевтом Міністерства оборони України за профілем діагностованного захворювання.

6.8. На осіб, які проходять медичний огляд амбулаторно, заводиться Картка обстеження та медичного огляду, при стаціонарному огляді - історія хвороби.

Огляд військовослужбовців обов'язково проводиться хірургом, терапевтом, невропатологом, окулістом, оториноларингологом (військовослужбовців-жінок - гінекологом), а за медичними показаннями - і лікарями інших спеціальностей. Обов'язково виконуються загальні аналізи крові та сечі, ЕКГ-дослідження, флюорографічне дослідження органів грудної клітини. Потребу в додатковому обстеженні визначають лікарі за медичними показаннями.

Огляд вказаними лікарями військовослужбовців, направлених на ВЛК для вирішення питання про потребу у відпустці за станом здоров'я або у звільненні від виконання службових обов'язків, проводиться за медичними показаннями.

6.9. При медичному огляді військовослужбовців військової служби за контрактом метод індивідуальної оцінки придатності їх до військової служби повинен застосовуватись у кожному випадку. ВЛК враховує їх вік, освіту, військовий фах, підготовку, досвід, фактичну працездатність, спрямованість до подальшого проходження військової служби, думку командування і начальника медичної служби військової частини, викладені у службовій та медичній характеристиках, та можливість подальшого проходження військовослужбовцем військової служби на посаді, яка найбільше відповідає стану його здоров'я.

6.10. Медичний огляд військовослужбовців, які отримали захворювання, травми (поранення, каліцтва, контузії), з метою визначення ступеня придатності до військової служби проводиться при визначеному лікарсько-експертному наслідку (результаті) захворювання, травми (поранення, каліцтва, контузії).

Визначений наслідок (результат) захворювання, поранення, травми, контузії, каліцтва – це такий стан здоров'я, коли результати обстеження та лікування дають підстави ВЛК (ЛЛК) винести постанову про ступінь придатності до військової служби (служби за військовою спеціальністю), а подальше лікування не призведе до відновлення придатності до військової служби.

6.11. Постанова ВЛК про потребу військовослужбовця у відпустці за станом здоров'я приймається після закінчення стаціонарного лікування в разі, коли для повного відновлення функції і працездатності необхідний термін – не менше 30 календарних днів. Постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я оформлюється довідкою ВЛК, яка підлягає контролю штатною ВЛК (без затвердження).

Постанова ВЛК про потребу у звільненні від виконання службових обов'язків (занять) за станом здоров'я оформлюється довідкою ВЛК, яка затвердженню штатною ВЛК не підлягає.

6.12. У разі коли є незаперечні дані, що здатність до проходження військової служби за станом здоров'я не відновиться, постанова ВЛК про потребу військовослужбовців у відпустці за станом здоров'я не приймається, а вирішується питання про придатність їх до військової служби.

При огляді військовослужбовців строкової військової служби, які за вироком суду засуджені до тримання у дисциплінарному батальйоні або на гауптвахті, постанова про необхідність надання їм відпустки за станом здоров'я ВЛК не приймається. Лікування їх має бути завершено у військовому госпіталі або у лазареті медичного пункту дисциплінарного батальйону.

6.13. Відпустка за станом здоров'я військовослужбовцям у мирний час надається на 30 календарних днів. За медичними показаннями після травм (поранень, контузій) або оперативного лікування ВЛК приймає постанову про потребу у відпустці за станом здоров'я на 45 або 60 календарних днів. За наявності медичних показань відпустка за станом здоров'я ВЛК продовжується на 30 календарних днів, а в окремих випадках – на 45 або на 60 календарних днів.

6.14. Загальний термін безперервного перебування військовослужбовців на лікуванні у військових (цивільних) лікувальних закладах, включаючи і відпустку за станом здоров'я, у мирний час не повинен перевищувати 4 місяці, а для хворих на туберкульоз – 12 місяців. Після закінчення визначеного терміну перебування на безперервному лікуванні та у відпустці за станом здоров'я військовослужбовці підлягають медичному огляду для визначення ступеня

придатності до військової служби. У разі визнання їх ВЛК непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, обмежено придатними у воєнний час вони можуть бути подані до звільнення з військової служби до виписки із військового (цивільного) лікувального закладу.

6.15. Відпустка за станом здоров'я надається військовослужбовцю командиром військової частини (закладу), де він проходить службу, на підставі постанови ВЛК.

При вибутті військовослужбовця строкової служби у відпустку за станом здоров'я довідка ВЛК з постановою ВЛК видається йому на руки.

Після закінчення відпустки за станом здоров'я військовослужбовці строкової служби (крім курсантів ВВНЗ) за рішенням військових комісарів, начальників гарнізонів або органів управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України можуть пройти повторний медичний огляд за місцем проведення відпустки для визначення придатності їх до військової служби.

6.16. У зв'язку із хворобою ВЛК може приймати постанову про потребу у звільненні від виконання службових обов'язків від 10 до 15 календарних днів, а щодо військовослужбовців строкової військової служби – у тому числі з перебуванням у лазареті медичного пункту військової частини.

Постанова ВЛК про продовження звільнення від виконання службових обов'язків приймається кожний раз не більше як на 10 календарних днів, але в цілому не може перевищувати 30 календарних днів.

6.17. Медичний огляд для визначення ступеня придатності до військової служби військовослужбовців, які одержали поранення (травму, контузію, каліцтво, захворювання) під час захисту держави, у ММО, у країнах, де ведуться бойові дії, здійснюється ВЛК тільки після закінчення лікування у військовому (цивільному) лікувальному закладі.

6.18. У разі звільнення військовослужбовців за контрактом з військової служби постанова про потребу їх у відпустці за станом здоров'я ВЛК не приймається. У разі коли ці особи визнані непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку і в період оформлення звільнення з військової служби не можуть за станом здоров'я виконувати службові обов'язки, ВЛК одночасно з постановою про непридатність приймає постанову про звільнення від виконання службових обов'язків до 30 діб.

6.19. У разі коли особа, направлена на медичний огляд, відмовляється (ухиляється) від призначеного лікарем обстеження, що унеможливує прийняття ВЛК відповідної постанови, за рішенням консилиуму лікарів (за участю головних (провідних) спеціалістів та командування військового лікувального закладу) їй дозволяється виписувати із військового лікувального закладу без проведення медичного огляду з офіційним повідомленням командира (начальника) військової частини, яким ця особа була направлена на медичний огляд, та записом у медичній книжці.

6.20. У разі переведення військовослужбовців для продовження лікування з одного лікувального закладу до іншого (з військового (цивільного) до цивільного (військового)), якщо це пов'язано з переїздом, ВЛК приймає відповідну постанову, яка оформлюється довідкою ВЛК та затвердженню штатною ВЛК не підлягає.

6.21. ВЛК можуть приймати постанову про перевезення того, хто пройшов медичний огляд, повітряним, морським (річковим), залізничним, автомобільним транспортом залежно від стану його здоров'я і необхідності надання останньому невідкладної медичної допомоги.

6.22. Якщо військовослужбовець, який пройшов медичний огляд, направлений до іншого військового лікувального закладу, у відпустку за станом здоров'я або до місця служби після виписки із лікувального закладу, потребує супроводу, то ВЛК у своїй постанові зазначає кількість супроводжувачів.

6.23. У разі неможливості проїзду оглянутого у плацкартному вагоні ВЛК має право приймати постанову про проїзд його в купейному вагоні потягу.

Щодо хворого, який потребує ізоляції, ВЛК приймає постанову про необхідність в проїзді його і супроводжувачів осіб в окремому купе купейного вагона швидкого чи пасажирського потяга.

6.24. Забезпечення проїзду військовослужбовців у випадках, передбачених пунктами 6.22-6.25 розділу II Положення, проводиться за кошти Міністерства оборони України.

6.25. Військовослужбовцям-жінкам відпустка у зв'язку з вагітністю надається на підставі постанови госпітальної або гарнізонної ВЛК з дня виникнення у них права на відпустку. Строк вагітності устанавлюється відповідним медичним закладом.

Постанова ВЛК про потребу у відпустці у зв'язку з вагітністю оформляється довідкою про вагітність (додаток 16), яка затвердженню штатною ВЛК не підлягає і видається на руки військовослужбовцю-жінці або висилається командирі військової частини, де вона проходить службу.

6.26. Щодо військовослужбовців, визнаних непридатними до служби в високомобільних військах, спецпородах, до підводного керування танків, до роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, мікроорганізмами I-II груп патогенності, відряджень за кордон, у ММО тощо, ВЛК одночасно вирішують питання про придатність їх до військової служби за графами I, II, III Розкладу хвороб залежно від військового звання з подальшим затвердженням свідоцтва про хворобу штатною ВЛК.

6.27. Медичний огляд верхолазів (верхолазними роботами вважаються всі роботи, коли основним засобом запобігання падінню робітників з висоти в усіх випадках пересування є запобіжний пояс) проводиться один раз на 12 місяців, а осіб, які працюють на висоті (роботами на висоті вважаються усі роботи, які виконуються на висоті 1,5 м від поверхні ґрунту, перекриття або робочого настилу, над яким проводяться роботи з монтажних пристосувань або безпосередньо з елементів конструкцій, обладнання, машин та механізмів під час їх встановлення, експлуатації, монтажу та ремонту), кранівників баштових та автомобільних кранів, осіб, зайнятих на роботах з обслуговування діючих електроустановок (черговий персонал, який обслуговує діючі електроустановки з напругою 127 В і вище та проводить у них оперативні переключення; персонал, який виконує налагоджувальні, монтажні роботи та високовольтні випробування на цих електроустановках; персонал, який проводить роботи під напругою в електроустановках з напругою 127 В та вище), – один раз на 2 роки.

Особи, які призначаються на роботи на висоті, верхолазні роботи та пов'язані з підніманням на висоту, а також з обслуговування підйомних механізмів і установок та діючих електроустановок, проходять обстеження в обсязі, передбаченому керівництвом з диспансеризації військовослужбовців.

Крім цього, медичний огляд додатково проводиться особам, які призначаються:

- на роботи на висоті, верхолазні роботи, пов'язані з підніманням на висоту, – обстеження вестибулярного апарату;
- на роботи з обслуговування діючих електроустановок – обстеження полів зору та вестибулярного апарату.

6.28. У разі коли ВЛК після амбулаторного обстеження не може прийняти остаточної постанови, вона направляє військовослужбовця на стаціонарне обстеження у військовий лікувальний заклад з подальшим оглядом його госпітальною ВЛК.

Дозволяється направляти військовослужбовців на обстеження у цивільні лікувально-профілактичні заклади. Після закінчення обстеження у цивільному ЛПЗ складається Акт дослідження стану здоров'я. Акт на руки обстеженому не видається, а висилається поштою або передається поштовим шляхом у ВЛК, яка направила його на обстеження.

6.29. Огляд військовослужбовців для встановлення придатності до підводного водіння танків проводиться один раз у 2 роки, а також при змінах у стані здоров'я.

6.30. Щодо курсантів ВВНЗ (крім випускного курсу), а також ліцеїстів (з 17 років), які визнаються непридатними для подальшого навчання, ВЛК одночасно вирішує питання про придатність їх до військової служби за графою I Розкладу хвороб та приймає відповідну постанову.

6.31. Курсанти випускних курсів оглядаються за графою III Розкладу хвороб, а курсанти випускних курсів військово-морських навчальних закладів, крім того, оглядаються для визначення придатності до служби у плаваючому складі ВМС Збройних Сил України.

6.32. Відбір військовослужбовців строкової служби для навчання деяким військовим спеціальностям проводиться відповідно до Розкладу хвороб та ТДВ.

6.33. Звільнення військовослужбовців строкової служби, які не підлягали призову на військову службу за станом здоров'я, без стаціонарного обстеження та медичного огляду забороняється.

6.34. На посади водіїв, механіків-водіїв спеціальних агрегатів ракетних військ призначаються військовослужбовці, придатні до військової служби, визнані придатними до керування транспортними засобами, які мають гостроту зору не нижче 0,8 на кожне око без корекції та слух на шепітну мову не менше 6 м на кожне вухо.

6.35. У воєнний час лікування військовослужбовців має бути закінчене у військовому лікувальному закладі (солдатів, матросів, сержантів і старшин - у батальйонах (командах) видужуючих). У виняткових випадках військовослужбовцям може бути надана відпустка за станом здоров'я на 30 календарних днів. За постановою ВЛК відпустка за станом здоров'я може бути продовжена на такий самий строк, а за відповідних медичних показань - повторно продовжена ще на 30 календарних днів. Постанова ВЛК про продовження відпустки за станом здоров'я записується в книгу протоколів засідань ВЛК та в довідку ВЛК, на підставі якої була надана перша відпустка за станом здоров'я, і підписується головою, членами комісії (не менше двох), секретарем комісії та скріплюється гербовою печаткою.

Якщо після продовження відпустки за станом здоров'я військовослужбовець не може приступити до виконання службових обов'язків, то він оглядається ВЛК для визначення ступеня придатності до військової служби.

6.36. Щодо військовослужбовців строкової військової служби, курсантів ВВНЗ, ліцеїстів, у яких зріст 190 см та вище, ВЛК приймає постанову про надання їм додаткового харчування у межах половини передбаченого для них продовольчого пайка на весь термін строкової служби, навчання у ВВНЗ (крім курсантів випускного курсу) та у військовому ліцеї.

7. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

7.1. Медичний огляд членів сімей військовослужбовців проводиться гарнізонними ВЛК з метою визначення за станом їх здоров'я:

- необхідності у тривалому спеціалізованому лікуванні або медичному спостереженні;
- необхідності у навчанні (вихованні) у спеціалізованих навчальних закладах;
- транспортабельності.

За рішенням начальника штатної ВЛК медичний огляд членів сімей військовослужбовців може бути проведений госпітальними ВЛК або ВЛК військового комісаріату.

7.2. До членів сімей, які можуть направлятися на медичний огляд для визначення доцільності переміщення військовослужбовця, належать його (її) дружина (чоловік), їх неповнолітні діти, повнолітні діти – учні і студенти денної форми навчання навчальних закладів, які перебувають на утриманні військовослужбовця, та діти-інваліди I і II груп інвалідності, непрацездатні батьки військовослужбовця та його дружини (чоловіка), брати, сестри військовослужбовця і його дружини (чоловіка), які перебувають на його (її) утриманні.

7.3. На медичний огляд не направляються члени сімей:

- військовослужбовців строкової військової служби;
- військовослужбовців за контрактом з числа осіб рядового, сержантського та старшинського складу;
- військовослужбовців за контрактом з числа осіб офіцерського складу, які досягли граничного віку перебування на військовій службі або подані до звільнення з військової служби.

8. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ (ПРАЦІВНИКІВ) ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКІ ПРИЗНАЧАЮТЬСЯ (ПРИЙМАЮТЬСЯ) НА СЛУЖБУ (НА РОБОТУ) ТА НЕСУТЬ СЛУЖБУ (ПРАЦЮЮТЬ) У СПЕЦІАЛЬНИХ СПОРУДАХ

8.1. Медичний огляд військовослужбовців (працівників Збройних Сил України), які призначаються на службу (на роботу) та несуть службу (працюють) у спеціальних спорудах (командні пункти, на яких військовослужбовці несуть тривале бойове чергування (працівники Збройних Сил України – працюють) і знаходяться у штучно створених умовах перебування, проводиться за графами Розкладу хвороб залежно від військового звання (працівники – за

графою III) та графою 6 ТДВ «Б», графою 1 ТДВ «А» (залежно від військового звання), із обов'язковою участю психіатра, представника командування та лікаря військової частини.

Призначення військовослужбовців (працівників) для несення служби (роботи) у спеціальних спорудах без попереднього медичного огляду забороняється.

Працівники із числа колишніх військовослужбовців, які були звільнені з військової служби за станом здоров'я, до роботи у спеціальних спорудах не допускаються.

8.2. Медичний огляд військовослужбовців (працівників), які несуть службу (працюють) у спеціальних спорудах, проводиться один раз у 3 роки, а також при змінах у стані здоров'я або за направленням командування.

Відповідальним за своєчасне направлення указаних осіб на медичний огляд є командир військової частини.

9. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПЛАВАЮЧОГО СКЛАДУ ВМС ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, МОРСЬКОЇ ПІХОТИ, ВОДОЛАЗІВ, ЛІКАРІВ-ФІЗІОЛОГІВ, ПРАЦІВНИКІВ ДОПОМІЖНОГО ФЛОТУ ВМС ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

9.1. Медичний огляд особового складу підводних човнів для визначення придатності до служби на підводних човнах, а військовослужбовців атомних підводних човнів, крім того, – для визначення придатності до роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛВ проводиться раз на 12 місяців. ВЛК вирішує питання тільки про придатність військовослужбовців до служби на підводних човнах та служби за військовою спеціальністю. У разі виявлення захворювань, які перешкоджають службі на підводних човнах або службі за військовою спеціальністю, військовослужбовець направляється на стаціонарне обстеження та лікування, після закінчення якого оглядається госпітальною ВЛК.

9.2. Медичний огляд військовослужбовців, які безпосередньо зайняті обслуговуванням надводних кораблів з атомними енергетичними установками, для визначення придатності до роботи з ДІВ проводиться раз на 12 місяців.

9.3. Медичний огляд водолазів, кермових сигнальників, штурманських електриків, торпедних електриків, торпедистів, гідроакустиків, радіотелеграфістів, радіометристів підводних човнів, гідроакустиків та радіотелеграфістів надводних кораблів, а також кермових та операторів центрального поста керування кораблів та катерів на повітряній подушці для визначення придатності до роботи за військовою спеціальністю проводиться раз на 12 місяців.

Медичний огляд працівників допоміжного флоту ВМС Збройних Сил України проводиться гарнізонною ВЛК, яка приймає рішення про придатність (непридатність) до роботи на суднах допоміжного флоту відповідно до Правил визначення придатності за станом здоров'я осіб для роботи на суднах, затверджених наказом МОЗ України від 19 листопада 1996 року N 347, зареєстрованих у Мін. юстиції України 3 квітня 1997 року за N 108/1912.

Медичний огляд військовослужбовців морської піхоти проводиться раз на 12 місяців за графами Розкладу хвороби та графою 4 ТДВ «А» або графою 1 ТДВ «Б» залежно від військового звання. Військовослужбовці із захворюваннями, при яких застосовуються відповідні статті (пункти статей) Розкладу хвороб, що передбачають індивідуальну оцінку придатності до військової служби, визнаються непридатними до служби в морській піхоті.

17. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ, ПРАЦІВНИКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКІ ВИЇЗДЖАЮТЬ ЗА КОРДОН

17.1. Медичний огляд військовослужбовців (працівників), які виїжджають за кордон для проходження служби (роботи), навчання, проводиться за графами Розкладу хвороб залежно від військового звання (працівники – за графою III) і на підставі Переліку медичних протипоказань для військовослужбовців, членів їх сімей та працівників Збройних Сил України, які виїжджають за кордон у відрядження, та при поверненні їх з-за кордону за медичними показаннями (далі – Перелік медичних протипоказань) (додаток 18).

Медичний огляд членів сімей, які виїжджають за кордон для проживання разом із військовослужбовцями, проводиться на підставі Переліку медичних протипоказань.

17.2. Направлення на медичний огляд осіб, які виїжджають за кордон для проходження служби, роботи, навчання, проживання, проводиться командирами військових частин або

начальниками кадрових органів. У направленні вказується країна відрядження, термін відрядження і, за можливості, характер майбутньої служби (роботи). До ВЛК з направленням подається медична книжка та документи, які характеризують стан здоров'я особи.

17.3. Медичний огляд зазначеної категорії осіб проводиться хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, окулістом, оториноларингологом, стоматологом, а жінок – і гінекологом. Діти оглядаються педіатром. Лікарі інших спеціальностей до огляду залучаються за показаннями.

До початку медичного огляду проводяться рентгенологічне (флюорографічне) обстеження органів грудної клітки (дітям з 12 років), клінічні аналізи крові та сечі, аналіз крові на цукор, а військовослужбовцям, крім того, визначається група та резусналежність крові, антиген до вірусу гепатиту «В» (HBsAg), антитіла до вірусу гепатиту «С» (anti-HCV), реакція мікропреципітації з кардіоліпіновим антигеном (RW), проводиться ЕКГ та за медичними показаннями і інші дослідження.

Особи, які виїжджають у країни, які при в'їзді вимагають сертифікат на відсутність СНІДу, проходять обстеження на ВІЛ з отриманням відповідного сертифіката.

17.4. Члени сімей, працівники, крім документів, вказаних у пункті 17.1 розділу II Положення, надають у ВЛК довідку з психоневрологічного диспансеру, на дітей надається картка профілактичних щеплень (облікова форма МОЗ України N 063) . Без указаних документів медичний огляд їм не проводиться.

17.15. Військовослужбовці та члени їх сімей, працівники, які виїжджають за кордон у туристичні подорожі, проходять медичне обстеження у поліклініці за місцем служби (роботи, проживання), ВЛК не оглядаються.

18. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ОСІБ, ЯКІ ПРИЙМАЮТЬСЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТОМ

18.1. Кандидати із числа військовослужбовців строкової військової служби на військову службу за контрактом направляються на медичний огляд до військового медичного закладу за територіальним принципом. Перелік документів, які подаються кандидатом на військову службу за контрактом із числа військовослужбовців строкової військової служби, аналогічний переліку, наведеному в пункті 6.2 розділу II Положення. У направленні на медичний огляд ВЛК обов'язково зазначаються мета медичного огляду та набута військова облікова спеціальність.

18.2. Медичний огляд громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, проводиться ВЛК ТЦК, ВЛК військового комісаріату або гарнізонною ВЛК. Направлення на медичний огляд підписується військовим комісаром, начальником ТЦК.

Кожний кандидат оглядається хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, окулістом, оториноларингологом, стоматологом, дерматологом, а за необхідності – і лікарями інших спеціальностей.

Перед оглядом усім кандидатам на військову службу за контрактом, крім кандидатів з числа військовослужбовців строкової військової служби проводиться загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, біохімічний аналіз крові (цукор, білірубін, АЛТ), серологічний аналіз крові на антитіла до вірусу імунодефіциту людини (ВІЛ), антиген до вірусу гепатиту «В» (HBsAg), антитіла до вірусу гепатиту «С» (anti-HCV), реакція мікропреципітації з кардіоліпіновим антигеном (RW), визначається група крові та резусналежність, проводиться рентгенологічне (флюорографічне) дослідження органів грудної клітки, ЕКГ. Усі кандидати надають довідку про проведення обов'язкових попереднього та періодичного психіатричних оглядів, сертифікат про проходження профілактичного наркологічного огляду, а за медичними показаннями і результати інших досліджень.

На кожного кандидата, крім кандидатів з числа військовослужбовців строкової військової служби додаються: медична картка амбулаторного хворого з поліклініки за місцем проживання, довідка про перебування (неперебування) на обліку в протитуберкульозному диспансері.

Ретельно перевіряються порядок та причини попереднього звільнення з військової служби кандидатів із числа військовозобов'язаних, які проходили строкову військову службу.

18.3. На кожного кандидата заводиться Картка обстеження та медичного огляду.

19. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ЗАЛУЧАЮТЬСЯ ДО УЧАСТІ У ММО, ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКІ ЗАЛУЧАЮТЬСЯ ДО РОБОТИ У СКЛАДІ МИРОТВОРЧОГО ПЕРСОНАЛУ

19.1. Військовослужбовці, які виявили бажання брати участь у ММО, проходять первинний та остаточний медичні огляди у гарнізонних (госпітальних) ВЛК.

Військовослужбовці (працівники), які залучаються до служби (роботи) у складі миротворчого персоналу, проходять однократний медичний огляд у ВМКЦ регіону відповідно до вимог глави 17 розділу II Положення.

20. ПОСТАНОВИ ВЛК

20.1. Постанови ВЛК приймаються колегіально, більшістю голосів. У прийнятті постанови голова та члени ВЛК не залежні і у своїй роботі керуються цим Положенням. У разі незгоди голови або членів комісії з думкою інших членів їх окрема думка заноситься до протоколу засідання ВЛК. Члени ВЛК зобов'язані дотримуватися вимог Положення.

20.2. Постанови ВЛК згідно з цим Положенням розглядаються, затверджуються, контролюються, а за необхідності переглядаються відповідною штатною ВЛК.

20.3. При медичному огляді військовослужбовців та інших контингентів ВЛК приймаються постанови такого змісту:

а) «Придатний»:

- до військової служби;
- до військової служби за контрактом;
- до військової служби у військовому резерві;
- для підготовки до участі у ММО;
- до участі у ММО;
- до служби (роботи) у миротворчому персоналі;
- до навчання у ВВНЗ _____ (вказати назву ВВНЗ);
- до служби на підводних човнах, на надводних кораблях, у морській піхоті, високомобільних військах, спеціальних спорудах, підрозділах спеціального призначення;
- до підводного водіння танків;
- до роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛВ, мікроорганізмами I-II груп патогенності;
- до навчання в учбовій частині за спеціальністю водолаза, водолаза-глибоководника, акванавта;
- до служби водолазом на глибині до _____ метрів, водолазом-глибоководником на глибині до _____ метрів, акванавтом на глибині до _____ метрів;
- до навчання (служби) за спеціальністю... (вказати спеціальність. Постанова приймається щодо військовослужбовців, які відбираються для навчання, проходження військової служби за окремими військовими спеціальностями, вказаними у ТДВ).

б) «Непридатний»:

- до військової служби з виключенням з військового обліку;
- до військової служби в мирний час, обмежено придатний у воєнний час (На воєнний час приймається постанова: «Обмежено придатний до військової служби»);
- до військової служби за контрактом;
- для підготовки до участі у ММО;
- до участі у ММО;
- до служби (роботи) у миротворчому персоналі;
- до навчання у ВВНЗ;
- до служби у плавскладі ВМС Збройних Сил України, морській піхоті, високомобільних військах, спеціальних спорудах, водолазом, водолазом-глибоководником, акванавтом, підрозділах спеціального призначення;
- до навчання в учбовій частині за спеціальністю водолаза, водолаза-глибоководника, акванавта;
- до підводного водіння танків;
- до роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, мікроорганізмами I-II груп патогенності;
- до служби у військовому резерві (при цьому постанова про придатність до військової служби не приймається);

- до служби на підводних човнах, придатний до служби на надводних кораблях (при цьому постанова про придатність до військової служби не приймається);
- до військової служби з переоглядом через 6-12 місяців (постанова приймається у воєнний час);
- до подальшого проходження зборів (постанова приймається щодо призваних на збори військовозобов'язаних, резервістів).

в) «Потребує»:

- звільнення від виконання службових обов'язків на _____ календарних днів з перебуванням у лазареті медичного пункту частини (постанова приймається щодо військовослужбовців строкової військової служби);
- звільнення від виконання службових обов'язків на _____ календарних днів;
- відпустки за станом здоров'я на ____ календарних днів;
- звільнення від виконання службових обов'язків за станом здоров'я на термін, необхідний для оформлення звільнення, але не більше 30 календарних днів;
- звільнення від походів з переоглядом через 3-6 місяців (постанова приймається щодо військовослужбовців ВМС Збройних Сил України);
- лікування у _____ (вказати лікувальний заклад та орієнтовний термін лікування);
- стаціонарного обстеження з подальшим переоглядом у _____ (вказати лікувальний заклад);
- направлення у батальйон (команду) видужуючих (постанова приймається на воєнний час);
- переведення до _____ (вказати лікувальний заклад (військовий або цивільний) та його дислокацію);
- додаткового харчування у межах половини продовольчого пайка на весь термін строкової служби (навчання у ВВНЗ (крім курсантів випускного курсу) та у військовому ліцеї);
- супроводжуючого (вказати кількість);
- проїзду _____ (вказати вид транспорту та категорію місць);
- тривалого спеціалізованого лікування (постанова приймається щодо членів сімей військовослужбовців);
- тривалого медичного спостереження (постанова приймається щодо членів сімей військовослужбовців);
- навчання (виховання) у спеціалізованих навчальних закладах (постанова приймається щодо членів сімей військовослужбовців);
- відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами з _____.

г) «Обмежено придатний до військової служби»;

г) «Тимчасово непридатний»:

- до здійснення парашутних стрибків з переоглядом через 3-12 місяців (вказати строк) (для військовослужбовців високомобільних військ);
- до служби у спеціальних спорудах;
- до служби водолазом з переоглядом через 3-12 місяців (вказати строк);
- до підводного водіння танків з переоглядом через 3-12 місяців (вказати строк);
- до роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛВ, мікроорганізмами I-II груп патогенності з переоглядом через 3-12 місяців (вказати строк);
- до служби у плаваючому складі ВМС Збройних Сил України з переоглядом через 6-12 місяців (постанова приймається щодо військовослужбовців ВМС Збройних Сил України);
- до проходження зборів (постанова приймається щодо військовозобов'язаних, резервістів, яких призивають на збори).

д) У зв'язку з нетранспортабельністю переїзд до (вказати місцевість) _____ протипоказаний (постанова приймається тільки щодо членів сімей військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової військової служби)).

е) Протипоказань до виходу в море на підводному човні (надводному кораблі) немає.

е) «На підставі статті ____ графі _____ Розкладу хвороб та графі _____ ТДВ «____» вихід у море на підводному човні (надводному кораблі) протипоказаний.

Постанови, вказані в підпунктах «е)», «е)» пункту 20.3 розділу II Положення, приймаються щодо осіб, відряджених на підводний човен (надводний корабель).

20.4. За статтями (пунктами статей) Розкладу хвороб, що передбачають індивідуальну оцінку непридатності до військової служби або обмежену придатність осіб, які пройшли медичний огляд за графами II, III, ВЛК приймає одну з таких постанов:

- «непридатний до військової служби в мирний час, обмежено придатний у воєнний час»;
- «обмежено придатний до військової служби».

20.5. Щодо військовозобов'язаних, резервістів, які призвані на збори і визнані ВЛК непридатними до військової служби в мирний час, обмежено придатними у воєнний час, обмежено придатними до військової служби або потребують відпустки за станом здоров'я, одночасно приймається постанова «непридатний для подальшого проходження зборів».

20.6. За графами ТДВ, які передбачають індивідуальне визначення придатності до служби (роботи) за військовою спеціальністю, ВЛК приймає одну з таких постанов:

- «придатний до служби (роботи)»;
- «тимчасово непридатний до служби (роботи)»;
- «непридатний до служби (роботи)».

20.7. Постанови, які приймає ВЛК із встановлення причинного зв'язку захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва), наведені у главі 21 розділу II цього Положення.

20.8. При медичному огляді військовослужбовців за контрактом, які досягли граничного віку перебування на військовій службі і пройшли медичний огляд за статтями (пунктами статей) Розкладу хвороб, що передбачають індивідуальну оцінку непридатності до військової служби або обмежену придатність, ВЛК приймає постанову «Непридатний до військової служби в мирний час, обмежено придатний у воєнний час».

21. ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИННОГО ЗВ'ЯЗКУ ЗАХВОРЮВАНЬ (ПОРАНЕНЬ, КОНТУЗІЙ, ТРАВМ, КАЛІЦТВ) У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ І РЕЗЕРВІСТІВ, ЯКІ ПРИЗВАНІ НА ЗБОРИ, ТА КОЛИШНІХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗІ СЛУЖБОЮ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

21.1. У разі коли під час медичного огляду військовослужбовців встановлено діагноз, ВЛК встановлює причинний зв'язок захворювання, травми, контузії, каліцтва, поранення.

21.2. Причинний зв'язок захворювань, поранень, травм, контузій, каліцтв у військовослужбовців, які проходять військову службу, військовозобов'язаних і резервістів, призваних військовими комісаріатами на навчальні (перевірочні) збори, при медичному огляді вирішують позаштатні постійно діючі госпітальні, гарнізонні ВЛК і ЛЛК та за потреби - штатні ВЛК.

21.3. Причинний зв'язок захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв у колишніх військовослужбовців визначають штатні ВЛК; у колишніх військовослужбовців інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та військових формувань колишнього СРСР, правонаступниками яких вони стали, - штатні ВЛК цих військових формувань та оформлюють протоколом за формою, наведеною в додатку 19.

21.4. При медичному огляді військовослужбовців, призваних на збори військовозобов'язаних, резервістів під час навчальних зборів, кандидатів на навчання у ВВНЗ, направлених військовими комісаріатами, коли їм встановлено діагноз і постанова оформлюється свідоцтвом про хворобу або довідкою, ВЛК встановлюється причинний зв'язок захворювання (поранення, контузії, каліцтва, травми).

21.5. Постанови ВЛК про причинний зв'язок захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв приймаються в таких формулюваннях:

- а) «Поранення (контузія, травма, каліцтво), ТАК, пов'язане із захистом Батьківщини» – якщо поранення (травма, контузія, каліцтво) одержане під час захисту Батьківщини або виконання обов'язків військової служби під час служби у складі діючої армії і флоту у роки Громадянської війни, Великої Вітчизняної війни та війни з Японією (Другої світової війни), участі у бойових діях з розмінування боєприпасів часів Великої Вітчизняної війни (Другої світової війни), а також при безпосередній охороні державного кордону чи суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні у складі прикордонного наряду, екіпажу корабля (катера), екіпажу літака (вертольота) або під час проведення оперативно-розшукових заходів, або здійснення самостійно чи в складі

підрозділу відбиття збройного нападу чи вторгнення на територію України військових груп і злочинних угруповань.

- б) «Поранення (контузія, травма, каліцтво), ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби» – якщо поранення (травма, контузія, каліцтво) одержане (крім випадків протиправного діяння), у разі фактичного виконання службових обов'язків під час проходження військової служби в частинах, які не входили до складу діючої армії.

При ураженнях, зумовлених дією ДІВ, КРП, джерел ЕМП, ЛВ, мікроорганізмів I-II груп патогенності, а також токсичних речовин, які виникають у зв'язку з виконанням обов'язків військової служби, приймається постанова – «Травма (зазначити фактор), ТАК, пов'язана з виконанням обов'язків військової служби».

Військовослужбовці вважаються такими, що виконують обов'язки військової служби, у випадках, передбачених частиною 3 статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

- в) «Поранення (травма, контузія, каліцтво), одержане в результаті нещасного випадку, ТАК, пов'язане з проходженням військової служби» – якщо воно одержане за обставин, не пов'язаних з виконанням обов'язків, або одержане внаслідок правопорушення.

- г) «Захворювання, поранення (травма, контузія, каліцтво), ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби при перебуванні в країнах, де велись бойові дії» – якщо захворювання виникло, поранення (контузія, травма, каліцтво) одержане в період перебування в країнах, де велись бойові дії (Перелік країн затверджено постановою КМ України від 08.02.94 N 63 «Про організаційні заходи щодо застосування Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (із змінами), далі – Перелік країн), і військовослужбовець визнаний учасником бойових дій.

Зазначена постанова приймається також, коли наявне захворювання за зазначений період служби досягло такого розвитку, що обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі й тимчасової) до військової служби. Постанова в такому формулюванні приймається при хронічних, повільно прогресуючих захворюваннях, за наявності медичних документів, виданих у перші десять років після вибуття військовослужбовця з країни, де велись бойові дії, або пізніше, але за даними за зазначені десять років, якщо вони дозволяють віднести початок захворювання на період участі в бойових діях.

- г) «Захворювання, ТАК, пов'язане із захистом Батьківщини», якщо воно виникло в період служби у військових частинах та установах, що входять до складу діючої армії, або коли захворювання, яке виникло до цього, у період служби у військових частинах і установах, які входять до складу діючої армії, досягло такого розвитку, що обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі й тимчасової) до військової служби.

Постанова в такому формулюванні приймається щодо військовослужбовців, які брали участь у бойових діях, зазначених у підпункті «а» цього пункту.

Зазначена постанова приймається також при хронічних повільно прогресуючих захворюваннях за наявності медичних документів, виданих у перші десять років після вибуття військовослужбовця з діючої армії або пізніше, але за даними за зазначені десять років, якщо вони дозволяють віднести початок захворювання на період перебування в діючій армії.

- д) «Захворювання, ТАК, пов'язане з проходженням військової служби» – якщо воно виникло в період служби у військових частинах та установах, які не входять до складу діючої армії, або коли захворювання, що виникло до військової служби, у період служби досягло такого розвитку, який обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі тимчасової) до військової служби, служби з військової спеціальності.

У такому самому формулюванні приймаються постанови при медичному огляді військовослужбовців за результатами поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних ними в період проходження військової служби, коли документи про обставини їх одержання на момент медичного огляду відсутні.

- е) «Захворювання, НІ, не пов'язане з проходженням військової служби» – якщо воно виникло в того, хто пройшов медичний огляд, до призову на строкову військову службу, прийняття на військову службу за контрактом (у тому числі і захворювання, не діагностовані при

призові (під час прийому на військову службу), але патогенетично їх розвиток почався до призову (до прийому) на військову службу), і військова служба не вплинула на вже наявне захворювання і придатність до військової служби.

Постанова в такому формулюванні приймається також за наслідками поранень (травм, контузій, каліцтв), якщо вони одержані до призову на строкову військову службу, прийняття на військову службу за контрактом і військова служба не вплинула на вже наявні наслідки поранення (травми, контузії, каліцтва) і придатність до військової служби.

е) «Поранення (контузія, травма, каліцтво), ТАК, пов'язані з виконанням обов'язків військової служби під час участі в бойових діях у складі Миротворчих Сил ООН» – якщо поранення (контузія, травма, каліцтво) отримане військовослужбовцем при виконанні миротворчих операцій Місії ООН на території інших держав, де велись бойові дії, і він визнаний учасником бойових дій.

ж) «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби під час участі в бойових діях у складі Миротворчих Сил ООН» – якщо захворювання виникло у військовослужбовця при виконанні миротворчих операцій Місії ООН на території інших держав, де велись бойові дії, або захворювання, що виникло до виконання миротворчих операцій, за період служби у складі миротворчого контингенту досягло такого розвитку, який обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі і тимчасової) до військової служби, служби з військової спеціальності і він визнаний учасником бойових дій.

Постанова в такому формулюванні приймається при хронічних, повільно прогресуючих захворюваннях, за наявності медичних документів, виданих у перші десять років після вибуття військовослужбовця з країни, де велись бойові дії, або пізніше, але за даними за зазначені десять років, якщо вони дозволяють віднести початок захворювання на період участі в бойових діях у складі Миротворчих Сил ООН.

з) «Захворювання, ТАК, пов'язане з проходженням військової служби у складі Миротворчих Сил ООН» – якщо захворювання виникло у військовослужбовця при виконанні миротворчих операцій Місії ООН на території інших держав, де не велись бойові дії, або захворювання, що виникло до виконання миротворчих операцій Місії ООН, за період служби у складі миротворчого контингенту досягло такого розвитку, який обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі і тимчасової) до військової служби, служби з військової спеціальності.

и) «Поранення (травма, контузія, каліцтво), ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби у складі миротворчого персоналу» – якщо поранення (травма, контузія, каліцтво) одержане під час виконання обов'язків військової служби у складі миротворчого персоналу.

21.6. При встановленні причинного зв'язку захворювань військовослужбовців з аварією на Чорнобильській АЕС та інших ядерних об'єктах, учасників ядерних випробувань і випробувань ядерної зброї та тих, що брали участь у складанні ядерних боєприпасів і здійснювали на них регламентні роботи для проведення відповідних випробувань і військових навчань, постанови приймаються у формулюваннях (наявність посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії (постраждалого від наслідків аварії) на Чорнобильській АЕС відповідної категорії при встановленні причинного зв'язку обов'язкова):

а) «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС» – якщо захворювання виникли у період ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, загострились або ускладнились, призвели до інвалідності чи смерті у строки, передбачені наказом МОЗ України від 17.05. 1997 р. N 150 «Про затвердження нормативних актів щодо хвороб, при яких може бути встановлений причинний зв'язок з дією іонізуючого випромінювання та інших шкідливих чинників внаслідок аварії на ЧАЕС», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 26 вересня 1997 року за N 448/2252, (далі – наказ МОЗ України від 17 травня 1997 р. N 150), і військовослужбовець, колишній військовослужбовець має посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

б) «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби з ліквідації аварії на ядерному об'єкті» – якщо військовослужбовець, колишній військовослужбовець брав участь у ліквідації аварії на ядерних об'єктах (АЕС, ядерних енергетичних

установках, ядерних реакторах тощо), крім аварії на Чорнобильській АЕС, внаслідок чого в нього виникли захворювання у строки, передбачені наказом МОЗ України від 17 травня 1997 року N 150, і має посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

- в) «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби при випробуванні ядерної зброї» – якщо військовослужбовець, колишній військовослужбовець брав участь у випробуванні ядерної зброї, бойових радіоактивних речовин, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, внаслідок чого у нього виникли захворювання у строки, передбачені наказом МОЗ України від 17 травня 1997 р. N 150, і має посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

У такому самому формулюванні приймаються постанови про причинний зв'язок захворювань у осіб, які брали участь у складанні ядерних боєприпасів і здійснювали на них регламентні роботи для проведення відповідних випробувань і військових навчань.

- г) «Захворювання, ТАК, пов'язане з наслідками Чорнобильської катастрофи в період проходження військової служби» – якщо захворювання військовослужбовця, визнаного постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи в період проходження військової служби в зонах підвищеного радіаційного забруднення та інших шкідливих чинників внаслідок аварії на Ч АЕС, які визначаються КМ України, виникли у період проходження військової служби в зазначених зонах, загострились або ускладнились, призвели до інвалідності або смерті у строки, передбачені наказом МОЗ України від 17 травня 1997 року N 150.

21.7. Постанова ВЛК про причинний зв'язок поранення (травми, контузії, каліцтва) приймається відповідно до висновку, зазначеного в довідці про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), або засвідченої копії Акта про нещасний випадок (додаток 1 до Інструкції про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій у Збройних Силах України, затвердженої наказом Мін.оборони України від 06 лютого 2001 року N 36, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 23 лютого 2001 р. за N 169/5360 (зі змінами), у яких зазначаються обставини отримання поранення (контузії, травми, каліцтва). На військовослужбовців довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) оформляється у 2 примірниках, перший подається у госпітальну (гарнізонну) ВЛК, а другий зберігається постійно в особовій справі військовослужбовця. У виняткових випадках допускається розгляд ВЛК копії вказаної довідки, засвідченої відповідною посадовою особою та скріпленою гербовою печаткою військової частини (закладу охорони здоров'я Збройних Сил України).

21.8. При медичному огляді військовослужбовців, колишніх військовослужбовців, військово-зобов'язаних і резервістів, призваних на збори, які одержали поранення (травму, контузію, каліцтво) до введення в дію Положення про військово-лікарську експертизу та медичний огляд у Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністра оборони України від 4 січня 1994 року N 2, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29 липня 1994 року за N 177/386, і не мають довідки, виданої військовою частиною, ВЛК можуть бути прийняті до уваги достовірні документи про причини і обставини одержання військовослужбовцем поранення (контузії, травми, каліцтва) (записи про первинне звернення по медичну допомогу із зазначенням обставин одержання поранення (травми), витяг із історії хвороби, матеріали службового розслідування, дізнання, досудового слідства за фактом поранення (травми) та інші медичні або військово-облікові документи).

Показання свідків не є підставою для встановлення у військовослужбовців (колишніх військовослужбовців) факту перенесеного захворювання, травми (контузії, каліцтва, поранення).

21.9. Визначення причинного зв'язку захворювання (поранення, контузії, каліцтва, травми), що призвело до смерті військовослужбовця, колишнього військовослужбовця, проводиться штатними ВЛК.

21.10. Медичний огляд військовозобов'язаних, резервістів, які одержали поранення, травму під час зборів, проводиться після закінчення лікування, незалежно від того, обмежують чи не обмежують його наслідки придатність до військової служби або проходження зборів, з винесенням постанови про причинний зв'язок поранення, травми.

21.11. У тих випадках, коли свідоцтво про хворобу на призваного на збори військовозобов'язаного, резервіста за наслідком одержаного поранення (контузії, травми,

каліцтва) не складається, довідка ВЛК з постановою, у тому числі і про причинний зв'язок поранення, видається йому на руки під підпис у Книзі протоколів засідань ВЛК або направляється у військовий комісаріат, яким військовозобов'язаний (резервіст) призваний на збори.

21.12. Причинний зв'язок захворювань (поранень) у колишніх військовослужбовців, які пройшли медичний огляд раніше, у ВЛК розформованих військових або прикордонних округів, груп військ, родів військ, визначають (переглядають) штатні ВЛК за територіальним принципом, де проживають колишні військовослужбовці, у межах територіальної відповідальності штатних ВЛК.

21.13. У разі відсутності у свідоцтві про хворобу або інших військово-медичних документах постанови ВЛК про причинний зв'язок захворювань (поранень), неналежного їх оформлення або незгоди з постановою, а також у разі наявності в документах записів про звільнення із Збройних Сил України «через хворобу чи за станом здоров'я» військовий комісаріат направляє документи осіб, звільнених з військової служби, на розгляд до штатної ВЛК за територіальним принципом.

За наявності підстав для зміни (перегляду) постанови ВЛК про причинний зв'язок захворювання, поранення, зазначених у свідоцтві про хворобу (довідці ВЛК), постанова ВЛК при прийнятті нової постанови підлягає скасуванню (відміні). Постанова ВЛК оформляється протоколом засідання штатної ВЛК щодо встановлення причинного зв'язку захворювань (поранень).

21.14. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання, поранення, травми, контузії, каліцтва направляється в органи соціального захисту і до військового комісаріату за місцем проживання колишнього військовослужбовця. Якщо питання про причинний зв'язок захворювання (поранення) розглядається за скаргою, заявою колишнього військовослужбовця, ВЛК повідомляє його про своє рішення, а якщо прийнято постанову, направляє її заявникові або видає на руки.

21.15. У разі коли у військово-облікових, військово-медичних документах колишнього військовослужбовця не зазначений діагноз, але наведена стаття Розкладу хвороб, діючого на момент медичного огляду колишнього військовослужбовця, штатна ВЛК у своїй постанові наводить назви хвороб, які передбачалися цією статтею, і виносить постанову про причинний зв'язок захворювання, поранення.

21.16. Якщо у свідоцтві про хворобу (довідці ВЛК), складеному на військовослужбовця (осіб, звільнених з військової служби), зазначені хвороби (поранення), одержані (що виникли) за різних обставин, ВЛК приймає постанови про їх причинний зв'язок окремо.

21.17. У тих випадках, коли в документі, за яким ВЛК раніше прийняла постанову про причинний зв'язок захворювання (поранення), діагноз сформульований неточно, ВЛК у своїй постанові наводить діагноз, не змінюючи його формулювання, і називає уточнений діагноз захворювання (поранення), за яким прийнято постанову на цей час.

21.18. Якщо свідоцтво про хворобу не збереглося, підставою для прийняття постанови про причинний зв'язок захворювання (поранення) є записи в документах (історія хвороби, довідка архіву, медична довідка, медична, червоноармійська або службова книжки, прохідне свідоцтво, особова справа, свідоцтво про звільнення від військового обов'язку, військовий квиток, витяг із документів військової частини, матеріалів службового розслідування, дізнання, досудового слідства або суду).

21.19. ВЛК може приймати постанову про зв'язок наслідків черепно-мозкової травми (контузії) з перебуванням на фронті, виконанням обов'язків військової служби на підставі записів у військових медичних документах, у яких є згадки про поранення голови, шиї або про одночасно одержані множинні осколкові поранення (двома і більше осколками) будь-якої локалізації.

21.20. Якщо у військово-медичних документах, складених у роки Великої Вітчизняної війни, в інші періоди ведення бойових дій, у період проходження військової служби, є згадки про захворювання (поранення) або в цих самих документах зазначені тільки окремі симптоми захворювання (поранення), то ВЛК правомірна вирішувати питання їх причинного зв'язку і прийняття відповідної постанови.

21.21. За наявності тілесних ушкоджень (відсутність кінцівки, дефекти кісток черепа, рубці після поранень, наявність чужорідних тіл) у колишніх військовослужбовців – учасників бойових дій у роки Великої Вітчизняної війни, в інші періоди ведення бойових дій, у тому числі при проходженні військової служби в країнах, де велися бойові дії, а також у колишніх військовополонених у разі відсутності даних про їх медичний огляд ВЛК з цього приводу в період військової служби ці особи, незалежно від причини звільнення із Збройних Сил і ступеня придатності до військової служби у даний час, для встановлення характеру і давності тілесних ушкоджень за направленням військового комісара підлягають огляду судово-медичним експертом (за необхідності після обстеження у ЛПЗ). Результати медичного обстеження судово-медичним експертом заносяться в акт судово-медичного дослідження (висновок експерта) за наслідками поранення та разом з довідкою про проходження військової служби і перебування у частинах діючої армії, з посиланням на Перелік країн, посвідченням учасника бойових дій, військово-обліковими і медичними документами направляються до штатних ВЛК для встановлення причинного зв'язку поранення (каліцтва).

21.22. Розшук архівних документів, необхідних для вирішення питання про причинний зв'язок захворювань (поранень) колишніх військовослужбовців, проводять військові комісаріати.

Штатні ВЛК також проводять розшук додаткових документів та надають консультації з питань визначення причинного зв'язку захворювань (поранень) у колишніх військовослужбовців.

21.23. Постанова про одержання оглянутим ВЛК травми (каліцтва) внаслідок уражень, зумовлених впливом РР, ДІВ, джерел ЕМП, КРП, ЛВ та мікроорганізмів I-II груп патогенності у мирний час, може бути прийнята ВЛК ГВМКЦ, ВМКЦ регіону на підставі санітарно-гігієнічної характеристики умов праці. Порядок складання санітарно-гігієнічної характеристики умов праці викладений у пункті 16.8 розділу II Положення.

У разі гострого отруєння токсичними речовинами та в аварійних ситуаціях на ДІВ, що завдали шкоди здоров'ю оглянутого, командиром військової частини, де сталося отруєння, аварія, до ВЛК надається довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва).

21.24. Довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), що видається військовослужбовцю або призваному на збори військовозобов'язаному, резервісту (Акт про нещасний випадок, зберігається в історії хвороби або у справах ВЛК, яка прийняла постанову про причинний зв'язок поранення (контузії, травми, каліцтва).

21.25. При вирішенні питання про причинний зв'язок поранення (контузії, травми, каліцтва) ВЛК може брати до уваги такі документи про причини та обставини поранення: службу та медичну характеристики, витяг з книги обліку хворих в амбулаторії при первинному зверненні по медичну допомогу, матеріали службового розслідування, дізнання або досудового слідства, атестації, довідку військового (цивільного) ЛПЗ, історію хвороби або витяг з неї, свідоцтво про хворобу, запис лікаря військової частини, лікаря військового (цивільного) лікувально-профілактичного закладу у медичній книжці військовослужбовця про первинне звернення по медичну допомогу, довідку архівної установи. У воєнний час постанова ВЛК про причинний зв'язок поранення приймається на підставі картки передового району, а також документів, указаних у цьому пункті.

Якщо довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) або Акт про нещасний випадок, що підтверджує обставини одержання поранення, травми, контузії, каліцтва, на дату медичного огляду військовослужбовця (призваного на збори військовозобов'язаного, резервіста) відсутня, позаштатна ВЛК приймає постанову про причинний зв'язок поранення з таким формулюванням: «Захворювання, ТАК, пов'язане з проходженням військової служби».

21.26. При медичному огляді військовослужбовців, призваних на збори військовозобов'язаних, резервістів під час навчальних зборів (занять), у яких, крім захворювань, є наслідки поранення (травми, контузії, каліцтва), постанова про їх причинний зв'язок ВЛК приймається роздільно згідно з пунктами 21.4, 21.5 розділу II Положення.

21.27. Якщо у військовослужбовця, призваного на збори військовозобов'язаного, резервіста під час навчальних зборів (занять) виявлено декілька захворювань, або поранень, або їх наслідків, що виникли (одержані) за різних обставин, то постанова про їх причинний зв'язок приймається ВЛК роздільно залежно від обставин виникнення (одержання).

21.28. При медичному огляді військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на збори, таких, щодо яких ведеться дізнання, досудове слідство, та військовослужбовців, які за вироком суду засуджені до тримання у дисциплінарному батальйоні, на гауптвахтах, у разі визнання їх непридатними до військової служби за станом здоров'я причинний зв'язок захворювань (поранень, травм, контузій, каліцтв) ВЛК встановлюють на загальних підставах.

21.29. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання (поранення) поряд з іншими постановами записується в історію хвороби, Книгу протоколів засідань військово-лікарської комісії, свідоцтво про хворобу або довідку, медичну книжку військовослужбовця з обов'язковим посиланням на документ, який підтверджує обставини одержання травми (поранення, контузії, каліцтва).

21.30. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання, травми (поранення, контузії, каліцтва), яке призвело до смерті військовослужбовця, і причину смерті приймається в одному з формулювань, вказаних у пунктах 21.4, 21.5 розділу II Положення.

21.31. Військові комісаріати при зверненні до штатної ВЛК з питання причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) особи, яка звільнена з військової служби, видають довідку про проходження нею військової служби, вказують повну назву військової частини та її підпорядкованість, термін служби в ній і перебування у діючій армії, термін участі у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, випробуваннях ядерної зброї, проходження військової служби на забруднених територіях внаслідок Чорнобильської катастрофи, виконання регламентних робіт на ядерних боєприпасах, час і причину звільнення з військової служби.

Крім того, залежно від конкретного випадку військові комісаріати надають до ВЛК:

- а) військово-медичні та військово-облікові документи, які підтверджують факт медичного огляду ВЛК колишнього військовослужбовця у період проходження ним військової служби, оригінал свідоцтва про хворобу або довідку ВЛК (або їх копії, завірені військовим комісаром), довідки з архівів про перебування у військових (цивільних) ЛПЗ, про медичний огляд ВЛК, медичну книжку військовослужбовця, книжку червоноармійця, прохідне свідоцтво, витяг із наказу по частині про звільнення, свідоцтво про звільнення від військового обов'язку, військовий квиток тощо;
- б) інші документи, які є в наявності у військовому комісаріаті або у колишнього військовослужбовця, які прямо чи опосередковано підтверджують військову службу, перебування на лікуванні, медичному огляді у ВЛК;
- в) військові документи, які підтверджують факт поранення, каліцтва, контузії, травми (витяги із наказів по частині, бойові, службові характеристики, атестації, нагородні листи);
- г) медичні справи на інвалідність (акти медичного огляду) із МСЕК, пенсійні справи, особові (пенсійні) справи офіцерів, прапорщиків, мічманів, жінок-військовослужбовців, які перебувають у запасі або у відставці;
- г) дані про захворювання (поранення, травми, контузії, каліцтва) за матеріалами спецперевірки після звільнення із полону.

21.32. Медичний огляд і встановлення причинного зв'язку захворювань у військовослужбовців, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, інших аварій на ядерних об'єктах та випробуваннях ядерної зброї або мають статус постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи, проводиться тільки після стаціонарного обстеження у лікувальних закладах.

Рішення про причинний зв'язок захворювань у військовослужбовців ВЛК приймають у випадках, коли захворювання зазначені у наказі МОЗ України від 17 травня 1997 р. N 150.

Питання причинного зв'язку захворювань у колишніх військовослужбовців (військовозобов'язаних, призваних на збори з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС), які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та інших ядерних об'єктах, випробуванні ядерної зброї, складанні ядерних зарядів і здійснювали на них регламентні роботи, покладається на штатні ВЛК.

Питання причинного зв'язку захворювань у зазначених колишніх військовослужбовців мають право вирішувати Центральна та регіональні міжвідомчі експертні комісії, обласні

спеціалізовані лікарсько-консультативні комісії МОЗ України у формулюваннях причинного зв'язку захворювань, передбачених цим Положенням. Обов'язковий перелік необхідних документів, які підлягають розгляду ВЛК для встановлення причинного зв'язку захворювань з виконанням обов'язків військової служби з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, на ядерному об'єкті, при випробуваннях ядерної зброї, з наслідками Чорнобильської катастрофи в період проходження військової служби:

- а) направлення на ВЛК командира частини, начальника установи для військовослужбовця; заява від громадянина або направлення із військового комісаріату для колишніх військовослужбовців;
- б) довідка про тривалість роботи у зоні аварії та отриману дозу опромінювання (для військовослужбовців, які брали участь у випробуваннях ядерної зброї, – довідка про перебування у зоні випробування), яка надається військовослужбовцям командирами частин (начальниками установ або кадровими органами), на військовозобов'язаних - військовими комісарами, а також архівними установами; посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, посвідчення постраждалого внаслідок аварії на ЧАЕС у 1986 р.;
- в) медичні документи, що характеризують стан здоров'я особи, яка брала участь у роботі (випробуваннях ядерної зброї) у до- та після аварійний період. Документи подаються з лікувально-профілактичних закладів за місцем стаціонарного або амбулаторного обстеження, лікування та нагляду;
- г) дані про характер перебігу захворювання у післяаварійний період із зазначенням діагнозу, частоти загострень та рецидивів, тривалості ремісій.

Постанова про причинний зв'язок захворювань оформлюється:

- на військовослужбовців – свідоцтвом про хворобу (довідкою), яке підлягає затвердженню штатною ВЛК;
- на колишніх військовослужбовців – витягом з протоколу засідань штатної ВЛК щодо встановлення причинного зв'язку захворювань (поранень, травм, контузій, каліцтв).

У складних випадках розгляд постанов про причинний зв'язок захворювань проводиться ЦВЛК із залученням, за необхідності, головних медичних спеціалістів Міністерства оборони України, Центральної міжвідомчої експертної комісії МОЗ України та інших фахівців за їх згодою.

21.33. Розшук архівних документів про перебування колишніх військовослужбовців на лікуванні у військових (цивільних) лікувальних закладах, у полоні, проходження військової служби, про участь у бойових діях, участь у ліквідації аварій на ядерних об'єктах, участь у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї та випробуваннях ядерної зброї, участь у регламентних роботах з ядерними боєприпасами для проведення відповідних випробувань і військових навчань проводять військові комісаріати.

22. ОФОРМЛЕННЯ ПОСТАНОВ ВЛК

22.1. Дані про тих, хто пройшов медичний огляд (прізвище, ім'я та по батькові, рік народження, військове звання, військова частина, місяць та рік призову на військову службу тощо), діагноз та постанова ВЛК про ступінь придатності до військової служби та про причинний зв'язок записуються в Книгу протоколів засідань ВЛК (ЛЛК).

Крім того, діагноз та постанови ВЛК записуються:

- а) на військовослужбовців – у медичну книжку, за необхідності – у довідку ВЛК;
- б) на кандидатів на навчання у ВВНЗ, з числа осіб:
 - цивільної молоді – у Картку медичного огляду кандидата на навчання у ВВНЗ, Картку медичного огляду того, хто вступає до ВВНЗ, який здійснює підготовку льотного складу (додаток 20);
 - військовослужбовців – у Картку медичного огляду кандидата на навчання у ВВНЗ та в медичну книжку;
- в) на військовозобов'язаних, резервістів – у Картку амбулаторного обстеження та медичного огляду, а зміст постанови комісії, крім того, – у військовий квиток та облікову картку. На офіцерів запасу, визнаних ВЛК непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку, а також на військовозобов'язаних, резервістів, які знаходяться на

зборах та визнані непридатними до подальшого проходження зборів, складається Свідоцтво про хворобу;

- г) на кандидатів на військову службу за контрактом, військовослужбовців, які залучаються до участі у ММО, – у Картку амбулаторного обстеження та медичного огляду, у довідку ВЛК та в медичну книжку;
- г) на членів сімей військовослужбовців – у довідку ВЛК або Свідоцтво про хворобу;
- д) на працівників Збройних Сил України – у довідку ВЛК, а тих, які працюють з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛВ та мікроорганізмами I-II груп патогенності, – у медичну картку амбулаторного хворого або медичну книжку.

При медичному огляді осіб, які знаходяться на стаціонарному обстеженні та лікуванні, подання на ВЛК та її постанова записуються до історії хвороби, яка підписується головою, членами комісії (не менше двох), які брали участь у засіданні, та секретарем комісії у день засідання (при виписці особи із лікувального закладу постанова ВЛК записується також у виписний епікриз). Подання повинне мати дані, необхідні для заповнення усіх граф Книги протоколів засідань ВЛК (ЛЛК), довідки ВЛК або свідоцтва про хворобу.

22.2. Книга протоколів засідань військово-лікарської комісії ведеться у всіх ВЛК секретарями цих комісій. Протоколи засідань ВЛК підписуються головою, членами комісії (не менше двох), які брали участь у засіданні, та секретарем комісії у день засідання комісії.

Один примірник Свідоцтва про хворобу (довідки ВЛК) зберігається як додаток до книги протоколів. У книгу протоколів, у додатковий примірник експертного документа та в історію хвороби записується дата та зміст постанови штатної ВЛК.

Штатні ВЛК ведуть книгу протоколів тільки на осіб, які пройшли медичний огляд безпосередньо в цих комісіях, та алфавітний облік розглянутих протягом року свідоцтв про хворобу (довідок ВЛК). У штатних ВЛК протоколом є також бланк свідоцтва про хворобу, довідки, надіслані для затвердження (контролю) або перегляду постанов, коли текст остаточної постанови підписується головою, членами комісії (не менше двох), які брали участь у засіданні, і секретарем. Особлива думка голови або членів комісії записується на примірнику свідоцтва про хворобу (довідки) або на окремому аркуші, який додається до цього свідоцтва про хворобу (довідки ВЛК).

22.3. Постанови ВЛК, які не підлягають затвердженню (контролю) штатною ВЛК, оформляються в день медичного огляду і видаються на руки особі, що пройшла медичний огляд, або в установленому порядку направляються у військову частину. Свідоцтво про хворобу (довідка ВЛК) з постановою, які підлягають затвердженню (контролю) штатною ВЛК, направляються на затвердження (контроль) не пізніше 5-денного терміну після медичного огляду. Свідоцтво про хворобу, довідка ВЛК із затверженою постановою не пізніше ніж через два дні після їх затвердження та одержання із штатної ВЛК висилаються командирів військової частини, у якій проходить службу військовослужбовець, що пройшов медичний огляд, або начальнику, який направив його на медичний огляд, або видаються на руки представникам військових частин за наявності у них підтверджуючих документів.

22.4. Свідоцтво про хворобу в мирний час складається:

- на всіх військовослужбовців, визнаних непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку; непридатними до військової служби в мирний час, обмежено придатними у воєнний час; обмежено придатними до військової служби;
- на військовослужбовців плаваючого складу ВМС Збройних Сил України, визнаних непридатними до служби на підводних човнах або у плавскладі; операторами УПР; водолазами; водолазами-глибоководниками; акванавтами;
- на військовослужбовців, визнаних непридатними до служби у спецспорудах; до роботи з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛВ, мікроорганізмами I-II груп патогенності; до служби за військовою спеціальністю; до участі у ММО;
- на військовослужбовців, визнаних непридатними до служби в високомобільних військах, морській піхоті, за кордоном;
- на курсантів ВВНЗ, визнаних непридатними до подальшого навчання; на курсантів 2-5 курсів військових інститутів ВМС Збройних Сил України, визнаних непридатними до служби у

плавскладі; непридатними до служби на підводних човнах, придатними до служби на надводних кораблях;

- на офіцерів запасу, визнаних непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку і в разі, коли медичний огляд їх проведений відповідно до пункту 3.13 розділу II Положення;
- на офіцерів запасу, визнаних обмежено придатними до військової служби; непридатними до військової служби у мирний час, обмежено придатними у воєнний час або непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку (за наявності наказу Міністра оборони України про прийняття їх на військову службу, але ще не відправлених до військових частин);
- на військовозобов'язаних, резервістів, призваних на збори і визнаних непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку; непридатними до військової служби в мирний час, обмежено придатними у воєнний час; обмежено придатними до військової служби та непридатними для подальшого проходження зборів;
- на учнів військових ліцеїв, визнаних непридатними до подальшого навчання;
- на членів сімей військовослужбовців, у яких виявлені медичні показання до тривалого спеціалізованого лікування (медичного спостереження), до навчання (виховання) у спеціалізованих навчальних закладах або медичні протипоказання до транспортування.

У всіх інших випадках у мирний час постанова ВЛК оформляється довідкою ВЛК.

22.5. Свідоцтво про хворобу у воєнний час складається:

- на всіх військовослужбовців, визнаних непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку, непридатними до військової служби з переоглядом через 6-12 місяців;
- на офіцерів запасу, визнаних непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку.

У всіх інших випадках у воєнний час постанова ВЛК оформляється довідкою ВЛК. У воєнний час довідка на контроль у штатну ВЛК не направляється.

22.6. Свідоцтво про хворобу підлягає розгляду, а постанова ВЛК – затвердженню:

а) у мирний час:

- на генералів (адміралів), військовослужбовців запасу та у відставці, які оглянуті згідно з пунктом 3.13 розділу II Положення; на всіх осіб, які оглянуті у ГВМКЦ; на військовослужбовців та членів їх сімей, за наявності медичних протипоказань до направлення за кордон – ЦВЛК;
- на всіх військовослужбовців, членів їх сімей, курсантів, учнів військових ліцеїв – ВЛК регіону;

б) у воєнний час:

- на генералів (адміралів), а також на всіх осіб, які оглянуті у ГВМКЦ, - ЦВЛК, на всіх військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів – ВЛК регіону, евакуаційного пункту (місцевого евакуаційного пункту, госпітальної бази).

22.7. Постанова ВЛК про придатність військовослужбовця (військовозобов'язаного, резервіста) до військової служби оформлюється довідкою ВЛК, затвердженню штатною ВЛК не підлягає.

22.8. Свідоцтво про хворобу у мирний час складається та подається у штатну ВЛК на розгляд та затвердження:

а) у п'яти примірниках: на генералів (адміралів);

б) у чотирьох примірниках: на інших військовослужбовців, членів сімей військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів, ліцеїстів.

- Перший примірник свідоцтва про хворобу (довідки ВЛК) на всі категорії оглянутих зберігається у штатній ВЛК терміном п'ять років з подальшим здаванням у Галузевий державний архів Міністерства оборони України встановленим порядком;
- Другий та третій примірники на військовослужбовців за контрактом підшиваються до їх особових справ;
- Четвертий примірник видається військовослужбовцю на руки командиром військової частини для проходження МСЕК;
- П'ятий примірник на генералів (адміралів) ЦВЛК направляє до кадрового органу Міністерства оборони України.

Другий примірник свідоцтва про хворобу на військовослужбовців строкової військової служби зберігається у військовій частині як підстава для звільнення їх з військової служби за станом здоров'я;

Третій та четвертий примірники командиром військової частини поштою надсилаються до військового комісаріату за місцем обліку звільненого військовослужбовця, один з яких військовий комісар видає колишньому військовослужбовцю на руки для проходження МСЕК.

Копія свідоцтва про хворобу на військовослужбовців строкової військової служби, неправильно призваних до Збройних Сил України, у 5-денний термін після затвердження постанови направляється до штатної ВЛК регіону, у зоні відповідальності якої був призваний військовослужбовець.

22.9. У воєнний час свідоцтво про хворобу, довідка ВЛК на всіх оглянутих осіб складається у двох примірниках.

22.10. Свідоцтво про хворобу (довідка ВЛК) з незатвердженою штатною ВЛК постановою повертається до госпітальної (гарнізонної) ВЛК, яка склала його, з викладенням у постанові штатної ВЛК причин незатвердження та необхідними рекомендаціями.

22.11. Військовослужбовцям, військовозобов'язаним, резервістам, визнаним непридатними для подальшого проходження зборів, при вибутті їх до місця проживання командиром військової частини видаються два примірники свідоцтва про хворобу з постановою штатної ВЛК для подання у Р(М)ВК.

22.12. Постанова ВЛК про ступінь придатності військовослужбовця до військової служби чинна протягом 12 місяців з моменту проведення медичного огляду.

Постанови ВЛК щодо військовослужбовців, які визнані непридатними до військової служби з виключенням з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, обмежено придатними у воєнний час, повинні бути реалізовані негайно.

Якщо постанова ВЛК не реалізована та в стані здоров'я оглянутого, незалежно від терміну, за його заявою або висновками лікарів військових (цивільних) лікувальних закладів виникли зміни, то проводиться повторний медичний огляд.

Військовослужбовці строкової військової служби, визнані ВЛК непридатними до військової служби, після виписки із військових лікувальних закладів підлягають госпіталізації до лазарету військової частини (а за його відсутності – звільненню від виконання службових обов'язків) до звільнення з військової служби за станом здоров'я.

Постанова ВЛК про потребу військовослужбовця у звільненні від службових обов'язків або у відпустці за станом здоров'я повинна бути реалізована негайно.

22.13. У разі коли до завершення 12-місячного терміну після медичного огляду госпітальною (гарнізонною) ВЛК в результаті контрольного обстеження та медичного огляду ВЛК винесена інша постанова про ступінь придатності до військової служби, штатна ВЛК своєю постановою, затверджуючи останню постанову госпітальної (гарнізонної) ВЛК, одночасно відміняє попередню.

22.14. У разі втрати свідоцтва про хворобу (довідки), за запитом військового комісара, органів соціального забезпечення населення, правоохоронних установ, командира військової частини або кадрових органів у перші п'ять років після проходження ВЛК госпітальною (гарнізонною) ВЛК, за узгодженням із штатною ВЛК, видається дублікат або копія вказаних документів в одному примірнику.

Якщо з моменту медичного огляду пройшло більше п'яти років, копію свідоцтва про хворобу (довідки ВЛК) видає відповідний архів Міністерства оборони України.

23. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ГРОМАДЯН, ЯКІ ПРИЗИВАЮТЬСЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА ПРИЗОВОМ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ

23.1. Медичний огляд громадян, які призиваються на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, проводиться на призовних дільницях районних (міських) військових комісаріатів ВЛК військових комісаріатів.

Кожний кандидат оглядається хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, окулістом, оториноларингологом, стоматологом, дерматологом (жінки додатково і гінекологом), а за наявності медичних показань і лікарями інших спеціальностей.

23.2. Перед оглядом усім кандидатам на військову службу за призовом осіб офіцерського складу проводиться загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, біохімічний аналіз крові (цукор, білірубін, АЛТ), серологічний аналіз крові на антитіла до вірусу імунодефіциту людини (ВІЛ), антиген до вірусу гепатиту «В» (HBsAg), антитіла до вірусу гепатиту «С» (anti-HCV), реакція мікропреципітації з кардіоліпіновим антигеном (RW), визначаються група крові та резус-належність, проводиться рентгенологічне (флюорографічне) дослідження органів грудної клітки, ЕКГ-дослідження, а за медичними показаннями і результати інших досліджень. Усі кандидати надають довідку про проведення обов'язкових попереднього та періодичного психіатричних оглядів, сертифікат про проходження профілактичного наркологічного огляду.

На кожного кандидата додаються: медична картка амбулаторного хворого з поліклініки за місцем проживання, довідка про перебування (неперебування) на обліку в протитуберкульозному диспансері.

23.3. На кожного кандидата заводиться картка обстеження та медичного огляду.

23.4. Під час огляду кандидатів лікарі оцінюють стан їх здоров'я та визначають ступінь придатності до військової служби. У разі виявлення у кандидата захворювань, які передбачають індивідуальну оцінку придатності до військової служби, ВЛК приймає постанову про непридатність до військової служби за призовом.

Медичний огляд кандидатів проводиться згідно зі статтями Розкладу хвороб (графа III) та графами 1-8 ТДВ «В».

Після проведення медичного огляду ВЛК виносить постанови:

- а) придатний до військової служби;
- б) тимчасово непридатний до військової служби. Потребує лікування (динамічного спостереження) на термін до _____ (вказати дату);
- в) підлягає направленню на додаткове медичне обстеження та повторний медичний огляд;
- г) непридатний до військової служби.

23.5. Після закінчення огляду кожний лікар записує в картку обстеження та медичного огляду діагноз та висновок щодо ступеня придатності до військової служби, відповідну статтю Розкладу хвороб, дату огляду та підписує висновок із зазначенням свого прізвища та ініціалів і скріплює особистою печаткою. За результатами медичного обстеження ВЛК приймає остаточне рішення щодо ступеня придатності кандидата за станом здоров'я до військової служби.

23.6. Постанова ВЛК про придатність кандидата на військову службу за призовом осіб офіцерського складу оформляється довідкою ВЛК у двох примірниках, яка затвердженню штатною ВЛК не підлягає і дійсна протягом шести місяців із дня медичного огляду. Перший примірник оформленої довідки додається до особової справи кандидата на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, другий примірник залишається у ВЛК військового комісаріату як додаток до книги протоколів засідань ВЛК.

23.7. Рішення про тимчасову непридатність приймається на строк, необхідний для повного відновлення функцій органів та систем організму, але не більше одного року, з наступним переоглядом для вирішення питання про придатність до військової служби. Після закінчення річного строку, якщо захворювання не виліковано, приймається остаточне рішення щодо ступеня придатності. Контроль та організація своєчасного проведення переогляду покладаються на районний (міський) військовий комісаріат.

23.8. У разі коли лікарям важко визначити стан здоров'я кандидата, його направляють на амбулаторне або стаціонарне обстеження в лікувально-профілактичний заклад. При цьому кандидату видається направлення, в якому вказуються попередній діагноз та що необхідно уточнити під час обстеження для прийняття рішення. Направлення підписує голова ВЛК.

Після проведення обстеження оформлюється виписний епікриз, який підписується головним лікарем лікувально-профілактичного закладу. Виписний епікриз подається у військовий комісаріат на розгляд ВЛК.

В окремих випадках за рішенням штатної ВЛК кандидат може бути направлений на медичний огляд у військовий лікувальний заклад.

23.9. Громадяни, які проживають на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (зона безумовного (обов'язкового) відселення та зона

гарантованого добровільного відселення), під час призову на військову службу осіб офіцерського складу підлягають медичному обстеженню за медичними показаннями в стаціонарних умовах. У разі їх придатності до військової служби вони направляються у військові частини та установи на посади, що виключають їх радіаційне опромінення та контакти з іншими шкідливими факторами військової служби.

23.10. У військовому комісаріаті в день вручення припису для відправлення на військову службу за призовом осіб офіцерського складу організовується опитування останніх на предмет наявності гострих хвороб, травм, станів, які перешкоджають відправленню. За результатами опитування проводяться консультації спеціалістів, госпіталізація в лікувальний заклад, повторний огляд спеціалістами тощо і приймаються рішення про направлення до військової частини.

Відповідає за організацію і проведення цієї роботи особисто військовий комісар.

23.11. Медичні документи кандидатів лікарями-спеціалістами відображаються у висновках лікарів та карті медичного огляду, які підшиваються до особової справи кандидата.

23.12. Щодо кожного випадку дострокового звільнення із Збройних Сил України та інших військових формувань із військової служби за призовом осіб офіцерського складу з приводу захворювання, що не пов'язане з проходженням військової служби, районний (міський) військовий комісаріат спільно з відділом охорони здоров'я відповідної державної адміністрації проводить розслідування. За результатами розслідування проводяться заходи з виключення помилок надалі. Результати проведеної роботи доповідаються військовому комісару Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва у 10-денний строк з часу постановки повернутого на облік у РВК. Військовий комісаріат Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва проводить вивчення та аналіз таких даних, здійснює відповідні заходи для запобігання помилкам надалі, інформує штатну ВЛК для узагальнення.

Щодо випадків, які за результатами вивчення спричинили необґрунтоване звільнення військовослужбовця за станом здоров'я, військовий комісар Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва направляє матеріали розслідування з висновками та обґрунтуванням у штатну ВЛК за належністю для перевірки та вжиття заходів щодо скасування неправильної постанови ВЛК, на підставі якої він був звільнений з військової служби.

ПЕРЕЛІК

скорочень до Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України

АП	Авіаційний персонал
АР Крим	Автономна республіка Крим
БКПК	Безперервна кумуляція прискорень Кориоліса
БОР	Бойові отруйні речовини
ВВНЗ	Вищі військово-навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів Міністерства оборони України
ВВНЗ, які здійснюють підготовку ВВНЗ, які здійснюють підготовку льотного складу та операторів льотного складу авіації ЗС	
УПР	України та операторів управління повітряним рухом
ВЛЕ	Військово-лікарська експертиза
ВЛК	Військово-лікарська комісія
ВЛК ПТК ВМС ЗС України	ВЛК приймально-технічної комісії ВМС Збройних Сил України
ВЛК ЦР	ВЛК Центрального регіону
ВМКЦ	Військово-медичний клінічний центр
ВМКЦ ЦР	Військово-медичний клінічний центр Центрального регіону
ВМС ЗС України	Військово-Морські Сили Збройних Сил України
ВПБ	Вертольоти палубного базування
ГВМКЦ	Головний Військово-медичний клінічний центр
ГЕРХ	Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба
ГЛЛК	Госпітальна лікарсько-льотна комісія
джерела ЕМП	Джерела електромагнітного поля
ДІВ	Джерела іонізуючого випромінювання
ДКТ	Добровільне консультування та тестування

ДОЗ	Департамент охорони здоров'я
ДПН	Додаткові пазухи носа
ЗР	Західний регіон
ІМТ	Індекс маси тіла
кандидати на навчання у ВВНЗ	Громадяни, які бажають навчатися у ВВНЗ
КПД	Клініко-психологічне дослідження
КР	Кримський регіон
КРП	Компоненти ракетного палива
ЛВ	Лазерне випромінювання
ЛЛК	Лікарсько-льотна комісія
МВЛ	Максимальна вентиляція легень
ММО	Міжнародні миротворчі операції
МРТ	Магнітнорезонансна томографія
ОВК	Обласний військовий комісаріат
ОФВ	Об'єм форсованого видиху
Півн.Р	Північний регіон
ПКПК	Переривчаста кумуляція прискорень Кориоліса
ПЛР	Полімеразно-ланцюгова реакція
Положення	Положення про ВЛЕ в Збройних Силах України
ПОШ	Пікова об'ємна швидкість
ПР	Південний регіон
ПС ЗС України	Повітряні Сили Збройних Сил України
Р(М)ВК	Районний (міський) військовий
СВ ЗС України	Сухопутні війська Збройних Сил України
СНІД	Синдром набутого імунodefіциту
Спецспороди	Спеціальні споруди
ТДВ	Таблиці додаткових вимог
ТСО України	Товариство сприяння обороні України
ТЦК	Територіальний центр комплектування військовослужбовцями за контрактом
УПР	Управління повітряним рухом
ФЖЛ	Форсована життєва ємність легень
ФЗД	Функція зовнішнього дихання
ФК	Функціональний клас
ФОГК	Флюорографія органів грудної клітини
ХХН	Хронічна хвороба нирок
ЦВЛК	Центральна військово-лікарська комісія
ШКФ	Швидкість клубочкової фільтрації

Додаток 1

РОЗКЛАД хвороб, станів та фізичних вад, що визначають ступінь придатності до військової служби

Стаття Розкладу хвороб	Назва хвороби, ступінь порушення функції	Контингенти, що проходять медичний огляд за графами Розкладу хвороб		
		Графа I	Графа II	Графа III
		Громадяни під час приписки до призовних дільниць та призову на строкову військову службу, вступу до військових навчальних закладів (крім льотного складу),	Громадяни, військово- службовці, які приймаються та проходять військову службу за контрактом осіб рядового, сержантського та старшинського	Громадяни, особи офіцерського складу, які приймаються та проходять військову службу за контрактом осіб офіцерського складу, офіцери запасу,

1	2	3	4	5
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби (A00-B99), їх наслідки				
Стаття 1	Включено: кишкові інфекційні хвороби A00-A09; бактеріальні зоонози A20-A28; інші бактеріальні хвороби A30-A49; вірусні інфекційні хвороби центральної нервової системи A80-A89; вірусні геморагічні гарячки, вірусні інфекційні хвороби з ушкодженням шкіри та слизових оболонок, інші вірусні хвороби A90-B09; B25-B34; протозойні хвороби, гельмінтози, педикульоз та інфестації B50-B89; наслідки інфекційних та паразитарних хвороб B90-B94			
	а) вказані хвороби та їх наслідки, які не піддаються або важко піддаються лікуванню	Непридатні до військової служби в мирний час, обмежено придатні у военний час	Непридатність до військової служби або обмежена придатність визначається індивідуально	
	б) наслідки перенесених гострих та хронічних інфекційних і паразитарних захворювань без порушень функцій	Придатні	Придатні	Придатні

Додаток 2

ПОЯСНЕННЯ

щодо застосування статей Розкладу хвороб, станів та фізичних вад, що визначають ступінь придатності до військової служби

ДЕЯКІ ІНФЕКЦІЙНІ ТА ПАРАЗИТАРНІ ХВОРОБИ (A00-B99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 1

До пункту «а» належать: тяжкий перебіг та ускладнення гострих форм інфекційних і паразитарних захворювань (поліомієліт, енцефаліт комариний, кліщовий, вірусний; герпетична інфекція, менінгококовий та вірусний менінгіт, септицемія, лепра, дифтерія, бактеріальні зоонози, тифо-паратифозні та сальмонельозні інфекції; вірусні геморагічні гарячки, що передаються членистоногими, комарами, усі види малярії тощо) або їх хронічний, рецидивний (щорічні загострення) перебіг, які не піддаються або важко піддаються лікуванню.

За наслідками цих захворювань (протягом одного року після завершення курсу лікування) у разі збереження стійких порушень функцій органів та систем експертне рішення щодо ступеня придатності до військової служби слід розглядати разом з відповідними статтями Розкладу хвороб.

Слід розрізняти інфекційний початок та наслідки токсичної дії укусу тварин, плазунів, комах (особливо кліщовий енцефаліт), що належить до класу травм та отруєнь. При встановленні наслідків токсичної дії укусу, що підтверджено документально, причинний зв'язок вноситься, як при травмі.

Не в усіх випадках тяжкого перебігу гострого інфекційного та паразитарного захворювання спостерігаються ускладнення. Тому доцільно після проведення повного курсу стаціонарного та реабілітаційного лікування виносити постанову ВЛК про потребу у відпустці за станом здоров'я. У разі ускладнень та стійких змін в органах та системах огляд проводиться залежно від ступеня функціональних порушень за відповідними статтями Розкладу хвороб.

Медичний огляд при вступі у ВВНЗ, призові на строкову військову службу та прийомі на військову службу за контрактом громадян, які перенесли гострі інфекційні та паразитарні

хвороби (незалежно від ступеня тяжкості), проводиться стаціонарно через рік після завершення курсу лікування.

У разі зтяжнього, рецидивного (2-3 рази на рік) перебігу гострого інфекційного або паразитарного захворювання, паразитозів, коли протягом 2-х місяців зберігаються стійкі зміни у функціональному стані органу або системи, формуються різноманітні ускладнення, особам зі стійким виділенням збудників кишкових захворювань, що не піддаються лікуванню, після завершення курсу лікування огляд проводиться за пунктом «а».

За цим самим пунктом оглядаються особи, у яких за даними стаціонарного обстеження виявлено хронічний перебіг інфекційного та паразитарного захворювання, та особи зі стійким виділенням збудників кишкових захворювань.

До пункту «б» належать: наслідки перенесених гострих або загострення хронічних інфекційних та паразитарних захворювань протягом року після захворювання.

Необхідно звернути увагу на перенесені захворювання, для яких характерні ранні ускладнення з боку ЦНС та системи кровообігу. У разі виявлення в умовах стаціонару стійких функціональних порушень органів та систем медичний огляд проводиться за пунктом «а» цієї статті та відповідних пунктів інших статей Розкладу хвороб.

У разі коли при стаціонарному обстеженні контингентів, які перенесли інфекційні та паразитарні хвороби, функціональних порушень з боку органів та систем не виявлено, медичний огляд проводиться за пунктом «б».

Особам, які перенесли малярію без ускладнень (крім важкого перебігу), ступінь придатності визначається за наслідками хвороби через два місяці після завершення курсу лікування.

Стаття 2

До пункту «а» належать:

- усі форми туберкульозу легень, респіраторної системи з бактеріовиділенням і (або) розпадом легеневої тканини та (або) з вираженими симптомами інтоксикації;
- генералізований туберкульоз (міліарний) з ураженням органів та систем незалежно від характеру перебігу, давності захворювання та його наслідків;
- фістульозна (норицева) форма туберкульозного бронхоаденіту, фістульозні ураження бронхів;
- великі залишкові зміни в легенях, плеврі із зміщенням межистіння або без нього, що супроводжуються значними порушеннями ФЗД;
- наслідки хірургічного лікування туберкульозу легень, які супроводжуються значними порушеннями ФЗД;
- туберкульоз мозкових оболонок, головного та спинного мозку;
- прогресуючий туберкульоз хребта, кісток та суглобів, що супроводжується розладом функцій, наявністю парезів, паралічів, а також напливних абсцесів та норичь;
- туберкульоз очей з прогресуючим зниженням зорових функцій;
- поширені та спотворювальні форми туберкульозу шкіри;
- прогресуючий туберкульоз перикарда, очеревини, брижових лімфатичних вузлів, шлунка, кишечника, печінки, селезінки, ЛОР-органів;
- туберкульоз сечостатевої системи з розпадом та (або) бактеріовиділенням;
- метатуберкульозний нефросклероз, залишкові зміни та наслідки перенесеного туберкульозу органів сечостатевої системи, стан після видалення нирки та іншого хірургічного лікування нирок і сечовивідних шляхів із значними порушеннями функцій та наявності ХНН;
- рубцеві зміни сечового міхура із значними порушеннями сечовипускання;
- відсутність обох яєчок внаслідок їх видалення з приводу туберкульозу.

До пункту «б» належать:

- усі форми активного туберкульозу легень, респіраторної системи без бактеріовиділення та розпаду легеневої тканини;
- порожнини розпаду, трансформовані внаслідок лікування в тонкостінні кістоподібні порожнини (загоєння каверн за відкритим типом);
- великі залишкові зміни в легенях, плеврі, які супроводжуються помірними порушеннями ФЗД;
- стани та наслідки хірургічного лікування органів дихання, які супроводжуються помірними порушеннями ФЗД;

- активний обмежений туберкульоз хребта, кісток та суглобів, сечостатевої системи, іншої позалегенової локалізації в стадії згасання без напливних абсцесів та нориць;
- залишкові зміни або наслідки перенесеного туберкульозу органів статевих систем;
- стани та наслідки після хірургічного лікування туберкульозу нирок та сечовивідних шляхів з помірними порушеннями функцій нирок та сечовипускання;
- стани та наслідки після хірургічного лікування туберкульозу інших органів з помірними порушеннями функцій.

До пункту «в» належать:

- усі форми туберкульозу легень, респіраторної системи після успішного тривалого (не менше 2-3 місяців) стаціонарного та санаторно-курортного лікування, унаслідок чого досягнуто клініко-рентгенологічне визначення хвороби (зникнення симптомів інтоксикації, припинення бактеріовиділення, загоєння порожнин розпаду, розсмоктування інфільтрації в легенях та резорбція рідини в плевральних порожнинах);
- великі залишкові зміни в легенях, плеврі, які супроводжуються незначними порушеннями функції зовнішнього дихання або без них;
- наслідки хірургічного лікування, які супроводжуються незначними порушеннями функції зовнішнього дихання або без них;
- туберкульоз позалегенової локалізації після успішно завершеного стаціонарного та санаторно-курортного лікування.

Наявність ексудативного плевриту, інших серозитів туберкульозної етіології, крім клінічних, обов'язково повинна бути підтверджена одним із перерахованих методів: цитологічним, мікробіологічним, імунологічним, а в окремих випадках за можливості та наявності показань – гістологічним (за допомогою пункційної біопсії).

Етіологія сухих плевритів повинна бути підтверджена туберкулінодіагностикою, імунодіагностикою, пробним протитуберкульозним лікуванням та динамікою лабораторних досліджень. Діагноз туберкульозу позалегенової локалізації повинен бути також підтверджений одним із методів: цитологічним, гістологічним, мікробіологічним та іншими клініко-інструментальними методами.

Перед другим етапом лікування (санаторно-курортним) військовослужбовці строкової служби оглядаються госпітальною ВЛК із визначенням ступеня придатності до військової служби, але не раніше ніж через 3 місяці стаціонарного лікування, а при малих формах туберкульозу – не раніше ніж через 2 місяці лікування. Реалізація рішення ВЛК здійснюється після завершення санаторно-курортного лікування. Військовослужбовці за контрактом залежно від результатів лікування оглядаються ВЛК у санаторії для хворих на туберкульоз, але не раніше ніж через 3 місяці повного курсу лікування, а при малих формах - не раніше ніж через 2 місяці лікування. У разі відмови від санаторно-курортного лікування придатність до військової служби військовослужбовців за контрактом визначається госпітальною ВЛК.

До великих залишкових змін належать: множинні (більше 5) компоненти первинного комплексу (вогнище Гона) і кальциновані лімфовузли розміром менше 1 см;

- одиночні (до 5) компоненти первинного комплексу (вогнище Гона) і кальциновані лімфовузли розміром 1 см і більше;
- множинні (більше 5), інтенсивні, чітко окреслені вогнища розміром менше 1 см;
- одиночні та множинні інтенсивні, чітко окреслені вогнища розміром 1 см і більше (туберкуломи, у тому числі з розпадом) та фокуси розміром 1 см і більше;
- поширений фіброз (більше 1 сегмента);
- циротичні зміни будь-якої протяжності;
- масивні плевральні нашарування завширшки більше 1 см (з кальцинацією плеври і без неї);
- зміни після резекції сегмента чи частки легені за наявності післяопераційних змін у легеневій тканині та плеврі;
- зміни після пульмонектомії, торакопластики, плевроектомії, каверноектомії, екстраплеврального пневмолізу.

До пункту «г» належать малі залишкові зміни після вилікуваного (у тому числі спонтанно) туберкульозу легень та позалегенової локалізації після завершення повного курсу лікування без порушень функцій.

До малих залишкових змін належать:

- одиночні (не більше 5) компоненти первинного комплексу (вогнище Гона і кальциновані лімфатичні вузли) розміром менше 1 см;
- одиночні (не більше 5) інтенсивні, чітко окреслені вогнища розміром менше 1 см;
- обмежений фіброз у межах 1 сегмента;
- запаяні синуси, міжчасткові шварти, плевродіафрагмальні і плевромедіастенальні зростання, плевроапикальні і плеврокостальні нашарування завширшки до 1 см (з кальцинацією плеври чи без неї), одно- або двосторонні;
- зміни після резекції сегмента чи частки легені за відсутності великих післяопераційних змін у легеневій тканині та плеврі.

Поєднання двох і більше ознак, характерних для малих залишкових змін, слід розцінювати як великі залишкові зміни.

Основний курс лікування (стаціонарне, санаторно-курортне, амбулаторне) залежно від форми, тяжкості перебігу туберкульозу повинен складати не більше 12 місяців. У разі потреби термін лікування може бути продовжений визначеним порядком.

Переогляд з метою медичної та професійної реабілітації офіцерів, вилікуваних від туберкульозу легень, проводиться після обстеження у стаціонарах для хворих на туберкульоз, але не раніше ніж через 3 роки після клінічного вилікування.

Особи, контактні по туберкульозу та яким проводиться специфічна профілактика, тимчасово непридатні до вступу до ВВНЗ, у військові ліцеї, до призову до завершення курсу специфічної профілактики.

Стаття 3

Громадянам та військовослужбовцям у разі виявлення інфекційних хвороб, що передаються статевим шляхом, проводиться обов'язкове стаціонарне лікування.

Після проведення хворим повного курсу лікування у разі зникнення клінічних ознак венеричного захворювання, указаних у пункті «в» статті 3 Розкладу хвороб, та наявності трикратного негативного результату при лабораторному контролі вони визнаються придатними до військової служби, до навчання у ВВНЗ.

Якщо через рік після повторного лікування сифілісу негативація класичних серологічних реакцій не настала, медичний огляд проводиться за пунктом «б».

У разі враження сифілісом внутрішніх органів, кісток, нервової системи залежно від ступеня порушення їх функцій медичний огляд проводиться також за відповідними Статтями Розкладу хвороб.

Стаття 4

Передбачає стан після перенесених гострих вірусних гепатитів та хронічні вірусні гепатити, диференційованих за маркерами, діагностованих стаціонарно. Ступінь придатності до військової служби військовослужбовців визначається після проведення симптоматичного лікування і визначення стійкості ступеня порушення функцій печінки. Призовникам, які перенесли гострий вірусний гепатит, медичний огляд проводиться через 1 рік після проведеного лікування.

До пункту «а» належать гострі та хронічні вірусні гепатити, що мають тяжкий перебіг, після закінчення лікування яких зберігаються значно виражені порушення функцій печінки.

Тяжкий перебіг характеризується різко вираженими симптомами інтоксикації, наявністю геморагічного, набряково-асцитичного синдрому; білірубін крові – 170 і більше мкмоль/л, або протромбіновий індекс менше 60, або холестерин крові – 2,6 ммоль/л та менше, або рівень сечовини крові менше 2 ммоль/л, або тривале (більше 1,5 міс.) збільшення трансаміназ, у розпалі хвороби їх рівень – 2000 Од/л і більше (або 5,0 ммоль/л і більше), або тривалість жовтяничного періоду більше 4 тижнів. Ступінь тяжкості оцінюється після врахування всіх клініко-лабораторних даних.

Після перенесених гострих вірусних гепатитів середнього ступеня тяжкості, коли нормалізація активності АЛТ настає більш як через 1,5 місяця, військовослужбовцям доцільно виносити постанову про потребу у відпустці за станом здоров'я з подальшим всебічним стаціонарним обстеженням та визначенням ступеня придатності до військової служби (громадяни визнаються тимчасово непридатними до військової служби, до навчання у ВВНЗ).

Після перенесених гострих вірусних гепатитів легкого та середнього ступенів тяжкості медичний огляд проводиться на підставі статті 7 Розкладу хвороб. Військовослужбовцям строкової служби надається відпустка за станом здоров'я, військовослужбовцям за контрактом – звільнення від виконання службових обов'язків на 15 діб. Військовослужбовці та громадяни, які перенесли гострий вірусний гепатит легкої, середньотяжкої форми, визнаються непридатними до роботи зі шкідливими факторами військової праці.

Пункт «б» передбачає хронічний та рецидивний перебіг вірусних гепатитів після проведення лікування зі стійкими помірними порушеннями функції печінки або помірною активністю (збільшення трансаміназ в 5-10 разів понад норму).

До пункту «в» належить хронічний перебіг вірусних гепатитів з проведенням лікування або без нього з незначними порушеннями функції печінки або мінімальною активністю (збільшення трансаміназ до 5 разів).

До пункту «г» належить хронічний перебіг вірусних гепатитів з проведенням лікування або без нього без порушення функції печінки.

У разі позитивного скринінгового аналізу крові на вірусний гепатит «В» (HBsAg) повторно визначаються у крові HBsAg, АЛТ, АСТ, тимолова проба. При позитивних результатах та за відсутності клінічних ознак активності громадяни (призовники) визнаються тимчасово непридатними, військовослужбовці підлягають диспансерному нагляду протягом 6 місяців із повторним проведенням аналізів крові кожні 3 місяці на HBsAg та виконанням полімеразноланцюгової реакції (ПЛР) через 6 місяців з початку диспансерного нагляду. Залежно від функціонального стану печінки (крім тяжких) медичний огляд за графою І проводиться за пунктом «б», «в» чи «г».

У разі виявлення антитіл до вірусного гепатиту «С» (antiHCV) за відсутності даних гострого перебігу та при повторному позитивному аналізі крові на антитіла до вірусу гепатиту «С» (antiHCV-позит.) залежно від функціонального стану печінки (крім тяжких) медичний огляд за графою І проводиться за пунктом «б», «в» чи «г».

Військовослужбовцям (графи II, III), яким проведено курс специфічного лікування з позитивним ефектом, медичний огляд проводиться після завершення лікування та ступінь придатності визначається залежно від ступеня порушення функції печінки.

У разі коли під час обстеження двічі поспіль виявляються слабо-позитивні результати на маркери вірусних гепатитів, слід провести ПЛР. При негативному результаті ПЛР військовослужбовці визнаються придатними до військової служби з наступним обов'язковим стаціонарним обстеженням через 6 місяців, громадяни визнаються тимчасово непридатними з повторним оглядом через 6 місяців.

Усі кандидати на військову службу за контрактом у разі діагностування у них хронічних вірусних гепатитів або вірусносійства, незалежно від ступеня порушення функції, визнаються непридатними до військової служби за контрактом за відповідними пунктами цієї статті.

Стаття 5

Передбачає різні клінічні стадії хвороби, зумовленої вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) за рубриками В20-В24, та безсимптомне носійство ВІЛ (Z21).

При проведенні медичного огляду військовослужбовців обов'язковими є огляд інфекціоніста, імунологічне дослідження імуноглобулінів сироватки крові та визначення рівнів CD4 клітин.

Тестування на наявність антитіл до ВІЛ у крові обстежуваного в усіх військових лікувальних закладах має базуватися та проводитись відповідно до принципів ДКТ, регламентованих ВООЗ. Відповідальних за проведення ДКТ призначає начальник військового лікувального закладу з числа осіб, які пройшли фахову підготовку з ДКТ.

Результати лише ІФА (серологічного дослідження) на наявність антитіл до ВІЛ не є підставою для встановлення діагнозу.

Позитивний результат ІФА на наявність антитіл до ВІЛ потребує обов'язкового підтвердження методом імунного блоту або ПЛР крові. За неможливості виконання підтверджувального дослідження в умовах військового лікувального закладу досліджувані зразки крові відсилаються до Національної (регіональної) референс-лабораторії.

Сумнівний результат ІФА на наявність антитіл до ВІЛ потребує динамічного спостереження лікарем-інфекціоністом протягом трьох місяців з подальшим визначенням антитіл до ВІЛ або, у сумнівних випадках, направлення військовослужбовця на стаціонарне поглиблене обстеження до клініки інфекційних хвороб ГВМКЦ або регіональних центрів СНІДу за рішенням лікаря-інфекціоніста.

У разі неефективного безперервного стаціонарного лікування військовослужбовців в умовах військового лікувального закладу або регіональних центрів СНІДу більше 4-х місяців вони підлягають медичному огляду за пунктом «а».

З метою забезпечення конфіденційності відомостей про ВІЛ-статус особи в експертному документі дозволяється встановлювати діагноз у формулюванні «Хронічна вірусна інфекція В».

У разі захворювання військовослужбовця протягом перших трьох місяців від початку військової служби захворювання на ВІЛ не пов'язується з проходженням військової служби.

Стаття 6

Громадяни, які мають захворювання, указані в пункті «б» цієї статті, визнаються тимчасово непридатними з наданням відстрочки на лікування до 6 місяців. У разі потреби відстрочка може бути надана повторно на такий самий термін. Військовослужбовці підлягають стаціонарному лікуванню.

У разі незадовільного повторного стаціонарного лікування громадянам та військово-службовцям медичний огляд проводиться за пунктом «а».

Стаття 7

Передбачає стани після перенесених гострих, загострення хронічних інфекційних та паразитарних захворювань, стани після хірургічних втручань, коли зберігаються тимчасові функціональні розлади органів і систем.

Після закінчення стаціонарного лікування, коли для повного відновлення функцій і працездатності та визначення кінцевого результату захворювання потрібно не менше одного місяця, військовослужбовцям може надаватися відпустка за станом здоров'я або звільнення від виконання службових обов'язків. Громадяни, які призиваються на строкову військову службу, приймаються на військову службу за контрактом або вступають у ВВНЗ, визнаються тимчасово непридатними до завершення курсу лікування.

НОВОУТВОРЕННЯ (C00-D48), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 8

До пункту «а», крім указаних у Розкладі хвороб новоутворень, належать:

- пухлини головного та спинного мозку;
- злоякісні новоутворення кісток та суглобів незалежно від поширеності та стадії;
- злоякісні новоутворення інших органів та м'яких тканин з віддаленими метастазами після нерадикального хірургічного лікування або прогресування (рецидив) захворювання після раніше проведеного лікування.

У разі відмови хворого від лікування злоякісного новоутворення незалежно від стадії та розповсюдження пухлини медичний огляд проводиться за пунктом «а».

До пункту «б», крім указаних у Розкладі хвороб новоутворень, належать:

- рубці після радикального лікування злоякісних пухлин нижньої губи та шкіри;
- плоскоклітинний рак шкіри після радикального лікування;
- наслідки протипухлинного лікування (хірургічного, цитостатичного або променевого).

Військовослужбовцям, які проходять військову службу за контрактом та не досягли граничного віку перебування на військовій службі, протягом перших п'яти років після успішного радикального лікування первинної пухлини ВЛК може виносити постанову «обмежено придатний до військової служби». Після завершення п'ятирічного строку після успішного радикального лікування первинної пухлини медичний огляд дозволяється проводити за наявними наслідками лікування пухлини за відповідними статтями Розкладу хвороб залежно від ступеня порушення функції.

Після завершення курсу протипухлинного лікування (хірургічного, цитостатичного або променевого) військовослужбовці всіх категорій оглядаються ВЛК з установленням ступеня придатності до військової служби.

Стаття 9

До пункту «а» належать злоякісні та інші новоутворення лімфоїдної, кровотворної та споріднених тканин з прогресуючим перебігом, відсутністю або недостатнім ефектом лікування, наявністю рецидивів.

Особи, які оглянуті за графою I Розкладу хвороб та страждають на злоякісні або інші новоутворення лімфоїдної, кровотворної та споріднених тканин, оглядаються за пунктом «а» незалежно від характеру захворювання, його перебігу та результатів лікування.

До пункту «а» також належать випадки захворювань на хронічні лейкози в стадії виражених клініко-гематологічних проявів та в термінальній стадії. Військовослужбовці за контрактом, які страждають на лімфогранулематоз та неходжкінські лімфоми, оглядаються за цим пунктом за наявності IV-V стадій, а також I-III стадій у разі неможливості досягнення стійкої ремісії з використанням препаратів I лінії, рецидиву захворювання. Усі категорії військовослужбовців з гострим лейкозом після проведення курсів індукції та консолідації ремісії незалежно від результату лікування оглядаються за пунктом «а».

До пункту «б» належать злоякісні та інші новоутворення лімфоїдної, кровотворної та споріднених тканин без прогресуючого перебігу. За цим пунктом оглядаються військовослужбовці за контрактом, які мають хронічні мієло- та лімфопроліферативні захворювання в початковій стадії за відсутності показань до специфічного лікування або тривалий (більше 1 року) позитивний ефект від лікування препаратами I лінії при збереженні працездатності. Військовослужбовці за контрактом, які страждають на лімфогранулематоз та неходжкінські лімфоми, оглядаються за цим пунктом при I-III стадіях захворювання за відсутності ранніх (до завершення стандартного курсу лікування) рецидивів та досягнення стійкої (більше року) ремісії після проведеного лікування. До цього пункту входять хворі, що страждають на гостру лейкемію, у яких досягнута повна клініко-гематологічна ремісія після проведення курсів індукції та консолідації ремісії, при збереженні працездатності.

При справжній поліцитемії в початковій стадії огляд проводиться за пунктом «б», в еритремійній та анемічній стадії – за пунктом «а». При мієлодиспластичному синдромі до пункту «б» належать випадки рефрактерної анемії за наявності незначної дисплазії лише одного паростка – еритроїдного за відсутності показань до трансфузій еритромаси і збереження працездатності.

За пунктом «в» оглядаються військовослужбовці за контрактом, хворі на лімфогранулематоз I-III стадій у фазі тривалої стійкої (понад 5 років після останнього курсу специфічного лікування) ремісії. Громадяни, які приймаються на військову службу за контрактом та вступають у ВВНЗ, у таких випадках оглядаються за пунктом «б».

Стаття 10

За наявності доброякісних новоутворень оглянутим пропонується лікування.

До пункту «а» належать:

- новоутворення шкіри, підшкірних тканин, кровоносних або лімфатичних судин, що унеможливають носіння військової форми одягу, взуття або спорядження;
- новоутворення центральної або периферичної нервової системи, які прогресують або призводять до стійких паралічів, глибоких парезів кінцівок зі стійкими порушеннями чутливості або трофіки (різко виражені гіпотрофії м'язів при односторонньому процесі: плеча – більше ніж 4 см, передпліччя – більше ніж 3 см, стегна – більше ніж 8 см, гомілки – більше ніж 6 см; контрактури, хронічні трофічні виразки), що супроводжуються розладом функцій кори або підкоркових утворень, порушеннями функцій черепних нервів, ендокринними розладами, а також стійким больовим синдромом (каузалгія, неврома, що викликає різкий біль, тощо);
- фіброми носоглотки з перебігом, який прогресує, середостіння зі значними клінічними проявами (зміщення, здавлення, руйнування навколишніх органів, а також інших прилеглих до них органів грудної порожнини);

- новоутворення бронхо-легеневого апарату, що супроводжуються кровохарканням, бронхостенозом або ателектазом;
- новоутворення органів травлення, що значно утруднюють акт ковтання або проходження їжі та супроводжуються занепадом угодованості;
- новоутворення залоз внутрішньої секреції без ендокринних розладів, що викликають порушення функцій прилеглих органів (зміщення, здавлення);
- поширені або множинні папіломи сечового міхура з вираженими дизурічними явищами або які супроводжуються кровотечею.

До пункту «б» належать новоутворення:

- шкіри, підшкірних тканин, кровоносних або лімфатичних судин, множинні невуси (два і більше), що ускладнюють носіння військової форми одягу, взуття або спорядження;
- центральної або периферичної нервової системи, при якій порушення функцій виражені помірно і перебіг якої характеризується повільним протягом тривалого часу (1-2 роки) наростанням симптомів (незначна гіпотрофія м'язів, легкі розлади чутливості тощо);
- середостіння з порушеннями функцій органів;
- бронхо-легеневого апарату з клінічними проявами;
- новоутворення органів травлення без занепаду угодованості;
- поліпи (множинні або великих розмірів) жовчного міхура з клінічними проявами, які потребують повторного стаціонарного лікування;
- множинні гемангіоми печінки (2 та більше) або великих розмірів (1 см та більше);
- папіломи сечового міхура з помірними та незначними дизурічними явищами;
- рецидивні дермоїдні куприкові кісти після радикального хірургічного лікування або при відмові від нього.

До цього пункту належать також фонові стани та передпухлинні захворювання молочної залози і жіночих статевих органів:

- дисплазія або атипова гіперплазія молочної залози;
- міома матки при розмірах, що відповідають 12-тижневій і більше вагітності і супроводжуються кровотечами, що призводять до анемії, а також наявність субмукозних або субсерозних вузлів з порушенням їх кровопостачання, швидким ростом (збільшення пухлини до розмірів, що відповідають більш як 5-тижневій вагітності, за рік);
- залозно-кістозна гіперплазія, поліпоз, аденоматоз ендометрія;
- ерозія або дисплазія шийки матки;
- поліпи цервікального каналу;
- кісти бартолінової залози, крауроз вульви, кісти та фіброми піхви, що порушують функцію.

До пункту «в» належать новоутворення:

- нервової системи, які повільно прогресують, без атрофії м'язів та трофічних розладів, коли симптоми захворювання не прогресують;
- органів травлення без клінічних проявів;
- жіночих статевих органів, що не потребують хірургічного лікування (міома матки при розмірах, що відповідають 11-тижневій та менше вагітності без клінічних проявів, кісти бартолінової залози, кісти та фіброми піхви);
- а також рецидив після хірургічного лікування поодиноких доброякісних новоутворень кісток, хрящів, ліпом, гемангіом, що дещо ускладнюють носіння військової форми одягу, взуття або спорядження.

Доброякісні новоутворення: поодинокі ліпоми, поодинокі гемангіоми шкіри, поодинокі хондроми, що не ускладнюють носіння військової форми одягу, взуття або спорядження, а також наслідки радикального хірургічного лікування ерозій та дисплазій шийки матки, поліпів цервікального каналу, кіст бартолінових залоз, кіст і фібром піхви, що не порушують функції, не дають підстав для застосування цієї статті.

Громадян та військовослужбовців з кістами внутрішніх органів оглядають залежно від ступеня порушення їх функцій за відповідними стяттями Розкладу хвороб.

Стаття 11

Призовникам, громадянам, які приймаються на військову службу за контрактом або вступають у ВВНЗ, та військовослужбовцям строкової військової служби, які перенесли

хірургічне лікування або цитостатичну (променеву) терапію з приводу новоутворень, медичний огляд проводиться відповідно до пунктів «а», «б» чи «в» статей 8, 9, 10 Розкладу хвороб.

Відпустка за станом здоров'я оглянутим за графами I, II та III надається у випадках, коли необхідне проведення повторних курсів лікування або коли для повного відновлення функцій та працездатності необхідний термін не менше місяця.

Після проведення повного курсу комбінованої терапії військовослужбовці направляються на медичний огляд ВЛК з визначенням ступеня придатності до військової служби.

ХВОРОБИ КРОВІ І КРОВОТВОРНИХ ОРГАНІВ ТА ОКРЕМІ ПОРУШЕННЯ З ЗАЛУЧЕННЯМ ІМУННОГО МЕХАНІЗМУ (D50-D89), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 12

Медичний огляд з визначенням ступеня придатності до військової служби проводиться після стаціонарного обстеження за умов спеціалізованого лікувального закладу.

До пункту «а» належать установлені в стаціонарі апластичні та сідеробластні анемії, спадкові форми тромбоцитопатій, гемофілій, коагулопатій, що супроводжуються кровотечами, крововиливами. Особи з аліментарними, набутими гемолітичними та іншими анеміями, набутими порушеннями системи гемостазу оглядаються за пунктами «а», «б», «в» чи «г» залежно від перебігу захворювання, стійкості змін у складі крові та функцій системи гемостазу, порушення функцій кровотворних органів та ефекту від проведеного лікування.

Громадяни, які призиваються на строкову військову службу, військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом, вступають до ВВНЗ, при досягненні ремісії захворювання крові і кровотворних органів та окремих порушень із залученням імунного механізму проходять медичний огляд за пунктом «в», а при недостатньому ефекті від лікування – за пунктом «б» або «а». Громадяни, які приймаються на військову службу за контрактом, вступають до ВВНЗ, при досягненні ремісії захворювання крові і кровотворних органів та окремих порушень із залученням імунного механізму проходять медичний огляд за пунктом «б», а при недостатньому ефекті від лікування – за пунктом «а».

Військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом та перенесли епізод ідіопатичної тромбоцитопенічної пурпури з добрим ефектом від глюкокортикоїдної або імунотерапії, спленектомії, оглядаються за пунктом «г». При хронічному повільно прогресуючому перебігу з помірно вираженою тромбоцитопенією без геморагічних проявів та за відсутності необхідності в підтримувальній гормоно- та імунотерапії (після спленектомії або без неї) огляд проводиться за пунктом «в», а при незначному ефекті від спленектомії або за відсутності ефекту – за пунктом «а».

Часті загострення хвороби – це 2 та більше рази на рік; рідкі загострення – 1 раз на рік та рідше.

При стійких імунодефіцитних станах (крім хвороби, викликаної вірусом імунодефіциту людини), що супроводжуються частими рецидивами інфекційних ускладнень, огляд проводиться за пунктом «а».

За інших імунодефіцитних станах, які супроводжуються патологічними змінами кровотворної системи, інших органів, огляд проводиться залежно від ступеня порушень функцій ураженого органу або системи органів за відповідними стяттями Розкладу хвороб.

До пункту «в» належать хронічні хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму у фазі тривалої стійкої (понад 5 років після останнього курсу специфічного лікування) ремісії.

Обстеження хворих з підозрою на саркоїдоз проводиться за умов спеціалізованого відділення. Діагноз саркоїдозу повинен бути підтверджений морфологічно. За неможливості морфологічної верифікації або відмови від неї діагноз встановлюється на основі комплексу клініко-рентгенологічних ознак. Експертне рішення приймається за пунктами «а», «б» чи «в» залежно від ступеня порушень функцій уражених органів, поширеності та перебігу захворювання.

Постанова про потребу у відстрочці від призову та відпустці за станом здоров'я приймається у разі, коли тимчасові розлади функцій крові та кровотворних органів після перенесених захворювань (анемія, лейкопенія, тромбоцитопенія, порушення функцій еритроцитів та тромбоцитів) не зумовлені системними захворюваннями крові або після

хірургічного лікування для повного відновлення працездатності та нормалізації гематологічних показників потрібен термін не менше одного місяця.

ХВОРОБИ ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ, РОЗЛАДИ ХАРЧУВАННЯ ТА ПОРУШЕННЯ ОБМІНУ РЕЧОВИН (E00-E90), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 13

Медичний огляд громадян та військовослужбовців при визначенні ступеня придатності до військової служби, до навчання у ВВНЗ проводиться після стаціонарного обстеження в умовах спеціалізованого лікувального закладу. У разі виявлення вузлового зоба пропонується пункційна біопсія щитоподібної залози під контролем УЗД та цитологічне дослідження біоптату. Якщо відсутні дані про новоутворення, огляд проводиться за пунктом «Г».

До пункту «а» належать:

- стійкі, значно виражені розлади, зумовлені тяжкими формами цукрового діабету з високою гіперглікемією (більше 13,7 ммоль/л) і глюкозурією, ацетонурією, схильністю до частих гіпоглікемічних станів, кетозом, універсальною ангіопатією (ретинопатія, гломерулосклероз тощо), які потребують для компенсації вуглеводного обміну 60 одиниць інсуліну на добу і більше;
- тяжкі форми вузлового зоба, дифузного токсичного зоба (різко виражене схуднення, адинамія, виражений екзофтальм, задуха у спокої, частота пульсу 120 ударів на хвилину і більше, порушення серцевого ритму, різноманітні вісцеральні прояви);
- тяжкі форми гіпотиреозу, що потребують призначення в складі замісної терапії тиреоїдних гормонів у дозуванні 100 мг та більше на добу;
- нецукровий діабет, що потребує постійного проведення замісної терапії.

До цього пункту належать також усі хвороби залоз внутрішньої секреції (гіпофізу, наднирників, щитоподібної, білящитоподібної та статевих залоз) з незворотними змінами органів і систем та різкими порушеннями їх функцій.

До пункту «б» належать:

- стійкі помірно виражені розлади, зумовлені хворобами ендокринних залоз середньої тяжкості, коли при відповідному лікуванні зберігається незначне зниження працездатності оглядаємого;
- цукровий діабет середньої тяжкості з помірною гіперглікемією (не більше 13,7 ммоль/л) та глюкозурією. Компенсація вуглеводного обміну досягається пероральним уживанням цукрознижувальних препаратів або введенням інсуліну до 60 одиниць на добу на фоні постійної дієтотерапії. Ацетонурія, кетоз, діабетичні коми в анамнезі відсутні;
- токсичний зоб середнього ступеня тяжкості (зниження ваги тіла на 20% від початкової, помірна тахікардія до 120 ударів на хвилину, характерні очні симптоми);
- гіпотиреоз середнього ступеня тяжкості, що потребує призначення в складі замісної терапії тиреоїдних гормонів у дозуванні 50-100 мг на добу;
- аліментарне ожиріння III ступеня.

До цього пункту належать також усі захворювання залоз внутрішньої секреції з помірними порушеннями функцій.

До пункту «в» належать:

- форми цукрового діабету з невисокою гіперглікемією (8-9 ммоль/л), яка легко нормалізується дієтою, працездатність хворого збережена;
- легкі зворотні форми дифузного токсичного зоба (легка неврозоподібна симптоматика, зниження толерантності до фізичного навантаження, тахікардія з частотою пульсу до 100 ударів на хвилину);
- легкі форми гіпотиреозу, що потребують призначення в складі замісної терапії тиреоїдних гормонів у дозуванні до 50 мг на добу;
- дифузний та вузловий зоб 3 стадії без порушення функцій щитоподібної залози;
- гіпоталамічний синдром нейроендокринної форми (ожиріння I-II ступенів, гіпертензія, порушення толерантності до вуглеводів, наявність стрій на тулубі, кінцівках);
- підгострий тиреоїдит з рецидивним перебігом;
- аліментарне ожиріння II ступеня.

До цього пункту належить також функціональна гіпербілірубінемія з постійним підвищенням білірубину більше ніж 30 ммоль/л.

При вперше виявленій гіпербілірубінемії (у 2 та більше аналізах крові) призовники та громадяни визнаються тимчасово непридатними з обов'язковими двома обстеженнями за цей час з метою виключення хронічної патології печінки.

З метою ранньої діагностики порушення вуглеводного обміну та цукрового діабету для проведення тесту обстежуваний приймає внутрішньо сухий порошок глюкози, розчинений в 250 мл води з розрахунку 1 г сухого порошку на 1 кг маси тіла, але не більше 100 г.

У разі дослідження цукру крові за іншими методиками враховуються відповідні норми для зазначених методик.

До пункту «г» належать:

- дифузний та вузловий зоб 1-2 стадій без порушення функцій щитоподібної залози;
- аліментарне ожиріння I ступеня;
- прооперовані з приводу гінекомастії із сприятливим результатом.

Таблиця 1

Інтерпретація результатів дослідження на основі критеріїв ВООЗ (1999 рік)

Оцінка результату дослідження	Концентрація глюкози в капілярній крові (ммоль/л)	
	натщесерце	через 120 хвилин
Норма	≤ 5,5	< 7,8
Порушена толерантність до глюкози	< 6,1	≥ 7,8 але < 11,1
Цукровий діабет	≥ 6,1	≥ 11,1

До пункту «д» належать стани після хірургічних втручань на щитоподібній залозі, інших ендокринних залозах при нормалізації їх функцій після лікування. За цим самим пунктом оглядаються військовослужбовці за контрактом, які перенесли гострі та підгострі тиреоїдити та стани після стаціонарного лікування з приводу вперше виявленого цукрового діабету 1-го типу, тиреотоксикозу.

При ожирінні іншого походження огляд за графами I, II, III проводиться залежно від тяжкості перебігу основного захворювання за відповідними Статтями Розкладу хвороб.

Особи з незбалансованим харчуванням та фізичним розвитком (конституціональна високорослість) оглядаються за статтею 82 Розкладу хвороб.

Таблиця 2

Рекомендована вага тіла в кілограмах та її діапазон залежно від зросту (в осіб віком 18-25 років)

Зріст (у см)	Недостатнє харчування	Рекомендована вага тіла	Надмірне харчування	Ожиріння I ст.	Ожиріння II ст.	Ожиріння III ст.
	(у кг)	(у кг)	(у кг)	(у кг)	(у кг)	(у кг)
150	42-44	44-52	52-62	62-67	68-79	79-90
152	43-45	46-53	53-63	64-69	69-81	81-92
154	44-46	46-54	55-65	65-71	71-83	83-95
156	45-47	47-56	56-67	67-73	73-85	85-97
158	46-48	49-57	57-69	69-75	75-87	87-100
160	48-50	50-59	59-70	70-77	77-90	90-102
164	50-52	52-62	62-74	74-80	80-94	94-107
166	51-54	54-63	63-76	76-82	83-96	96-110
168	52-55	55-65	65-78	78-85	85-99	99-113

170	54-56	56-66	67-79	80-87	87-101	101-116
172	55-57	58-68	68-81	81-88	89-103	103-118
174	56-59	59-69	70-83	83-91	91-106	106-121
176	57-60	60-71	71-85	85-93	93-108	108-124
178	59-62	62-73	73-87	87-95	95-111	111-126
180	60-63	63-74	75-89	89-97	97-113	113-130
182	61-64	65-76	76-91	91-99	99-116	116-132
184	63-66	66-78	78-93	93-101	101-118	118-135
186	64-68	68-79	79-95	95-103	104-121	121-138
188	65-69	69-81	81-97	97-106	106-124	124-141
190	67-70	70-82	83-99	99-108	108-126	126-144
192	68-72	72-85	85-101	101-110	110-129	129-147
194	70-73	73-86	87-103	103-112	113-132	132-150
196	71-75	75-88	88-106	106-115	115-134	134-154
198	73-76	76-90	90-108	108-118	118-137	137-157
200	74-78	78-92	92-110	110-120	120-140	140-160

Для оцінки стану харчування використовувати індекс маси тіла (далі – ІМТ), який визначається шляхом відношення величини маси тіла (кг) до квадрату величини зросту в метрах за формулою: $ІМТ = \text{маса тіла (кг)} / \text{квадрат величини зросту (кв.м)}$.

Відповідно до ІМТ слід користуватися такими показниками:

- недостатнє харчування – $ІМТ < 18,5$;
- рекомендована вага тіла - $ІМТ 18,5-24,9$;
- надмірне харчування - $ІМТ 25-29,9$;
- ожиріння I ст. $ІМТ 30-34,9$; ожиріння II ст. $ІМТ 35-39,9$; ожиріння III ст. $ІМТ \geq 40$.

РОЗЛАДИ ПСИХІКИ ТА ПОВЕДІНКИ (F00-F99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 14

Передбачає психози та інші психічні розлади, що виникають унаслідок травм, пухлин головного мозку, епілепсії, енцефаліту, менінгіту, сифілісу мозку, а також при синільних та пресинільних психозах, судинних, дегенеративних та інших органічних захворюваннях або ураженнях головного мозку.

Наявність вищезгаданих психічних розладів в анамнезі без патології з боку внутрішніх органів та нервово-психічної сфери на період огляду не дає підстав визначати оглянутим ступінь придатності до військової служби. Сприятливе закінчення цих психічних розладів повинно бути підтверджене в спеціалізованому лікувальному закладі, тому експертна оцінка проводиться після стаціонарного обстеження. У документах про результати обстеження та огляду вказується основне захворювання, яке викликало розвиток психічного розладу.

До пункту «а» належать різко виражені, затяжні психотичні стани, а також психічні розлади, що проявляються вираженими порушеннями або стійкими змінами особистості за психоорганічним типом, а також різко вираженими клінічними проявами або тривалим перебігом.

До пункту «б» належать помірно виражені або повторні психотичні та непсихотичні стани із сприятливим перебігом, психічні розлади, що проявляються стійкими емоційно-вольовими, ендокринними та вегетативними розладами з проявами органічного враження центральної нервової системи, що призводять до патологічних змін особистості за органічним типом або вираженим стійким (до 2 місяців) астеничним станом (церебрастенії), а

також неврозоподібним або психопатоподібним синдромом після органічного захворювання (травми) або враження головного мозку.

До пункту «в» належать минуці, легкі і короткотривалі психотичні та непсихотичні розлади, що виникли внаслідок травм або гострих органічних захворювань головного мозку, які закінчуються дещо вираженою астеною без ознак органічного враження центральної нервової системи.

До пункту «г» належать стани стійкої (не менше 1 року) компенсації хворобливих проявів після гострого захворювання та травми головного мозку без психічних розладів та проявів органічного враження центральної нервової системи.

Стаття 15

До пункту «а» належать психічні і поведінкові розлади, зумовлені зловживанням психоактивних речовин з активною залежністю. Характерні різко та помірно виражені зміни особистості з інтелектуально-мнестичними і психотичними порушеннями, з відсутністю позитивного ставлення до лікування та критики до свого стану та безуспішності спеціального лікування у стаціонарі.

До пункту «б» належать психічні та поведінкові розлади, зумовлені зловживанням психоактивними речовинами, при синдромі залежності з помірними або незначними психічними розладами та збереження критичного ставлення до свого стану і поведінки.

Поодинокі або епізодичне вживання психоактивних речовин або інших токсичних речовин без психічних та соматичних розладів не може бути підставою для застосування цієї статті.

Щодо військовослужбовців, які перенесли гостре отруєння психоактивними речовинами з виходом в одужання, постанова ВЛК про потребу у відпустці за станом здоров'я не приймається.

Стаття 16

Входять шизофренія, шизотипові та маячні розлади, розлади настрою (афективні), установлені тільки в спеціалізованому стаціонарі.

До пункту «а» належать усі форми шизофренії, шизотипових та маячних розладів з частою повторюваністю фаз та хронічним перебігом.

До пункту «б» належать тільки легкі форми афективних розладів (розладів настрою) та циклотимії з нечастими нападами та довгими (не менше 2 років) проміжками повного психічного здоров'я.

Стаття 17

До пункту «а» належать реактивні психози із затяжним перебігом (психогенний параноїдний психоз, істеричні психози зі зміною свідомості, реактивна депресія тощо), а також різко виражені невротичні розлади, які не піддаються лікуванню.

До пункту «б» належать реактивні психози зі сприятливим перебігом, а також помірно виражені, тривалі або повторні невротичні розлади, коли хворобливі явища, незважаючи на патогенетичне лікування, стійко утримуються і заважають особам виконувати обов'язки військової служби. Експертна постанова приймається після безуспішного стаціонарного лікування хворого не менше 20 діб.

До пункту «в» належать помірно виражені, короточасні невротичні розлади та реактивний психоз із сприятливим перебігом, що закінчився легкою астеною.

До пункту «г» належать гострі реакції на стрес, порушення адаптації та дещо виражені невротичні розлади, які характеризуються переважно вегетативними порушеннями, добре піддаються лікуванню та закінчуються одужанням.

Стаття 18

Для діагностики розладів особистості необхідний старанно та об'єктивно зібраний анамнез, а також ретельне обстеження в умовах психіатричного стаціонару. Огляд громадян та військовослужбовців проводиться після вивчення особової справи, службової та медичної характеристик.

До пункту «а» належать різко виражені, що не піддаються компенсації, так звані ядерні форми психопатії та випадки патологічного розвитку особистості (параноїдні, obsesивно-фобічні тощо), які характеризуються найбільш глибокими та стійкими

хворобливими проявами, що на тривалий час позбавляють працездатність та перешкоджають виконанню службових обов'язків.

До пункту «б» належать помірно виражені форми розладів особистості, психопатії та патологічного розвитку особистості, що проявляються помірно вираженими стійкими емоційно-вольовими афективними зривами, легкістю розвитку афективно-поведінкових реакцій, виразною неврівноваженістю вегетативної нервової системи, а також психічним інфантилізмом.

Випадки установчої, навмисної поведінки, прояви недисциплінованості, що не впливають з усієї патологічної структури особистості, не можуть оцінюватися як ознаки хворобливого розладу.

Стаття 19

Огляд громадян та військовослужбовців проводиться після стаціонарного обстеження.

До пункту «а» належать усі форми тяжкої або помірної розумової відсталості, а також дебільність у різко вираженому ступені.

При значних та явних дефектах інтелекту питання про непридатність до військової служби може бути вирішене і без госпіталізації у спеціалізований лікувальний заклад.

До пункту «б» належать дебільність у помірно вираженому та легкому ступенях. У разі встановлення цього діагнозу, особливо у випадках, коли дані лікарського обстеження не відповідають іншим даним, що характеризують поведінку оглянутого в побуті, на виробництві, у підрозділі тощо, стаціонарне обстеження обов'язкове.

ХВОРОБИ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ (G00-G99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 20

Передбачає також ураження нервової системи в разі сифілісу, інших інфекційних та паразитарних хвороб, хвороб крові.

До пункту «а» належать хвороби нервової системи, що супроводжуються глибокими паралічами або парезами, вираженим паркінсонізмом, атактичними розладами, вираженою гідроцефалією (розширення передніх рогів бокових шлуночків мозку більше ніж на 20 мм), оптикохіазмальним арахноїдитом з вираженим розладом зору, а також наслідки перенесеного мієліту з явищами паралічу або вираженого парезу.

До пункту «б» належать: хвороби нервової системи з повільним перебігом, які за ступенем порушень функцій центральної нервової системи обмежують можливість проходження військової служби, у вигляді залишкових явищ вторинного енцефаліту з помірно вираженим геміпарезом (у формі зниження сили м'язів, невеликого збільшення м'язового тону, що не супроводжується розладом мови, пам'яті, ходи), помірної гідроцефалії – розширення передніх рогів бокових шлуночків мозку до 15-20 мм.

За цим пунктом проходять медичний огляд військовослужбовці, які оглядаються за графами I-II, та громадяни, які перенесли гострі запальні хвороби ЦНС важкого перебігу (з ускладненням або без).

До пункту «в» належать залишкові явища ураження нервової системи із незначними порушеннями функцій (гіпомімія, анізорефлексія, недостатність конвергенції тощо) з окремими органічними ознаками, поєднаними з вегетативно-судинною нестійкістю та астено-невротичними проявами.

До пункту «г» належать залишкові явища ураження нервової системи з вегетативно-судинною нестійкістю без порушень функцій. Питання про придатність до військової служби призовників вирішується після стаціонарного обстеження.

Разом з цією статтею при визначенні наслідків нейроінфекції слід застосовувати інші статті Розкладу хвороб.

При оцінці клінічної картини гіпертензивного синдрому, крім підвищення тиску спинномозкової рідини, змін на краніограмах, ураховуються наявність застійних змін на очному дні, ступінь розширення шлуночкової системи мозку за даними пневмоенцефалограми, КТ або МРТ.

Факт лікування з приводу нейроінфекції та її наслідків в анамнезі повинен бути підтверджений медичними документами. Вплив наслідків нейроінфекції на працездатність

або виконання обов'язків військової служби повинен підтверджуватись характеристиками з місця роботи, навчання або військової служби, а в разі їх відсутності – даними клінічних обстежень.

Громадяни, які перенесли гострі запальні хвороби ЦНС середньоважкого або важкого перебігу, урахувавши високий ступінь імовірності подальших ускладнень з боку нервової системи, визнаються непридатними до навчання у ВВНЗ за пунктом «г» цієї статті.

Громадяни, які перенесли гострі запальні хвороби ЦНС легкого перебігу, за відсутності наслідків визнаються придатними до навчання у ВВНЗ не раніше як через 12 місяців після завершення стаціонарного курсу лікування.

Стаття 21

До пункту «а» належать: розсіяний склероз, хвороба Паркінсона, аміотрофічний бічний склероз, лейкодистрофія, церебральний ліпідоз, хорея Гетінгтона, торсійна дистонія, атаксія Фрідрейха, спинально-м'язова атрофія, сірінгомієлія з різко вираженими порушеннями трофіки, тяжкі форми мієлопатії, дитячий церебральний параліч та інші паралітичні синдроми.

До пункту «б» належать хвороби, перебіг яких характеризується повільним (протягом 1-2 років) прогресуванням симптомів (повільно прогресуюча сірінгомієлія з вираженою атрофією м'язів та помірним розладом чутливості, краніостеноз із синдромом внутрішньочерепної гіпертензії тощо) при помірному порушенні функції.

До пункту «в» належать: хвороби нервової системи, які повільно прогресують протягом тривалого часу (більше 2-х років), коли об'єктивні ознаки виражені незначно (сірінгомієлія з незначно вираженим дисоційованим розладом чутливості, без атрофії м'язів та трофічних розладів).

Стаття 22

Стаття передбачає епілепсію як хронічне захворювання головного мозку з генералізованими або парціальними нападами, психічними еквівалентами або специфічними змінами особистості. Симптоматична епілепсія до цієї статті не належить. У таких випадках медичний огляд проводиться щодо захворювань, які призвели до розвитку судомного синдрому.

До пункту «а» належать епілепсія з частими нападами (3 і більше на рік) або з вираженими психічними розладами, епілептичний статус, міоклонус-епілепсія, катаплексія та нарколепсія.

До пункту «б» належить епілепсія без психічних розладів з нечастими нападами (менше 3 разів на рік).

До пункту «в» належать розлади сну внаслідок органічної патології ЦНС, пароксизмальні розлади, що суттєво не впливають на функції органів та систем, а також різні форми мігрені з частими (2 та більше на місяць) і довготривалими (доба та більше) нападами.

Наявність нападу повинна бути підтверджена лікарськими спостереженнями. В окремих випадках можуть братися до уваги акти, підписані офіційними особами немедицинного складу, результати опитування очевидців лікуючим лікарем, якщо зазначений напад та після нападний стан можна вважати епілептичним. У сумнівних випадках слід запитувати дані з місця проживання, навчання, роботи, служби. У тих випадках, коли єдиним помітним проявом хвороби є слабо виражені та рідко виникаючі малі напади або специфічні настрої, питання про придатність до військової служби оглядаємих вирішується після стаціонарного обстеження. Особи з епілептичною хворобою без психічних розладів, яка розвинулася внаслідок перенесеного органічного захворювання, оглядаються за пунктом «а» або «б» цієї статті залежно від частоти нападів. Якщо документами лікувального закладу підтверджуються епілептичні напади в анамнезі та при обстеженні в стаціонарі в період призову на строкову службу за даними ЕЕГ виявлені патологічні зміни, то призовники оглядаються за пунктом «б».

Стаття 23

До пункту «а» належать такі форми невральної аміотрофії, міастенії, міопатії, пароксизмальної міоплегії, наслідки поліневритів (поліневропатій), плекситів запального та інтоксикаційного походження, що мають несприятливий перебіг та супроводжуються значно

вираженими розладами рухів, чутливості й трофіки (виражені гіпотрофії м'язів при однобічному процесі: плеча – більше 4 см, передпліччя – більше 3 см, стегна – більше 8 см, гомілки – більше 6 см, контрактури, хронічні трофічні виразки, пролежні, розлади чутливості, каузалгія тощо). До цього пункту належать також радикулопатії з частими (більше двох разів на рік) рецидивами і тривалим перебігом, що супроводжуються тяжким та стійким больовим синдромом з вираженими руховими та вегетативно-трофічними порушеннями, які вимагають довготривалого лікування, а також плексопатії і тяжкі форми невралгії у разі безуспішного лікування.

До пункту «б» належать: деякі форми невральної аміотрофії зі сприятливим перебігом (синдром Руссі-Леві), хвороби периферичних нервів та сплетінь, при яких помірно порушена основна функція; стійкий параліч м'язів, порушення функцій кінцівок тощо. До цього пункту належать хронічні радикулопатії з рецидивами, плексопатії, невропатії, що супроводжуються у період загострення вимушеним положенням тулуба, болем вздовж нервів тощо та потребують тривалого стаціонарного і амбулаторного лікування протягом 2 місяців.

Поєднання виражених дегенеративно-дистрофічних змін у хребті з незначно вираженими неврологічними розладами.

До пункту «в» належать хвороби периферичних нервів та сплетінь з незначними загостреннями без тенденції до наростання рухових, чутливих і трофічних розладів, а також існуючі слабо виражені залишкові явища, зумовлені перенесеними в минулому загостреннями, які суттєво не обмежують функцію кінцівки та працездатність оглянутого. За цим пунктом оглядаються також громадяни та військовослужбовці з наслідками неврити лицьового, середнього нервів.

До пункту «г» належать дорсалгія, цервікалгія, торакалгія, люмбалгія без радикулопатії.

За наслідками хірургічного та реабілітаційного лікування з приводу грижі міжхребцевого диска громадяни та військовослужбовці строкової служби оглядаються за пунктами «б» або «в» цієї статті, а військовослужбовцям за контрактом надається відпустка за станом здоров'я за статтю 24 Розкладу хвороб.

Особи з нервово-м'язовими захворюваннями оглядаються за пунктами «а», «б» або «в» цієї статті залежно від ступеня порушень функцій.

Стаття 24

За цією статтею оглядаються громадяни та військовослужбовці, які перенесли гострі захворювання центральної та периферичної нервових систем або оперативні втручання.

При вирішенні питання про необхідність надання призовникам відстрочки від призову, а військовослужбовцям відпустки за станом здоров'я або звільнення від службових обов'язків великого значення набуває визначений результат хвороби.

Після реалізації відпустки за станом здоров'я, відстрочки від призову придатність до військової служби оглянутих за графами I, II, III проводиться за статтю 23 Розкладу хвороб залежно від ступеня порушень функцій.

ХВОРОБИ ОКА ТА ПРИДАТКОВОГО АПАРАТУ (H00-H59), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 25

Передбачає вроджені або набуті вади положення повік (зрощення, виворіт, заворот тощо); захворювання повік, слезових шляхів та орбіти, кон'юнктиви з урахуванням ступеня порушень зорових та рухових функцій. Якщо можливе поліпшення цих станів після хірургічного лікування, то воно повинно бути проведене до прийняття експертного рішення.

До пункту «а» належать:

- зрощення повік між собою або з очним яблуком;
- різко виражені виразкові блефарити з рубцевим переродженням та значним облісінням країв повік;
- хронічні кон'юнктивіти з гіпертрофією та різко вираженою інфільтрацією тканини із загостреннями не менше двох разів на рік при безуспішному стаціонарному лікуванні;
- хронічне трахоматозне враження кон'юнктиви, а також захворювання слезових шляхів, які не піддаються хірургічному лікуванню в стаціонарі;

– птоз вродженого або набутого характеру, у разі якого верхня повіка прикриває більше половини зіниці на одному оці або не менше однієї третини зіниці на обох очах без напруження лобного м'яза;

– стани після реконструктивних операцій на слізозових шляхах з уведенням лакопротеза.

У разі відмови від операції постановою ВЛК про придатність до військової служби, військової служби за контрактом оглядаємих за графами I, II, III Розкладу хвороб приймається за пунктом «б».

До пункту «в» належать:

– простий блефарит з окремими лусочками та незначною гіперемією країв повік;

– фолікулярний кон'юнктивіт з поодинокими фолікулами;

– бархатисті кон'юнктиви в кутках повік та в ділянці кон'юнктивних склепінь;

– окремі дрібні поверхневі рубці кон'юнктиви нетрахоматозного походження, а також гладкі рубці кон'юнктиви трахоматозного походження без інших змін кон'юнктиви та рогівки, без рецидивів трахоматозного процесу протягом року;

– несправжня та справжня пліва без ознак прогресування.

Указані захворювання не є перешкодою для проходження військової служби, для навчання у ВВНЗ.

Військовослужбовцям після лікування з приводу гострої трахоми постановою про відпустку за станом здоров'я не приймається, за необхідності приймається постановою про потребу в звільненні від службових обов'язків за статтею 32 Розкладу хвороб, а громадяни при призові (прийнятті на контракт) визнаються тимчасово непридатними. Якщо є ускладнення трахоми зі стійкими порушеннями функцій ока, то постановою приймається за відповідними Статтями Розкладу хвороб, що передбачають ці порушення.

При рецидивах крилоподібної пліви рогівки після безуспішного повторного хірургічного лікування та при прогресуючому порушенні функції ока огляд проводиться за пунктом «б».

У разі весняного катару та інших алергічних уражень кон'юнктиви придатність до військової служби оглянутих за графами I, II, III визначається за пунктами «а» чи «б» даної статті залежно від тяжкості перебігу захворювання, частоти загострень та ефективності здійснюваного лікування.

Стаття 26

Передбачає хронічні, важко виліковні або невиліковні захворювання туберкульозного, люетичного, дегенеративного, дистрофічного та іншого походження.

Паренхіматозний кератит люетичного походження включено до статті 3 Розкладу хвороб. Громадяни та військовослужбовці з цим захворюванням підлягають стаціонарному лікуванню.

У разі закінченого процесу або захворювань з нечастими загостреннями (не більше двох разів на рік), а також після пересадження тканин придатність до військової служби визначається залежно від функцій ока за відповідними статтями Розкладу хвороб. За наявності новоутворень ока та його придатків медичний огляд проводиться відповідно до статті 8 або 10 Розкладу хвороб.

До пункту «а» належать захворювання з прогресуючим зниженням зорових функцій та ті, які не піддаються консервативному, хірургічному лікуванню, а також тапеторетинальна абіодистрофія сітківки та стани після кератопротезування обох очей незалежно від функцій ока. Пігментна дегенерація сітківки з пігментом чи без нього, поєднана з порушенням темної адаптації (гемералопією), повинна бути підтверджена виконанням годинної адаптометрії з використанням контрольних методів дослідження сутінкового зору.

При стійких абсолютних центральних та парацентральных скотомах на одному або обох очах придатність до військової служби оглянутих за графами I, II, III Розкладу хвороб визначається за пунктом «б» або «в» та ТДВ залежно від функцій органу зору.

У разі стійкого звуження поля зору знизу та ззовні (за вертикальним та горизонтальним меридіанами) від точки фіксації до рівня менше 30 градусів на обох очах постановою за графами I, II, III Розкладу хвороб приймається за пунктом «а», те саме на одному оці – за пунктом «б»; від 30 до 45 градусів на обох очах – за пунктом «б», те саме на одному оці – за пунктом «в».

До пункту «б» належать:

- хронічні увеїти, що супроводжуються підвищенням внутрішньоочного тиску, у тому числі глаукомоциклічні кризи (установлені в стаціонарних умовах);
- кератоглобус, афакія, артіфакія на одному або обох очах;
- короткозорість обох очей в одному з меридіанів більш як 3,0 дптр за наявності дегенеративно-дистрофічних змін на очному дні (крайова дегенерація сітківки, множинні хоріоретинальні вогнища, задня стафілома тощо) при різкому та прогресуючому зниженні зорових функцій;
- атрофія зорового нерва, що прогресує;
- стороннє тіло в середині ока, яке не викликає запальних або дистрофічних змін.

Громадяни, які перенесли оптико-реконструктивні операції на рогівці або склері, визнаються тимчасово непридатними, якщо після операції минуло менше 6 місяців, а військовослужбовцям надається відпустка за станом здоров'я або звільнення від службових обов'язків за статтею 32 Розкладу хвороб. Придатність осіб до військової служби після операції визначається залежно від стану функцій ока за відповідними стяттями Розкладу хвороб.

Особи, які перенесли оптико-реконструктивні операції на рогівці, визнаються придатними до навчання у ВВНЗ не раніше ніж через рік після проведеної операції за умови відсутності післяопераційних ускладнень та дегенеративно-дистрофічних змін на очному дні.

При афакії, артіфакії на одному або обох очах рішення щодо оглядаємих за графами II, III приймається відповідно до вимог статті 31 Розкладу хвороб залежно від гостроти зору з практично переносимою корекцією будь-якого виду, у тому числі інтраокулярними та контактними лінзами.

Вивих та підвивих кришталика, артіфакія оцінюються як афакія.

Так звана кольорова переливчастість (райдужність) грудочки, зернятка та вакуолі, виявлені тільки під час дослідження із щільною лампою, а також вроджене відкладення пігменту на передній капсулі кришталика, які не знижують гостроти зору, не є протипоказанням для проходження військової служби, для навчання у ВВНЗ.

Особи, які працюють з ДІВ, КРП, джерелами ЕМП, ЛВ, у яких при біомікроскопії виявлені помутніння під задньою капсулою кришталика та наявні переконливі ознаки прогресування помутнінь кришталика (значне збільшення їх кількості та розміру в разі тривалого нагляду), визнаються непридатними до роботи з ними.

При атрофії зорового нерва, що не прогресує, придатність до військової служби оглядаємих за графами I, II, III Розкладу хвороб визначається залежно від функцій ока (гострота зору, поле зору тощо). Особи, які вступають у ВВНЗ, визнаються непридатними.

У всіх випадках наявності сторонніх тіл у середині ока питання про придатність до військової служби осіб, оглядаємих за графами II, III Розкладу хвороб, вирішується не раніше ніж через 3 місяці після травми. При збережених функціях ока (гострота зору, поле зору, темнова адаптація тощо), відсутності запальних явищ та ознак металозу вони визнаються придатними до військової служби, але не призначаються до складу екіпажів танків та бойових броньових машин, водіями інших транспортних засобів, а також на роботи, пов'язані з вібрацією тіла.

Стаття 27

До пункту «а» належать випадки безуспішного повторного хірургічного лікування травматичного відшарування сітківки на обох очах з прогресуючим зниженням гостроти зору.

Громадяни та військовослужбовці, оглянуті за графами I, II, III Розкладу хвороб, після перенесеного відшарування або розриву сітківки будь-якої етіології на одному оці навіть за умови збережених функцій ока (гострота зору, поле зору тощо) визнаються непридатними до військової служби в мирний час, обмежено придатними у воєнний час.

Стаття 28

Діагноз глаукоми повинен бути підтверджений в умовах стаціонару із застосуванням навантажувальних проб. Питання про придатність до військової служби вирішується після лікування (медикаментозного або хірургічного) з урахуванням ступеня стабілізації процесу та функцій органу зору (гострота зору, поле зору, наявність парацентрального скотом, у тому числі й при навантажувальних пробах, а також екскавації диска зорового нерва тощо).

До цієї статті належить також і вторинна глаукома.

Стаття 29

До пункту «а» належать також стійка диплопія після травми орбіти з пошкодженням м'язів ока або вражень головного мозку, які викликають косоокість (порушують функції зору).

Якщо ністагм є однією з ознак ураження нервової системи або вестибулярного апарату, то постанова приймається за відповідними Статтями Розкладу хвороб. У разі значно зниженої гостроти зору рішення приймається за статтею 31 Розкладу хвороб. Ністагмоїдні посмикування очей при крайніх відведеннях очних яблук не є перешкодою для проходження військової служби, для навчання у ВВНЗ, для підготовки та служби за спеціальністю оператора радіолокаційної станції або протитанкового реактивного снаряда, роботи з дисплеями та іншими блоками відображення інформації.

При співдружній косоокості менше 15 градусів діагноз повинен бути підтверджений шляхом перевірки бінокулярного зору. Наявність бінокулярного зору є основою для виключення співдружної косоокості.

У разі співдружної косоокості, паралітичної косоокості без диплопії при погляді прямо та інших порушень бінокулярного зору ступінь придатності до військової служби і служби за військовою спеціальністю визначається залежно від порушення функцій органа зору (гострота зору, поле зору, бінокулярний зір) за відповідними статтями Розкладу хвороб.

У разі альтернувальної косоокості з добрим зором слід утримуватися від хірургічного лікування через імовірність виникнення диплопії.

Стаття 30

Вид та ступінь аномалії рефракції визначається за допомогою скіаскопії або рефрактометрії.

У статті вказані ті ступені аномалії рефракції очей, установлені за умов циклоплегії, за яких гострота зору з корекцією не дає підстав для застосування статті 31 Розкладу хвороб, але характер та ступінь аномалії рефракції такі, що одержану гостроту зору слід визнавати нестійкою.

У разі, коли при вказаних у даній статті аномаліях рефракції за графами II, III Розкладу хвороб передбачена індивідуальна оцінка придатності до військової служби, вирішальне значення надається гостроті зору. У разі стійкого спазму, парезу або паралічу акомодатії потрібно проводити обстеження за участю невропатолога, терапевта та лікарів інших спеціальностей. Якщо спазм, парез або параліч акомодатії зумовлені захворюваннями нервової системи, внутрішніх або інших органів, то постанова про ступінь придатності до військової служби приймається згідно з вимогами відповідних статей Розкладу хвороб.

При спазмі, парезі акомодатії на одному або обох очах після безуспішного стаціонарного лікування придатність оглянутих до військової служби визначається залежно від гостроти зору з корекцією. При цьому постанова про непридатність до військової служби приймається тільки в тих випадках, коли гострота зору з корекцією відповідної виявленої аметропії менша за ту, яка передбачена статтею 31 Розкладу хвороб.

У разі стійкого паралічу акомодатії на обох очах рішення про придатність до військової служби визначається залежно від функцій ока (гострота зору з корекцією поля зору).

Стаття 31

Для придатності до військової служби осіб, яких оглядають за графами I, II, III Розкладу хвороб, гострота зору для далі з корекцією повинна бути не нижче 0,5 на одне око і 0,1 на друге око або не нижче 0,4 на обох очах. У сумнівних випадках гострота зору визначається за допомогою контрольних методів досліджень.

Особи, які користуються контактними лінзами, повинні мати окуляри, гострота зору в яких дає змогу забезпечити виконання службових обов'язків.

Під час корекції звичайними сферичними лінзами, а також у разі некоригованої анізетропії в оглянутих за графами I, II, III Розкладу хвороб ураховується гострота зору з практично стерпною корекцією, тобто з різницею в силі лінз для обох очей не більше 2,0 дптр. Корекція астигматизму будь-якого виду повинна бути повністю проведена циліндричними або комбінованими лінзами.

В осіб, які вступають у ВВНЗ, гострота зору з корекцією, що не перевищує вказаної у ТДВ межі рефракції, визначається тільки за наявності в них короткозорості, простого або

складного короткозорого астигматизму, а за інших причин зниження зору (у тому числі при далекозорості, далекозорому або змішаному астигматизмі) – без корекції.

Під час діагностики видів і ступенів зниження кольорового зору слід керуватися методичними вказівками до поліхроматичних таблиць або аномалоскопів.

Стаття 32

Відстрочка від призову на строкову військову службу та прийняття на військову службу за контрактом надається тільки в тому разі, якщо для стаціонарного лікування хворого потрібен термін не менше 1 місяця. Питання про придатність кандидатів до навчання у ВВНЗ та придатність до роботи за військовою спеціальністю вирішується не раніше ніж через 6 місяців після завершення курсу лікування.

ХВОРОБИ ВУХА ТА СОСКОПОДІБНОГО ВІДРОСТКА (Н60-Н99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 33

Військовослужбовці, які страждають на хронічну рецидивну екзему зовнішнього слухового проходу, вушної раковини, привушної ділянки, за відсутності ефекту від лікування у стаціонарних умовах оглядаються за статтею 57 Розкладу хвороб.

Стаття 34

При хронічних захворюваннях середнього вуха громадянам та військовослужбовцям пропонується лікування.

Після радикальних або реконструктивно-відновних операцій на середньому вусі з добрими найближчими результатами медичний огляд за графами I, II, III проводиться на підставі статті 37 Розкладу хвороб.

До пункту «а» належать стани після хірургічного лікування хронічних захворювань середнього вуха з неповною епідермізацією постопераційної порожнини за наявності в ній гною, грануляцій або холестеатомоподібних мас.

Після радикальних або реконструктивно-відновних операцій на середньому вусі при повній епідермізації постопераційної порожнини огляд проводиться за пунктом «в».

Особи, у яких є рубець барабанної перетинки без порушення її рухомості та барофункції, визнаються придатними до військової служби та до навчання у ВВНЗ.

Стаття 35

До пункту «а» належать різко виражені меньєроподібні захворювання, а також інші тяжкі форми вестибулярних розладів органічного або функціонального характеру, напади яких спостерігалися при стаціонарному обстеженні або підтверджені спеціалізованим лікувально-профілактичним закладом.

До пункту «б» належать випадки меньєроподібних захворювань, напади яких мають короткочасний перебіг з помірно вираженими вестибулярно-вегетативними розладами, що не мають значного впливу на виконання службових обов'язків.

До пункту «в» належать випадки стійкої підвищеної чутливості до закачування за відсутності симптомів вестибулярних розладів та захворювань інших органів.

Вирішуючи питання про придатність до служби у плавскладі, необхідно пам'ятати, що до закачування можливе звикання.

У разі, коли у військовослужбовців закачування систематично призводить до втрати працездатності в морських походах та відсутності позитивних результатів тренувань (не менше одного року), на підставі даних характеристик командування, лікаря частини та результатів обстеження вестибулярно-вегетативної чутливості приймається постанова про непридатність до служби у плавскладі. У разі підвищеної чутливості до закачування не можна обмежуватись обстеженням лише вестибулярної функції без глибокого всебічного обстеження всього організму, оскільки вегетативні розлади можуть виходити не тільки з вушного лабірину, а й з інших органів.

Результати вестибулометрії в ряді випадків оцінюються разом із невропатологом.

Якщо є підозра на тимчасовий характер вестибулярних розладів, то потрібне всебічне, часто стаціонарне, обстеження та лікування.

Під час відбору поповнення у плавсклад критерієм стійкості до закачування є результати дослідження отолітової реакції або проби безперервної кумуляції прискорень Каріоліса. Особи, які дають при цьому дослідженні різку вестибулярну реакцію 3 ступеня, є непридатними для служби у плавскладі.

Під час оцінювання результатів дослідження вестибулярної функції слід ураховувати, що навіть різко виражені захисні рухи 3 ступеня без інтенсивних вегетативних реакцій не можуть бути підставою для прийняття постанови про непридатність до служби у плавскладі, ця реакція на подразнення вестибулярного апарату не є стійкою і, як правило, при відповідних тренуваннях зникає.

Під час огляду кандидатів на навчання у ВВНЗ обов'язково проводиться дослідження вестибулярного апарату.

Стаття 36

Для придатності до військової служби осіб, яких оглядають за графами I, II, III Розкладу хвороб, сприйняття шепітної мови повинно бути на відстані не менше 1 м на одне вухо та 4 м на друге вухо або по 3 м на кожне вухо. Стійка повна глухота на обидва вуха або глухонімота повинні бути підтверджені лікувально-профілактичними закладами, установами або навчальними закладами для глухонімих.

Для визначення пониження слуху потрібні, крім звичайного дослідження шепітною мовою, повторні спеціальні дослідження розмовною та шепітною мовою, камертонами і тональною, пороговою аудіометрією з обов'язковим визначенням барофункції вуха.

При зниженні слуху, що визначає зміну ступеня придатності до військової служби, зазначені дослідження проводяться багаторазово (не менше 3-х разів) за період обстеження. Якщо є підозра на повну глухоту на одне чи на обидва вуха, то слід використовувати методи об'єктивного визначення глухоти.

Військовослужбовці зі зниженим слухом призначаються на посади і роботу з урахуванням цього недоліку.

Під час індивідуальної оцінки придатності до військової служби, служби за контрактом урахуються конкретні умови служби військовослужбовця, характеристика командування та дані функціонального дослідження слуху шляхом перевірки чутливості через навушники з використанням електроакустичних засобів зв'язку (телефони, радіозв'язок).

Після операцій, що поліпшують слух, щодо оглянутих за графами II, III Розкладу хвороб в окремих випадках за статтею 37 приймається постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я. Після реалізації відпустки придатність осіб до військової служби визначається залежно від результатів лікування за пунктами «а», «б» або «в» статті 36.

Стаття 37

Постанова про потребу військовослужбовця у відпустці за станом здоров'я після перенесених захворювань, оперативного лікування може бути прийнята після завершення курсу стаціонарного лікування залежно від загального стану здоров'я і за умови, що для повного відновлення працездатності потрібен термін не менше одного місяця.

ХВОРОБИ СИСТЕМИ КРОВООБИГУ (I00-I99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 38

Визначення стадії СН та/або стійкості порушення ритму та провідності проводиться після проведеного лікування та стабілізації клінічного стану.

Оцінку стадії СН слід проводити з урахуванням наявності об'єктивних симптомів СН або об'єктивних доказів наявності дисфункції серця (систоличної та/або діастолічної) у стані спокою та результатів тестів з фізичним навантаженням (ВЕМ або тредмілтест у ватах), а за неможливості їх виконання – дані 6 хвилинного тесту з ходьбою. Остаточний експертний діагноз СН може бути встановлений лише за результатами даних інструментального (насамперед ЕХО-КГ) дослідження.

Порушення серцевого ритму та провідності повинні бути зафіксовані на ЕКГ, холтеровському моніторингу ЕКГ, при функціональних пробах або електрофізіологічних дослідженнях. До стійких порушень ритму серця належать аритмії тривалістю більше 7 діб,

які потребують антиаритмічної терапії та відновлюються після припинення лікування. До стійких порушень провідності належать постійні АВ-блокади I та II ступенів, повні внутрішньошлуночкові блокади.

До пункту «а» належать усі некоронарогенні хвороби серця, що супроводжуються СН II-Б або III стадій або важкими, резистентними до лікування порушеннями ритму та провідності.

Крім того, до пункту «а» належать незалежно від стадії СН:

- комбіновані та поєднані набуті вади серця;
- недостатність будь-якого клапана серця III-V стадій, які супроводжується регургітацією 3-4 ст.;
- стеноз будь-якого клапана серця незалежно від стадії;
- інфекційний ендокардит або стан після перенесеного інфекційного ендокардиту;
- кардіоміопатії: дилатаційна, обструктивна, гіпертрофічна, рестриктивна;
- хронічний констриктивний перикардит, у тому числі кальциноз перикарда, прогресуючий перикардіальний випіт;
- наслідки оперативного втручання з приводу вроджених або набутих вад серця, імплантації штучного водія ритму (у тому числі дефібрилятора-кардіовертера) або хірургічного лікування аритмій (катетерна абляція АВ-з'єднання тощо) за наявності рецидивуючих порушень ритму та провідності або СН II-III стадій;
- раптова серцева смерть з відновленням серцевої діяльності;
- шлуночкові тахікардії;
- стійка дисфункція синусового вузла або синдром слабкості синусового вузла, які супроводжувались синкопальним станом;
- сино-аурикулярна або АВ-блокада III ступеня;
- стійка, резистентна до лікування сино-аурикулярна або АВ-блокада II ступеня, яка супроводжується клінічною симптоматикою;
- будь-яка АВ-блокада, яка супроводжує нейром'язеві захворювання, такі як міотонічна м'язева дистрофія, синдром Кіраса-Сейра, дистрофія Ерба, малогомілкова м'язева дистрофія навіть за відсутності клінічних проявів;
- трипучкова блокада серця;
- спадкові синдроми: подовженого інтервалу Q-T, Бругада, аритмогенна дисплазія правого шлуночка;
- синдром Фредеріка;
- набутий синдром подовженого інтервалу Q-T із синкопальними станами;
- будь-які порушення ритму або провідності серця, які супроводжувались тромбоемболічними ускладненнями, аритмогенним шоком або синдромом Морганьї-Адамса-Стокса;
- стан після тромбоемболії легеневої артерії або легенева гіпертензія внаслідок хронічних тромботичних або емболічних захворювань;
- легенева гіпертензія, асоційована з ураженням лівих відділів серця, з ознаками правошлуночкової декомпенсації;
- легенева гіпертензія, асоційована з патологією дихальної системи та /або гіпоксемією, з ознаками правошлуночкової декомпенсації;
- легенева артеріальна гіпертензія (уключаючи ідіопатичну) із ступенями важкості III-IV ФК.

При легеневій артеріальній гіпертензії експертне рішення приймається відповідно до основного захворювання.

При ідіопатичній легеневій гіпертензії щодо осіб, які оглядаються за графою I, рішення приймається за пунктом «а»; щодо інших осіб – при ступені важкості ідіопатичної легеневої гіпертензії II ФК – за пунктом «б», при ступені важкості I ФК – за пунктом «в».

До пункту «б» належать усі некоронарогенні хвороби серця, що супроводжуються СН II-А стадії.

Крім того, до пункту «б» належать незалежно від стадії СН:

- ізольовані набуті вади аортального або трикуспідального клапанів;
- набуті вади (недостатність) мітрального клапана або клапана легеневої артерії, які супроводжуються регургітацією 2 ступеня або II стадії, або за наявності легеневої гіпертензії;
- хронічний (рецидивний 2 рази або більше протягом року) або прогресуючий перебіг запальних уражень міокарда, перикарда, перикардіального випоту;

- надшлуночкові тахікардії;
- фібриляція або тріпотіння передсердь постійні, пароксизмальні або персистуючі;
- стійка дисфункція синусового вузла або синдром слабкості синусового вузла, який не супроводжувався синкопальним станом (крім зупинки синусового вузла, який належить до пункту «а»);
- синдром передчасного збудження шлуночків (пreekситації) – Вольфа-Паркінсона-Уайта (синдром WPW), синдром укороченого інтервалу P-R(Q) – Клерка-Леві-Критеско (CLC) або Лауна-Ганонга-Левіна (LGL) за наявності клінічних проявів або пароксизмальних порушень ритму;
- набутий синдром подовженого інтервалу Q-T;
- парасистолія;
- стійка шлуночкова, надшлуночкова екстрасистолія: часта (30 і більше ектопічних комплексів за одну годину), алоритмія, поліморфна, парна або рання;
- двопучкові блокади серця, стійкі за наявності $QRS \geq 0,12$ сек.;
- безсимптомна AV-блокада II ступеня I типу;
- блокада ніжок пучка Гіса, яка супроводжується порушенням AV-провідності або клінічною симптоматикою;
- легенева гіпертензія, асоційована з ураженням лівих відділів серця та/або з патологією дихальної системи та/або гіпоксемією без ознак правошлуночкової декомпенсації та ступенем важкості II ФК та вище;
- наслідки оперативного втручання з приводу імплантації штучного водія ритму або хірургічного лікування аритмій (катетерна абляція AV- з'єднання тощо) без рецидивуючих порушень ритму та провідності або за наявності СН I стадії.

До пункту «в» належать усі некоронарогенні хвороби серця, що супроводжуються СН I ст.

Крім того, до пункту «в» належать:

- гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця;
- стійка міграція надшлуночкового водія ритму;
- синдром передчасного збудження шлуночків – Вольфа-Паркінсона-Уайта (синдром WPW), синдром вкороченого інтервалу P-R(Q) – Клерка-Леві-Кристеско (CLC) або Лауна-Ганонга-Левіна (LGL) за відсутності клінічних проявів та пароксизмальних порушень серцевого ритму;
- двопучкові блокади серця неповні або минуші;
- повна блокада ніжок пучка Гіса без порушень AV-провідності або клінічної симптоматики;
- стійка синусова тахікардія або брадикардія (за винятком синдрому слабкості синусового вузла);
- вислизаючі комплекси та ритми;
- екстрасистолія: передсердна, атріовентрикулярна, поодинокі шлуночкова (до 30 ектопічних комплексів за одну годину);
- безсимптомна синоаурикулярна або AV-блокада I ступеня;
- пролапс мітрального або інших клапанів серця, міокардіофіброз, що супроводжуються порушеннями ритму та провідності або СН I стадії, або без таких з регургітацією 2 ст..

Пролапс клапанів серця з регургітацією повинен підтверджуватися даними доплероехокардіографії. Критерії ступенів регургітації: I – до 2 см, II – 2-4 см, III – більше 4 см.

До пункту «г» належать усі некоронарогенні хвороби серця, які не супроводжуються СН та порушеннями серцевого ритму і провідності.

Крім того, до пункту «г» належать:

- стійко компенсовані наслідки захворювань м'яза серця, перикарда, міокардіофіброз без СН;
- пролапс мітрального, трикуспідального клапанів з регургітацією I ступеня;
- пролапс клапана легеневої артерії за відсутності легеневої гіпертензії.

Особи, які перенесли неревматичні міокардити (більше року після одужання) без переходу в міокардіосклероз за відсутності порушення серцевого ритму та провідності, та особи, які мають функціональну (вагусну) AV-блокаду I ступеня, неповну блокаду правої ніжки пучка Гіса, що не супроводжуються синкопальними станами, визнаються придатними до військової служби та до навчання у ВВНЗ.

Таблиця 3

Критерії клінічних стадій СН

Стадія СН	Клінічні прояви	6-хвилинний тест-ходьба (дистанція в метрах, яку необхідно пройти за 6 хвилин)	Порогова потужність фізичного навантаження за даними тестів з фізичним навантаженням (велоергометрія або тредміл) (у Ватах)
СН I	Скарги на задишку, серцебиття, надмірну втомлюваність, що з'являються тільки під час підвищеного фізичного навантаження та минають у стані спокою. Першу стадію СН може бути діагностовано за відсутності клінічних симптомів захворювання за умови виявлення при ЕХО-КГ-дослідженні зниження фракції викиду не нижче ніж 45% або при виявленні порушення діастолічної функції ЛШ	426-550	Чоловіки - 101 - 150 Жінки - 86 - 125
СН II-A	Скарги на задишку, серцебиття, надмірну втомлюваність, що з'являються при помірному фізичному навантаженні та супроводжуються порушенням гемодинаміки у великому або малому колах кровообігу	300-425	Чоловіки - 51 - 100 Жінки - 51 - 85
СН II-B	Скарги на задишку, серцебиття, надмірну втомлюваність, напади стенокардії, що з'являються	150-300	Чоловіки та жінки - нижче 51

	при незначному фізичному навантаженні і супроводжуються порушеннями гемодинаміки у великому та малому колах кровообігу		
СН III	Скарги на задишку або задуху, серцебиття, втому, напади стенокардії у стані спокою. Має місце тяжке порушення гемодинаміки в обох колах кровообігу, стійкі зміни обміну речовин та функцій органів, незворотні зміни структури тканин та органів	Менше ніж 150	Не проводиться

Стаття 39

Особи з підвищеним артеріальним тиском підлягають стаціонарному обстеженню у спеціалізованому лікувальному закладі. Стадія гіпертонічної хвороби встановлюється з урахуванням рівня АТ та наявності об'єктивних ознак ураження органів-мішеней. Експертний діагноз гіпертонічної хвороби формулюється з визначенням її стадії та характеру ураження органів-мішеней.

До пункту «а» належать:

- гіпертонічна хвороба III стадії;
- злаякісна (швидкопрогресуюча) форма гіпертонічної хвороби;
- симптоматичні артеріальні гіпертензії з підвищенням артеріального тиску до 3 ступеня;
- поєднання симптоматичної артеріальної гіпертензії будь-якого ступеня з асоційованими клінічними станами.

Таблиця 4

Класифікація ступеня артеріальної гіпертензії за рівнем АТ

Категорії	Систолічний	Діастолічний
	АТ мм рт.ст.	АТ мм рт.ст.
1	2	3
АТ		
Оптимальний	< 120	< 80
Нормальний	< 130	< 85
Високий нормальний	130 – 139	85 – 89
Гіпертензія		
1 ступінь (м'яка АГ)	140 – 159	90 – 99

2 ступінь (помірна АГ)	160 - 170	100 - 109	
3 ступінь (тяжка АГ)	> 180	>= 110	
Ізольована систолічна гіпертензія	<= 140	<= 90	

Асоційовані клінічні стани:

- а) інфаркт міокарда, коронарна реваскуляризація;
- б) СН II-A-III ст.;
- в) інсульт, транзиторна ішемічна атака, гостра гіпертензивна енцефалопатія, хронічна гіпертензивна енцефалопатія III стадії, судинна деменція;
- г) крововиливи та ексудати в сітківці з набряком диска зорового нерва або без нього;
- ґ) ниркова недостатність з концентрацією креатиніну в плазмі в чоловіків вище за 133 мкмоль/л (або > 1,5 мг/дл), у жінок - вище за 124 мкмоль/л (або > 1,4 мг/дл);
- д) протеїнурія більше 300 мг за добу;
- е) розшаровуюча аневризма аорти;
- є) симптоматичне ураження периферичних судин.

При III стадії гіпертонічної хвороби є об'єктивні ознаки ушкодження органів-мішеней із симптомами з їх боку та порушенням функції. Діагноз гіпертонічної хвороби III стадії за наявності інфаркту міокарда, інсульту або інших ознак III стадії слід установлювати лише в тих випадках, коли ці серцево-судинні ускладнення виникають на фоні тривало існуючої гіпертонічної хвороби, що підтверджується наявністю об'єктивних ознак гіпертензивного ураження органів-мішеней (гіпертрофія лівого шлуночка, генералізоване звуження артерій сітківки тощо).

Показники артеріального тиску можуть бути знижені в осіб, які перенесли інфаркт міокарда або інсульт та отримують адекватну гіпотензивну терапію.

До пункту «б» належать:

- гіпертонічна хвороба II стадії;
- симптоматичні артеріальні гіпертензії з підвищенням артеріального тиску до 2 ступеня;

Для II стадії характерні об'єктивні ознаки ушкодження органів-мішеней без симптомів з їх боку чи порушення функції: гіпертрофія лівого шлуночка (за даними ЕКГ (ознака Соколова-Лайона – більше 38 мм, Корнельський добуток (сума амплітуд зубця S (V3) та R (aVL) x тривалість (мс) комплексу QRS (aVL) у мм x мс – більше ніж 2440), ЕХО-КГ (індекс маси міокарда лівого шлуночка (ІММЛШ) для чоловіків – більше 125 г/кв.м, для жінок – більше 110 г/кв.м), рентгенографії), або генералізоване звуження артерій сітківки, або УЗД-ознаки потовщення інтими - медії сонної артерії > 0,9 мм, або наявність атеросклеротичної бляшки, або наявність мікроальбумінурії (30-300 мг/добу), або відношення альбумін – креатинін у сечі для чоловіків рівне або більше за 22 мг/г (2,5 мг/ммоль), для жінок – рівне або більше за 31 мг/г (3,5 мг/ммоль) та/або невелике збільшення концентрації креатиніну в плазмі (для чоловіків – 115-133 мкмоль/л (1,3-1,5 мг/дл), для жінок – 107-124 мкмоль/л (1,2-1,4 мг/дл), або зниження швидкості клубочкової фільтрації (< 60 мл/хв/1,73 кв.м) чи кліренс креатиніну (< 60 мл/хв), або швидкість каротидно-стегнової пульсової хвилі більше 12 м/с, або ступнево-плечовий індекс кров'яного тиску менше 0,9.

У разі формулювання діагнозу гіпертонічної хвороби II стадії необхідно вказати, на підставі чого встановлюється II стадія захворювання (наявність гіпертрофії лівого шлуночка, звуження артерій сітківки тощо). У хворих з протеїнурією в діагнозі слід указати на наявність гіпертензивного ураження нирок (якщо відсутня інша причина протеїнурії).

До пункту «в» належить гіпертонічна хвороба I стадії з підвищеними показниками артеріального тиску (у спокої: систолічного – 140 мм рт.ст. та вище, діастолічного – 90 мм рт.ст. та вище). При I стадії об'єктивні ознаки органічних ушкоджень органів-мішеней та асоційовані клінічні стани відсутні.

Для діагнозу артеріальної гіпертензії в осіб старше 18 років рекомендовано однаково застосовувати показники як систолічного, так і діастолічного артеріального тиску. При цьому діагноз повинен засновуватись на результатах багаторазових вимірювань (не менше 2 разів через 1-2 хв.) артеріального тиску в положенні сидячи під час декількох візитів до лікаря. Таке підвищення є стабільним, тобто підтверджується при повторних вимірюваннях артеріального тиску (не менше ніж 2-3 рази в різні дні протягом 3-4 тижнів). Спонтанна

нормалізація тиску можлива (під час відпочинку, перебування у відпустці тощо), але вона нетривала, настає повільно.

Діагноз гіпертонічної хвороби під час огляду за графами I, II, III повинен бути підтверджений стаціонарним обстеженням.

У кожному випадку гіпертонічної хвороби проводиться диференційна діагностика із симптоматичними гіпертензіями. Медичний огляд ВЛК особам із симптоматичною АГ проводиться також за основним захворюванням.

Стаття 40

Наявність ІХС повинна бути підтверджена інструментальними та лабораторними методами дослідження (обов'язкові: ЕКГ у спокої та з навантажувальними пробами, ЕХО-КГ, визначення ліпідного спектра; додаткові – холтеровське моніторування ЕКГ, навантажувальні тести з ЕХО-КГ контролем, коронароангіографія тощо).

Визначення стадії СН та важкості, стійкості порушень серцевого ритму та провідності викладено в статті 38.

До пункту «а» належать захворювання серця і судин:

- стенокардія напруги III-IV функціональних класів;
- аневризма серця, великовогнищевий кардіосклероз після трансмурального або повторного інфаркту міокарда незалежно від стадії СН або порушень ритму та провідності;
- поєднання стенокардії напруги ФК II із СН II-A стадії та вище;
- стани після аорто-коронарного шунтування, черезшкірної коронарної ангіопластики із стентуванням (або без) коронарних артерій за наявності важких чи середньої важкості порушень ритму та провідності або СН II-A стадії та вище;
- стани після імплантації штучного водія ритму (у тому числі дефібрилятора-кардіовертера) або хірургічного лікування аритмій (катетерна абляція AV-з'єднання тощо) за наявності рецидивуючих порушень ритму та провідності або СН вище за II-A стадію;
- раптова серцева смерть з відновленням серцевої діяльності;
- шлуночкові тахікардії;
- стійка дисфункція синусового вузла або синдром слабкості синусового вузла, які супроводжувались синкопальним станом;
- сино-аурикулярна або AV-блокада III ступеня;
- стійка, резистентна до лікування сино-аурикулярна або AV-блокада II ступеня, яка супроводжується клінічною симптоматикою;
- трипучкова блокада серця;
- синдром Фредеріка;
- набутий синдром подовженого інтервалу Q-T із синкопальними станами;
- будь-які порушення ритму або провідності серця, які супроводжувались аритмогенним шоком або синдромом Морганьї-Адамса-Стокса;
- безбольова ішемія міокарда, яка виникає при навантаженні до 75 Вт.

До пункту «б» належать:

- стенокардія напруги II функціонального класу;
- вазоспастична стенокардія;
- надшлуночкові тахікардії;
- фібриляція або тріпотіння передсердь постійні, пароксизмальні або персистуючі;
- стійка дисфункція синусового вузла або синдром слабкості синусового вузла, який не супроводжувався синкопальним станом (крім зупинки синусового вузла);
- набутий синдром подовженого інтервалу Q-T без синкопальних станів;
- стани після аорто-коронарного шунтування, черезшкірної коронарної ангіопластики із стентуванням (або без) коронарних артерій за наявності легких порушень ритму та провідності або СН I стадії;
- безбольова ішемія міокарда, яка виникає при навантаженні до 75-100 Вт;
- дифузний кардіосклероз після дрібновогнищевого інфаркту міокарда, що супроводжується порушеннями серцевого ритму та провідності, серцевою недостатністю або стенокардією;
- стійка шлуночкова екстрасистолія: (часта – 30 і більше ектопічних комплексів за одну годину), алоритмія, поліморфна, парна або рання;

- парасистолія;
- двопучкові блокади серця, стійкі, за наявності $QRS \geq 0,12$ сек;
- безсимптомна AV-блокада II ступеня I типу;
- блокада ніжок пучка Гіса, яка супроводжується порушенням AV- провідності або клінічною симптоматикою.

До пункту «в» належить:

- стенокардія напруги I функціонального класу,
- безбольова ішемія міокарда, яка виникає при навантаженні 125 Вт і більше;
- дифузний кардіосклероз після дрібновогнищцевого інфаркту міокарда, що не супроводжується порушеннями серцевого ритму та провідності, серцевою недостатністю або стенокардією;
- стани після аорто-коронарного шунтування, черезшкірної коронарної ангіопластики із стентуванням (або без) коронарних артерій без порушень серцевого ритму, провідності, серцевої недостатності;
- дифузний кардіосклероз;
- відсутність визначеної хвороби серця за наявності порушень серцевого ритму та провідності або СН I стадії;
- безсимптомна синоаурикулярна або AV-блокада I ступеня;
- повна блокада ніжок пучка Гіса без порушень AV-провідності або в поєднанні з AV-блокадою I ступеня за відсутності клінічної симптоматики;
- стійка міграція надшлуночкового водія ритму;
- двопучкові блокади серця неповні або минучі;
- вислизаючі комплекси та ритми;
- екстрасистолія: передсердна, атріовентрикулярна, поодинокі шлуночкова (до 30 ектопічних комплексів за одну годину).

Функціональні класи стабільної стенокардії визначаються вираженістю симптомів та підтверджуються за допомогою навантажувальних проб.

Характеристика функціональних класів:

- I функціональний клас – звичайна діяльність не спричиняє стенокардії. Стенокардія виникає лише при посиленому, швидкому або тривалому навантаженні. Толерантність до фізичного навантаження або порогова потужність – 125 Вт та більше;
- II функціональний клас – незначне обмеження звичної діяльності. Стенокардія виникає під час ходьби або швидкого підйому сходами, під час ходьби вгору або навантаження після їжі, у прохолодну погоду, при емоційному перевантаженні або тільки протягом перших декількох годин після пробудження. Толерантність до фізичного навантаження або порогова потужність – 75-100 Вт;
- III функціональний клас – значне обмеження звичайної фізичної активності. Стенокардія виникає при проходженні 1-2 кварталів (100-200 метрів) по рівній поверхні або при підйомі на один поверх сходами з нормальною швидкістю за нормальних умов. Толерантність до фізичного навантаження або порогова потужність – 50-75 Вт;
- IV функціональний клас – неспроможність виконувати будь-яке фізичне навантаження без дискомфорту або стенокардія спокою. Нечасті напади стенокардії у стані спокою не є обов'язковою підставою для віднесення хворого до IV функціонального класу. Толерантність до фізичного навантаження або порогова потужність – 25 Вт та нижче.

Таблиця 5

Характеристика функціональних класів

Показники	Функціональний клас			
	I	II	III	IV
Метаболічні одиниці (МЕТ)	7,0 та більше	4,0 - 6,9	2,0 - 3,9	Нижче 2,0
Подвійний добуток (умов. од.)	278 та більше	218 - 277	151 - 217	Нижче 150

Потужність останнього ступеня навантаження (Вати)	125 та більше	75 - 100	50 - 75	25 або ВЕМ протипоказана
---	---------------	----------	---------	-----------------------------

Стаття 41

До пункту «а» належать:

- повторні інсульти незалежно від ступеня порушення функцій;
- стійкі випадіння функцій нервової системи, що виникли внаслідок гострого порушення мозкового або спинального кровообігу;
- виражені неврологічні порушення при дисциркуляторній енцефалопатії III стадії (дискоординаторні, пірамідні, аміостатичні, псевдобульбарні, паркінсонічні, пароксизмальні (знепритомнення, епілептичні напади) порушення, геміплегії, глибокі парези, розлади мови, зниження критики, інтелекту, порушення функцій тазових органів тощо).

До пункту «б» належать:

- множинні артеріальні аневризми після їх виключення з кровообігу;
- артеріовенозні аневризми після емболізації, штучного тромбування або інтракраніального вилучення;
- судинні ураження головного та спинного мозку зі сприятливим перебігом та помірною вираженістю осередкових випадінь;
- часті (два рази на рік і більше) транзиторні ішемічні напади, що підтверджуються медичними документами, у тому числі й стаціонарним лікуванням;
- явища дисциркуляторної енцефалопатії II стадії при церебральному атеросклерозі, гіпертонічній хворобі, дисметаболических порушеннях (емоційно-вольові порушення, виснажливність, апатія, депресія, емоційна лабільність, порушення сну, головний біль, запаморочення, зниження працездатності);
- наявність окремих стійких органічних ознак з боку центральної нервової системи (пірамідні ознаки, чітка анізорефлексія, координаторна дисфункція, симптоми орального автоматизму);
- легкі порушення функцій тазових органів у вигляді частого сечопускання.

До пункту «в» належать:

- поодинокі артеріальні аневризми після внутрішньочерепного клепування або виключення з кровообігу за допомогою балонізації або штучного тромбування;
- нечасті (не більше одного разу на рік) транзиторні ішемічні напади, що супроводжуються нестійкими осередковими симптомами з боку центральної нервової системи (парез, парастезії, розлади мови, мозочкові явища), які утримуються не більше доби та проходять без порушень функцій нервової системи;
- наслідки порушень спинального кровообігу у вигляді нерізких розладів чутливості або легкого парезу кінцівок.

Цей пункт включає прояви дисциркуляторної енцефалопатії I стадії (головний біль, запаморочення, шум у голові, дратівливість, підвищена втомлюваність, порушення сну, зниження пам'яті та працездатності). Ураження нервової системи легкі органічні, але стійкі: пожвавлення сухожильних рефлексів, анізорефлексія, асиметрія обличчя, недостатність конвергенції, симптоми орального автоматизму, неврозоподібні порушення астеничного типу.

Особи, що оглядаються за графою I Розкладу хвороб, після перенесеного первинного (нетравматичного) підпавутинного крововиливу за умови точно встановленого діагнозу в стаціонарі, оглядаються за пунктом «а», оглянуті за графами II, III Розкладу хвороб – за пунктом «б».

Оглянуті за графами II, III після вперше перенесеного транзиторного ішемічного нападу при повному відновленні функцій ЦНС оглядаються за статтею 44 Розкладу хвороб.

У разі аневризм судин головного мозку, які є причиною порушення мозкового кровообігу, і за неможливості оперативного лікування або відмови від нього огляд проводиться за пунктом «а» незалежно від ступеня вираження залишкових явищ порушень мозкового кровообігу та функцій нервової системи.

Під час оцінювання придатності до військової служби осіб, оперованих з приводу аневризми судин головного мозку, інших судинних уражень головного та спинного мозку, ураховуються радикальність операції, її ефективність, динаміка відновлення порушених функцій. За наслідками оперативного втручання особи, оглянуті за графами I, II, III, оглядаються за пунктами «а», «б» чи «в» цієї статті.

Стаття 42

За наявності показань громадянам та військовослужбовцям пропонується хірургічне лікування. При незадовільних результатах лікування або відмові від нього придатність до військової служби визначається залежно від вираженості патологічного процесу.

До пункту «а» належать:

- артеріальні та артеріовенозні аневризми магістральних судин;
- облітеруючий атеросклероз, ендартеріїт, тромбангіїт та аортоартеріїт при декомпенсованих ішеміях кінцівок (гангренозно-некротична стадія);
- атеросклероз черевного відділу аорти з частковою або повною облітерацією просвіту її вісцеральних гілок, здухвинних артерій з різкими порушеннями функцій органів та дистального кровообігу;
- тромбоз воротної або порожнистої вени;
- часто рецидивний тромбофлебіт, флеботромбоз;
- посттромботична і варикозна хвороба нижніх кінцівок, індуративно-виразкова форма з хронічною венозною недостатністю III ступеня (недостатність клапанів глибоких, підшкірних та комунікантних вен з наявністю постійного набряку, гіперпігментації та витончення шкіри, індурації, дерматиту, виразок та післявиразкових рубців);
- наявність імплантованого қава-фільтра;
- слоновість IV ступеня;
- наслідки реконструктивних операцій на великих магістральних (аорта, здухвинна, стегова, брахіоцефальна артерії, воротна або порожниста вена) та периферичних судинах за наявності вираженого порушення кровообігу і при прогресуючому перебігу захворювання.

До пункту «б» належать:

- облітеруючий ендартеріїт, тромбангіїт, аортоартеріїт і атеросклероз судин нижніх кінцівок II стадії;
- посттромбофлебітична або варикозна хвороба, набряково-індуративна форма з хронічною венозною недостатністю III ступеня (набряклість стоп та гомілок, яка не зникає повністю за час нічного відпочинку, свербіння, гіперпігментація, витончення шкіри, відсутність виразок);
- слоновість III ступеня;
- наслідки реконструктивних операцій на магістральних та периферичних артеріях з незначним порушенням кровообігу;
- варикозне розширення вен сім'яного канатика III стадії (канатик опускається нижче нижнього полюса атрофованого яєчка, наявність постійного больового синдрому, порушення сперматогенезу). Особи, що оглядаються за графами II, III Розкладу хвороб, за наявності варикозного розширення вен сім'яного канатика III ступеня оглядаються за пунктом «в».

До пункту «в» належать:

- облітеруючий ендартеріїт, тромбангіїт, атеросклероз судин нижніх кінцівок I стадії;
- посттромботична або варикозна хвороба нижніх кінцівок з явищами хронічної венозної недостатності II ступеня (періодична набряклість стоп, гомілок після довготривалого ходіння або стояння, яка зникає після денного або нічного відпочинку);
- слоновість II ступеня;
- варикозне розширення вен сім'яного канатика II стадії.

До пункту «г» належать:

- варикозна хвороба нижніх кінцівок без ознак венозної недостатності (I ступеня);
- слоновість I ступеня (незначний набряк тилу ступні, що зменшується або зникає в період нічного або денного відпочинку).

Розширення вен нижніх кінцівок на окремих ділянках у вигляді циліндричних або звивистих еластичних вип'ячувань без ознак венозної недостатності, варикоцеле I ступеня не

є підставою для застосування цієї статті, не перешкоджають проходженню військової служби, навчання у ВВНЗ.

Після травм, поранень та інших пошкоджень великих магістральних артерій з повним відновленням кровообігу та функцій для осіб, які оглядаються за графою I Розкладу хвороб, застосовується пункт «в», а за графами II, III Розкладу хвороб - пункт «г» цієї статті.

Діагноз захворювань та наслідків пошкоджень судин повинен відображати стадію процесу та ступінь функціональних порушень. Постанова приймається після клінічного обстеження з застосуванням методів, що дають об'єктивні показники (реовазографія з нітрогліцериновою пробою, ангіо-, флебо-, лімфографією тощо).

Стаття 43

За наявності показань призовникам та військовослужбовцям пропонується хірургічне або консервативне лікування. У разі незадовільних результатів лікування або відмови від нього огляд проводиться за пунктами «а», «б» або «в» - залежно від вираженості вторинної анемії, частоти загострень та стадії випадіння гемороїдальних вузлів. До частих загострень геморою належать випадки, коли оглянутий перебуває 2-3 рази на рік на стаціонарному лікуванні з довгими (1 місяць і більше) термінами госпіталізації з приводу кровотечі, тромбозу, запалення або випадіння гемороїдальних вузлів II-III ступенів, а також коли захворювання ускладнюється повторними кровотечами, що потребують стаціонарного лікування.

Стаття 44

Передбачає стани після перенесених гострих запальних уражень серця (перикардит, міокардит, ендокардит, ревматизм), метаболічної кардіоміопатії, гострих форм ІХС (інфаркт, нестабільна стенокардія), гіпертонічних криз, тромбоемболії легеневої артерії, травм серця, операцій ревазуляризації, операцій на клапанному апараті серця, імплантації стимуляторів, кардіовертерів, хірургічного лікування аритмій, захворювань магістральних артерій або вен, стану після гострого порушення мозкового кровообігу за умови порушень функцій тимчасового характеру.

Громадяни, які призиваються на строкову військову службу, приймаються на військову службу за контрактом, вступають до ВВНЗ, визнаються тимчасово непридатними.

Щодо військовослужбовців, які оглядаються за графами II-III з приводу вищезазначених станів, направляються на реабілітаційне лікування, після завершення якого, за необхідності, приймається постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я.

Військовослужбовцям, які оглядаються за графами II-III, після загострення хронічної ІХС (тривалі напади стенокардії, минуці порушення серцевого ритму та провідності, минуці форми серцевої недостатності), гіпертонічної хвороби (стан після гіпертензивних кризів), проведення електроімпульсної терапії для лікування аритмій серця надається звільнення від виконання службових обов'язків.

ХВОРОБИ ОРГАНІВ ДИХАННЯ (J00-J99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 45

До пункту «б» належать: гнійні або поліпозні синусити, поліпозні слизової оболонки носа з порушенням носового дихання, хронічні гнійні та поліпозні синусити без ускладнень, які протікають з частими (не менше 2 разів на рік) загостреннями та втратою працездатності, а також гнійні синусити з хронічним декомпенсованим тонзилітом.

Під час огляду громадян та військовослужбовців, які страждають на хронічний гнійний синусит, ураховуються перебіг захворювання, частота загострення та безуспішність лікування за стаціонарних умов.

Діагноз хронічного гнійного захворювання біляносових пазух повинен бути підтверджений риноскопичними даними (гнійні виділення), рентгенографією пазух у двох проекціях, а для верхньощелепної пазухи, крім того, – діагностичною пункцією.

До пункту «в» належать хронічні негнійні захворювання біляносових пазух (катаральні, серозні, вазомоторні та інші негнійні форми синуситів) без ознак дистрофії тканин верхніх дихальних шляхів, без частих загострень, пов'язаних з втратою працездатності.

Викривлення носової перетинки, за умови вільного носового дихання, не є перешкодою для навчання у ВВНЗ, як і пристінне потовщення слизової оболонки верхньощелепних пазух, якщо під час діагностичної пункції не одержано гною або трансудату та збережена прохідність верхньощелепної пазухи.

Залишкові явища після операції на біляносових пазухах (лінійний рубець перехідної складки переддвер'я рота, сполучення оперованої пазухи з носовою порожниною або вуаль на рентгенограмі) не є перешкодою для військової служби, для навчання у ВВНЗ.

Під хронічним декомпенсованим тонзилітом слід розуміти одну із форм хронічного тонзиліту, яка характеризується частими загостреннями (2-3 рази на рік), втягненням у запальний процес біля мигдаликової тканини, регіонарних лімфовузлів та наявністю гнійно-казеозних пробок у лакунах мигдаликів.

Інші форми хронічного тонзиліту не дають підстав для застосування цієї статті, не перешкоджають проходженню військової служби, навчання у ВВНЗ, військових ліцях.

Стійкий характер порушення барофункції вуха визначається за даними повторних досліджень та вушно манометрії. Найбільш достовірні дані одержуються після додаткового функціонального дослідження у барокамері (рекомпресійній камері). Порушення барофункції біляносових пазух встановлюється на підставі скарг оглядаемого, стану носової порожнини, отоскопії, випробовування у барокамері на витривалість перепадів тиску з рентгенологічним дослідженням біляносових пазух до та після випробування, даних медичної та службової характеристик.

Особам, які перенесли гострі респіраторні інфекції верхніх та нижніх дихальних шляхів, грип та пневмонію тяжкого ускладненого перебігу, при визначеному результаті захворювання медичний огляд проводиться за пунктом «б» цієї статті, у всіх інших випадках – на підставі статті 48.

Стаття 46

Діагнози хвороб, що входять до цієї статті, встановлюються після комплексного стаціонарного обстеження.

До пункту «а» належать хронічні неспецифічні захворювання легень (ХОЗЛ – хронічний бронхіт або емфізема легень) та нагноювальні захворювання (бронхоектатична хвороба, абсцес легені та середостіння, піоторакс) зі значним порушенням ФЗД та значною втратою працездатності. За цим самим пунктом оглядаються громадяни та військовослужбовці при інтерстиціальних (дисемінованих) хворобах легень (ідіопатичний фіброзний альвеоліт, легеневий альвеолярний протейноз, гемосідероз, гістіоцитоз-Х та інші дисеміновані захворювання легень) незалежно від порушення ФЗД.

За графами I, II, III при хворобах легень, спричинених зовнішніми агентами (пневмоконіози, хронічні пневмоніти), нагноювальних захворюваннях (абсцес легені та середостіння, піоторакс) придатність до військової служби визначається за пунктами «а», «б» чи «в» залежно від ступеня порушення ФЗД.

Таблиця 6

Показники оцінки функції зовнішнього дихання

Показники	Норма	Ступені порушення функції зовнішнього дихання		
		незначний	помірний	значний
1	2	3	4	5
Клінічні		Задишка при раніше звичних фізичних навантаженнях та під час загострень	Задишка при виконанні незначних фізичних навантажень, повторні загострення, що погіршують якість життя хворого	Задишка в стані спокою, ознаки хронічної правощлуночкової недостатності

Інструментальні				
Насичення гемоглобіну киснем				
Pa O ₂ , мм рт. ст.				< 60
329 т.				
Sa O ₂ , %				< 90
2				
ФЗД				
Життєва ємкість легень (ЖЄЛ) у відсотках належної величини	> 85	84-70	69-50	< 50
Максимальна вентиляція легень (МВЛ) у відсотках належної величини	> 75	74-55	54-35	< 35
Обсяг форсованого видиху за першу секунду (ОФВ ₁) у відсотках належної величини	> 80	79-50	49-30	< 30

Оцінка функціонального стану апарату зовнішнього дихання проводиться поза загостренням захворювань за допомогою методики «петля потік-обсяг».

При оцінці ФЗД у разі ХОЗЛ слід орієнтуватись передусім на показник ОФВ. Також для цих захворювань характерне співвідношення ОФВ /ФЖЄЛ менше 70%. Діагноз ХОЗЛ (хронічного бронхіту чи емфіземи легень) для молодих людей віком до 30 років є винятком. У таких хворих перш за все при обстеженні необхідно виключити інші найчастіші причини хронічного кашлю: бронхіальну астму, гастро-езофагальний рефлюкс або захворювання верхніх дихальних шляхів тощо. Якщо все-таки в молодих людей буде наявний симптомокомплекс ХОЗЛ (клініко-функціональна картина незворотної бронхообструкції), обов'язковим є виключення вроджених його причин, таких як дефіцит альфа 1-антитрипсину, муковісцидоз чи вроджені вади розвитку легень.

Під час оцінки ФЗД при бронхоектатичній хворобі, хворобах легень, спричинених зовнішніми агентами (пневмоконіози, хронічні пневмоніти), інтерстиціальних (дисемінованих) хворобах легень (ідіопатичний фіброзуючий альвеоліт, легеневий альвеолярний протеїноз, гемосідероз, гістіоцитоз-Х та інші дисеміновані захворювання легень), хронічних гнійних та некротичних хворобах (абсцес легені та середостіння, піоторакс), наслідках гострих неспецифічних хвороб органів дихання або хірургічного лікування у вигляді обмеженого пневмосклерозу, плевродіафрагмальних чи плеврокостальних шварт (спайок) слід орієнтуватись у першу чергу на показники ЖЄЛ та МВЛ.

Стаття 47

Діагноз бронхіальної астми встановлюється після комплексного стаціонарного обстеження. Для бронхіальної астми характерна гіперреактивність бронхів, що проявляється рецидивними симптомами свистячого дихання, задухи, скутості в грудній клітці, кашлю, особливо вночі та вранці. При бронхіальній астмі бронхообструкція варіабельна, зменшується спонтанно або під впливом лікування.

Діагноз бронхіальної астми, крім анамнезу та клінічної картини, повинен бути підтверджений дослідженням ФЗД з медикаментозними пробами (проба з бронхолітиком або провокаційна проба з бета-блокатором, фізичним навантаженням).

Вірогідним інструментальним підтвердженням діагнозу вважається приріст (або зменшення у разі провокаційної проби) показників ФЖЄЛ, ОФВ або пікової обсягової швидкості видиху (ПОШвид) більше ніж на 15% початкового значення.

До пункту «а» належить тяжка персистувальна бронхіальна астма, для якої характерні:

- постійна наявність денних симптомів;
- часті загострення (2 рази та більше на рік), які потребують стаціонарного лікування;
- часті (більше 3 разів на тиждень) нічні симптоми;
- обмеження фізичної активності, зумовлене бронхіальною астмою;
- ОФВ або ПОШвид < 60% належної величини (у період між загостренням та нападами);
- добові коливання ОФВ або ПОШвид > 30%;
- застосування максимально можливого арсеналу засобів переважно інгаляційних препаратів для лікування бронхіальної астми (інгаляційні стероїди в максимальних дозах + інгаляційні бета-агоністи тривалої дії в максимальних дозах + інгаляційні холінолітики або теофіліни пролонгованої дії) не призводить до контролю за перебігом захворювання.

До цього самого пункту належить гормонозалежна бронхіальна астма (така, що потребує постійного вживання системних стероїдів).

До пункту «б» належить середньої тяжкості персистувальна бронхіальна астма, для якої характерні:

- щоденні симптоми;
- загострення, що призводять до порушення активності та сну;
- нічні симптоми частіше одного разу на тиждень;
- необхідність у щоденному прийманні бета-агоністів короткої дії;
- ОФВ або ПОШвид у межах 60 - 80% належної величини (у період між нападами);
- добові коливання ОФВ або ПОШвид > 30%.

До пункту «в» належить легка персистувальна бронхіальна астма, для якої характерні:

- симптоми частіше 1 разу на тиждень, але рідше ніж 1 раз на день;
- загострення, що призводять до порушення активності та сну;
- нічні симптоми частіше 2 разів на місяць;
- ОФВ або ПОШвид > 80% належної величини (у період між нападами);
- добові коливання ОФВ або ПОШвид > 20%.

До пункту «г» належить легка інтермітуюча бронхіальна астма, для якої характерні:

- короткотривалі симптоми виникають рідше 1 разу на тиждень;
- короткотривалі загострення (від кількох годин до кількох днів);
- нічні симптоми не частіше 2 разів на місяць;
- ОФВ або ПОШвид 80% належної величини (у період між нападами);
- добові коливання ОФВ або ПОШвид < 20%.

Якщо бронхоспастичний синдром є ускладненням інших захворювань, то ступінь придатності до військової служби визначається залежно від перебігу основного захворювання за відповідними стяттями Розкладу хвороб.

Стаття 48

Рішення про потребу військовослужбовця у відпустці за станом здоров'я та вирішення питання про надання відстрочки призовнику приймається лише за умови ускладненого перебігу гострих респіраторних інфекцій верхніх та нижніх дихальних шляхів, грипу, пневмонії тощо (деструкція, пара- та метапневмонічний ексудативний плеврит, емпієма плеври, ателектаз, інфекційно-токсичний шок, інфекційний міокардит, тривала нефропатія (понад тиждень), токсичний гепатит, виражена асенізація тощо). Щодо реконвалесцентів після неускладненого перебігу пневмонії (графи I, II, III), загострення хронічних захворювань (графи II-III) – тяжкого загострення бронхіальної астми (астматичного статусу), загострення ХОЗЛ, що потребувало тривалої оксигенації, приймається постанова про потребу у звільненні від виконання службових обов'язків.

За цією самою статтею оглядаються громадяни та військовослужбовці після хірургічного втручання на органах грудної клітки з приводу захворювань за умови неповного функціонального відновлення організму після закінчення стаціонарного лікування.

ХВОРОБИ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ (К00-К93), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 49

Пункт «в» застосовується у випадках, коли сума каріозних, пломбованих та видалених зубів більше 9 і при цьому – не менше 4 зубів з клінічними або рентгенологічними ознаками хронічного запалення з ураженням пульпи і періодонта, уключаючи зуби з пломбованими кореневими каналами.

Стаття 50

Підставою для застосування пункту «а» цієї статті є наявність генералізованої форми пародонтиту, пародонтозу з частими загостреннями та абсцедуванням.

Діагноз пародонтиту, пародонтозу встановлюється після ретельного дослідження всієї зубощелепної системи з рентгенографією та виявленням супутніх захворювань. При пародонтиті, пародонтозі призовників беруть на облік та направляють на лікування.

До пункту «а» належить пародонтит з глибиною пародонтальної кишені 5 мм і більше, резорбцією кісткової тканини альвеолярного відростка на 2/3 довжини кореня, рухомістю зуба 2-3-го ступенів.

До пункту «б» належать пародонтити та пародонтози, захворювання слизової оболонки порожнини рота, лейкоплакії та інші захворювання, уключаючи преканцерози. Призовники після постановки на військовий облік, а також військовослужбовці направляються на лікування.

Стаття 51

До пункту «а» належать:

- дефекти нижньої щелепи після хірургічного лікування, не заміщені трансплантатами;
- дефекти, деформації щелепно-лицевої ділянки, а також хронічні, що часто загострюються (більше 2 разів на рік), захворювання щелеп, слинних залоз, скронево-нижньощелепових суглобів;
- анкілози скронево-нижньощелепових суглобів;
- контрактури та несправжні суглоби нижніх щелеп за відсутності ефекту від лікування або за відмови від нього;
- актиномікоз щелепно-лицевої ділянки, який не піддається лікуванню.

До пункту «б» належать:

- аномалії прикусу 2-3 ступенів з роз'єднанням прикусу більше 5 мм або з жувальною ефективністю менше 60% за М.Г.Агаповим;
- хронічні сіалоаденіти з частими загостреннями;
- актиномікоз щелепно-лицьової ділянки із задовільними результатами лікування;
- хронічний остеомієліт щелеп з наявністю секвестральних порожнин та секвестрів.

В окремих випадках залежно від фактичної працездатності, умов служби, думки командування частини військовослужбовці за контрактом з набутими вадами та деформаціями щелепно-лицевої ділянки після ортопедичних методів лікування із задовільними результатами можуть бути оглянуті за пунктом «в».

До пункту «в» належать аномалії прикусу, що супроводжуються роз'єднанням прикусу на 5 мм і менше, з жувальною ефективністю більше 60% за М.Г.Агаповим. Кандидатам, які вступають до ВВНЗ з такою патологією, пропонується лікування. Огляд після лікування проводиться через 6-9 місяців залежно від його результатів, а також ступеня порушення дихальної, жувальної, мовної та слиновидільної функцій. У разі відмови від лікування за цим самим пунктом приймається постанова про непридатність до навчання у ВВНЗ.

Призовники з указаними захворюваннями після постановки на військовий облік направляються на лікування. Щодо військовослужбовців після лікування постанова приймається за статтею 56 Розкладу хвороб. Якщо хірургічне лікування не застосовувалось, то огляд проводиться за відповідними пунктами цієї статті.

Стаття 52

До пункту «а» належать:

- набуті стравохідно-трахеальні або стравохідно-бронхіальні свищі, які не оперовані або з незадовільним результатом лікування;
- рубцеві звуження або нервово-м'язові захворювання стравоходу зі значними клінічними проявами, що потребують систематичного бужування, балонної дилатації або хірургічного лікування;
- ГЕРХ IV стадії – стравохід Баррета;
- тяжкі форми хронічних неспецифічних виразкових колітів, ентеритів (у тому числі і хвороба Крона) із значними порушеннями функцій;
- наслідки резекції тонкої або товстої кишки у вигляді стійкого, значного занепаду живлення або порушення функцій;
- випадіння усіх шарів прямої кишки під час ходьби або переміщення тіла у вертикальне положення (III стадія);
- протиприродний задній прохід, кишковий або каловий свищ як завершений етап хірургічного лікування;
- недостатність сфінктера заднього проходу III ступеня;
- хронічний парапроктит зі стійкими або такими, що часто відкриваються та важко піддаються лікуванню, свищами.

До пункту «б» належать:

- ГЕРХ з виразковим езофагітом, з позастравохідними проявами, що потребує повторного тривалого стаціонарного лікування (два та більше разів на рік), з помірним порушенням функції травлення. ГЕРХ повинна бути підтверджена ендоскопічним і (або) рентгенологічним дослідженнями (обов'язково у горизонтальному положенні). За змогою, проведення рН-моніторингу стравоходу;
- хронічні рецидивуючі неспецифічні виразкові коліти, хвороба Крона (крім тих, що зазначені в пункті «а»);
- наслідки резекції тонкої або товстої кишки з незначними проявами демпінг-синдрому;
- спайковий процес у черевній порожнині з явищами кишкової непрохідності, який потребує стаціонарного лікування (спайковий процес повинен бути підтверджений даними рентгенологічного дослідження або хірургічного лікування);
- випадіння прямої кишки при фізичному навантаженні (II стадія);
- недостатність сфінктера заднього проходу I, II ступенів;
- хронічний парапроктит з частими (два рази і більше на рік) загостреннями.

До пункту «в» належать:

- дивертикули стравоходу з клінічними проявами, що не потребують хірургічного лікування;
- рубцеві звуження та нервово-м'язові захворювання стравоходу при задовільних результатах консервативного лікування;
- хвороби стравоходу, кишечника, спайкова хвороба з незначним порушенням функцій;
- ГЕРХ з виразковим езофагітом та не частими загостреннями;
- гастродуоденіти з порушенням секреторної та кислотоутворювальної функцій, із занепадом живлення, частими (два рази і більше на рік) загостреннями, які потребують повторної і тривалої госпіталізації;
- випадіння прямої кишки при дефекації (I стадія);
- хронічний парапроктит, що протікає з нечастими загостреннями без утворення зовнішнього свища.

У разі випадіння прямої кишки, наявності кишкових або калових свищів, звуження заднього проходу або недостатності його сфінктера, наявності хронічного парапроктиту військовослужбовцям пропонується хірургічне лікування. Після оперативного лікування медичний огляд проводиться на підставі статті 56 Розкладу хвороб. Придатність до військової служби, до навчання у ВВНЗ визначається залежно від результатів лікування. У разі рецидиву захворювання або відмови від хірургічного лікування постановою приймається за пунктом «а», «б» чи «в».

До пункту «г» належать:

- ГЕРХ з ерозивним або катаральним езофагітом та нечастими загостреннями;
- синдром подразнення товстої кишки;
- хронічні запальні захворювання шлунково-кишкового тракту без порушення функції.

Стаття 53

Наявність виразкової хвороби обов'язково повинна бути підтверджена ендоскопічним і (або) рентгенологічним дослідженнями в умовах штучної гіпотонії. При виразковій хворобі та наявності рентгенологічного підтвердження за останні 3-5 років за графами II, III експертні висновки можуть бути зроблені на підставі ендоскопічних досліджень. Для призовників, осіб, які приймаються на військову службу за контрактом (за наявності в анамнезі виразкової хвороби), наявність рентгеноскопії в умовах штучної гіпотонії обов'язкова.

До пункту «а» належать:

- ектірпація шлунка або його субтотальна резекція;
- наслідки резекції шлунка, накладення шлунково-кишкового анастомозу незалежно від ступеня порушення функції;
- наслідки стовбурової або селективної ваготомії, ушивання (висічення) перфоративної виразки з наявністю ускладнень у вигляді демпінг-синдрому, порушення живлення II-III ступеня, рецидивуючих анастомозитів, виразки анастомозу;
- виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки, ускладнена пенетрацією, стенозом пілоробульбарної зони (затримкою контрастної речовини в шлунку більше 24 годин), що супроводжується занепадом живлення за наявності протипоказань до оперативного лікування або відмови від нього.

До пункту «б» належать:

- виразкова хвороба з виразками, що довго не рубцюються (з локалізацією в шлунку протягом трьох місяців і більше, з локалізацією в дванадцятипалій кишці протягом двох місяців і більше);
- виразкова хвороба з частими (два рази і більше на рік) рецидивами виразки, що потребують тривалого стаціонарного лікування (більше двох тижнів);
- виразкова хвороба з гігантськими (3 см і більше в шлунку або 2 см і більше у дванадцятипалій кишці) виразками;
- виразкова хвороба дванадцятипалої кишки із позацибулинною локалізацією виразки;
- виразкова хвороба шлунка, дванадцятипалої кишки з множинними (дві та більше) виразками за останні 5 років;
- виразкова хвороба, ускладнена кровотечею з розвитком післягеморагічної анемії (лікована консервативно) або перфорацією (протягом 5 років після зазначених ускладнень);
- виразкова хвороба, ускладнена грубою рубцевою деформацією цибулини дванадцятипалої кишки при помірних порушеннях евакуаторно-моторної функції. Грубою деформацією дванадцятипалої кишки вважається деформація, яка виявляється при повноцінній виконаній дуоденографії в умовах штучної гіпотонії, що супроводжується сповільненою евакуацією (затримка контрастної речовини в шлунку більше 2 годин);
- наслідки стовбурової або селективної ваготомії, резекції шлунка, накладення шлунково-кишкового анастомозу без ускладнень.

За графами I, II, III з виразковою хворобою шлунка або дванадцятипалої кишки за наявності незначної деформації цибулини дванадцятипалої кишки з нечастими (раз на рік і рідше) загостреннями, без порушення функції травлення особи оглядаються за пунктом «в». За цим самим пунктом оглядаються особи за графами II, III:

- з виразковою хворобою, яка була ускладнена кровотечею (лікованою консервативно), перфорацією, а також множинними виразками за умови стійкої ремісії більше п'яти років;
- з виразковою хворобою, яка була ускладнена кровотечею без розвитку постгеморагічної анемії.

У фазі ремісії захворювання достовірною ознакою перенесеної виразки цибулини дванадцятипалої кишки є післявиразковий рубець при ендоскопічному дослідженні і (або) рубцева деформація цибулини дванадцятипалої кишки при рентгенографії в умовах штучної гіпотонії, а перенесеної виразки шлунка - післявиразковий рубець при ендоскопічному дослідженні.

При неускладнених симптоматичних виразках шлунка і дванадцятипалої кишки висновок виноситься за відповідними статтями Розкладу хвороб залежно від тяжкості перебігу

основного захворювання. При ускладнених симптоматичних виразках, крім статей основного захворювання, враховуються пункти «а», «б» чи «в» цієї статті залежно від порушень функцій.

Стаття 54

Наявність цирозу печінки та хронічного гепатиту повинна бути підтверджена обстеженням в умовах спеціалізованого відділення за результатами пункційної біопсії, а за неможливості її проведення або відмови від неї – клінічними, лабораторними, інструментальними даними, що свідчать про стабільність ураження печінки.

До пункту «а» належать:

- цироз печінки;
- хронічні токсичні, аутоімунні, криптогенні гепатити зі значною активністю, що мають тяжкий перебіг, важко лікуються або не піддаються лікуванню та зберігаються стійкі та значно виражені порушення функцій печінки;
- хронічні рецидивні панкреатити з важким перебігом та порушенням зовнішньосекреторної і (або) інкреторної функцій;
- стани після резекції підшлункової залози, накладання біліодигістивних анастомозів;
- ускладнення після хірургічного лікування (жовчні, панкреатичні свищі тощо).

До пункту «б» належать:

- хронічні гепатити з помірною активністю та помірним порушенням функцій (помірна активність - підвищення показників трансаміназ у 5-10 разів порівняно з нормою);
- наслідки хірургічного лікування панкреатитів з виходом у псевдокісту (марсупілізація).

За наявності жовчнокам'яної хвороби, холестерозу жовчного міхура, що супроводжується частими загостреннями хронічного холециститу, показано оперативне лікування. У разі відмови від операції огляд проводиться за пунктом «б».

До цього пункту належать:

- стани після вилучення жовчного міхура або хірургічного лікування жовчних ходів (протягом 12 місяців);
- післяхолецистектомічний синдром.

До пункту «в» належать:

- хронічні гепатити з незначним порушенням функцій і (або) мінімальною активністю (мінімальна активність - підвищення показників трансаміназ до 5 разів);
- відсутність жовчного міхура без післяхолецистектомічного синдрому через 12 місяців після оперативного лікування;
- хронічні холецистити, холангіти з частими (два рази та більше на рік) загостреннями, що потребують стаціонарного лікування;
- хронічні панкреатити з частими (два рази та більше на рік) загостреннями з порушенням секреторної та інкреторної функцій.

За цим самим пунктом оглядаються особи за наявності у жовчному міхурі конкрементів, холестеринових поліпів при безсимптомному перебігу.

До пункту «г» належать: дискінезія жовчних шляхів, хронічні холецистити, панкреатити з рідкими загостреннями при хороших результатах лікування.

В усіх випадках діагностика хронічного гепатиту проводиться стаціонарно; призовники та військовослужбовці строкової служби, громадяни оглядаються за пунктом «в».

Стаття 55

За наявності грижі обстежуваним за графами I, II, III пропонується хірургічне лікування. Після успішного лікування вони придатні до військової служби та до навчання у ВВНЗ.

Підставою для застосування цієї статті є незадовільні результати хірургічного лікування (рецидив захворювання), відмова від хірургічного лікування та протипоказання для його проведення.

До пункту «а» належать:

- повторно рецидивні, великих розмірів зовнішні грижі, які потребують ручного вправлення, горизонтального положення тіла або порушують функції внутрішніх органів;

– діафрагмальні грижі (у тому числі набута релаксація діафрагми), які порушують функції внутрішніх органів;

– множинні грижі, вентральні грижі, що не вправляються.

До пункту «б» належать:

– грижа стравохідного отвору діафрагми, що не супроводжується порушеннями, указаними в пункті «а»;

– одноразовий рецидив грижі після хірургічного лікування та відмови від повторного лікування;

– рецидивні зовнішні грижі помірних розмірів, які з'являються у вертикальному положенні тіла при фізичному навантаженні, кашлі;

– наслідки та стани після оперативного лікування грижі з резекцією кишечника;

– вентральні грижі, які потребують носіння бандажа.

Невелика (у межах фізіологічного кільця) пупкова грижа, передочеревинний жировик білої лінії живота, а також розширення пахових кілець без грижового випинання не дають підстав для застосування цієї статті та не перешкоджають проходженню військової служби та до навчання у ВВНЗ.

Стаття 56

Передбачає стани після перенесених гострих, загострення хронічних захворювань органів травлення та їх хірургічного лікування.

Особам, що оглядаються за графою I, надається відстрочка на лікування і вони визнаються тимчасово непридатними до військової служби, навчання у ВВНЗ, за графами II, III – тимчасово непридатні до військової служби за контрактом протягом року з подальшим оглядом залежно від результатів лікування.

Військовослужбовцям виносяться рішення про звільнення від виконання обов'язків військової служби або потребу у відпустці за станом здоров'я. Відпустка надається у випадках, коли для відновлення працездатності необхідний термін - не менше одного місяця.

ХВОРОБИ ШКІРИ ТА ПІДШКІРНОЇ КЛІТКОВИНИ (L00-L99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 57

Поширені форми хвороб шкіри та підшкірної клітковини характеризуються висипаннями на значній поверхні шкірного покриву, з ураженням двох та більше анатомічних областей.

Під обмеженими формами хвороб шкіри та підшкірної клітковини розуміють поодинокі осередки враження будь-якої локалізації, що займають невелику площу однієї з анатомічних областей (стопа, гомілка, кисть, голова тощо).

Часто рецидивними формами хвороб шкіри та підшкірної клітковини вважаються такі форми, за яких загострення виникають два та більше разів на рік.

До пункту «б» належать також обмежені, але великі бляшки псоріазу на голові, відкритих ділянках шкіри, а на обличчі – будь-якої величини. Великою слід вважати бляшку псоріазу розміром з долоню хворого та більше.

Стаття 58

Під поширеною формою гніздового облісіння розуміють наявність трьох та більше вогнищ облісіння, де площа кожного з вогнищ не менше 2 кв.см.

Під поширеною формою вітиліго розуміють наявність множинних депігментованих плям (трьох і більше) на шкірному покриві будь-яких анатомічних ділянок загальною площею не менше 5% поверхні тіла.

До пункту «а» належать вогнища вітиліго на відкритих ділянках тіла, які викликають значний косметичний дефект.

Різновидність обмеженої склеродермії – «хвороба білих плям» та неускладнена себорея – не є перешкодою до проходження військової служби, до навчання у ВВНЗ.

Стаття 59

Передбачає стани після перенесених гострих, загострення хронічних хвороб шкіри, підшкірної клітковини та стани після хірургічних втручань з приводу гнійних хвороб шкіри,

коли після завершення стаціонарного лікування придатність до військової служби не обмежується і для повного відновлення функцій та працездатності необхідний термін не менше одного місяця.

Після проведеної відпустки за станом здоров'я медичний огляд проводиться залежно від результатів лікування з обов'язковим урахуванням можливості носіння військового одягу, взуття або спорядження за відповідними Статтями Розкладу хвороб.

ХВОРОБИ КІСТКОВО-М'ЯЗОВОЇ СИСТЕМИ ТА СПОЛУЧНОЇ ТКАНИНИ (M00-M99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 60

До пункту «а» належать захворювання сполучної тканини, що характеризуються поліморфною картиною ураження (системний червоний вовчак, системний склероз, дерматомиозит, еозинофільний фасціїт, вузликівий периартеріїт, гранулематоз Вегенера, змішані захворювання сполучної тканини) незалежно від вираження змін з боку органів та систем, частоти загострень та ступеня функціональних порушень. До цього пункту також належать ревматоїдний (у тому числі ювенільний) артрит, анкілозувальний спондилоартрит (хвороба Бехтерева) з вираженими змінами в суглобах та хребті, ураженням інших органів та систем (системні форми) зі значними порушеннями функцій та стійкою втратою працездатності.

До пункту «б» належать повільно прогресуючі форми запальних захворювань суглобів та хребта з помірно вираженими ексудативно-проліферативними змінами та функціональною недостатністю суглобів і хребта за відсутності системних проявів та із збереженою працездатністю.

До цього пункту належать початкові форми достовірних випадків ревматоїдного артрити та хвороби Бехтерева за наявності клініко-лабораторних ознак активності процесу, усі форми системних васкулітів з рецидивним характером перебігу.

До пункту «в» належать хронічні захворювання суглобів і хребта з нечастими (один раз на рік та рідше) загостреннями та незначними порушеннями функцій.

За цим пунктом також проводиться огляд призовникам, військовослужбовцям строкової служби із затяжним перебігом гострих запальних артропатій при збереженні ексудативно-проліферативних змін у суглобах та наявності лабораторних ознак активності процесу.

При хронічних та рецидивних формах хвороби Рейтера, псоріатичного артрити та інших артритів, пов'язаних з інфекцією (реактивні артрити) ступінь придатності до військової служби визначається за пунктами «а», «б» чи «в» залежно від стану функції суглобів, ускладнень з боку інших органів та систем.

Хронічні форми реактивних артритів за відсутності загострення захворювання більше 3 років та без порушення функцій суглобів не є підставою для застосування цієї статті, не перешкоджають проходженню військової служби, навчання у ВВНЗ. Після гострих запальних захворювань суглобів огляд проводиться на підставі статті 65 Розкладу хвороб.

Стаття 61

Постанова про придатність до військової служби в разі захворювань кісток та суглобів приймається після стаціонарного обстеження та лікування. При цьому слід урахувати схильність захворювання до рецидивів або прогресування, стійкість ремісії та особливості військової служби. При незадовільних результатах лікування або відмові від нього постанова про придатність до військової служби приймається за пунктами «а», «б» чи «в» залежно від ступеня порушень функцій на період медичного огляду.

До пункту «а» належать:

- кістковий або фіброзний анкілоз великого суглоба у хибному положенні;
- патологічна рухливість або стійка контрактура суглоба зі значним обмеженням обсягу рухів;
- асептичний некроз головки стегнової кістки;
- стани після ендопротезування великих суглобів (особи, що оглядаються за графою III Розкладу хвороб, при задовільних результатах протезування оглядаються за пунктом «б»);
- деформуючий артроз в одному з великих суглобів III-IV стадій (наявність грубих кісткових розростань суглобових країв не менше 2 мм, руйнування суглобового хряща – ширина суглобової щілини менше 2 мм) з частими (2 та більше разів на рік) рецидивами загострень, з больовим синдромом та деформацією вісі кінцівки;

- дефект кісток більше 1 см з нестабільністю кінцівки;
- остеомієліт за наявності секвестрів, секвестральних порожнин, свищів, які довго не загоюються або часто (2 та більше разів на рік) відкриваються.

При анкілозах великих суглобів у функціонально вигідному положенні або за належної компенсації придатність до військової служби осіб, що оглядаються за графами II, III Розкладу хвороб, визначається за пунктом «б».

До пункту «б» належать:

- деформуючий артроз в одному з великих суглобів II стадії (ширина суглобової щілини на рентгенограмі – 2-4 мм) з больовим синдромом;
- остеомієліт (у тому числі і первинно хронічний) з щорічними загостреннями;
- стійкі контрактури одного з великих суглобів з помірним обмеженням обсягу рухів;
- звичні (3 та більше разів на рік) вивихи великих суглобів, які виникають при незначних фізичних навантаженнях, з вираженою нестійкістю (розхитаністю) або рецидивним синовітом суглоба та супроводжуються помірною гіпотрофією м'язів кінцівки.

До пункту «в» належать:

- деформуючий артроз в одному з великих суглобів I стадії;
- остеомієліт з нечастими (раз на 2-3 роки) загостреннями за відсутності секвестрів та секвестральних порожнин;
- стійкі контрактури в одному з великих суглобів з незначним обмеженням обсягу рухів;
- стресові переломи кісток, їх патологічна перебудова після завершення стаціонарного лікування (у тому числі з наявністю металоконструкцій після оперативного лікування) або гіперостози, які перешкоджають руху кінцівки або носінню стандартного взуття, військової форми одягу, спорядження, з больовим синдромом;
- звичні (менше 3 разів на рік) вивихи великих суглобів;
- нестійкість і рецидивний синовіт великих суглобів при помірних фізичних навантаженнях;
- остеохондропатії із незакінченим процесом.

При остеохондропатіях із незакінченим процесом при призові на строкову військову службу за графою I громадянам за статтею 65 Розкладу хвороб надається відстрочка від призову, після закінчення якої рішення про придатність або непридатність їх до військової служби приймається за пунктами «в» або «г» залежно від результатів лікування або при відмові від нього.

Остеомієлітичний процес вважається закінченим у разі відсутності загострення, секвестральних порожнин та секвестрів протягом 3 та більше років.

Повторність вивиху великого суглоба повинна бути засвідчена медичним документом лікувального закладу, рентгенограмами суглоба до та після усунення вивиху.

Нестабільність суглоба, яка виникла внаслідок пошкодження зв'язок і капсули, повинна підтверджуватись клінічно та рентгенологічно.

З приводу нестабільності великих суглобів пропонується хірургічне лікування. Після успішного хірургічного лікування стосовно військовослужбовців приймається постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я за статтею 65 з подальшим оглядом ВЛК. Огляд осіб за графою I після хірургічного лікування на великих суглобах або при відмові від нього проводиться за пунктами «а», «б» чи «в» цієї статті.

За наявності хибних суглобів військовослужбовці підлягають лікуванню із застосуванням сучасних методів остеосинтезу. При кістозному переродженні, стресових переломах, патологічній перебудові кісток, відсікаючому остеохондрозі у великому суглобі пропонується оперативне лікування. При відмові від оперативного лікування або його незадовільних результатах постанова про придатність або непридатність до військової служби приймається залежно від ступеня порушення функцій кінцівки або суглоба. Оглянуті за графами II-III Розкладу хвороб із хворобою Осгуд-Шляттера без порушень функцій суглобів визнаються придатними до військової служби та до навчання у ВВНЗ.

Таблиця 7

Оцінка обсягу рухів у суглобах (у градусах)

Суглоб	Рух	Норма	Обмеження рухів
--------	-----	-------	-----------------

			незначне	помірне	значне	
1	2	3	4	5	6	
Плечовий з плечовим поясом	Згинання	180	115	100	80	
	Розгинання	40	30	20	15	
	Відведення	180	115	100	80	
Ліктьовий	Згинання	40	80	90	100	
	Розгинання	180	150	140	120	
	Пронація	180	135	90	60	
	Супінація	180	135	90	60	
Променево- зап'ястний	Згинання	75	35	20-25	15	
	Розгинання	65	30	20-25	15	
	Відведення:	радіальне	20	10	5	2-3
		ульнарне	40	25	15	10
Кульшовий	Згинання	75	100	110	120	
	Розгинання	180	170	160	150	
	Відведення	50	25	20	15	
Колінний	Згинання	40	60	90	110	
	Розгинання	180	175	170	160	
Гомілково-стопний	Підошовне згинання					
		130	120	110	100	
	Тильне згинання (розгинання)					
		70	75	80	85	

Стаття 62

Передбачає набуті вкорочення кінцівок, у тому числі внаслідок кутових деформацій кісток після неправильно зрощених переломів, а також набуті фіксовані деформації і дефекти стоп та кистей.

Оцінюючи придатність до військової служби призовників та військовослужбовців з порожнистою стопою, слід мати на увазі, що стопи з підвищеними поздовжніми склепіннями часто є варіантом норми.

Порожнистою стопою вважається така деформація, яка супроводжується супінацією заднього та пронацією переднього відділу за наявності високого внутрішнього та зовнішнього склепіння (так звана різко скручена стопа), передній відділ стопи розпластаний, широкий та дещо приведений, з натоптишами під головками середніх плеснових кісток.

Плоска стопа без клінічних проявів є варіантом норми. При плоскостопості сплюснення склепіння часто не викликає ніяких суб'єктивних розладів, тому не може бути підставою для застосування цієї статті. Ця Стаття передбачає фіксовану плоскостопість, яка виникає в результаті декомпенсації вальгусної стопи або внаслідок дитячої та юнацької плоскостопості, яка з чисто м'язової форми перейшла у зв'язково-суглобову фіксовану деформацію.

До пункту «а» належать:

- відсутність обох кистей на рівні кистевих суглобів (кистевий суглоб – це комплекс суглобів, який з'єднує кисть із передпліччям та містить променево-зап'ястний, зап'ястний, міжзап'ястний, зап'ястно-п'ястний та міжп'ястний суглоби, а також дистальний променеліктьовий суглоб) або на рівні усіх п'ястних кісток або відсутність усіх пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів на кожній із кистей;
- відсутність: у правшій або лівшій – кисті на рівні кистевого суглоба або на рівні усіх п'ястних кісток або відсутність усіх пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів на одній кисті; трьох пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів на кожній із кистей; першого пальця на рівні п'ястно-фалангового суглоба та другого – п'ятого пальців – на рівні дистальних

кінців середніх фаланг на кожній із кистей; другого – п'ятого пальців – на рівні дистальних кінців основних фаланг на кожній із кистей; перших та других пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів на кожній із кистей (огляд військовослужбовців за графами II-III у цих випадках проводиться за пунктом «б»);

- кінська, п'ятова, варусна, порожниста стопа та інші необоротні різко виражені викривлення стоп, що роблять неможливим користування стандартним взуттям;
- вкорочення (у тому числі відносно) верхньої кінцівки більше ніж на 8 см або нижньої кінцівки – більше ніж на 5 см (огляд військовослужбовців за графами II-III у цих випадках проводиться за пунктом «б»).

До пункту «б» належать:

- дефекти та деформації однієї кисті або пальців однієї кисті: відсутність кисті на рівні кистевого суглоба або на рівні усіх п'ястних кісток або відсутність усіх пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів; застарілі вивихи трьох та більше п'ястних кісток; дефекти трьох та більше п'ястних кісток; руйнування та дефекти трьох і більше п'ястно-фалангових суглобів; застарілі пошкодження або дефекти сухожилків згиначів трьох або більше пальців проксимальніше рівня п'ястних кісток; сукупність застарілих пошкоджень трьох та більше пальців, які призводять до значних трофічних, неврологічних порушень та стійкої контрактури;
- відсутність: перших пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів на кожній з кистей; трьох пальців на рівні дистальних кінців середніх фаланг на кожній з кистей; другого – п'ятого пальців на рівні дистальних міжфалангових суглобів на кожній з кистей (огляд військовослужбовців за графами II-III у цих випадках проводиться за пунктом «в»);
- плоскостопість 3-го ступеня; відсутність частини стопи на будь-якому її рівні; відсутність, зведення або нерухливості усіх пальців на рівні основних фаланг на обох стопах з їх кігтистою або молоточкоподібною деформацією; укорочення (у тому числі відносно) верхньої кінцівки від 5 до 8 см включно або нижньої кінцівки – від 2 до 5 см включно (огляд військовослужбовців за графами II-III у цих випадках проводиться за пунктом «в»);
- посттравматична деформація кісток стопи (у тому числі п'яткової кістки зі зменшенням кута Беллера більше 10 град.) з артрозом у суглобах передплесни II ступеня.

До пункту «в» належать:

- дефекти та деформації кисті внаслідок застарілих вивихів двох п'ястних кісток, дефекти або псевдоартрози двох п'ястних кісток або хронічний остеомієліт трьох та більше п'ястних кісток на одній кисті;
- остеомієліт кісток кистевого суглоба;
- руйнування або дефекти двох п'ястно-фалангових суглобів на одній кисті;
- застарілі переломи-вивихи, остеохондропатії кісток кистевого суглоба, синдром карпального або латерального каналу (при відмові від оперативного лікування);
- застарілі пошкодження сухожилків згиначів двох пальців на рівні п'ястних кісток та сухожилка довгого згинача першого пальця на одній кисті;
- сукупність пошкоджень структур кисті, кистевого суглоба та пальців, що супроводжуються трофічними, неврологічними розладами та незначними порушеннями функцій кисті;
- відсутність: трьох пальців на рівні п'ястно-фалангових суглобів на одній кисті; першого пальця та другого - п'ятого пальців на рівні дистальних кінців середніх фаланг на одній кисті; другого пальця на рівні п'ястно-фалангового суглоба та третього – п'ятого пальців на рівні дистальних кінців середніх фаланг на одній кисті; другого – п'ятого пальців на рівні дистальних кінців середніх фаланг на одній кисті; першого або другого пальця у правшій або лівшій;
- помірно виражені деформації стопи з незначним больовим синдромом та порушенням статики, при яких неможливе носіння стандартного взуття;
- плоскостопість 2-го ступеня за наявності остеоартрозу у таранно-човноподібному суглобі;
- відсутність, зведення або нерухливості першого або двох пальців на одній стопі;
- відсутність: усіх пальців на рівні основних фаланг на одній стопі; усіх пальців на рівні середніх фаланг на обох стопах;

- посттравматична деформація кісток стопи (у тому числі п'яткової кістки зі зменшенням кута Беллера до 10 град.) з артрозом у суглобах передплесни I ступеня;
- укорочення (у тому числі відносно) верхньої кінцівки від 2 до 5 см включно або нижньої кінцівки до 2 см.

До пункту «г» належать:

- пошкодження структур кисті та пальців, які не вказані в пунктах «а», «б» чи «в»;
- укорочення верхньої кінцівки до 2 см;
- плоскостопість 1-го та 2-го ступенів без явищ артрозу у таранно-човноподібному суглобі.

У разі наявності поздовжньої плоскостопості на кожній із стоп різних ступенів постановова приймається за плоскостопістю більшого ступеня. Плоскостопість 1-2-го ступенів без явищ остеоартрозу не є перешкодою для проходження військової служби та навчання у ВВНЗ.

За відсутність першого пальця кисті слід уважати відсутність дистальної фаланги. За відсутність другого – п'ятого пальців кисті слід уважати відсутність дистальної та середньої фаланг. За відсутність фаланги кисті слід уважати відсутність 2/3 фаланги. Пошкодження або захворювання кісток, сухожилів або нервів пальців кисті, що призвели до розвитку стійких контрактур у функціонально невідгідному положенні, прирівнюються до відсутності пальців.

За відсутність пальця на стопі вважається відсутність його на рівні плесно-фалангового суглоба, а також повне зведення або нерухливість.

У разі деформацій першого пальця стопи, що супроводжуються поперечною плоскостопістю та іншими деформаціями стопи, які утруднюють носіння стандартного взуття, огляд проводиться за пунктами «б», «в» чи «г» залежно від ступеня порушень функцій.

За наявності фібробластичних порушень (долонний або підошовний фасціальний фіброматоз) особам, що оглядаються, пропонується оперативне лікування; у разі відмови або при незадовільних результатах оперативного лікування огляд проводиться за пунктами «б», «в» чи «г» залежно від ступеня порушень функцій кисті.

Ступінь плоскостопості оцінюється за рентгенограмами стоп, виконаними у стоячому положенні в 2 проекціях.

Таблиця 8

Оцінка ступеня поздовжньої плоскостопості

Ступінь плоскостопості	Кут поздовжнього склепіння (у градусах)	Висота склепіння (у мм)
Норма	125 - 130	39
I ступінь	135 - 140	35 - 25
II ступінь	141 - 155	24 - 17
III ступінь	> 155	< 17

Стаття 63

За наявності ампутаційних кукс кінцівок на будь-якому рівні після злукісних новоутворень або захворювань судин (ендартеріїт, атеросклероз тощо) постановова приймається у тому числі й за Статтями Розкладу хвороб, які передбачають основне захворювання.

У разі незадовільних результатів лікування або відмови від нього при хибній куксі після ампутації або реампутації за наявності трофічних розладів та постійного фантомного або ампутаційно-больового синдрому, що перешкоджає протезуванню, огляд проводиться за пунктом «а».

Стаття 64

До пункту «а» належать:

- інфекційний спондиліт з частими (два та більше разів на рік) загостреннями, значними порушеннями функцій та стійкою втратою працездатності;

- травматична спондилопатія (хвороба Кюммеля);
- спондилолізний спондилолістез III-IV ступенів (зміщення більше ніж наполовину поперечного діаметра тіла хребця) з постійно вираженим больовим синдромом;
- деформуючий спондильоз та міжхребцевий остеохондроз шийного відділу хребта, що супроводжуються функціональною нестабільністю II-III стадій (зміщення тіл хребців більше 3 мм під час функціональних проб) та вертебробазиллярною недостатністю;
- деформуючий спондильоз і міжхребцевий остеохондроз грудного та поперекового відділів хребта, що супроводжуються глибокими пара- та тетрапарезами з порушеннями функцій сфінктерів, із синдромом бокового аміотрофічного склерозу, а також поліомієлітичним, каудальним, судинним, компресійним, вираженим больовим синдромом та статокординаторними порушеннями після тривалого (не менше 3 місяців) стаціонарного лікування без стійкого клінічного ефекту;
- фіксовані викривлення хребта (кіфози, сколіози IV ступеня) з різкою деформацією грудної клітки (реберний горб та інше) та значним порушенням функції зовнішнього дихання III ступеня за рестриктивним типом.

До пункту «б» належать:

- остеохондропатії хребта (кіфози, структурні та неструктурні сколіози III ступеня) з помірною деформацією грудної клітки та порушенням функції зовнішнього дихання II ступеня за рестриктивним типом;
- інфекційний спондиліт з нечастими загостреннями (1 раз на рік та рідше);
- поширений (ураження трьох та більше міжхребцевих дисків або тіл хребців у кожному з відділів хребта) деформуючий спондильоз II ступеня та міжхребцевий остеохондроз з множинними масивними клювopodobними розростаннями в ділянці міжхребцевих сполучень та полірадикулярним синдромом без стійкого клінічного ефекту після повторних (два та більше разів на рік) стаціонарних лікувань;
- спондилолізний спондилолістез II ступеня (зміщення на половину поперечного діаметра тіла хребця) з больовим синдромом;
- стан після вилучення міжхребцевого диска (для обстежуваних за графою I Розкладу хвороб).

До пункту «в» належать:

- фіксовані викривлення хребта, які супроводжуються ротацією хребців (сколіоз II ступеня, остеохондропатичний кіфоз з клиноподібною деформацією трьох та більше хребців зі зниженням висоти передньої поверхні тіла хребця на 3 мм і більше);
- обмежений (ураження трьох та більше міжхребцевих дисків або тіл хребців в одному або двох відділах хребта) деформуючий спондильоз та міжхребцевий остеохондроз з больовим синдромом;
- спондилолізний спондилолістез I ступеня (зміщення на 1/4 поперечного діаметра тіла хребця) з больовим синдромом.

Ознаками клінічного прояву остеохондрозу є порушення статичної функції ураженого відділу хребта – випрямлення шийного (поперекового) лордозу або утворення кіфозу, поєднання локальних лордозу та кіфозу замість рівномірного лордозу. Больовий синдром повинен бути підтверджений неодноразовими зверненнями по медичну допомогу та лікуванням. Тільки сукупність клінічних та рентгенологічних ознак обмеженого деформуючого спондильозу або міжхребцевого остеохондрозу в поєднанні з неврологічними розладами дають підставу для застосування пункту «в» цієї статті щодо військовослужбовців за контрактом, які оглядаються за графами II-III Розкладу хвороб.

Для незначного порушення функції хребта характерні рухові та чутливі порушення, які проявляються неповною втратою чутливості в зоні одного невроміра, втратою або зниженням сухожилкового рефлексу, зниженням м'язової сили окремих м'язів кінцівки при загальній компенсації її функції.

До пункту «г» належать:

- нефіксовані викривлення хребта не більше 100 та остеохондропатичний кіфоз (кінцева стадія захворювання);
- ізольовані явища (ураження не більше двох міжхребцевих дисків або тіл хребців в одному або двох відділах хребта) деформуючого спондильозу або міжхребцевого остеохондрозу (у т.ч. поодинокі грижі Шморля та протрузії міжхребцевих дисків) без порушень функцій.

Характер патологічних змін хребта повинен бути підтверджений багатовісьовими навантажувальними, функціональними рентгенологічними, а за необхідності – іншими сучасними (КТ, МРТ) дослідженнями. Ступінь сколіозу визначається за рентгенограмами, виконаними у вертикальному та в горизонтальному положеннях, на підставі виміру кутів сколіозу (за методикою Ліппмана-Коба): I ступінь – 1-10 град., II ступінь – 11-25 град., III ступінь – 26-50 град., IV ступінь – більше 50 град. (за В.Д. Чакліним).

Таблиця 9

Оцінка обсягу рухів хребта

Відстань	Рух	Норма	Обмеження рухів		
			незначне	помірне	значне
1	2	3	4	5	6
Від бугорка потиличної кістки до остистого відростка VII шийного хребця	Нахил голови вперед	3 - 4 см	2,5 см	2 см	< 2 см
	Відкидання голови назад	8 - 10 см	6 - 7 см	4 - 5 см	3 та менше см
	Повороти в шийному відділі хребта	85 град.	70 - 75 град.	60 - 65 град.	30 - 50 град.
Від остистого відростка VII шийного хребця до I крижового хребця	Згинання вперед	6 - 7 см	4 - 5 см	2 - 3 см	< 2 см
	Прогинання назад	5 - 6 см	3 - 4 см	2 - 2,5 см	< 2 см
	Повороти в поперековому та грудному відділах хребта	25 - 30 град.	19 - 24 град.	15 - 18 град.	10 - 14 град.

Стаття 65

Призовники, які перенесли гострі запалення суглобів, до завершення лікування - тимчасово непридатні. У разі відсутності ознак запалення протягом 6 місяців (на военний час - через 3 місяці) після перенесеної гострої хвороби громадяни визнаються придатними до військової служби та навчання у ВВНЗ.

Постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я приймається у випадках, коли по завершенні лікування після гострих та загострення хронічних захворювань кістково-м'язової системи зберігається функціональна недостатність суглобів, а для відновлення функції потрібний термін не менше одного місяця. За цією статтею приймається постанова про потребу військовослужбовців у звільненні від виконання службових обов'язків або відпустці за станом здоров'я при тимчасових обмеженнях рухів опорно-рухового апарату після операцій на кістках, суглобах, м'язах, сухожилках з приводу їх захворювань, ендопротезувань великих суглобів (за винятком оперативного лікування пухлин та травм).

ХВОРОБИ СЕЧОСТАТЕВОЇ СИСТЕМИ (N 00-N 99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 66

Громадяни, які призиваються на військову службу (приймаються на військову службу за контрактом), вступають у ВВНЗ, та військовослужбовці, у яких виявлені захворювання нирок, підлягають стаціонарному обстеженню.

З метою своєчасного встановлення діагнозу, надання медичної допомоги, початку проведення замісної ниркової терапії та проведення військово-лікарської експертизи доцільно засосувати поняття «хронічна хвороба нирок» (ХХН).

ХХН - наявність ознак ураження нирок та (або) зниження швидкості клубочкової фільтрації (ШКФ) < 60 мл/хв протягом 1,5 - 2 місяців від початку захворювання.

Таблиця 10

Діагностичні рекомендації стадій ХХН

Стадія ХХН	Характеристика стадії	ШКФ (мл/хв./1,73 х кв.м)
I	Ураження нирок з нормальною або підвищеною ШКФ	>= 90
II	Ураження нирок з помірним зниженням ШКФ	60 - 89
III	Початкова ниркова недостатність	30 - 59
IV	Виражена ниркова недостатність	15 - 29
V	Термінальна ниркова недостатність	< 15

Таблиця 11

Ступені ХНН за швидкістю клубочкової фільтрації (ШКФ) та концентрацією креатиніну плазми

Ступені	Рівень клубочкової фільтрації (мл/хв)	Рівень креатиніну (ммоль/л)
1 ступінь	< 90 >= 60	> 0,123 <= 0,176
2 ступінь	< 60 >= 30	> 0,176 <= 0,352
3 ступінь	< 30 >= 15	> 0,352 <= 0,528
4 ступінь	< 15 або лікування методами діалізу	> 0,528

До пункту «а» належать хронічні захворювання нирок (хронічний гломерулонефрит, хронічний первинний пієлонефрит, амілоїдоз нирок тощо), ускладнені ХНН незалежно від ступеня тяжкості або ХХН IV-V стадій.

До пункту «б» належать хронічні захворювання нирок з помірними порушеннями їх парціальних функцій без ХНН або ХХН III стадії. Помірним порушенням функції нирок вважається: наявність сечового синдрому (стійка незначна еритроцитурія, лейкоцитурія, протеїнурія), зниження відносної густоти сечі за пробою Зимницького менше 1020, зниження секреторного або екскреторного сегментів на радіоізотопній ренографії більше 30% норми, на видільних урограмах поява контрасту пізніше 20 хвилин.

За цим пунктом оглядаються громадяни та військовослужбовці за наявності стійкої артеріальної гіпертензії, пов'язаної з хронічними захворюваннями нирок, яка потребує медикаментозної корекції.

За пунктом «в» оглядаються громадяни та військовослужбовці з хронічними захворюваннями нирок та незначним порушенням їх функції або ХХН I-II стадій.

Незначним порушенням функції нирок вважаються: наявність сечового синдрому (минуща еритроцитурія, лейкоцитурія, протеїнурія) при нормальних показниках рівня клубочкової фільтрації та рівня креатиніну крові, на екскреторних урограмах поява контрасту пізніше 10-ї хвилини.

Військовослужбовці строкової служби, курсанти початкових курсів ВВНЗ після перенесеного гострого гломерулонефриту з тимчасовими функціональними розладами функції нирок визнаються непридатними до військової служби на підставі пункту «в». Громадяни, які призиваються на військову службу (приймаються на військову службу за контрактом), визнаються тимчасово непридатними з подальшим стаціонарним обстеженням для виключення хронічного захворювання нирок.

За цим пунктом оглядаються особи за графою I після перенесеного гострого запального захворювання нирок за наявності патологічних змін у сечі (еритроцитурія, лейкоцитурія, протеїнурія) протягом 1,5-2 місяців. За графами II, III виноситься постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я з подальшим оглядом ВЛК.

Огляд осіб з аномаліями розвитку нирок, сечокам'яною хворобою, туберкульозом сечостатевої системи, синдромами ураження нирок при інших захворюваннях (метаболічні, судинні, токсичні тощо), за наслідками травм та хірургічного лікування проводиться за відповідними стяттями Розкладу хвороб.

Стаття 67

До пункту «а» належать:

- захворювання, що супроводжуються значно вираженими порушеннями видільної функції нирок або ХНН (незалежно від ступеня);
- сечокам'яна хвороба з ураженням нирок при незадовільних результатах лікування (камінці, гідронефроз, піонефроз, вторинний пієлонефрит тощо, які не піддаються лікуванню);
- двобічний нефроптоз III стадії;
- тазова дистопія нирок зі значними порушеннями функцій;
- відсутність однієї нирки, видаленої з приводу захворювань, за наявності будь-якого ступеня порушень функцій другої нирки;
- стан після резекції або пластики сечового міхура;
- склероз шийки сечового міхура, що супроводжується міхурово-сечовідним рефлюксом і вторинним двостороннім хронічним пієлонефритом або гідронефрозом;
- стриктура уретри, що потребує систематичного бужування.

До пункту «б» належать:

- сечокам'яна хвороба з частими (2 та більше разів на рік) нападами ниркової коліки, відходженням камінців, помірним порушенням функцій нирок;
- нефункціонуюча нирка або відсутність однієї нирки, видаленої з приводу захворювань, без порушень функцій другої нирки;
- двобічний нефроптоз II стадії з постійним больовим синдромом, вторинним пієлонефритом або вазоренальною гіпертензією;
- односторонній нефроптоз III стадії;
- тазова дистопія нирок з помірними порушеннями функцій;
- склероз шийки сечового міхура при вторинних односторонніх змінах сечовидільної системи (односторонній гідроуретер, гідронефроз, вторинний пієлонефрит тощо);
- стриктура уретри, яка вимагає бужування не більше 2 разів на рік при задовільних результатах лікування.

До пункту «в» належать:

- поодинокі камінці (до 0,5 см у діаметрі) нирок, сечоводів з рідкими (менше 2 разів на рік) нападами ниркової коліки, які підтверджуються даними ультразвукового дослідження, за наявності патологічних змін у сечі;
- поодинокі камінці (0,5 см у діаметрі та більше) нирок, сечоводів без порушення видільної функції нирок;
- двобічний нефроптоз II стадії з незначними клінічними проявами та незначними порушеннями функцій нирок;
- односторонній нефроптоз II стадії із вторинним пієлонефритом;
- хронічні захворювання сечовидільної системи (цистит, уретрит) з частими (2 та більше разів на рік) загостреннями, що потребують стаціонарного лікування;
- тазова дистопія нирок з незначними порушеннями функцій.

До пункту «г» належать:

- наслідки (протягом не менше 1 року) після інструментального видалення або самостійного відходження поодинокого камінця із сечовивідних шляхів (лоханка, сечовід, сечовий міхур) без повторного утворення камінців;
- дрібні (до 0,5 см) поодинокі камінці нирок, сечоводів, підтверджені тільки ультразвуковим дослідженням, без патологічних змін у сечі;
- одnobічний або двосторонній нефроптоз I стадії;
- одnobічний нефроптоз II стадії без порушення видільної функції нирки і за відсутності патологічних змін у сечі.

Стадія нефроптозу визначається за рентгенограмами, виконаними у вертикальному положенні обстежуваного: I стадія – опущення нижнього полюса нирки на 2 хребці, II стадія – на 3 хребці, III стадія – більше ніж на 3 хребці.

Стаття 68

При захворюваннях чоловічих статевих органів за показаннями пропонується хірургічне лікування.

До пункту «а» належать:

- доброякісна гіперплазія передміхурової залози III-IV стадій зі значним порушенням сечовиділення при незадовільних результатах лікування або відмові від нього;
- відсутність статевого члена.

До пункту «б» належать:

- доброякісна гіперплазія передміхурової залози II стадії з помірним порушенням сечовиділення (наявність залишкової сечі до 50 мл);
- хронічний простатит, що потребує стаціонарного лікування хворого 3 та більше разів на рік;
- рецидивна (після повторного хірургічного лікування) одностороння або двостороння водянка яєчка або сім'яного канатика з об'ємом рідини 100 мл і більше.

Одноразовий рецидив водянки оболонки яєчка або сім'яного канатика не є підставою для застосування пункту «б».

До пункту «в» належать:

- доброякісна гіперплазія передміхурової залози I стадії;
- хронічний простатит з камінням передміхурової залози.

До пункту «г» належать:

- водянка яєчка або сім'яного канатика з об'ємом рідини менше 100 мл;
- фімоз, інші хвороби чоловічих статевих органів без клінічних проявів.

Відсутність одного яєчка після видалення з приводу неспецифічного захворювання, поранення або інших пошкоджень не є підставою для застосування цієї статті, не перешкоджає проходженню військової служби, навчанню у ВВНЗ.

Стаття 69

Під час медичного огляду жінок з хворобами молочної залози обов'язково повинен бути огляд мамолога і за необхідності проведення мамографії.

При визначенні ступеня порушення функцій слід ураховувати:

- ступінь змін у молочних залозах;
- поширеність патологічного (одно- або двостороннього) процесу;
- наявність локалізованих ділянок ущільнення, кістозних змін;
- вираженість больового синдрому при пальпації, нагрубання молочної залози;
- частота і тривалість загострення захворювання та ефективність проведеного лікування.

Наявність гіпертрофії та нагрубання молочних залоз з больовим синдромом при доброякісних дисплазіях молочної залози дає підстави вважати їх такими, що заважають носінню стандартного одягу та спорядження.

До пункту «а» належать:

- захворювання молочної залози з поширеним двостороннім процесом та частими загостреннями;
- доброякісна дисплазія молочної залози з проліферацією епітелію.

До пункту «б» належить односторонній процес у молочній залозі з нечастими загостреннями.

При злоякісних та доброякісних новоутвореннях медичний огляд проводиться за відповідними Стяттями Розкладу хвороб.

Стаття 70

Передбачає хронічні запальні хвороби яєчників, маткових труб, тазової клітковини, очеревини, матки, шийки матки, піхви і вульви. Діагноз має бути встановлений у стаціонарних умовах.

До пункту «а» належать вказані захворювання, які потребують лікування хворої 3 та більше разів на рік і супроводжуються стійким больовим синдромом, порушенням менструальної функції.

До пункту «б» належать хронічні запальні хвороби жіночих статевих органів з помірними клінічними проявами, частими (2 рази на рік) загостреннями.

Пункт «в» передбачає хронічні запальні хвороби жіночих статевих органів з незначними проявами та нечастими загостреннями.

Стаття 71

До пункту «а» належать:

- ендометріоз зі значними клінічними проявами, що потребують стаціонарного лікування (слід ураховувати ступінь поширеності процесу, вираженості больового синдрому та порушення менструальної функції, відсутність стійкого ефекту від консервативного лікування);
- повне випадіння матки або піхви. Випадінням матки вважається такий стан, коли у положенні стоячи (або лежачи - при потугах) уся матка виходить за межі статевої щілини назовні, вивертаючи за собою стінки піхви;
- свищі із залученням статевих органів (сечостатеві, кишково-статеві) при незадовільних результатах лікування або відмові від нього;
- органічно не зумовлені кровотечі, які призводять до стійкої анемії;
- стійкі розлади оваріально-менструальної функції зі значними клінічними проявами при незадовільних результатах лікування (у тому числі пов'язані з менопаузою).

До пункту «б» належать:

- ендометріоз з помірними клінічними проявами та тимчасовим ефектом від консервативного лікування;
- опущення жіночих статевих органів. Опущенням матки та піхви вважається такий стан, коли при потугах статева щілина розкривається і з'являється шийка матки або передня чи задня стінка піхви, але не виходить за її межі. При опущенні статевих органів, ускладнених нетриманням сечі, медичний огляд проводиться за пунктами «а» чи «б» залежно від результатів лікування. Дистопія матки без порушення функції не є підставою для застосування цієї статті та не перешкоджає проходженню військової служби, навчанню у ВВНЗ;
- порушення оваріально-менструальної функції з помірними клінічними проявами, що проявляється олігоменореєю, аменореєю (не постопераційною), у тому числі при синдромі Штейна-Левенталю.

До пункту «в» належать:

- ендометріоз з незначними клінічними проявами;
- дистопія матки, що супроводжується менорагіями, запорами, болями в ділянці куприка, низу живота;
- незначне опущення стінок піхви;
- рубцеві та спайкові процеси малого тазу без больового синдрому;
- статевий інфантилізм при задовільному загальному розвитку;
- безпліддя та інші незапальні хвороби жіночих статевих органів з незначними порушеннями функцій.

Стаття 72

Громадяни під час призову на строкову військову службу (при прийомі на військову службу за контрактом), які перенесли гострі запальні захворювання нирок, визнаються тимчасово непридатними та їм надається відстрочка на 12 місяців, після чого проводиться

стаціонарне обстеження та в разі відсутності патологічних змін у сечі (виключено хронічний процес) вони визнаються придатними до військової служби, до навчання у ВВНЗ.

Військовослужбовцям строкової служби, які перенесли гострий гломерулонефрит навіть з хорошим результатом лікування, огляд проводиться за пунктом «в» статті 66 Розкладу хвороб, а військовослужбовці, оглянуті за графами II, III, потребують відпустки за станом здоров'я.

Військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом та перенесли гострі запальні захворювання зі строком лікування не більше 2 місяців або хірургічні втручання з приводу: видалення каміння нирок, сечоводів; станів після літотрипсії; нефропексії; видалення нирки з приводу гідронефрозу, у разі нормальної функції нирки, яка залишилась; станів позаматкової вагітності; апоплексії яєчника; запальних гнійних процесів молочної залози, матки та її додатків; спайкової хвороби малого тазу – потребують відпустки за станом здоров'я.

ВАГІТНІСТЬ, ПОЛОГИ ТА ПІСЛЯПОЛОГОВИЙ ПЕРІОД (O00-O99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 73

Вагітні, незалежно від терміну та перебігу вагітності, на військову службу за контрактом не приймаються, визнаються непридатними до військової служби у військовому резерві, у миротворчому персоналі, при вступі на навчання до ВВНЗ, до підготовки до участі та до участі у ММО, а також – тимчасово непридатними за вимогами підпункту «г» пункту 20.3 глави 2 розділу II цього Положення. Вагітним військовослужбовцям-жінкам проходження військової служби за кордоном протипоказане.

Обсяг обстеження вагітних жінок-військовослужбовців, періодичність оглядів та переривання вагітності проводяться в установленому порядку.

При ускладненнях перебігу вагітності лікування проводиться у стаціонарі.

При досягненні терміну вагітності 30 тижнів надається відпустка згідно з чинним законодавством України.

УРОДЖЕНІ АНОМАЛІЇ (ВАДИ РОЗВИТКУ), ДЕФОРМАЦІЇ ТА ХРОМОСОМНІ ПОРУШЕННЯ (Q00-Q99), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 74

Стаття застосовується у разі неможливості лікування вроджених вад розвитку, відмови від лікування або незадовільних його результатів, а також при хромосомних аномаліях, підтверджених результатами обстеження у медико-генетичних консультаціях.

До пункту «а» належать:

- мікроцефалія, вади з редукцією частини головного мозку, уроджена гідроцефалія, інші аномалії головного та спинного мозку зі значними порушеннями функцій нервової системи;
- уроджені вади серця із СН II-A стадії та вище;
- вади розвитку бронхо-легеневого апарату та плеври зі значним порушенням функції зовнішнього дихання;
- вади щелепно-лицевої ділянки (у тому числі розщілини піднебіння та губи);
- вади органів травлення з вираженими клінічними проявами;
- уроджені фіксовані викривлення хребта (кіфози, сколіози тощо) з різкою деформацією грудної клітки (реберний горб тощо) та значним порушенням функції зовнішнього дихання III ступеня за рестриктивним типом;
- уроджений отосклероз;
- відсутність однієї нирки (або припинення її функцій) з порушенням функцій нирки, яка залишилась, незалежно від ступеня їх вираження;
- полікістоз нирок зі значними порушеннями функцій або хронічною нирковою недостатністю незалежно від ступеня;
- уроджені вади ниркових судин (підтвержені даними ангіографії) з явищами вазоренальної гіпертензії та нирковими кровотечами;
- вади статевих органів (відсутність статевого члена, атрезія піхви та інші);
- деформація таза, що супроводжується кіфосколіозами 2-3 ступенів або значним обмеженням рухів у кульшових суглобах;
- варусна деформація шийки стегнової кістки з укороченням ноги більше ніж на 5 см;

– варусне викривлення ніг, якщо відстань між виступами внутрішніх виростків стегнових кісток більше 20 см, або вальгусне викривлення, якщо відстань між внутрішніми кісточками гомілок більше 15 см;

– іхтіоз уроджений, іхтіозоподібна еритродермія.

До пункту «б» належать:

– уроджені вади серця із СН I стадії;

– незарощення баталової протоки;

– відсутність однієї або двох вушних раковин або їх виражені деформації;

– деформації таза з помірним обмеженням рухів у кульшових суглобах;

– природжені фіксовані викривлення хребта (кіфози, сколіози тощо) з незначною деформацією грудної клітки та помірним порушенням функції зовнішнього дихання II ступеня за рестриктивним типом;

– відсутність однієї нирки (або її функцій) з нормальною функцією нирки, яка залишилася;

– полікістоз, дисплазії, подвоєння нирок та їх елементів, підковоподібна нирка, аномалії сечоводів або сечового міхура з помірними порушеннями функцій нирок;

– мошонкова або промежинна гіпоспадія;

– варусна деформація шийки стегнової кістки з укороченням ноги від 2 до 5 см;

– варусне викривлення ніг, якщо відстань між виступами внутрішніх виростків стегнових кісток – від 12 до 20 см, або вальгусне викривлення, якщо відстань між внутрішніми кісточками гомілок – від 12 до 15 см;

– іхтіоз рецесивний.

До пункту «в» належать:

– атрезія слухового проходу при сприйманні шепітної мови на друге вухо на відстані від 2 до 4 м;

– поодинокі солітарні кісти нирок більше 2 см в діаметрі з незначним порушенням функції;

– свищ сечовипускного каналу від кореня до середини статевого члена;

– затримка одного або обох яєчок у черевній порожнині, у пахвинних каналах або біля зовнішніх їх отворів;

– варусна деформація шийки стегна з укороченням ноги менше ніж на 2 см; домінантний іхтіоз;

– уроджені вади серця (крім двостулкового клапана аорти) без ознак СН.

До пункту «г» належать:

– сакралізація п'ятого поперекового або люмбалізація першого крижового хребців;

– незрощення дужок п'ятого поперекового або першого крижового хребців;

– двостулковий клапан аорти без ознак серцевої недостатності або аортальної регургітації.

Гіпоспадія білявінцевої борозни не обмежує придатності до військової служби та навчання у ВВНЗ. Особи з вродженими вадами кисті або стопи оглядаються за статтею 62 Розкладу хвороб.

ТРАВМИ, ОТРУЄННЯ ТА ДЕЯКІ НАСЛІДКИ ДІЇ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ (S00-T98), ЇХ НАСЛІДКИ

Стаття 75

Передбачає наслідки травм, поранень (більше року з моменту отримання травми, поранення) області голови та шиї, а також наслідки травм від дії повітряної вибухової хвилі (контузія) та інших зовнішніх чинників.

До пункту «а» належать:

– дефекти та деформації кісток черепа, щелепно-лицевої ділянки, не заміщені трансплантатами, або незадовільні результати ортопедичних методів лікування;

– анкілози контрактури скронево-нижньощелепних суглобів, хибні суглоби нижньої щелепи за відсутності ефекту від лікування (у тому числі хірургічного) або відмови від нього;

– наявність чужорідного тіла в порожнині черепа;

– дефект кісток склепіння черепа більше 20 кв.см, заміщений пластичним матеріалом або аутокісткою;

– дефект кісток склепіння черепа від 8 до 20 кв.см, не заміщений пластичним матеріалом або аутокісткою;

- наслідки травматичних пошкоджень з тяжкими розладами функцій головного мозку (забій, здавлення, субдуральна гематома), які призводять до стійких паралічів або глибоких парезів, порушень функцій тазових органів тощо;
- наслідки травматичного пошкодження мозкової речовини з розладами коркових функцій (афазія, агнозія, апраксія, геміанопсія, пірамідні, екстрапірамідні, координаторні порушення тощо);
- наслідки травм у вигляді церебрально-злипливого або злипло-кістозного арахноїдиту з різким підвищенням внутрішньочерепного тиску (більше 400 мм вод.ст.), вираженою гідроцефалією (розширення передніх рогів бокових шлуночків більше ніж на 20 мм), вираженими вестибулярними та ліквородинамічними розладами (5 та більше криз на місяць);
- посттравматичний оптикохіазмальний арахноїдит з розладами зору;
- часті випадки епілептичних нападів (4 та більше разів на рік) посттравматичного характеру;
- наслідки травматичних ушкоджень горла, трахеї, гортані у вигляді стійкої відсутності голосоутворення, дихання через природні дихальні шляхи зі значним порушенням функції зовнішнього дихання.

До пункту «б» належать:

- дефект кісток склепіння черепа від 8 до 20 кв.см, заміщений пластичним матеріалом або аутокісткою;
- дефект кісток склепіння черепа до 8 кв.см, не заміщений пластичним матеріалом або аутокісткою;
- дефекти та деформації кісток щелепно-лицевої ділянки після ортопедичних методів лікування із задовільними результатами;
- наслідки травм головного мозку, за яких осередкові симптоми та розлади функцій не досягають ступеня вираженості, передбаченого пунктом «а»;
- травматичний арахноїдит з помірним підвищенням внутрішньочерепного тиску (300-400 мм вод.ст.), помірною гідроцефалією (розширення передніх рогів бокових шлуночків до 15-20 мм), помірними ліквородинамічними розладами (3-4 кризи на місяць), епілептичними нападами середньої частоти (до 3 разів на рік);
- паралічі м'язів унаслідок ушкодження основного стовбура або великих гілок черепних нервів;
- наслідки перелому основи черепа;
- наслідки травматичних пошкоджень горла, трахеї, гортані у вигляді стійкого утруднення голосоутворення (захриплість, зниження гучності голосу) або стійке утруднення дихання з помірним порушенням функції зовнішнього дихання.

До пункту «в» належать:

- наслідки травм головного мозку, дефект кісток черепа після кістково-пластичної трепанації, накладання діагностичних фрезових отворів, заміщених сполучнотканинним рубцем, та наслідки травм черепних нервів, коли у неврологічному статусі виявляються розсіяні органічні ознаки (незначна асиметрія носогубних складок, анізорефлексія тощо), поєднані зі стійкою незначно вираженою вегетосудинною нестійкістю, без ознак підвищення внутрішньочерепного тиску;
- старі (консолідовані) вдавнені переломи кісток черепа без органічного ураження центральної нервової системи та порушення функцій;
- наслідки травматичного пошкодження горла, трахеї, гортані у вигляді незначного порушення функції зовнішнього дихання;
- наслідки травм (поранень) ока та орбіти, зорового нерва та його провідних шляхів.

При наслідках інших травм (поранень), які включені до рубрики S00-S19, слід застосовувати й інші статті Розкладу хвороб з урахуванням гостроти зору, слуху, жувальної ефективності за М.Г. Агаповим.

За наявності емоційно-вольових або інтелектуально-мнестичних розладів, які виникли внаслідок травми головного мозку, медичний огляд проводиться з застосуванням статті 14 Розкладу хвороб.

До пункту «г» належить факт травми головного мозку (понад рік після перенесеної травми, поранення) за відсутності порушень функцій нервової системи.

Після перенесених гострих травм черепа та їх хірургічного лікування за наявності дефекту кісток склепіння постановва приймається залежно від розмірів дефекту та результатів пластичної операції. Площа накладених після черепно-мозкової травми діагностичних фрезових отворів додається до площі дефекту кісток склепіння черепа, не заміщеного пластичним матеріалом або аутокісткою.

За наявності наслідків ураження центральної нервової системи від дії зовнішніх чинників (радіоактивне опромінювання, низькі та високі температури, світло, підвищений або знижений тиск повітря, води, інші зовнішні чинники) медичний огляд проводиться за пунктами «а», «б», «в» чи «г» залежно від ступеня порушень функцій.

Особи, які перенесли гостру травму голови та шиї, оглядаються за статтею 81 Розкладу хвороб.

Факт лікування з приводу травми голови та шиї в анамнезі повинен бути підтверджений медичними документами. Вплив наслідків травми на працездатність, виконання обов'язків військової служби повинен підтверджуватись характеристиками з місця роботи, навчання, військової служби.

Стаття 76

До пункту «а» належать:

- стани після свіжих (до 1 року після травми) множинних проникних нестабільних переломів тіл двох та більше хребців II-III ступенів компресії незалежно від результатів лікування;
- наслідки переломів (від 1 до 3 років після травми), вивихів та переломовивихів тіл хребців після хірургічного лікування із застосуванням спонділо- або корпородезу (ступінь придатності до військової служби військовослужбовців за контрактом визначається за пунктами «а» чи «б» залежно від ступеня порушення функції хребта);
- віддалені наслідки (більше 3 років після травми) множинних переломів (2 та більше) тіл хребців із сколіотичною (II-III ступенів) або кіфотичною деформацією чи функціональною нестабільністю (II-III ступенів) хребта;
- наслідки травматичних пошкоджень спинного мозку (струс, забій, здавлення тощо) з тяжкими розладами функцій, що призводять до стійкого паралічу або глибоких парезів, порушення функцій тазових органів;
- наслідки травм або поранень нервів, нервових корінців та сплетінь за наявності виражених та стійких рухових, чутливих розладів або розладів трофіки (виражені гіпотрофії м'язів при односторонньому процесі: плеча – більше 4 см, передпліччя – більше 3 см, стегна – більше 8 см, гомілки – більше 6 см);
- хронічні трофічні виразки, пролежні, а також наслідки пошкоджень, які супроводжуються стійким больовим синдромом.

До пункту «б» належать:

- свіжий компресійний проникний перелом або вивих тіла хребця;
- наслідки переломів тіл двох хребців з клиноподібною деформацією II-III ступенів;
- наслідки травм спинного мозку, при яких вогнищеві симптоми і розлади функцій не досягли ступеня вираженості, указанного у пункті «а»;
- наслідки травм і поранень нервів та сплетінь, при яких через парез групи м'язів або окремих м'язів помірно порушується основна функція кінцівок.

До пункту «в» належать:

- стан після свіжого неускладненого перелому тіла хребця I ступеня (військовослужбовцям за контрактом надається відпустка за станом здоров'я на підставі статті 81 Розкладу хвороб);
- наслідки неускладненого перелому дужок, відростків хребців за наявності незначного порушення функції хребта і больового синдрому після лікування та відпустки за станом здоров'я;
- наслідки травматичного пошкодження спинного мозку, за яких у неврологічному статусі виявляються незначні розлади рухових або чутливих функцій у поєднанні з вегетосудинною нестійкістю;
- наслідки пошкоджень нервових сплетінь, нервів, за яких функція кінцівки незначно порушується (пошкодження одного променевого або ліктьового нерва, якщо знижена сила розгиначів кисті або обмежена її флексія тощо).

До пункту «г» належать:

- віддалені наслідки травм спинного мозку без порушень рухових, чутливих та інших функцій НС;
- віддалені наслідки пошкоджень нервів, коли їхні функції повністю відновлені, а незначно виражені чутливі порушення в зоні іннервації пошкодженого нерва практично не обмежують функцію кінцівки.

Стаття 77

До пункту «а» належать пошкодження внутрішніх органів унаслідок травм (поранень):

- бронхолегеневого апарату із значним порушенням функції зовнішнього дихання;
- розповсюджена облітерація перикарда, аневризма серця або аорти;
- стани після резекції стравоходу, шлунка, тонкої або товстої кишки, накладання шлунково-кишкових анастомозів при вираженому занепаді живлення або значному порушенні функції травлення (демпінг-синдром, що не піддається лікуванню, стійкі проноси);
- стан після накладання біліодигістивних анастомозів;
- жовчні або панкреатичні нориці при незадовільних результатах лікування;
- стан після резекції частини печінки або частки підшлункової залози;
- відсутність нирки при порушенні функції нирки, яка залишилась, незалежно від ступеня її вираженості;
- повний розрив промежини (розрив, за якого цілісність м'язів промежини порушена повністю і вони заміщені рубцевими тканинами, які переходять на стінку прямої кишки, недостатність сфінктера заднього проходу з його деформацією);
- відсутність статевого члена;
- стан після видалення легені, чужорідного тіла, яке розташоване біля кореня легені, серця або біля великих судин, незалежно від ускладнень або порушень функцій органів і систем;
- стан після політравми органів двох або більше порожнин з помірними порушеннями їх функцій.

За віддаленими наслідками травм, поранень серця, перикарда, оперативного вилучення чужорідних тіл з середостіння, біля великих судин медичний огляд за графами I, II, III проводиться з урахуванням порушення функцій гемодинаміки, зовнішнього дихання тощо за пунктами «а», «б» чи «в» відповідних статей Розкладу хвороб.

До пункту «б» належать:

- наслідки поранень та травм бронхолегеневого апарату з помірним порушенням функції зовнішнього дихання;
- наслідки поранень та травм органів травлення зі стійкими помірними порушеннями функцій;
- відсутність нирки при нормальній функції нирки, яка залишилась.

До пункту «в» належать:

- наслідки поранень і травм органів грудної, черевної порожнин, органів, розташованих позаочеревинно, органів таза з незначними порушеннями функцій органів та систем;
- стани після видалення селезінки, частини легені, резекції частки нирки.

До пункту «г» належать:

- віддалені наслідки (3 і більше років після травми, поранення) травм і поранень органів грудної, черевної порожнин, органів, розташованих позаочеревинно, та органів таза після стаціонарного обстеження з виходом на видужання.

Стаття 78

До пункту «а» належать:

- неправильно зрощені вертикальні переломи кісток таза з порушенням цілісності тазового кільця;
- наслідки переломів кісток таза з пошкодженням тазових органів при незадовільних результатах лікування;
- наслідки центрального вивиху стегнової кістки (анкілоз або деформуючий артроз кульшового суглоба III-IV ступенів та деформація вісі кінцівки);
- наслідки (віддалені наслідки) переломів довгих та інших кісток зі значними порушеннями функцій кінцівки.

До пункту «б» належать:

- наслідки односторонніх переломів кісток таза з порушенням цілісності тазового кільця при незадовільних результатах лікування;

- наслідки центрального вивиху стегнової кістки з помірними порушеннями функцій кінцівки;
- наслідки перелому шийки стегна при незадовільних результатах лікування;
- наслідки (віддалені наслідки) переломів довгих та інших кісток з помірними порушеннями функцій кінцівки.

До пункту «в» належать:

- наслідки перелому шийки стегна, що лікувався з використанням остеосинтезу при незначних порушеннях функцій кульшового суглоба;
- невилучені металеві конструкції (за наслідками переломів) при відмові від їх вилучення;
- наслідки (віддалені наслідки) переломів довгих та інших кісток з незначними порушеннями функцій кінцівки.

До пункту «г» належать:

- віддалені наслідки (більше 3-х років) травм і поранень верхніх та нижніх кінцівок, ізольовані переломи кісток (у тому числі і таза без деформації тазового кільця), суглобів та їх капсульно-зв'язкового апарату, м'язів, сухожилків та кровоносних судин за відсутності порушень функцій.

За наявності хибних суглобів пропонується оперативне лікування і залежно від його результатів визначається ступінь придатності до військової служби.

За наслідками (віддаленими наслідками) травм і поранень суглобів, їх капсульно-зв'язкового апарату, інших кісток, м'язів, сухожилків, кровоносних судин та нервів медичний огляд проводиться залежно від результатів лікування, порушень функцій кінцівки за пунктами «а», «б», «в» чи «г» відповідних статей Розкладу хвороб.

Стаття 79

До пункту «а» належать:

- наслідки термічних та хімічних опіків у вигляді масивних келоїдних, гіпертрофічних рубців на ділянці голови, шиї, тулуба, кінцівок, спаяні з підшкірними тканинами або легко вразливі та які часто вкриваються виразками при незадовільних результатах лікування або відмові від нього, що значно обмежують рухи в суглобах, перешкоджають носінню військової форми одягу, взуття і спорядження;
- стан (протягом року) після перенесених глибоких опіків більше 20% площі шкіри тіла та ускладнених амілоїдозом нирок;
- незначні стійкі зміни в периферичній крові, наявність неврологічних синдромів як наслідок перенесеної гострої променевої хвороби після повного курсу стаціонарного та реабілітаційного лікування.

До пункту «б» належать:

- наслідки термічних та хімічних опіків, які помірно обмежують рухи в суглобах або значно утруднюють носіння військової форми одягу, взуття і спорядження, у вигляді келоїдних, гіпертрофічних рубців, що не вкриваються виразками, а також рубців, які спотворюють обличчя, при незадовільних результатах лікування або відмові від нього;
- стан після перенесених глибоких опіків від 10 до 20% площі шкіри тіла;
- стан після перенесеної гострої променевої хвороби після повного курсу стаціонарного та реабілітаційного лікування без порушення показників крові та функцій органів і систем;
- незначні стійкі зміни у функціях органів і систем як наслідок перенесених гострих отруєнь бойовими отруйними речовинами (БОР), компонентами ракетного палива (КРП) після повного курсу стаціонарного та реабілітаційного лікування.

До пункту «в» належать:

- наслідки термічних і хімічних опіків, які незначно обмежують рухи в суглобах або незначно утруднюють носіння військової форми одягу, взуття і спорядження, у вигляді еластичних рубців, які вкриваються виразками під час довготривалої ходьби та фізичних навантажень;
- стан після перенесених глибоких опіків до 10% площі шкіри тіла;
- стан після перенесених гострих отруєнь БОР, КРП після повного курсу стаціонарного та реабілітаційного лікування без порушень функцій органів і систем протягом року після одужання.

До пункту «г» належать:

- наслідки перенесених термічних та хімічних опіків у вигляді рубців шкіри, що не супроводжуються ускладненнями, указаними у пунктах «б», «в» цієї статті, та не утруднюють носіння військової форми одягу, взуття і спорядження;
- стани після перенесених наслідків дії на організм інших зовнішніх чинників, указаних у Розкладі хвороб, без порушень функцій органів і систем після одужання (більше року).

При оцінці обсягу рухів у суглобах слід керуватися таблицею «Оцінка обсягу рухів у суглобах», що викладена в статті 61.

За наявності рубців з явищами каузалгії після безуспішного хірургічного лікування, наслідків опіків, відморожень з пошкодженням очей, пальців кисті або стопи, наслідків дії на організм інших зовнішніх чинників медичний огляд проводиться в тому числі за відповідними статтями Розкладу хвороб залежно від ступеня порушень функцій органів і систем.

За ступенем патогенності мікроорганізми I-II груп патогенності згідно з Державними санітарними правилами (ДСП 9.9.5.035.99) «Безпека роботи з мікроорганізмами I-II груп патогенності» від 1999 року поділяються:

перша група:

- збудник особливо небезпечної бактеріальної інфекції – чуми;
- вірусні збудники геморагічних лихоманок (Марбурга, Ебола, Ласса, Хуанін, Мачупо та Конго-Кримської), натуральної віспи та мавпячого вірусу В;

друга група:

- збудники небезпечних бактеріальних інфекцій: холери, сибірської виразки, сапу, меліоїдозу, туляремії, бруцельозу, лептоспірозу, легіонельозу;
- вірусні небезпечні збудники інфекцій сказу, вірусних гепатитів «В», «С», «Д» (дельта), ВІЛ-інфекції, Т-клітинного лейкозу;
- збудники повільних нейроінфекцій (пріонних інфекцій) та енцефалітів, енцефаломієлітів і менінгоенцефалітів, пташиного грипу, жовтої лихоманки, москітних гарячок, ящуру, гарячок з менінгіальним синдромом та артритами;
- рикетсії КУ-лихоманки, епідемічного висипного тифу та хвороби Бриля, висипного тифу щурів, гарячки цуцугамуши, плямистої гарячки Скеляних гір, везикульозного рикетсіозу;
- грибкові інфекції бластомікозу, кокцидоїдозу та гістоплазмозу;
- хламідії орнітозу (псиताкозу);
- отрути біологічного походження – ботулінічні токсини всіх видів, правцевий токсин та отрута павука каракурта.

Стаття 80

Серед найбільш розповсюджених гострих отруєнь, які зустрічаються у практиці військових лікарів, є:

1. Отруєння спиртами та їх ефірами. Найбільш токсичні одноатомні спирти (метанол, етанол тощо) та окремі двоатомні спирти (етиленгліколь тощо). Алкогольна інтоксикація етанолом пригнічує функцію ЦНС, призводить до депресії дихального та судинного центрів, травматизму, синдрому позиційного здавлення м'яких тканин.

Метиловий спирт використовується як компонент моторного та ракетного палива.

Етиленгліколь і його ефіри широко використовуються як пластифікатори проти утворення льоду та входять до складу антифризів, авіаційного палива.

Наслідки отруєнь вказаними спиртами та їх ефірами залежать від своєчасного надання невідкладної допомоги з проведення всього комплексу реанімаційних та лікувальних заходів та наявності ранніх стійких незворотних ускладнень з боку органів і систем (зору, ЦНС, серцево-судинної системи, нирок тощо).

2. Отруєння газами, пороховими (вибуховими) газами. Це отруєння газоподібними продуктами розкладу вибухової речовини (окис вуглецю, окиси азоту, вуглекислий газ, сірчаний газ). Комплекс патологічних явищ, які спостерігаються після вдихання газів та димів, що утворюються при вибухах, називається пороховою хворобою, де переважають клінічні прояви отруєння окисом вуглецю. При інгаляційному отруєнні виникає спектр порушень, які пов'язані з гемічною та тканинною гіпоксією. Одужання після отруєння середнього ступеня тяжкості відбувається повільно, тривалий час зберігається астеничний синдром. При тяжкому ступені отруєння одужання тривале і практично ніколи не буває повним.

3. Отруєння лікарськими засобами, медикаментами зустрічаються переважно в побутових умовах, у тому числі й у військових колективах. У першу чергу це наркотичні анальгетики (опіати та їх похідні сурогати), психотропні препарати, транквілізатори, нейролептики, антидепресанти, холінолітики, кардіотонічні речовини, антибіотики тощо.

4. Наслідки токсичної дії, спричиненої контактом з отруйними тваринами, укусами плазунів, членистоногих, також є актуальними в теперішній час, особливо в період участі військовослужбовців у ММО.

За наслідками гострих отруєнь, токсикоалергічних станів (анафілактичний шок, синдром Лайєла, Стівена-Джонсона) та дії на організм інших зовнішніх чинників питання щодо ступеня придатності до військової служби та служби за військовою спеціальністю вирішується відповідно до статті 80 та інших статей Розкладу хвороб залежно від ступеня порушень функцій відповідних органів та систем.

Потребу у звільненні від виконання обов'язків військової служби або у відпустці за станом здоров'я після проведеного лікування ВЛК вирішують у кожному окремому випадку індивідуально за статтею 81 Розкладу хвороб.

Для вирішення соціальних питань цих військовослужбовців матиме велике значення правильність установлення причинного зв'язку при таких отруєннях.

Стаття 81

Передбачає стани після перенесених гострих травм, поранень, отруєнь та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин громадянами та військовослужбовцями, які лікувалися консервативними або хірургічними методами.

Після переломів дрібних кісток, кісточок, поперечного або остистого відростка хребця, видалення металевих та інших конструкцій щодо військовослужбовців виноситься постанова про потребу у відпустці за станом здоров'я або у звільненні від виконання обов'язків військової служби, а щодо громадян, які приймаються на військову службу за контрактом, виноситься постанова «тимчасово непридатні» (призовникам надається відстрочка від призову).

Постанова «тимчасово непридатні» приймається (громадянам, за графою І, надається відстрочка від призову) на термін до 12 місяців, коли для повного відновлення функціональних розладів органів, систем потрібен термін більше одного місяця.

У разі неускладнених закритих переломів довгих або інших кісток, що потребують тільки іммобілізації гіпсовою пов'язкою або з приводу яких виконано металоостеосинтез, військовослужбовці за контрактом можуть бути виписані з лікувального закладу на амбулаторне лікування з оглядом ВЛК для визначення потреби у відпустці або звільненні від виконання обов'язків військової служби за станом здоров'я.

Курсантів, слухачів ВВНЗ та військовослужбовців строкової служби для продовження лікування доцільно розміщувати в лазаретах медичних пунктів військових частин (закладів) з обов'язковим їх оглядом хірургом (травматологом) госпіталю не рідше одного разу на 30 діб. Огляд цих осіб для встановлення потреби у відпустці за станом здоров'я проводиться після завершення лікування у лазареті.

Військовослужбовці строкової служби з переломами довгих кісток, які лікувалися зануреним металоостеосинтезом, після появи ознак формування кісткового мозоля можуть бути направлені командиром військової частини на обстеження та медичний огляд для встановлення ступеня придатності до військової служби.

При залишкових явищах після перенесених гострих отруєнь, токсичної дії речовин та інших зовнішніх чинників військовослужбовцям виноситься постанова про потребу у відпустці або у звільненні, а для громадян – про тимчасову непридатність (надається відстрочка).

Після реалізованої відстрочки на лікування щодо громадян під час призову на військову службу (прийому на військову службу за контрактом), вступу у ВВНЗ проводиться обстеження (за необхідності стаціонарне), з подальшим визначенням ступеня придатності до військової служби. У разі виявлення змін та порушень функцій органів і систем медичний огляд проводиться за відповідними статтями Розкладу хвороб.

ІНШІ ХВОРОБЛИВІ ПРОЯВИ, ЯКІ НЕ ВНЕСЕНІ ДО РОЗКЛАДУ ХВОРОБ

Стаття 82

Передбачає недостатній фізичний розвиток, конституціональну високорослість, незбалансоване харчування. Висновок про рівень фізичного розвитку особи з конституціональною високорослістю, з незбалансованим харчуванням дається на підставі індивідуальної оцінки ступеня розвитку м'язової системи, зросту та ваги тіла, окружності грудної клітки, ступеня вираженості підшкірно-жирової клітковини після стаціонарного обстеження з метою виключення патології (ендокринної системи, органів травлення).

Громадяни та військовослужбовці з хорошим фізичним розвитком та збалансованим харчуванням, пропорційною будовою тіла, на зріст не менше 150 см і вагою тіла 45 кг та більше визнаються придатними до військової служби, до навчання у ВВНЗ та призначаються за видами (родами) військ, військової спеціальності відповідно до ТДВ.

Стаття 83

Передбачає наявність вегетосудинної та нейроциркуляторної дистоній.

Для вегетосудинної та нейроциркуляторної дистоній характерний синдромокомплекс вегетосудинних розладів, які проявляються поліморфізмом скарг, пароксизмальними порушеннями, неадекватною реакцією артеріального тиску будь-якими подразниками, наявністю стійких кардіалгій, порушеннями серцевого ритму та провідності функціонального характеру.

Діагноз вегетосудинної та нейроциркуляторної дистоній у громадян та військовослужбовців повинен бути встановлений в стаціонарних умовах за участю невропатолога, психіатра, окуліста, ендокринолога, а в разі потреби – інших спеціалістів з метою виключення органічних змін (запального, дисфункціонального, травматологічного або іншого характеру), які супроводжують порушення функцій вегетативної та судинної систем.

До пункту «а» належать значно виражені вегетосудинні розлади з пароксизмальними порушеннями у вигляді симпато-адреналових кризів (3-4 на тиждень) або синкопальних станів (прості та судомні знепритомнення – більше 1 разу на місяць), які підтверджуються військовими або медичними документами. До цього пункту також належить нейроциркуляторна дистонія (будь-якого типу) за наявності постійних скарг на стан здоров'я, різко виражених вегетосудинних розладів, лабільності артеріального тиску та минулими або стійкими порушеннями серцевого ритму та провідності (неорганічного походження), які не піддаються лікуванню і значно знижують працездатність.

До пункту «б» належать стійкі помірно виражені вегетосудинні розлади з пароксизмальними порушеннями у вигляді симпато-адреналових кризів (1-2 на тиждень) та панічних атак, а також нейроциркуляторна дистонія будь-якого типу з помірно вираженими проявами, у тому числі минулими поодинокими порушеннями ритму серця та провідності, що не потребують повторної госпіталізації і не знижують працездатності.

Особи зі схильністю до станів з утратою свідомості (незалежно від їх частоти) – непридатні до керування транспортними засобами, до роботи на висоті, біля рухомих механізмів, вогню та води.

Громадяни, які призиваються на строкову військову службу, приймаються на військову службу за контрактом, вступають до ВВНЗ, та військовослужбовці строкової служби у разі безуспішності повторного стаціонарного лікування оглядаються за пунктом «а».

Нечасті поодинокі екстрасистоли в спокої та синусова тахікардія функціонального характеру не є перешкодою для проходження військової служби, навчання у ВВНЗ.

За наявності порушень унаслідок органічних або інших змін з боку центральної нервової та серцево-судинної систем огляд проводиться за відповідними Статтями Розкладу хвороб.

Стаття 84

Передбачає ангіотрофоневроз кінцівок як особливу форму ангіодистонії.

До пункту «а» належать ангіотрофоневрози III-IV стадій (гангренозно-некротична форма), для яких характерна наявність фліктен, надзвичайно болючих поверхневих виразок на кінчиках пальців, акросклероз, склеродактилія, дистрофічні зміни нігтьових пластин, підвищена вразливість пальців, абсолютне неперенесення низьких температур.

До пункту «б» належать ангіотрофонеvroзи II стадії, які проявляються протягом 6 міс. від початку захворювання і характеризуються тривалим (більше години) нападоподібним больовим синдромом, що супроводжується акроціанозом пальців, вираженим гіпергідрозом та незначним їх набряком, відсутністю позитивного результату від повторного курсу лікування.

До пункту «в» належать ангіотрофонеvroзи I стадії (печія, біль, блідість, оніміння пальців протягом декількох хвилин), які виникають при переохолодженні та проходять самостійно.

Стаття 85

Передбачає заїкання із захлинанням як особливі розлади емоцій.

До пункту «б» належать стійкі, що не піддаються тривалому, систематичному лікуванню, афонії функціонального походження.

Якщо є заїкання, то оглянутий підлягає поглибленому обстеженню невропатологом, психіатром, оториноларингологом, а по змозі – й логопедом. Обстеження таких осіб проводиться у неврологічному стаціонарі.

Експертний висновок про ступінь придатності до військової служби виносить невропатолог на підставі даних обстеження та ретельного вивчення документів, одержаних з військової частини, військового комісаріату, з місця навчання або роботи.

Ступінь вираження заїкання визначається шляхом динамічного нагляду за станом мовної функції в різних умовах та оцінюється за моментом найбільш вираженого прояву захворювання.

Суттєве значення в експертній оцінці має характеристика командування та вказівка на те, якою мірою заїкання впливає на виконання військовослужбовцем службових обов'язків на займаній посаді.

Помірним заїканням, яке не обмежує придатності оглянутого до військової служби, вважається лише затримка вимови (спотикання) на початку фрази, решта слів невеликої фрази на одному диханні вимовляється вільно або злегка сповільнено, але без повторювання слів.

Стаття 86

Передбачає наявність неорганічного енурезу.

Громадяни та військовослужбовці, які страждають на нічне нетримання сечі, направляються на стаціонарне обстеження та лікування. Факт наявності нічного нетримання сечі повинен бути підтверджений службовою, медичною характеристиками та актами спостереження з військової частини.

Обстеження повинно бути повним і комплексним за участю невропатолога, уролога та психіатра. Якщо нетримання сечі є одним із симптомів захворювання нервової або сечостатевої систем, то постановка приймається за статтею Розкладу хвороб, яка передбачає основне захворювання. За відсутності патології з боку сечостатевої системи експертний висновок виносить невропатолог.

У разі, коли спостереження та результати стаціонарного обстеження, а також дані, одержані з військового комісаріату, підтверджують наявність неорганічного енурезу та відсутність ефекту від лікування, оглянуті визнаються непридатними до військової служби.

Додаток 18

ПЕРЕЛІК

медичних протипоказань для військовослужбовців, членів їх сімей та працівників Збройних Сил України, які виїжджають за кордон у відрядження та при поверненні їх з-за кордону, за медичними показаннями

1. Усі гострі захворювання (травми, поранення) – до видужання та хронічні захворювання у фазі загострення – до фази стійкої ремісії.

2. Активний туберкульоз різноманітної локалізації.

3. Злоякісні новоутворення усіх локалізацій.

Примітка. Хворим, які пролікувалися з приводу злоякісних новоутворень з ремісією тривалістю більше 5 років, дозволений виїзд у відрядження до країн з помірним кліматом.

4. Стенокардія спокою і напруження.

Примітка. Хворим із стенокардією напруження I функціонального класу дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом.

5. Перенесений інфаркт міокарда незалежно від строку давності з подальшою:

- а) стенокардією;
- б) серцевою недостатністю II-III стадій або порушенням ритму чи провідності (хворим з серцевою недостатністю I стадії дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом);
- в) пароксизмальною формою порушення ритму або внутрішньо-серцевою блокадою;
- г) аневризмою серця;
- г) постійною формою фібриляції передсердь.

Примітка. Через 1 рік після перенесеного неускладненого інфаркту міокарда, за відсутності симптоматики, дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом.

6. Повторний інфаркт міокарда.

7. Аневризма чи інші ураження аорти або її гілок.

8. Атеросклеротичний або міокардитичний кардіосклероз, ускладнений серцевою недостатністю II-III стадій або порушенням ритму чи провідності.

9. Гіпертонічна хвороба II-III стадій.

Примітка. Хворим з гіпертонічною хворобою I стадії дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом.

10. Часті пароксизми порушення ритму будь-якої етіології (більше 1 разу на 2 місяці).

11. Ревматичний порок серця за наявності серцевої недостатності, миготливої аритмії, вираженої кардіомегалії і даних про активізацію ревматичного процесу протягом попередніх 4 років.

12. Будь-яка дифузна хвороба сполучної тканини.

13. Персистуюча бронхіальна астма середньої тяжкості та тяжка.

14. Будь-яке хронічне захворювання легень з помірним або значним порушенням функції зовнішнього дихання.

15. Виразкова хвороба шлунка або дванадцятипалої кишки у фазі загострення або з ускладненим чи часто рецидивуючим перебігом в анамнезі.

Примітка. Хворим з неускладненою виразковою хворобою у фазі стійкої ремісії (тривалістю більше 5 років) дозволений виїзд у відрядження до країн з помірним кліматом.

16. Жовчнокам'яна хвороба.

17. Неспецифічний виразковий коліт.

18. Хвороба Крона.

19. Сечокам'яна хвороба за наявності конкременту у нирці або сечоводі при будь-яких порушеннях функцій нирки.

20. Хр.гломерулонефрит; хронічний пієлонефрит при будь-яких порушеннях функцій нирки.

21. Хвороба Іценко-Кушинга незалежно від форми захворювання.

22. Будь-яка пухлина гіпофізу з клінікою ендокринних захворювань (краніофарингіома, гігантизм тощо).

23. Нецукровий діабет.

24. Цукровий діабет I типу.

Примітка. Хворим із компенсованим цукровим діабетом II типу дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом.

25. Будь-яке захворювання наднирників, білящитовидних залоз, щитовидної залози, які супроводжуються порушенням їх функцій.

26. Гемобластози незалежно від стадії.

Примітка. Хворим із лімфогранулематозом із стійкою ремісією понад 5 років після проведеного специфічного лікування дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом.

27. Будь-який геморагічний діатез.

28. Анемія.

Примітка. Хворим із залізодефіцитною або вітамін-В-12-дефіцитною анемією із стійкою ремісією понад 6 місяців дозволений виїзд у короткочасні відрядження до країн з помірним кліматом.

29. Рецидивуючий агранулоцитоз, мієлодиспластичний синдром або цитопенія іншого генезу.

30. Хвороба накопичення.

31. Медичні протипоказання для проведення профілактичних щеплень.

32. Хронічний тромбоемболіт з частими загостреннями в анамнезі.

33. Випадіння прямої кишки.

34. Будь-яке захворювання судин кінцівок із значними або помірними порушеннями кровообігу та функцій.

Примітка. Хворим із захворюванням судин кінцівок з незначними порушеннями кровообігу та функцій або без порушень дозволений виїзд у короточасні відрядження до країн з помірним кліматом.

35. Геморой з частими кровотечами.

36. Свищ будь-якої етіології і локалізації.

37. Грижа.

Примітка. Хворим з грижею, що не потребує оперативного лікування, дозволений виїзд у короточасні відрядження до країн з помірним кліматом.

38. Анкілоз двох і більше великих суглобів.

39. Анкілоз кульшового суглоба туберкульозної етіології зі значним укороченням кінцівки.

40. Кукса верхньої третини стегна і вище.

41. Хронічний остеомієліт.

42. Фіброзно-кістозна мастопатія.

43. Поширений ліпоматоз.

Примітка. Фіброзно-кістозна мастопатія, поширений ліпоматоз є протипоказанням до відрядження тільки до країн із жарким кліматом.

44. Минуще порушення мозкового кровообігу будь-якої етіології без локальної неврологічної симптоматики.

45. Наслідки мозкового інсульту з порушенням функцій.

46. Дисциркуляторна енцефалопатія з інтелектуально-мнестичними або руховими розладами.

47. Хронічний попереково-крижовий радикуліт будь-якої етіології з частими (більше 2 разів на рік) загостреннями.

48. Залишкові наслідки парезів окремих нервів (травматичного або запального походження).

49. Будь-яка спадково-сімейна прогресуюча хвороба нервової системи.

50. Паркінсонізм.

51. Розсіяний склероз.

52. Інфекційне ураження нервової системи з вираженими порушеннями функцій.

53. Виражена вегетосудинна нестійкість.

54. Будь-яка нервово-м'язова хвороба.

55. Наслідки перенесених травм черепа за наявності стійких залишкових проявів і дефектів черепа.

56. Психічний розлад, який потребує динамічного диспансерного спостереження.

Примітка. Питання про виїзд за кордон осіб, які страждають іншими видами психічних розладів, у кожному випадку вирішується індивідуально.

57. Усі види наркоманій, токсикоманій і хронічний алкоголізм.

58. Епілепсія.

59. В'ялий або спастичний параліч, який утруднює пересування.

60. Озена.

61. Будь-яка хвороба вестибулярного апарату з розладами рівноваги або частими приступами мен'єрівського симптомокомплексу.

62. Гострота зору нижче 0,3 на кожне око з корекцією не вище 8,0 Д (з урахуванням спеціальності).

63. Будь-яка хронічна хвороба кон'юнктиви або рогівки з частими загостреннями в анамнезі.

64. Трахома або аденовірусний кон'юнктивіт.

65. Глаукома: некомпенсована і субкомпенсована.

66. Пігментна дегенерація сітківки.

67. Сифіліс у всіх стадіях.

68. Гонорея гостра і хронічна до вилікування.
69. Будь-яка грибкова хвороба волосяної частини голови і шкіри – до вилікування.
70. Мікоз, зумовлений червоним трихофітоном (рубромікоз), а також епідермофітія стоп при активних проявах цих хвороб на шкірі.
71. Глибокий мікоз.
72. Будь-яка заразна хвороба шкіри (піодермія, короста тощо) – до вилікування.
73. Будь-яка пухиркова хвороба шкіри.
74. Поширена форма лускатого лишая, псоріатична еритродермія, псоріатичний артрит.
75. Виражена форма генеродерматозу.
76. Поширена, часто рецидивуюча свербляча (алергічна форма) екзема, нейродерміт, почесуха Гебри, дерматоз (екзема, нейродерміт, червоний плоский лишай) – до вилікування.
77. Хронічний алергічний васкуліт (виразково-некротичний, системний).
78. Гострокінцева конділома – до вилікування.
79. Лепра в усіх стадіях.
80. Пародонтит, абсцедуюча форма.
81. Будь-яке гостре і хронічне одонтогенне запалення щелепно-лищевої ділянки.
82. Функціональна маточна кровотеча.
83. Міома матки (при збільшенні матки відповідно до 11-12 тижневої вагітності і більше).
84. Клімакс, що важко протікає.
85. Вагітність.

ПЕРЕЛІК

хвороб, які перешкоджають виїзду дітей з батьками за кордон

1. Будь-яка хвороба, що потребує диспансерного нагляду.
2. Туберкульоз легеневої і позалегеневої.
3. Віраж проб і вперше виявлена туберкульозна інфікованість за необхідності призначення хіміопрофілактики і спостереження фізіатра.
4. Будь-яка хронічна хвороба легень (нетуберкульозного походження) з частими (більше 2 разів на рік) загостреннями.
5. Лімфогранулематоз.
6. Анемія (будь-якої етіології).
7. Лейкоз.
8. Гемофілія.
9. Геморагічний діатез.
10. Органічні захворювання серцево-судинної системи:
 - ревматизм;
 - септичний ендокардит;
 - будь-яка вада серця (вроджені і набуті у стадії суб- і декомпенсації в анамнезі);
 - фібробластоз;
 - пароксизмальна тахікардія з частими приступами.
11. Гіпертонічна хвороба.
12. Будь-яка дифузна хвороба сполучної тканини.
13. Періодична хвороба.
14. Мієломна хвороба.
15. Гломерулонефрит (усі форми і стадії).
16. Пієлонефрит в активній фазі та у фазі клініко-лабораторної ремісії менше 3 років.
17. Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки незалежно від фази загострення.
18. Хронічний гастрит або дуоденіт.
19. Хронічний гепатит або холецистит.
20. Алергічні хвороби: бронхіальна астма.
21. Гіпокортицизм.
22. Гіпофізарний нанізм.
23. Ожиріння III ступеня.
24. Тімомегалія.
25. Олігофренія, у тому числі хвороба Дауна.

26. Епілепсія, епісіндром і судорожна готовність.
 27. Дитячий церебральний параліч.
 28. Гідроцефалія і мікроцефалія.
 29. Міопатія і міастенія.
 30. Будь-яка хвороба головного чи спинного мозку або дефект черепа.
 31. Хорея.
 32. Вегетосудинна дистонія.
 33. Будь-яка психічна хвороба.
 34. Будь-яка спадково-дегенеративна хвороба нервової або м'язової системи.
 35. Хронічний тонзиліт декомпенсований.
 36. Аденоїдні вегетації II і III ступеня (неоперовані).
 37. Хронічний отит у фазі ремісії менше одного року.
 38. Хронічний гайморит, часто рецидивуючий.
 39. Вроджена вада розвитку опорно-рухового апарату.
 40. Вроджена вада розвитку внутрішнього органу з порушеннями його функцій.
 41. Неоперована вроджена вада розвитку губи або піднебіння.
 42. Хронічний остеомієліт.
 43. Грижа.
 44. Випадіння прямої кишки.
 45. Хвороба Іценко-Кушинга незалежно від форми.
 46. Будь-яка пухлина гіпофізу з клінікою ендокринних захворювань.
 47. Нецукровий діабет.
 48. Цукровий діабет.
 49. Будь-яка хвороба наднирників, щитоподібної залози або білящитоподібних залоз.
 50. Церебральний передчасний статевий розвиток (усі форми).
 51. Шкірна хвороба, вказана у розділі «Шкірні і венеричні хвороби», у тому числі поширена форма екземи, атопічний дерматит.
 52. Протипоказання до різких змін клімату.
 53. Профілактичні щеплення згідно з віком дитини виконано не в повному обсязі.
- Примітка. У кожному випадку питання про можливість виїзду за кордон у відрядження вирішується індивідуально з урахуванням умов країни відрядження і характеру праці відрядженого.*

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Наказ від 6 лютого 2001 р. **N 85**

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
22 лютого 2001 р. за N 165/5356

**ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ЛІКАРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ І
МЕДИЧНОГО ОГЛЯДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ОСІБ РЯДОВОГО І
НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ**

(Із змінами і доповненнями, внесеними наказом МВС України від 20 травня 2013 року N 482)

**1. МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ І ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬКАХ
МВС УКРАЇНИ**

1.1. Медичний огляд проводиться згідно з пунктом 1.2 Положення про діяльність військово-лікарської комісії в системі МВС України (далі – Положення) з метою визначення:

1.1.1. Придатності кандидатів за станом здоров'я, фізичним розвитком, а для окремих видів службової діяльності, за індивідуальними психофізіологічними особливостями до служби в органах внутрішніх справ на посадах рядового й начальницького складу.

1.1.2. Придатності за станом здоров'я, а для окремих видів службової діяльності, і за індивідуальними психофізіологічними особливостями до служби в органах внутрішніх справ осіб рядового й начальницького складу з урахуванням вимог пункту 1.43 цього Порядку.

Придатності за станом здоров'я до військової служби військовослужбовців внутрішніх військ, які проходять медичний огляд відповідно до Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністра оборони України від 14 серпня 2008 року N 402, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2008 року за N 1109/15800 (далі – Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України).

1.1.3. Придатності за станом здоров'я, фізичним розвитком кандидатів до вступу на навчання до навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ і Міністерства оборони.

Придатності за індивідуальними психофізіологічними особливостями кандидатів, які вступають на навчання до пожежно-технічних училищ МВС, а також в навчальні заклади системи МВС, що готують спеціалістів служби ДАІ.

1.1.4. Придатності за станом здоров'я курсантів і слухачів до подальшого навчання в навчальних закладах МВС.

1.1.5. Причинного зв'язку захворювань, поранень, травм, контузій, каліцтв у осіб рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ із захистом Батьківщини, проходженням служби, виконанням службових обов'язків, а у військовослужбовців – із захистом Батьківщини, проходженням військової служби, виконанням обов'язків військової служби.

1.1.6. Характеру і давності наявних наслідків тілесних ушкоджень у колишніх осіб рядового й начальницького складу і військовослужбовців – учасників Великої Вітчизняної війни та інших бойових дій із захисту країни для вирішення питання про причинний зв'язок поранень, травм, каліцтв, отриманих при захисті країни або під час виконання обов'язків військової служби, із залученням судово-медичного експерта.

1.1.7. Можливості за станом здоров'я, а для окремих видів службової діяльності, за індивідуальними психофізіологічними особливостями проходити службу особами рядового й начальницького складу, військовослужбовцями і проживання членів їх сімей за кордоном. Вирішення необхідності тривалого лікування і медичного нагляду осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців та членів їх сімей.

1.2. Постанови виносяться військово-лікарськими комісіями (далі – ВЛК) на підставі відповідних статей та граф Розкладу хвороб і фізичних вад* (додаток 1), що визначають ступінь придатності до служби в органах внутрішніх справ з урахуванням Пояснень щодо застосування статей Розкладу хвороб і фізичних вад, що визначають ступінь придатності до служби в органах внутрішніх справ (додатки 2, 3), вказівок про порядок медичного огляду осіб рядового й начальницького складу та членів їх сімей, які виїжджають за кордон (додаток 4), Переліку медичних протипоказань для осіб рядового й начальницького складу та членів їх сімей, які виїжджають за кордон у тривалі, короткотермінові відрядження і при відрядженні їх із-за кордону за медичними показаннями (додаток 5), Переліку медичних протипоказань для участі в проведенні робіт за надзвичайних ситуацій на об'єктах ядерної енергетики (додаток 6), вказівок про порядок медичного огляду водолазів (кандидатів на службу та осіб, які проходять службу за спеціальністю водолаза) пунктів Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей (додаток 21)**, Пояснень щодо застосування пунктів Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей, що визначають придатність до окремих видів службової діяльності в органах внутрішніх справ (додаток 22). На військовослужбовців внутрішніх військ постанови виносяться згідно з Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України.

* Далі – Розклад хвороб. ** Далі – Таблиці вимог.

1.3. Медичний огляд осіб, згаданих у пункті 1.2 Положення, здійснюється ВЛК з обов'язковим обстеженням лікарями-спеціалістами: терапевтом, хірургом, невропатологом, отоларингологом, офтальмологом, дерматологом, стоматологом, фахівцями Центру психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору, які мають досвід роботи в лікувально-профілактичних установах і, як правило, мають кваліфікаційну категорію за відповідним фахом.

Крім того здійснюється рентгенологічне (флюорографічне) обстеження органів грудної клітки, аналіз крові, загальний аналіз сечі, обстеження на сифіліс (реакція Вассермана), вимірювання внутрішньоочного тиску особам у віці понад 40 років, електрокардіографія, психологічне обстеження, а при потребі – інші функціональні та лабораторні обстеження (на ВІЛ-інфікованість та інше).

Особи, які поступають на службу в підрозділи Державної фельд'єгерської служби, на посади водіїв транспортних засобів, а також особи, що проходять медичний огляд за графою II Розкладу хвороб, підлягають дослідженню функції вестибулярного апарату.

За наявності показань особи, що проходять медичний огляд, направляються до лікарів: фтизіатра, ендокринолога, уролога, інших спеціалістів, а також на додаткові обстеження, необхідні для достовірної діагностики захворювання.

Жінки в обов'язковому порядку обстежуються гінекологом.

1.4. Направлення на медичний огляд за формою (додаток 7) здійснюють відповідні підрозділи по роботі з особовим складом органів внутрішніх справ, командири і начальники штабів частин внутрішніх військ МВС України.

У направленні на медичний огляд повинні бути чітко вказані мета і питання, які підлягають розгляду на ВЛК, а саме: огляд кандидата на службу, огляд при переміщенні по службі, при призначенні на посаду осіб, які закінчили навчальні заклади МВС, при висуненні на керівну посаду – передбачувану посаду, графа Розкладу хвороб, згідно з якою слід здійснювати медичний огляд; на осіб, що звільняються від служби – вислуга років і причина звільнення, час служби у Збройних Силах, СБУ, внутрішніх військах інших військових формуваннях, утворених відповідно до законодавства колишнього СРСР та України (далі – Збройні Сили), в органах внутрішніх справ, у тому числі в діючій армії; на осіб, які приймаються на службу після звільнення з лав Збройних Сил, а також колишніх осіб рядового й начальницького складу ОВС – коли і з якої причини звільнений у запас, дані про проходження ВЛК у минулому; на осіб, які вступають до навчальних закладів МВС – назва закладу освіти і факультету.

При направленні осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців та членів їх сімей на ВЛК для визначення потреби за станом здоров'я в зміні місця служби (проживання) чи можливості проходження служби (проживання) за кордоном слід вказати конкретно місце майбутнього проживання. Якщо в направленні не вказані всі необхідні дані для вирішення експертного питання, то ВЛК не приймає особу на медичний огляд.

При виявленні в осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців, що перебувають на лікуванні в лікувально-профілактичних закладах системи МВС, тяжких хронічних захворювань з вираженими функціональними порушеннями, несприятливим прогнозом, начальники лікувальних закладів своєчасно інформують керівництво або підрозділи по роботі з особовим складом органів внутрішніх справ і внутрішніх військ, де проходять службу особи рядового й начальницького складу і військовослужбовці, з метою направлення їх на ВЛК для визначення придатності до служби в ОВС, військової служби. У необхідних випадках медичний огляд може здійснюватись після узгодження з підрозділом по роботі з особовим складом за направленням начальника центральної військово-лікарської комісії (далі – ЦВЛК) або його заступника. Медичний огляд військовослужбовців строкової служби може здійснюватись також за направленням начальників лікувально-профілактичних установ МВС, в яких вони перебувають на лікуванні.

1.5. Перегляд постанов ВЛК МВС здійснюється вищими за статусом ВЛК у відповідності до Положення.

1.6. ВЛК працюють на базі лікувально-профілактичних установ органів внутрішніх справ.

1.7. Забезпечення ВЛК інструментарієм, медичним і господарським майном здійснюється згідно з Мінімальним переліком інструментарію, медичного та господарського майна, необхідного для медичного огляду у ВЛК (додаток 16) лікувальним закладом, на базі якого вони діють.

1.8. Усі лікарі-спеціалісти, члени ВЛК у кожному випадку медичного огляду повинні переконатися в особі, яка проходить медичний огляд, шляхом перевірки відповідного документа (службового посвідчення, військового квитка, паспорта або інших документів, що посвідчують особу). Наявність військового квитка (приписного свідоцтва) чи іншого

документа, де вказано відношення даної особи до військової служби, є обов'язковою умовою проходження медичного огляду в ВЛК (крім жінок, які не є військовозобов'язаними).

1.9. За потреби ВЛК направляє певну особу на стаціонарне або амбулаторне обстеження до ЛПЗ. У направленні зазначається діагноз і наголошується (підкреслюється), що саме необхідно уточнити при обстеженні. До направлення додається Акт дослідження стану здоров'я (додаток 8).

Особи із числа цивільної молоді, які є кандидатами на службу та до вступу на навчання до навчальних закладів МВС, направляються на амбулаторне обстеження, а особи рядового й начальницького складу, військовослужбовці і члени їх сімей – на стаціонарне або амбулаторне обстеження до лікувально-профілактичних закладів МВС або, за їх згодою, до лікувально-профілактичних закладів інших міністерств і відомств. Стаціонарне обстеження осіб, які поступають на службу і до навчальних закладів МВС, може бути проведено за показаннями згідно з рішенням начальника ВЛК у лікувально-профілактичних закладах територіальних органів охорони здоров'я.

Після закінчення обстеження цих осіб лікарями лікувально-профілактичної установи складається Акт дослідження стану здоров'я, який підписується начальником (головним лікарем) цієї установи і лікарем, що проводив обстеження, а також скріплюється печаткою лікувального закладу.

Акт розглядається ВЛК, яка виносить постанову про придатність кандидата до служби або навчання, з урахуванням усіх даних про стан його здоров'я і фізичного розвитку.

Висновок лікувального закладу, лікарів-спеціалістів і консультантів є додатковим матеріалом для винесення ВЛК експертної постанови. У разі потреби ВЛК направляє осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців і членів їх сімей на повторне обстеження.

При стаціонарному обстеженні в лікувальній установі МВС, де є госпітальна ВЛК, постанова про придатність особи рядового й начальницького складу до служби в ОВС, а військовослужбовця - до військової служби або про можливість проходження ними служби за кордоном виноситься госпітальною ВЛК за умови, що про це вказано в направленні, підписаному головою штатної ВЛК.

1.10. ВЛК виносить свої постанови колегіально з використанням методу індивідуальної оцінки придатності кожного обстеженого до служби. При індивідуальній оцінці придатності обстеженого до служби враховуються характер захворювання або фізичної вади, ступінь їх розвитку, стан компенсації, функціональних порушень, їх прогноз, а також освіта кандидата, спеціальність, фактична працездатність і вимоги щодо стану здоров'я та індивідуальних психофізіологічних особливостей за тією чи іншою посадою (родом служби) з урахуванням думки підрозділу по роботі з особовим складом.

1.11. Дані медичного огляду ВЛК заносяться в Акт медичного огляду (додаток 9).

Госпітальні ВЛК Акт медичного огляду не заповнюють, а свої постанови заносять в історію хвороби і картку амбулаторного хворого (медичну книжку).

Паспортні дані до Акта медичного огляду заносяться особою, яка проходить медичний огляд, і завіряються її підписом; необхідно дати відповіді на всі пункти акта. Правильність відповідей перевіряється секретарем ВЛК.

Усі розділи медичної частини Акта медичного огляду заповнюються лікарями-спеціалістами - членами ВЛК. Записується детальний клініко-експертний анамнез. Дані об'єктивного обстеження записуються в послідовності, зазначеній в Акті медичного огляду, з урахуванням лабораторних даних та інших додаткових обстежень. Кожний лікар-спеціаліст заносить в Акт медичного огляду анамнестичні й об'єктивні дані, які обґрунтовують діагноз, висновок про придатність до служби, відповідну статтю і графу Розкладу хвороб, ставить дату і стверджує це своїм підписом. Діагнози захворювань повинні підтверджуватись даними об'єктивного обстеження. Вказується не тільки назва хвороби, але й стан компенсації, ступінь прояву функціональних порушень, стадія, форма. Лікар-психофізіолог заносить в Акт медичного огляду дані психофізіологічного обстеження за проведеними методиками, показник успішності та висновок про придатність. До Акта медичного огляду необхідно додати витяг з картки амбулаторного хворого (медичної книжки) поліклініки, витяг з історії хвороби та інші документи, що підтверджують прийняту експертну постанову, довідки про проведені щеплення.

МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ В ОРГАНИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

1.12. Кандидатами на службу в органи внутрішніх справ вважаються особи, які раніше в органах внутрішніх справ не служили, військовослужбовці та особи, які перебувають у запасі внутрішніх військ МВС, Збройних Сил, Служби безпеки, Прикордонних військ та інших військових формувань України.

1.13. На всіх кандидатів на службу до початку їх огляду ВЛК, за їх згодою, запитуються детальні витяги з медичних карток амбулаторного хворого (медичних книжок) ЛПУ за місцем проживання, роботи, навчання або служби; витяги з історії хвороби, дані диспансерного обстеження і лікарського нагляду, висновки лікарів та інші медичні документи, що характеризують стан здоров'я не менш ніж за останні п'ять років; дані про обов'язкові профілактичні щеплення, а також відомості з психоневрологічних, наркологічних, протитуберкульозних диспансерів (за потреби – з венерологічних диспансерів та інших лікувальних установ), а щодо колишніх військовослужбовців, які звільнені зі служби не раніше за 1 рік – витяги з медичних документів військових частин або медичну характеристику. За відсутності вказаних даних військово-лікарська експертиза не проводиться і експертне рішення не приймається.

Кандидати на службу, які перебувають на військовому обліку, зобов'язані пред'явити у ВЛК військовий квиток, посвідчення про приписку (військовозобов'язані), паспорт і медичні документи. У військовому квитку звертається увага на розділи: висновки ВЛК, категорія обліку, відомості про поранення та контузії, участь у бойових діях, причина звільнення з військової служби.

Підрозділи по роботі з особовим складом інформують про ці вимоги кандидата на службу до початку його огляду ВЛК.

На кандидатів на службу, звільнених за станом здоров'я з органів внутрішніх справ, Збройних Сил, Служби безпеки та інших військових формувань України, підрозділи по роботі з особовим складом подають до ВЛК копію свідоцтва про хворобу, а за потреби – особову справу цієї особи.

1.14. Подані кандидатами на службу різні лікарські довідки та інші медичні документи, що характеризують стан їх здоров'я і наявність тих чи інших захворювань або їх відсутність, не звільняють цих осіб від обстеження ВЛК.

1.15. Постанови про придатність кандидатів до служби виносяться згідно зі статтями Розкладу хвороб за однією з граф та пунктами Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей, відповідно до вказаної в направленні посади (служби) за розділом «Кандидати на службу».

В окремих випадках, коли в направленні управлінням відділу по роботі з особовим складом зазначено, що дана особа направлена на обстеження з метою відновлення на службі на посаді рядового або начальницького складу, рішення ВЛК виносяться за розділом «Рядовий та начальницький склад».

У воєнний час постанова про придатність кандидатів на службу в органи внутрішніх справ приймається згідно зі статтями Розкладу хвороб за однією з граф розділу «Рядовий та начальницький склад».

Постанови ВЛК щодо медичного огляду кандидатів на службу приймається з формулюванням, передбаченим відповідними пунктами цього Положення. Результати обстеження і медичного огляду кандидата, а також постанова ВЛК заносяться до Акта медичного огляду (додаток 9).

1.16. При прийнятті постанови про можливість проходження служби за кордоном ВЛК необхідно керуватись Переліком медичних протипоказань для осіб рядового й начальницького складу і членів їх сімей, які виїжджають за кордон у тривалі, короткотермінові відрядження і при відрядженні їх із-за кордону за медичними показаннями (додаток 5) та Таблицею вимог (додаток 21).

1.17. При винесенні постанови про можливість проходження служби за надзвичайних ситуацій на об'єктах ядерної енергетики медичний огляд проводиться згідно з переліком медичних протипоказань для участі в проведенні робіт за надзвичайних ситуацій на об'єктах ядерної енергетики (додаток 6).

1.18. Діагнози захворювань кандидатів, визнаних непридатними до служби в органах внутрішніх справ за статтями 14 - 20 Розкладу хвороб, можуть повідомлятися військово-лікарськими комісіями і підрозділами по роботі з особовим складом тільки у випадках, передбачених чинним законодавством.

1.19. Кандидати на службу, визнані ВЛК придатними до служби в органах внутрішніх справ за графами I–II Розкладу хвороб, не повинні мати будь-яких протипоказань для проходження служби за кордоном, у будь-яких кліматичних умовах та на об'єктах ядерної енергетики за надзвичайних ситуацій.

1.20. Постанова ВЛК, яка приймається при медичному огляді, оформляється довідкою (додаток 11), яка передається до відповідного управління (відділу) по роботі з особовим складом. Висновок за результатами психологічного обстеження (додаток 18) подається до управління (відділу) по роботі з особовим складом разом з довідкою.

МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ ДО НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ

1.21. Особи, які вступають до навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ, проходять попередній та остаточний медичні огляди. Попередній медичний огляд здійснюється штатними ВЛК, остаточний – тимчасово діючими ВЛК навчального закладу МВС. Згідно з окремими розпорядженнями (наказами) МВС можливий інший порядок медичного огляду кандидатів на навчання.

1.22. Дані про медичний огляд заносяться до картки медичного огляду вступника до навчального закладу (додаток 10).

Медичний огляд цивільних осіб здійснюється у відповідності з вимогами пункту 1.10 цього Порядку.

Особи рядового й начальницького складу подають до ВЛК картку амбулаторного хворого (медичну книжку) з даними чергових медичних обстежень і звернень за медичною допомогою не менше ніж за останні три роки.

1.23. Експертні постанови ВЛК приймаються за графами I, II Розкладу хвороб на кандидатів, які вступають на денне навчання до навчальних закладів МВС, на осіб рядового й начальницького складу – розділом «Рядовий та начальницький склад», на інших осіб – розділом «Кандидати на службу».

За графою II Розкладу хвороб постанови приймаються на кандидатів, які вступають на навчання до пожежно-технічних училищ МВС, а також до навчальних закладів, які готують спеціалістів ДАІ. На кандидатів, які вступають до інших вищих навчальних закладів МВС, постанови приймаються за графою I Розкладу хвороб. Кандидати до вступу в ліцеї МВС також проходять медичний огляд ВЛК, за результатами якого приймається постанова про придатність до навчання за графою I Розкладу хвороб.

1.24. Якщо при медичному огляді кандидатів із числа цивільних осіб, які вступають на навчання, виявлені захворювання або фізичні вади, за наявності яких статтями Розкладу хвороб розділу «Кандидати на службу» передбачається індивідуальна оцінка придатності, то вони визнаються непридатними для вступу до навчальних закладів МВС.

1.25. За статтями Розкладу хвороб, які передбачають обмежену придатність осіб рядового й начальницького складу до служби або індивідуальну оцінку придатності, ВЛК приймає постанову про непридатність для вступу до навчального закладу.

1.26. На осіб рядового й начальницького складу, які поступають на заочний факультет (відділення) навчального закладу МВС, в ад'юнктуру або магістратуру при вищих навчальних закладах, експертні постанови приймаються за графою III Розкладу хвороб розділу «Рядовий та начальницький склад».

Особи рядового й начальницького складу, які мають захворювання, за якими придатність до військової служби за графою III визначається індивідуально, визнаються придатними до вступу тільки на факультети (відділення) заочного навчання і до заочної ад'юнктури та магістратури.

1.27. У воєнний час кандидати із числа цивільних осіб, які вступають на денне навчання до навчальних закладів МВС, проходять медичний огляд згідно з графою I розділу

«Кандидати на службу», а особи рядового й начальницького складу – за графою III Розкладу хвороб розділу «Рядовий та начальницький склад».

1.28. Постанова ВЛК при медичному огляді оформляється довідкою (додаток 11) і заноситься до граф 2-3 картки медичного огляду вступника до навчального закладу МВС (додаток 10) і Книги протоколів засідань ВЛК (додаток 14). Протоколи засідань підписуються головою комісії і скріплюються гербовою печаткою.

Картка медичного огляду та довідка передаються до відповідного підрозділу по роботі з особовим складом для направлення до навчального закладу.

Медичний огляд кандидатів із числа осіб рядового й начальницького складу, які вступають до ад'юнктури, магістратури, заочних факультетів і відділень навчальних закладів МВС, проводиться одноразово. На них заповнюється акт медичного огляду. Постанова ВЛК при медичному огляді вказаних осіб оформляється довідкою (додаток 11), яка передається до відповідного підрозділу по роботі з особовим складом.

1.29. Особи рядового й начальницького складу, які направляються на курси професійної підготовки або курси вдосконалення при навчальних закладах МВС та на навчання терміном менше 6 місяців, обстежуються лікарями-спеціалістами поліклінік МВС. Рішення при медичному огляді цих осіб оформляється довідкою лікарсько-консультаційної комісії поліклініки і заноситься до медичної картки амбулаторного хворого (медичної книжки).

Довідка лікарсько-консультаційної комісії поліклініки направляється до відповідного підрозділу по роботі з особовим складом. Не підлягають направленню на курси особи, що мають захворювання і фізичні вади, які є перешкодою до служби за профілем навчання на курсах. Особи, направлені на навчання або курси вдосконалення тривалістю більше 6 місяців, проходять медичний огляд у ВЛК за графами Розкладу хвороб залежно від профілю курсів. На цих осіб заповнюється картка медичного огляду вступника до навчального закладу МВС (додаток 10).

1.30. Особи, які закінчили навчальні заклади, перед зарахуванням їх на посаду, кадровим апаратом МВС направляються на медичний огляд в ВЛК за місцем служби. Постанова про придатність цих осіб приймається за відповідною посаді графою Розкладу хвороб розділу «Рядовий і начальницький склад» та відповідним пунктом Таблиці вимог (додаток 21).

1.31. Медичний огляд іноземних громадян, які вступають до навчальних закладів МВС України, здійснюється згідно з цим Порядком, графою III Розкладу хвороб розділу «Кандидати на службу» та з урахуванням протипоказань до навчання за станом здоров'я щодо цих осіб (додаток 19) та Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей (додаток 21).

1.32. Остаточний медичний огляд здійснюється перед зарахуванням до навчальних закладів МВС (не більше як за 6 місяців). Під час остаточного медичного огляду, за потреби, можуть проводитись рентгенологічне, лабораторне та інші види обстеження.

1.33. Голови ВЛК – начальники медичної служби навчальних закладів МВС у п'ятиденний термін після закінчення роботи комісії передають до відповідної штатної ВЛК та ЦВЛК МВС список кандидатів, визнаних ВЛК навчального закладу за станом здоров'я непридатними до вступу на навчання (додаток 17), а також дані аналізу результатів остаточного медичного огляду кандидатів на навчання.

1.34. Картки медичного огляду з постановою тимчасово діючої ВЛК навчального закладу та інші наявні медичні документи кандидатів на навчання, які при остаточному медичному огляді були визнані непридатними до навчання, у п'ятиденний термін надсилаються до ЦВЛК МВС для контролю.

1.35. ВЛК, яка здійснювала попередній медичний огляд, детально аналізує кожний випадок визнання кандидата при остаточному медичному огляді непридатним до навчання. Результати цієї роботи повинні бути відображені в річному звіті ВЛК.

МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ОСІБ РЯДОВОГО Й НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ

1.36. Медичний огляд осіб рядового й начальницького складу здійснюється згідно з пунктом 1.10 цього Порядку.

Якщо особа рядового чи начальницького складу при медичному огляді направляється для обстеження до лікувального закладу, то вона звільняється від службових обов'язків на час перебування у цьому закладі. Лист звільнення від службових обов'язків по тимчасовій непрацездатності на цей період не видається. Ці особи направляються на медичний огляд у ВЛК після закінчення обстеження або при визначеному результаті лікування хвороби, поранення, контузії, травми або каліцтва.

Якщо особа рядового чи начальницького складу, яка перебуває на лікуванні, потребує направлення на ВЛК, то начальник лікувального закладу або його заступник за узгодженням з відповідним підрозділом по роботі з особовим складом направляє таку особу на ВЛК, про що робиться запис в історії хвороби.

1.37. Направлення осіб рядового й начальницького складу на медичний огляд до ВЛК здійснюється згідно з пунктом 1.11 цього Порядку.

1.38. На осіб з психічними розладами, органічними хворобами центральної нервової системи і наслідками різних травм, одержаних у період служби, а також на осіб, які не відслужили встановлених строків, підрозділи по роботі з особовим складом і лікувальні установи подають службові й медичні характеристики з висновком керівництва органу внутрішніх справ і лікаря поліклініки щодо можливості подальшого використання такої особи за спеціальністю на посаді, яку вона займає, у зв'язку зі станом її здоров'я.

За наявності поранення, контузії, травми або каліцтва в особи рядового чи начальницького складу підрозділом по роботі з особовим складом до ВЛК повинен бути поданий акт про обставини їх отримання за встановленою формою (додаток 13) або висновок службового розслідування.

1.39. Під час медичного огляду осіб рядового й начальницького складу ВЛК має ознайомитися з усіма медичними документами цих осіб (амбулаторними, госпітальними, санаторно-курортними); уточнити, де і з приводу яких захворювань вони лікувались; зробити запит у лікувальні установи за місцем проживання чи служби даної особи про його захворювання, лікування, частоту звернень до лікарні, тривалість звільнення від служби через тимчасову непрацездатність. Медичні документи мають бути ретельно проаналізовані, а дані, що в них містяться, враховані в експертній постанові. За потреби ВЛК має право на ознайомлення з іншими документами, у т. ч. з особовою справою.

1.40. Лікар лікувально-профілактичної установи системи МВС у разі потреби бере участь у засіданнях ВЛК і доповідає комісії про стан здоров'я тієї чи іншої особи рядового й начальницького складу або про вплив наявних у неї хвороб на виконання службових обов'язків, висловлюючи свою думку щодо можливих експертних висновків.

1.41. Якщо ВЛК після амбулаторного медичного огляду не може винести остаточної постанови, то вона направляє особу рядового й начальницького складу на стаціонарне обстеження до лікувально-профілактичного закладу МВС з подальшим медичним оглядом її госпітальною ВЛК. Особи рядового й начальницького складу, направлені на медичний огляд у зв'язку зі звільненням за вислугою років або станом здоров'я, повинні обстежуватись, як правило, у стаціонарних умовах.

Після закінчення обстеження в лікувально-профілактичному закладі МВС, де немає госпітальної ВЛК, або лікувально-профілактичному закладі іншого міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади складається акт дослідження стану здоров'я (додаток 8). Акт обстеження такої особі не видається, а висилається поштою або передається посильним до ВЛК, яка направила її на обстеження.

При виявленні у цієї особи гострого або загострення хронічного захворювання постановою про придатність її до служби виноситься після закінчення лікування або при визначених наслідках захворювання.

1.42. Постанова про придатність осіб рядового й начальницького складу до служби виноситься за розділом «Рядовий та начальницький склад» за графою Розкладу хвороб, що відповідає вказаній посаді (виду службової діяльності).

1.43. Придатність осіб рядового й начальницького складу при переміщенні їх по службі розглядається за розділом «Рядовий та начальницький склад» за графою Розкладу хвороб, що відповідає новій посаді (виду службової діяльності).

Придатність за індивідуальними психофізіологічними особливостями осіб рядового та начальницького складу при переміщенні їх по службі визначається за відповідним пунктом Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей (додаток 21).

1.44. У разі непридатності за індивідуальними психофізіологічними особливостями осіб рядового та начальницького складу, при переміщенні їх по службі, одночасно ВЛК приймається постанова про придатність за станом здоров'я та фізичним розвитком цієї особи до служби в органах внутрішніх справ на посадах, які не вказані в Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей (додаток 21), за узгодженням з відповідним відділом по роботі з особовим складом.

1.45. В окремих випадках за рекомендацією управління (відділу) по роботі з особовим складом при медичному огляді старшого й вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, які за станом здоров'я є непридатними до військової служби у мирний час, ВЛК можуть виносити постанову про їх обмежену придатність до військової служби, а на обмежено придатних до військової служби - про придатність до військової служби, беручи до уваги характер, умови і тривалість служби, а також вік і фактичну пристосованість до неї цієї особи.

1.46. Медичний огляд і винесення постанови про можливість проходження служби особами рядового й начальницького складу за надзвичайних ситуацій на об'єктах ядерної енергетики здійснюється згідно з переліком медичних протипоказань для участі в проведенні робіт за надзвичайних ситуацій на об'єктах ядерної енергетики (додаток 6).

1.47. Медичний огляд осіб рядового й начальницького складу і членів їх сімей для визначення стану їх здоров'я щодо можливості проходження служби (проживання) за кордоном здійснюється згідно з Вказівками про порядок медичного огляду осіб рядового й начальницького складу та членів їх сімей, що виїжджають за кордон (додаток 4), на підставі Переліку медичних протипоказань для осіб рядового й начальницького складу та членів їх сімей, які виїжджають за кордон у тривалі, короткотермінові відрядження, і при відрядженні їх із-за кордону за медичними показаннями (додаток 5) та Таблиці вимог до індивідуальних психофізіологічних особливостей (додаток 21).

1.48. Медичний огляд осіб рядового й начальницького складу, які направляються у відрядження до зарубіжних країн, а також членів їх сімей здійснюється у випадках, коли тривалість відрядження перевищує 6 місяців.

Висновок про можливість направлення в закордонне відрядження осіб рядового й начальницького складу, а також членів їх сімей тривалістю до 6 місяців підписується лікарем та начальником лікувально-профілактичної установи МВС.

1.49. Курсанти і слухачі навчальних закладів МВС і навчальних підрозділів органів внутрішніх справ, а також ад'юнкти проходять медичний огляд у ВЛК тих органів внутрішніх справ, на території яких розташовані ці навчальні заклади і підрозділи. Медичний огляд для визначення придатності їх до подальшого навчання за станом здоров'я здійснюється за направленнями підрозділів по роботі з особовим складом навчальних закладів МВС. Начальник медичної служби навчального закладу подає до ВЛК необхідні медичні документи на цих осіб і безпосередньо сам бере участь у роботі комісії.

1.50. Постанови щодо курсантів і слухачів навчальних закладів МВС протягом усього навчання виносяться:

1.50.1. За графою II Розкладу хвороб – на курсантів пожежно-технічних навчальних закладів і навчальних закладів, які готують спеціалістів служби ДАІ.

1.50.2. За графою I Розкладу хвороб – на курсантів і слухачів інших навчальних закладів МВС.

Якщо під час медичного огляду в курсантів і слухачів першого року навчання виявляють захворювання, при наявності яких статтями Розкладу хвороб за відповідними пунктами та графами передбачається індивідуальна оцінка придатності, то вони визнаються непридатними до навчання.

Щодо курсантів і слухачів навчальних закладів МВС, визнаних на першому році (курсі) навчання непридатними до подальшого навчання, ВЛК одночасно розглядає питання про придатність їх до служби за відповідними графами Розкладу хвороб.

При змінах тимчасового характеру стану здоров'я курсантів і слухачів першого курсу ВЛК виносить постанову тільки про потребу звільнення від служби (навчання) або відпустки за станом здоров'я за графами I, II Розкладу хвороб. Постанова про придатність їх до подальшого навчання і постанова про придатність за графами I і II Розкладу хвороб виносяться за наявності підстав після закінчення терміну звільнення від служби або відпустки за станом здоров'я.

При медичному огляді курсантів, починаючи з другого року (курсу) навчання, ВЛК вирішує питання придатності до служби за графами I, II, III Розкладу хвороб залежно від профілю навчального закладу і факультету. У разі визнання їх придатними або обмежено придатними до військової служби за графами I, II, III одночасно виносяться постанова про придатність до подальшого навчання за графою Розкладу хвороб відповідного профілю навчального закладу і факультету.

1.51. Рішення про придатність до служби ад'юнктів вищих навчальних закладів МВС виносяться за графою III Розкладу хвороб розділу «Рядовий та начальницький склад».

1.52. Якщо колишній працівник органів внутрішніх справ із числа осіб рядового й начальницького складу порушує питання про визначення його придатності до служби чи перегляд постанови ВЛК, винесеної на час його фактичного звільнення з органів внутрішніх справ, то підрозділ по роботі з особовим складом органу внутрішніх справ за місцем проживання такої особи направляє до відповідної ВЛК, яка знаходиться в місцевості, де він мешкає, його заяву та особову справу, а на пенсіонерів МВС, крім того, пенсійну справу, картку амбулаторного хворого (медичну книжку), акти медичного огляду за період служби та інші медичні документи. ВЛК за потреби додатково запитує і разом з головними спеціалістами Управління охорони здоров'я (відділу) служби вивчає подані документи. Якщо при цьому встановлено, що є підстави для задоволення прохання, то ВЛК дає експертну оцінку цим документам після стаціонарного обстеження з метою встановлення його придатності до служби на період звільнення. Рішення ВЛК оформляється протоколом і довідкою (додаток 11) у 3-х примірниках. При цьому військово-лікарська комісія виносить постанову про придатність особи до служби в органах внутрішніх справ та причинний зв'язок її захворювання (поранення, контузії, травми, каліцтва) зі службою.

1.53. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання (поранення, контузії, травми, каліцтва) у колишніх осіб рядового й начальницького складу і колишніх військово-службовців пов'язаного із захистом Батьківщини, проходженням служби в органах внутрішніх справ (проходженням військової служби), виносяться на основі цього Порядку та Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, інших нормативно-правових актів МВС щодо цього питання.

1.54. Якщо колишня особа рядового й начальницького складу звертається безпосередньо до ЦВЛК МВС України для визначення її придатності до військової служби чи перегляду постанови ВЛК про її звільнення з органів внутрішніх справ, то ЦВЛК, за потреби, дає вказівку відповідній ВЛК за місцем проживання цієї особи щодо здійснення її медичного огляду з метою визначення придатності до служби на період фактичного звільнення.

МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК

1.55. Медичний огляд військовослужбовців внутрішніх військ, членів їх сімей здійснюється за місцем дислокації військових частин або проживання ВЛК МВС чи Мін.оборони України у відповідності до Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України (військовослужбовці, що вступають до навчальних закладів МВС, проходять медичний огляд у відповідності до Положення про діяльність військово-лікарської експертизи і медичний огляд військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу у системі МВС України).

1.56. Направлення на медичний огляд здійснюється:

1.56.1. Військовослужбовців строкової служби – командирами військових частин, начальниками гарнізонів, штатними ВЛК, військовими комісарами, органами військової прокуратури або військовим трибуналом, а тих, хто перебуває на обстеженні в лікувальних установах, крім цього, головними лікарями (завідуючими) цих установ.

1.56.2. Осіб офіцерського складу, прапорщиків, військовослужбовців надстрокової служби, військовослужбовців-жінок – прямими начальниками від командира полку, їм рівними і вище, органами військової прокуратури або військовими судами, а у воєнний час, крім цього, начальниками гарнізонів, штатних ВЛК, військових лікувально-профілактичних установ, військовими комендантами гарнізонів і військовими комісарами.

У разі виявлення в процесі обстеження в особи офіцерського складу, прапорщика, військовослужбовця надстрокової служби, військовослужбовця-жінки захворювань (наслідок поранення, контузії, травми, каліцтва), які обумовлюють непридатність до військової служби із зняттям з військового обліку або непридатність до військової служби в мирний час, така особа направляється на медичний огляд за розпорядженням начальника військової чи іншої лікувально-профілактичної установи на стаціонарне обстеження, де є госпітальна ВЛК, про що робиться запис в історії хвороби.

1.57. На військовослужбовців, яких направляють у мирний час на ВЛК для медичного огляду, подаються:

1.57.1. Направлення на медичний огляд (додаток 7), підписане командиром і лікарем військової частини із зазначенням попереднього діагнозу.

1.57.2. Медична книжка.

1.57.3. Вкладний лист на підлітка до медичної картки амбулаторного хворого (облікова форма № 025 (у), а також додаткові дані про стан здоров'я в допризовний період (на військовослужбовців строкової служби, правомірність призову яких на дійсну військову службу за станом здоров'я викликає сумнів).

1.57.4. Службова і медична характеристика з викладенням думки командування і лікаря військової частини щодо можливості подальшого використання з урахуванням стану здоров'я на осіб з психічними розладами, органічними хворобами центральної нервової системи, нічним нетриманням сечі й наслідками різних травм, яких вони зазнали до призову на дійсну військову службу або в період військової служби, а також на осіб офіцерського складу, прапорщиків, військовослужбовців надстрокової служби й військовослужбовців-жінок, що не досягли граничного віку перебування на дійсній військовій службі і не мають вислуги встановлених строків служби, стосовно яких прийнято рішення про представлення до звільнення з військ.

1.57.5. Акт про обставини одержання поранення (травми, контузії, каліцтва) згідно з додатком 13 до Положення про діяльність ВЛК та порядком проведення військово-лікарської експертизи і медичного огляду військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу у системі МВС України на осіб, направлених на медичний огляд з приводу поранень, травм, контузії, каліцтва, яких вони зазнали під час проходження дійсної військової служби.

1.58. Військовим лікувально-профілактичним закладам і ВЛК надається право запитувати службу та медичну характеристику на військовослужбовців і в інших необхідних випадках.

1.59. Лікар військової частини має право брати участь у засіданні ВЛК, доповідати комісії дані нагляду за станом здоров'я особи, що проходить медичний огляд, дані про вплив наявних у нього захворювань на виконання службових обов'язків, висловлювати свою думку про можливі експертні висновки.

1.60. Якщо ВЛК не може винести остаточну постанову, то голова комісії направляє військово-службовця на стаціонарне обстеження з подальшим медичним оглядом його госпітальною ВЛК.

За відсутності в лікувальному закладі госпітальної ВЛК складається Акт дослідження стану здоров'я (додаток 8), який передається нарочним або пересилається до ВЛК, яка направила військово-службовця на обстеження.

Якщо колишній військовослужбовець порушує питання про визначення його придатності до військової служби чи перегляд постанови ВЛК на період фактичного звільнення з військової служби, то ВЛК МВС за місцем його проживання вирішує ці питання згідно з пунктом 1.54 Положення.

1.61. Військовослужбовцям-жінкам відпустка у зв'язку із вагітністю надається на підставі постанови ВЛК з дня виникнення в них права на допомогу у зв'язку із вагітністю. Строк вагітності встановлюється відповідним медичним закладом, на підставі чого ВЛК

вносить постанову, яка оформляється довідкою за формою, передбаченою Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України. Довідка ВЛК штатною ВЛК не затверджуються і видається на руки або надсилається до військової частини.

1.62. Військовослужбовці строкової служби можуть бути визнані непридатними до подальшого проходження дійсної військової служби тільки після стаціонарного обстеження і лікування. Амбулаторне обстеження і медичний огляд допускаються тільки за наявності очевидних фізичних вад (відсутність ока, пальців, рук, ніг, дефекти кісток черепа, вкорочення та викривлення кінцівок тощо).

ПОСТАНОВИ ВІЙСЬКОВО-ЛІКАРСЬКИХ КОМІСІЙ

1.63. ВЛК свої постанови виносять на час фактичного огляду даної особи. Щодо колишніх осіб рядового й начальницького складу ОВС, військовослужбовців, які не проходили медичного огляду у ВЛК при звільненні зі служби, постанови виносяться на час фактичного звільнення з ОВС на підставі медичних документів. За результатами медичного огляду ВЛК виносять такі постанови:

1.64. Якщо в особи, що проходить медичний огляд, виявлено захворювання, не передбачене Розкладом хвороб, то ВЛК приймає постанову щодо тієї статті Розкладу хвороб, яка найбільше відповідає її захворюванню і фактичній придатності до служби. Постанова при цьому приймається в такій редакції: «Відповідно до статті _____ графі _____ Розкладу хвороб» і далі йде текст постанови, передбачений цією статтею (пунктом статті).

1.65. Постанову ВЛК про обмежену придатність осіб рядового й начальницького складу до служби в органах внутрішніх справ необхідно приймати в тих випадках, коли використання цієї особи на службі без шкоди для її здоров'я неможливе. При цьому в індивідуальному порядку, з урахуванням характеру захворювання або фізичної вади, спеціальності, фактично виконуваної роботи, пристосованості до неї особи, що проходить медичний огляд, комісія в постанові вказує, які види служби і роботи даній особі протипоказані (наприклад, робота, що потребує великого фізичного напруження, пов'язана з тривалою ходьбою або стоянням, перебуванням на холоді чи у вологих приміщеннях, на висоті, біля механізмів, які рухаються, вогню, води; нічні чергування, часті й тривалі відрядження і т.д.).

Особи, які мають вислугу понад 20 років, але не досягли встановленого для них Положенням про проходження служби рядовим й начальницьким складом органів внутрішніх справ віку, у разі визнання їх обмежено придатними до служби в органах внутрішніх справ можуть бути переміщені на інші посади, які вони можуть виконувати з урахуванням стану здоров'я, підготовки та досвіду роботи.

Необхідність та терміновість переміщення цих осіб визначається прямими начальниками – від начальника органу внутрішніх справ і вище, з урахуванням думки лікувального закладу і особистого бажання цієї особи.

1.66. При медичному огляді рядового й начальницького складу метод індивідуальної оцінки придатності до служби в органах внутрішніх справ повинен застосовуватись у кожному випадку. ВЛК враховує спеціальність, підготовку, досвід, вік, фактичну працездатність, освіту, думку керівництва органу внутрішніх справ, лікаря, який лікує, побажання цієї особи, можливість використання на роботі, яка найбільше відповідає стану її здоров'я.

1.67. На осіб рядового й начальницького складу, які проходять медичний огляд і підпадають під дію статей (пунктів) Розкладу хвороб, що передбачають індивідуальне визначення придатності до служби в органах внутрішніх справ, ВЛК виносить одну із таких постанов:

«Непридатний до військової служби в мирний час, обмежено придатний у воєнний час»;

«Обмежено придатний до військової служби».

В окремих випадках, зумовлених поясненнями щодо застосування статей Розкладу хвороб (додаток 2), може бути винесена постанова про придатність до військової служби:

«Придатний до військової служби».

1.68. Якщо в осіб рядового й начальницького складу виявлено декілька взаємно обтяжуючих захворювань, які окремо не досягають ступеня вираженості, передбаченої Розкладом хвороб, а в сукупності зумовлюють фактичну обмежену придатність до військової служби, непридатність до військової служби у мирний час або непридатність до військової служби зі зняттям з військового обліку, то ВЛК приймає одну із вказаних постанов у такій редакції: «На основі статей ___ графі _____, Розкладу хвороб за сукупністю захворювань _____».(вказати постанову)

Постанови з формулюванням: «Непридатний до військової служби зі зняттям з військового обліку» за сукупністю захворювань виносяться тільки у разі негативної динаміки захворювань, їх кризового чи ускладненого перебігу (діагноз має бути підтверджений висновком спеціалізованих обласних та інших лікувальних установ) за умови, що таких захворювань буде не менше трьох.

При цьому в порядку індивідуальної оцінки необхідно враховувати зв'язок захворювань та їх вплив на виконання службових обов'язків, перебіг захворювань, вік тих, хто пройшов медичний огляд, та інше.

1.69. На курсантів (слухачів) навчальних закладів МВС, які отримують безкоштовне харчування і мають зріст 190 см і вище, ВЛК за показаннями виносить постанову про надання їм додаткового харчування в межах половини від передбачених для них продовольчих пайків. Постанова виносяться в такій редакції:

«Надати додаткове харчування в межах половини продовольчого пайка».

Показаннями до винесення вказаної постанови є скарга на погіршення самопочуття, відчуття голоду, відсутність почуття насиченості після приймання їжі в обсязі встановленого раціону, а також від'ємна динаміка ваги тіла.

Курсантів та слухачів, які страждають шлунково-кишковими захворюваннями і отримують безкоштовне харчування, забезпечують в навчальному закладі МВС дієтичним харчуванням на строк до 3-х місяців за висновком начальника медслужби навчального закладу або лікувальної установи.

1.70. Постанови ВЛК про необхідність надання особам рядового й начальницького складу відпустки за станом здоров'я виносяться, коли для повного відновлення функції та працездатності після завершення стаціонарного лікування (госпіталь, відділення або центр реабілітації, санаторій) необхідний строк не менше 30 діб.

Відпустку за станом здоров'я необхідно розглядати як завершуючий етап відновлювального лікування, який найдоцільніше проводити під наглядом лікувальної установи за місцем служби або проживання.

За потреби після закінчення повного курсу стаціонарного лікування госпітальною ВЛК виносяться постанова про потребу у звільненні з проведенням необхідних лікувально-профілактичних заходів у амбулаторних умовах або у відділеннях чи центрах реабілітації як у мирний, так і у воєнний час. Якщо є незаперечні дані про те, що здатність до проходження служби не відновиться, то постанова про потребу осіб рядового й начальницького складу у відпустці за станом здоров'я не виносяться, а вирішується питання про придатність до служби в органах внутрішніх справ.

Відпустка за станом здоров'я особам рядового й начальницького складу надається на 30 діб. В окремих випадках при пораненнях, контузях, травмах, каліцтвах, залежно від їх характеру, ВЛК може виносити постанову про потребу у відпустці за станом здоров'я на 45 або 60 діб.

У деяких випадках відпустка за станом здоров'я може бути продовжена, але кожен раз не більше ніж на один місяць. Загалом час безперервного перебування на лікуванні в лікувально-профілактичних закладах і у відпустці за станом здоров'я в мирний час не повинен перевищувати 4-х місяців, а для хворих на туберкульоз - 12 місяців.

Якщо вказаний час безперервного перебування на лікуванні в лікувальних установах або у відпустці за станом здоров'я минув і ці особи не можуть за станом здоров'я приступити до виконання службових обов'язків і потребують лікування, то начальник лікувальної установи направляє начальнику органу внутрішніх справ, в якому вони проходять службу, довідку.

У довідці вказуються час і обставини, при яких отримано захворювання (поранення, контузію, травму, каліцтво), в яких лікувальних установах і скільки часу особа рядового й начальницького складу була на лікуванні і у відпустці за станом здоров'я, проведені основні лікувальні заходи, остаточний діагноз і висновок про необхідний термін, упродовж якого може бути закінчене лікування. Начальник органу внутрішніх справ подає клопотання та довідку прямому начальнику, який має право продовжити строк перебування на лікуванні і приймає рішення про продовження строку безперервного перебування особи рядового й начальницького складу на лікуванні або про медичний огляд його ВЛК для визначення придатності до служби в органах внутрішніх справ.

Строк безперервного перебування осіб рядового й начальницького складу на лікуванні або у відпустці за станом здоров'я понад 4 місяці продовжується: особам начальницького та офіцерського складу, які займають посади, що входять до номенклатури МВС України, – Міністром внутрішніх справ України або його заступниками; іншим особам рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ – начальниками управлінь і особами до них прирівняними; у навчальних закладах – ректорами.

Якщо лікування не буде закінчено протягом подовженого строку, то вказані прямі начальники на підставі нової довідки лікувальної установи і клопотання начальника органу внутрішніх справ повторно розглядають питання щодо подальшого продовження строку безперервного перебування особи рядового й начальницького складу на лікуванні або медичного огляду його ВЛК.

Після закінчення встановленого строку перебування на лікуванні або у відпустці за станом здоров'я за направленням підрозділу по роботі з особовим складом особи рядового й начальницького складу підлягають медичному огляду у відповідній ВЛК для визначення придатності до служби в органах внутрішніх справ. У разі визнання їх ВЛК непридатними до військової служби в мирний час або непридатними до військової служби зі зняттям з військового обліку вони можуть бути представлені на звільнення до виписки з лікувально-профілактичної установи.

Медичний огляд ВЛК для визначення придатності до служби осіб рядового й начальницького складу, які отримали поранення, контузію, травму, каліцтво при виконанні службових обов'язків, здійснюється тільки після закінчення лікування в лікувальній установі або при визначеному результаті лікування.

Якщо особи рядового й начальницького складу, військовослужбовці впродовж року більше 4-х місяців не можуть приступити до виконання своїх службових обов'язків через захворювання чи з інших причин (крім випадків, передбачених цим пунктом та пунктом 1.4 Порядку) або часто та довготривало хворіють*, то вони зобов'язані за поданням Управління (відділу) по роботі з особовим складом пройти медичний огляд ВЛК за місцем служби для визначення придатності до подальшої служби в ОВС.

* До осіб, що часто та довготривало хворіють, належать ті особи, у яких за останні 12 місяців було 4 та більше випадків захворювань і 40 днів непрацездатності за однорідними захворюваннями або 6 і більше випадків захворювань та 60 і більше днів непрацездатності за неоднорідними захворюваннями.

1.71. У воєнний час лікування осіб рядового й начальницького складу, як правило, повинно бути закінчено в лікувальній установі. У виняткових випадках особам рядового й начальницького складу може бути надана відпустка за станом здоров'я на 30 діб. Після закінчення цього терміну в необхідних випадках за постановою ВЛК відпустка може бути продовжена на той же термін, а при відповідних медичних показаннях - продовжена ще раз. Загалом у воєнний час відпустка за станом здоров'я не повинна перевищувати 3-х місяців. Після закінчення цього граничного терміну ВЛК повинна винести постанову про придатність особи рядового й начальницького складу до служби в органах внутрішніх справ.

1.72. Відпустку за станом здоров'я доцільно проводити у звичних для хворого кліматичних умовах. За потреби ВЛК може бути винесена постанова про зміну місцеперебування осіб рядового й начальницького складу в період відпустки за станом здоров'я.

Постанову про потребу в переміні місцеперебування у відпустці за станом здоров'я ВЛК може виносити одночасно з постановою про надання відпустки в такій редакції:

«Потребує відпустки за станом здоров'я на _____ днів з проведенням її в _____». (вказати місце проведення відпустки)

1.73. Якщо особа рядового й начальницького складу після медичного огляду у ВЛК не може самостійно прямувати до лікувального закладу або місця проживання, після звільнення і за станом здоров'я потребує супроводжуючих, то ВЛК у своїй постанові вказує їх кількість.

При переведенні осіб рядового й начальницького складу та членів їх сімей для продовження лікування з однієї лікувальної установи системи МВС до іншої або з лікувальної установи системи МВС до лікувальної установи територіальних органів охорони здоров'я, якщо це пов'язано з переїздом, ВЛК виносить постанову в такій редакції:

«Для продовження лікування потребує переведення _____». (вказати назву лікувальної установи системи МВС або територіальних органів охорони здоров'я та їх дислокацію).

Постанова ВЛК оформляється довідкою (додаток 11).

За неможливості проїзду даної особи у плацкартному вагоні ВЛК має право виносити постанову про її проїзд у м'якому вагоні.

На хворого, який потребує ізоляції на шляху прямування до лікувально-профілактичного закладу, ВЛК виносить постанову про потребу його проїзду і проїзду супроводжуючих його осіб в окремому купе твердого вагона швидкого або пасажирського потягу, в каютах третьої категорії або місцях другої категорії транспортних ліній.

1.74. Звільнення від службових обов'язків за станом здоров'я осіб рядового й начальницького складу і військовослужбовців проводиться відповідно до чинного законодавства, в тому числі нормативно-правових актів МВС.

Жінкам із числа рядового й начальницького складу відпустка у зв'язку із вагітністю і пологами надається на підставі їх рапортів і медичних документів жіночих консультацій на строки, передбачені чинним законодавством.

1.75. Якщо особи рядового й начальницького складу визнані непридатними до військової служби зі зняттям з військового обліку і в період оформлення звільнення не можуть за станом здоров'я виконувати службові обов'язки, то ВЛК виносить постанову (одночасно з постановою про непридатність) у такій редакції: «Підлягає звільненню від виконання службових обов'язків за станом здоров'я на строк, необхідний для оформлення звільнення, але не більше 30 днів».

1.76. Якщо особа рядового й начальницького складу відмовляється чи ухиляється від медичного огляду і додаткового обстеження, відсутні необхідні документи, які підтверджують наявність і характер захворювання, то постанову про придатність її до служби та причинний зв'язок захворювання не виноситься. Відмова від медичного огляду може бути оформлена рапортом цієї особи чи відповідним актом ВЛК.

ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИННОГО ЗВ'ЯЗКУ ЗАХВОРЮВАНЬ (ПОРАНЕНЬ) У ОСІБ РЯДОВОГО Й НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ І КОЛИШНІХ ОСІБ РЯДОВОГО Й НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ТА КОЛИШНІХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

1.77. У всіх випадках при медичному огляді осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців, коли їм встановлено діагноз, ВЛК визначає причинний зв'язок захворювання (поранення, контузії, травми, каліцтва).

Постанова ВЛК про причинний зв'язок поранення (контузії, травми, каліцтва) виноситься на підставі достовірних даних про обставини, за яких воно отримано.

Усім особам рядового й начальницького складу і військовослужбовцям, які отримали поранення (контузії, травму, каліцтво), підрозділи по роботі з особовим складом органів внутрішніх справ або командування військових частин оформляють акт про нещасний випадок (поранення) (додаток 13), на підставі матеріалів службової перевірки, дізнання, слідства або кримінальної справи, атестації, службової характеристики, довідки лікувальної установи, історії хвороби або витягу з неї, свідоцтва про хворобу, запису лікаря лікувальної установи в картці амбулаторного хворого, довідки архівної установи з викладенням обставин, при яких воно отримано. Акт про нещасний випадок (поранення) (додаток 13), затверджується начальником

відповідного органу внутрішніх справ (командиром військової частини) і долучається до особової справи особи рядового й начальницького складу або військовослужбовця.

1.78. Постанови ВЛК про причинний зв'язок виносяться в таких формулюваннях:

1.78.1. «Поранення (травма, контузія, каліцтво), ТАК, пов'язане із захистом Батьківщини», якщо поранення, травма, контузія або каліцтво одержано при захисті Батьківщини або виконанні обов'язків військової служби в складі діючої армії.

1.78.2. «Поранення (травма, контузія, каліцтво), ТАК, пов'язане з виконанням службових обов'язків», – якщо поранення (травма, контузія, каліцтво) одержане тим, хто пройшов медичний огляд (крім випадків протиправного діяння), за умови їх фактичного виконання, а також:

- а) на шляху прямування на службу або зі служби, під час службових поїздок, повернення до місця служби;
- б) на території органу внутрішніх справ або в іншому місці роботи (занять) протягом робочого (учбового) часу, включаючи перерви, встановлені розпорядком (розкладом занять), якщо при цьому потерпілим не були порушені вимоги наказів, інструкцій та інших нормативно-правових актів;
- в) поза територією органів внутрішніх справ, якщо перебування там відповідало службовим обов'язкам особи рядового й начальницького складу і розпорядку дня або вона направлена туди за наказом керівництва;
- г) при виконанні державних або громадських обов'язків, якщо навіть ці обов'язки і не були пов'язані зі службою;
- г) при виконанні обов'язку з врятування людського життя, охорони державної, колективної власності і власності громадян, підтримання дисципліни та охорони правопорядку;
- д) в інших випадках, передбачених законодавчими актами України та нормативно-правовими актами МВС;
- е) при опіках і обмороженнях, одержаних під час виконання службових обов'язків.

1.78.3. При ураженнях, зумовлених впливом радіоактивних речовин, інших джерел іонізуючих випромінювань, компонентами ракетного палива, джерел електромагнітного поля, а також дією токсичних речовин, які виникають у зв'язку з виконанням службових обов'язків, приймається постанова: «Травма (зазначити фактор), ТАК, пов'язана з виконанням службових обов'язків».

1.78.4. «Поранення (травма, контузія, каліцтво), одержане в результаті нещасного випадку, НІ, не пов'язане з виконанням службових обов'язків», – якщо воно одержане даною особою при обставинах, не пов'язаних з виконанням службових обов'язків, зазначених у пункті 1.85.2, або одержане внаслідок правопорушення, встановленого адміністративним розслідуванням, дізнанням, попереднім слідством або судовим розглядом.

1.78.5. «Захворювання, поранення (травма, контузія, каліцтво), ТАК, пов'язані з участю в бойових діях при виконанні обов'язків військової служби», якщо захворювання виникло, поранення (травма, контузія, каліцтво) одержане в період служби в країнах і військових частинах на території інших держав, які вели бойові дії згідно Переліку держав і періодів бойових дій на їх території, затвердженого постановою КМ України від 08.02.94 N 63.

Ця сама постанова виносить також і тоді, коли наявне захворювання у вказаний період служби не обмежує придатності, а надалі досягає такого розвитку, що обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі й тимчасової) для проходження служби при хронічних, повільно прогресуючих захворюваннях за умови наявності медичних документів, виданих у перші 10 років після вибуття особи рядового й начальницького складу, військовослужбовця з країни, яка вела бойові дії, або пізніше, але за даними за визначені десять років, якщо вони дають змогу віднести початок захворювання на період участі в бойових діях.

1.78.6. «Захворювання, ТАК, пов'язане із захистом Батьківщини», якщо воно виникло в період служби у військових частинах і установах, що входили до складу діючої армії, або коли захворювання, яке виникло до цього, в період служби у військових частинах і установах, які входили до складу діючої армії, досягло такого розвитку, що обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі й тимчасової) до військової служби.

Постанова в такому формулюванні вноситься щодо військовослужбовців, які брали участь у бойових діях, вказаних у пункті 1.85.1 цього Порядку.

Зазначена постанова вноситься також при хронічних, повільно прогресуючих захворюваннях за наявності медичних документів, виданих у перші десять років після вибуття військовослужбовця з діючої армії або пізніше, але за даними за зазначені десять років, якщо вони дозволяють віднести початок захворювання на період перебування в діючій армії.

1.78.7. «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням службових обов'язків».

Зазначена постанова вноситься в разі захворювання:

– у зв'язку з виконанням функції донора;

– при інфікуванні під час виконання службових обов'язків в осередках особливо небезпечних інфекцій.

1.78.8. «Захворювання, ТАК, пов'язане з проходженням служби в органах внутрішніх справ», якщо воно виникло в період проходження служби в органах внутрішніх справ або коли захворювання, яке виникло до служби, в період служби досягло такого розвитку, що обмежує придатність або призводить до непридатності (у тому числі й тимчасової) до військової служби.

З таким самим формулюванням вносяться постанови при медичному огляді осіб рядового й начальницького складу за наслідками поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних ними в період проходження служби, коли документи про обставини їх одержання на момент медичного огляду відсутні.

1.78.9. «Захворювання, НІ, не пов'язане зі службою в органах внутрішніх справ», якщо воно виникло у того, хто пройшов медичний огляд до вступу на службу і служба в органах внутрішніх справ не вплинула на це захворювання і придатність до служби.

Постанова в такому формулюванні вноситься також за наслідками поранень (травм, контузій, каліцтв), якщо вони одержані до служби і служба в органах внутрішніх справ не вплинула на вже існуючі наслідки поранень (травм, контузій, каліцтв) і придатність до служби.

1.79. При встановленні причинного зв'язку захворювань з наслідками аварії на ЧАЕС, інших ядерних об'єктах, з наслідками ядерних випробувань і з випробуваннями ядерної зброї – постанови вносяться у формулюваннях:

1.79.1. «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням службових обов'язків з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС».

1.79.2. «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням обов'язків військової служби з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС».

Постанови ВЛК вносяться в таких формулюваннях (підпункти 1, 2), якщо захворювання виникло в період або після перебування в 30-кілометровій зоні, або захворювання загострилось чи ускладнилось.

1.79.3. «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням службових обов'язків з ліквідації наслідків аварії на ядерних об'єктах», – якщо той, хто пройшов медичний огляд, брав участь у ліквідації аварії на інших ядерних об'єктах (АЕС, ядерних енергетичних установках тощо), унаслідок чого в нього виникло захворювання або вже наявні до цього захворювання загострилися чи ускладнилися.

1.79.4. «Захворювання, ТАК, пов'язане з виконанням службових обов'язків при випробуванні ядерної зброї», якщо той, хто пройшов медичний огляд, брав участь у випробуванні ядерної зброї або в інших ядерних випробуваннях, унаслідок чого в нього виникли захворювання або вже наявні захворювання загострилися чи ускладнилися.

1.79.5. «Захворювання, ТАК, пов'язане з наслідками Чорнобильської катастрофи в період проходження служби в органах внутрішніх справ», якщо захворювання виникло в період проходження служби в зонах підвищеного радіаційного забруднення, унаслідок аварії на ЧАЕС, які визначаються постановою КМ України, або захворювання, що виникло раніше, у цей період загострилось чи ускладнилось.

1.79.6. «Захворювання, пов'язане з виконанням робіт з ліквідації аварії на ЧАЕС» (для службовців).

1.79.7. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання (поранення), яке призвело особу рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовця) до смерті, виноситься в одній з редакцій, указаних у підпунктах 1.86.1 – 1.86.6 Порядку.

1.79.8. Постанови в зазначених формулюваннях при злоякісних новоутвореннях і захворюваннях системи крові виносяться незалежно від строків перебування в зонах підвищеної радіоактивності, доз отримання і давності виникнення захворювання.

1.79.9. При встановленні причинного зв'язку захворювань з наслідками аварії на ЧАЕС слід керуватись Переліком хвороб, при яких може бути встановлений зв'язок з дією іонізуючого опромінювання та інших шкідливих факторів аварії на ЧАЕС, що затверджений МОЗ України, та критеріями щодо встановлення цього зв'язку, які є в Положенні про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України.

1.79.10. Медичний огляд і встановлення причинного зв'язку захворювань в осіб рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ (військовослужбовців), які брали участь у роботах з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у межах 30-кілометрової зони, інших аварій на ядерних об'єктах та у випробуваннях ядерної зброї, здійснюються тільки після стаціонарного обстеження.

1.80. Постанови ВЛК про причинний зв'язок захворювання, поранення (травми, контузії, каліцтва) військовослужбовцям внутрішніх військ МВС виносяться в редакції, передбаченій Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України.

1.81. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання, поранення (травми, контузії, каліцтва) із захистом Батьківщини, проходженням служби в органах внутрішніх справ (проходженням військової служби), виконанням службових обов'язків (виконанням обов'язків військової служби) разом з іншими постановами записуються в акт медичного огляду (додаток 9), свідоцтво про хворобу (додаток 12) чи довідку (додаток 11), книгу протоколів засідань ВЛК (додаток 14) і картку амбулаторного хворого (медичну книжку) особи (додаток 9), яка проходить медичний огляд, з обов'язковим посиленням на документ, що підтверджує обставини отримання поранення (травми, контузії, каліцтва).

1.82. При медичному огляді ВЛК осіб рядового й начальницького складу, у яких поряд із захворюваннями є також наслідки поранень (травми, контузії, каліцтва), постанови про їх причинний зв'язок ВЛК виносить окремо у формулюваннях, передбачених пунктами 1.85-1.86 цього Порядку.

При медичному огляді військовослужбовців, у яких поряд із захворюваннями є також наслідки поранень (травми, контузії, каліцтва), ВЛК виносить постанови про їх причинний зв'язок окремо в редакціях, передбачених Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України.

1.83. Якщо в особи, що проходить медичний огляд, виявлено декілька захворювань чи поранень (травм, контузій, каліцтв) або їх наслідків, що виникли (отримані) за різних обставин, то постанова про причинний зв'язок виноситься ВЛК окремо залежно від обставин їх виникнення.

1.84. При медичному огляді у ВЛК осіб рядового й начальницького складу, які перебувають під слідством, постанова про причинний зв'язок захворювання (поранення, травми, контузії, каліцтва) не виноситься. Якщо слідство припинено, то це питання вирішується в установленому порядку. Для винесення постанови про причинний зв'язок поранення (травми, контузії, каліцтва) ВЛК повинна використовувати висновок підрозділу по роботі з особовим складом органів внутрішніх справ щодо обставин його отримання.

1.85. У свідоцтві про хворобу (додаток 12) осіб рядового й начальницького складу та військовослужбовців викладаються обставини отримання поранення (травми, контузії, каліцтва) з обов'язковим зазначенням документів, на підставі яких зроблено запис, наводяться дані об'єктивного дослідження наслідків поранення (травми, контузії, каліцтва), а також, поряд з іншими виявленими захворюваннями, повністю вказується діагноз цих наслідків.

За наявності документів, що підтверджують факт і обставини отримання поранення (травми, контузії, каліцтва), залежно від того, обмежують чи не обмежують його наслідки придатність даної особи до служби, постанова ВЛК про причинний зв'язок поранення (травми, контузії, каліцтва) записується в свідоцтво про хворобу чи довідку.

1.86. ВЛК можуть виносити постанови про зв'язок контузії, отриманої у зв'язку із захистом Батьківщини, з виконанням службових обов'язків, на підставі записів у відповідних документах, у яких є дані про поранення голови, шиї чи одночасно отримані множинні осколкові поранення (двома і більше осколками) будь-якої локалізації.

1.87. Визначення причинного зв'язку захворювання (поранення), що призвело особу рядового й начальницького складу ОВС, військовослужбовця до смерті, проводиться штатними ВЛК за направленням кадрових, правоохоронних органів чи військового комісара.

1.88. Визначення причинного зв'язку захворювання (поранення) у колишніх осіб рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ, колишніх військовослужбовців внутрішніх військ покладено на штатні ВЛК МВС України.

1.89. Причину смерті колишніх осіб рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ, військовослужбовців устанавлюють медико-соціальні експертні комісії (далі – МСЕК) Міністерства охорони здоров'я України.

1.90. Постанова ВЛК про одержання особою, яка пройшла медичний огляд, травми внаслідок уражень, зумовлених радіоактивними речовинами, іншими джерелами іонізуючих випромінювань, компонентами ракетного палива (далі – КРП), джерелами електромагнітного поля (далі – ЕМП), а також дією токсичних речовин, які виникли у зв'язку з виконанням службових обов'язків у мирний час, виноситься ЦВЛК, ВЛК ГУМВС за участю головного радіолога-токсиколога.

1.91. Установлювати причину інвалідності колишніх осіб рядового й начальницького складу і військовослужбовців правочинні тільки МСЕК Міністерства охорони здоров'я України, які при винесенні свого висновку керуються постановою військово-лікарської комісії про причинний зв'язок захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв).

1.92. Військово-лікарські комісії МВС виносять постанови про причинний зв'язок захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв) у колишніх осіб рядового й начальницького складу і військовослужбовців, якщо при медичному огляді в період проходження служби був установлений відповідний діагноз.

1.93. Для розгляду питань причинного зв'язку захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв) з перебуванням на фронті колишніх осіб рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ, військовослужбовців у штатну ВЛК мають бути подані відомості про призов на військову службу, дату та причину звільнення зі служби, час перебування в діючій армії, полоні, про обставини поранення, перебування на лікуванні. Ці відомості подаються із зазначенням документів, які стали їх джерелом (довідки архівів, витяги з документів особової справи, наказів по військовій частині тощо).

Підрозділи по роботі з особовим складом (військові комісаріати) подають довідку про проходження колишньою особою рядового й начальницького складу військової служби із зазначенням повного найменування військових частин, часу служби в них та перебування в діючій армії, дати та причини звільнення зі служби. Крім того, залежно від конкретного випадку підрозділи по роботі з особовим складом подають до ВЛК:

- а) військово-медичні документи, що підтверджують факт медичного огляду ВЛК колишнього військовослужбовця в період проходження військової служби, оригінал свідоцтва про хворобу або довідку за відповідною формою (форма обліку військового часу), довідки архівів про перебування у військових (цивільних) лікувально-профілактичних установах, червоноармійську книжку, прохідне свідоцтво, витяг з наказу в частині про звільнення, свідоцтво про звільнення від військової повинності, військовий квиток;
- б) інші документи, що містяться у військовому комісаріаті або в колишнього військовослужбовця, які прямо чи побічно підтверджують проходження служби в Збройних Силах, перебування на лікуванні, медичний огляд ВЛК;
- в) військові документи, що побічно підтверджують факт поранення, каліцтва: бойові, службові характеристики, атестації, нагородні листи тощо;
- г) документи військових (цивільних) лікувально-профілактичних установ, що підтверджують звернення колишнього військовослужбовця за медичною допомогою, із зазначенням часу та причин звернення. Беруться до уваги медичні документи, які підтверджують виявлення

хронічних захворювань, що поволі прогресують у перші десять років після вибуття колишньої особи рядового й начальницького складу або військовослужбовця з діючої армії;

г) акти медичного огляду в МСЕК (цього часу та архівні), пенсійна справа колишньої особи рядового й начальницького складу, особова (пенсійна) справа офіцера запасу чи у відставці;

д) дані про захворювання (поранення) за матеріалами перевірки після звільнення з полону.

У довідках військових комісаріатів мають бути посилення на документи (із зазначенням, ким і коли їх видано), на підставі яких складені ці довідки.

1.94. Розшук архівних документів про перебування колишніх військовослужбовців у військових (цивільних) лікувально-профілактичних установах на лікуванні, у полоні, про проходження військової служби, участь у бойових діях проводять підрозділи по роботі з особовим складом ОВС та військові комісаріати в установленому порядку.

Штатні ВЛК за потреби можуть проводити розшук додаткових документів.

1.95. У разі наявності очевидних тілесних ушкоджень (відсутність кінцівки, дефект кісток черепа, рубці після поранень, наявність сторонніх тіл) у колишніх осіб рядового й начальницького складу ОВС та військовослужбовців (учасників війни чи інших бойових дій), у тому числі під час виконання інтернаціонального обов'язку в країнах та частинах, що вели бойові дії), а також у колишніх військовополонених за відсутності даних про їх медичний огляд ВЛК з цього приводу в період проходження служби (військової служби) ці особи, незалежно від причини їх звільнення з ОВС, Збройних Сил та інших військових формувань і ступеня придатності до служби (військової служби) у даний час, для встановлення характеру і давності тілесних ушкоджень за направленням підрозділу по роботі з особовим складом ОВС (військового комісара) підлягають огляду судово-медичним експертом (за необхідності після обстеження в лікувально-профілактичному закладі), результати якого заносяться до акта судово-медичного дослідження.

1.96. На підставі акта судово-медичного дослідження та інших документів ВЛК військового комісаріату складає свідоцтво про хворобу (ВЛК системи МВС виносить постанову про причинний зв'язок поранень, травм чи каліцтва), яке разом із довідкою про проходження служби та перебування в діючій армії з посиленням на Перелік держав і періодів бойових дій на їх території, затверджений Постановою КМ України від 08.02.1994 р. N 63, подається до МСЕК Міністерства охорони здоров'я України для встановлення причинного зв'язку інвалідності.

1.97. Якщо в документах про медичний огляд колишньої особи рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовця) не зазначений діагноз, але наведена стаття Розкладу хвороб, діючого на момент медичного огляду певної особи, то ВЛК у своїй постанові наводить назви хвороб, які передбачені цією статтею.

1.98. Якщо в документі, на підставі якого ВЛК раніше винесла постанову про причинний зв'язок захворювання (поранення), діагноз сформульовано неточно, то ВЛК у своїй постанові наводить первинний діагноз не змінюючи його формулювання та вказує уточнений діагноз захворювання (поранення), щодо якого прийнято постанову в даний час.

1.99. Якщо свідоцтво про хворобу не збереглося, то підставою для винесення постанови про причинний зв'язок захворювання (поранення) є записи в документах (історії хвороби, довідці архіву, медичній довідці, медичній, червоноармійській або службовій книжці, прохідному свідоцтві, особовій справі, свідоцтві про звільнення від військової повинності, військовому квитку, витягу з документів військової частини, матеріалів адміністративного, службового розслідування, дізнання або судового розгляду).

1.100. Якщо у військово-медичних документах, складених у роки війни, інших бойових дій, у тому числі в період виконання інтернаціонального обов'язку в країнах та частинах, які вели бойові дії, є згадки про захворювання (поранення) або в цих самих документах зазначені тільки окремі симптоми захворювання (поранення), то ВЛК правомірна вирішувати питання щодо їх причинного зв'язку.

1.101. Показання свідків можуть бути взяті до уваги тільки при очевидних тілесних ушкодженнях у колишніх осіб рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовців), якщо вони дані двома свідками з числа осіб рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовців) за спільною службою. Підпис і факт проходження спільної служби

завіряється підрозділом по роботі з особовим складом МВС або військовими комісаріатами на підставі архівних, військовооблікових документів. Показання свідків не є підставою для встановлення у колишніх осіб рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовців) факту перенесеного захворювання або контузії.

1.102. Постанови ВЛК про причинний зв'язок захворювань, поранень (контузій, травм, каліцтва) оформляються протоколом засідання комісії.

1.103. У книзі протоколів указується, на підставі яких документів, що підтверджують проходження служби, участь у бойових діях, обставини отримання поранення (контузії, травми, каліцтва), час виникнення та загострення захворювання, а також медичних довідок винесена постанова ВЛК. Наводиться скорочений зміст вказаних документів.

1.104. Постанова ВЛК заноситься в книгу протоколів. Цей запис підписується головою та членами ВЛК.

1.105. Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання (поранення) передається до пенсійного відділу ОВС (військового комісаріату), органів соціального забезпечення за місцем проживання колишньої особи рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовця).

Якщо питання про причинний зв'язок захворювання (поранення) розглядалося за заявою колишньої особи рядового й начальницького складу ОВС (військовослужбовця), то ВЛК повідомляє його про своє рішення, а якщо з цього приводу винесено постанову, – надсилає її заявникові або видає йому на руки.

1.106. При здійсненні військово-лікарської експертизи і встановленні причинного зв'язку захворювань з ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС ВЛК розглядає такі документи:

- заяву (направлення підрозділу по роботі з особовим складом для осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців);
- довідку відділу по роботі з особовим складом про перебування в зоні радіоактивного забруднення;
- копію посвідчення особи, що потерпіла від Чорнобильської катастрофи (учасника ліквідації наслідків аварії);
- докладний витяг з амбулаторної картки (історії хвороби) за період, який охоплює час до перебування в зоні радіоактивного забруднення і після нього, та самі амбулаторні картки за весь період служби;
- для колишніх осіб рядового й начальницького складу, військовослужбовців – копія свідоцтва про хворобу на час звільнення з ОВС чи внутрішніх військ МВС.

ОФОРМЛЕННЯ ПОСТАНОВ ВІЙСЬКОВО-ЛІКАРСЬКИХ КОМІСІЙ

1.107. Відомості про осіб, що проходять медичний огляд, про стан їх здоров'я, а також постанови ВЛК записуються:

1.107.1. На кандидатів на службу в органи внутрішніх справ – до акта медичного огляду (додаток 9), книги протоколів засідань ВЛК (додаток 14) та довідки (додаток 11).

1.107.2. На осіб рядового й начальницького складу ОВС, військовослужбовців внутрішніх військ – до акта медичного огляду, книги протоколів, довідки або свідоцтва про хворобу (додаток 12) та до картки амбулаторного (стаціонарного) хворого (медичної книжки, історії хвороби).

1.107.3. На кандидатів, які вступають до навчальних закладів МВС, з числа цивільної молоді – до картки медичного огляду вступника до навчального закладу (додаток 10), довідки та книги протоколів, на осіб рядового й начальницького складу та військовослужбовців – до картки медичного огляду того, хто вступає до навчальних закладів, довідки, книги протоколів та в картку амбулаторного хворого (медичну книжку).

1.107.4. На кандидатів, які вступають до ад'юнктури, магістратури та на заочне навчання до навчальних закладів МВС, – до акта медичного огляду, довідки, книги протоколів та до картки амбулаторного хворого (медичної книжки).

1.107.5. На працівників, службовців органів внутрішніх справ і внутрішніх військ, членів сімей осіб рядового й начальницького складу та військовослужбовців – до акта медичного огляду, книги протоколів, довідки та картки амбулаторного хворого.

1.108. При медичному огляді осіб, які перебувають у стаціонарі, за наявності ГВЛК складається свідоцтво про хворобу або довідка залежно від рішення комісії.

За відсутності ГВЛК складається акт дослідження стану здоров'я (додаток 8), який передається ВЛК.

1.109. На кожного, хто проходить медичний огляд (за винятком тих, хто вступає на денне навчання, та тих, хто проходить медичний огляд у госпітальній ВЛК), складається акт медичного огляду (додаток 9). В акті медичного огляду ВЛК повинні бути відображені анамнестичні, об'єктивні дані про стан здоров'я особи, результати обстеження лікарями-спеціалістами, лабораторні та інші спеціальні дослідження, у тому числі результати психологічного обстеження, а також постанова комісії.

У розділі «Діагнози захворювань» указується основне, а потім супровідне захворювання, вираженість функціональних порушень та причинний зв'язок цих захворювань.

1.110. Книги протоколів ведуться секретарем ВЛК.

Протокол засідання ВЛК підписується головою ВЛК та секретарем комісії.

1.111. При винесенні постанови, коли складається свідоцтво про хворобу, до книги протоколів заносяться відомості згідно з додатком 12 Положення.

До акта медичного огляду додаються рукописний та один машинописний примірник свідоцтва про хворобу.

Госпітальними ВЛК при винесенні постанови, коли складається свідоцтво про хворобу, до історії хвороби та книги протоколів заносяться відомості про придатність до служби в органах внутрішніх справ, військової служби, а також причинний зв'язок захворювання, поранення (травми, контузії, каліцтва). При цьому складається додатковий примірник свідоцтва про хворобу, який зберігається як додаток до книги протоколів. У книзі протоколів госпітальних та гарнізонних ВЛК і на додатковому примірнику свідоцтва про хворобу мають бути записані номер історії хвороби, дата і постанова вищої за статусом ВЛК. При винесенні постанов, які не підлягають затвердженню вищою за статусом ВЛК необхідно заповнювати всі графи книги протоколів. Указані примірники свідоцтв про хворобу зберігаються у ВЛК на правах книг протоколів.

1.112. Термін зберігання медичної експертної документації, утвореної в процесі діяльності ВЛК, визначається нормативно-правовими актами МВС України в установленому порядку. Забороняється скорочувати встановлені терміни зберігання документів.

1.113. Ознайомлення особи або її законних працівників з результатами медичного огляду в ВЛК, збереження лікарської таємниці проводяться згідно з чинним законодавством.

1.114. Постанова ВЛК, що не підлягає затвердженню (розгляду) вищою ВЛК, оформляється в день закінчення медичного огляду і передається до підрозділу по роботі з особовим складом не пізніше 3 днів після медичного огляду.

1.115. Свідоцтво про хворобу з постановою, що підлягає затвердженню, направляється на розгляд до вищої за статусом ВЛК не пізніше 5-ти днів після закінчення медичного огляду.

Свідоцтво про хворобу має бути розглянуто у вищій за статусом ВЛК упродовж двох днів від часу його надходження, за винятком випадків, що вимагають уточнення певних відомостей щодо хвороби (запити про обставини одержання травми, поранення, контузії, каліцтва, службових характеристик, медичних документів, виклик на очний медичний огляд у ВЛК тощо). Свідоцтво про хворобу із затвердженою постановою після одержання її з вищої за статусом ВЛК передається до підрозділу по роботі з особовим складом органу внутрішніх справ, військ, де проходить службу особа, що пройшла медичний огляд, або начальнику, який направив цю особу на медичний огляд.

1.116. На підставі актів медичного огляду або історії хвороби складаються довідки чи свідоцтва про хворобу.

1.117. Свідоцтво про хворобу складається:

У МИРНИЙ ЧАС.

1.117.1. На осіб рядового й начальницького складу, визнаних непридатними до військової служби зі зняттям з військового обліку, непридатними до військової служби в мирний час, обмежено придатними у воєнний час, обмежено придатними до військової

служби, на курсантів та слухачів навчальних закладів МВС, визнаних непридатними до подальшого навчання за станом здоров'я.

У всіх інших випадках у мирний час постанова ВЛК оформляється довідкою.

У ВОЄННИЙ ЧАС.

1.117.2. На всіх осіб рядового й начальницького складу, визнаних непридатними до військової служби зі зняттям з військового обліку, непридатними до військової служби з повторним медичним оглядом через 6-12 місяців.

1.117.3. На колишніх осіб рядового й начальницького складу, визнаних непридатним до військової служби зі зняттям з військового обліку.

У всіх інших випадках у воєнний час постанова ВЛК оформляється довідкою.

1.118. Свідоцтво про хворобу в мирний час на осіб рядового й начальницького складу, які не досягли граничного віку перебування на службі або не вислужили встановлений термін служби, підписується всім складом комісії, яка брала участь у медичному огляді.

1.119. Свідоцтво про хворобу підлягає розгляду, а постанова ВЛК – затвердженню:

1.119.1. На осіб, указаних в пункті 2.26.4 Положення, – Центральною військово-лікарською комісією МВС України.

1.119.2. На осіб рядового й начальницького складу (крім випадків, передбачених попереднім пунктом), оглянутих гарнізонними й госпітальними ВЛК, – вищою за статусом ВЛК.

1.120. В акті медичного огляду на члена сім'ї вказується його родинне відношення до особи рядового, начальницького складу (військовослужбовця) і далі – військове звання, прізвище, ім'я та по батькові останнього.

1.121. Свідоцтво про хворобу складається в чотирьох примірниках у мирний час, а госпітальною та гарнізонною ВЛК – у п'яти примірниках. Три примірники свідоцтва про хворобу ВЛК передає до відповідного підрозділу по роботі з особовим складом, а четвертий – залишається у справах комісії. У разі направлення свідоцтва про хворобу до вищої за статусом ВЛК для розгляду і затвердження складається його додатковий примірник. Після затвердження постанови перший, другий і третій примірники свідоцтва про хворобу передаються до підрозділу по роботі з особовим складом, четвертий – залишається у справі ВЛК, яка затвердила постанову, а п'ятий (додатковий) повертається до ВЛК, яка склала свідоцтво про хворобу. У воєнний час свідоцтво про хворобу складається в трьох примірниках.

1.122. Акти медичного огляду і свідоцтва про хворобу підлягають зберіганню в архіві ВЛК, яка здійснювала медичний огляд, протягом року, а потім передаються до архіву МВС.

1.123. Свідоцтво про хворобу з незатвердженою постановою штатною ВЛК повертається до відповідної ВЛК, яка його склала, з викладенням у постанові мотивів, за якими вона не затверджена, та з необхідними вказівками.

1.124. Порядок складення свідоцтв про хворобу і довідок на військовослужбовців і членів їх сімей, а також їх розгляду і затвердження визначений Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України.

1.125. Постанови ВЛК про придатність осіб рядового й начальницького складу до служби в органах внутрішніх справ, військовослужбовців – до військової служби, а також постанови на членів їх сімей можуть бути реалізовані підрозділом по роботі з особовим складом у строк, що не перевищує один рік від дня медичного огляду. Якщо постанову ВЛК у цей строк не реалізовано або в стані здоров'я особи, що пройшла медичний огляд до реалізації постанови, незалежно від строку, за його заявою або за висновком лікарів відбулися суттєві зміни, то медичний огляд проводиться повторно.

1.126. Постанова ВЛК про придатність до служби кандидатів на службу в органах внутрішніх справ та тих, хто вступає до навчальних закладів МВС, може бути реалізована в строк не більше шести місяців від дня медичного огляду. Якщо в стані здоров'я кандидата відбулися зміни, то медичний огляд проводиться повторно.

1.127. Постанова ВЛК про потребу осіб рядового й начальницького складу, військово-службовців у звільненні від службових обов'язків або відпустці за станом здоров'я повинна бути реалізована негайно.

1.128. У разі втрати свідоцтва про хворобу, довідки на запит підрозділу по роботі з особовим складом, командира військової частини штатною ВЛК видається дублікат вказаних документів в одному примірнику.

Начальник Управління охорони здоров'я генерал-лейтенант міліції О.В. Петраш

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ від 06.11.2006 р. **N 731**

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
22 листопада 2006 р. за N 1223/13097

**ПРО ПРОВЕДЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ КОЛИШНІХ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНСЬКОГО МИРОТВОРЧОГО КОНТИНГЕНТУ
ПІД ЕГІДОЮ ООН**

На виконання доручення віце-прем'єр-міністра України від 13 березня 2006 року N 41-С-006180/20 та на підставі резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 20 січня 1998 року N A/RES/52/177 НАКАЗУЮ:

1. Проведення медико-соціальної експертизи колишніх військовослужбовців Українського миротворчого контингенту під егідою ООН щодо визначення ступеня втрати працездатності у відсотках покласти на Кримську республіканську, обласні, Київську та Севастопольську центральні міські медико-соціальні експертні комісії (далі – МСЕК).

2. При проведенні медико-соціальної експертизи колишніх військовослужбовців Українського миротворчого контингенту під егідою ООН щодо визначення ступеня втрати працездатності у відсотках для вирішення питання виплати компенсацій Секретаріатом ООН медико-соціальним експертним комісіям керуватися Керівними принципами оцінки стійких порушень Американської медичної асоціації.

3. На підставі довідки про результати визначення ступеня втрати професійної працездатності у відсотках застрахованого за формою N 158/о (va 224282-03), затвердженою наказом МОЗ України від 19.05.2003 N 224 (v0224282-03), виданої МСЕК, начальнику Відділу медико-соціальної експертизи МОЗ України за своїм підписом направляти висновок Міністерства охорони здоров'я України до Міністерства оборони України про ступінь втрати працездатності у відсотках колишніх військовослужбовців, скріплений гербовою печаткою.

4. Директорам Українського державного науково-дослідного інституту медико-соціальних проблем інвалідності та Українського державного науково-дослідного інституту реабілітації інвалідів забезпечити проведення навчання голів МСЕК щодо застосування Керівних принципів оцінки стійких порушень Американської медичної асоціації.

5. Начальнику Відділу медико-соціальної експертизи забезпечити подання на державну реєстрацію цього наказу в Міністерство юстиції України в установленому порядку.

6. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра, відповідального за діяльність медико-соціальної експертної служби.

Міністр

Ю. Поляченко

ПОГОДЖЕНО:

Міністр оборони України

А. Гриценко

Міністр закордонних справ України

Б. Тарасюк

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ від 18.01.2001 р. **N 17/15**

**ПРО ПРОВЕДЕННЯ МЕДИЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ЗАПАСУ, ЯКІ ПРОХОДИЛИ СЛУЖБУ У МИРОТВОРЧИХ СИЛАХ В КОЛИШНІЙ
ЮГОСЛАВІЇ**

На виконання доручення Президента України щодо медичного обстеження військово-службовців запасу, які проходили службу у миротворчих силах на території колишньої Югославії в період з 1996 по 2001 рік, з метою своєчасного виявлення і попередження виникнення захворювань, пов'язаних з умовами проходження військової служби на території, де застосовувались боєприпаси з елементами збідненого урану, НАКАЗУЄМО:

1. Військовому комісару АР Крим, обласним військовим комісарам, Київському та Севастопольському міським військовим комісарам до 25 січня 2001 року підготувати списки військовослужбовців, які проходили службу у складі українського миротворчого контингенту на території колишньої Югославії і на даний час перебувають в запасі, та надати їх до Міністерства охорони здоров'я АР Крим та управлінь охорони здоров'я відповідних державних адміністрацій.

2. Міністру охорони здоров'я АР Крим, начальникам управлінь охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, начальникам медичної служби видів Збройних Сил, оперативних командувань:

- організувати проведення медичного обстеження військовослужбовців запасу згідно з наданими списками силами та засобами лікувально-профілактичних закладів Міністерства охорони здоров'я та Міністерства оборони за місцем їх проживання протягом січня-лютого 2001 року в установленому обсязі з обов'язковим проведенням аналізу крові, що має включати підрахунок еритроцитів, ретикулоцитів, тромбоцитів, лейкоцитів, визначення лейкоцитарної формули, кількості гемоглобіну та швидкості осідання еритроцитів;
- в разі виявлення у військовослужбовців запасу захворювань, які можуть бути пов'язані з перебуванням у складі миротворчих сил на території колишньої Югославії, направляти таких осіб на стаціонарне обстеження і лікування у спеціалізовані лікувально-профілактичні заклади Міністерства охорони здоров'я та Міністерства оборони;
- організувати диспансерний нагляд за виявленими хворими та особами, які мають підвищений ризик виникнення захворювань.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на начальника Генерального штабу Збройних Сил України – першого заступника Міністра оборони України та заступника Міністра охорони здоров'я України.

4. Наказ розіслати згідно з розрахунком розсилки.

Міністр оборони України генерал армії України

Міністр охорони здоров'я України

О.І. Кузьмук

В.Ф. Москаленко

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА від 11 серпня 2014 р. № 326

**ПРО УТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ
ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО**

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Утворити Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників АТО як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМ України через Міністра соціальної політики.

2. Установити, що Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників АТО реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни та учасників АТО, зокрема щодо забезпечення їх адаптації та психологічної реабілітації, забезпечення санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, забезпечення житлом ветеранів війни, надання їм освітніх послуг, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються з військової служби, інших учасників АТО та осіб, звільнених з військової служби, організації їх поховання.

3. Міністерству соціальної політики разом з Міністерством фінансів під час підготовки пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 р.» передбачити видатки, необхідні для забезпечення виконання завдань і функцій, покладених на Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників АТО.

4. Міністерству соціальної політики у двотижневий строк подати в установленому порядку Кабінетові Міністрів України проект положення про Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників АТО, а також пропозиції щодо затвердження граничної чисельності її працівників та розміщення Служби.

Прем'єр-міністр України

А. Яценюк

**РОЗ'ЯСНЕННЯ ЩОДО СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ,
ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В АТО, ТА ПРИЗВАНИМ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ**

Права громадян, які призвані під час мобілізації та беруть участь в АТО:

1) Отримувати грошове забезпечення в повному обсязі, з урахуванням всіх надбавок та премій, на рівні військовослужбовців контрактної служби (відповідно до посад та військових звань), а не на рівні військовослужбовців строкової служби, як передбачалося раніше;

Довідково:

У відповідності до постанови КМ України «Питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період» від 09.04.2014 N 111 грошове забезпечення зазначеній категорії військовослужбовців виплачується у порядку та розмірах, установлених для військовослужбовців, які проходять військову службу за контрактом.

2) Використовувати весь **комплекс гарантій** соціального і правового захисту, встановлених законодавством як для військовослужбовців;

Довідково:

Військовозобов'язані, які були призвані на військову службу під час мобілізації, в особливий період, набувають нового юридичного статусу – військовослужбовці, внаслідок чого на них розповсюджуються пільги, передбачені Законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про соціальний і правовий статус військовослужбовців і членів їх сімей», та інших нормативно-правових актів.

Час перебування громадян України на військовій службі зараховується до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне (продовольче, речове), грошове забезпечення (компенсацією за піднайом жилого приміщення), охорону здоров'я та безоплатне лікування.

Держава забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців, які звільняються з військової служби.

3) За всіма громадянами, які призвані під час мобілізації на військову службу, гарантовано **зберігаються місце роботи, посада, середній заробіток** на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності. Одночасно вони отримують грошове забезпечення як військовослужбовці;

Довідково:

Згідно частини другої, третьої статті 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, **зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток** на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності (зміни внесені Законом України від 27.03.2014 N 1169-VII, які набрали чинності з 01.04.2014).

Також внесено зміни до статті 119 Кодексу законів про працю України:

Працівникам, які призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, гарантується збереження місця роботи, посади і середнього заробітку.

З метою безумовного виконання законодавства в сфері оборони, мобілізації та захисту прав громадян України, які призвані під час мобілізації Постановою Верховної Ради України від 06.05.2014 N 1238-VII «Про додаткові заходи щодо зміцнення обороноздатності та безпеки держави», доручено Генеральному прокурору України перевірити факти звільнення з роботи та відмови у виплаті заробітної плати громадянам, призваним на військову службу в зв'язку з мобілізацією. У разі вчинення керівниками підприємств вищезазначених фактів військовозобов'язаним необхідно звернутися до органів прокуратури.

4) Нараховується **одноразова грошова допомога**, яка буде виплачуватися на день демобілізації;

Довідково:

Пункт 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військово-службовців та членів їх сімей»: Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата **одноразової грошової допомоги**, передбаченої цим пунктом, здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військово-службовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються КМ України.

5) Збережено **право на підприємницьку діяльність** для приватних підприємців при їх призові на військову службу під час мобілізації. При цьому державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців не припиняється;

Довідково:

Кодекс законів про працю України – стаття 49 2:

Вимоги частин першої – третьої цієї статті не застосовуються до працівників, які вивільняються у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, пов'язаними з виконанням заходів під час мобілізації, на особливий період.

Не припиняється виплата пенсій пенсіонерам у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період на час такої служби;

6) Збережено **розмір пенсій** офіцерам запасу, які призвані під час мобілізації. При демобілізації цим офіцерам пенсія буде збільшена з урахуванням нових посад, військових звань та додаткової вислуги років. Якщо ж новий розмір пенсії у офіцерів буде нижчим за розмір, який вони отримували в мирний час, виплата їм пенсії здійснюється у раніше встановленому розмірі.

Довідково:

Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» – стаття 2 після: Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період, до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту, на службу до органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів та підрозділів цивільного захисту, податкової міліції та Державної кримінально-виконавчої служби України виплата пенсій на час такої служби не припиняється. Після звільнення із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з урахуванням додаткової вислуги років на день їх демобілізації. Якщо новий розмір пенсії у цих осіб буде нижчим за розмір, який вони отримували в мирний час, виплата їм пенсії здійснюється у розмірі, який вони отримували на день призову на службу у зв'язку з мобілізацією.

7) Право на виплату **одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті)** військово-службовця або **втрати працездатності**.

Довідково:

Правові підстави:

- Стаття 16 ЗУ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»; Постанови Кабінету Міністрів України:
- від 21 лютого 2007 р. № 284 (на період з **10.05.2006** по **31.12.2006** виходячи з трьох складових грошового забезпечення (оклад за військовим званням, посадовий оклад та процентна надбавка за вислугу років);
- від 28 травня 2008 р. № 499 (на період з **01.01.2007** по **31.12.2013** виходячи з усього грошового забезпечення);
- від 25 грудня 2013 р. № 975 (з **01.01.2014** виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який визначається законодавством (на цей час 1218 грн.).

Одноразова грошова допомога призначається і виплачується:

- а) військовослужбовцю, інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок зазначених причин, у розмірі:
- 250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи;
 - 200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи;
 - 150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи;
- б) військовослужбовцю, інвалідність якого настала в період проходження військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби, у розмірі:
- 120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи;
 - 90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи;
 - 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи;
- в) військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному чи резервісту під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження таких зборів, служби у військовому резерві, у розмірі:
- 120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи;
 - 90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи;
 - 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи.

У разі часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності одноразова грошова допомога виплачується залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями, у розмірі, що визначається у відсотках від:

- 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовослужбовцю, який отримав поранення (контузю, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- 50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовослужбовцю строкової військової служби, який отримав поранення (контузю, травму або каліцтво) у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності;
- 50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузю, травму або каліцтво)

під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності.

Таким чином, на цей час розмір допомоги не залежить від військового звання, посадового окладу та вислуги років військовослужбовця, що є соціально справедливим.

Для всебічного розгляду документів щодо призначення допомоги наказом Міністра оборони України від 12.04.2007 N 168 визначено склад постійно діючої комісії з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), каліцтва або інвалідності військовослужбовців та інвалідності осіб, звільнених з військової служби.

7) Дострокове присвоєння військових звань

З метою заохочення військовослужбовців, які залучаються до проведення АТО, Президентом України 19.05.2014 р. видано Указ N 480, згідно з яким, зокрема, Міністерству оборони України дозволено під час проведення АТО присвоювати в порядку заохочення військовослужбовцям – учасникам АТО **чергові військові звання** до полковника (капітана 1 рангу) включно незалежно від займаної посади та строків вислуги у відповідному званні.

8) Статус учасника бойових дій

Військовослужбовці Збройних Сил України, які брали участь в АТО, відповідно до пункту 19 статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» отримують статус учасника бойових дій».

Учасникам бойових дій згідно зі статтею 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» надаються понад **20** різних видів **пільг**, найбільш важливими з яких є такі:

- безплатне одержання лікарських засобів за рецептами лікарів, першочергове безплатне зубопротезування, безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням; користування при виході на пенсію чи зміні місця роботи поліклініками та госпітальями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах та першочергова госпіталізація; виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати;
- 75-процентна знижка квартирної плати та вартості комунальних послуг; позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів;
- безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості; безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом;
- використання чергової щорічної відпустки у зручний час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік; переважне право на залишення на роботі;
- першочергове забезпечення жилою площею. Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік. Першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, одержання позики на будівництво з погашенням її протягом 10 років, починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва;
- щорічна разова грошова допомога до 5 травня.

Відповідно до статей 10 та 15 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» відповідні пільги отримують також **особи, на яких поширюється чинність зазначеного Закону**, до яких відносяться, зокрема:

- сім'ї військовослужбовців, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків), а також внаслідок захворювання, одержаного в період проходження військової служби;
- дружини (чоловіки) померлих учасників бойових дій, визнаних за життя інвалідами, які не одружилися вдруге;
- діти померлих учасників бойових дій, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах.

9) Допомога на поховання

Відповідно до пункту 4 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» батькам та неповнолітнім дітям, а також дітям - інвалідам з дитинства (незалежно від їх віку) військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження військової служби, державою виплачується одноразова грошова компенсація в розмірі суми державного страхування військовослужбовців з урахуванням коефіцієнта індексації грошових доходів.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про поховання та похоронну справу» поховання учасників бойових дій здійснюється безоплатно для виконавця волевиявлення померлого або особи, яка зобов'язалася поховати померлого. При цьому згідно зі статтею 15 цього Закону Збройні Сили України мають надавати допомогу в проведенні поховання померлих сім'ям, батькам або іншим особам, які зобов'язалися поховати померлих військовослужбовців, які померли під час проходження служби (виконання службових обов'язків), компенсують матеріальні витрати на ритуальні послуги та на спорудження надгробків.

Згідно пункту 7 постанови Кабінету Міністрів України від 22.05.2000 N 829 «Про грошове забезпечення військовослужбовців» сім'ям і батькам військовослужбовців, які загинули (померли) під час проходження військової служби, надається допомога в проведенні поховання і компенсування матеріальних витрат на ритуальні послуги та спорудження надгробків у розмірі 500 гривень.

10) **Гарантії соціального захисту членам сімей військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, інших осіб, які мають право на пенсію.**

Довідково:

Внесено зміни до статті 36 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (набирають чинності з 01.01.2015), згідно з якими:

Членам сімей військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули (померли) внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи або виконанні інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях та підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи участю у бойових діях у мирний час, які є непрацездатними та перебували на утриманні загиблого (померлого) годувальника (при цьому дітям та іншим особам, зазначеним в абзаці другому статті 30 цього Закону, незалежно від того, чи перебували вони на утриманні загиблого (померлого) годувальника, – **70 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника на одного непрацездатного члена сім'ї.** Якщо на утриманні загиблого (померлого) годувальника перебували двоє і більше членів сім'ї, пенсія призначається у розмірі 90% грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника, що розподіляється між ними рівними частками, але не менше ніж 40 процентів на кожного непрацездатного члена сім'ї. У таких самих розмірах, незалежно від причини смерті годувальника, обчислюються пенсії членам сімей померлих інвалідів війни та членам сімей, до складу яких входять діти, які втратили обох батьків.

Також передбачено, що особи, яким раніше призначено пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», мають право на перерахунок пенсії з урахуванням положень цього Закону.

Крім того, 20 травня 2014 року ВР України прийнято в другому читанні проект **Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації»** (реєстраційний N 4785 від 28.04.2014), яким передбачено:

- поширення дії Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення проведення мобілізації» від 27.03.2014 N 1169-VII щодо норм соціального захисту на всіх осіб, які були призвані на військову службу під час мобілізації, після

набрання ним чинності, зокрема, тих, що були призвані на військову службу з **18.03.2014** по 01.04.2014;

- надання військовослужбовцям, після проходження військової служби за призовом під час мобілізації, переважного права залишитися на військовій службі на попередній або за їх згодою на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді;
- врегулювання питання щодо виплат соціальної допомоги військовослужбовцям-жінкам, які були звільнені під час мобілізації;
- звільнення від нарахування штрафних санкцій військовослужбовців, а також військовозобов'язаних, які призвані під час мобілізації на військову службу, з боку підприємств, установ, організацій усіх форм власності, а також фізичних осіб у зв'язку з несвоєчасною оплатою фінансових зобов'язань (кредитів, іпотек тощо) на особливий період. Крім того, відсотки за користування кредитом не нараховуються;
- врегулювання питання щодо поновлення студентів у відповідному вищому навчальному закладі після демобілізації та продовження їх безоплатного навчання на той термін, що залишився до кінця чергового періоду навчання і був завчасно оплачений ними до призову;
- громадянам України надається можливість добровільно укласти контракт на проходження військової служби в особливий період (на особливий період, але не менше одного місяця) з подальшим залишенням на військовій службі і в мирний час;
- визначення порядку виплат працівникам, які призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, середнього заробітку за рахунок коштів Державного бюджету України;
- надання права командирам військових частин надавати військовослужбовцям відпустки за сімейними обставинами в особливий період;
- звільнення від відповідальності за корупційні правопорушення військовослужбовців служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, по відношенню до їх підприємницької діяльності;
- скорочення термінів прийняття громадян на військову службу за контрактом в особливий період шляхом спрощення процедур проведення спеціальних перевірок;
- визначення порядку проходження військової служби для громадян, призваних на військову службу за призовом осіб офіцерського складу;
- розширення переліку підстав для звільнення військовослужбовців з військової служби за етапами особливого періоду;
- звільнення від призову на строкову військову службу громадян України, які виконали обов'язки служби у військовому резерві протягом двох контрактів;
- продовження терміну перебування на військовій службі за призовом під час мобілізації, на особливий період, – до досягнення граничного віку перебування в запасі;
- визначення підстав звільнення з військової служби в особливий період;
- впорядкування термінів проходження зборів військовозобов'язаними (до п'яти разів строком до двох місяців кожного разу);
- встановлення, що призов на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, не є підставою припинення трудового договору;
- звільнення від спеціальної перевірки громадян, які призиваються на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- підвищення адміністративної відповідальності за порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію;
- звільнення фізичних осіб – підприємців, які призвані під час мобілізації, від сплати єдиного соціального внеску на особливий період.

Перелік соціальних гарантій учасникам АТО

Назва пільги

Нормативно-правовий акт, в якому передбачена пільга (зміст пільги) – АКТ

- 1) Право на отримання пенсії пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період, до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань.**

АКТ Внесені зміни у Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: 1) статтю 2 після частини 2 доповнено новою частиною такого змісту: «Пенсіонерам з числа військовослужбовців та осіб, які отримують пенсію за цим Законом, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період, до Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту, на службу до органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів та підрозділів цивільного захисту, податкової міліції та Державної кримінально-виконавчої служби України **виплата пенсій на час такої служби не припиняється**. Після звільнення із служби цих осіб виплата їм пенсій здійснюється з **урахуванням додаткової вислуги років на день їх демобілізації**. Якщо новий розмір пенсії у цих осіб буде нижчим за розмір, який вони отримували в мирний час, виплата їм пенсії здійснюється у розмірі, який вони отримували на день призову на службу у зв'язку з мобілізацією».

2) Збереження місця роботи (посади), середнього заробітку на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності

АКТ Стаття 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (доповнено частиною 2);

Стаття 119 Кодексу законів про працю України (доповнено частиною 3 такого змісту): «За громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, **зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності.**»

3) Державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців не припиняється

АКТ В Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» статтю 39 доповнено частиною третьою такого змісту: «За громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, **не припиняється державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців**».

4) Одноразова грошова допомога на день демобілізації

АКТ Пункт 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» доповнено абзацом такого змісту: «Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, **виплата одноразової грошової допомоги, передбаченої цим пунктом, здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги**. Зазначена допомога виплачується **на день демобілізації** таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, **визначаються КМ України. (Порядок та розміри поки не розроблено)**».

5) Право на грошове забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації

АКТ Постанова КМУ 09.04.2014 р. N 111. Військовослужбовцям, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, грошове забезпечення виплачується в порядку та розмірах, установлених для осіб офіцерського складу, осіб рядового сержантського та старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом.

6) Надання військовослужбовцям, що брали участь в АТО, статусу учасника бойових дій

АКТ Зміни внесені у частину першу статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: «Військовослужбовці Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці МВС України, інших утворених відповідно до законів

України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також брали участь в АТО. Перелік осіб, які є учасниками бойових дій та брали участь в АТО, визначається КМ України.»

- 7) Допомога в проведенні похорону і компенсація матеріальних витрат на ритуальні послуги та на спорудження пам'ятників у розмірах, встановлених КМ України.**
Розмір допомоги **500** грн.

АКТ Пункт 4 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військово-службовців та членів їх сімей»: «Батькам та неповнолітнім дітям, а також дітям-інвалідам з дитинства (незалежно від їх віку) військово-службовців, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження військової служби, державою **виплачується одноразова грошова компенсація в розмірі суми державного страхування військово-службовців з урахуванням коефіцієнта індексації грошових доходів.**»

У постанові КМУ від 22.05.2000 N 829 «Про грошове забезпечення військовослужбовців» визначено розмір допомоги: Військовим формуванням, Державній спеціальній службі транспорту надавати сім'ям і батькам військовослужбовців, які загинули (померли) під час проходження військової служби, допомогу в проведенні поховання і компенсувати матеріальні витрати на ритуальні послуги та спорудження надгробків у **розмірі 500 грн.**

- 8) Право членів сімей військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, інших осіб, які загинули (померли) внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, на отримання пенсії у розмірі 70 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника на одного непрацездатного члена сім'ї.**

АКТ У статті 36 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» передбачено: «Членам сімей військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які загинули (померли) внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи або виконанні інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях та підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи участю у бойових діях у мирний час, які є непрацездатними та перебували на утриманні загиблого (померлого) годувальника (при цьому дітям та іншим особам, зазначеним в абзаці другому статті 30 цього Закону, незалежно від того, чи перебували вони на утриманні загиблого (померлого) годувальника, – **70 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника на одного непрацездатного члена сім'ї.** Якщо на утриманні загиблого (померлого) годувальника перебували двоє і більше членів сім'ї, пенсія призначається у розмірі 90 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника, що розподіляється між ними рівними частками, але не менше ніж 40 процентів на кожного непрацездатного члена сім'ї. У таких самих розмірах, незалежно від причини смерті годувальника, обчислюються пенсії членам сімей померлих інвалідів війни та членам сімей, до складу яких входять діти, які втратили обох батьків.»

- 9) Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві. У разі загибелі: 609 тис. грн. (з 01.01.2014); 625 тис. грн. (з 01.07.2014); 650,5 тис. грн. (з 01.10.2014)**

АКТ Постанова КМУ від 25.12.2013 N 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».

Одноразова грошова допомога призначається і виплачується:

1) військовослужбовцю, інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок зазначених причин, у розмірі:

– **250-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи (304,5 тис. грн.)**

– **200-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи (243,6 тис. грн.)**

– **150-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи (182,7 тис. грн.)**

2) військовослужбовцю, інвалідність якого настала в період проходження військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби, у розмірі:

– **120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи (146,2 тис. грн.)**

– **90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи (109,6 тис. грн.)**

– **70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи (85,3 тис. грн.)**

3) військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, інвалідність якого настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному чи резервісту під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження таких зборів, служби у військовому резерві, у розмірі:

– **120-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності I групи (146,2 тис. грн.)**

– **90-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності II групи (109,6 тис. грн.)**

– **70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення інвалідності, – у разі встановлення інвалідності III групи (85,3 тис. грн.)**

7. У разі часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності одноразова грошова допомога виплачується залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями, у розмірі, що визначається у відсотках від:

– **70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовослужбовцю, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків**

військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (85,3 тис. грн.)

– 50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на дату встановлення ступеня втрати працездатності, – військовослужбовцю строкової військової служби, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (60,9 тис. грн.).

10) Надання права на отримання позачергових військових звань

АКТ Указ Президента України від 19.05.2014 «Про заохочення військовослужбовців – учасників АТО».

Дозволити Міністерству оборони України, Головному управлінню Національної гвардії України, Службі безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Управлінню державної охорони України під час проведення АТО присвоювати в порядку заохочення військовослужбовцям – учасникам АТО соціальних гарантій – чергові військові звання до полковника (капітана 1 рангу) включно незалежно від займаної посади та строків вислуги у відповідному званні.

11) Надбавка за виконання особливо важливих завдань під час проходження служби у розмірі 100%

АКТ Наказ МОУ від 19.05.14 N 325 «Про внесення змін до наказу МОУ від 14.04.14 N 240».

Передбачена надбавка за виконання особливо важливих завдань під час проходження служби (у відсотках посадового окладу за військовим званням та надбавки за вислугу років) військовослужбовцям, що залучаються Антитерористичним центром та його координаційними групами при регіональних органах СБУ до проведення заходів щодо запобігання терористичним проявам та їх припинення, за період виконання ними спеціальних завдань, пов'язаних з антитерористичною діяльністю – **100%**.

12) Медичне забезпечення

АКТ Постанова ВРУ від 29.05.2014 N 1286-VII «Про забезпечення належним медичним обслуговуванням учасників бойових дій, які зазнали поранення під час проведення АТО(АТО) на Сході України 2014».

Згідно з постановою: «Військовослужбовці Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці МВС України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, брали участь в АТО і зазнали поранень, контузій чи іншого ушкодження здоров'я, мають право на безоплатне медичне обслуговування (лікування, диспансеризацію, медичну реабілітацію та ін.) в клінічній лікарні «Феофанія» Державного управління справами». Постановою передбачено, що медична допомога зазначеним особам надається закладами охорони здоров'я невідкладно.

13) Винагорода в розмірі 100 відсотків місячного грошового забезпечення та заробітної плати

АКТ Постанова КМУ від 04.06.2014 N 158.

Установити, що за безпосередню участь в антитерористичних операціях, здійсненні заходів із забезпечення правопорядку на державному кордоні, відбиття збройного нападу на об'єкти, що охороняються військовослужбовцями, звільнення цих об'єктів у разі захоплення або спроби насильного заволодіння зброєю, бойовою та іншою технікою військовослужбовцям, у тому числі строкової військової служби, особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, водіям автотранспортних засобів Національної гвардії і Державної прикордонної служби, починаючи з 1 травня 2014 р., виплачується винагорода в розмірі 100 відсотків місячного грошового забезпечення та заробітної плати, але не менш ніж 3000 гривень, у розрахунок на місяць.

**БЕЗПЛАТНЕ ТА ПОЗАЧЕРГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНІЧНИМИ ТА ІНШИМИ
ЗАСОБАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ
ВНАСЛІДОК АТО, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ВСТАНОВЛЕННЯ ЇМ ІНВАЛІДНОСТІ**

До технічних та інших засобів реабілітації належать:

- протезні вироби (включаючи протезно-ортопедичні вироби (ортези, протези), ортопедичне взуття);
- засоби для пересування (крісла колісні);
- спеціальні засоби для самообслуговування та догляду (допоміжні засоби для особистого догляду та захисту: наколінники, налокітники, рукавиці на протез, чохли для кукс верхніх та нижніх кінцівок, вкладиші із силіконової або селевої композиції для кукс верхніх та нижніх кінцівок, подушки протипролежневі та інші);
- допоміжні засоби для особистої гігієни: крісла-стілці, сидіння на унітаз, сидіння-надставки на унітаз, щипці для туалетного паперу, стільці, табурети, сидіння для ванни та душу, східці, підставки для ванни, умивальники);
- допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому (палиці, милиці, ходунки, поручні);
- меблі та оснащення (столи, меблі для сидіння, ліжка, матраци протипролежневі, перила та поручні, брусся, опори).

Перелік необхідних документів для отримання технічних та інших засобів реабілітації

- паспорт (копія та оригінал);
- ідентифікаційний код (копія та оригінал);
- рішення військово-лікарської комісії чи висновок лікарсько-консультативної комісії про потребу у забезпеченні необхідним виробом;
- витяг з наказу командира військової частини (начальника територіального підрозділу) або довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), видана командиром військової частини (начальником територіального підрозділу), з відомостями про участь в АТО (для військовослужбовців (резервістів, військовозобов'язаних) та працівників Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців та працівників МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, інших утворених відповідно до законів військових формувань, яким не встановлено інвалідність).

Куди звертатися?

Даний перелік документів особою або його законним представником подається до органу соціального захисту населення міських та районних державних адміністрацій за зареєстрованим місцем проживання або за місцем фактичного проживання учасника АТО.

Працівники органів соціального захисту населення:

- нададуть ґрунтовну консультацію щодо забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
- ознайомлять з каталогами технічних та інших засобів реабілітації;
- ознайомлять з відповідним переліком протезно-ортопедичних підприємств, які виконують індивідуальні заявки на **безкоштовне** виготовлення технічних та інших засобів реабілітації;
- видадуть направлення на забезпечення необхідними технічними та іншими засобами реабілітації.

Особа обирає протезно-ортопедичне підприємство, на якому буде проведено протезування (ортезування) або ж забезпечено необхідним технічним засобом реабілітації.

На обраному заявником підприємстві буде проведено огляд учасника АТО та подальший супровід із наданням протезно-ортопедичної допомоги.

За більш детальною інформацією звертатись до Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників АТО:

01001, м. Київ, Музейний провулок, 12; тел.: (044) 281-08-50, (044) 281-08-49

Додатки:

1. Відповідальні особи структурних підрозділів соціального захисту населення.
2. Перелік протезно-ортопедичних підприємств вітчизняної галузі.

Список відповідальних осіб структурних підрозділів соціального захисту населення

Структурний підрозділ	П. І. П.	Посада	Контактний номер телефону
Департамент соціальної політики Вінницької ОДА	Левакова Наталія Миколаївна	Заступник директора Департаменту – начальник управління з питань соціальної підтримки населення	(0432) 56-25-74
	Комісарчук Майя Іллівна	Начальник відділу соціального обслуговування інвалідів та ветеранів	(0432) 56-26-29
Департамент соціального захисту населення Волинської ОДА	Сірбіненко Людмила Василівна	Заступник директора департаменту соціального захисту населення	(0312) 24-84-71
	Семенюк Наталія Вікторівна	Начальник відділу персоніфікованого обліку пілг та інвалідів	(0312) 77-82-05
	Бойко Тарас Степанович	Головний спеціаліст відділу персоніфікованого обліку пілг та інвалідів	(0312) 24-34-56
Департамент соціального захисту населення Дніпропетровської ОДА	Сливна Валентина Олексіївна	Заступник директора	(056) 713-63-09
	Бейцун Анатолій Федорович	Начальник управління у справах інвалідів та ветеранів	(056) 231-87-38
	Недодатко Ольга Марківна	Начальник відділу реабілітації, обслуговування інвалідів, ветеранів війни та праці	(056) 713-66-43
Департамент праці та соціального захисту населення Житомирської ОДА	Павлюк Василь Петрович	Заступник директора департаменту – начальник управління соціального захисту населення	(0412) 24-08-48
	Д'яченко Анатолій Петрович	Заст. Нач. управління соціального захисту населення – начальник відділу соціального обслуговування населення та стаціонарних установ	(0412) 24-08-41
Департамент соціального захисту населення Закарпатської ОДА	Микулець В'ячеслав Іванович	Заступник директора департаменту-начальник управління.	(0312) 63-55-83
	Ковтун Ольга Миколаївна	Головний спеціаліст відділу.	(0312) 61-40-63
Департамент соціального захисту населення Запорізької ОДА	Гончаренко Галина Андріївна	Заступник директора Департаменту – начальник управління соціальних послуг та соціального забезпечення	(0617) 63-35-55
	Герасименко Вікторія Володимирівна	Заступник начальника управління - начальник відділу у справах інвалідів та людей похилого віку	(0617) 64-22-78
Департамент соціальної політики Івано-	Юрченко Аліса Костянтинівна	Заступник нач. управління – нач. відділу у справах інвалідів та організації соціальних послуг	(0342) 72-35-53

Франківської ОДА	Галюк Василь Михайлович	Головний спеціаліст відділу у справах інвалідів та організації соціальних послуг	(0342) 72-55-78
Департамент соціального захисту населення Київської обласної державної адміністрації	Винник Олександр Миколайович	Заступник директора департаменту - начальник управління соціального захисту населення	(044) 206-74-86
	Незенко Валерія Михайлівна	Заступник начальника управління соціального захисту населення - начальник відділу обслуговування пенсіонерів, інвалідів війни та праці	(044) 206-74-86
Департамент соціального захисту населення Кіровоградської ОДА	Юхименко Віталій Миколайович	Заступник директора департаменту - начальник управління соціальних послуг	(0522) 22-89-55
	Колесніков В'ячеслав Леонтійович	Начальник відділу з питань соціального захисту інвалідів, ветеранів війни та ІТ-підтримки	(0522) 32-29-68
	Одарченко Ганна Анатоліївна	Головний спеціаліст відділу з питань соціального захисту інвалідів, ветеранів війни та ІТ-підтримки	(0522) 22-29-41
Департамент соціального захисту населення Львівської ОДА	Медвідь Тетяна Дмитрівна	Начальник управління соціального обслуговування та захисту населення	(032) 255-38-18
	Курницька Олександра Михайлівна	Начальник відділу реабілітації та обслуговування інвалідів, ветеранів війни та праці	(032) 261-25-54
Департамент соціального захисту населення Миколаївської ОДА	Белкіна Любов Петрівна	Заступник директора департаменту - начальник управління соціальних послуг	(0512) 55-16-03
	Недвиженко Тетяна Юріївна	Начальник відділу по роботі з інвалідами та ветеранами	(0512) 24-22-53
Департамент соціального захисту населення Одеської ОДА	Коваленко Лілія Валентинівна	Заступник директора Департаменту - начальник управління соціального захисту	(048) 785-18-43
	Дементьєва Тетяна Миколаївна	Начальник відділу у справах інвалідів, ветеранів війни та праці	(048) 784-72-54
Департамент праці та соціального захисту населення Полтавської ОДА	Матуйзо Світлана Василівна	Заступник директора Департаменту	(0532) 63-28-64
	Федій Тетяна Іванівна	Начальник відділу у справах інвалідів та ветеранів	(0532) 68-12-76
	Гузініна Світлана Серг.	Заступник начальника відділу у справах інвалідів та ветеранів	(0532) 68-12-76
	Громенко Тетяна Анат-на	Головний спеціаліст відділу у справах інвалідів та ветеранів	(0532) 68-12-34

Департамент соціального захисту населення Рівненської ОДА	Шамак Олексій Олександрович	Заступник директора департаменту - начальник управління праці та соціального обслуговування населення	(0362) 22-14-37
	Коваль Сергій Володимирович	Заступник начальника управління праці та соціального обслуговування населення - начальник відділу соціального обслуговування населення	(0362) 22-14-37
Департамент соціального захисту населення Сумської ОДА	Мусіяка Людмила Петрівна	Заступник директора департаменту - начальник управління з питань соціальних виплат та соціального обслуговування населення	(0542) 60-02-10
	Марченко Тетяна Іванівна	Начальник відділу соціальних послуг та соціального захисту інвалідів	(0542) 60-02-08
Департамент соціального захисту населення Тернопільської ОДА	Кланца Павло Миколайович	Начальник управління організації надання соціальних послуг	(0352) 52-26-13
	Смолій Оксана Василівна	Заступник начальника управління - начальник відділу координації та контролю діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги	(0352) 52-26-13
	Курило Сергій Петрович	Головний спеціаліст відділу координації та контролю діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, управління організації надання соціальних послуг	(0352) 52-30-56
Департамент праці та соціального захисту населення Харківської ОДА	Єрміліна Тетяна Іванівна	Заступник директора Департаменту - начальник управління у справах захисту інвалідів та населення, постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи	(057) 705-26-83
	Гусєва Марина Віталіївна	начальник відділу у справах інвалідів та ветеранів	(057) 705-41-80
Департамент соціального захисту населення Херсонської ОДА	Князева Олена Володимирівна	Заступник директора Департаменту соціального захисту населення обласної державної адміністрації, начальник управління соціального захисту населення	(0552) 22-34-69
	Томіліна Галина Ростисл.	Заступник начальника управління соціального захисту населення, начальник відділу соціальних послуг і стаціонарних закладів Департаменту соціального захисту населення обласної державної адміністрації	(0552) 26-16-17
Департамент соціального захисту населення	Дідик Микола Миколайович	Заступник директора Департаменту соціального захисту населення обласної державної адміністрації	(0382) 79-41-06

Хмельницької ОДА	Гловацький Іван Іванович	Начальник управління у справах інвалідів, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та кадрово-правової роботи	(0382) 79-40-23
	Онищук Вероніка Миколаївна	начальник відділу по забезпеченню інвалідів спецавтотранспортом та засобами реабілітації	(0382) 75-20-90
	Молодий Валентин Миколайович	Провідний економіст	(0382) 75-20-90
Департамент соціального захисту населення Черкаської ОДА	Могилей Сергій Володимирович	Заступник директора Департаменту - начальник управління соціального захисту постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи та інвалідів	(0472) 37-34-93
	Нечитайло Тетяна Володимирівна	Начальник відділу реабілітації та обслуговування інвалідів, ветеранів і праці	(0472) 63-44-11
Департамент соціального захисту населення Чернівецької ОДА	Пасічник Наталія Вікт-на	заступник директора Департаменту - начальник управління	(0372) 24-55-37
	Васеленюк Жанна Степанівна	заступник начальника відділу соціальних гарантій, пільг та у справах сім'ї	(0372) 24-55-37
Департамент соціального захисту населення Чернігівської ОДА	Снегерьова Інна Володимирівна	Заступник директора Департаменту - начальник управління соціального захисту населення	(0462) 72-80-69
	Тимошенко Юлія Вікт-на	Провідний спеціаліст відділу у справах інвалідів	(0462) 72-80-60
Департамент соціальної політики Київської міської державної адміністрації	Назаренко Світлана Петрівна	Заступник директора Департаменту соціальної політики - начальник управління у справах інвалідів та людей похилого віку	(044) 404-63-49
	Гацанюк Станіслав Петрович	Начальник відділу у справах інвалідів, ветеранів війни, праці та громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	(044) 497-56-95 (044) 408-51-18

Додаток 2

Перелік вітчизняних підприємств, на яких інваліди, діти-інваліди та інші окремі категорії населення, в тому числі постраждали в АТО, можуть отримати необхідні технічні та інші засоби реабілітації (протези, ортези тощо) (для отримання направлення на безкоштовне забезпечення засобами реабілітації, виготовленням яких займаються вказані підприємства, необхідно звернутися до органів соціального захисту населення за місцем проживання)

Порядок забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, перелік таких засобів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 N 321 (зі змінами)

Український НДІ протезування, протезобудування та відновлення працездатності
вул. Клочківська, 339, м. Харків, 61051, т. 057 337-76-30

Вінницька область

Вінницьке казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 126, (0432) 55-20-08	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації (далі – ТЗР)
Приватне підприємство «Ортопедсервісцентр» м. Вінниця, проспект Юності, 11/1, тел./факс (0432) 57-63-52 ortopedservis@ukr.net	ортези на хребет; ортези на нижні кінцівки та на верхні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; ортопедичне взуття; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ПП «Протезно-ортопедична майстерня» м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 114, (0432) 57-17-93, (067) 430-00-63	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; ортопедичне взуття, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР

Волинська область

ПП «Ескулап» 43020, м. Луцьк, просп. Відродження, 2, (0332) 78-80-50, 78-80-50	ортези на хребет, ортези на верхні кінцівки безшарнірні, ортези на нижні кінцівки шарнірні та безшарнірні
--	---

Дніпропетровська область

Дніпропетровське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство м. Дніпропетровськ, вул. Героїв Сталінграда, 21, (056) 370-58-72	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
ТОВ «ГАНТА ПЛЮС» м. Дніпр-вськ, вул. Будьонного, 29, кв. 18, 095-411-58-07	крісла колісні, виготовлені за індивідуальним замовленням, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування крісел

Донецька область

Донецьке казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство м. Донецьк, просп. Визволення Донбасу, 11-а, (062) 311-31-03, 311-37-17	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації, виготовлення протезів молочної залози, допоміжних засобів для особистого догляду та захисту
ТОВ Центр протезно-ортопедичної реабілітації інвалідів «Орттех» 83048, м. Донецьк, вул. Артема, 106, тел./факс 8 (062) 304-34-96 E-mail: orteh@ukr.net	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ТОВ «Донецький науково-виробничий комплекс СКУТ»	поставка спеціальних засобів для орієнтування, спілкування та обміну інформацією

83048, м. Донецьк, вул. Артема, буд. 132, (062) 311-13-29, ф. (062) 386-32-41, E-mail: skut@mail.ru	(магнітофони, диктофони, годинники)
Житомирська область	
Житомирське державне експеримент. протезно-ортопедичне підприємство м. Житомир, вул. Гоголівська, 103, (0412) 36-04-78	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
Приватне підприємство «Поступ-орто» смт Озерне, буд. 52, Житомирський район, Житомирська обл. (0412) 408-308, 099-048-28-55, 095-535-20-34	ортези на хребет
Запорізька область	
Казенне підприємство «Науково-виробничий комплекс «Іскра» 69071, м. Запоріжжя, вул. Магістральна, 84, (061) 271-22-11 E-mail: market@iskra.zp.ua	крісла колісні серійного виробництва, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування крісел колісних
Кіровоградська область	
ТОВ «Друкмаш-центр» м. Кіровоград, вул. Волкова, 13-б, (052) 230-17-12, 255-38-42	ортези на хребет з текстильних матеріалів, ортези на верхні та нижні кінцівки безшарнірні, протези молочної залози, крісла колісні, виготовлені за індивідуальним замовленням, допоміжні засоби для особистого догляду та захисту, крісла колісні серійного виробництва, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування крісел колісних
Луганська область	
Луганське казенне експерим. протезно-ортопедичне підприємство м. Луганськ, вул. Фрунзе, 111-а, (0642) 58-42-90	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
ТОВ «Луганський центр протезування» 91057, м. Луганськ, Жовтневий р-н, квартал Гагаріна, 24, кв. 50, E-mail: lug_cp@rambler.ru	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; ортопедичне взуття; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ТОВ «Центр протезування «Інвалтруд» 91045, м. Луганськ, кв. 50 річчя Оборони Луганська, 12-д, тел. (0642) 63-98-30 E-mail: invaltrud@rambler.ru	протези нижніх кінцівок, допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
Львівська область	
Львівське казенне експериментальне підприємство засобів пересування і протезування м. Львів, вул. Рудненська, 10, (032) 267-68-45, 267-94-15	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації, виготовлення крісел колісних
ТОВ «Ортотехно» 79052, м. Львів, вул. Ген. Курмановича, 9, тел. 229-30-81 E-mail: ortotehno@ukr.net	крісла колісні серійного виробництва

Приватне підприємство «Ортотоп» 79058, м. Львів, вул.Циганівка, 12, тел./факс (0322) 45-80-70, E-mail: Ortotop@ukr.net	ортопедичне взуття
Підприємство «Ясени» товариства інвалідів «РОК» 79058, м. Львів, вул. Циганівка, 12-а, тел./факс (0322) 45-81-61, E-mail: Jaseny@ukr.net	ортопедичне взуття
ТОВ «Реабілітація ЛТД» м. Львів, пр. Червоної Калини, 35, тел. (032) 245-59-05	ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
Приватне підприємство «АРОЛ ПЛЮС» 79057, м. Львів, вул. Гайворонського, 27, тел. (032) 245-24-65 E-mail: apol_plus@ukr.net	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; ортопедичне взуття; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
Миколаївська область	
Миколаївське державне експерим. протезно-ортопедичне підприємство м. Миколаїв, пров. Ш. Кобера, 17, (0512) 22-01-73	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
Державний комплекс соціальної реабілітації дітей-інвалідів м. Миколаїв, вул. Дзержинського, 55, (0512) 37-69-57 goskompleks@mail.ru	ортези на верхні та на нижні кінцівки; ортопедичне взуття
Міжгалузеве учбово-виробниче підприємство «АПЕКС» ВОІ «СОІУ» 54020, м. Миколаїв, вул.Защука, буд. 10, т./ф. 471434, 471502	післягарантійний ремонт та здійснення технічного обслуговування крісел колісних
Одеська область	
Одеське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство м. Одеса, вул. Терешкової, 11, (048) 785-39-97	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
Приватна фірма «Теллус» м. Одеса, вул. Академіка Філатова, 76, к. 8, т. 048 715-47-17	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; ортопедичне взуття; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ТОВ «Фенікс-Медікал» 62009, м. Одеса, вул. Сонячна, 5, оф. 501, www.fenix-medical.com.ua (067) 926-20-22, (094) 947-55-12	крісла колісні серійного виробництва
ТОВ «Арвітум» 65011, м. Одеса, вул. Старобазарний сквер, 3, оф. 15, (048) 795-75-85 E-mail: arvitum@arvitum.com	ортези на нижні кінцівки безшарнірні (ортези на стопу)

Полтавська область	
Полтавське казенне експерим. протезно-ортопедичне підприємство , м. Полтава, вул. Монастирська, 10, (0532) 56-22-67	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
ТОВ «Ортез» 36014, м. Полтава, вул. Пушкіна, 116, (0532) 50-14-44 E-mail: ortez_poltava@mail.ru	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки
ТОВ «Норма-трейд» м. Полтава, вул. Ковпака, 53, т/ф. (0532) 68-85-73, 68-88-11	допоміжні засоби для особистої гігієни, допоміжні засоби для прання, купання і прийняття душу, засоби для ходіння, керовані однією рукою, засоби для ходіння, керовані обома руками, допоміжні засоби для переміщення або переносу, допоміжні засоби для підйому, меблі та оснащення серійного виробництва
Тернопільська область	
Тернопільське казенне експер. протезно-ортопедичне підприємство м. Тернопіль, вул. Тролейбусна, 10, (0352) 53-51-14	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
Приватне підприємство «Центр протезування і реабілітації «Разан» 46020, м. Тернопіль, вул. Волинська, 40, E-mail: razan_2007@ukr.net (0352) 43-61-86, 067-370-64-56	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
Приватне підприємство «Форвард-орто» 46027, м. Тернопіль, вул. Лучаківського, 6, тел./факс. (0352) 51-30-03, 51-33-73 www.forward-orto.com.ua	ортези на хребет; протези верхніх та нижніх кінцівок; ортези на верхні та нижні кінцівки; ортопедичне взуття виготовлене за індивідуальним замовленням; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; крісла колісні серійного виробництва; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
Харківська область	
Харківське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство м. Харків, вул. Котлова, 112 (057) 712-87-42	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації, виготовлення крісел колісних, засобів для ходіння керованих обома руками, меблів, допоміжних засобів для особистої гігієни
Харківське ДДПП м. Харків, вул. Клочківська, 339, (057) 377-98-86	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реаб.
ФОП Антошук Н. Л. 61204, м. Харків, просп. Перемоги, 76, кв.445 098-366-88-53	поставка матраців протипролежневих
ДП «Науково-виробнича фірма «Орттех-плюс» 61023, м. Харків, вул. Пушкінська, 87, тел./факс (057) 738-06-09	ортези на хребет
ТОВ «Виробниче протезно-ортопедичне підприємство «Опора-плюс» м. Харків, пров. Фанінський, 3, кв. 35, тел. (057) 732-57-21	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР

ТОВ «ОРТ-ДЦП-спеціалізований центр реабілітації» 61051, м. Харків, вул. Широїна, 3, т. (057) 756-57-40	ортези на хребет (ортези для сидіння); ортези на нижні кінцівки безшарнірні; ортопедичне взуття
ТОВ «Ортсабо Спеціалізований Центр Реабілітації» 61051, м. Харків, вул. Широїна, 3, тел. (057) 756-57-40 E-mail: ortsabo@ukr.net	ортези на хребет (ортези для сидіння); ортези на нижні кінцівки безшарнірні; ортопедичне взуття
ТОВ «Турбота» м. Харків, вул. Клочківська, 339, (057) 773-30-39	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
Приватне протезно-ортопедичне підприємство «Динаміка» м. Харків, пров. Фанінський, 3, тел. (057) 732-57-21 E-mail: dinamica@gmail.com	післягарантійний ремонт та здійснення технічного обслуговування крісел колісних, ортези на нижні кінцівки; протези нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту
ТОВ «Науково-технічне підприємство «Спецмедтехніка» 61070, м. Харків, пров. 1-й Лісопарківський, 1, тел. (057) 707-10-27 E-mail: smedtexnika@mail.ru	засоби для ходіння, керовані однією рукою, серійного виробництва
ТОВ «Ортсабо Спеціалізований Центр Реабілітації» 61051, м. Харків, вул. Широїна, 3, тел. (057) 756-57-40 E-mail: ortsabo@ukr.net	ортези на нижні кінцівки шарнірні
Приватне протезно-ортопедичне підприємство «Динаміка» 61166, м. Харків, провулок Фанінський, 3, кв. 35 т/ф.: (057) 732-57-21, 0503741443 E-mail: 2011.dinamica@gmail.com	ортези на нижні кінцівки (шарнірні, безшарнірні), протези нижніх кінцівок, допоміжні засоби для особистого догляду та захисту
«АТ «Ортодопомога» у формі ТОВ м. Харків, вул. Морозова, 20-а (057) 252-41-23, 050-647-82-71	засоби для захисту тулуба або всього тіла - подушки протипролежневі серійного виробництва
ТОВ «Протезно-ортопедичне підприємство «БІОТЕХНІКА» м. Харків, вул. Солдатська, 37-1, (057) 738-06-09	ортези на хребет; ортези на нижні кінцівки; протези нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту
Хмельницька область	
Хмельницьке державне експеримент. протезно-ортопедичне підприємство м. Хмельницький, вул. Чорновола, 159/1, (057) 337-98-86	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
Хмельницьке мале учбово-виробниче підприємство «Воля» Хмельницького обласного фонду «Соціальний захист та реабілітація інвалідів» 04119, м. Київ, вул. Мельникова, буд. 83-д, оф. 110, тел.: (044)	крісла колісні серійного виробництва

536-00-80, (067) 46-79-396 E-mail: volya-k@ukr.net	
Чернівецька область	
Чернівецьке приватне підприємство «Опора» 58013, м. Чернівці, вул. Червоноармійська, буд. 77-б, (0372) 57-50-44, 0503744735	ортези на хребет, ортези на верхні та нижні кінцівки, протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту, ремонт протезно ортопедичних виробів
Підприємство інвалідів «Життя без бар'єрів» громадської організації інвалідів «Безбар'єрне місто» 58023, м. Чернівці, вул. Демократична, 11, т./ф. (0372) 52-87-14, 56-42-03, 095-88-170-14, E-mail: gobm@i.ua	післягарантійний ремонт та технічне обслуговування крісел колісних
м. Київ	
Київське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство м. Київ, вул. Фролівська, 4,044) 425-21-88	виготовлення, поставка, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
ТОВ «Світ Літньої Людини та Реабілітації» м. Київ, вул. Жилянська, 29, www.svit-ll.com (044) 235-03-13	допоміжні засоби для особистої гігієни, засоби для ходіння, керовані однією рукою, засоби для ходіння, керовані обома руками, допоміжні засоби для переміщення або переносу, меблі та оснащення серійного виробництва; поставка спеціальних засобів для орієнтування, спілкування та обміну інформацією (мобільні телефони для письмового спілкування марки MEDOK)
Філія «Ортез про» підприємства «Центр соціально-трудової реабілітації інвалідів м. Києва» 03150, м. Київ, вул. Боженка, 86-б, тел./факс 205-46-30 E-mail: ortez@mail.ru	ортези на хребет, ортези на верхні та нижні кінцівки, протези на нижні кінцівки, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР, допоміжні засоби для особистого догляду та захисту серійного вироб-ва
ТОВ «Центр протезування «Едвардс» 03680, м. Київ, вул. Боженка, 86-б тел./факс 205-46-65 edwards@i.ua	протези верхніх та нижніх кінцівок (у тому числі складне протезування), допоміжні засоби для особистого догляду та захисту, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ТОВ «Ортомедика» 03150, м. Київ, вул. Боженка, 86-б, тел./факс 207-06-97 E-mail: orthomedica@mail.ru	ортези на хребет, ортези на верхні кінцівки безшарнірні, ортези на нижні кінцівки
ТОВ «Ортопедичний науково-виробничий реабілітаційний центр «Ортес» 04070, м. Київ, вул. Фролівська, 4, тел./факс 417-33-34 E-mail: ortes@bigmir.net	протези молочної залози; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту (ліфи для кріплення протезів молочної залози); ортези на верхні кінцівки (компресійний рукав при лімфодемі)
Науково-виробничий центр «Антеї ЛТД» 03062, м. Київ, вул.Екскалаторна, 24, тел./факс 400-11-67 E-mail: anteymm@ua.fm	крісла колісні серійного виробництва та виготовлені за індивідуальним замовленням, засоби для ходіння, керовані обома руками, допоміжні засоби для особистої гігієни, меблі та оснащення серійного виробництва

ТОВ «Виробнича компанія Діспомед» 01021, м. Київ, пров.Липський, 3, т. 371-69-69 E-mail: info@dispomed.kiev.ua	крісла колісні; допоміжні засоби для особистої гігієни; засоби для ходіння, керовані однією рукою; засоби для ходіння, керовані обома руками, серійного виробництва
Приватне підприємство «Ортосвіт» 02099, м. Київ, вул. Бориспільська, 9, тел./факс (067) 231-51-67 E-mail: ortosvit@mail.ru	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки
ПП «Ящук» м. Київ, пр.Корольова, 12-є, (044) 274-60-40, (067) 467-78-90, (099) 157-79-81	засоби для ходіння, керовані однією рукою, серійного виробництва
ПАТ «Завод Артемзварювання» 04050, м. Київ, в.Мельникова, 2/10, (044) 483-12-78; 501-69-04 E-mail: artsy@ukr.net	крісла колісні, допоміжні засоби для особистої гігієни серійного виробництва та виготовлені за індивідуальним замовленням, післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ПОГ «ЦКРІ «Акмеа» 04119, м.Київ, вул. Дегтярівська, 32, 483-01-05 E-mail: alma.sale@gmail.com	ортези на нижні кінцівки безшарнірні, виготовлені за індивідуальним замовленням; меблі серійного виробництва
ТОВ «Спеціалізоване протезно-ортопедичне підприємство «АС Брік» м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 4, тел. (044) 516-83-35	протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ТОВ «Константа-ЕКСПО» 03062, м. Київ, провулок Кулібіна, 3, тел. 223-92-99 E-mail: constanta.expo@gmail.com	крісла колісні серійного виробництва
ТОВ «Антис-орто» 04107, Київ, вул. Багговутівська, 1, т. 501-69-05 E-mail: marina-antis@ukr.net	ортези на хребет; ортези на верхні та на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; ортопедичне взуття; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ТОВ «Ортотех-Сервіс ГмбХ» 04080, м. Київ, вул. Туровська, 26, тел. 417-05-15 E-mail: ortotech_alexs@ukr.net	ортези на нижні кінцівки; протези верхніх та нижніх кінцівок, у тому числі складне протезування; допоміжні засоби для особистого догляду та захисту; післягарантійний ремонт та технічне обслуговування ТЗР
ПП «БІО» 04209, м. Київ, вул.Богатирська, 30, тел. 412-01-95	ортези на хребет, ортези на верхні кінцівки безшарнірні, ортези на нижні кінцівки шарнірні та безшарнірні, протези нижніх кінцівок
ТОВ «СЛАЙГ МЕДКАЛ» м. Київ, вул. Нагірна, 8/32, т. 483-65-27, 490-21-75	допоміжні засоби для особистої гігієни, засоби для ходіння, керовані однією рукою, засоби для ходіння, керовані обома руками, крісла колісні серійного виробництва

**КОМЕНТАРІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ,
В ТОМУ ЧИСЛІ ПРОТЕЗУВАННЯМ (ОРТЕЗУВАННЯМ) ЗА КОРДОНОМ**

Забезпечення учасника АТО технічними та іншими засобами реабілітації в Україні

Механізм забезпечення учасників АТО технічними та іншими засобами реабілітації визначено Порядком забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, затвердженим постановою КМ України від 05.04.2012 р. № 321 (далі – Порядок забезпечення ТЗР).

Порядком забезпечення ТЗР передбачено першочергове безоплатне забезпечення учасників АТО технічними та іншими засобами реабілітації незалежно від встановлення інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій.

Основні види ТЗР:

- **протезно-ортопедичні вироби, в тому числі ортопедичне взуття** (системи ортезів на хребет, системи ортезів на верхні та нижні кінцівки, системи протезів верхніх та нижніх кінцівок, ортопедичне взуття);
- **спеціальні засоби для самообслуговування та догляду** (наколінники, налокітники, рукавиці, подушки протипролежневі, крісла-стілці туалетні, сидіння на унітаз, сидіння для ванни та душу, підставки для ванни);
- **засоби для пересування** (крісла колісні кімнатні та дорожні, крісла колісні з електричним приводом);
- **допоміжні засоби для особистої рухомості, переміщення та підйому** (палиці, милиці, ходунки);
- **меблі та оснащення** (столи, меблі для сидіння, ліжка, матраци проти пролежневів, перила та поручні, брусся, опори, поручні).

Куди звертатися

Учасник АТО або його законний представник подає документи до управління праці та соціального захисту населення за зареєстрованим місцем проживання учасника АТО або за фактичним місцем його перебування.

Перелік необхідних документів для отримання ТЗР

- паспорт (копія та оригінал);
- ідентифікаційний код (копія та оригінал);
- рішення військово-лікарської комісії чи висновок лікарсько-консультативної комісії про потребу у забезпечення необхідним виробом;
- витяг з наказу командира військової частини (начальника територіального підрозділу) або довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), видана командиром військової частини (начальником територіального підрозділу), з відомостями про участь в АТО (для учасників АТО, яким не встановлено інвалідність).

Працівники органів соціального захисту населення:

- нададуть ґрунтовну консультацію щодо забезпечення ТЗР;
- ознайомлять з каталогами ТЗР;
- ознайомлять з відповідним переліком протезно-ортопедичних підприємств, які виконують індивідуальні заявки на **безкоштовне** виготовлення ТЗР;
- видадуть направлення на забезпечення необхідними ТЗР.

Учасник АТО (його законний представник) обирає протезно-ортопедичне підприємство, на якому буде проведено протезування (ортезування) або забезпечено необхідним технічним засобом реабілітації.

На обраному заявником підприємстві буде проведено огляд учасника АТО та подальший супровід із надання протезно-ортопедичної допомоги.

Забезпечення учасника АТО протезуванням (ортезуванням) за кордоном

Механізм протезування (ортезування) учасників АТО за кордоном визначено Порядком протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення,

які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО та/або забезпеченні її проведення (здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності) і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок, затвердженим постановою КМ України від 1 жовтня 2014 р. N 518 (далі – Порядок).

Порядком передбачено: безоплатне забезпечення учасників АТО протезуванням (ортезування) виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, включаючи витрати на проїзд, проживання, харчування учасника АТО та супроводжуючої особи (у разі потреби).

Куди звертатися

Учасник АТО або його законний представник подає документи особисто або надсилає поштою на адресу Державної служби у справах ветеранів війни та учасників АТО (далі – Служба): провулок Музейний, 12, м. Київ, 01001.

Перелік документів, які подаються до Служби:

- заява;
- копія паспорта або іншого документа, що посвідчує особу;
- копія ідентифікаційного коду (крім фізичних осіб, які відмовилися від отримання ідентифікаційного коду та мають відповідну відмітку у паспорті);
- направлення на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, видане відповідно до Порядку забезпечення ТЗР, затвердженого постановою КМ України від 5 квітня 2012 р. N 321, яке учасник АТО отримує у структурному підрозділі з питань соціального захисту населення районної, районної ради за зареєстрованим або фактичним місцем проживання (перебування);
- висновок військово-лікарської комісії про потребу у протезуванні (ортезуванні);
- витяг з історії хвороби;
- фото- та відеоматеріали кукси та наявного об'єму рухів.

Етапи оформлення документів:

1. Експертною групою, утвореною при Службі, оформляється експертний висновок щодо протезування (ортезування) учасника АТО за кордоном.
2. Міністерством соціальної політики приймається остаточне рішення щодо доцільності протезування (ортезування) за кордоном.
3. Укладання тристороннього договору між Службою, учасником АТО (його законним представником) та закордонним надавачем послуг.
4. Підготовка учасника АТО до протезування (ортезування) за кордоном здійснюється у клініці УкрНДПротезування (м. Харків) або в інших закладах охорони здоров'я.
5. Підготовка документів, необхідних для відправки учасника АТО за кордон.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО
Лист від 16 жовтня 2014 року

ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ), ІНВАЛІДНОСТІ АБО ЧАСТКОВОЇ ВТРАТИ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ БЕЗ ВСТАНОВЛЕННЯ ІНВАЛІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ТА РЕЗЕРВІСТІВ, ЯКІ ПРИЗВАНІ НА НАВЧАЛЬНІ (АБО ПЕРЕВІРОЧНІ) ТА СПЕЦІАЛЬНІ ЗБОРИ ЧИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ У ВІЙСЬКОВОМУ РЕЗЕРВІ

1. Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві (далі – одноразова допомога) виплачується відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та

членів їх сімей» (із змінами), у порядку, затвердженому постановою КМ України від 25 грудня 2013 р. N 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».

2. Одноразова допомога – гарантована державою виплата. Право на її отримання відповідно до зазначеного Закону мають:

- у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, – члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого);
- у разі встановлення інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час виконання обов'язків військової служби (в період проходження військової служби) або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби (в період проходження ним військової служби), чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок зазначених причин, – військовослужбовці, особи, звільнені з військової служби;
- у разі встановлення інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби, – особи, звільнені з військової служби;
- у разі встановлення інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовозобов'язаному або резервісту при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві, – військовозобов'язані або резервісти;
- у разі отримання поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, – військовослужбовці, військовозобов'язані або резервісти;
- отримання поранення (контузії, травми або каліцтва) у період проходження строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, – військовослужбовці строкової військової служби;
- отримання поранення (контузії, травми або каліцтва) при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, – військовозобов'язані або резервісти.

3. Одноразова допомога оформлюється та виплачується:

- членам сімей, батькам та утриманцям загиблого (померлого), особам, звільненим з військової служби, – через обласні військові комісаріати (Київський міський військовий комісаріат);
- військовослужбовцям, військовозобов'язаним або резервістам, призваним на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, – через військові частини, в яких вони проходять службу, або збори.

4. Розмір одноразової допомоги не залежить від службового становища військовослужбовця і становить:

- у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, – 609 тис. грн. (500-кратний прожитковий мінімум, встановлений законодавством, у 2014 році – 1218 грн.).

Допомога виплачується рівними частками між особами, які мають право на її отримання. У разі відмови якоїсь з осіб від отримання одноразової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання;

- у разі встановлення військовослужбовцю, особі, звільненій з військової служби, інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого

ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби:

- за 1 групу – 304,5 тис. грн. (250-кратний прожитковий мінімум);
- за 2 групу – 243,6 тис. грн. (200-кратний прожитковий мінімум);
- за 3 групу – 182,7 тис. грн. (150-кратний прожитковий мінімум);
- у разі встановлення військовослужбовцю, особі, звільненій з військової служби, інвалідності, що настала в період проходження військової служби, або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби:
 - за 1 групу – 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);
 - за 2 групу – 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);
 - за 3 групу – 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум);
- у разі встановлення військовозобов'язаному або резервісту інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві:
 - за 1 групу – 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);
 - за 2 групу – 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);
 - за 3 групу – 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум);
- у разі часткової втрати працездатності військовослужбовцю, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності, – у розмірі, що визначається у відсотках від 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК);
- у разі часткової втрати працездатності військовослужбовцем строкової військової служби, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) у період проходження військової служби, – у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК;
- у разі часткової втрати працездатності військовозобов'язаним або резервістом, призваним на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності, – у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК;

5. Виплата одноразової допомоги не здійснюється, якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком:

- вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення;
- вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової допомоги.

6. Призначення і виплата одноразової допомоги здійснюється на підставі документів, перелік яких наведено нижче. У разі неподання повного комплексу документів (наприклад, відсутності свідоцтва про смерть у разі загибелі військовослужбовця), підстав для призначення одноразової допомоги немає.

7. Порядок призначення та виплати допомоги:

- особи, які мають право на одноразову допомогу, звертаються з документами, зазначеними у наведеному нижче переліку, у обласний військовий комісаріат (військовослужбовці - у військову частину);
- комплект документів перевіряється та надсилається за належністю в Департамент фінансів Міністерства оборони України для розгляду їх Комісією Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової допомоги;
- перевірені фахівцями документи розглядаються Комісією та подаються Міністру оборони України для прийняття рішення про призначення одноразової допомоги;
- після прийняття рішення Міністром оборони України кошти надсилаються у обласний військовий комісаріат (військову частину), до якого були подані документи, для виплати одноразової допомоги отримувачам.

Виплата одноразової допомоги провадиться в порядку черговості відповідно до дати подання документів після отримання Міністерством оборони коштів, передбачених на ці цілі.

Додаток

ПЕРЕЛІК

документів на одержання одноразової грошової допомоги

1. У разі загибелі (смерті) військовослужбовця:

- заява кожної повнолітньої особи, яка має право на отримання допомоги, а в разі наявності неповнолітніх дітей, – іншого з батьків про виплату одноразової грошової допомоги (стандартний бланк є у військкоматі або військовій частині);
- копія свідоцтва про смерть військовослужбовця (оригінал видають органи РАГС за місцем проживання);
- витяг із наказу про виключення загиблого (померлого) військовослужбовця зі списків особового складу військової частини (надає військова частина);
- копії документів, що свідчать про причини та обставини загибелі (смерті) військовослужбовця (військова частина):
- для виплати одноразової допомоги сім'ям загиблих під час проведення АТО – копія лікарського свідоцтва про смерть (видається сім'ї) та повідомлення військової частини про смерть військовослужбовця (надсилається військовою частиною у військовий комісаріат за місцем проживання сім'ї);
- для інших випадків – копія лікарського свідоцтва про смерть (видається сім'ї), копія постанови військово-лікарської комісії про встановлення причинного зв'язку загибелі (смерті), акт розслідування щодо обставин загибелі військовослужбовця (складається командиром військової частини або військовою службою правопорядку Збройних Сил України, або правоохоронними органами (прокуратурою, міліцією, Службою безпеки України));
- копія довідки органу реєстрації або відповідного житлово-експлуатаційного підприємства, організації чи органу місцевого самоврядування про склад сім'ї військовослужбовця, військово-зобов'язаного чи резервіста (ЖЕК або КЕЧ);
- витяг із послужного списку особової справи про склад сім'ї військовослужбовця (видає військова частина);
- копія свідоцтва про шлюб – для виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);
- копія свідоцтва про народження дитини – для виплати одноразової грошової допомоги дитині;
- копія свідоцтва про народження військовослужбовця – для виплати одноразової грошової допомоги батькам загиблого (померлого);
- копії сторінок паспортів повнолітніх членів сім'ї з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- копія ідентифікаційного коду кожного члена сім'ї.

Всі копії завіряються у військовому комісаріаті (військовій частині), який приймає документи для виплати одноразової допомоги.

2. У разі захворювання, поранення (контузії, травми або каліцтва) або встановлення інвалідності:

- заява про виплату одноразової грошової допомоги (стандартний бланк є у військкоматі або військовій частині);
- копія довідки медико-соціальної експертної комісії про встановлення відсотка та причинного зв'язку втрати працездатності або встановленої інвалідності (видається комісіями МСЕК Міністерства охорони здоров'я);
- копія довідки ВЛК, свідоцтва про хворобу (видається медичними установами, де проводилось лікування);
- копія довідки командира військової частини про причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва), видається у військовій частині;
- витяг із наказу командира військової частини про виключення зі списків особового складу частини, а для військовослужбовців строкової військової служби – копія військового квитка (для звільнених із служби);
- копії сторінок паспорта отримувача одноразової допомоги з даними про прізвище, ім'я та по батькові і місце реєстрації;
- копія ідентифікаційного коду отримувача.

Всі копії завіряються у військовому комісаріаті (військовій частині), який приймає документи для виплати одноразової допомоги.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ У СПРАВАХ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА УЧАСНИКІВ АТО
Лист від 10 грудня 2014 року

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАДАННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ
ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ЧИ ОРГАНІЗАЦІЙ, ЯКІ
ЗАЛУЧАЛИСЯ І БРАЛИ БЕЗПОСЕРЕДНЮ УЧАСТЬ В АТО В РАЙОНАХ ЇЇ
ПРОВЕДЕННЯ

Для надання статусу учасника бойових дій **працівникам підприємств, установ, організацій** керівники цих підприємств, установ та організацій у місячний строк після завершення особами виконання завдань АТО в районах її проведення подають на міжвідомчу комісію з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій (далі – міжвідомча комісія), утворену Державною службою України у справах ветеранів війни та учасників АТО (далі – Служба), на кожну особу окремо довідки за формою згідно з додатком 2 до Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, затвердженим постановою КМ України від 20 серпня 2014 р. № 413 (далі – Порядок), та інші документи, які є підставою для надання особам статусу учасника бойових дій.

Підставою для надання статусу учасника бойових дій є документи про безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення або направлення (прибуття) у відрядження для безпосередньої участі в АТО в районах її проведення (витяги з наказів, розпоряджень, посвідчень про відрядження, книг нарядів, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень), а також документи, що були підставою для прийняття керівниками підприємств, установ, організацій рішення про направлення осіб у таке відрядження.

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості і форми власності, їх посадові особи, а також громадяни за їх згодою можуть бути залучені до участі в антитерористичних операціях за рішенням керівництва АТО. Координацію діяльності суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України.

Враховуючи викладене, на розгляд міжвідомчої комісії виносяться матеріали, до яких на кожну особу долучені наступні документи:

1. Довідка за формою згідно з додатком 2 до Порядку (оригінал) із зазначенням районів АТО, у яких особа брала безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення.
2. Витяг з наказу АТЦ при СБУ про безпосереднє залучення підприємства, установи, організації або окремих працівників до виконання завдань АТО в районах її проведення.
3. Інші документи із зазначених у пункті 4 Порядку, що підтверджують виконання завдань АТО в районах її проведення або направлення (прибуття) у відрядження для безпосередньої участі в АТО в районах її проведення.
4. Заява особи про надання статусу учасника бойових дій із зазначенням місця її проживання.
5. Згода на збір та обробку персональних даних за формою, що додається (додаток 1).
6. Копія сторінок 1 і 2 та розділу «Місце проживання» паспорта особи.
7. Копія довідки про присвоєння ідентифікаційного номера особі.
8. Інформаційна картка особи, яка брала участь в АТО, за формою, що додається (додаток 2).

У посвідченнях про відрядження, маршрутних листах, товарно-транспортних накладних тощо відмітки про місце перебування особи у відрядженні (населений пункт, підпис та печатка) мають підтверджувати факт перебування особи безпосередньо в районах проведення АТО.

Копії документів, що надаються мають бути завірені підписом керівника підприємства, установи, організації та печаткою.

Надані відомості про особу будуть внесені до єдиного реєстру учасників АТО. Захист та обробка цих відомостей здійснюються у відповідності до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Також слід зауважити, що згідно з пунктом 2 Положення про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни, затвердженого постановою КМ України від 12.05.94 N 302, підставою для надання ветеранам війни передбачених законодавством пільг і компенсацій є **відповідне посвідчення**, що підтверджує їх статус.

Працівникам підприємств, установ, організацій, яким за рішенням міжвідомчої комісії надано статус учасника бойових дій, посвідчення учасника бойових дій і відповідний нагрудний знак видають органи соціального захисту населення за місцем їх реєстрації.

Додаток: на 2 арк.

Додаток 1

Згода на збір та обробку персональних даних

Додаток 2

Інформаційна картка особи, яка брала участь в АТО

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

РОЗ'ЯСНЕННЯ СТОСОВНО ВСТАНОВЛЕННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ЯКІ БЕРУТЬ (БРАЛИ) УЧАСТЬ В АТО

Учасниками бойових дій визнаються військовослужбовці Збройних Сил України, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також брали участь в АТО (відповідно до вимог пункту 19 статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»).

Перелік осіб, що є учасниками бойових дій, визначено пунктом 19 статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

З метою обліку особового складу командиром військової частини видається відповідний наказ (по стройовій частині) про відрядження в райони проведення АТО, а

також інформація про участь військовослужбовців в АТО заноситься до особової справи або військового квитка та засвідчується командиром військової частини й гербовою печаткою.

Видачу посвідчень учасника бойових дій військовослужбовцям за відповідними рішеннями буде організовано **Департаментом кадрової політики Міністерства оборони України та Головним управлінням персоналу Генерального штабу Збройних Сил України**, а військовозобов'язаним, призваним на військову службу під час мобілізації, – **обласними та Київським міським військовими комісаріатами.**

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ НАДАННЯ СТАТУСУ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ (РЕЗЕРВІСТАМ, ВІЙСЬКОВОЗОВОБ'ЯЗАНИМ) ТА ПРАЦІВНИКАМ ЗСУ, ЯКІ БРАЛИ БЕЗПОСЕРЕДНЮ УЧАСТЬ В АТО

Відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року N 413 «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення» для надання статусу учасника бойових дій військовослужбовцям (резервістам, військовозобов'язаним) та працівникам Збройних Сил України командири (начальники) військових частин (органів, підрозділів) або інші керівники установ, закладів у місячний строк після завершення особами виконання завдань АТО в районах її проведення подають на розгляд комісії Міністерства оборони України з питань визначення учасників бойових дій такі документи:

- довідку про безпосередню участь особи в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України (зразок 1 додається);
- витяги із наказів по стройовій частині про убуття (прибуття) до військової частини після виконання завдань АТО;
- копії посвідчень про відрядження;
- список військовослужбовців військової частини А0000 Збройних Сил України, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь у АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах проведення АТО(зразок 2 додається).

Документи надаються в паперовому вигляді за адресою: **03168, м. Київ, 168, Повітрофлотський пр-т, 6, Департамент кадрової політики Мін.оборони України**. А також списки військовослужбовців (зразок 2) подаються в електронному вигляді Microsoft Excel (версія 97 - 2003) на автоматизовану систему управління Збройних Сил України «Дніпро» **Deg_dkp@dod.ua**.

Всі копії документів повинні бути завірені підписом командира (начальника) військової частини (органу, підрозділу), установи, закладу та скріплені гербовою печаткою.

Учасники АТО, звільнені з військової служби, документи подають через комісії обласних військових комісаріатів та міського військового комісаріату міста Києва.

Всі документи, які подаються до комісії Міністерства оборони України з питань визначення учасників бойових дій, передаються до архівних установ України для тривалого (до 50 років включно) зберігання у повному обсязі на державне зберігання. Для їх оформлення використовувати аркуші паперу формату А4 (210 x 297 міліметрів). Документи повинні мати поля: не менше 30-35 міліметрів – ліве; 10-15 міліметрів – праве; 20-25 мм верхнє та нижнє.

Комісія Міністерства оборони України з питань визначення учасників бойових дій вивчає документи і направляє їх на розгляд до міжвідомчої комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасників бойових дій, а у разі відсутності підстав, які

підтверджуються документами, повертає їх до військових частин (органів, підрозділів), установ, закладів з метою подальшого доопрацювання.

Додаток ДОВІДКА про безпосередню участь особи в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Лист від 16.09.2014 р.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ТА ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В АТО

Хто вважається учасником АТО?

Учасники АТО отримують статус *«учасника бойових дій»*.

Учасниками бойових дій відповідно до пункту 19 статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» визнаються: військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали *безпосередню* участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи *безпосередньо* в *районах* АТО, а також працівники підприємств, установ, організацій, які *залучалися* та брали *безпосередню* участь в АТО в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

Порядок надання статусу учасника бойових дій цими особам, *категорії* таких осіб та *терміни їх участі* (забезпечення проведення) в АТО, а також *райони* АТО визначає Кабінет Міністрів України.

Відповідно до вимог пункту 2 Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, затвердженого постановою КМ України, статус учасника бойових дій надається: військовослужбовцям (резервістам, військовозобов'язаним) та працівникам Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, особам рядового і начальницького складу, військовослужбовцям, працівникам МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах проведення АТО.

Підставою для надання особам статусу учасника бойових дій є: документи про безпосереднє залучення до виконання завдань АТО в районах її проведення, направлення (прибуття) у відрядження до районів проведення АТО, їх перебування в таких районах з метою виконання завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України шляхом безпосередньої участі в АТО, забезпеченні її проведення (витяги з наказів, директив, розпоряджень, посвідчень про відрядження, журналів бойових дій, бойових донесень, дислокацій, книг нарядів, графіків несення служби, звітів, зведень, донесень, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень).

Рішення про надання статусу учасника бойових дій приймається міжвідомчою комісією з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій (далі – міжвідомча комісія), яка утворюється Державною службою у справах ветеранів війни та учасників АТО із включенням до її складу фахівців Міноборони, МВС, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецтрансслужби, Управління державної охорони, Адміністрації Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, військових

формувань. До складу міжвідомчої комісії можуть включатися фахівці інших державних органів та представники громадських організацій.

Для надання статусу учасника бойових дій командири (начальники) військових частин (органів, підрозділів) або інші керівники установ, закладів у місячний строк після завершення особами виконання завдань АТОв районах її проведення зобов'язані подати на розгляд комісії, утворених у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади чи інших державних органах (далі – комісія), у підпорядкуванні яких перебували військові частини (органи, підрозділи), установи та заклади, в складі яких проходили службу чи працювали особи, довідки за формою згідно з додатком 1 та документи, які є підставою для надання особам статусу учасника бойових дій.

Комісії вивчають документи і подають їх на розгляд міжвідомчої комісії, а в разі відсутності підстав, які підтверджуються документами, повертають їх до військових частин (органів, підрозділів), установ, закладів з метою подальшого доопрацювання. Міжвідомча комісія розглядає документи, надіслані комісією, і в разі потреби заслуховує пояснення осіб, стосовно яких вони подані, свідків, представників державних органів та в місячний строк з дня надходження документів приймає рішення щодо надання статусу учасника бойових дій, про що інформує комісію. У разі неподання командиром (начальником) військової частини (органу, підрозділу) або іншим керівником установи, закладу до комісії чи керівником підприємства, установи, організації до міжвідомчої комісії документів, необхідних для надання статусу учасника бойових дій, особа може самостійно звернутися до таких комісій.

У разі відмови в наданні статусу учасника бойових дій питання про надання особі зазначеного статусу може повторно виноситися на розгляд міжвідомчої комісії за рішенням Міністра соціальної політики.

Рішення комісії може бути оскаржено в судовому порядку.

Який порядок надання відпусток учасникам АТО?

Порядок надання відпусток військовослужбовцям визначено статтею 10 1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Відповідно до зазначеної статті **в особливий період з моменту оголошення мобілізації до часу введення воєнного стану або до моменту прийняття рішення про демобілізацію** надання військовослужбовцям **щорічних основних відпусток** здійснюється за умови одночасної відсутності не більше 30 відсотків загальної чисельності військовослужбовців певної категорії відповідного підрозділу.

Військовослужбовцям надаються щорічні основні відпустки із збереженням грошового, матеріального забезпечення та наданням грошової допомоги на оздоровлення у розмірі місячного грошового забезпечення. Тривалість щорічної основної відпустки для військовослужбовців, які мають вислугу в календарному обчисленні до 10 років, становить 30 календарних днів; від 10 до 15 років – 35 календарних днів; від 15 до 20 років – 40 календарних днів; понад 20 календарних років – 45 календарних днів. Час для проїзду до місця проведення зазначеної відпустки і назад не надається. Святкові та неробочі дні при визначенні тривалості щорічних основних відпусток не враховуються.

Щорічна основна відпустка надається протягом календарного року.

Військовослужбовцям, які прийняті на військову службу за контрактом, тривалість щорічної основної відпустки в році початку військової служби обчислюється з розрахунку 1/12 частини тривалості відпустки, на яку вони мають право, за кожний повний місяць служби до кінця календарного року.

В особливий період **під час дії воєнного стану** військовослужбовцям можуть надаватися відпустки **за сімейними обставинами** та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів.

Надання військовослужбовцям у зазначені вище періоди інших видів відпусток, крім відпусток військовослужбовцям-жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, а також відпусток у зв'язку з хворобою або для лікування після важкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської комісії, припиняється.

Чи нараховуються учасникам АТО штрафні санкції та пеня за кредитними зобов'язаннями?

Відповідно до пункту 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються.

На сайті Міністерства оборони є зразок листа, який рекомендовано направити банку (http://www.mil.gov.ua/content/other/example_bank.pdf).

Чи можуть звільнити учасника АТО з роботи?

Відповідно до частини 2 статті 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, **зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності.**

Згідно із вимогами частини 3 статті 119 Кодексу законів про працю України за працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Чи повинні учасникам АТО виплачувати заробітну плату за основним місцем роботи?

Відповідно до частини 2 статті 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи (посада), **середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності.**

Відповідно до частини 3 статті 119 Кодексу законів про працю України за працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Яку суму одноразової грошової допомоги повинні виплатити після демобілізації?

Відповідно до пункту 2 статті 15 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються КМ України.

Цей порядок, на жаль, **ще не визначений.**

Одноразова грошова допомога не виплачується військовослужбовцям, які станом на 16 березня 2014 року проходили службу на території АР Крим та міста Севастополя і в установленому порядку не продовжили її проходження за межами тимчасово окупованої території України.

Якими пільгами користуються учасники АТО та члени їхніх сімей? Які є пільги в учасників АТО у майбутньому?

Учасникам бойових дій відповідно до статті 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
- 2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- 3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;
- 4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. м на сім'ю);
- 5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв.м на сім'ю);

- 6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- 7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрирайонних, внутри- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання;
- 8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;
- 9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- 10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- 11) виплата допомоги по тимчасовій непрацевдатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- 12) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- 13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;
- 14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними

органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, – протягом двох років з дня взяття на квартирний облік.

- 15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;
- 16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;
- 17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;
- 18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;
- 19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;
- 20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- 21) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також на обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;
- 22) учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам бойових дій та **членам їх сімей**, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати.

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова **грошова допомога** у розмірі, який визначається КМ України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Якщо є важкі сімейні обставини, чи можуть учасники АТО отримати відпустку під час участі в АТО?

Відповідно до статті 10 1 «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» в особливий період під час дії воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів.

Статус «добровольців»

«Порядок отримання статусу учасника бойових дій «добровольцями». Який статус у «добровольців», які загинули в зоні проведення АТО?»

Відповідно до пункту 19 статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасниками бойових дій визнаються:

– **військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники** Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу, військовослужбовці, працівники Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО, **а також працівники** підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в АТО в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в АТО, а також райони АТО визначає КМ України.

20 серпня 2014 року постановою КМ України N 413 (далі – Постанова) затверджено Порядок надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення.

Довідково. Зазначеною постановою статус учасника бойових дій надається:

- **військовослужбовцям** (резервістам, військовозобов'язаним) та працівникам Збройних Сил, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, особам рядового і начальницького складу, військовослужбовцям, працівникам МВС, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах проведення АТО;
- **працівникам** підприємств, установ та організацій, які залучалися і брали безпосередню участь в АТО в районах її проведення.

Райони проведення АТО та терміни її проведення визначаються АТЦ при СБУ.

Рішення про надання статусу учасника бойових дій приймається міжвідомчою комісією з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, яка утворюється Державною службою у справах ветеранів війни та учасників АТО із включенням до її складу фахівців Міноборони, МВС, Національної гвардії, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецтрансслужби, Управління державної охорони, Адміністрації Держспецзв'язку, ДСНС, ДПтС, військових формувань. До складу у міжвідомчої комісії можуть включатися фахівці інших державних органів та представники громадських організацій.

На сьогодні «добровольці», з числа яких були сформовані спеціальні підрозділи територіальної оборони, не мають чітко визначеного юридичного статусу, у зв'язку з чим вказані особи залишаються незахищеними (чинним законодавством не передбачено визнання зазначеної категорії осіб учасниками бойових дій, а відтак вони позбавлені відповідних пільг і виплат у разі поранення чи загибелі).

У зв'язку з цим підготовлено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» **щодо визнання учасниками бойових дій осіб**, які у складі добровольчих формувань територіальної оборони були залучені державними або громадськими організаціями або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО.

Проектом Закону передбачається доповнити Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», додавши до переліку учасників бойових дій осіб, які у складі добровольчих формувань територіальної оборони були залучені державними або громадськими організаціями або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в АТО, чи забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах АТО з 14 квітня 2014 року до моменту включення таких добровольчих формувань до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України, а також надати членам їхніх сімей у разі втрати годувальника (загибелі, визнання безвісно відсутнім або який став інвалідом) статус членів сімей учасників бойових дій.

У проекті також пропонується визначити статус осіб, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення АТО (волонтерської діяльності на території проведення АТО), перебуваючи безпосередньо в районах АТО.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Лист від 09.09.2014 р. N 3.07-19/2244-14/26242

**ЩОДО ОПЛАТИ ЛИСТКІВ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ, ЯКІ ВИДАНІ ЗАКЛАДАМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ, ЩО
ОФОРМЛЕНІ З ПОРУШЕННЯМ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ
СТОСОВНО ПОРЯДКУ ЇХ ЗАПОВНЕННЯ**

Департамент медичної допомоги розглянув листа Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (далі - Фонд) щодо оплати листків непрацездатності, які видані закладами охорони здоров'я Донецької та Луганської областей, що оформлені з порушенням нормативно-правових актів стосовно порядку їх заповнення, та повідомляє.

У зв'язку із проведенням АТО на території Донецької та Луганської областей можливі порушення заповнення бланків листків непрацездатності (далі - БЛН), які видані закладами охорони здоров'я зазначених областей, можуть стати перешкодою для своєчасного нарахування коштів для виплати матеріальної допомоги по тимчасовій непрацездатності застрахованим особам.

У разі звернення застрахованих осіб до закладів охорони здоров'я за місцем їх тимчасового перебування, при наявності неналежного оформлення БЛН, просимо вжити заходів щодо першочергового (у триденний термін) розгляду питань про внесення виправлень та належного оформлення БЛН без їх повернення до закладів охорони здоров'я Донецької та Луганської областей.

В. о. директора Департаменту

А. Терещенко

**ВИКОНАВЧІЙ ДИРЕКЦІЇ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ
ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
УКРАЇНИ
ТЕРИТОРІАЛЬНИМ УПРАВЛІННЯМ ДЕРЖГІРПРОМНАГЛЯДУ**

Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України розглянула лист <...> про надання роз'яснень процедури розслідування нещасних випадків з працівниками підприємств, які постраждали внаслідок АТО(далі – АТО) під час виконання трудових (посадових) обов'язків в інтересах своїх підприємств, і повідомляє.

Порядком проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 N 1232 (далі – Порядок), визначено процедуру проведення розслідування нещасних випадків і аварій, що сталися з працівниками на виробництві, обов'язки спеціальної комісії, а також обставини, за яких випадки визнаються чи не визнаються пов'язаними з виробництвом.

Згідно з вимогами пункту 42 Порядку спеціальна комісія зобов'язана одержати пояснення посадових осіб та працівників підприємства, вивчити відповідну документацію (медичну, відділу кадрів і служби охорони праці тощо), з'ясувати обставини і причини нещасного випадку та визначити, пов'язаний чи не пов'язаний нещасний випадок з виробництвом.

Рішення щодо кваліфікації нещасних випадків спеціальна комісія приймає з огляду на обставини, які визначено пунктами 15 та 16 Порядку, та в окремих випадках на підставі висновків компетентних органів.

Зважаючи на ускладнення, які виникли під час проведення АТО перед спеціальними комісіями щодо виконання обов'язків, визначених Порядком, та/або отримання відповідних матеріалів і висновків компетентних органів із зони бойових дій, Держгірпромнагляд вважає за можливе складання комісіями актів за формами Н-5 та Н-1 на зазначену категорію постраждалих працівників **у разі підтвердження виконання ними трудових (посадових) обов'язків в інтересах своїх підприємств, і невиконання при цьому робіт військового характеру без висновків компетентних органів.**

Під час складання цих актів комісіям із спеціальних розслідувань пропонується зазначати вид події – код «23», а причини нещасних випадків – код – «33» згідно з Класифікатором (додаток 4 до Порядку).

Зокрема, вид події зазначати з наступним формулюванням, залежно від обставин:

«Травмування (вбивство) внаслідок ведення бойових дій інших сторін»

або «Травмування (вбивство) внаслідок тимчасового перебування в зоні бойових дій, не виконуючи роботи військового характеру».

Причини нещасних випадків необхідно зазначати з наступним формулюванням:

«Ведення бойових дій»

або «Тимчасове перебування в зоні бойових дій, не виконуючи роботи військового характеру».

З огляду на викладене, складання актів забезпечить реалізацію статті 46 Конституції України, якою визначено, що громадяни мають право на соціальний захист, у тому числі право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності.

Зазначене роз'яснення довести до відома посадових осіб територіальних управлінь Держгірпромнагляду України та робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Перший заступник Голови

В.А. Шайтан